32.
1 F
+

ANNALES SVLTANORVM OTHMANIDARVM,

A TVRCIS SVA LIN-
GVA SRIPTI.

Hieronymi Beck a Leopoldſtorf, Marci fil. ſtudio & diligentia Conſtantinopoli aduecti M D L I, *Diuo Ferdinando Caſ. Opt. Max. D. D. iuſſuque Caſ. a Joanne Gaudier dicto Spiegel, interprete Turcico Germanice translati.*

IOANNES LEVNCLAVIVS NOBILIS Angriuarius, Latine reddiros illuſtrauit & auxit, vſque ad annum CIↃ IↃ XXCVIII.

Cum omnium memorabilium, toto opere contentorum, accuratiſſime elaborati INDICIS *acceſsione;*

EDITIO ALTERA.

FRANCOFVRDI,

Apud Andreæ Wecheli heredes,
Claudium Marnium, & Ioan. Aubrium.

M D XCVI.

IO. LEVNCLAVII

AD NOBILEM AC MAGNIFICVM DOMINVM HIERONYMVM BECK A Leopoldſtorf, Cæſ. Maieſt. Cameræ aulicæ conſiliarium, in hos annales præfatio.

EQVIDEM *audire non ſemel ex te memini, vir magnifice, te peregrinatione tua ſuſcepta, quum Romam anno Iubileo* M D L *adiiſſes, & Roma Venetias profectus, indidem triremibus maioribus ad Tripolim Syriæ adpuliſſes: Halepum, Damaſcum, Nazareth, S.S. Chriſti ſepulcrum Hieroſolymis, & in Arabia montem Oreb acceßiſſe; peragrataque deinceps Ægypto, ab vrbe illius Alexandria mari traiecto, per Attaliam Pamphyliæ, Cotyaium, Phrygiæ, Pruſam Bithyniæ, tandem Byzantium Thraciæ perueniſſe. Byzantii vero, in ampliſsima Sultanorum Turcicorum ſede regia, librum Turcica linguâ ſcriptum, Othmanæ familiæ principum res geſtas continentem, magno ſtudio, nec nullo ſumtu, fuiſſe conſequutum: quem Diuo Ferdinando Rom. Cæſ. pientiſsimo, anno Chriſti* M D L I *felici tuo in Auſtriam rêditu, dono obtuleris; humiliter orato rege, vt publicæ vtilitatis cauſa in Latinam vel Germanicam linguam, vertendum iuberet. Poſt illa te, officiis negotiisque publicis obrutum, exiguam huius rei curam habuiſſe; quam tamen penitus haud abieceris. Elapſo non exiguo tempore, quum nobilis vir, Vlricus Maſch Wander a Cranigſperg, qui multis annis Diuo Ferdinando in cubiculo inſeruiuit, filiæ ſuæ, Alphonſo de Games in matrimonium collocatæ, ſollemnes Viennæ nuptias celebraret: eum tibi, de illo libro diligentius ſciſcitanti reſpondiſſe; memoria ſe tenere, Cæſarem interpreti ſuo Turcico annales quoſdam vertendi, exercendiq; eius gratia, tradidiſſe: habereq; ſe Turcicam hiſtoriam, lingua Germanica, manu ſcriptam. Hanc igitur anno* M D L X X X V I *ab illo tibi miſſam, quum ex interpretis, Ioannis Gaudier, dicti Spiegel, epiſtola proœmiaca, verſionem eſſe libri tui, magna cum voluptate agnouiſſes; ſtatim exſcribi iuſsiſti. Fueram ego præcedenti tûc anno Conſtantinopoli Viennam reuerſus; cui non indicaſti tantummodo de repertis illis annalibus tuis: verumetiam non inuitus, quæ ſingularis in me tua eſt beneuolentia, mecum eos communicaſti. Lubens hoc equidem perlegi, quumq; non parum pluribus de cauſis, placeret ni:*

eoſdem rogatu tuo Latine, vt in lucem editi nationibus exteris etiam vſui eſſent, tranſcripſi. Redeunt igitur ad te nunc typis expreſſi chalcographicis Annales Turcici, tuo qui debentur ſtudio, quod non tantum eos ex illis locis tecum adtuliſti: verumetiam prope ſepultos ab annis XXXVII, *& ipſos eripuiſti rurſus e tenebris, & latitantem alibi Germanicam quoq; verſionem a blattis & tineis adſeruiſti. Qua de cauſa, quum libri ad nos perferendi primus auctor, idem perituri vindex & conſeruator exſtiteris: abſq; iniuria tua, cuiuſuis alterius præferre nomen annales ipſi nequeunt. Meam vero in expoliendis his laborioſam operam probaturum te, cum aliis ſincere iudicantibus, ſane confido. Quum enim vir clariſſ. Hugo Blotius I. C.* RVDOLPHI II. *Rom. Imp. deſig. bibliothecarius, ex Auguſtali bibliotheca Viennenſi poteſtatem mihi feciſſet inſpiciundi veri horum annalium archetypi, lingua litteriſq; Turcicis exarati, in quo huius libri ad Ferdinandum Cæſarem tua manuſcripta dedicatio cernitur, his verbis:*

Piiſſimo Ferdinando Rom. Hung.
Bohemorumque, &c. regi potentiſſ.
Hieronymus Beck a Leopoldſtorf
Suæ Maieſt. deditiſſimus alumnus
ex Hieroſolymis ac monte Oreb
feliciter redux, librum hunc
Othmannorum res geſtas ad noſtra
vſque tempora continentem, D. D
animo deuotiſſimo MDLI:

equidem ad hoc archetypum, aliquot dierum labore Ioannis Gaudier interpretationem recenſui, adiutus a Stephano Vngaro, Turcicæ, Arabicæ, Perſicæq; linguæ gnaro, quem tu ipſe nobis in hunc finem, ab hero ſuo, Illuſtri & Magnifico domino, Andrea Teufel, libero Barone, Imperatori a conſil. & præſidij ad Arrabonem Iaurini ſupremo præfecto, impetraſti. Mahumetanos annos ad Chriſtianos redegi, quos etiam marginibus adſcripſi: quod Ioannes Gaudier prætermiſit. Supplementum adieci, quo geſtæ res annis XXXVII, *vſq; ad annum præſentem, exponuntur. In hoc memorabilis exſtat decennalis huius belli Perſici deſcriptio, quod adhuc euentu dubio, ſtudiis & odiis vtriuſq; partis acerrimis, geritur. Huic adpendici ſuccedit Pandectes hiſtoriæ Turcicæ noſter, quo a Turcis tradita, cum noſtrorum hiſtoriis Græcis, Latinis, Italicis, Gallicis, Germanicis ita confero: nihil vt inexplicatum relinquam, ne iis quidem præteritis, quæ libri noſtri manuſcripti, multiq; ſuperſtites adhuc idonei nobis auctores, ſuppeditarunt. Idem Pandectes quam multa rara contineat, nec ante nos a quoquam prodita; cognoſcere lectorem experiundo malumus, quam prolixius ipſi, non ſine quorumdam inuidia, prædicare. Claudit opus in extremo Viennenſis obſidionis hiſtoria, cum his omnino coniungenda, de cauſis, quas ibidem breui proœmio complexi ſumus. Habes rationem totius commentationis, vir magnifice, quam ſi Zoileus dens quiſpiam, in hac ætatis noſtræ licentia, rodere fuerit auſus: vt ipſe, rerum Turcicarum peritiſſimus, tuendam ſuſcipias, meque animi propenſione ſolita complectaris, etiam atque etiam rogo.*

INDEX

INDEX AVCTORVM, QVI *citantur in Pandectæ.*

Abrahamus Bacſchalus Vngarus.
Abrahamus Ortelius.
Agathias Myrinæus manuſc.
Andreas Cambrinius Florentinus.
Antonius Bonfinius.
Antonius Geufræus.
Antonius Melienſis.
Augerius Busbequius.
Auguſtinus Curio.
Ayihonus Armenius.
Baſilius Ioannes Heroldus.
Cedrinus integer manuſcr.
Chronica diuerſa manuſcripta, Græca, Latina, Germanica.
De ædificiis vrbis Conſtantinopolitanæ, liber m.ſ.
Emanuel Muſicius Athenienſis.
Franciſcus Sanſouinus.
Georgius Huſtius Illyricus m.ſ.
Georgius Pachymerius.
Iacobus Caſtaldus.
Ioachimus Cureus.
Io. Antonius Menauinus.
Io. de Plano Carpi.
Io. Martinus Stella.
Itinerariorum in Palęſtinam, liber Germanicus.
Karulus Cluſius Atrebas.
Laonicus Chalcocondyles Athenienſis.
Leo Imp. Aug. m.ſ.
Ludouicus Baſſanus Iadrenſis.
Marcus Paulus Venetus.
Martinus Barletius.
Martinus Cruſius.
Melchior Soiterus.
Natalis Comes.
Nicephorus Gregoras.
Nicetas Choniates.
Nicolaus Nicolaides Delphinas.
Nicolaus Sophianus.
Origines vrbis Conſtantinopolitanæ, liber m.ſ.
Paulus Iouius.
Petrus Bellonius.
Petrus Bizarus.
Petrus Gyllius.
Petrus Martyr Mediolan.
Philippus Callimachus.
Philippus Mornæus.
Prætor Græciæ, manuſcr.
Procopius.
Reinerus Reineccius.
Secretarius Sigiſmundi Malateſtæ.
Stephanus Broderithus.
Symeon Magiſter Officiorum, manuſ.
Tarcagnotæ hiſtoria.
Thomas Ebendorfus Haſelbachius, manuſc.
Thomas Porcaccius.
Thomas Spanduginus Cantacuzenus.
Vincentius Beluacenſis.
Wolfgangus Dreſſerus.
Zonaras.
Zoſimus Comes.
Zygomalas Protonotarius Græcus.

EPISTOLA PRAELIMINARIS AD DIVVM FERDINANDVM ROM. CÆSAREM, Ioannis Gaudier dicti Spiegel, Turcici interpretis.

Sereniſsime potentiſsime Rex, Domine clementiſsime:

CVM non ita pridem Regia Veſtra Maieſt. librum Turcicum mihi commiſerit, in quo ortus atque geſta Impp. Turcicorum deſcribuntur: quem quidem Regia Veſtra Maieſt. Nobilis, ſtrenuus atque integerrimus Hieronymus Beck a Leopoldſtorf ex itinere Hieroſolymitano & Turcia rediens, obtulit: qui mihi a Regia Veſtra Maieſt. Germanice interpretandus, clementer demandatus: quod humiliter praeſtiti, eaque qua a Turcis ſcriptus eſt methodo, in idioma Germanicum tranſtuli. Licet vero idipſum libenter more & ſtylo Rhetorico effeciſſem: ſed cum ab ineunte aetate, parum admodum literis humanioribus fuerim imbutus, atque huiuſmodi in rebus minime verſatus; certa tamen ſum ſpei, laborem hunc exiguum Regiae Veſtr. Maieſt. placiturum. Annotaſſem etiam ſimul quo tempore ſecundum annos ſalutis noſtrae haec geſta fuiſſent: verum cum anni Turcorum breuiores ſint noſtris, neque ipſorum anniuerſariis dies, ſicut apud nos Chriſtianos, in idem tempus coincidant, licet etiam ipſi in anno menſes 12. habeant: tamen hoc tantum ratione ſplendoris Lunae; inſuper ſcribunt ipſi dicuntq́, ſpatio triginta duorum annorum, ſecundum ipſorum computationem, caelum mobile ſeu firmamentum, ſuum abſoluere curſum: id tantundem fere eſſet, cum nos Chriſtiani triginta vnum, ipſi triginta duos annos ſcriberent nominarentque. Et quantumuis ex mea tranſlatione computari non poteſt, quo tempore annorum Chriſti hae Impp. Turc. res geſtae ſint: attamen omnino Gubernatori, militiae Duci, aut Capitaneo, cui cum inimicis Chriſtiani nominis agendum, lectu operae pretium eſſe exiſtimo. Hinc namque videre licet, quid politia aut animus Heroicus valeat, qualiterque magiſtratus erga proprii commodi, auaros atque ſuperbos homines ſe exhibere remunerarique debeat; quale etiam detrimentum patriae atque exercitui, ob inobedientiam, confuſionem, perfidiam, ſuperbiam, proprium commodum, oriri & accidere poſsit. Propterea facile colligere hinc licet, cum moderni Impp. Turcici parua atque obſcura familia, cum exigua manu in immenſum creuerint, vti quidem ex hiſtoria hac intelligo, quod Aſia, Graecia, Bulgaria, Arbaneſia, Boſna, Seruia, non niſi propter inobedientiam, confuſionem, perfidiam, ſuperbiam, & rem priuatam, in tot calamitates atque manus inimicorum nominis Chriſtiani inciderint: quod (proh Deum) hodierno adhuc die euenire videmus. Nam quae alia eſt cauſa Chriſtianae deuaſtationis, quam inobedientia, perfidia, auaritia, ſuperbia, & rei priuatae ſtudium? Nam hic propter ſuum commodum fauet Turcis, alter WeiWodae: tertius, nulli obſequens, ſe ipſum dominum cenſet. Vnde fit porro quod nos omnia bella erga Chriſtiani nominis hoſtes inſtituta, minus proſpere geramus, quam propter inobedientiam, confuſionem, perfidiam, auaritiam, ſuperbiam, & proprium commodum? Nos exiſtimamus ipſos minime ſubſiſtere, rem noſtram inconſiderate aggredimur, & proponimus nobis magnas opes ab ipſis acquirendas: primo congreſſu alacres atque animoſi ſumus, verum illico remittimus. Deus omnipotens ſuam dignetur nobis gratiam largiri, quo nos erga eiuſmodi diuini nominis hoſtes dirigamus, ſuperioribus & magiſtratui ſimus obſequentes, bonam politiam conſeruemus, auaritiae, ſuperbiae, & rei priuatae, quantum aequum eſt, tribuamus; ne & nos tandem (quod Deus praecauere velit) ſicuti nominatae regiones in maxima damna veniamus, & poſteritas noſtra fidem atque religionem Diabolicam ſuſcipere cogatur. Quod Deus in aeternum nobis concedere dignetur. Amen.

Regiæ Veſtræ Maieſt.

Humillimus, obedientiſſimus ſeruitor,

& interpres Turcicus,

Ioannes Gaudier, aliâs Spiegel.

ANNA-

ANNALES SVLTANORVM OSMANIDARVM, AB IPSIS TVRCIS MEMORIAE PRODITI.

PRIMVS apud Turcos rerum potitus fuit Oſman, qui patrem 1.
habuit Ertuculem. Hic filius fuit Soleimanis Scachi: Solei-
manes, Cabielpis: Cabielpes, Cuſulbugæ: Cuſulbuga Bain-
deris: Bainder, Oicolucis: Oicoluces, Baiſungeris: Baiſunger,
Bakis Agæ: Bakes Aga, Ciacis Agæ: Ciaces Aga, Toctemuris:
Toctemur, Verſaiobis: Verſaiobes, Giokelpis: Giokelpes, O-
guzis: Oguzes, Carachanis: Carachan, Cutluzeccis: Cutlu-
zecces denique Lecrace patre natus fuit. Hi XVII. dumtaxat auctores huius fa-
miliæ literarum monumentis proditi recenſentur. Ceteri, quorum ignota nomi-
na, continua ſerie referendi veniunt ad Iaphetum, Nohæ filium. Ipſa quidem hæc
Oguziorum dicta familia, ſucceſſione perpetua rerum apud Parthos potita fuit, 2.
homineſque fuere ſimplices & rudes: qui poſtea, quam primo religionem Ma-
humetanam fuiſſent amplexi, dominatus ſui ſedem in ciuitate Machanenſi con-
ſtituerunt. Ceterum quo tempore Soleimanes Scachus Machanæ præerat rebus 3.
Parthicis, præpotens ille Zingis Chan ex regione Chitaia cum exercitu in Par-
thiam profectus eſt: ibique Belcham ciuitatem copiis locupletem, obſedit, cepit,
diruit: totamque regionem Choraſanem populabundus diripuit. Erat id tempo-
ris Curiſemes Scachus Belchæ princeps & Choraſanis, qui regno pulſus, cum ſu-
is aufugit, & in itinere periit. Eius in locum ſucceſſit Vgnan Chan filius, qui copi-
as paternas Bagadatim verſus duxit: quo quum perueniſſet, vrbem occupauit, in- 4.
colas occidit, regionem vniuerſam ſibi ſuiſque vindicauit. Id vbi Zingis Chan in-
tellexiſſet, armis eum perſequutus, in ſuam poteſtatem redegit. Oriundus ex fa- 5.
milia Selgucis Sultanus Aladines, e Parthia profugus, in regionem Ionan, quæ
Caramania modo dicitur, peruenit: iiſque locis occupatis, & inſtaurata vrbe Si-
uaſta, regia cum poteſtate præfuit. Quum autem in hunc modum Zingis Chan
Parthiam ageret, ferret: etiam Machana funditus euerſa fuit, quæ id temporis im-
perio Soleimanis Scachi parebat. Is Tatari violentiæ cedens, & ipſe cum ſuis mi-
grauit, inito conſilio inuadendæ Romaniæ: quod inaudiſſet, iis in locis bella geri,
& armis rem parari poſſe. Quapropter relicta Parthia, Erzingam ſeſe contulit: vn- 6.
de in Romaniam penetrans, Amaſiam peruenit, multis & magni pretii potitus
ſpoliis. Conuerſo deinde itinere, Chalepum adiit: in qua profectione delatus ad
opidum, quod Iaber dicitur, ad Euphratem fluuium caſtra metatur. Erat heic eis
tranſiiciendus Euphrates, ſed vadum nullum inueniebant, quod eſſent homines
omnino rudes & rerum imperiti. Quum equorum natatu tranſmittendum a-
mnē placuiſſet vniuerſis, primus Soleimanes Scachus flumen ingreſſus, & aquis
obrutus, exſpirat: quem magna quæſitum diligentia, tandemque repertum ex-
trahunt, ibidemque tumulo mandant. Erant huic Soleimani Scacho filii tres ſu-
perſtites, quorum vni nomen Sungurſengis, alteri Gundogdis, tertio Ertucules,
qui filium habuit Oſmanem. Exſtincto patre, caſtra fratres hi promouent, ac pro-
pter Euphratem, aduerſo flumine profecti, tandem ad campos Paſſonios perue-
niunt. Iis in locis Ertuculi Oſmanis patri, cum quadringentis mapalibus, quæ pro 7.
more gentis, de loco in locum promoueri transferrique poſſunt, ſubſiſtere libuit:
reliquis duobus fratribus in Parthiam redeuntibus. Hæſit ibidem ad aliquod
tempus Ertucules, varie finitimorum iniuriis & rixis exercitus. Denique rumor
ad eum perfertur, Sultanum Aladinem, e Parthia profugum, in Romania com- 8.
plures prouincias ſui iuris feciſſe, adeoque magno potitum imperio. Erant Ertu-
culi tres filii, Gundus, Sarigates, & Oſman. Vbi, quo in ſtatu res Aladinis eſſent,

Ertucules accepiſſet: non magna conſultationis interpoſita mora, filium Sariga-
tim ad eum ablegat; oratum, vt aliquem ſibi locum concederet, quo in loco ſe
cum ſuis ſuſtentare poſſet. Aladines huic poſtulato lubens adſentitur, eiſque regi-
9. onem attribuit, tam æſtiuis, quam hibernis aptam menſibus. Id temporis nano
quædam aduerſus Sultanum Aladinem arma ſubito mouerat, contra quos dum
10. ſuis inſtructis ille proficiſcitur: interea Ertucules cum filiis, Sarigati & Oſmane,
verſus Engurim ſeſe confert: eoque loco ſibi ſuiſque conſtituta ſede quadam, ac
domicilio, finitimos Græcos perpetuis excurſionibus & rapinis infeſtare non de-
11. ſiit. Tandem rebus humanis Ertucules exceſſit, quum ſuis ad LII annos præfuiſ-
Christiano 1289. ſet: mortuus anno Mahumetano DCLXXXVII.

De Oſmanis natiuitate.

12. ACCIDIT aliquando, vt feſſus Ertucules interdiu ſemet ad quietem compo-
neret. Ibi tum ei ſomnium ſe quoddam obtulit, quo viſo fuit experrectus.
Mox hinc & inde rem cogitabundus expendens, corpus abluit, preces ſuas abſol-
uit, habituque mutato Coniam profectus, vrbem ingreditur. Agebat iſtic vir au-
ctoritatis ex doctrina maximæ, cui nomen Edebales, operum effector & prodigi-
orum admirabilium, in quem coniecti erant omnium oculi, quod eos in lege Ma-
humetana inſtitueret, ac facultates ceteroquin ampliſſimas poſſideret. Etiam
Sultanus ipſe, quem diximus, Aladines plurimum ei tribuebat. Hunc vbi conue-
niſſet Ertucules, vt ſomnium illi ſuum exponeret: Venerande vir, ait, per quietem
viſus ſum videre ſplendorem Lunæ, prodeuntem e ſinu tuo, qui meum in ſinum
penetraret. Eo quum delatus eſſet, ex vmbilico meo mox enatam fuiſſe arborem,
quæ regiones aliquot, ac præaltos montes, latoſque campos vmbra ſua tegeret.
Ad ipſas autem radices arboris perennes aquas emanaſſe, quibus vineæ paſſim, &
horti rigarentur: ac ſecundum hæc, experrectus fui. Poſteaquam diu multum-
que ſemet Edebales, qui a ſuis vir ſanctus habebatur, ob interpretationem ſomnii
torſiſſet: tamdem, oratione ad Ertuculem conuerſa, Naſcetur tibi filius, inquit, vir
optime, cui nomen erit Oſman. Is bella plurima geret, ac poſteri tui deinceps re-
ges, terrarumque principes erunt. Mea quoque filia nuptura eſt Oſmani, ex qua
procreabit ille liberos, qui regiam ad dignitatem peruenient, ac populis cum im-
perio præerunt. Secundum illa natus fuit Oſman, qui quum adoleuiſſet, Mahu-
metani vatis illius filiam duxit vxorem, de qua natus eſt ei filius Vrchan. Quum-
que prouinciis aliquot occupatis, principatum ſibi conſtituiſſet: partem ditio-
num inter duces militares, qui ea in loca cum Ertucule patre venerant, liberaliter
13. diſtribuit: a quibus illæ regiones hodieque nomina ſua ſortitæ ſunt. Itidem Vr-
chani filio ditiunculam, cui nomen Chiſar Sangagi, & cognomen Inunge,
14. conceſſit. Deinde natus eſt Oſmani filius alter, Alis baſſa: quem perpetuo
ſecum eſſe voluit. Rebus hoc modo conſtitutis, pater & filius Vrchan, con-
iunctis copiis, arma in Chriſtianos expediunt, omnia late populantur, agros
eorum occupant, magnam hominum multitudinem vtriuſque ſexus capti-
15. uam abducunt. Vi etiam adhibita, ciuitatem Iſnicam, cum vicinis opidis &
arcibus, in poteſtatem redigunt, diripiunt. Qui tum temporis Teggiur ſiue
magiſtratus erat Pruſæ, adiunctis ſibi compluribus aliorum auxiliis, & coa-
cto milite ſuo, de profligandis Turcis cogitare cepit. Igitur hoc magnis cum
copiis in Turcos ducente, minime conſternatus Oſman, animo inuicto Chri-
ſtianis obuiam prodit. Ad manus vbi ventum fuiſſet, ſtrenue dimicatum vtrim-
que. Cæſi fratres Oſmanis eo prœlio, Gunduſelpes & Aidogdis, ac ſecundum vi-
am publicam ad fines Dobmuris ſepulti. Oſman, fratribus licet amiſſis, tamdem
16. tamen victoria potitus eſt. Teggiur, Edrenoſius & Pruſæus, inita fuga, Pruſam
delati, ſemet in vrbem includunt, quos a tergo cum ſuis inſequutus Oſman, in iti-
nere opidum Vlubadam militari corona cingit, cuius Teggiur mox certis
condicionibus cum eo tranſegit. Hinc Pruſam cum exercitu properans, vr-
bis obſidionem molitur. Quumque vi admota, nihil effecturum ſe videret ad
eius expugnationem: primum in aduerſa vrbi parte, iuxta thermas, quæ Caplıcı

Turcis

Turcis dicuntur, vallo ducto, munimentum pro ſuis erigit, cui fratris Gunduſelpis filium Agdemurem præficit, hominem rei bellicæ peritiſſimum, adiunctis ei militibus egregiis. Inde munimentum aliud excitat verſus eum montem, quem Geſchisdage, hoc eſt, montem monachorum vocant. Illius curam Belebanzuco cuidam ex ſuis, viro ſtrenuo committit. Hoc modo duobus hiſce munimentis exſtructis, & actis aggeribus ac foſſis, ciuitatem obſeſſam tam arte clauſerunt: vt nemini vel acceſſus ad eam, vel exitus pateret: atque interim agrum omnem in poteſtatem ſuam redegerunt, nihil vt obſeſſis, præter ipſam vrbem, reliqui facerent. Dum iſthæc durat obſidio, cum parte exercitus Oſman Gaſes ipſe Neapolim, quæ Geniſcheher lingua Turcica dicitur, contendit. Eius viciniæ Chriſtiani omnes, coactis copiis ſuis, cum Oſmane confligunt: ſed Oſman prœlio ſuperior, vniuerſa illa regione potitur. Ea vero Turcicorum militum, qui de ſpoliis opulenti euaſerant, præſidium accepit, abſque prouincialium damno. His rebus ex animi ſententia confectis, Vrchanem filium ad expugnandam Pruſam ablegat. Horum militum acceſſione adauctis Turcorum caſtris, grauior incluſis eſſe cepit obſidio. Quamobrem viribus obſeſſorum exhauſtis, quum omnis iam commeatus defeciſſet, ac nihilominus ipſi tam noctu, quam interdiu, in armis eſſe, propugnandæ ciuitatis cauſa, cogerentur: tandem ipſe Teggiur, cui nomen Iuſſuphes, pactis interuenientibus, Vrchani Pruſæ deditionem fecit. Is adeo religioſe pactis conuentis ſtetit, vt hoſti abſque vllo impedimento & iniuria, cum vxore, liberis, facultatibus vniuerſis, abeundi poteſtatem faceret, ne manguro quidem ablato: ſtatimque patrem, Oſmanem Gaſem, de Pruſa in deditionem accepta, certiorem reddidit. Occupata fuit ab Vrchane Gaſi Pruſa Mahumetani calculi anno DCCXXVI. Oſman ipſe tum temporis quieſcens, occupationi Pruſæ non interfuit: partim tumore cruciatuque pedum impeditus, partim quod ſe ſuperſtite filium Vrchanem aliquid fortiter agere cuperet, ad excitandos in eo generoſi animi ſpiritus. Tamdem exactis in imperio XXVIIII annis, Oſman Gaſes vitam cum morte commutauit. Eius loco rerum adminiſtrationem conſequutus eſt Vrchan filius, anno Mahumetano DCCXXVII. Ante mortem præcepit, vt Pruſæ in argentea tumba concamerata conderetur: ſed vulgo ad Sugutzucam, qui locus a ſalice nomen habet, conditus exiſtimatur.

Christiano 1327

C. 1328

Quum primum Vrchanes imperium auſpicatus fuiſſet, duces veterani, quotquot ex Parthia cum ipſius auo in eas terras venerant, nimirum Cugurelpes, Rachman Gaſes, & Accecoza, Gerlenſem agrum cum Bolenſi occupatum ſui iuris fecerunt. Sed iis non multo poſt exſtinctis, Vrchan ditiones illas filio ſuo Seleimani baſſæ poſſidendas, nomine Sangiacatus, dedit: itidemque regionem alteram non magnam, quam Inungen vocant, alteri filio conceſſit, cui nomen Murates Chan Gaſes. Hunc enim minorem natu filium habebat. Inde recuperatam Iſnicam præſidio impoſito muniuit, & Eccleſias Chriſtianorum in ea demolitus, aliquot ex illis in meſſitas ſiue templa Mahumetana conuertit, adiunctis ſcholis & xenonibus. Supereſt adhuc hodie medreſſa quædam Iſnicæ, (ſic ſcholam cum xenone coniunctam vocant) ab ipſo condita. Erat inter alios quidam Cara Meſites, habitus pro viro ſancto, cuius curæ commiſſa fuit omnis ea prouincia; militibus in pagos circum Iſnicam diſtributis: vt illam viciniam aduerſus Conſtantinopolitanas copias, & earum graſſationes, tuerentur. Agbaſſæ regionem Candriam adſignauit, cuius etiam nunc ſuperſtes eſt familia. Quum hoc modo prouincias, quas ab ſe bello captas Oſman Vrchani filio reliquerat, inter ſuos Vrchan partitus eſſet: omnium conſenſu rerum ei ſumma, ceu legitimo Sultano, delata fuit. Quibus peractis, Alim baſſam, fratrem ſuum, ad ſe vti veniret, arceſſit: qui ad eum profectus, Nulla mihi ditione opus eſt, mi frater, ait. ſtatimque facta ceſſione, quam a patre ditionem acceperat, Vrchani Gaſi fratri ſponte tradidit & commendauit. Certabant id temporis fratres inter ſe mutuis officiis, & honorem alter alteri deferebat. Alis ipſe baſſa quodam tempore compellato fratre Vrchane: Mi frater, inquit, exercitus tui magnopere iam aucti ſunt, & Mahume-

tana religio non parum incrementi ſumſit. Excogita rationem aliquam obſecro; qua fieri poſſit, vt tui milites ab extraneis & peregrinis diſcernantur. Ad ea reſpondens Vrchan Gaſes: Fiat, quod ſuades, ait. equidem tibi obtempero. Tum A-
21. lis baſſa: Præcipe mi frater, ſubiicit, vt vniuerſi milites tui zercolas rubeas geſtent, eoque ſigno toti mundo noti ſint: tu vero zercolis albis vtitor. Non multo poſt conuenit Vrchan Gaſes religioſum quemdam Mahumetanum, cui nomen Chazis Bectaſes: atque is albo pileo capiti eius impoſito, illiuſmodi tegminis vſum adprobauit, & a poſteris retineri iuſſit. Quodque adeo Genizari, qui Sultani Turcici ſclopetarii ſunt, etiam nunc eiuſmodi pileis vtuntur: id ab illius temporis conſuetudine profectum, in hodiernum vſque diem durat. Erant eius ætatis homines ita comparati, vt frater conſilia ſua cum fratre communicaret: quique rectiſſime conſuluiſſet, in eius ſententiam lubens alter ibat. Nulli mutuis ſe parricidiis fratres e medio ſuſtulerunt ante Baiaſitis Chanis imperium, quem Gilderunem adpellauerunt: ſicuti deinceps indicaturi ſuo loco ſumus. Idem Vrchan Gaſes id temporis in regionibus imperio ſuo ſubditis domos immunes atq; prædia deſcribi iuſſit, vti videlicet vnus ex quolibet prædio mitteretur, qui per vnius anni ſpatium in regia quoſuis iniunctos ſibi labores ſuſciperet. Eos adpellari placuit Iaias, hoc eſt, pedites. Quodque tales adhuc in regia reperiantur, qui labores eiuſmodi obeunt: ex Vrchanis Gaſis inſtituto ceptum, adhuc in vſu eſt. Ceterum nanctus Vrchan Gaſes quietam vrbis Iſnicæ poſſeſſionem, imaretum in ea condidit, hoc eſt, templum Mahumetanum, cum ſchola & xenone: quo quidem in xenone cibi coquuntur, & in egenos diſtribuuntur, præſertim in eos, qui litteris operam dant, & qui peregrinantur. Atque hoc in imareto ſiue xenone cibos Vrchan ipſe diſtribuiſſe traditur. Secundum hæc Soleimanem baſſam filium Iſnicæ præfecit, qui vicinis opidulis Geniſcheheri Goinucæque grauis eſſe non deſinebat. Pruſæ vero ſangiacatum conſequutus eſt ab eo Murates Chan Gaſes, filius natu minor. Nihilo minus Vrchan ipſe velut inſpector imperii totius manſit. Soleimanes baſſa præ-
22. fectus Iſnicæ, Geniſchehere Goinucaque potitus eſt. Eorum locorum incolæ Chriſtiani, perſpecto ipſius ingenio miti & humano, vniuerſi facti ſunt Muſulmani: omniaque opida ſita in iis finibus, eius ſe poteſtati ſponte permiſerunt. His re-
23. bus intento Soleimane baſſa, patri eius Vrchani complures ciuitates, Carateſi Bale, Coſre, Bargama, Edremitum, ſeſe dediderũt. Inde cum copiis Vlubadam verſus mouit. Nam eius opidi Teggiur, qui ſuperioribus annis cum Turcis tranſegerat, iam violata fide, ab eorum amicitia diſceſſerat. Quum autem ſe peti a Turcis animaduerteret, manus ipſe ſibi adtulit. Dum hæc iſtic gererentur, Soleimanes baſſa in Græciam tranſiicere ſtatuit: qua quidem occaſione Gallipolis a Turcis capta fuit. Nam forte Soleimanes in regione, quam non ita pridem ſui iuris fecerat, hinc inde obequitabat. Superſunt autem in iis locis rudera ſiue veſtigia quædam ædificiorum admiranda, quæ iſtic ab excidio Troiæ in hunc vſque diem manſerunt. Illa, quum eo veniſſet, cum ſtupore quodam adſpiciens, tacitus & cogitabundus ad aliquod temporis ſpatium ita ſubſtitit: vt nihil omnino ad quemquam proloqueretur. Quamobrem Ezes begus, tamdem ſe conuertens ad Soleimanem: Mi Chan, ait, quid iſtuc nouæ rei eſt? quænam tibi ad animum accidit prodigioſa cogitatio? Tum Soleimanes baſſa: Mecum, inquit, animo voluo, quonam modo mihi tranſmittendum hoc mare ſit, vt interim Chriſtianos conatus iſte meus lateat. Quæſo te, qua via rem adgrediemur? hæ cogitationes meæ ſunt: Ad ea mox Ezes ac Faſil begi: Domine, ſi per te licebit, inquiunt, nos duo fretum hoc tranſiiciemus: tentaturi, num aliquid a nobis effici poſſit. Vbi vero, ſubiecit Soleimanes, tranſiecturi eſtis? Locus heic quidam eſt, inquiunt, vbi facilis eſt tranſiectio, ex interuallo litoris vtriuſque non magno. Quum id Soleimanes eis vt facerent, permiſiſſet: locum ipſum adeunt, trabes ac ligna colligunt, ratem conficiunt, trans fretum noctu in aduerſum litus adpellunt, per vineas ſemet abdunt, idoneum quemdam inſtituto ſuo Chriſtianum capiunt. Eum vero celeriter abreptum, ratique impoſitum, hero ſuo Soleimani, ſuperato rurſum freto, ſiſtunt. Is hominem benigne excipere, veſtitu nouo donare, muneribus aliis delenitum in-

terro-

terrogare: ecqua via ſit in opidum aduerſum perueniendi, Chriſtianis inſciis &
imprudentibus? Mox ille: Ducam vos equidem, ait, per eiuſmodi viam, vt a ne-
mine conſpiciamini. Quo intellecto, colligari complures arbores Soleimanes
imperat. Dictum, factum. In eam ratem, ſumma vſus celeritate, cum LXX vel
LXXX ſelectis militibus inſilit, ac noctu tranſiicit. Magna deinde ſollertia du-
cuntur a captiuo Chriſtiano ad caſtrum Zemenicum, in cuius aditu quidam e 24.
fimo quaſi tumulus ſitus erat, ipſius caſtri altitudinem æquans. Aberant caſtro
incolæ, nimirum illo tempore anni, quo colligendis ac triturandis ſegetibus quiſ-
que foris intentus erat. Hac ſolitudinis occaſione vſi, noctu per illum fimum, 25.
quem diximus, in caſtrum euadunt, eoque potiuntur. Nulla vulgo Chriſtiano-
rum illata vis fuit, aut iniuria: ſed exhibita potius beneuolentia, dataque munu-
ſcula. De præcipuis autem capti quidam, & ad nauigia deducti, quæ iſtic in por-
tu reperta ſunt, trans fretum, pro victoriæ argumento, ad reliquum exerci-
tum miſſi fuerunt. Eiſdem nauigiis in reditu plus minus CC milites tranſuecti, ſe
cum Soleimane, ceterisque Turcis, in opido coniunxerunt. Inde cum nauibus
aliquot, equitibus etiam inſtructis, qui terra iter facerent, Bolairem Ezes begus
petiit. Eſt autem propter Bolairem portus maris, qui Portus albus dicitur. Eo in
portu complura nauigia tunc erant, quibus igne iniecto abſumtis, Zemenicum
reuerſi ſunt: & reliquum exercitum, nauibus impoſitum, in Europam tranſpor-
tarunt. Hoc modo Turci primum in Græciam pedem intulerunt. Occupato Ze-
menico, quum magnus iam Turcorum numerus in Græciam trans mare perue-
niſſet, nullis oneribus moleſtiisve Chriſtiani, ad opidum illud pertinentes, ab eis
grauati ſunt: ſed tranſactum inter vtramque partem, conſtitutaque pax. Non vxo-
res eorum, non liberi violati: ſed ea cum moderatione habiti, vt Zemenico fini-
timi Chriſtiani perlubenter ſe Turcis ſubmitterent. A Zemenico non longe di-
ſtat aliud opidum, Agasleuina, quo & ipſo nullo negotio potiti, cum Chriſtianis
eius agri pacem componunt, eademque in hos vſi humanitate, qua in illos prio-
res, facile duo iſtæc Græciæ caſtra ſuam in poteſtatem redegerunt. Harum rerum,
tam feliciter in Romania geſtarum, fama quum ad Turcos in Aſiam trans mare
perlata fuiſſet: quamplurimi ſponte ſua tranſiecerunt, atque hoc modo paſſim per
vniuerſam Romaniam ditidus eſt de turcorum aduentu rumor. Neque multo
poſt præmiſſi fuere, qui Gallipolim tentarent. Eius loci Teggiur, animaduer-
ſo tam ſuo, quam ſuorum periculo, collectisque perexiguis Chriſtianorum co-
piis, animoſe cum Turcis conflixit: ſed prœlio victus, intra munitionem ſe re-
cepit. Turci hoſtem a tergo ſequuti, agrum omnem occupant: & in reditu ipſam
quoque Gallipolim ſibi cum arce ſubiiciunt. Factum hoc anno Mahumetano
DCCLVIII. C. 1357.

Capta Gallipoli, ſuos Soleimanes ablegat, vt agros Cherepoli & Zorlo vi- 26.
cinos popularentur, & ferro atque igni vaſtarent: qui longe lateq; direptis omni-
bus, abſque mora Gallipolim reuerſi ſunt. Habebat ſecum duos ex omni nume- 27.
ro procerum duces eximios, Eurenoſem begum, & Chazim Elim begum. Hi nul- 28.
lum Chriſtianis tempus a perpetuis vexationibus vacuum relinquere, ſed abſque
intermiſſione Dimotuci ac Burgoſines agros agere, ferre: moxque cum ſuis Gal-
lipolim ſe recipere. Dum ab illis ea geruntur, Soleimanes baſſa quodam die ve-
natum in equo prodit: inuentoque lepore, mox illum vt caperet, equum ad cur-
ſum adigit: qui forte fortuna pede altero delatus in ſcrobem quamdam, vna cum
domino corruit, eumque ſic humi adflixit; vt ibidem confeſtim exſpiraret, anno
Mahumetano DCCLIX. C. 1358.

Eodem tempore mortuus eſt etiam Soleimanis baſſæ pater, Vrchan Gaſes.
Sed filius duobus ante patrem menſibus exſtinctus eſt. Succeſſit in imperio pa-
terno Gaſes Murates Chan, qui Pruſam profectus, magnum ex Caraſina regio-
ne, ceterisque prouinciis, exercitum collegit. Erat in ciuitate Belezuga Mahu-
metanus quidam, religioſus & magnæ vir exiſtimationis, cui nomen Zender- 29.
lues Chelıles. Eum ad ſe vocatum Cadileſcheri officio fungi iuſſit. Hinc cum
œconomo regiæ ſuæ Scachine, ac vniuerſis copiis, Gallipolim tranſiecit, ac

30. recta Zorlum contendit. Eius loci præſidiarij & incolæ fortiſſime quidem illi ſe defendebant, ſed opidum tamen expugnatum vi fuit. Capta deinde Sis, Teggiure deditionem faciente. Mox itum verſus Burgoſinen, quæ inuenta fuit habitatoribus vacua, Chriſtianis fuga dilapſis: ideoque Turcis ingreſſus; igne deleta. Ex altera parte regionis Eurenoſes begus arma cum Chazi Eli bego circumtulit: a quibus ad amnem Merizam occupatum fuit caſtellum, cui & ipſi nomen Burgos: adeoque ab hoc euentu in hodiernum vſque diem El's begi Burgos dicitur. In eo caſtello Chazis Elbegus interdiu quieti ſe dabat. ſed poſtea, quam nox adpetiiſſet, perpetuis excurſionibus viciſſim quietem Chriſtianorum turbabat. Idem miſſis exploratoribus, imprudentem Dimotuci Teggiurem oppreſſit & intercepit, atque hoc modo captum ad opidi mœnia deduxit. Quum in hoſtis poteſtate conſtitutum Teggiurem ſuum tam opidani, quam arcis præſidiarij viderent: certis condicionibus cum Chazi Eli bego tranſigunt, eique ciuitatem cum arce dedunt. Nihilo minus Turci, deditione facta, Teggiurem liberum & inco-
31. lumem abire permittunt. Dimotuco potitus, Ypſalam cum exercitu pergit, vt & illud opidum expugnaret, ac ſub iugum mitteret. Interea Gaſes etiam Murates in armis erat, Hadrianopolim inuaſurus. Præmiſit vero Scachinem, œconomum regiæ ſuæ, cum parte copiarum; qui de Chriſtianis periculum faceret, hoſtine obuiam ituri, ſeque defenſuri eſſent. Huius aduentu cognito, Chriſtiani mox in aciem aduerſus eum prodeunt. Vtrimque dimicatum acerrime, multis ab vtraque parte cæſis & interemtis. Tandem de ardore atque impetu ſuo Chriſtiani nonnihil remiſere, ſeque intra muros vrbis & propugnacula receperunt. Scachines, miſſo nuntio, Muratem Gazem rei bene geſtę certiorem facit: eique capita cæſorum aliquot tranſmittit. Interim begus vterque, Chazis El & Eurenoſes cum Muratis exercitu ſuas coniungunt copias: & aciem primam ſortiti, ante Muratem Hadrianopolim recta ducunt. Admodum id temporis Meriza fluuius, aliarum aquarum acceſſione auctus, intumuerat. Quamobrem vrbis Teg-
32. giur, intellecto aduentu hoſtium, nauim ingreſſus Ygnum profugit. Opidanis a Teggiure ſuo deſertis, & omni auxiliorum ſpe deſtitutis; Murates, qui rem per exploratores cognouerat, cũ exercitu prima luce caſtris egreſſus, ad vrbem propius acceſſit. Ei ciues, apertis abſque mora portis, deditionem fecere: Mahume-
C.1360. tani calculi anno DCCLXI.

Hadrianopoli capta, Murates Scachini, copiarum parte tradita, permiſit:
33. vt omnem Zagoræ Philibæque viciniam depopularetur, & igne deleret. Itaque Scachinis milites eo profecti, regionem vniuerſam prædis agendis vaſtant, & incolas captiuos ſecum abigunt. Itidem Murates Eurenoſi bego poteſtatem fecit, agros Ypſalæ vexandi. Hoc modo ſuis vtrique partibus adſignatis, imperij fines
C.1361. amborum opera fuere prolatati. Geſta ſunt hæc anno DCCLXII. quo quidem anno lumen Solis vſque adeo defecit, vt etiam interdiu ſtellæ cæli conſpicerentur.

34. Erat id temporis quidam Talismanus Turcicus, Cara Ruſtemes, qui ad exercitum e Caramania venerat. Is quum tantam & prædæ Chriſtianis ereptæ copiam, & captiuorum multitudinem in caſtra videret adduci: conuento Cadileſchero, cur talem tantumque theſaurum, magiſtratui ſupremo debitum, auferri temere ſineret, quærit. Ad ea Zenderlues Chelils Cadileſcherus: Quis tandem ille theſaurus eſt, ait, quem tu quidem ad magiſtratum pertinere, ſed nullo cum fructu perire, ac prodigi refers? Dei mandatum eſt, inquit Cara Ruſtemes, vt omnium, quæ de Chriſtianis capta, rapta fuerint, ſiue mancipiorum, ſiue animalium, ſiue quarumlibet aliarum rerum, quinta quæque portio iuri Patiſcachi cedat. Et cur illam vos nõ exigitis? Monitus ergo Cadileſcherus, Gaſi Murati Chani rem expoſuit: a quo reſponſum tulit, vt, ſiquidem hoc Dei mandatum ſit, omnino ius ſuum vrgeant. Igitur arceſſito ad ſe Cara Ruſteme: Volumus, inquiit, ô ſancte vir, vt ipſe Dei mandatum exſequaris. Ille Gallipolim profectus, ibidem ſibi domicilium conſtituit: ac pro quolibet mancipio Chriſtiano, trans mare vehendo, aſpros XXV a Turcis exegit. Et auctores huius exactionis illi duo fuere, quos diximus:

mus: vt nimirum quintę Gallipoli pro Sultano Turcorum, hodieque, tam manci-
piorum nomine, quam reliquorum ſpoliorũ exigantur. Fuit & ab Eurenoſe bego
poſtulatũ, vt in vſum magiſtratus ſupremi quintum quodq; mancipium Chriſtia-
num a ſuis repeteret, ac imperatori traderet. Si quis vero non quinque, ſed qua-
tuor dumtaxat mancipia poſſideret: vt ab eo ſingulorum nomine aſpri XXV exi-
gerentur, eaq; pecunia fiſco imperarotis cederet. Hac nimirũ occaſione deinceps
ille mos inoleuit, vt ex omni mancipiorum numero, liberalioris formæ pueri, pro
Sultano delecti, retinerentur: quæ quidẽ in hunc modum exacta tenerioris ætatis
mancipia, deinde ad imperatoris Portam deducta, Murati offerebantur. Is vero
pueros in Anatoliam tranſportatos, inter Turcos diſtribui iubebat: vt apud eos
diſciplinæ pariter, ac laboribus adſueſcerent, & Turcice diſcerent. Exactis autem
duobus apud illos, vel tribus annis: iam ad labores condocefacti, linguæque Tur-
cicæ periti, ad Portam reducebantur, Genizarorum ordinibus adſcribendi. Ge-
nizari vero Sultani Turcorum ſclopetarij ſunt, & inde ab illis vſq; temporibus no- 35
men hoc Genizarorum adepti retinent. Secundum hæc Pruſam Gaſes Murates
Chan reuerſus eſt, ſubſtituto ſibi œconomo ſuo, Lala Scachine, qui vices abſen-
tis in Romania vel Græcia gereret: ceteras vero prouincias, imperiiq; limites, Eu-
renoſi bego commendauit. Neque multo poſt, Gallipolim denuo ſeſe contulit,
atque ibi Zenderluem Chelilem, hactenus officio Cadileſcheri functum, ad Baſ-
ſæ ac Veziris dignitatem euexit. Is auctus hoc honore, Cheradines baſſa deinceps 36
adpellatus fuit. Murates autem, relicta Gallipoli, quo venerat itinere, Bugam pro-
fectus; inde Pruſam redilt, atque ibi ſe in hiberna contulit. Ex altera parte freti,
regiæ Muratis œconomus Scachines Zagoram & Iſchebolen ſubiugauit, anno
DCCLXVI. quibus occupatis, rumor ad Muratem perlatus eſt, eiq; ſignificatum, C. 1365
in Seruia Chriſtianorum ad L millia collecta, de Hadrianopoli adeunda cogitare.
Cuius rei nuntio accepto, magna celeritate ad iter ſeſe comparat, & Gallipolim 37
contendit. Vix ad litus, in Europam ex Aſia tranſiecturus, acceſſerat: quum Ser-
uij iam Hadrianopoli ex propinquo immineret, eo caſtra loco metati, qui in hunc
vſq; diem a Seruiorum ſiue Raſciorum clade nomen accepit. Interea Scachines,
nulla rebus agendis interpoſita mora, noctu per inſidias in hoſtem erumpit. Illi
multo mero madidi, paſſim per caſtra, magna cum vociferatione, Turcos adeſſe
clamitant. quumque præ temulentia, tam præſenti rerum diſcrimine, quid age-
rent, ignorarent: per noctis caliginem alter alterum ad lucem vſq; mactant. Equi
etiam tanti tumultus cauſa pauore cõſternati, abruptis loris & capiſtris, ad necem
vſque ſibi mutuo calces impegerunt. Vbi denique iam illuxiſſet, fœdam in fugam
Seruij, nemine perſequente, ſe coniecerunt. Ibi tum hoſtili vallo ſuperato, Turci
caſtra, nemine reſiſtente, capiunt atque diripiunt: & amplis ditati ſpoliis, Hadria-
nopolim reuertuntur. Scachines Murati magnum captiuorum numerum, cum
non paucis capitibus interemtorum, miſit: quibus conſpectis, itinere conuerſo
Pruſam repetiit. Hæc geſta fuerunt anno Turcico DCCLXVII. quo anno Murates C. 1366
Chan filios ſuos, Baiaſitem, qui Gilderun cognominatus fuit, & Iacupem Zele- 38
bim, circumcidi voluit, magna ſollemnitate adhibita. Belezugæ præterea, quod
opidum eſt Anatolię ſumtuoſum templum, meſſitam Turci vocant, eodem anno,
cum ſchola & Xenone, conſtruxit. Principis etiam Germiani filiæ nuptias Baiaſi- 39
ti Gilderuni filio conciliauit, celebratas pompa magnificentiſſima. Secundum
hæc in regionẽ Hemidam cum exercitu profectus, eam occupauit. Inde progreſ- 40
ſus, Aſpropolim ſiue Albam Anatoliæ, quam nunc Aeſcheherim vocant, & Cuta-
higen metropolim prouinciæ, & Hierapolim, quæ Seidiſcheheris dicitur, & Ge-
luazen imperio ſuo ſubiecit, anno DCCLXXXIIII. Atque his rebus geſtis, relictis- C. 1383
que locis iis, trans fretum Gallipolim ſe contulit: ingreſſusque Romaniam, ob-
ſidione Magalgaram cinxit, & in poteſtatem breui redegit. Eo loco regiæ
Muratis œconomus Lala Scachines, & Eurenoſes begus, vniuerſis cum copiis, 41
quibus in Romania præerant, ad Muratem acceſſerunt: & coniunctis exerciti-
bus, ad obſidendam Bolinam, locum munitum profecti ſunt. Quotquot erant ea
regione Chriſtiani, omnes in illam velut arcem ſeſe receperant. Itaq; quum Mu-

rates tantis cum copiis & adparatu obſidione inchoata, magniſque laboribus &
moleſtiis exanclatis, non potiri ſe opido poſſe videret: intimo dolore animi com-
motus, ingemuit: & obſidione ſoluta diſcedens, Euertat te Deus, inquit. Erat
haud procul inde tilia quædam pulcherrima, quam Felicem vulgo vocabant, ho-
dieque ſermonibus hominum celebris. Ad eam quum perueniſſet, caſtris locum
delegit. Interim ipſe quemdam ad fontem ſeſe reclinans, mæſtus conſedit. Non
magno temporis elapſo ſpatio, nuntium accepit, latus alterum munitionis, mole
ſua grauatum, corruiſſe. Qua re intellecta, mox Lalam Scachinem ablegat: qui
opinione citius ad opidum conuolans, eo potitur: Chriſtianis omnibus captis, &
magnis inuentis opibus. Inter alia reperti a Turcis aurei catini atque calices, qui
caſſidum formam referebant. Iis in capita impoſitis, cum mancipiis Chriſtianis,
& omni præda, coram Murate comparuerunt. Et quidem id temporis apud Tur-
42. cos cepit ille mos geſtandi aureos eiuſmodi pileos, qui apud ipſos Vſcufiæ dicun-
tur. Murati vero Chani collibuit eam tiliam honore quodam adficere, atque il-
lam ob cauſam vetus Felicis tiliæ nomen adprobauit, & ad poſteros ratum eſſe
voluit. Inde Chriſtianos incolas vniuerſos, qui capti fuerant, cuiuſcumque for-
tunæ, ſacramentum ſibi dicere iuſſit: & cum liberis atque coniugibus domum re-
miſit. Caſtro quidem ipſi nomen in hodiernum vſque diem durat, ab euerſione
diuina. Murates hinc repetiturus Hadrianopolim, Chairedini Baſſæ, ac Eurenoſi
bego id negotij dedit: vt progreſſi vlterius, omnem illam prouinciam ſibi ſubde-
43. rent. Et Eurenoſes quidem begus animum ad inuadendum Gumulzinæ agrum
adiecit. Marolia confeſtim ei ſe dedidit. Erat inter alios Muratis familiæ miniſtros
quidam, cui nomen Delus Beluban. Ei ſangiacatum in limitibus commiſit, vt Ser-
ras opidum bello vexaret. Quum autem ſuas ille copias iſtuc adduxiſſet, Chriſtia-
ni portis occluſis, deditionem facere recuſarũt. Interea vero, dum his oppugnan-
44. dis totus occupatur: Lala Scachines opida complura, Caualam, Diren, Sirum,
imperio Muratis adiungit: indeque promotis caſtris, Manaſtirum & Selerucam,
circumfuſis militibus, tentat: & omnem agrum his finitimum rapinis & incendiis
C. 1386. vaſtat. Acciderunt hæc anno DCCLXXXVII.
45. Id temporis Bagadatim Temirlancus inuaſit, cui tum Sultanus Achmetes
cum imperio præerat. Is præ formidine Alcairum, ad Sultanum Borcucem, pro-
C. 1387. fugit: anno DCCLXXXVIII.
Babylone Temir Chan mouit in regionem Deſtenſem, vbi cum Techmico
Chane prœlio conflixit: ac victoria potitus, ferro & igni regionem illam omnem
C. 1390. depopulatus eſt, anno DCCXCI.
46. Eodem tempore cepit Gaſes Murates Chan bellum cum Lazaro gerere.
Quippe Lazarus præpotenti coacto exercitu, & iam in Coſouæ campos cum ſuis
progreſſus, Murati per internuntium dici iuſſit, in aciem modo prodiret: adpari-
turum facile, cui ceſſura ſit victoria. Murates ex altera parte, ſumma diligentia
conſcripto milite, ambos etiam filios, Baiaſitem cognomine Gilderunem, & Ia-
47. cupem Zelebim, ea ſibi expeditione adiunxit. Poſteaquam in Coſouæ campos
vterque conueniſſet exercitus, acri dimicatum vtrimque prœlio. Ibi tum Chri-
ſtianus quidam ad Muratem transfugit, cum ſignificatione voluntatis ſuæ, quaſi
ſi militare deinceps ei cuperet. Igitur ad Muratem deductus, vti pro more pedes
eius oſcularetur, quam ſub veſte abditam geſtabat ſicam, ea vi Muratis in ven-
trem adegit: vt is tam diro vulnere confectus, exſpiraret. Turcici vero proce-
res, hac Sultani ſui cæde conſpecta, mox conſultationem inſtituunt, & quid hoc
caſu tam repentino faciundum deliberantes, in eam conuenere ſententiam, vt
ad ſe Iacupem Zelebim arceſſerent. Is vbi vocatus comparuiſſet: Age, inquiunt,
tentorium paternum ingredere. Nam eſt, quod te vult pater. Ille nihil mali ſuſpi-
catus, ingreditur: & correptus ab eis, necatur. Inde regio ſolio Gilderun Baiaſites
impoſitus, omniũ ſuffragiis imperator ſalutatur. Quibus peractis, denuo ceptum
pugnari fortiter: adeo quidem, vt victus eo prœlio, captusque Lazarus, in conſpe-
ctu Baiaſitis fruſtulatim conciſus fuerit. His rebus geſtis, ex eo loco diſceſſum, &
C. 1390. Hadrianopolim verſus inſtituta profectio. Erat is annus DCCXCI. Sultanus Gazes
Murates

Murates Chan imperio præfuit annis XXXII. Cadauer eius Pruſam deportatum, 48. propter Caplizen, ſic thermas Turci vocant, monumento pro more fuit illatum.

Enſtincto Murate, Gilderun Chan plene iam potitus imperio, confeſtim expeditione ſuſcepta, Kiratouum opidum, & vniuerſas illas argenti fodinas occu- 49. pauit. Erat inter familiares ipſius miniſtros quidam Feris hegus, vir admodum bellicoſus. Eum cum copiis ad ipſum vſque Danubium miſit, vbi redacto in poteſtatem opido Vidina Hadrianopolim reuerſus eſt. Baiaſites autem rurſus bego expeditionem iniunxit, qua Tanahit & Citros fuere domitæ. Interim Feris etiam begus in Valachos ire iuſſus, inopinato regionem inuaſit, magnamque prædam adeptus eſt. Eodem tempore Baſſa quidam, Iagides hegus, in Bozinam profectus, omnem illam regionem rapinis exhauſit. Ipſe Gilderun Chan Pruſam ſe contulit, ibique meſſitæ ſtruendæ principium fecit. Inde relicta Pruſa, Caramaniam 50. cum exercitu adiit: vbi opido Alaſcheheri ſubiugato, mox ager Aidinenſis ſua ſponte deditionem fecit. Hinc Sarchaniæ fines ingreſſus, illa quoque nullo negotio potitus eſt. Et eo quidem facilius vtrumque Gilderuni ſucceſſit, quod paullo ante ditionis vtriuſque domini rebus humanis exceſſiſſent. Acta Mahumetano anno DCCXCII. C. 1391.

Secundum hæc, Conſtantinum bello adgreſſus eſt, cui dum ipſe totus in- 51. cumbit: Rex Vngarorum eum exercitu ad Nigebolim acceſſit. Eo Baiaſites cognito, ſoluta Conſtantinopolis obſidione, recta Nigebolim ſuos duxit. Ad hoſtem vbi peruentum fuiſſet, multoties leuibus prœliis, atque etiam acie nonnunquam iuſta dimicatum inter vtroſque. Tandem nocturna impreſſione Chriſtianos adortus, adeo repentino & inopinato impetu exterruit: vt eorum plerique in Danubium præcipitare ſe cogerentur, & in ipſo flumine magno numero ſubmerſi perirent: reliqui fœdam ſemet in fugam conijcerent. Factum hoc anno DCCXCIIII. C. 1393.

Hoc bello confecto, rurſus in Conſtantinum arma conuertit. Sed compoſita pax fuit, ea conditione: vt intra Conſtantinopolis mœnia Gilderunis Chanis 52. ſubditi ius haberent vicum vnum inhabitandi. Fuit is annus DCCXCIIII.

Eo ipſo tempore mortuus eſt Sultanus Alcairi Borcuces, poſt cuius obitum 53. Gilderun Chan prouincias ipſius inuaſit, & Melatigen ſuæ ditioni adiunxit. Sed imminentibus iam frigoribus hibernis, Pruſam reuerſus eſt: ibique per illam hiemem quieuit. Æſtatis initio rurſus expeditione inſtituta, ductisque in Armeniam copiis, Erzingam occupauit. Noui tum motus erant Temiris Chanis apud Parthos, quos Gilderun Chan non magni faciens, Erzinga relicta, & freto ad Gallipolim tranſmiſſo, in Romaniam venit: ibique Siliſtriam & Empolim ſuo ſubiecit imperio: quod quidem accidit anno DCCXCV. C. 1394.

Hinc in Moream abiit, & caſtris ad opidum Ferigen collocatis, in diuerſas quatuor partes ſuos milites ad diripiendos regionis agros emiſit: a quibus ingens præda collecta fuit. Ipſo in opido Ferige templum cum Xenone conſtrui de nouo curauit, atque ita reuerſus Hadrianopolim, ad aliquod tempus iſtic in otio vixit. Ibi tum Bulcus Deſpota filiam ſuam Gilderuni dedit vxorem, quo adfini- 54. tatis vinculo ſancita fuit inter ipſos ſocietas & amicitia. Quippe Gilderun Chan, profeſſione Muſulmanus, Bulci Deſpotæ, qui religione Chriſtianus erat, gener factus fuit. Ante tamen, quam Bulci filiam Baiaſites ſibi matrimonio iungeret, vini vſum prorſus ignorabat. Maiores enim ipſius a vino abſtinuerant. de Oſmane loquor, & Vrchane, Murateque. Nam quoties conuiuas inuitaturi erant, varios cibos adparari iuſſerunt, atque his deinde veſci ſoliti ſunt, adhibitis Taliſmanis: quorum præceptis & admonitionibus inter conuiuandum aures præbebant, & Alcoranum legi curabant. Quidquid denique Taliſmani conſulerent, illi non inuite obtemperabant. Quo factum, vt eorum monitis parendo, nequaquam peccare poſſent. In primis Cara Ruſtemes, & Zenderlues Che- 55. liles, magno apud eos in honore habiti, & ſancti homines adpellati fuere. Verum tam ipſi, quam Taliſmani ceteri hac exhibitione honoris arrogantiores fa-

cti, multa fecere nequiter & flagitioſe. Tamdem quum eſſent exſtincti Zenderlues Cheliles, & Cara Ruſtemes: Alis baſſa, Zenderluis Chelilis filius, a Gilderune Chane Veziris dignitatem adeptus eſt. Tum vero creſcere Taliſmanorum improbitas, multa ſe indigna committentium, & reiectis moribus atque inſtitutis priſtinis, noua quædam introducentium. Erat enim populus Oſmanicus ſane quam ſimplex & rudis, qui facile ſibi quiduis perſuaderi ſineret. Quo fiebat, vt eis inſidioſe, ac multiplici vafricie imponerent. Inter alia, prohibebant in commerciis & contractibus vſum antiquæ monetæ, aſprorumque veterum: & emolumenti proprij cauſa, nummulariorum more, monetam ad ſe veterem aſtute transferebant, eiusque loco nouam ſignabant. Alis ipſe baſſa, vir ſimplex, ac rebus diuinis deuotus erat: cuius exemplo quum populus id temporis etiam ſingulari morum integritate, religioneque præditus eſſet: Taliſmani tanto magis horum bonitate ſimplici, pro lubitu, abutebantur. Quum autem Gilderun Chan fraudes ipſorum, & impoſturas deprehenderet, atque etiam videret, eos belluinam & impuram vitam agere: edicto publicato præcepit, vt omnes Taliſmani, omnesque Cadij, quo nomine iudices Turcorum veniunt, Neapolim, quam Turci Geniſcheherim lingua ſua dicunt, conuocarentur. Vbi conueniſſent vniuerſi, quamdam in domum eos concludi iuſſit, eamque præſidio circumdatam, ne quis elaberetur, incendi præcepit: vt omnes flammis abſumerentur. Hoc Gilderunis mandato magnopere perturbatus Alis baſſa Vezir, præ animi mœrore, qua illorum ſaluti via conſuleret, ignorabat. Tamdem huiuſmodi quiddam ei ad animum accidit. Erat in deliciis Gilderuni Chani quidam æthiops paruulus, faceto præditus ingenio: qui ab hero quiduis impetrare nullo negotio poterat. Hoc ad ſe venire iuſſo: Quidquid, inquit Alis baſſa, libitum tibi fuerit a me petere, dabo: modo Taliſmanos & Cadios imminenti periculo eripueris. Æthiops his auditis, mox elegantiori amictu ſumto, & impoſita capiti vſcufia, qui pileus eſt aureus, hoc ornatu Gilderunem Chanem adit, ſeque ante ipſum ſiſtit. Ille, conſpecto æthiope: Quid hoc, ait, rei eſt, æthiopille? cur nobis hoc amictu tam ſplendido? Eſt quod abs te petam, inquit æthiops, exorari te patitor. Et quid tandem petis? ſubijcit Baiaſites. Ille vero: Ablegari me velim, ait, internuntium ad Teggiurem Conſtantino-

56. polis. At Conſtantinopoli, reſpondet Gilderun, quid tandem effecturus es negotij? Rogabo Teggiurem, inquit, vti quadraginta vel quinquaginta Calogeros mihi concedat. Quem vero ad vſum, quærit imperator, hi tibi Calogeri ſeruient? Mandaſti, ait, vt omnes eruditi Taliſmani tui, atque iudices, flammis exurendi tradantur. Quapropter in horum locum nobis illos ſubſtituemus iudices. Tum Baiaſites Chan: Ergone Calogeri nobis neceſſario deligendi iudices? an mei miniſtri iudicum officio fungi nequeunt? Tui miniſtri reſpondit æthiops, non ſunt eruditi. Quid ais? Subijcit Gilderun: eruditine ſunt iudices illi noſtri? An iudex, inquit alter eſſe quiſquam poſſit, qui non ſit eruditus? At enim, reſpondit Chan: ſi docti ſunt, cur ex æqui rectique regula ſeſe non gerunt? cur, quod præcipiunt aliis, ipſi non faciunt? Ad ea, feſſus interrogando iam æthiops, obticuit. Gilderun vero, compellato Ali baſſa: Doctine ſunt, ait, iudices noſtri? Tum Alis: Ecquem putas, inquit, iudicis officio poſſe fungi, qui doctrinæ ſit expers? Et Baiaſites: Cur igitur adeo fœda facinora committunt, nec ſemet ex præſcripto ſuæ doctrinæ gerunt? Ibi commodam reſpondendi nanctus occaſionem Alis: Hi noſtri iudices, ait, nullum ſtipendium, nullas annonas habent. Ea ſola nimirum eſt cauſa, cur officio ſuo minus ſatisfaciant. Quid ergo, reſpondit Chan, faciundum nobis cenſes? Omnino ſe corrigerent, inquit Alis, ſi quid eis ſtipendij numeraretur. Tum Baiaſites: Siquidem ita comparata res eſt, quoddam ipſe ſalarium eis conſtituito. Alis, hoc a Gilderune accepto reſponſo, reque cum animo ſuo diligenter expenſa, tamdem reperit, quid eis nomine ſtipendij poſſet adſignari: videlicet, vt quiſquis hereditatem, aliquot millibus aſprorum æſtimatam, adiret; Cadio ſiue iudici, cuius ipſe iuriſdictioni ſubiectus eſſet, pro ſingulis millenis aſpris, viginti aſpros ſolueret:

acpto

ac pro ſingulis inſtrumentis, matrimoniorum puta, vel aliorum talium contra-
ctuum nomine confectis, itidem aſpros x x. penderet. Ab hoc ergo tempore con-
ſtituta iudicibus ſtipendia ſunt, & Alis in hunc modum placato Gilderunis ani-
mo, Taliſmanos & iudices e præſenti vitæ periculo liberauit.

Secundum hæc inuaſit Caramaniæ princeps, expeditione ſuſcepta, regio- 57.
nem Hemidam, eamque occupauit. Qua de re Gilderun Chan factus certior,
quanta potuit celeritate tranſmiſſo freto, Pruſam acceſſit: & peragrata Tekienſi
prouincia, venit in Caramaniam, ibique ciuitatem Coniam obſidione cinxit.
Caramaniæ dominus hoſti aduenienti ceſſit, & in loca montuoſa ſe recepit. Erat
tum id anni tempus, quo incolæ ſegetes ſuas in areis agrorum habebant, vt eas
triturarent: ac per ipſis accidebat incommode, quod frumenti aceruos, qui tunc
& triturandi, & ventilandi erant, relinquere ſub dio cogerentur, atque intra vr-
bis mœnia ſeſe concludere. Quum hoc Gilderun Chan animaduerteret, ſuis in-
terdixit, ne quid frumenti ſumerent, niſi perſoluto pretio. Milites illo Sultani
edicto promulgato, propius ad mœnia progreſſi, rogare obſeſſos, frumentum
ſibi venderent. Opidani reſpondere, nec pabulum ab ſe, nec frumentum vendi
poſſe: qui ciuitatis intra muros clauſi, obſiderentur. Si Gilderuni Chani place-
ret, conceſſo commeatu libero, poteſtatem exeundi facere: perlubenter omnia
ſe vendituros, quæ ipſi poſcerent. His Gilderuni continuo renuntiatis, ido-
neo ciuibus exituris commeatu, publicaque fide cauit. Itaque illis extra vrbem
prodeuntibus, accedere milites Turcici, quibus annona opus eſſet, ac neceſſa-
ria comparare, ſine cuiuſquam vel damno, vel iniuria, ſoluto confeſtim pretio.
Qua ciues, & regionis incolæ, diſciplina militari perſpecta: non ſe modo, cum vr-
be obſeſſa, Gilderunis poteſtati permiſerunt: verum eius etiam caſtri, quod Al-
bum vocant, ciuitatumque Nigdes & Caiſariæ, deditionem fecerunt. Tum ve- 58.
ro Caramaniæ princeps, rerum ſuarum trepidus, & quid ageret, ignarus; tam-
dem capto cum animo ſuo conſilio, & quodam ad Baiaſitem ablegato, ſic eum eo
tranſegit: vt opidis nonnullis prouinciæ ſuæ Gilderuni ſponte cederet. Is autem
rebus hiſce geſtis, Pruſam reuerſus, ad duos ibi menſes quieuit. Inde noua expe-
ditione ſuſcepta, Borlen adiit, eaque mox potitus eſt. Hinc ad amnem Kiſain pro-
greditur. Eius regionis princeps, cui nomen Iſuendiar, ad vrbem Sinopen fuga
ſeſe contulit. Baiaſites legato ad illum miſſo, pacis componendæ cauſa, quædam
opida ſibi retinuit: ditionem reliquam Iſuendiari reſtituit, ac Pruſam eum exer-
citu rediit. Euenerunt hæc anno DCCXCVII. C. 1396.

Secundum hæc rurſus Amaſiam Pruſa contendit. Inde petita Siuaſte, quæ
quidem vrbs ei mox a Caſi Burchane dedita fuit. Hanc pater Emiri Soleimani fi- 59.
lio conceſſit. Erat princeps quidam, cui nomen Techrin begus. Ei Baiaſites Er- 60.
zingam, cuius erat dominus, non ita pridem ereptam, reſtituit: liberis tamen, tam
maribus, quam feminis, obſidum loco retentis, & Pruſam miſſis. Poſt hæc Mela-
tigen copias duxit. Iis in locis opida, Diorrygem & Guxinen, ſui eum iuris feciſ-
ſet: Pruſam reuerſus, aliquamdiu quieti ſe dedit. Erat hic annus DCCXCVIII. quo C. 1397.
tempore Temir Chan expeditione rurſus inſtituta, per regionem Parthorum ar-
ma circumtulit. Tamdem progreſſus vlterius, & Chalepum Damaſcumque du-
cto exercitu, Chalepum vniuerſa cum regione finitima occupauit: Damaſcum
fœde direptam populatus eſt, anno DCCC. C. 1399

Indicatum fuit a nobis antehac, Gilderunem Chanem verſus omnes im-
perij ſui fines graſſatum, ditiones alienas inuaſiſſe: quumque ne ſuæ quidem re-
ligioni deditis, parceret, Melatigen, Diorrygem, Guxinenque Turcomanis 61.
eripuiſſe: prorſus denique ſuis eos ditionibus per ſummam iniuriam expulſos,
profligaſſe.

Quamquam ne hoc quidem diſſimulandum, Turcomanos eas regiones,
cum opidis non magno labore ſuo paraſſe: nec, vti bonæ fidei poſſeſſores, ius
ſuum longiſſimi temporis præſcriptione tutari potuiſſe. Nihilo minus hoc, quo
dictum, modo ſuis eiecti finibus, ad Alcairenſis Sultani patrocinium ſe contule-
re, ſub eius imperio ſede ſibi conſtituta. Potuitis tantum efficere, dum Gilderun

Chan coniectis in Temirem Chanem oculis, ſollicite progreſſus ipſius obſeruaret: vt opera ſua Turcomanos exſules in integrum reſtitueret. Illi tamen facile, certis adducti rerum argumentis, perſpiciebant: Baiaſitem non multo poſt haud dubie res nouas moliturum. Itaque cum principibus ceteris, qui partim a Gilderune bello petiti, partim ſuis ſpoliati fortunis erant; cum Techrine videlicet, cum Germiano, cum Duzinone Aidinenſi bego, cum Menteſio denique, fœdus atque ſocietatem inierunt. Omnes enim hi, quorum enumerata nomina, non minorum quaſi gentium domini dumtaxat in iis terris, verumetiam principes erant. Ab his ergo communi nomine miſſa fuit ad Temirem legatio, quæ quum ad ipſum perueniſſet, deploratis illorum principum ærumnis atque miſeriis, tantum apud eum oratione ſua perfecit: vt bellum ſe facturum Gilderuni, quo illatas ipſis vindicaret iniurias, polliceretur. Ante tamen, quam bellum hoc Gilderuni Temir inferret, exſulum cauſa ſuos ad eum miſit internuntios, omnem (quod aiunt) lapidem moturos, vt inter vtramque partem tranſigerent, idque dumtaxat vnum impetrarent, quo fas reſtitutis exſulibus eſſet, tranquille ditionibus ſuis abſque iniuria Gilderunis, vtendi, fruendi. Verum hac legatione incaſſum miſſa, quum Temir a Gilderune deſpici ſe, contemnique videret: præpotentem coëgit exercitum, quo ad vrbem, quæ Siuaſte dicitur, adducto; magna illam celeritate per vim expugnauit & euertit, ipſa etiam arce diruta. Secundum hæc ingentes illas copias Damaſcum duxit. Interim vero Sultanus Alcairi, militibus ſuis Alcairo, Damaſco, Chalepo euocatis, haud procul Chalepo Temiti Chani occurrit. Pugnatum inter vtroſque ſtrenue, ſed victus Alcairi Sultanus in Ægyptum profugit. Illo ſibi fuga conſulente, Chalepum & Chemeſam vi
62. Temir expugnat. Quum Chemeſæ complura pereleganter exſtructa mortuorum monumenta cerneret, quinam in eis ſepulti condetentur, interrogauit. Reſponſum ab incolis, eſſe illa ſepulchra famulorum ſociorumque vatis Mahumetis: videlicet Chalidis, qui Velidis fuerit filius, & Kiabelechbaris, & Omeris, & Mueigæ, qui Mahumetis fuerit curſor. Hoc intellecto, corpora quidem incolarum eſſe libera iuſſit: ſed facultates eis omnes ademit. Chemeſa diſcedens, & Bealbecum profectus, id opidum prius direptum vaſtari paſſus eſt. Bealbeco Damaſcum rediit, arcem vrbis eius occupaturos: verum oppugnatione prima nihil effecit. Igitur eam denuo vehementiori militum adgreſſus impetu, vi cepit. Damaſco in poteſtatem redacta, reuerſus eſt in Parthiam, & ad vrbem Carabagum caſtris locum delegit, eoque cum ſuis in hiberna ſe contulit. Poſteaquam veris tempus adpetiiſſet, Amaſiam ſic duxit exercitum, vt Erzingam prius accederet, inde verſus Engurim pergeret. Ab altera parte ne Gilderun quidem Chan otioſus erat, ſed bello gerendo intentus, maximas cogebat copias. In primis vero Tatarorum ex regione Deſtenſi multitudinem prope infinitam ſibi adiunxit: quos per Moldauiam profectos, & in Romaniam effuſos, inde ſecum in Natoliam abduxit. Ad ſummam, talem ac tantum e Romania, Anatoliaque collegit exercitum: vt aduerſariis ille copiis facile comparari poſſet. Cum his ergo profectionem verſus Engurim inſtituit, ſumtis ſecum in eis expeditionis ſocietatem filiis ſuis. Vbi iam cum exercitibus imperator alter ab altero non procul aberat, forte Temir Chan die quodam Iouis, prima luce, proceſſit ad ſpatium medium inter amborum exercitus, atque ibi caſtris locum delegit, eaque foſſa circumducta muniuit. Eodem & Gilderun Chan quum ſeſe ſub veſperam contuliſſet, caſtra pro ſuis itidem copiis metatus eſt. Tamdem die quodam Veneris, ſummo mane, inſtructis ab vtraque parte aciebus, e foſſato quiſque ſuo contra ſe inuicem progrediuntur. Et Gilderun ita ſuos ordinarat, vt aduerſario ſe non inferiorem futurum exiſtimaret. Rebus vniuerſis recte diſpoſitis, quum ſigna hinc inde ſublata volitarent, tubæ clangerent, tympana caſtrenſia pulſarentur, & iamiamque concurſuræ viderentur acies: tum vero Deſtenſes Tatari, violata fide militari, mox ad Temirem tranſierunt: itidemque milites e regionibus Germiani & Menteſij, quod ipſorum principes a Temiris Chanis partibus ſtarent, ad eoſdem ſe receperunt. Quo factum, vt potiſſima pars, & ipſum adeo robur exercitus, cui ma-

xime fidebat, ab eo deficeret, ac perfidiæ macula ſe contaminaret. Quinetiam ſuis a militibus Turcicis, qui animis in eum nonnihil offenſis erant, deſertus fuit. V- 64. nus tantummodo Bulci filius ſuis cum copiis conſtanter aduerſus hoſtem ſubſtitit, & animoſe pugnauit. quo Temir conſpecto: Proh quam feroces & truculenti ſunt iſti Deruiſij, dixit: quanto cum ardore dimicant. Ad quæ de ſenatoribus quiſpiam: Non hi Deruiſij ſunt, ait, ſed Chriſtiani. Tamdem & Bulci filius animaduertit, incaſſum ſe tam acriter prœliando laborare. Nam & ipſi Turci iam in vniuerſum fugæ ſe dederant. Itaque collectis ſuis, nonnihil ad alterum latus ex acie deflexit. Idem cum ſuis & Gilderunis filius Muſtaphas Zelebis fecit, qui etiam hoc prœlio periit. Hæc quum ipſi Baſſæ vidiſſent, abducto ſecum Emire Soleimane, fugam arripuerunt. Sultanus Muchemetes cum ſuis Amaſiam repetiit. Solus adhuc cum prætoriano comitatu Gilderun Chan immotus ſtabat. Sed tamdem in hoſtis poteſtatem venit, & ad Temirem perductus fuit. Ei Temir Chan pedes obuiam proceſſit, exceptumque magna cum honoris delatione, ſuum in tentorium deduxit. Ibi quum ex equo, Temirianorum adiutus opera, deſcendiſſet: humi, pro more gentis, in eodem ambo tapete conſederunt. Prior Temir Chan de ſuis rebus cum Gilderune colloqui cepit. Inde quum cibum vna ſumerent, rurſum Temir colloquium exorſus: O Chan, ait, infinitas præpotenti Dei gratias & hymnos debemus vterque: tum quod mihi miſere claudicanti, ab ipſis Indiæ finibus, ad portas vſque Siuaſtæ vrbis, imperium largitus ſit: tum quod ex altera parte tibi a Siuaſtæ mœnibus, ad ipſos vſque limites Vngariæ, dominatum conceſſerit. Si Deo luberet vniuerſum orbem terrarum partiri, quid maius eludo dare poſſet? Iccirco non abs te magnis ipſi gratiis agendis obnoxij ſumus. Tu vero parum fortaſſe Deo gratus fuiſti, ac propterea talis ac tanta tibi calamitas accidit. Quæ quum dixiſſet, denuo Baiaſitem interrogans: Mi Chan, ait, ſi tua ſitum eſſet in poteſtate, mecum vt ageres pro libitu tuo: quid obſecro de me faceres? age, veritatem dicito. Tum Gilderun Chan, quem ferocis & iracundi animi hominem fuiſſe accepimus, non ſine bile reſpondiſſe fertur: Equidem te, ſi fortuna propitia meam in poteſtatem veniſſes, ferrea conclusum cauea mecum hinc inde circumduxiſſem. Quo Temir audito, mox e ferro caueam parari iuſſit: & in eam, carceris loco, Baiaſitem incluſit. Secundum hæc, permiſſa militi licentia per vniuerſam regionem hinc inde ſe diffundendi, atque omnia rapinis vaſtandi: Temir ipſe Pruſam abiit, ibique theſauros Baiaſitis inuentos ſibi vindicauit. Et quando iam imminebat hiems, ſimul & hibernauit in Anatolia, & proceres eos, qui ad ipſius patrocinium confugerant, tum fortunis ſuis reſtituit, tum muneribus ampliſſimis adfecit. Atque hoc modo ſinguli ſuas ad ditiones reuerſi ſunt. Oſmanis vero prouinciam, cui nomen Oſmania, Tataris Temir adtribuit. Quod quum Baiaſites inaudiſſet, magnum animo dolorem cepit. Erat in more Temiri, vt caſtra locum moturus, nonnunquam ad Gilderunem accederet, eoque perhumaniter ſalutato, rectene valeret, an ſecus, quæreret. Quodam ergo die Gilderun, hac vſus occaſione, Temirem adloquens: Equidem fateor, ait o Chan, ſic in fatis fuiſſe. Tibi diuinitus deſtinata fuit victoria. Sed eſt, quod abs te petam: modo & audire me, & adnuere petitioni volueris. Ad quæ Temir: Quidquid, ait, a me petieris, o Chan, nequaquam tibi denegabitur. Tum Baiaſites: Hoc vnum, inquit, abs te peto, ne familiam meam aboleas, & Tataros vti tecum abducas. Mihi quod accidit, etiam tibi poteſt accidere. Non bonum eſt, ita ſæuire velle, vt prorſus aboleas. His auditis, facturum ſe Temir recepit, quod Baiaſites poſtulaſſet. Adeoque coactis in vnum Tataris, ſecum eos abduxit. Sperauerat ille quidem futurum, vt quiſpiam filiorum Gilderunis ipſum conueniret: ſed quia ſibi metuebant, acceſſit nemo. Semel autem hæc die quodam accidit, vt Temir compellato Gilderune, diceret: Equidem te mecum, o Chan, in regnum 65. meum abducam, ad vrbem Semercandam: atque inde te remittam in regnum tuum. Ea Temiris oratio Gilderunis animum tam graui mæroris vulnere percuſſit, vti ipſe ſibi mortem conſciſceret. Temir vero, quum ad iter ſe compararet,

Caramaniæ bego complures arces & opida donauit: & Iſuendiari Caſtamo-
66. nam, Congerim, & Calazugen conceſſit. Atque his rebus geſtis, in regnum ſuum
reuerſus eſt. Acciderunt autem hæc omnia, quæ a nobis expoſita ſunt hactenus,
C.*1403 ab anno DCCC, vſque ad annum* DCCCIII. Temir Chan apud Patthos annis XL
rerum potitus fuit: Gilderun vero, cuius mortem indicauimus, annis dumtaxat
XIIII regnauit.

67. Filios Gilderun Chan ſex habuit: quorum vnus, Muſtaphas Zelebis, amiſſus
fuit in Temiriano prœlio: quinque reliqui manſere ſuperſtites, Emir Soleimanes, Iſa Zelebis, Muſa Zelebis, Sultanus Muchemetes, & Caſan Zelebis, qui tempore prœlij adhuc erat ætate tenera.

Exſtincto Baiaſite, conuenerunt in vnum Alis baſſa, Eines begus, & Hazan aga: decretoque vnanimi ex Anatolia in Romaniam reuerti ſtatuerunt.

Sultanus Muchemetes Amaſiam profectus, quieti ſe dedit, parum de rebus aliorum ſollicitus. Iſa vero, & Muſa, variè ſe mutuo perſequuti ſunt in regione Ca-
68. raſina: donec Muſa tandem Iſam comprehenſum occidit. Quo facinore patrato,
Pruſam profectus, in otio viuens, a rebus gerendis abſtinuit. Non multo poſt, arma contra Muſam quieſcentem ſumſit Emir Soleimanes. Hoc ille cognito, mox in Caramaniam arrepta fuga ſe recepit. Emir Soleimanes, vt res ſuas conſtabiliret, ſororem ſuam, cum fratre natu minimo, Caſane Zelebi, Conſtantinopolim miſit, eoſque Conſtantino dedit obſides: ne quod ſcilicet diſcidium inter eos exoriretur, ſed pacem potius inter ſe mutuo colerent.

69. Hinc in Romaniam tranſuectus Emir Soleimanes, Hadrianopoli cærimonia Turcis familiari factus eſt imperator, anno DCCCV.

C.1404. Eius rei nuntio accepto, legatum Sultanus Muchemetes Amaſia miſit ad Emirem Soleimanem, fratrem natu maximum, qui ei tum munera ferret, tum ſuis verbis hæc renuntiaret: Quando ſic Deo viſum fuit, domine ac frater natu maxime, vt parentem vtriuſque noſtrum rebus humanis eximeret: magnopere mihi gratulor, te nobis ſaluum & incolumem relictum. Cui quum Emir Soleimanes viciſſim venuſtæ formę pueros, puellas, veſteſque ſericas, & alias res varias ac elegantes miſiſſet: ſancito fœdere mutuo, pacem inter ſe coluerunt. Poſt hæc ablegatis in Caramaniam ſuis hominibus, eius prouinciæ domino ſignificari iuſſit Emir Soleimanes: daret operam, ſic vti cuſtodiretur Muſa frater, ne qua poſſet elabi. Adeoque Caramum obteſtari ſe, diligenter id curaret: modo ei grata Soleimanis eſſet amicitia. Siquidem hoc ab ipſo impetraſſet, viciſſim ei ſe omnia caritatis & beneuolentiæ officia exhibiturum.

Muſa quum ſubolfeciſſet, Caramaniæ principem cum Emire Soleimane mutuam in gratiam rediiſſe: fuga ſibi conſulens, ad Iſuendiarem propere conceſſit. Eius rei fama ad Emirem Soleimanem delata, mox arma in Iſuendiarem expediuit: cuius ditionem ingreſſus, propter Getlen ad ripam fluminis caſtra loca-
70. uit, & militem iſtic in hibernis habuit. Erat in iis locis nigra populus ingens, ſub
qua genio cottidie indulgebat, & helluabatur. Tamdem compoſito cum Iſuendiare negotio, relictaque ipſius regione, profectus eſt Iſnicam: vbi totos dies in conuiuiis & compotationibus exigebat. Nihilo minus ſecreto Muſam ſecum ha-
71. buit Iſuendiar, eumque nauigio impoſitum, per pontum Euxinum in Valachiam
deportari curauit. Erat id temporis Vaiuoda Valachiæ quidam, cui nomen Murzes. Hic & hoſpitio excepit eum, & viam aperuit, & auxilio fuit, vt Romaniam ingrederetur. Quum Hadrianopolim perueniſſet, mox ab exercitibus, eò confluentibus, imperator ſalutatus fuit. Emir vero Soleimanes, licet occupatam a fratre Romaniam intellexiſſet vniuerſam; nihilo tamen minus perpetuo luxu & helluationibus ſuis occupabatur. Et quoties e mero iam ebrius incaluerat, ſæpenumero voces has ingeminabat: Muſa, Muſa, quid tibi meis in regionibus eſt negotij? Neque magno temporis interiecto ſpatio, ſecurus ipſe, ac metus omnis expers, a Muſa fratre fuit obrutus. Ibi quum a ducibus & adminiſtris rerum ſuarum, ad Muſam tranſeuntibus, eiuſque militiæ ſe deuouentibus, deſereretur: fugam arripuit, in qua vicum ad quemdam perueniens, ab eius incolis fuit interemtus. Eum

tus. Eum vicum Muſa, cum incolis vniuerſis, cuius cuius tandem vel ſexus, vel ætatis eſſent, igne ſubiecto concremari iuſſit, hac adiecta voce: Cur fratrem meum vobis necare libuit? Secundum hæc reuerſus Hadrianopolim, plene rerum potitus fuit, anno DCCCXIII. Emir autem Soleimanes imperauit annis VII. C.1411.

Ab hoc inchoata fuit Hadrianopoli ſtructura templi longe ampliſſimi, cuius ipſo ſuperſtite fundamenta iam ad eam altitudinem perducta fuerant; vt eius loci, quo templum condebatur, ſuperficiem æquarent.

Quum autem Sultanus Muchemetes, cuius Amaſiæ ſedes erat, de hiſce rebus omnibus, vt erant geſtæ, certior factus fuiſſet; nimirum Muſam, Soleimane de medio ſublato, Romaniæ ſiue Græciæ imperio potitum: bello Muſam perſequendum ſtatuit, & expeditione ſuſcepta, Pruſam duxit: omnesque Anatoliæ prouincias, Emiri Soleimani fratri non multo ante ſubditas, in poteſtatem redegit. Itidem in Romania nec ipſe Muſa rerum ſuarum cura depoſita, quid agendum ſibi foret, circumſpiciebat. Ante omnia Scachum Melicum, cui dumtaxat 72. vnus erat oculus, Vezirem creauit: Samobunæ filium, Cadileſcherum eſſe voluit: ducem ſtipendiariorum ſigniferis præfecit: prouincias denique ſuos inter familiares, ac militares viros, diſtribuit. Reliquerat Emir Soleimanes liberos ſuperſtites, filium atque filiam: qui Conſtantinopolim profugerunt. Durantibus hiſce diſcidiis inteſtinis, etiam vrbs Vidina, ad Danubium ſita, defecit: ſed Muſa, ducto aduerſus eam milite, rurſus imperium accipere coegit.

Idem Muſa relicta Vidina, Butuuadam & Materam copias duxit, eaque oppida ſibi ſubiecit. Magnam in omnibus prouinciis tyrannidem exercuit. Occupauit & oppidum Chiupurlim, quod Lazari ditionis erat. Suos etiam excurrere nonnumquam iuſſit, ad ipſa vſque mœnia Conſtantinopolis: ita quidem, vt ipſo imperante, Conſtantinopolitani portas vrbis aperire vix auderent. Accidit autem aliquando, vt ad Silyuriam accederet: quam dum oppugnaret, egregie ſe tuebantur opidani, & in hoſtem animoſe pugnabant. Dum vtrimque manus conſeruntur, Scachus Melicus, Muſæ Vezirazemes, hero deſerto, Conſtantinopolim ſe recepit. His perſpectis inſidiis & aſtu Melici, vehementer animo Muſa perturbari: conuerſoque itinere, Hadrianopolim reuerti: & quis huiuſce transfugij futurus eſſet exitus, ſecum ipſe diſpicere. Viciſſim ex aduerſa parte, Sultanus Muchemetes omnino cum Muſa prœlio congredi ſtatuebat. Erat huic Vezirazemes, Baiaſites baſſa, quo cum ſollicite conſultabat, quonam modo nauigiis in Romaniam transmitti fretum poſſet. Forte fortuna tum Scachus quoque Melicus ad Sultanum Muchemetem Conſtantinopoli venerat. Itaque Baiaſites baſſa Muchemeti auctor erat, vt is etiam arceſſitus, deliberationi adhiberetur; quid ipſi faciundum pareret, explicaturus. Ille vocatus in conſilium, acceſſit: & intellecto, cupere Muchemetem in Romaniam exercitum tranſportare, modo, de ipſius conſilio viam rationemque commode tranſiiciendi cognoſceret: Reſpondit, omnino Conſtantinopolim mittendos legatos, & cum Teggiure pacis ineunda fœdera, quo fieri permiſſu ipſius & adiumento tranſiectio poſſet. Non enim fretum vllo alio tranſmitti loco poſſe, quum Gallipolis in poteſtate Muſæ ſit. Erat id temporis inſigni vir quidam auctoritate præditus, nomine Faſelulla, qui Cadij ſiue iudicis officio Geiuiſæ fungebatur. Is & notus erat, & familiaris 74. admodum Teggiuri Conſtantinopolitano. Hunc igitur ablegarunt, vti cum Teggiure de pace ageret: qua inter vtramque partem ſancita, profectus Pruſa Sultanus Muchemetes, ad litus maris e regione Conſtantinopolis acceſſit. Illi Conſtantinopolitanus Teggiur naues ſuas obuiam miſit, & ipſum in Romaniam cum exercitu tranſuehi curauit. Eius Muſa rei factus certior: Hadrianopoli relicta, regionem Lazari petiit. Interea venit Inzuam Sultanus Muchemetes, atque ibi caſtris locum delegit. Mox Alis begus, Eurenoſis Begi filius, ſuis copiis ad Sultanum Muchemetem defecit: poſt quem & Michael, Iochzi Begi filius, cum milite ſuo ad eumdem acceſſit. Et erat is Muſæ beglerbegus. Horũ confirmatus ſubſidiis Sultanus Muchemetes, vlterius proceſſit, & Hadrianopolim venit. Quotquot autem Turcici proceres per Romaniam hinc inde degebãt, vni-

75. uerſi Muſa deſerto, ad Sultanum Muchemetem ſe contulerunt. Nec a Muſæ partibus vlli manſere milites, præter Acanzios. Secundum hæc digreſſus Hadrianopoli Sultanus Muchemetes, Muſam a tergo perſequi nō deſiit, & cum eo propter opidum Samocouam prœlium iniit. Quum autem animaduerteret Muſa, non ſatis ſibi virium eſſe ad reſiſtendum: fugæ ſe dedit, & fugienti equus in profundum cœnum prolapſus fuit. Erat ei famulus quidam, veſtium ſartor, & ſeruilis homo condicionis, cui nomen Sarudzes. Hic equo domini, ſic humi proſtrato, rendines incidit, captumque dominum ſuum Muſam ad Sultanum Muchemetem adduxit. Sub initium noctis in tentorio quodam Muſa ſtrangulatus, ſtatim eadem
76. nocte Pruſam auehi iuſſus eſt, vt iſtic in aui monumento conderetur. Imperauit annis III & dimidio. Mechemetem begum, Michalis filium, qui Acanziorum dux erat in exercitu Muſæ, captiuum Sultanus Muchemetes ad vrbem Tocaram deportari, & ibidem cuſtodiri præcepit. Samobunæ vero filium, qui officio Cadileſcheri fungebatur, cum vxoribus & liberis Iſnicam iuſſit abduci, vbi mille aſprorum annonam ei ſingulos in menſes adſignauit. Peditum Muſæ dux in Valachiam aufugit. Hoc modo Turcorum imperator factus eſt Sultanus Muche-
C.1414. metes, vniuerſa ſubacta Romania anno DCCCXVI.

Inito regno, legatos ad omnes ſibi vicinos principes miſit, ac pacis & amicitiæ fœdera cū eis pepigit. Interea vero, dum adhuc Muſa Muchemetesq; bello ſemet inuicem in Romania perſequebantur: Caramaniæ princeps Pruſam exercitum adduxit. Eius expeditionis rumore ad ſe perlato, Ibaſes baſſa, qui tum Pruſæ cum baſſæ imperio præerat, arceſſitis ad ſe Pruſæis ciuibus, vti cum eis de imminenti bello deliberaret: Caramaniæ princeps, ait, arma cepit, vt nos opprimat: Vos operam date, vt ad excipiendam illius vim, inſtructi ſitis, & cum facultatibus veſtris in arcem vos recipite. Mox qui locupletiores erant, in arcem ſuis cum rebus migrant. Poſteaquam ad vrbem Caramaniæ begus acceſſiſſet, Ibaſes arci ſemet includit. quo Caramanus animaduerſo, ciuitatem igne ſubiecto concremauit. Inde verſus arcem cuniculos agere cepit. Ibaſes ex aduerſo cuniculis ſuis ad hoſtium cuniculos perductis, & aqua in eos deriuata, Caramani foſſores aquis obrutos exſtinxit. Interim vero dum ad Pruſam res vtrimque geritur acriter, & citra intermiſſionem: inopinato Muſæ cadauer eo deportatum, prope thermas monumento paterno infertur. Id vbi Caramanus fieri vidit, confeſtim motis caſtris, ſuam in prouinciam exercitum abduxit.

Secundum hæc profectus e Romania Sultanus Muchemetes, tranſmiſſo freto, Pruſam adiit, ibique maioribus coactis copiis, & adiunctis ſibi duobus in belli ſocietatem principibus, Iſuendiare videlicet, ac Germiani domino; cum eis aduerſus Caramanum expeditionem ſuſcepit. Ingreſſus autem Caramani ditio-
77. nem, mox opidum Varſacum ſubegit, incolis abſque mora deditionem facientibus. Inde Coniam cum exercitu contendit, vbi quum princeps vrbis ei ſuis cum copiis occurreret: prœlium inter ſe commiſerunt, quo Sultanus Muchemetes ſuperior fuit, & Caramanus cum ſupremo copiarum ſuarum duce, Zebuco Muſtapha, in hoſtium poteſtatem venit. Multis vltro citroque colloquiis habitis, tamdem compoſitum fuit diſcidium, & mutua reconciliata gratia: ſed ita tamen, vt Caramanus Sultano Muchemeti tribus opidis, & vni caſtro cederet. quorum locorum deditione facta, viciſſim Muchemetes Caramanum muneribus cohoneſtauit, & libertati reſtitutum ſuam in prouinciam remiſit. Muchemetes ipſe Pruſam reuerſus, non diu iſtic hæſit: ſed iter ceptum proſeqnens, trans fretum Hadrianopolim properauit, vt bello Valachos inuaderet. In id bellum & a Garamano, & ab Iſuendiare bego copias auxiliares impetrauit: quibus ad ſuas adiunctis, in hoſtem progreſſus, ad Danubium caſtra locauit: vbi dum caſtellum exſtrueret, magnam ſuorum manum in Valachiam trans flumen immiſit, vt prædis actis eam depopularentur. Milites e Valachia ſalui, nullo accepto detrimento, trans Danubium, maximis aucti ſpoliis, rediere. Quod quum regionis Vaiuoda cerneret, aliud quod ageret, nihil habuit; quam vt pace cum Sultano compoſita, quotannis ſe tributum miſſurum polliceretur, eoque nomine filium daret obſidem. Qui-

dem. Quibus rebus geſtis, Pruſam Muchemetes repetiit, & inde copias ad opi- 78.
dum quod Samſonis dicitur, traduxit: quo quidem occupato, complures in
iis locis Tataros, a Temite Chane relictos, inuenit. Hos edicto publicato, in
Romaniam migrare iuſſit: & ditiuncula quadam, haud procul a caſtro Cunu-
za, donauit: vt ibi domicilia ſibi conſtituerent. Erat enim is locus incultus & 79.
deſertus. Atque illa quidem vicinia & regio in hunc modum Tataros accepit
incolas, qui eam in hodiernum vſque diem poſſident. Interea dum his rebus
intentus erat Muchemetes, in Anatolia ſeditio quædam coorta fuit, auctore
Burgluze Muſtapha, qui Scheichis Bedredinis quondam œconomus fuerat. Et
Scheiches ille Bedredines, vti ſupra diximus, apud Muſam Cadileſcheri mu-
nus geſſerat, Iſnicæ deinceps exſulare iuſſus. Hic ergo Muſtaphas in agrum
Aidinenſem profectus, magnam ibi ſeditionem excitauit: perſuaſis incolis, vt
ipſius poteſtati ſe permitterent, & imperium lubentes acciperent: nomen in-
terim prophetæ mentitus, vt eo facilius res nouas moliretur. Vbi de hoc mo-
tu Iſnicæ Scheiches Bedredines accepiſſet, œconomi videlicet ſui res tantum
incrementi ſumere: mox Iſnica relicta fugam arripuit, & Iſuendiarem adiit.
Apud hunc quum aliquamdiu ſubſtitiſſet, nauim conſcendit, & itinere ma-
ritimo Valachiam petiit. Sultanus autem Muchemetes intellecto, habere iam
Burgluzam Muſtapham ſelectorum militum ad tria millia: copias ſuas in eum,
duce Sultano Murate filio, miſit. Is vbi, Baiaſite baſſa expeditionis ſocio, cum
exercitu ad defectionis auctorem perueniſſet: accidit, vt impetu repentino ſe
inuicem inuaderent, & manus tam animoſe conſererent, vt illo prœlio ingens
hominum multitudo caderet. Tamdem Burgluzes Muſtaphas, in fruſta con-
ciſus periit. Hac de illo, & complicibus, obtenta victoria: rediit ad priſtinum
imperium omnis ea ditio, diſtributa deinceps inter Sultani Muchemetis mili-
tes. His rebus geſtis, Baiaſites baſſa cum Sultano Murate Maniſſam duxit ex- 80.
ercitum: quo ipſo etiam in loco quidam erat homo ſeditioſus, Torlaces Hug-
giemal, ſtipatus bis mille viris, qui eum ſectabantur. Hos quum Baiaſites ad-
ſequutus fuiſſet, terga dare coegit, & ipſum Torlacem, cum aliis aliquot con-
iuratis captum, ibidem ſuſpendio necari iuſſit. Interim profectus Serras Sulta-
nus Muchemetes, eam ciuitatem occupauit: & cum animo ſuo conſtituit, Sa-
lonicam quoque militum corona circumdare. Durante vero Serrenſis vrbis
obſidione, Scheiches ille Bedredines, quem in Valachiam profugiſſe diximus,
Romaniam ingreſſus, aliquot ſophilarios ante ſe miſit in agrum Zagorenſem, 81.
vulgo perſuaſuros, imperium Scheichi Bedredini diuinitus eſſe deſtinatum.
ſaltim paucos intra dies aduentum eius præſtolarentur. Quum ergo Scheiches
Bedredines iam propius ad eos accederet, magnus ſeditioſorum numerus ad
ipſum confluxit, & illorum quoque non pauci, quos imperante Muſa benefi-
ciis obnoxios in magiſtratu ſibi reddiderat, dum apud illum Cadileſcheri of-
ficio fungeretur: ita quidem, vt hominum copiis non contemnendis cinctus
eſſet. Verum iidem animaduerſo, minime felicem futurum, motus illius exi-
tum: Bedredine deſerto, etiam arma, quæ ſumſerant, depoſuerunt. Harum tur-
barum accepto nuntio, inſignem exercitum in agrum Zagorenſem Sultanus
Muchemetes expediuit: qui Scheichem Bedredinem ibi deprehenſum cepe-
runt, & captum Serras ad Sultanum Muchemetem adduxerunt. Erat apud
Sultanum magnæ quidam doctrinæ vir, nomine Meulana Cheider, oriundus
e Parthia, vnde ſe ad Muchemetem contulerat, qui eum pro viro ſancto cole-
bat, & a latere ſuo numquam diſcedere patiebatur. Is hanc ſententiam tulit,
vt capitis quidem ſupplicium Scheiches Bedredines lueret: ſed minime tamen
fiſco facultates ipſius adplicarentur. Sultanus ergo Muchemetes, hac in eum lata
ſententia, pœna ſuſpendij apud Serras hominem adfecit. Poſtea vero, quam ex-
ſpiraſſet: cadauer eius de patibulo detractum, & terræ mandatum fuit. Inde Sul-
tanus Muchemetes Pruſam reuerſus, ad aliquod ibi tempus ſubſtitit. Hadriano-
poli templum, quod frater eius Emir Soleimanes exſtruere ceperat, abſolui cura-
uit. Aliud etiam Pruſæ fanum, cum ſchola & xenone, condidit. Atque hiſce ge-

ſtis rebus, viuendi finem fecit. Eius loco Sultanus Murates filius Imperator factus
C. 1422. eſt, anno DCCCXXIIII. qui Pruſæ cadauer patris monumento, pro more intulit.
82. Secundum hæc ſequuta fuit vniuerſorum in Anatolia defectio, nimirum Iſ-
myræ principis, & Mentheſij: & ad ſummam, omnium ab omni parte procerum.
83. In Romania namque pro Sultano ſe quidam gerebat, cui nomen Duſmes Muſta-
84. phas. Is filium ſe Gilderunis Chanis profitebatur, & plerunque ſolebat in opido
Vardario degere. Transferunt in partes ipſius etiam proceres quidam eius fami-
liæ, quos Eurenoſes begos vocant. Horum ſubſidiis adiutus, Serras obſedit: quæ
quidem vrbs, vna cum arce, mox deditionem fecit. Hinc progreſſus vlterius, Ha-
drianopolim ire perrexit: quo quum acceſſiſſet, incolæ portis recluſis, eius ſe fi-
dei poteſtatique permiſerunt. Ad ſummam, tota Romania in partes eius conceſ-
ſit. Alio tamen Porta loco non erat, quam Vardarij. Poſteaquam Sultanus Mura-
tes, qui hoc tempore Pruſæ degebat in otio, de hiſce motibus certior factus fuiſ-
ſet: Baiaſitem baſſam copiis inſtructum miſit, qui hunc regno depelleret. Quum
primum is Hadrianopolim in Romaniam veniſſet, ab hero ſuo defecit, ac Duſmi
85. Muſtaphę ſe dedidit: a quo viciſſim Veziris dignitate fuit ornatus. Eidē & Iſmyrę
princeps, Chuſeines begus ſemet adiunxit. Magnum autem peditum numerum,
quos Azapos vocant, collegit Duſmes hic Muſtaphas, & inſignia conceſſit illis
priuilegia, qui ſponte militiam ipſius ſectabantur. Quum igitur ingentem iam co-
egiſſet exercitum, eo conſilio diſceſſit Hadrianopoli, vt Pruſam contenderet. a
qua vrbe quum iam itinere vnius diei abeſſet, Vezirem ſuum, Baiaſitem baſſam,
ſupplicio capitis adfecit. Interim Murates quoque de bello gerendo cum ſuis de-
liberabat. Suadebant vero, qui huic a conſiliis erant, vt Mechemetem begum,
Michalis filium, e carcere Tocatenſi reuocaret, ac libertati reſtitueret. Hunc igi-
tur arceſſitum e cuſtodia, ſecum in expeditionem hanc Sultanus Murates ſumſit,
86. ac Pruſa relicta, ad amnem Vlubatam proceſſit, & iuxta pontem caſtra metatus
eſt. Eodem quum & Duſmes Muſtaphas veniſſet, ex altera parte pontis locum
87. caſtris delegit. Hoc modo collocatis ex aduerſo copiis vtriusque principis, Me-
chemetes begus, Michalis filius, militibus a Duſme Muſtapha ſtantibus cogno-
ſcendum ſe præbere, ac peramaniter eos compellare. Quo facto, quum proceres
atque milites, qui ſecum Duſme Muſtapha hac expeditione coniunxerant, Mi-
chalis filium adgnouiſſent: noctu fluuium Vlubatam tranſgreſſi, ad Sultanum
88. Muratem ſe contulerunt, eique ſe dediderunt. Id vbi Duſmes Muſtaphas fieri vi-
dit, ad amnem Bugam profugit: magnaq; pecuniæ vi Bugæ opidi Cadio donata,
eius ope ſaluus euaſit: & propter Gallipolim trans fretum in Romaniam reuerſus,
89. ibidem ad aliquod tempus quieuit, nauibus in terram ſubuctis. Eum ſine mora
ſequutus a tergo Sultanus Murates, copias ſuas mercatorum nauigiis impoſitas in
aduerſum litus vehi curauit, & caſtris in Ezea planicie locum cepit. Tum vero
Duſmes Muſtaphas motis caſtris, verſus Bolairem fuga ſe recepit: vnde quum
Hadrianopolim pergeret, a ſuis deſertus fuit. Nec multo poſt captus, & Hadriano-
polim ad Sultanum Muratem perductus, illius iuſſu de pinna quadam ad murum
vrbis ſuſpenſus, laqueo vitam finiit. Mox ibidem Sultanus Murates in regium
C. 1425. thronum collocatus, & imperator a ſuis ſalutatus eſt, anno DCCCXXVII. Erat ei
frater in Anatolia, cui nomen Muſtaphas. Is etiam magnas ibi turbas dedit. ſed
tandem Murates expeditionem aduerſus fratrem ſuſcepit, & Iſnicæ captum ne-
cari iuſſit: vnde Pruſam vectus, & iuxta patrem conditus fuit. Secundum hæc re-
diit Sultanus Murates Hadrianopolim, quo quum perueniſſet, de Vaiuodæ Vala-
chi defectione cognouit. Quapropter ductis in Valachiam copiis, regionem vni-
uerſam fœde diripuit, & amplis potitus ſpoliis, Hadrianopolim reuerſus eſt, anno
DCCCXXVII.

Inde rurſus in Anatoliam profectus, Iſmyræ principem ditione ſua expulit,
& præterea regionibus, Menteſianæ, Aidinenſi, Sarchaniæ, & Chemidenſi, præ-
ſidia ſuorum impoſuit, deductis eodem coloniis, & agris inter ſuos diſtributis. Ge-
C. 1425. ſta vero fuerunt hæc eodem anno DCCCXXVII.

Poſt illa quum ad tempus aliquod Pruſæ ſubſtitiſſet, quieti deditus: tandem
ſuſce-

dem ſuſcepta rurſus in Romaniam profectione, Lazari ditionem ingreſſus eſt, ca- 90.
que Deſpotam ſenem prorſus eiecit, anno Mahumetano DCCCXXIX. C.1427.
His exanclatis laboribus ac moleſtiis, quieti ſe quidem dedit, ſed non diu-
turnæ: dum Anatoliæ montana peteret, captandę frigidioris auræ cauſa. Rurſum
vero tranſiecit in Romaniam, & armis Lazaro illatis, vniuerſam eius regionem
populatus eſt, anno DCCCXXX. C.1428.
Hinc quidam ex proceribus, cui nomen Hoſer begus, in Anatolia ditio-
nem Zietucam Muratis imperio adiecit, anno DCCCXXXI. quum interim Sulta- C.1429.
nus ipſe Hadrianopoli quieti ſe reficeret. Ibidem mortuus eſt Ibrahimes baſſa, 91.
Chelilis baſſæ pater, anno DCCCXXXII. C.1430.
Murates autem quietis & otij longioris impatiens, bellum ſe ſuſcepturum
ſuis edixit, diuinitus ſibi mandatum. Itaque maximas copias ad vrbem Salonicam
adduxit, eaque potitus eſt, exercitu ſpoliis opimis ditato: quod quidem accidit 92.
anno DCCCXXXIII. C.1431.
Capta Salonica, nonnihil a bellicis occupationibus abſtinere conſtituit, &
ad montana Zogæ profectus eſt. quo tempore natus eſt ei filius, cui nomen Mu- 93.
chemetis impoſuit, eodem anno DCCCXXXIII. C.1431.
Edito in lucem filio, nouos ſignari iuſſit aſpros: moxque rurſus ad Monta-
na ſe contulit. Id temporis etiam Hadrianopoli templum, & ibidem in arce veteri
palatium elegans ac delicioſum exſtrui iuſſit, anno Mahumetano DCCCXXXV. C.1432.
Anno autem ſequenti proximo, quum Hadrianopoli degeret, quodã Mer-
curij die, ſub veſperam, vſque adeo lumen ſolis defecit: vt tenebræ terram occu-
parent. Eodem anno cometes etiam caudatus adparuit.
Tunc & Eurenoſis begi filius, Alis begus, in Albaniam copias duxit, irrito 94.
plane conatu. Neque multo poſt, Herzegouinam adgreſſus, ibidem quoque cum 95.
exercitu victus fuit, anno DCCCXXXVI. C.1433.
Hac clade accepta, dum Hadrianopoli Murates Sultanus quieſceret; limi-
tanei duces, præſertim Sinan begus, Iſacus begus, & Turchanes begus, eum ade-
unt, & orant: poteſtatem ſibi faceret, inuadendæ ac depopulãdæ Albaniæ. Quod
quum eis conceſſiſſet, ipſe prætaltũ prope Pruſam montem adiit, quem nũc mon-
tem Calogerorum vocant: vbi æſtatem illam anni DCCCXXXVIII exegit. Inde re- C.1435.
uerſus Hadrianopolim, adductam iuſſu ſuo Bulci filiam matrimonio ſibi iunxit. 96.
Hoc anno rurſus Eurenoſis begi filius, Alis begus, in Albaniam profectus,
maximas prædas egit, & ampla ſpolia reportauit, anno DCCCXXXIX. C.1436.
Murates autem cum exercitu Caramaniam ingreſſus eſt. ſed rebus cum
Ibrahime bego, regionis principe, tranſactis: pax inter eos conſtituta fuit. In redi- 97.
tu caſtrum Buruzen ſibi ſubiecit, anno DCCCXLI. C.1437.
Inde repetiit Hadrianopolim, atque ibi templum ædificare cepit: quum
quodam Veneris die, ſummó mane, primum lapidem manibus ipſe ſuis poſuiſſet. 98.
Poſt hæc in Vngariã irrupit, & ſex in ea caſtellis potitus eſt, anno DCCCXLI. C.1437.
Vnde reuerſus, aliquamdiu a bellis abſtinuit: & inſtituta ſollemnitate maxi-
ma, Sultanum Muchemetem filium circumcidi curauit. Hac feſtiuitate peracta, 99.
Semendriam duxit exercitum, eamque munitionem in poteſtatem redegit, an-
no DCCCXLII. C.1438.
Hinc ad Albam, quam Græcam vocant, acceſſit: ſed quum eam expugnare 100.
non poſſet, abductis copiis, aliud iter arripuit, Nouam adeundo: quam arcem, 101.
cum omni agro finitimo, ſuæ ditionis fecit. Vlterius etiam progreſſi, Romaniæ be-
glerbegus eunuchus, cui nomen Scachus Abedines baſſa, & Edzes begus, & Iſa- 102.
cus begus omnem illam prouinciam rapinis exhauſtam Muratis imperio ſubdi-
derunt, anno DCCCXLIII. C.14 9.
Sultanus autẽ Murates, relictis hiſce locis, Hadrianopolim reuerſus eſt: vbi
quum aliquantiſper ſubſiſteret, Meſiti bego id negotii dedit, vt per Valachiam in 103.
Vngariam penetraret, omnemque regionem illam direptam vaſtaret. Sed Meſiti
Vngariam ingreſſo, non ex animi ſententia ſucceſſit expeditio. Quippe cum vni-
uerſis copiis ſuis cæſus & interemtus fuit, anno DCCCXLV. C.1440.

104. Eius cladis accepto nuntio, Sopluam Murates Sultanus ſe contulit: ibique
caſtrametatus, beglerbegum Romaniæ, Scachum Abedinem baſſam, cum vni-
105. uerſis Romaniæ copiis, & Acanziis, & Genizaris, expediuit: vt peragrata Vala-
chia, Vngariam popularentur. Eos in Vngarorum fines delatos impreſſione ſubi-
ta Iancus inuaſit, cæcidit, iuteremit: ipſo etiam beglerbego necato, & eamdem
C. 1441. cum Meſite belli fortunam experto. Contigerunt hæc anno DCCCXLVI.
Caramaniæ begus de hiſce Turcorum cladibus certior factus, Anatoliam
cum copiis ingreſſus, Belulen opidum tentauit. Id vbi ſignificatum Sultano Mu-
rati fuiſſet, expeditione magna celeritate ſuſcepta, Ibrahimi Caramano bellum
intulit: quo in montuoſa loca, præque ſaxis inuia, dilapſo: tranſactum denique
negotium fuit, & Sultanus Murates Hadrianopolim rediit.
Accepit autem id temporis nuntium de morte filij ſui, Sultani Aladinis, qui
106. Amaſiæ rebus humanis exceſſerat. Dum propter illius obitum adhuc in luctu eſ-
107. ſet, rex Vngarorum, cum Ianco, & Lazari filio, ſeſe mouit, & cum exercitu ad clì-
ſuras Iſladinas acceſſit. Aduerſus hos profectus Romaniæ beglerbegus Caſanes
baſſa, cum Turchane bego, & vniuerſis Romaniæ copiis, & cum Acanziis, prœlio
cum eis cõgreſſus eſt. Sed quum Turchanes begus, amiſſo vigore animi, præ for-
midine ac deſperatione ſe fugæ dediſſet: Caſanes baſſa cum reliquis militibus,
quotquot aduerſus hoſtem cum eo ſubſtiterant, cæſus fuit. Sultanus autem Mu-
rates, perlata ad ſe rei tam infeliciter geſtæ fama, cum omnibus Genizaris, & aulæ
comitatu, Hadrianopoli diſceſſit: & euocatis vndique omnibus ad hãc militiam,
qui arma ferre poſſent, etiam pedites Europæos magno numero conſcripſit. Ge-
rebantur autem hęc hiberno tempore, quum ingens frigus eſſet. Vbi ad Chriſtia-
norum caſtra peruentum fuiſſet, multis vtrimque dimicatum leuioribus prœliis.
Tamdem vero Chriſtianis exercitum abducentibus, etiam Murates itinere con-
uerſo Hadrianopolim ſe recepit: pace prius inter ſe, Lazarique filium ſancita, cui
108. principatum reſtituit, & ex illo tempore ſolida fuit amicitia iunctus.
Interea Caramanus Ibrahimes begus Anatoliam, moto bello, turbauit. quod
vbi nuntiatum Sultano fuiſſet, in Anatoliam tranſiit: & cum Genizarorum, auli-
ci comitatus, Anatoliæque copiis, Caramanum inuaſit; qui mox fuga rebus ſuis
conſuluit. Erat apud hunc in auctoritate maxima Satumes quidam Iacupes, pro
viro ſancto habitus. Is ad Sultanum Muratem ablegatus, inuicem vtrumque ſibi
reconciliauit. qua pace confecta, Murates exercitu dimiſſo, Maniſſam profectus
eſt: vbi quum ſponte ſe imperio abdicaſſet, filium ſibi Sultanum Muchemetem
109. ſubſtituit, eique Chelilem baſſam Vezirem adiunxit, cum Meulana Chuſrone,
qui officio Cadileſcheri fungeretur: amborum virtuti ac fidei tam filio, quam
C. 1442. prouinciis imperij, commendatis. Id factum anno Mahumetano DCCCXLVII.
Rex autem Vngariæ cum Ianco nouæ ſemet expeditioni accinxit, ductis
ſecum Vngaris, Germanis, Bohemis, Polonis, Italis, & Valachis: quorũ omnium
110. ingens erat multitudo, videlicet hominum ad octuagintamillia. Tormentaquo-
que bellica rotis impoſita vehebantur, numero quadringenta. Milites ipſi ferro
prorſus armati tectique conſpiciebantur. Quumque tranſmiſſo ad Albam Græ-
cam Danubio, fines imperij Turcici transgreſſi fuiſſent: Materam & Schulium
111. opida vaſtarũt. Inde promotis ad Nicopolim caſtris, in omnem illum agrum fer-
ro & igni ſæuierunt. Arcem quoque Buruuadam occuparunt, & impoſito præſi-
dio munierunt. Quum a Nicopoli copias abducerent, ſequutus eos cum ſuis a
tergo Mechemetes Nicopolis begus, Syruſis begi filius, & agmen extremum ad-
ortus, complures occidit, cataphractos quoſdam interceptos ad Portam miſit. De
hiſce motibus Sultanum Muratem mox Vezires certiorem reddiderunt. Is Ma-
niſſæ tum degebat, quo ſe quietæ vitæ ſtudio non ita pridem contulerat. Quam-
quam vero ſerius harum rerum nuntium acciperet, tamen ad iter mature ſe com-
parans, Gallipolim aduolauit: quo iam Itali magna cum claſſe adpulerant, &
112. quo minus in Europam tranſmittere poſſet, impediebant. Quamobrem verſus
Conſtantinopolim cum exercitu profectus eſt, & e regione illius loci, quo loco
nunc arcis nouæ ſtructura cernitur, mercatorum nauigiis vſus, in Romaniam ſe
traiiecit.

tranſiecit. Quum Hadrianopolim perueniſſet, monſtrati ſunt ei Chriſtiani cata-
phracti, quos Mechemetes begus ceperat, & illuc miſerat. His viſis, vultum eri-
gens: Bene nobis res noſtræ ſuccedent, ait, propitio Deo. Statimque cum præpo-
ſẽti, tam ex Anatolia, quam Romania collecto exercitu, magnaque peditum ma-
nu recens conſcripta, Hadrianopoli diſcedens, in hoſtem recta duxit. Concurre-
runt exercitus ad ſtagnum ſiue paludem Varnenſem, vbi dimicatum inter eos a- 113.
cerrime, multa cum effuſione ſanguinis. Rex Vngarus ab vno latere pugnabat, ab
altero Michael ille, cognomento Niger: & tanto quidem cum impetu Muratis 114.
inuaſere copias, vt hoſtium vtrumque cornu in fugam propellerent, atque hoc in
conflictu beglerbegus Anatoliæ cæſus fuit. Solus adhuc Murates cum agmine ſuo 115.
ſtabat immotus, ceteris ab vtroque latere proſtratis, aut fuga dilapſis. Ibi tum Mu- 116.
rates erectis ad cælum oculis, opem ſui numinis & Mahumetis implorare, ſollici-
teque precari, ne ſe tam præſenti periculo rerum deſererent. Quibus precibus ita
conceptis, mox aleam prœlij mutatam vidiſſes. Quippe Rex immodica ferocien-
tis animi temeritate impulſus, in medios Turcos equum adegit, & ſummo cum
niſu Muratis ipſius caput petiit. Dum in hunc modum furibundus progreditur,
caſu quodam accidit, vt equus regius ad terram prolaberetur. Tum quidam e pe-
ditum numero, & alius ex ordine Genizarorum, adcurrentes, equi tendines in-
ciderunt. Itaque rege humi proſtrato, mox prouectæ vir ætatis, Cheſerbegus, qui 117.
tunc adhuc ex Elpia familia ſuperſtes erat, ex equo deſcendens, regi caput ampu-
tat, & Sultano Murati offert. Is hoc ſpectaculo lætus, confeſtim regiũ caput haſtæ
iubet adfigi. Quod vbi factum fuiſſet, haſta in altũ ſublata clamari ceptum, regis
hoc caput eſſe. Tum vero Turci, qui prius fugæ ſe dederant, hoc audito clamore,
reflexis equis, rurſus ad Muratem confluxerunt. Qua re a Chriſtianis animaduer-
ſa, cum reliquis eorum copiis Iancus in fugam ſe coniecit. Hoc modo victis Chri-
ſtianis, ac fugientibus, Turci eos ab omni parte perſequi, ac plurimos occidere.
Interea vero Genizari, ac pedites Turcici, currus & impedimenta Chriſtianorum
adorti diripuerunt, & ingenti potiti ſunt præda: qua quidem ad Sultanum Mura- 118.
tem adlata, mutuo ſibi gratulati ſunt, & illum diem in faſtos referri iuſſerunt. Ex-
actumque fuit ab eis totum hoc triduum omni genere hilaritatis. His rebus geſtis,
imperium Sultanus Murates iterum Sultano Muchemeti filio reſtituit, & ipſe
Maniſſam reuerſus eſt. Muchemetes regno rurſus inito, mox aſpros nouos ſigna-
ri nomine ſuo iuſſit, anno DCCCXLIX. C.1444

In ipſis autem Muchemetici regni nouis auſpiciis, vrbs Hadrianopolitana
tota flammis accenſa conflagrauit: & Genizari ſeditione commota, maiores an-
nonas poſtularunt: non plebi dumtaxat iniecta trepidatione, verumetiam be-
glerbego Chadumi baſſæ mortis intentato periculo: qui vix in arcem ad Sulta- 119.
num Muchemetem elapſus, ſaluti ſuæ conſuluit. Iterim Genizari per vrbem fœde
graſſari, & omnia per ſummam inſolentiam diripere: donec tandem eis anno-
na ſemiſſe vnius aſpri augeretur, atque ita tumultuantium animi ſedarentur.

Compoſitis hiſce turbis, Chelil baſſa Vezir, & alij Romaniæ proceres, vna-
nimi conſilio & conſenſu Maniſſa Sultanum Muratem iterum ad ſummam re-
rum arceſſiuerunt: qui hoc accepto nuntio, mox ad Sultanum Muchemetem ſe
contulit Hadrianopolim, & hieme ſequenti cum exercitu Moream ingreſſus eſt: 120.
vbi quum ciuitatem Geremen expugnatam dediſſet excidio, & alia quędam opi-
dula cepiſſet: abductis copiis, Hadrianopolim rediit, anno DCCCL. C.1445.

Caſtris Hadrianopoli motis, in Albaniam duxit, & arcem Cotziacum in di- 121.
tione Ioannis occupauit, ac vniuerſam regionem rapinis exhauſit. Albanorum
princeps, Iſcodaræ dominus, cum ſuis cedens aufugit. Itaque Murates magnam
regionis illius partem adiunxit imperio ſuo. quumque Chriſtianorum templa di-
ruiſſet, ac in meſſitas commutaſſet: Turcorum colonias in illa loca deduxit.

His Murate rebus occupato, nuntij aduenere, qui ſignificarent, Vngaros, 122.
Saxones, Boemos, Germanos, & Valachos, maximis coactis copiis, iam ad Albam
vſque Græcã adpuliſſe, progreſſuros ad ipſos Coſouæ campos. Eius rei fama Sul-
tanus Murates impulſus, Albania relicta, Sophiam ſumma feſtinatione acceſſit,

ibique ſubſtitit, in omnem partem intentus, quo ſcilicet erupturus hic motus eſ-
ſet. Simul expeditis in omnes prouincias litteris, milites vniuerſos arma capere, &
abſque mora in caſtra conuolare iuſſit. Fuere denique collecta decem millia Ge-
nizarorum, & alia decem millia peditum, qui Turcis Azapi dicuntur. Præterea
magnus hominum numerus ad eum confluxit ex iis, qui a militia ceteroquin erāt
immunes. Habebant enim Muratem pro viro ſancto. Copias ad ſummam innu-
merabiles collegit, ab aliis etiam rebus, bello gerendo neceſſariis, egregie inſtru-
ctus: a tormentis maioribus, inquam, bombardis, haſtis, arcubus. Arceſſiuit etiam
ad hanc expeditionem Sultanum Muchemetem filium, vt in ea patri comes adeſ-
ſet. Interea vero, dum in hoſtem ipſe proficiſcitur: Valachi Danubium nauigiis
tranſiiciunt, vt omnem agrum Nicopolitanum ferro ac flammis vaſtarent. ſed is
conatus ex ipſorum animi ſententia non ſucceſſit. Quippe limitanei proceres in
iis locis, Mechemetes begus, & Iſa begus, & Vſguris filius, cum Acanziorum co-
123. piis Valachos adorti, multos ex eis interfecerunt. Quod vbi factum Murates acce-
pit, non parum exhilaratus, alacri mox animo verſus Coſouæ planiciem cum ex-
ercitu profectus eſt. Ducebat enim hominum ad octuaginta millia, tam equitum,
quam peditum. Ad Coſouæ campos quum perueniſſet, obuium habuit Iancum.
Quapropter vtrimque pugnandi facto initio, diſploſa fuere continuo diei noctiſ-
que ſpatio tormenta bellica. Tamdem Iancus in hoſtem acie producta duplici,
Turcos ab vtroque cornu fuſos terga dare coegit. Iamque ſolus adeo comitatus
aulicus, Sultano Murate non deſerto, locum ſuum in acie tuebatur. Obiectabant
Chriſtianis ſcuta ſua Genizari, tormenta bellica in eos dirigebant, ſclopetos ob-
uertebant vndique. Simul a tergo camelis, mulis, & curribus ſeſe munientes, tam
fortiter hoſtis impetum ſuſtinebant: vt Muratem cum hiſce copiis ſuis, Chriſtia-
ni loco ſummouere nulla vi poſſent, nec aliqua clade adficere. Quum autem pro-
fligati prius a Chriſtianis in vtroque cornu Turci, Chriſtianos armorum onere ni-
mio grauatos animaduerterent: de induſtria fugam arripientes, inſequendi viam
eis aperuerunt. Quippe Chriſtiani ſe mox, inſtar diluuij cuiuſdam, concitatis e-
quis, diffudere. Sed Turci, qui fugam inierant, equorum curſu ad latus inflexo,
expeditos & inermes Chriſtianorum milites inuaſerunt, quos nudos eſſe norant,
& in eos alacriter acinaces ſuos ſtrinxerunt. Id illi quum fieri cernerent, celerri-
me cataphractos equites ſuos ſequuti ſunt: quibus vbi iam non eſſet integrum, in
Turcos aciem denuo conuertere: tandem mutuis ſe vulneribus conficere cepe-
runt, atque ita ſolutis & diſſipatis ordinibus, exercitus omnis in fœdam ſeſe fugam
coniecit. Tum vero Turci, quos antea fugiſſe diximus, hinc inde cōglobati, Chri-
ſtianis a tergo ad ipſam vſque munitionem caſtrorum inhæſerunt: fuitque dein-
ceps pugnatum vtrimque toto illo die, vſque ad veſperam, & a veſpera rurſus ad
diluculum vſque. Iancus autem, quū ita rē geri videret: aſtu ſe ab exercitus Chri-
ſtiani reliquiis e caſtris ſubduxit & profugit. Chriſtianis ad extremum victis, Ian-
ci rebus omnibus, cum tormentis, & vniuerſo adparatu bellico potiri fuere Tur-
ci: quibus ad Sultanum Muratem adductis, vnus alteri porrecta manu, mutuo ſe-
met excepere gratulabundi, totumque triduum eo loco quieſcentes, veluti feſti-
uitatem quamdam, ſingulari cum hilaritate celebrarunt. Inde Sultanus Muche-
124. metes ante patrem Hadrianopolim profectus eſt. Geſtæ vero fuerunt hæ res in
C.1448. Coſouana planicie anno DCCCLIII.

Murates etiam Muchemetem filium ſequutus eſt Hadrianopolim, ibique
tempus ad aliquod in otio vixit: ita tamen, vt Romaniæ beglerbegum cum co-
125. piis ablegaret, ad exſtruendum arcem Gergonim. qua perfecta, Murates in Ana-
C.1448. toliæ montana, captandæ frigidioris auræ cauſa, ſe contulit; anno DCCCLIII.
126. E montanis reuerſus, expeditionem in Albaniam ſuſcepit, vt arcem Beli-
gradenſem occuparet. Sed irritus ille conatus fuit, ideoque rediit Hadrianopo-
lim, nec amplius ab illo tempore vlli vel expeditioni, vel bello interfuit: extinctus
die quodam Mercurij, qui decimus erat mēſis Mucherenis, anno DCCCLV. quum
C.1450. annis XXXI. imperaſſet.

Succeſſit patri Sultanus Muchemetes filius in adminiſtratione regni, ſtatim-
que 16.

que 16.die dicti menſis exercitum in Caramaniam duxit,& bellum principi Cara-
mano,Ibrahimi bego,intulit. Sed eo non multo poſt compoſito, reuerſus eſt Ha-
drianopolim,atque ibi nouam arcem ædificare cepit,eodem anno DCCCLV. C.1450.

Anno ſequenti proximo, videlicet DCCCLVI, non procul a Conſtantinopo- C.1451.
li,loco quodam a tergo Galatæ opidi ſito,munitiſſimam arcem ad mare condidit. 127.

Abſoluto huius arcis ædificio,mādata cum litteris in omnes prouincias ſuas 128.
expediuit, quibus omnes tam Anatoliæ, quam Romaniæ coegit exercitus, con-
ductis etiam vicies mille peditibus. Genizarorum erant ad decem millia. Conuo-
larunt & alij complures ad eum,quibus alioqui militandi neceſſitas nō incumbe-
bat. Bellica quoque tormēta fundi iuſſit,inſtar draconum. Ita cum omni tormen-
torum adparatu,tantiſque cum copiis Hadrianopoli profectus,caſtra Conſtanti-
nopoli admouit: diſploſiſque tormentis, muros, & pinnas eorum,diſiecit. Chri-
ſtiani,quotquot vrbi præſidio erant,fortiter illi quidē ſe defendebant: ſed vrbem
tueri contra vim Muchemetis haud poterant. Is enim, conceſſa militi licentia,di-
ripiendi Conſtantinopolim, modo eā occupaſſent, vſque adeo Turcorū animos
accēdit: vt magno illam cum impetu inuaderent, oppugnarent,per vim denique
caperent. Potiti vero ſunt vrbe Turci, die vigeſimo menſis Rebuilulæ. Sultanus 129.
Muchemetes vrbem captam ingreſſus, hinc inde per eam obequitauit, obſtupe-
ſcens ad inuſitatas ædificiorum formas. Quum in Atmindanem perueniſſet,co- 130.
lumnam ibi lapideam vidit, cui triplex erat impoſitus ſerpens aheneus,idemque
triceps. Illum conſpicatus, quidnam hoc eſſet idoli,quæſiuit. Simul in eū confor-
ta magna vi claua ferrea,quam puſdiganum Turci vocāt, vni de tribus illis capiti-
bus ſerpentinis labrum inferius comminuit. Quo facto, mox ſerpentes in vrbe
magno conſpici cepere nnmero. Quapropter auctores ei fuere quidam, vt miſ-
ſum deinceps illum ſerpentem faceret: quando per id ſimulacrum effectum fue-
rit, vti ſerpens in vrbe nullus eſſet. Hinc ea columna in hodiernum adhuc diem
durat. Et quanquam vnius ahenei ſerpentis inferiore labro deiecto, ſerpentes in
vrbem venerint: nocere tamen nemini poſſunt. Erat etiā erectus equus aheneus,
cui ſtatua quædam equeſtris inſidebat. Vtrumque Muchemetes demolitus eſt.
Fertur autem hac ſtatua peſti præcluſus fuiſſe aditus, quo minus in vrbem pene-
traret,ac in ea graſſaretur.

Occupata Conſtantinopoli, Anatoliæ montana, recreandi ſui cauſa, Mu-
chemetes petiit: & inde reuerſus in Albaniam copias duxit: vbi Siurigen in pote- 131.
ſtatem redegit,anno DCCCLVIII. C.1453.

Anno ſequenti, Nouam cum copiis adgreſſus,cepit. Quippe Chriſtiani rur- 132.
ſus hac potiti fuerant. Factum hoc anno DCCCLIX. C.1454.

Secundum hæc,ad Albam Græcam exercitum adduxit: ſed quum eam ex- 133.
pugnare non poſſet, abſceſſit. Periit ibi Dais Caratzes baſſa, qui beglerbegi mu- 134.
nere fungebatur. Eodem anno DCCCLX conſpecti ſunt duo cometæ, verſus ori- C.1456.
entem ſolem vnus,alter ad occaſum.

Conſtantinopolim reuerſus, magnam celebritatem Muchemetes inſtituit,
dum Baiaſitem filium circumcideret,anno DCCCLXI. C.1457.

Deinde coacto exercitu,in Moream abiit, & vrbem Gordum, cum opidu-
lis quibuſdam,cepit: anno DCCCLXII. C.1458.

Poſtea Semendriæ copias admouit. Rex autem Bozinenſis ſponte ſua Se- 135.
mendriæ deditionem fecit,anno DCCCLXIII. C.1459.

Hinc rurſus in Moream profectus, multa caſtella cum opidulis occupauit.
Id temporis,die quodam Veneris,primo diluculo, ſol adeo lucem ſuam amiſit: vt
omnia tenebris inuoluerentur,anno DCCCLXIV. C.1460.

Tranſmiſit autem ſecundum hæc vniuerſis cum copiis in Anatoliam, vlte-
riuſque progreſſus,Caſtamonem,Sinopen,& Taraboſanem ciuitates occupauit: 136.
imperio ſuo regionibus illis omnibus adiunctis. Vnde deinceps Hadrianopolim
rediit,& in otio tempus ad aliquod ſe recreauit. Acciderunt hæc anno DCCCLXV. C.1461.

Rurſus expeditione ſuſcepta, Valachiam ingreſſus eſt, & Vaiuodam Vala-
chiæ,cui nomen Dracoles,magno cum exercitu inuaſit. Hoc bello Vaiuoda Va- 137.

lachus conſilium cepit opprimendi caſtra Muchemetis nocturno tempore, ſed
patum efficere potuit. Ideoque non ſuccedente conatu profugit in Vngariam: v-
bi quum in manus regis Vngari perueniſſet, carceri mancipatus fuit. Interea ve-
ro Valachiam ſibi Sultanus Muchemetes ſubdidit.
138. Miſit & claſſem in inſulam Mitylenen, eiuſque belli cauſa etiam ipſe relicta
C.1462. Valachia Anatoliam adiit. Occupata vero fuit inſula Mitylene anno DCCCLXVI.
139. Ex Anatolia Conſtantinopolim ſe contulit, vbi quędam ædificia curauit ex-
140. ſtrui: & Machmutem baſſam, Vezirem ſuum, in Moream ablegauit. Is aliquot
C.1463. ibidem opidula cepit, anno DCCCLXVII.
Secundum illa productis Muchemetes copiis, Bozinam adortus eſt, & o-
141. mnem illam regionem in poteſtatem redegit, regemque captum occidit. Inde
ſub iugum ab eo miſſa fuit Herzegouina, cum Couadza: quibus rebus geſtis, iti-
C.1464 nere conuerſo, Conſtantinopolim repetiit, anno DCCCLXVIIII.
C.1465. Annus autem ſequens DCCCLXX, exactus ab eo Conſtantinopoli fuit in otio.
142. Sed in Albaniam deinde profectus, ditionem ducis Ioannis iſtic imperio ſuo ſub-
iecit. Quum autem id temporis exercitum ipſius dira quædam lues inuaſiſſet, ipſe
C.1466. Philippopolim adiit, ibique ſe quieti dedit, anno DCCCLXXI.
Philippopoli diſcedens, rurſus in Albaniam perrexit, maioremque prouin-
C.1467. ciæ partem occupauit, anno DCCCLXXII.
Ex Albania profectus in Anatoliam, Caramaniæ fines ingreſſus eſt, & arcem
Giolchiſarem expugnauit: vnde poſtea Conſtantinopolim reuerſus, aliquandiu
C.1469. bellicis a negotiis abſtinuit, anno DCCCLXXIII.
Non multo poſt, vt otij ſane diuturnioris erat impatiens, ipſemet itinere ter-
reſtri profectus eſt verſus Egripon: quum Machmutem baſſam eodem ablegaſſet
cum claſſe, duodecim millibus hominum instructa. Poſteaquam huc adpuliſſent
copiæ Turcicæ, Chriſtiani ſeque fortunaſque ſuas egregie propugnabant. Sed
quum tamdem muri tormentorum impetu pulſati corruiſſent, non arce tantum,
& ciuitate, per vim potiti fuere Turci: verumetiam omnem finitimam regionem
C.1470. Muchemetis imperium accipere coegerunt, anno DCCCLXXIIII.
Egripo deuicta, Conſtantinopolim ſe recepit, & aſpros nouos ſignari iuſſit,
C.1471. anno DCCCLXXV. Dum Conſtantinopoli Muchemetes quieſcit, Vſumchaſanis
143. Parthorum regis militię dux, cui nomen Iuſufzes begus, cum exercitu ſe mouit, &
magnam illam vrbē Armeniæ Tocatam populatus, in Caramaniam venit. Erat id
temporis Sultanus Muſtaphas iis locis a patre Muchemete præfectus. Is collecto
exercitu, Parthis obuiam ſe dedit, eoſque fudit, Iuſufze bego capto, & Conſtanti-
C.1473. nopolim ad patrem Muchemetē miſſo: quod quidem euenit anno DCCCLXXVII.
Tum vero Muchemetes ad arma ſe parans, Anatoliam adiit: & mandatis
hinc inde miſſis, vt omnes milites ad ipſum in Anatoliam ſe conferrent, edixit. Pe-
ditum ad viginti millia in armis eſſe iuſſit, & Genizarorum numeros ad decem vſ-
que millia ſuppleri: quum aulicus etiam comitatus decem hominum millia com-
plecteretur. Ad ſummam, coactus ei fuit exercitus, qui numerum LXX vel LXXX
millium excederet. Cum hoc ergo milite verſus Parthiam profectus, Vſumcha-
ſani regi bellum intulit: ſumtis etiam ſecum in hanc expeditionem filiis, Sultano
Baiaſite, Sultano Muſtapha, & Sultano Zeme. Progreſſus autem cū ſuis in Aſiam,
non plura dumtaxat occupauit opida: verumetiam ſublimi ſitam loco, munitām-
144. que inſigniter arcem, Catachiſarem cepit. Vſumchaſanes obuiā Muchemeti non
prodiit, ſed aſtu quodam excogitato, militē ſuum hinc inde partitus, in inſidiis lo-
cauit. Et quia primā aciem in exercitu Muchemetis Romaniæ beglerbegus, Chas
Murates, ducebat: forte accidit, vt inopinato quaſdam in Perſarum copias inci-
deret, ac manum cum eis conſerere cogeretur. Ibi quum maiores Parthorū vires
eſſent, diſſipatus Romaniæ miles, & ipſe beglerbegus occiſus fuit. Interea vero dū
Parthi primam hāc Muchemetis aciem cęderent: etiā ipſi, deſertis ordinibus ſuis,
hoſtem confuſi perſequuti, tamdem ad illam peruenerunt aciem, cuius ipſe Sul-
tanus Muchemetes dux erat. Is autem Parthorum perturbatos conſpicatus ordi-
nes, cum ſuis eos adortus eſt. q a Muchemete fieri videns Vſumchaſanes, magno,
animi

animi ardore concitatus, & ipſe ſua in Turcos duxit agmina. Permiſtis vtrimque tantis exercitibus, acerrimum prœlium commiſſum fuit: quum Muchemetis filij ſuis cum copiis grauiſſime Parthos vrgerent, & in altero cornu Machmutes baſſa, cum Daute baſſa, Anatoliæ beglerbego, tormentis bellicis hoſtē vehementer adfligeret. Etiam Vſumchaſanis vni de filiis caput amputatū, & Sultano Muchemeti 145. oblatum fuit. Quum ergo Parthi talem ac tantum impetum, pręſertim tormentorum bellicorum, amplius ſuſtinere non poſſent: Vſumchaſanes cum ſuis vniuerſis fugæ ſe dedit, in qua magnam exercitus partem amiſit. Fuerunt & caſtra Parthi, cum impedimentis, direpta: Turchaniſq; begi, Omeri filius begus, qui captiuus in caſtris hoſtium cuſtodiebatur, libertatem recuperauit. Plena deniq; Sultanus Muchemetes de Parthis victoria potitus eſt, idq; factum anno DCCCLXXVIII. C.1474.

Hoc tam illuſtri prœlio pugnato, Conſtantinopolim Sultanus Muchemetes rediit; & ipſe quidem ab armis abſtinuit, ſed interim Soleimanem baſſam eunuchum, Romanię beglerbegum, magna cum militum manu verſus Iſcodaram miſit. Soleimanes eo profectus, diu tormētis rem acriter egit: & quamquam ab vtraque parte magna periret hominum multitudo, potiri tamen Iſcodara non potuit, ſed infecta re copias abduxit. Sub id tempus Vezirem ſuum, Machmutem baſſam, in fruſta conciſum, interfici Sultanus Muchemetes iuſſit.

Soleimanes autem baſſa, quum abiecta ſpe capiundæ Iſcodaræ, militem inde reduxiſſet; in Moldauiam profectus eſt. Ei confeſtim Vaiuoda Moldauię cum 146. exercitu ſuæ gentis occurrit. Pede collato, pugnatum inter eos animoſe. Verum quod partim in oppugnatione Iſcodarę Turcici milites defatigati vires amiſiſſent, partim etiam ipſis Moldauiam ingredientibus, ingens ea loca frigus occupaſſet: alacritate animorum exſtincta, parum fortiter in hoſtem pugnarunt, & a Moldauo Vaiuoda cæſi profligatique ſunt, anno DCCCLXXIX. C.1475.

Interim Conſtantinopoli quieſcens a rebus gerendis Sultanus ipſe Muchemetes, Vezirem ſuum, Geducem Achmetem baſſam, per id mare, quod Nigrum 147. adpellant, Coſen cum claſſe miſit, inſigni militum exercitu inſtructa: quo in exer- 148. citu Azaporum erant ad decem millia, totidemq; millia Genizarorum. Eo quum peruentum fuiſſet, obſeſſa ciuitas Coſe, cum finitima regione Muchemetis in poteſtatem venit. Quin & illi Tatari, quos Kerimos vocant, & alij, qui totius prouinciæ Deſtenſis incolæ ſunt, Turcis ſe dediderunt. Atque hoc modo Geduces Achmetes baſſa regionem illam vniuerſam Sultani Muchemetis imperio ſubiecit, anno DCCCLXXX. C.1476.

Secundum hęc coactis Muchemetes omnibus ſuis copiis, in Moldauiam expeditionem ſuſcepit. Eam regionē ingreſſo, Vaiuoda Moldauus occurrit, ac ſtrenue quidem ille cum Muchemete pugnauit; ſed prœlio victus, ditione ſua exceſſit, & cum reliquiis militum ſuorū aufugit. Tum vero Turci agrum illum omnem diripere, ſecumque captiuos abducere, quotquot nanciſci poterant, incolas. Inde Muchemetes relicta Moldauia, profectus eſt ad amnem Morauam. Iis in locis 149. Vngari munimentum & arcem quamdam exſtruxerant, quam Muchemetes quum occupaſſet, Conſtantinopolim reuerſus eſt, anno DCCCLXXXI. C.1477.

Dum in Vrbe, nullis impeditus belli negotiis, pace fruitur: muro nouam arcem Vrbanam cingit. Præterea beglerbegum Romaniæ, Soleimanem baſſam, cum copiis in Moream ablegat. Sed illi parum hęc expeditio proſpere ceſſit. ideoque relicta Morea, maluit Vngariam adgredi. Quum ne iſtic quidem ex voto rem gereret, tandem graui adfectus eſt clade, maioremque partem exercitus amiſit, anno DCCCLXXXII. C.1478.

Tum vero Sultanus Muchemetes, qui diutius vitam otioſam agere non poſſet, expeditione inſtituta, ſemet ad oppugnandam Iſcodaram contulit. Fortiter ei reſtitere Chriſtiani, magnamq; Turcorum multitudinem occiderunt. Ad extremum, quum hac oppugnationis via nihil efficere poſſet: exſtructis vndique, communitiſque caſtellis ligneis, abſceſſit. Hoc modo quum feſſi diuturnæ obſidionis tædio Chriſtiani, etiā cum inedia, ceterarumq; rerum neceſſariarum penuria cōflictati, debilitarentur, nec vlla iam ipſis alicunde ſpes ſoluendæ obſidionis adful-

geret: ita cum Turcis tranſegerunt, vt ſaluis ipſi facultatibus ſuis inde migrarent,
C.1479. & Iſcodaram Turcorum poteſtati permitterent. Factũ hoc anno DCCCLXXXIII.
Quo tempore Sultanus Muchemetes Iſcodara diſceſſit, Conſtantinopolim
ad quietem ſe recepit. Nihilominus duces ſuos, quorum indicatum nomina ſu-
150. mus, multis cum millibus Acanziorum in Vngariam expediuit: Alim videlicet
begum, Michalis filium, & Iſam begum, Chuſeinis filium, & Balim begum, Mal-
cozij filium. Quia vero res hoſtium ſuorum Vngari quam exploratiſſimas habe-
bant, inopinato Turcos adgreſſi, prœlio cum eis acerrimo confluxerunt: quo Iſa
C.1480. begus interemtus fuit, ceteris diſſipatis & cæſis, anno DCCCLXXXIIII.
Nihil hoc anno rerum Sultanus ipſe Muchemetes egit, ſed interim tamen
151. Vezirem ſuum, Meſitem baſſam, multis cum millibus hominum, ac præpotenti
cum claſſe, mari ablegauit: vt inſulæ, ciuitatique Rhodo bellum inferret. Obſedit
autem Meſites Rhodum, ſed expugnare non potuit: ideoque maximo cum detri-
mento & iactura rerum obſidionem ſoluere coactus fuit. Tum temporis alterum
quoque Vezirem ſuum, Geducem Achmetem baſſam, valido cum exercitu, ma-
152. gnaque claſſe, Muchemetes in Italiam miſit. Is Otrantum in ea ciuitatem occupa-
C.1481. uit, anno DCCCLXXXV.
Secundum hæc reliquit Sultanus Muchemetes Conſtantinopolim, & in A-
natoliam trans mare profectus, die menſis Rebiululæ tertio, qui tum Iouis erat,
153. circa veſperam, in Teggiurum prato mortem obiit. Exſtincto autem Muchemete
Conſtantinopolim reuerſi Genizari, vrbem diripuerunt. Die vero XIX menſis
Rebiululæ filius eius, Sultanus Baiaſites, Amaſia Conſtantinopolim adpulit: &
occupata ſede regia, patris loco ſalutatus eſt imperator.
154. Vix Conſtantinopoli paucis diebus hæſerat, quum frater eius, Sultanus Ze-
mes, ductis e Caramania copiis, Pruſam adiit, ibique domicilium ſibi conſtituit.
Sultanus vero Baiaſites, arceſſito ex Apulia cum exercitu Geduce Achmete baſ-
ſa, magniſque ceteroquin etiam collectis copiis, aduerſus Zemem fratrẽ in Ana-
toliam mouit. Quum prœlio congreſſi fuiſſent, inferior diſceſſit Zemes, ac mox
in Caramaniam profugit: vnde quum eum Sultanus Baiaſites expuliſſet, itinere
conuerſo, Conſtantinopolim repetiit. Inde Geducem Achmetem baſſam in Ca-
ramaniam remiſit, qui dum iſtic hæreret, Apuliam Itali recuperarunt: Turcis o-
mnibus, qui Otranti præſidio relicti fuerant, in captiuitatem redactis, anno
C.1482. DCCCLXXXVI.
Rurſus autem Conſtantinopoli Sultanus Baiaſites diſceſſit, & in Carama-
155. niam cum exercitu venit. Quippe frater eius Zemes e peregrinatione Mechienſi
iam reuerſus fuerat. Itaque denuo commiſſo in Caramania prœlio, Sultanus Ze-
mes iterum victus ad mare profugit, & in Italiam ſe recepit. Hinc caſtris motis,
Cõſtantinopolim Sultanus Baiaſites abiit, atq; inde profectus eſt Hadrianopolim.
156. Nocte ſexta menſis Scheualis, omnes ad ſe Vezires ſuos inuitauit, vna cum
Geduce Achmete baſſa: quo quidem in conuiuio vinum cum eis hauſit, & vni-
cuique Veziri veſtem donauit, excepto Geduce Achmete baſſa: quem & interfi-
C.1483. ci iuſſit, anno DCCCLXXXVII.
157. Eodẽ tempore mortuus eſt Caramani principis filius, Caſanes begus, quem
in comitatu ſuo Baiaſites alebat.
Hinc ſuſcepta Baiaſites expeditione, Sophię tempus ad aliquod ſubſtitit, vbi
magnam militum manum collectam habebat. Horum maiorem partem ad flu-
uium Morauam miſit, ibique duas arces veteres communiri iuſſit. Quibus expe-
C.1484. ditis, Sophia Conſtantinopolim reuerſus eſt, anno DCCCLXXXVIII.
Menſe Rebiulula, die quodam Martis, vrbs Hadrianopolitana, cum omni-
158. bus ad diſtrahendas merces, exſtructis ædificiis, igne conflagrauit. Ibidem etiam
159. id temporis Baiaſites Xenonem condere propter flumen cepit. Inde caſtris Ha-
drianopoli motis, Moldauiam tranſiit, & arcem Chilim occupauit. Neque multo
poſt, die quodam Meicui ij, etiam arcem Chermen, iiſdem in finibus ſitam, in po-
teſtatem redegit. Atque omni hoc agro potitus, mutata profectione, Hadriano-
C.1485. polim rediit, anno DCCCLXXXIX.

Tunc

Tunc & lumen ſolis defecit, & Sultanus Baiaſites verſus loca montana, re-
creandi ſui cauſa, ſe contulit. Heic eum adiere legati tres, quorum vnus ex India
miſſus fuerat, alter Alcairo, tertius ex Vngaria: quos quidem ordine perorantes
audiuit, & poſtulatis adſenſus, liberaliter donatos dimiſit.

Poſtea profectus eſt Alis begus Eunuchus, qui beglerbegi munus admini-
ſtrabat, magno cum exercitu in Valachiam: conciliatoque ſibi Vaiuoda Valacho,
cum ſuis & Valachi copiis in Moldauiam irrupit: ac rapinis, ferro, flammis, vaſta-
uit omnia: ſpoliis onuſtus denique rediit Hadrianopolim, anno DCCCXC. C.1486.

Sultanus interim Baiaſites domi quieſcēs, duces ſuos, Iſchenderem begum,
& Balim begum, Malcozij filium, ablegauit: vt denuo Valachiam ingrederentur,
& Vaiuodæ Valacho perſuaderent, vti coniunctis ſecum armis iterum in Molda-
uiam impreſſionem faceret. Adſentiente Valacho, mox ea ſuſcepta fuit expedi-
tio: totaque regione direpta, magna cum præda diſceſſum.

Dum hęc in Romania gererentur, Alcairi Sultanus ab vna parte ſe commo- 160.
uit cum ſuis, quos intererat Vſunes Vsbegus; & ſuas, ſuorumque copias in locis
Adanis ac Terſo interiectis, collegit: ab altera Sultani Baiaſitis parte, Sangiachi A-
natoliæ, itemque Ferhates begus, Sultani Baiaſitis gener, Caramaniæ beglerbe-
gus, Caragoſa begus, congregati; iunctis exercitibus, contra Sultaninos Alcairen-
ſes profecti ſunt. Vbi ventum ad manus eſſet, ab vtraque parte ſane quam viriliter
dimicarunt. Sultanini denique Baiaſiticos terga dare coëgerunt, ipſo etiam Baia- 161.
ſitis genero, Ferhate bego, interemto.

Non multo poſt edixit Baiaſites, vti Muchemetes begus, Cheſeris begi fi-
lius, cum Ducis filio, qui beglerbegus Romaniæ creatus erat, Romaniæ copias in
Anatoliam tranſijcerent: & adſumto Anatolico milite, Sultanum Alcairi bello in-
uaderent. His igitur Baiaſitis imperio parentibus, recta petitus hoſtis: qui quum
& ipſe paratus ad dimicandum eſſet, vtrimque concurſum acerrimo prœlio, quo
Ducis filius, Achmetes baſſa, cum equo prolapſus, in Sultaninorum manus venit: 162.
& deductus ad Vsbegum, cuſtodiæ traditus fuit. Ingentem Baiaſitici cladem id
temporis acceperunt, quæ Baiaſiti ſignificata quum fuiſſet: Vezirem ſuum, Dau-
dem baſſam, præpotenti cum exercitu contra Sultanum Alcairi miſit. Minime
vero territi Sultanini, mox ei cū ſuis obuiam progreſſi ſunt. Daudes illis haud oc-
currendum ratus, mature capto mutandæ profectionis conſilio, retro duxit exer-
citum. Adiit hoc in itinere Daudem Aladeules Dulgadiris dux, cui magnum ipſe 163.
honorem exhibuit. Poſteaquam a Sultaninis ſe Daudes auertiſſet, Varſacenſem
ditionem ingreſſus, proceres partim in vincula coniecit, partim occidit, partim
interueniente tranſactione recepit in gratiam, fortunisque ſuis reſtituit. Turgu-
tenſis prouinciæ proceres ſaluti ſuæ fuga conſuluere. Tandem tamen impetrato
ſaluo commeatu, Daudem baſſam adierunt, & pace cum eo ſancita, ſacramētum
præſtiterunt. His effectis rebus, Daudes exauctorato milite reuerſus eſt ad Sulta-
num Baiaſitem, qui tunc in regione Viſenahieſi degebat.

Venit id temporis ad Baiaſitem legatus ex Vngaria, vir eximiæ dignitatis,
cui nomen Iachoſchicius. Is ad Sultanum adductus, & perbenigne fuit auditus. 164.
Expedita legatione, veſtem a Baiaſite dono, pro more gentis, accepit: & admo-
dum honorifice benigneque dimiſſus fuit. In itinere vero, quo domum rediturus
erat: quum iam Semendriæ fines attigiſſet: quidam eques Turcicus, vir milita-
ris, cui nomen Gaſes Muſtaphas, & qui forte tum temporis iſtic erat, equo con-
ſcenſo, legatum adgreſſus eſt, & acinace ſuo tam grauiter vulnerauit, vt confe-
ſtim ibi mortem oppeteret. Id vti faceret, hæc eum impulerat cauſa, quod quum
aliquando legatus ille Gaſim Muſtapham cum fratre captiuum detineret, Muſta-
phæ fratrem veru transfixiſſet; ipſumq; Muſtapham coëgiſſet, vt hoc modo trans-
fixum veru fratrem germanum aſſaret: excuſſis eidem Gaſi Muſtaphæ 32 denti-
bus ſuis. Hac ergo de cauſa repertum ibi legatum occidit, quamquam & ipſe Ga-
ſes Muſtaphas eodem loco vulneribus confectus viuendi finem fecit. Acciderunt
hæc anno DCCCXCI. C.1487.

Secundum hæc profectus ex Anatolia Sultanus Baiaſites, Cōſtantinopolim

venit: & miſſis hinc inde per omnes prouincias ſuas mandatis, ex Anatolia Ro-
165. maniaque magnum coëgit exercitum, eumq; miſit verſus Arabiam: ſummo co-
piarum omnium imperatore deſignato, Ali baſſa eunucho. Is vbi cum milite per-
uenisset ad ciuitatem Adanorum, arcem vrbis inſtaurauit, refecit, communiuit:
C.1489. & aliis quibuſdam opidis captis, præſidia impoſuit, anno DCCCXCIII.

Interea dum his arcibus occupandis & exſtruendis intenti ſunt Baiaſitici, et-
iam ab altera parte Sultanini expeditione ſuſcepta, in hoſtem profecti ſunt. Con-
greſſis exercitibus, vehemens commiſſum fuit prœlium. Ac tametſi Sultanino-
rum acies tamdem ſolutæ diſſiparentur, non tamen paſſus eſt Alis baſſa militem
ſuum a tergo eos perſequi: quod vereretur, ne belli ſe conuerteret alea: ſimulque
putaret, ſatis ſe conſequutum gloriæ, qui tam feliciter hoſtiles copias diſieciſſet:
cauendum denique cenſeret, ne ſui nimio labore defatigarentur. Ideoque motis
hinc caſtris, domum militem ſuum reduxit. Poſtquam vero Baiaſitici diſceſſe-
rant, Sultanini ſuis denuo collectis, Adana Terſumque ciuitates obſidione cin-
xerunt: quibus quum potiri nō poſſent, copias inde ſuas abduxerunt. Verum non
multo poſt, tormentorum & aliarum rerum adparatu inſtructi, rurſus adorti ſunt
Adana, & expugnatam vrbis arcem diruerunt, atque ita domum reuerſi ſunt, an-
C.1490. no DCCCXCIIII.

Tunc & die quodam Iouis, circa meridiem, Conſtantinopoli terra mota
tremuit, & multa corruerunt ædificia. Fuit & Pruſæ tantum incendium, vt vrbis
regiones XXV flammis abſumerentur.

Baiaſites magnam rurſus militum manum collegit, & in Anatoliam tranſmi-
ſit, dato eis duce Iſchendere bego, Michalis filio: cui præcepit, vt Aladeuli Dul-
gadiris duci bellum inferret. Hi quum ducis fines ingreſſi fuiſſent, rerum ſuarum
ſecuri, tutos omnino ſe putabant. Ibi tum eos ex improuiſo adortus Aladeules,
duobus Iſchenderis begi filiis interfectis, ipſum etiam Iſchenderem viuum cepit,
166. & Alcairum Sultano miſit. Hac clade accepta, nihilominus inſigni Baiaſites ma-
gnificentia trium filiarum nuptias celebrauit: quarum vna data fuit vxor Vſum-
chaſanis filio, altera Vſgurlis e filio nepoti, tertia Daudis baſſæ filio. Poſt eas nu-
ptias, denuo litteris hinc inde miſſis, conuenire milites iuſſit: qui dū indies ad eum
confluerent, forte legatus ab Alcairenſi Sultano miſſus aduenit. Eum Baiaſites in-
auditum iuſſit abſcedere.

Hoc tempore Conſtantinopoli, die quodam ſolis, primo diluculo, pluere
cepit: ſequutóque tonitru, tactum de cælo templum fuit, in quo puluis tormenta-
rius magna cum nitri copia reconditus erat. Hac inflammata materia, templum
ipſum e fundamento diſiectum fuit, & ignis vrbem peruagatus, nō plurima dum-
taxat ædificia, verumetiam quinque hominum millia, cuiuſuis ætatis & ſexus
abſumſit.

167. Ab altera parte Sultanini rurſus expeditione ſuſcepta, Larendam captam di-
reptamq; ſuccenderunt, & in cineres redegerunt: aliiſque præterea ſpoliatis opi-
dis ac vicis, domum rediere. Periit ibidem & Iacupes begus, Vſumchaſanis filius.
Acciderunt autem hæc anno DCCCXCV.

Baiaſites hiſce de rebus certior factus, Conſtantinopoli diſcedens, Gumul-
zinam abiit, ac venando ſemet oblectauit. Gumulzina relicta, Ypſalam ſe contu-
lit, ibique paucis diebus exactis, Conſtantinopolim rediit. Venit huc ad eum le-
gatus alter, Alcairo miſſus: quem perhumaniter exceptum, & ampliſſimis dona-
tum muneribus, bona cum pace dimiſit. Neque multo poſt, etiam ipſe quemdam
C.1491. e ſuis Alcairum ablegauit, anno DCCCXCVI. Quum is Sultani Baiaſitis legatus Al-
cairum veniſſet, pax inter eos ſancita fuit: & Sultanus Alcairenſis Baiaſiti Terſum
168. atque Adana, cum opidulis eodem pertinentibus reſtituit.

Hoc tempore mortuo Vngarię rege, ſucceſſor eius legatū ad Sultanum Baia-
ſitem miſit. Huius poſtulata quum audiſſet, pacem Baiaſites cū Vngaro fecit. Eo-
dē anno rurſus exorto Pruſæ incendio, magna pars vrbis, cum tabernis mercato-
rum plurimis, conflagrauit. Miſit etiam Sultanus Alcairi legatū cum ampliſſimo
C.1492. comitatu ad Sultanū Baiaſitem. Referenda vero ſunt hæc ad annum DCCCXCVII.

Secundum

Secundum illa diſceſſit Conſtantinopoli Baiaſites, & Hadrianopolim profectus, extra vrbem caſtra metatus eſt, ac ibidem ad aliquot dies hæſit. Quodam vero die Vezires ſuos adloquutus; habere ſe in animo dixit expeditionem quamdam difficilem: gerendum cum Vngaris bellum intelligens. Ideoque coactis vniuerſis copiis ſuis, Hadrianopoli Sophiam profectus eſt. Non tamen Vngariam 169.
ingredi fuit auſus, ſed Achmete bego cum milite Anatolico Sophiæ iuſſo ſubſiſtere, Daudem baſſam cum parte copiarum Vſcopiam miſit: ipſe cum Iochia baſſa, & cum milite Romaniæ, Manaſtirum abiit: atque inde in Albaniam, ducisque Ioannis regionem ſe contulit. Expediuit & mari naues quaſdam, vt Albanorum itinera præcluderentur. Hæc quum Albani animaduerterent, ad montes ſe receperunt, & in eis ita ſe communierunt: vt magnum inde Turcis detrimentum inferrent. Ad extremum tamen Turci, conſcenſis locis altioribus, in eos irruerunt: & viris interfectis, mulieres ac pueros abduxere captiuos, omnemque regionem illam flammis vaſtarunt. His rebus geſtis, Manaſtirum Baiaſites rediit, ac diebus aliquot ibi ſubſtitit. Manaſtiro quum diſcederet, obuium habuit in iti- 170.
nere deruiſium quemdam Turcicum, gepenecl lacinia tectum. Is & auribus, & 171.
collo, & brachiis adpenſos anulos ferreos geſtabat, & illorum ſectam profitebatur, quos Calenderes Turci vocant. Vbi propius ad Sultanum Baiaſitem acceſſiſ- 172.
ſet, acinacem gepeneco tectum ſtrinxit, ipſum Baiaſitem inuaſurus. Quum timidiores quidam e Zauſiis illi de via cederent, liberum iam ſcilicet ad Baiaſitem habebat aditum. Sed Iſchender baſſa, qui præſens aderat, ea vi puſdiganum in hominem contorſit: vt humi prolaberetur. Inde proſtratum adgreſſi quidam, in fruſta diſſecuerunt. Tamdem Baiaſites Hadrianopolim peruenit. Acciderunt hæc anno DCCCXCVIII. C. 1493.

Quidam id temporis eunuchus, cui nomen Iactpes Aga, commendatam fidei ſuæ Bozlnenſem prouinciam adminiſtrabat. Hic miſſis hinc inde per Ro- 173.
maniam præconibus, proclamari iuſſit: velle ſe cum ſuis in Vngariam irruere. Si cui ſecum proficiſci luberet, vt illa impreſſione rem faceret; is vti quamprimum ad ſe veniret. Hoc intellecto præconio, Acanziorum aliquot millia ſe cum Iacupeconiunxerunt: qui tantis auctus copiis, Vngariam inuaſit. Eis occurrit Vnga- 174.
ricus Banus, cum quadraginta millibus hominum, magnaque vi Turcis obſtitit. Tamdem ipſi diſſentientes inter ſe Vngari, terga dederunt: captusque Direnziles Banus ac vinculis conſtrictus, ad Sultanum Baiaſitem miſſus fuit. Is rei tam bene geſtę nuntio multum exhilaratus, ad tempus aliquod Conſtantinopoli quieuit. Euenerunt autem hæc anno DCCCXCVIII. C. 1494.

Poſteaquam Baiaſites, a rebus gerendis abſtinendo, ſatis diu ſe recreaſſet: collectis iterum copiis, Moream ingreſſus, ad Inebechtum acceſſit, etiam claſſe 175.
inſtructa, quam eodem adpellere iuſſit. His quum Italica claſſis occurriſſet, com- 176.
miſſo nauali prœlio, tamdem Itali remiſſo pugnandi ardore, diſceſſerunt. Itaque videntes Inebechtij, ſe terra pariter, & mari obſeſſos; aliquamdiu quidem ſe defendere fortiter: ſed animaduerſo, nihil amplius opis ac præſidij ſibi reliquum, primatibus egredi iuſſis, claues vrbis Sultano Baiaſiti per eos obtulerunt: atque hoc modo vrbem ipſius poteſtati permiſere, anno DCCCCV. C. 1499.

Potitus Inebechti, præſidium vrbi captæ impoſuit: & Hadrianopolim reuerſus, ibidem hibernauit. Vbi iam æſtas adpetiiſſet, coactis Romaniæ Anatoliæque exercitibus, denuo Moream inuaſit, magna etiam mari claſſe ablegata, Methonemque militum corona circumdedit. Qui erant in vrbe Chriſtiani, adeo ſe defendere ſtrenue; totius vt menſis ſpatio, citra intermiſſionem, interdiu noctuq; dimicaretur, muris ipſis tormentorum impetu disiectis. Videns autem Baiaſites, 177.
vrbem a Chriſtianis egregie propugnari: commotus ira, ſuis ſpem vrbis diripiendæ fecit, ſiquidem illa potirentur. Hac Sultani voce milites audita, quodam die, quum iam aduesperaſceret, vehementiſſima vrbem oppugnatione adorti ceperunt: omnesque mares, quotquot adoleuerant, occiderunt; mulieribus & pueris captis. Hoc modo redacta in poteſtatem Methone, preces a Turcis in ea fuere conceptæ, quæ die veneris haberi ſolent. Inde Baiaſites Coronen copias

duxit, vt illam quoque ciuitatem obſideret, & occuparet. Sed prima ſtatim nocte, poſtquam Methone diſceſſerat, venerunt in caſtra Baiaſitis Coronenſes : oblatiſque clauibus vrbis, deditionem fecerunt, anno DCCCCVI.
C. 1500.

178. Dum his vrbibus expugnandis intentus eſſet Baiaſites, Veneti auxiliis Hiſpanorum impetratis, magna claſſe Mitylinen adgreſſi ſunt, & tormentorum belliсorum vi muros opidi ad quingentas vlnas vſque proſtrauerunt. Mitylinenſes ab hoſtibus obſeſſi, Conſtantinopolim miſere, qui opem poſcerent. Itaque collectis ſubito claſſiariis copiis, inſignis exercitus naualis inſtructus fuit. Nunquam ante hoc tempus Conſtantinopolitani vel pecunias, vel milites, vel claſſiarios conferre coacti fuerant. Sed tam grauj tunc vrgente neceſſitate, non hæc dumtaxat ab eis exacta fuere : verumetiam vſu receptum, vt deinceps quoque, rebus ita poſcentibus, eadem ab ipſis præſtentur. Ante, quam claſſis illa Conſtantinopoli profecta, Mitylinen adpuliſſet : iam Chriſtiani decies & octies opidum adorti, non tamen expugnare potuerant. Itaque quum intellexiſſent Veneti, venire Conſtantinopoli talem ac tantam contra ſe claſſem : naues ſuas ingreſſi, diſceſſere. Conſtantinopolitani vero Mitylinen delati, muros ab hoſte dirutos refecerunt, atque ita domum reuerſi ſunt. Ad extremum eo redactæ fuerunt Venetorum res, vti muneribus delenito Sultani Baiaſitis animo, pacem cum eo facerent, anno DCCCCVII.
C. 1501.

• Baiaſites e Morea Conſtantinopolim profectus, ita totum ſe dedit otio : pluribus vt annis expeditionem plane nullam ſuſciperet.

C. 1509. Anno DCCCCXV, hora ſecunda noctis cuiuſdam, Martis diem ſequutę, terra Conſtantinopoli vſq; adeo moueri cepit : vt turres aliquot templorum Turcicorum corruerent, ipſorumque templorum teſtudines partim rimas agerent, partim humi collaberentur. Ædificiorum vero priuatorum c.-mini ſiue infumibula deiecta ſunt, & parietes partim fiſſi, partim proſtrati. Pinnæ murorum vrbis ad terram præcipitarunt, ipſaque mœnia cum turribus ſuis conciderunt. Pluribus denique magnifici operis ædificiis vſque ad fundamenta euerſis, magna hominum multitudo ſub ipſis exſtincta fuit ruderibus. Quo ſe conferret, norat nemo. Plebs vrbana ſuis ex ædibus migrans, partim in plateas, partim in areas ædium, partim in hortos ſe recipiebat : ne ſcilicet a corruentibus ædificiis opprimerentur. Quippe totam illam noctem primam terra tremere non deſiit. Quumque ſomnum oculis nemo videret ſuis, omnes & numinis, & Mahumetis opem votis adſiduis implorabant. Terræ motus hic denique continuis quadraginta diebus in horas ſingulas ſentiri potuit. Quum autem remiſiſſet, expeditis Baiaſites per vniuerſam Anatoliam Romaniamque mandatis ſuis ; vti ſarchores, hoc eſt, mercennarij & opifices Conſtantinopolim mitterentur, edixit. Confluxerunt ad vrbem fabrorum, tam cæmentariorum, quam lignariorum, opificumque mercennariorum ad octuaginta millia : quibus id datum negotij, vt accepta mercede, collapſa vrbis ædificia reficerent ac inſtaurarent. Præfectus a Baiaſite fuit operariis hiſce Ionuzes Aga, Genizarorum tribunus : qui & inſpector, & exactor operarum, ſumma cum poteſtate, ſuis cum Genizaris, eſſet. Interim ipſe, quietis capiendæ cauſa, ſemet Hadrianopolim contulit.

179. Erat id temporis in prouincia Tekienſi vir quidam primarius, cui nomen Chaſanes Chelifes. Is filium habebat, qui Scachoculis adpellatus fuit, & totis ſex vel ſeptem annis ita latuit, vt numquam prodierit : qua quidem de cauſa fuit habitus pro viro ſancto. Eidem Baiaſites quotannis ſeptem aſprorum millia ſuam in ſpeluncam mittere ſolebat, quum ignoraret, eum & ſectæ alterius, & Kiſelem baſſam eſſe. Hic ergo, quo tempore Conſtantinopoli ſtrenue laborabatur in vrbe reficiunda, ſuis illis e latebris & cauernis tandem prodiit : & adiutus

180. opera ſuorum quorumdam complicum, die quodam ſolis vrbem Antalienſem ingreſſus eſt : quod eo facilius tum fieri potuit, quia commodum id temporis illic anniuerſariæ nundinæ celebrabantur. Itaque captam ciuitatem diripuit, & Cadium eius in quatuor fruſta diſſecari, ac ipſa fruſta diſtinctis locis ſuſpendi iuſſit. Inde miſſis in prouincias proximas quibuſdam ſuę ſectæ, ſuarumque partium hominibus

minibus, proclamari præcepit: aduenìſſe iam tempus, ipſis opportunum: ſaltim
correptis armis, ad ſe properarent. Quotquot igitur illam ſectam amplectebantur,
& antehac eam ſecreto dumtaxat profiteri cogebantur, ad hunc eo numero
confluxerunt: vt perbreui ſpatio temporis, hominum ad decem millia ſecum in
caſtris haberet. Præterea complures e Tekienſi prouincia cum ipſo ſe coniunxerunt.
Itaque tales ac tantas iam conſequutus copias, Antali relicta, Anatoliam petiit:
& beglerbegum Anatoliæ, Caragoſam baſſam, adortus eſt. Occurrit homini
Caragoſa cum exercitu Anatoliæ, ſtatimque inito prœlio, ſeditioſi victos ſe ſimulare,
ac pedem nonnihil referre. Tum vero Turci, deſertis ordinibus ſuis, hoſtium
impedimenta diripere ceperunt. Perduelles vero, in tempore conuerſis habenis, 181.
Caragoſæ copias cæciderunt: ipſumque captum ad metropolim Anatoliæ Cutaigen
adduxerunt, & opidum ſibi dedi poſtularunt. Id quum ab opidanis impetrare
non poſſent, in eorum conſpectu Caragoſam baſſam viuum palo transfixere. Secundum
hæc profectus Maniſſa cum Sangiacis quibuſdam Sultanus Corcutes,
Sultani Baiaſitis filius, copias in ſeditioſos hoſce duxit. Verum cæſus & ipſe cum 182.
ſuis, vix fuga ſaluti conſuluit. Hinc indies auctis viribus, Anatoliam Scachoculis
vniuerſam agere, ferre, multaque fœda committere. Poſt etiam progreſſus vlterius,
Aidinenſem ditionem inuaſit. Corcutes fuga, ceu dictum eſt, elapſus; ſumma
celeritate datis ad patrem litteris, eum de re tota certiorem fecit. Baiaſites excandeſcens
aduerſus Vezires ſuos, ac præſertim aduerſus Alim baſſam, & Ducis filium,
quod nihil de hoc motu ſibi ſignificaſſent: mox Alim baſſam cum exercitu
in Anatoliam proficiſci, ac ſeditionem hanc compeſcere, perduellionis auctoribus
capitis ſupplicio mulctatis, iuſſit. quod niſi feciſſet, imperaturum ſe minatus
eſt, vt cutis ei toto corpore detraheretur. Quapropter Alis, adhibita maxima diligentia,
in Anatoliam ſe contulit: quum Baiaſites ei non exiguam partem aulici 183.
ſui comitatus, & Genizatorum, adiunxiſſet: filioque præterea ſuo, Sultano Achmeti,
cuius Amaſiæ ſedes erat, mandaſſet; vt ſuis cum copiis Ali baſſæ auxilio veniret.
Achmetes Amaſia profectus, ad Alim baſſam acceſſit: qui mox inter ſe congreſſi,
dies aliquot reficiundo militi dederunt, deque bello gerendo conſultarunt.
Interea vero cum copiis in Caramaniam irruit Scachoculis, cui Caramaniæ
baſſa, quem Cheiderem baſſam vocabant, & Sangiacus quidam in eadem prouincia, 184.
Zindis Kemales begus, obuiam venerunt: prœlioque Culim adorti, non
inferiores modo diſceſſere: verumetiam vtrique, pro more, reſecta fuere capita.
Seditioſi deinde Caramania relicta, verſus planiciem Zibucciam profecti ſunt: 185.
quod quum Ali baſſæ ſignificatum fuiſſet, magnopere perturbatus animo: Quiſquis,
ait, me amat, abſque mora conſcendat equum. Primuſque ceteris exemplo
præbito, conſcendit equum: & veredariorum in morem feſtinato itinere, perduelles
in campo Zibuccio tamdem adſequutus eſt. Scachoculis autem, Oſmanicorum
aduentu cognito, ibidem in planicie caſtra vallo communiuit, camelis etiam
in circuitu diſpoſitis: & cum animo ſuo conſtituit, hoc loco Martis aleam experiri.
Præterea quibuſdam caſtrorum in locis, hoc modo muniti s; turres excitauit:
de quibus ſui ſeſe defenderent, & hoſtem ab oppugnatione caſtrorum arcerent.
Erant igitur hi egregie ad prœlium ineundum parati. Ex aduerſo, licet Alis
baſſa ſecum & ipſe multa millia militum adduxiſſet: tamen quia totos dies quatuordecim
illo itinere veredariis prope patria fecerat, non viros dumtaxat, ſed equos
etiam laboribus exhauſtos habebat. Nihilo minus hoſte conſpecto: Tendamus
in eos, inquit. Sed erat in exercitu quidam Caramuſes, ſtipendiariorum præfectus,
quos Vlofezios dicunt, vir rei militaris inſigniter peritus. Is Ali baſſæ reſpondens: 186.
Exſpecta nonnihil, ait, o baſſa, donec exercitus alii ſe nobiſcum coniungant.
Fieri nequit, vt hoſtis e manibus noſtris elabatur. Ad vnum dumtaxat, alterumve
diem, prœlium differ: Etiam Ramaſanis filius, Adanorum begus, nobis ſubſidio
venit. Sine quæſo, noſtras vti copias aliorum acceſſione maiores & firmiores efficiamus.
Alis autem baſſa viciſſim: Quis, inquit, eſt Alis baſſa, quiſve tamdem alter
ille, nobis vt eius ſit exſpectandus aduentus? Nimirum Alis e poteſtate totus exierat.
ideoque rabie quadam actus hoſtem inuaſit: quo factum, vt acre prœlium

D

committeretur. Eo prœlio Chaſanes Chelifes, Scachoculis pater, ſagitta vulnera-
tus, & paullo poſt exſtinctus fuit. quo mortuo, tumultus atque ſtrepitus ingens
audiri cepit in caſtris ſeditioſorum. Quapropter Alis baſſa, concitato calcaribus
equo, medios in hoſtes delatus & ab eis occiſus eſt. Quod quidem ipſius conſpi-
187. cati milites, terga dedere. Scachoculis hac potitus victoria, verſus Parthicos fines
iter direxit, Tebriſium profecturus. Quum prope iam Parthicis a finibus abeſ-
ſent, obuiam eis carauana quædam venit, ſecum e Parthia ſericas & alias merces
vehens. Eam carauanam Scachoculis diripuit, & quotquot hanc comitabantur
188. homines, interfici iuſſit: quum ignoraret, eſſe opes illas Iſmailis Scachi, hoc eſt,
regis Parthorum. Vbi Tebriſium veniſſent, tribuni militum, ceterique præfecti,
Scachum, Iſmailem adierunt: & ad pedes ipſius prouoluti, honorem ei, pro more
gentium illarum, exhibuere. Tum vero Scachus Iſmail: Quis auctor vobis fuit,
inquit, vt adoptiuo patri meo baſſas & begos ſuos occideretis, eiuſque præterea
ſubditos rebus ac facultatibus ſuis ſpoliaretis? Illis reſpondentibus, id ab ſe fa-
ctum, vt ipſimet Iſmaili Scacho rem gratam facerent, & homines a recta fide alie-
nos, barbaros, facinoroſos, de medio tollerent; rurſus eos compellans Scachus
Parthicus: Et quid tamdem, ſubiecit, carauana culpæ commiſit in vos, qua irritati,
& homines occidiſtis, & opes ipſas diripuiſtis? Ad quæ illi quum nihil haberent,
quod ſui purgandi cauſa in medium adferrent: omnem illam colluuiem homi-
num ita diſtribui Scachus Iſmail iuſſit, vt ſinguli Parthorum proceres eius man-
dato viginti ad ſe reciperent: ceteros vero præfectos, atque tribunos ipſorum, tru-
189. cidandos Corizzis ſuis obiecit. Quod ſane quum abſque mora fieret, dignam fa-
cinoribus admiſſis mercedem tulere.

190. Dum hæc in Aſia gererentur, Taraboſane profectus Sultanus Selimes, na-
uigio Coſen adpulit; illinc in Romaniam abiturus. Itaque Coſe diſcedens, Chi-
lim nauigauit: Chili Beligradum venit. Eius rei fama Conſtantinopolim ad Sulta-
num Baiaſitem perlata, Cadium vrbis Sarigreſem, & Seguanem baſſam, legatos
ad filium miſit: quorum & conſiliis vteretur Selimes, & monitis inſtrueretur. Hi
quum ad Selimem perueniſſent, auctores ei fuerunt, vti ſuam in ditionem redi-
ret: ne forte fratribus etiam ſuis occaſionem præberet, conſimilia quædam ten-
tandi. Ad ea reſpondens Selimes: Annon mandatum diuinitus eſt, inquit, vti ſuos
quiſque parentes tertio vel quarto quoque anno inuiſat? Hac equidem cauſa mo-
tus, iter hoc perficiam; & patre viſitato, meam in ditionem reuertar. Ad ſummam,
ab hoc inſtituto legati Selimem nullo dimouere modo potuerunt. Ideoque rede-
untes ad Baiaſitem, filii mentem ac ſententiam patri renuntiarunt. Is denuo lega-
191. tos alios ad Selimem miſit, ac dici filio iuſſit, vti Semendriam ſe reciperet: quem
ipſe ſangiacatum illi adtribuiſſet. Negauit id ſe facturum filius, omninoque ſe pa-
trem prius aditurum reſpondit, eiuſque manus oſculaturum, atque ita deinde diſ-
C. 1511. ceſſurum. Euenerunt hæc anno DCCCCXVII.

Secundum illa perrexit in itinere ſuo Sultanus Selimes, & Hadrianopolim
petiit. Inde quum non procul abeſſet, relicta Baiaſites Hadrianopoli, verſus Con-
192. ſtantinopolim abiit. Habebat autem ſecum omnes vezires ſuos, & begos ſangia-
cos, & milites. Quippe mandatis publicatis edixerat, vti ſecum eo proficiſceren-
tur. Qua de cauſa commotus Selimes, & conſiliarios ſuos adpellans: Nullum, in-
quit, hoſtem habemus inter Hadrianopolim & Conſtantinopolim. Cur ergo tot
proceres, & talem ac tantum exercitum pater ſecum ducit? Haud dubie nihil ali-
ud hæc portendunt, quam quod fratrem meum, Sultanum Achmetem, rerum
193. adminiſtrationi præficere cogitat. Ideoque ſumma vſus celeritate, non procul a
Zorlo patrem adſequutus eſt. Ibi tum copiis vtrimque concurrentibus, ad dimi-
cationem ventum fuit. Erat id temporis imbecilla Baiaſites valetudine, quum nec
pedib. vti, nec equitare poſſet: eaq; de cauſa curru vehebatur, cui velũ obduxerat:
numinis interim, Mahumetiſque ſui auxilium implorans. Quum perexiguo tem-
poris interuallo pugnatum eſſet, victus Selimes, omni theſauro ſuo relicto, fugæ ſe
dedit: ac tamdem peruenit in vicum quemdam, ſitum ad mare, quod Nigrũ vo-
194. cant. Ei vico nomen eſt Midge. Heic nauem ingreſſus, tranſmiſſo mari, Coſen

ſe con-

ſe contulit. Sed eadem hieme rurſus in Romaniam nauigauit. Quidam enim pro-
ceres aulici partes Sultani Achmetis fouebant, nimirum ipſe Cadileſcherus, &
Niſchanzis baſſa, & Ionuzes baſſa, qui muneribus etiam, in hunc finem paratis,
populo perſuaſerant; Sultanum Achmetem breui adfuturum, & loco patris im-
peraturum. Hic autem conatus eorum quum Genizaris innotuiſſet, nocte qua-
dam in ædes ipſorum irruentes, quidquid in eis repertum eſſet, diripuerunt. Iti-
dem noctu Chaſanis baſſæ domum adgreſſi, fœde ſpoliarunt: adeoque ſeditio-
nem excitauere maximam. Erant id temporis ad vrbem Sultani Achmetis legati,
qui furtim ſe ſubducere, ſalutique ſuæ fuga conſulere coacti fuerunt. Secundum
hæc legatos ad Sultanum Selimem miſere Genizari, qui nuntiarent, ad vrbem
modo veniret: ſe nimirum & ſalutaturos ipſum Imperatorem, & adgnituros pro
domino. Achmetes etiam eodem tempore propius ad vrbem ſe contulit, ſuis cum 195.
copiis ad Iſcodaram, e regione Conſtantinopolis, caſtra metatus: miſſiſque patri
multis aureorum nummûm millibus, quo venerat itinere, diſceſſit. Quumque
vectigalia, tributa, ceteroſque fructus ac prouentus imperii, per Anatoliam ſibi
vindicaſſet: violenter illas prouincias adminiſtrare cepit. Ac licet Sultanus etiam
Corcutes opida quædam Anatoliæ ſibi ſubiecisſet, retinere tamen ea non potuit,
quum præfectorum Sultani Achmetis maiores eſſent vires. Itaque diſcedens ex
his locis Corcutes, trans mare Gallipolim abiit: ac duobus dumtaxat ſecum ſum-
tis, Conſtantinopolim nauigauit. Eo quûm perueniſſet, exiguum quoddam tem-
plum ingreſſus eſt, haud procul a domicilio Genizarorum. Hoc vbi nuntiatum
Sultano Baiaſiti fuiſſet, aliam ei domum in vrbe iuſſit adſignari: quam, remotius a
Genizaris, inhabitaret. In hanc igitur vbi commigraſſet, bona cum venia patrem
adiit: eiuſque manum exoſculatus, in hoſpitium ſuum reductus fuit. Zeemen id 196.
temporis, quam minorem vocant, Sultanus Selimes aduenerat. Quumque propi-
us Conſtantinopolim accederet, atque obuiam ei prodiret Sultanus Corcutes
frater: equis inſidentes, manus ſibi mutuo porrexerunt, ac peramanter inter ſe
colloquuti ſunt. Hinc vrbem ingreſſus Selimes, in prato Genibaxeo tentoria fi- 197.
xit, Corcute ſuum in hoſpitium redeunte. Tum vero congregati Genizari, decem
ex omni ſuorum numero delegere; quos ad baſſas ablegatos, dicere iuſſerunt:
Adgnoſcere ſe pro domino ſuo Sultanum Selimem, Baiaſitis Imperatoris filium.
Baiaſitem, propter aduerſam valetudinem, & imbecillitatem virium, non iam
amplius ad bella gerenda prodire poſſe. Quamobrem ſignificarent Sultano Baia-
ſiti baſſæ, vt ſponte ſuam rerum adminiſtrationem Selimi filio traderet. Id niſi fie-
ret, in ipſos ſe baſſas animaduerſuros: & præterea per vim collocaturos Selimem
in thronum regium, ac Dominum & Imperatorem ſuum declaraturos. Hæc
quum decem illi Genizarorum legati baſſis expoſuiſſent, baſſæ cum his ipſis de-
cem viris Sultanum Baiaſitem adierunt. Is intellectis eorum poſtulatis, quam
quidem diu ſuperſtes ipſe foret, imperium ſe nemini traditurum reſpondit. Ad ea
ſupremus vezir, Muſtaphas baſſa: Vale igitur, inquit, Imperator maxime. Nam 198.
mox, vbi abs te digreſſi fuerimus, vitam hi nobis adiment. Tum Sultanus: Siqui-
dem iam nos imperio non abdicauerimus, ait, an futurum putatis, vti nos e medio
tollant? Minime vero, ſubiiciunt illi, vitam eripient tibi: ſed iniectis vncis ſpiculo-
rum ſuorum veſti tuæ, de throno Imperatorio te detrahent. Quæ quum ab eis di-
cta fuiſſent, exiguo temporis ſpatio Sultanus Baiaſites re cum animo ſuo delibe-
rata, caput erigit, &: Rerum equidem, inquit, ſummam filio meo, Sultano Seli-
mi, traditam committo. Qua Baiaſitis oratione Genizaris renuntiata, mox vnani-
mes ad Sultanum Selimem ſe contulerunt. Hæc autem geſta fuerunt anno
DCCCCXVIII.

Poſtridie Sultanus Baiaſites ciſtas, quibus imperatorii theſauri continebantur, C.1512.
tur, Sultano Selimi filio miſit: ac vezires, ceteroſque baſſas, dominum ſuum, Sul-
tanum Selimem adire iuſſit, eique ſignificare: tantummodo ſibi, patri ſuo, dilatio-
nem dierum XX. concederet: quibus exactis, Dimotucum abiturus, & reliquum 199.
ibidem vitæ ſpatium tranſiturus eſſet. Interim Selimes in hoſpitio Genibaxeo
commoraretur. Hæc quum illi Sultano Selimi expoſuiſſent: Quidquid, ait, patri

&c baſſis viſum fuerit imperare, ratum eſto. Res enim adhuc in ipſorum poteſtate ſunt &c arbitrio. Poſtridie illius diei patrem Selimes adiit, eiq́ue manum oſculatus eſt. Tum vero ſurgens pater, Accede fili, ait, atque hoc loco ſede: quum rerum dominus, me quidem abdicato, &c imperator factus ſis. Ad ea Selimes: Minime vero, mi pater, inquit. Nam equidem domini, patriſque mei, famulus ſum: nec amplius quidquam petii, quam vt mihi faciem tuam intueri, ac manum deoſculari liceret. Id quum impetrauerim, bona cum pace tua mihi, famulo tuo, nunc abire ſat eſt: ſalua tibi rerum adminiſtratione proſperrima. Sultanus autem Baiaſites: Fili, ait, toto pectore atque animo imperium tibi reſignaui. Sed vnum hoc conſulo, ne ſanguinem innoxium fundas, nec immerito quemquam occidas. Cui patris conſilio quum Selimes ſe pariturum promiſiſſet, in hortum nouum ſiue Genibaxen, ad tentoria ſua ſe recepit. Poſtridie, ſummo diluculo, pro tribunali ſedit, &c aduocari Genizarorum Agam iuſſit: qui mox vniuerſis cum Genizarorum copiis coram eo ſe ſtitit. Ibi tum compellatis ipſis, Selimes interrogare: num ſe vellent dominum &c imperatorem adgnoſcere? Cunctis vnanimiter adclamantibus, id omnino ſe velle facere; mox iterum Selimes eos adpellans: Si quis, ait, inter vos aliquid culpæ commiſerit, an per vos mihi licebit, vt illum puniam? Licebit vero, ſucclamant omnes. Ergo deinceps, ſubiecit Selimes, imperium meum auſpicabor. Poſtridie, quum illuxiſſet, eodem in loco pro tribunali conſedit: veziribus &c baſſis omnibus huc ad ipſum conuenientibus. Illo die quemdam Genizarum, qui auream in capite geſtabat vſcufiam, ſiue pileum, comprehendi iuſſit, &c ad arborem ſuſpendi: quodam etiam de Vlofeziorum numero capite truncato. Genizarus ille propterea ſuſpendio ſublatus e medio fuit, quod Sultani Achmetis ſocer
199. eſſet. Hoc modo quum ſibi Sultanus Selimes imperium conſtituiſſet, Corcutes conſcenſa trireme Maniſſam, ditionem ſuam, repetiit. Non multis diebus interiectis, Conſtantinopoli diſcedens Baiaſites, Dimotucum abire cogitabat. Eum Sul-
200. tanus Selimes extra portam Hadrianopolitanam, officii cauſa, quum deduceret: Baiaſites e curru cum filio colloquens, de multis eum rebus admonuit. Inde mutuo ſibi pater atque filius valedixere. Sed Baiaſites hoc itinere delatus in vicum
201. quemdam, cui nomen Chapſe, vitam cum morte commutauit. Reuectus autem a ſuis Conſtantinopolim, in templo, quod ipſe conſtruxerat, conditus fuit.

Secundum hæc profectus eſt Sultanus Selimes vniuerſis cum copiis in Anatoliam, quumque iam perueniſſet Engurim, frater eius, Sultanus Achmetes, ad
202. fines Arabicos profugit. Quod vbi Selimes accepiſſet, itinere mutato, Pruſam rediit: ibique Muſtapham baſſam, cum aliquot fratrum ſuorum filiis, ſtrangulari curauit. Inde Maniſſam contra fratrem, Sultanum Corcutem, mouit. Sed is Tekienſem in prouinciam abiit. quo cognito, primum e ianitoribus ſuis, quem Azemim Caſanem Agam vocabant, fratrem a tergo perſequi iuſſit. Is adhibita diligentia maxima, tandem illum in ſpecu quodam deprehendit, &c cepit: iamque captum ad herum ſuum Selimem adducens, obuios habuit nuntios, apud opidum Egrigos: vbi mox de mandato Selimis Corcutes ſtrangulatus, &c cadauer eius Pruſam vectum, ibidem monumento fuit illatum.

Quum autem Sultanus Selimes etiam alterum fratrem ſuum, Sultanum Achmetem, magnopere cuperet in poteſtatem redactum: aſtu excogitato, Baſſarum &c Genizarorum nomine litteras ad eum perſcribi iuſſit, quarum litterarum hæc erat ſumma: Sultanum Selimem crudeliter in omnium ſæuire vitam. Ea de
203. cauſa ſe iam pertæſos eſſe pumilionis iſtius. Prodiret modo Achmetes, ac ſe conſpiciendum præberet: mox ei ſe captum Selimem tradituros. Data vero fuit opera, vt eiuſmodi litterarum exempla L vel L x Sultano Achmeti redderentur. Itaque numero litterarum deceptus, fidem eis habuit, &c cum milite Caramano ſuis e latebris in apertum prodiit. Quotquot erant cum eo proceres, hanc profectionem diſſuadebant; &c futurum aiebant, vt circumueniretur. Sed ipſe, litteris illis exhibitis, ac perlectis: Demus, ait, exempla viginti harum litterarum eſſe falſa &c commenticia: num idem de ceteris quoque pronuntiari oportet? Itaque ſuam ſequutus opinionem, copias in fratrem duxit. Quum in planiciem peruenisset

ueniſſet ad Neapolim Caramaniæ, ab exercitu Sultani Selimis obrutus, parum
cum ſuis ſtrenue rem geſſit: ac victus, fugæ ſe dedit: in qua fuga captus Achmetes,
& ſtrangulatus fuit. Exſtincti cadauer Pruſam deportatum, & ibidem in monu-
mento fuit conditum. Hæc autem acciderunt anno DCCCCXX. C.1513.

Sultanus ergo Selimes iam ſolus imperio tranquillo potitus, ad bellum ge-
rendum aduerſus Iſmailem, Scachum Parthorum, ſe comparauit: & curribus ad
vehenda tormenta, ceteriſque rebus neceſſariis inſtructus, omnes ſuos exercitus
collegit, in quibus erant hominum ad quadringenta millia. Tantis cum copiis in 204.
Parthiam profectus, manum cum Iſmaile Scacho conſerere decreuit. Iſmail verò
Sultani Selimis inſtituto cognito, cum Parthis ſuis & ipſe hoſti obuiam prodiit: ac
tandem congreſſis in planicie quadam, quæ Zalderana dicitur, vtriuſque partis
exercitibus, a diluculo ad poſtmeridianum vſque tempus dimicatum inter eos
fuit. Iſmailis Scachi ſupremus belli dux, Vſtazeluis filius, Anatolico militi oppoſi-
tus erat: Romaniæ copias ipſemet Scachus Iſmail ſibi debellandas ſumſerat. Sed
Anatoliæ beglerbegus adeo fortiter hoſti reſtitit, vt tamdem Vſtazelues occide-
retur. Ab altero quoque aciei latere pugnatum vtrimque ſtrenue, donec ad ex-
tremum Chaſanes baſſa, Romaniæ beglerbegus, occumberet. Nihilominus
Thures Alis begus, Malcozii filius, vna cum fratre ſuo, tam acriter hoc prœlio ſe
geſſit: vt hoſtibus diſiectis, ad Iſmailis Scachi vexillum primarium penetraret, i-
pſique Scacho vulnus infligeret. Verum a Scachi ſatellitibus vterque mactatus
cecidit. Sub exitum diei feſſus iam cum ſuis prœliando Scachus, hoſti ceſſit, & fu-
gam arripuit: ordaque ſua, cum omnibus rebus, quæ illa continebantur, hoſtis ar-
bitrio relicta, Tebriſium ſe recepit. Itaque Turcis orda Scachi prædæ fuit, qui et-
iam in ea ceperunt vnam de Scachi vxoribus: quum ceteræ mulieres, quæ illis in
caſtris fuerant, pedites cum reliquo Parthorum exercitu Tebriſium abiiſſent.
Scachus autem, relicto Tebriſio, cum non magna ſuorum manu Sultaniam ſe
contulit. Interea Tebriſium progreſſus Selimes, omnes vrbis artifices, omnes exi-
mios opifices collectos, Conſtantinopolim miſit. Quumque illa hieme cogitaret
in hibernis ad Carabagum ſubſiſtere, non hoc eum tumultuantes facere paſſi fu-
ere Genizari. Quapropter Amaſiam reducto exercitu, ibidem hibernauit. Sub
initium æſtatis Camachum profectus, eam ciuitatem occupauit. Interim Sina- 205.
nem baſſam eunuchum in Dulgadirenſem prouinciam ablegauit, qui ducem e-
ius regionis Aladeulem bello inuaderet. Is Dulgadirem ingreſſus, Aladeulem mi-
nime reſiſtentem cepit, & capite truncauit: quamquam alii tradant, ſuſpendio
necatum fuiſſe. Ditionem vero Sultanus Selimes Ali bego conceſſit, qui ex Ala-
deulis fratre natus erat.

Hoc tempore Genizari magnas Amaſiæ turbas excitauere, quum in Piris 206.
baſſæ caſtra per ſeditionem irruerent. Erat tum Sultani Selimis vezirazemes,
Achmetes baſſa, Ducagini filius: quem Selimes interfici iuſſit, collata in eum cul-
pa, quod huiuſce Genizarorum ſeditionis & conſcius, & auctor exſtitiſſet. Hinc
Amaſia diſcedens Selimes, Conſtantinopolim abiit: vbi generum ſuum, Iſchen-
derem baſſam, vna cum Taziſade Cadileſchero, & Bali Geme Seguane baſſa,
ſupplicio capitis adfecit: quod ipſos etiam diceret Amaſiani Genizarorum tu-
multus auctores fuiſſe. Contigerunt hæc anno DCCCCXXI. C.1514.

Secundum hæc collectis Selimes omnibus copiis ſuis, Conſtantinopoli
transfiecit in Anatoliam: quum alteram ſe contra Parthos expeditionem molitu- 207.
rum ſimularet. De hac Selimis profectione certior factus Canſaues Gauris, Sulta-
nus Alcairii maximopere cum ſuis proceribus & Mamelucis perturbatus, coactis
militibus ſuis, armatus Chalepum adiit. Qua re Sultano Selimi nuntiata, miſſo iti-
nere Parthico, in Sultanum Alcairenſem mouit. Eius quum fines adtigiſſet, ac
Sultanum haud impigre ſibi occurrentem conſpiceret, graui cum eo prœlio con-
flixit, in quo Sultanus ipſe Canſaues Gauris cæſus fuit, eiuſque copiæ diſſipatæ
fugerunt. Poſt hanc pugnam Selimes victor omnes munitiones & arces, in fini-
bus ſitas, occupauit: ac præſidiis in ſingulas impoſitis, Chalepum perrexit. Ibi
quum omnia Chalepo vicina loca ſui iuris feciſſet, begos ſangiacos prouinciæ

præfecit. Chal.po Damaſcum abiit, & vrbem cum omni agro finitimo, ſumma
208. celeritate ſuo ſubiecit imperio. Mameluci, qui & Circaſſi, Alcairum fuga delati,
Tommambaim, qui erat id temporis Vlu Duueidar, Sultanum crearunt. Et Vlu
Duueidar apud ipſos primus erat dignitate poſt Sultanum. Porrus autem Dama-
ſco Selimes, Sinanem baſſam cum ſelecta militum manu Gazam præmiſit. Ali-
quot inde diebus elapſis, etiam ipſe reliquo cum exercitu ſubſequutus fuit, Alcai-
209. rum ducturus. Ex altera parte Damaſcum Tommambais Meliculem Vmeram,
hoc eſt, beglerbegum Damaſci, Zamberdim Gaſalim, cum parte ſui exercitus
miſerat. Is quum a Gaza prope iam abeſſet, etiam Sinan baſſa Remlen aduenit,
eoque loco caſtra metatus eſt. Quumque certior factus fuiſſet, eſſe Gaſalim cum
exercitu in vicinia: noctu militibus indicta profectione, tanta cum properatione
ad hoſtem acceſſit, vt prima cum luce Gaſalis copias adſequutus, non modo cum
eis confligeret: verumetiam victoria potiretur, magnumque Mamelucorum ſiue
Circaſſorum numerum internicione deleret; ſuperſtitibus fuga dilapſis, & in ſoli-
tudines illorum locorum ſeſe recipientibus. Quibus rebus geſtis, placuit Sulta-
no Selimi legatum ad Tommambaim mittere. Quippe domeſticum quendam
habebat, natione Circaſſum, quem vulgo Muratem Circaſſum adpellabant. Is ad
Sultanum ire iuſſus, impetrare non potuit, vt a Tommambai vel in conſpectum
admitteretur, vel audiretur: adeoque cum ijs, quos itineris comites ſecum addu-
xerat, iuſſu Tommambais fuit interfectus. Qua legati ſui cæde comperta, motis
Selimes caſtris, Remlen petiit. Eo quum perueniſſet, ſignificatum illi fuit, ciues
Remlenſes id temporis, quo Sinan baſſa Remle nocturno itinere diſceſſerat, vt
Zamberdis Gaſalis copias adoriretur, ſparſiſſe rumorem de fuga Oſmanicorum:
& quotquot in caſtris Sinanis baſſæ remanſerant, non ſolum mactaſſe; verumet-
iam occiſorum cadauera paſſim in puteos & foſſas proieciſſe. Quo Remlenſium
intellecto facinore, Selimes & congregari iuſſit opidanos, & omnes illius ſceleris
210. reos trucidari. Secundum hæc Cudſimubarecum profectus eſt. Quumque ſub
veſperam eo veniſſet, noctem illam iſtic manere voluit: ac veſpertinis precibus in
Axa meſſita, nocturnis in cubei Sahara peractis, omnia loca ſacra viſitauit. Poſtri-
die circa meridiem reuerſus ad exercitum, Gazam contendit: vbi Sinan baſſa, po-
titus inſigni victoria, ſuas cum ipſo copias coniunxit. Gaza Bethlehemam profe-
ctus, illo quoque loco preces ſuas concepit: quibus abſolutis, in animum induxit,
Alcairum petere. Præmiſit ergo Sinanem baſſam, qui ſuis cum copiis reliquum
exercitum antecederet. Quippe proficiſcendum eis per illam ſolitudinem erat,
quam ante id temporis numquam tam numeroſus exercitus tranſierat. Et aliam
quoque cauſam habebat, cur eum præmitteret: quod vereretur ſcilicet, ne ſi tanta
hominum multitudo coniuncta maneret; iter illud per ſolitudinem ſe ſuſceptu-
ros negarent, atque hoc modo diffluerent. Sultanini quidem hoc deſertum ſem-
per antehac pro vrbis Alcairanæ propugnaculo quodam habuerant. Verum Sul-
tanus Selimes iacta, quod dicitur, alea; militem cohortationibus animoſis ad ca-
peſſendum hoc iter impulit. Vbi ventum ad prima caſtra fuiſſet, in pago, qui Dei-
re vocatur, vezirem ſuum, Chuſeinem baſſam, interfici iuſſit: quod dixiſſe perhi-
beretur, non temere per eiuſmodi ſolitudinem, tanto cum exercitu, proficiſcen-
dum. Atque hoc modo ſolitudinem ingreſſus eſt, quæ arida prorſus, aquis deſti-
tuitur. Quum de die in diem progrederetur vlterius, placuit Deo largiri pluuiam:
quo factum, vt vniuerſæ illæ copiæ nulla premerentur aquæ penuria. Vbi Sala-
chigen peruentum fuiſſet, iam vicerant ſcilicet, ſuperata ſolitudine. Quapropter
oneratis aqua potabili iumentis, Alcairum perrexerunt. Interea Tommambais
Alcairi Sultanus, ſuis & ipſe copiis inſtructus, ex vrbe militem eduxit: eoque mo-
do caſtra metatus, vt vrbem a tergo haberet, ibidem ſubſtitit. Coëgerat enim ma-
ximum exercitum, in quo militabant Æthiopes, cum aliis nationibus. Tormen-
211. tis etiam bellicis ea communierat itinera, quibus hoſtis venturus exſpectabatur.
Sed transfuga quidam ex caſtris ipſius ad Sultanum Selimem ſe contulit, eique
conſilia & inſidias hoſtium detexit. Quibus Selimes cognitis, diuerſo itinere co-
C.1515. pias Alcairum duxit. Hæc geſta fuerunt anno DCCCCXXII.

Die XXVIII menſis Silchizis, ante prandium, ingens & cruentum prœli-
um commiſſum fuit; quo in prœlio Sinan baſſa, cæſus in dextro cornu, occubuit.
Tamdem tamen Mameluci, qui & Circaſſi, diſſipati profligatique, partim verſus
montes, partim in ſolitudinem, partim ad ipſam vrbem profugere. Verum vbi
mox Selimiani milites vrbem occupaſſent, reliquiæ Circaſſorum & Mameluco-
rum, vrbe deſerta, in regionem, Saitenſem ſe recepere. Selimes propter vrbem, ad
Nilum fluuium, caſtris locum cepit: quo in loco dum ipſe quieſcit, miſſis Tom- 212.
mambais ſpeculatoribus, quum alia, tum etiam ſitum caſtrorum hoſtilium ex-
plorauit; quod ea nocturna impreſſione adgredi, ſuo cum animo conſtituiſſet.
Rebus omnibus exploratorum opera probe perquiſitis; vrbem noctu cum ſuis in-
greſſus, plurimos ex Selimianis in vrbe oppreſſit & trucidauit. Sed quum pri-
mum hoc Selimi nuntiatum fuiſſet, iuſſis arma corripere militibus, hoſti ſemet
oppoſuit: tormentiſque bellicis in ea loca conſtitutis, in quæ facturus impetum
credebatur hoſtis, ab omni parte paratus erat.

Anno DCCCCXXIII, quarto die menſis Mucherenis, miſſus in vrbem fuit C. 1516.
a Sultano Selime Ionuzes baſſa, cum Genizarorum manu: qui quidem in ipſis
plateis & vicis vrbis aduerſus Circaſſos & Mamelucos acerrime dimicarunt.
Hoc prœlio ſagitta Ionuzes baſſa tam grauiter vulneratus fuit, vt a ſuis ſublatus, e
media pugna exportaretur. Id conſpicatus Selimes, vſque adeo excanduit: vt mi-
lites ex equis deſcendere iuberet, ac pedites ſuis ſuppetias ferre. Quod quum abſ-
que mora fieret, & illi milites, qui ceteroquin ex equis dimicare ſolebant, pedites
vrbem ingrederentur: prope templum maximum, quod Chaſanis Zami vocant, 213.
cum Circaſſis & Mamelucis manum conſeruere: qua pugna tot ab vtraque parte
cæſi ſunt, vt paſsim per plateas plena peremtorum cadaueribus eſſent omnia.
Tamdem Selimiani denuo victoria potiti fuerunt, & Tommambais iterum
cum nonnullis ſuorum in regionem Saitenſem profugit. Acciderunt hæc anno
DCCCCXXIII.

Poſt illa cum omni exercitu Selimes vrbem ingreſſus, in ipſo palatio Sulta-
nino diuertit. Fuerant in eo, quem diximus, conflictu capti bis mille quingenti
Circaſsi ac Mameluci: quorum ad duo millia Sultanus Selimes iugulari, quin-
gentos reliquos in cuſtodiis haberi iuſsit. His geſtis rebus, adactus extrema ne-
ceſsitate Tommambais, vt pacem peteret: inſignem legationem ad Sultanum Se-
limem miſit. Eam Selimes ſane quam humaniter excepit, ac poſtulatis omnibus
adſenſus, non modo Tommambai reſcripſit: verumetiam ſuos homines ad ipſum
viciſsim ablegauit, qui pacis ei auctores eſſent. Hos ad ſe iuſſu Selimis venientes,
Tommambais interfici curauit vniuerſos. Quamobrem ſummopere commotus
Sultanus Selimes, Circaſſos illos omnes, quos in cuſtodia detineri præceperat,
mox ita iuſsit occidi, neminem vt ſui reliquum facerent. Ea reparrata, trans Ni-
lum copias duxit, Tommambaim quæſiturus: quo ille comperto, fugam arripuit.
Selimes Romaniæ copiis iniunxit, vt eum a tergo perſequerentur. Sed Arabes,
qui & Æthiopes, itineribus fugienti Tommambai præcluſis, hominem interce-
perunt, & captum ad Selimem perduxerunt.

Anno DCCCCXXIII, die XVII menſis Rebiululæ, mandato Sultani Selimis, C. 1517.
in vmbilico vrbis Alcairenſis, eo loco, qui Bab ſubeile dicitur, Sultanus Tom- 214.
mambais ſuſpendio necatus fuit. Atque hoc modo radicitus exſtirpatis Circaſsis
ac Mamelucis, vniuerſum illud Sultaninum Ægyptiumve regnum ſuo Selimes
imperio ſubdidit, & in Sangiacatus diuiſit: quum vrbem Alcairanam Ionuzi baſ-
ſæ regendam commiſiſſet. Inde rebus omnibus egregie conſtitutis & ordinatis,
Alcairo diſceſsit, Gazam rediturus. Erat autem quidam ex Sultaninis, Cheirbe-
gus, qui Sultanis illis adhuc rerum potientibus, Chalepi copiis præfuerat; ſed ſpō-
te ſua Sultani Selimis poteſtati ſe permiſerat. Hic a Selime, præter Ionuzē baſſam,
ad Alcairū relictus; litteras ad eū, iam inde digreſſum, miſit obſignatas; quib. in lit-
teris, Ionuzē baſſam accuſans, perſcripſerat: Æthiopes, & plebem vrbanam, Ionu-
zi baſſæ Sultani tribuere titulum, & omnia precari fauſta feliciaq; nonnullis et-
iam criminibus aliis in eum congeſtis. His territus litteris Selimes, mox alias ad

Ionuzem baſſam dari iuſſit: quibus ei mandaretur, vti maxima celeritate ſemet ad Sultanum Selimem conferret. Eadem Chetri bego ſcribi voluit, & vrbem ipſius fidei, per abſentiam baſſæ, commendauit. Vbi ſuum ad herum, Sultanum Selimem, in ipſa ſolitudine Ionuzes baſſa perueniſſet: equis inſidentes, interſe colloquuti ſunt ambo. Verum ſubito Selimes furore correptus, Ionuzem baſſam ex equo deiici iuſſit: & Solachorum præfecto mandauit, vt eum, reſecto capite, iugularet. Quod ſtatim factum quum fuiſſet, Selimes itinere cōtinuato, tamdem Conſtantinopolim reuerſus, quieti ſe dedit.

Non exiguo temporis interuallo gerendis a rebus abſtinens, anno denique
C. 1520. DCCCCXXVI, menſe Remaſane, Conſtantinopoli digreſſus, Hadrianopolim pe-
215. tere conſtituit. Hoc in itinere quum Inzuam veniſſet, balineum ingreſſo tumor quidam a tergo cepit oriri, qui reuera carbunculus peſtilēs erat. Profectus autem vlterius, & illum ad locum delatus, vbi aliquando cum patre conflixerat: vrgente neceſſitate, fixis ibidem tentoriis, ſubſtitit. Interea vero, dum heic morbo ipſius curando ſe totos medici dabant: Defterdaros, & Pirim Achmetemque baſſas, Hadrianopolim præmiſit: vt omnia ſollemnitati Bairami celebrandæ neceſſaria prępararent, ſolo Ferhate baſſa cum eo manente. Sed quum medici morbo remedium inuenire non poſſent, eo ipſo mortuus eſt loco, in quo cum patre pugna
C. 1520. congreſſus fuerat, die ſeptimo menſis Schebalis, anno DCCCCXXVI. Imperauit annis VIII. menſibus VIII. diebus VIII. Nihil comperttum fuit de ipſius obitu totis diebus decem. Interea ſecreto Ferhates baſſa primarium ianitorem cum litteris Maniſſam ad Sultanum Soleimanem miſit, qui eum moneret, vti quamprimum illuc properaret. Sed quod his nihil litterarum reliquis a baſſis adiunctum fuiſſet, veritus eſt itineri ſe dare Soleimanes. Inde baſſis ceteris, qui Hadrianopoli degebant, rem omnem Ferhates baſſa patefecit: qui mox eo profecti, quum quo res eſſent loco, cernerent; litteris & ipſi perſcriptis, præfectum Iſpachiorum ad Soleimanem Maniſſam ablegarunt: ſignificantes, vt abſque mora veniret prius, quam de patris obitu Genizari, ceteriq; Portæ milites, quidquam inaudiſſent: ne fœde direptam vrbem excidio darent. Itaque Soleimanes, re tota penitus cognita, confeſtim ſemet adcinxit itineri: nec vlla vel noctu, vel interdiu quiete interpoſita, peruenit Iſcodaram, e regione Conſtantinopolis ſitam. Hoc loci tribunus Genizarorū ad ipſum venit, quo comite triremem ingreſſus, Conſtantinopolim tranſiecit; in occurſum prodeuntibus Genizaris vniuerſis. Et triremi quum exſcendiſſet, Genizarorum Aga, ſuos compellans Genizaros: Hic dominus veſter, hic imperator eſt, ait. Qua illi voce audita, mox ordine ceteros antegreſſi, Sultanū ſuum ad imperatorum Saraium deduxerunt. Hinc largiores annonas, & donatiua petiere: Sultano Soleimane poſtulatis ipſorum adnuēte. Poſtridie prima luce funus Selimis in vrbem deductum fuit, eiq; celebratæ in templo ſiue zuma Sultani Muchemetis exſequiæ. Pedes ante paternum funus incedebat Sultanus Soleimanes, idque comitabatur ad zumam ab ipſo Selime conditam, vbi monumento ſuo fuit illatus. Inde Soleimanes ad palatium reuerſus, in thronum imperatorium ſe col-
C. 1520. locauit, & regni adminiſtrationem auſpicatus eſt, anno DCCCCXXVI, die XVII. menſis Schebalis.

Factus iam plene rerum dominus Soleimanes, elapſis aliquot menſibus, o-
216. mnes ſuos milites conuenire iuſſit, & cum eis verſus Albam Græcam profectus
C. 1521. eſt, anno DCCCCXXVII.

Quum prope iam abeſſet ab Alba, Vezirem ſuum, Achmetem baſſam, cum Romaniæ copiis ad Burgurdelen ire iuſſit. Is illuc vbi veniſſet, tormentis bellicis mœnia diiecit, militem immiſit, & opidum cepit. Multi tamen in eius expugnatione Turci fuere trucidati, ac viciſſim Achmetes baſſa Sultano Soleimani cæſorum Chriſtianorum capita, cum quibuſdam captiuis & vulneratis, miſit.

Secundum illa Pirim baſſam præcedere iuſſit Soleimanes, qui Albæ Græcæ ſitum ac munitionem, circumfuſis copiis, ſpecularetur: ſtatimque Pirim ſequutus, vniuerſum exercitum mœnibus admouit, caſtra vallo muniuit, tormenta iuſſit expediri, muros euerſos ſolo æquauit, ac tamdē Albam expugnauit die XXV menſis

menſis Remazanis, anno DCCCCXXVII. qua poſitus, Conſtantinopolim rediit.

Anno ſequenti proximo DCCCCXXVIII, die XX menſis Rezebis, iterum C. 1522.
Soleimanes expeditione ſuſcepta, copias vniuerſas in Anatoliam transduxit,
Rhodo bellum illaturus. Iam ante vero Muſtapham baſſam inſigni cum claſſe
Rhodum nauigare iuſſerat. Ipſe cum pedeſtribus copiis Anatoliam ingreſſus, in
opidum quoddam Menteſianæ ditionis, cui nomen Mermere, ſe contulit: vnde 217.
non magno ex interuallo in Rhodum tranſiicitur. Itaque militibus hinc in Rho-
dum tranſportatis, iamdem & ipſe ſuo cum comitatu tranſuectus in inſulam, gra-
ui vrbem obſidione cinxit. Obſeſſi Chriſtiani muros pannis cocco tinctis, & ſeri-
cis, & auro intertextis, ornabant; ac plurimis in vrbe ludis & ſpectaculis, ad oble-
ctandos animos, vtebantur. Quum ſerio denique oppugnarentur, longo tem-po-
ris ſpatio ſe defendebant acerrime; quod vrbem ab hoſte nullo modo capi poſſe
ſibi perſuaſiſſent. Ac Soleimanis ſane res eo tamdem loci redactæ fuerant, vt qua-
nam ad expugnandam ciuitatem via deinceps progrederetur, ignoraret. Quia ta-
men mons quidam haud procul ab vrbe diſtabat, ex eo terram peti, qua vrbis foſ-
ſæ complanarentur, edixit. Actis præterea cuniculis, ſuffoſſi fuere muri, tormen-
torum quoque vi magna ex parte diruti. Quapropter exhauſto laboribus ac mo-
leſtiis Chriſtianorum præſidio, quum vrbem non multo poſt in hoſtium poteſtā-
tem venturam nemini dubium eſſet: ipſorum princeps, quem Megalon Maſtora 218.
vocabant, inducias pactus, vrbem ſe dediturum ſignificauit: modo ipſis abeundi
poteſtas fieret, ſaluis facultatibus ſuis; & Chriſtianorum vxores atque liberi nulli
ſeruituti mancipatentur. In eas condiciones Sultanus Soleimanes abſque mora
conſenſit. Itaque quum obſeſſi munera Sultano quædam, in eius conſpectum ad-
miſſi, obtuliſſent: cum rebus ac facultatibus, cum liberis & vxoribus ſuis naues in-
greſſi, Turcis Rhodo ceſſerunt, & in Italiam nauigarunt. Quotquot erant in vrbe
captiui Turci, libertati priſtinæ reſtituti fuere. Capta vero fuit Rhodus die tertio
menſis Sefferis: anno DCCCCXXIX. Simul etiam cum Rhodo Turci arcem Stan-
coin, & Bedrum, aliam arcem in Anatolia ſitam, in poteſtatem redegere. Solei-
manes inde Conſtantinopolim reuerſus eſt.

Ceterum quo tempore ad obſidendam Rhodum proficiſci cogitabat, Fer-
hatem baſſam aduerſus Alimbegum, Scachi Suarenſis filium, qui perantiquo 219.
maiorum ſuorum iure Dulgadirenſis regionis dux erat, cum copiis ablegauit.
Nam falſo delatus is fuerat apud Sultanum Soleimanem, & accedebat alia cauſa,
quod Oſmanidæ neminem veteri natum familia ſuo in imperio tolerare poſſunt.
Vbi iam prope Ferhates aberat ab Alis begi ditione, inſidioſo aſtu hominem ad ſe
pellexit. Quippe morbum ſimulans, ſignificari bego iuſſit: velle ſe teſtamentum
condere, atque ipſius fidei exercitum committere. Qua voluntate Ferhatis intel-
lecta, mox Alis begus, nihil ab Oſmanicis periculi veritus, quibus inde vſque a
prima ætate fidus ipſe fuerat, cum vtroque filio baſſam adiit: qui & patrem, & fili-
os, innocentes occidi iuſſit. Hoc facinore patrato, Ferhates ad Sultanum Solei-
manem, Rhodum obſidentem, Rhodo needum capta, reuerſus eſt.

Quum autem confecto bello Rhodio, Conſtantinopoli Soleimanes quie-
tus degeret: Genizari die XXIII menſis Rezebis ſeditionem mouerunt, & Aigaſis 220.
baſſæ, ſupremique theſaurarii, Abduſelamis ædes expugnatas diripuerunt. Poſtri-
die, qui Mercurii dies erat, noctu Ibrahimis ac Muſtaphæ baſſarum domos iti-
dem adhibita vi aperuere: ſed ea cum moderatione, nullam vt inde prædam au-
ferrent. Compoſito denique Genizarorum tumultu, Soleimanes in Vngariam
proficiſci ſtatuit: & collectis L vel LX millibus armatorum, pontibus Sauum,
Drauum, Danubiumque flumina iunxit: & Varadinum Petri, cum aliis locis mu- 221.
nitis occupauit, Budam ipſam cum exercitu petiturus. Ea Soleimanis expeditio-
ne cognita, ſe quoque rex Vngarus ad bellum parauit, & cum milite ſuo, qui ferro
totus armatus erat, obuium ſe Sultano Soleimani dedit. Die quodam Mercurii,
circa tempus Ikindi, vtrimque tanto concurrerunt exercitus impetu: multa vt
hominum millia ab vtraque parte cæſa caderent, plurimi vulnerarentur.
Diu pugnatum quum fuiſſet, tamdem tamen victus rex Vngarus, etiam ipſe

periit. Actis autem in fugam Vngaris, Turci hoſtem perſequuti, multa ipſorum
millia inter fugiendum contrucidarunt. Soleimanes re bene geſta, Budam ſuos
duxit, & vrbe ſine ſanguine potitus eſt; cuiuſuis ſexus & ætatis hominibus in ſer-
C. 1526. uitutem redactis, anno DCCCCXXXII. Poſt occupatam Budam, reuerſus eſt
Hadrianopolim, & ad tempus aliquod ſe quieti dedit.

222. Erat tunc quidam in Anatolia, qui Calender Zelebis adpellabatur, ex fami-
lia Chazis Bectaſis. Colunt autem Turci Chazim Bectaſem, ceu diuum quem-
dam, atque etiam inuocant. Hic ergo Calender Zelebis ſeditione mota, cum non
magno Deruiſiorum numero Sangiacos aliquot fudit, & vniuerſam Anatoliam
ad arma concitauit. Soleimanes accepto motus huiuſce nuntio, Ibrahimem baſ-
ſam, inſigni cum exercitu, miſit, vti Calenderem Zelebim bello adgreſſus, in or-
dinem redigeret. Ibrahimes Calenderem cum copiis adſequutus, prœlium iniit:
quo dimicatum ab vtraque parte fortiter, eo tamen euentu, Calender vt ipſe ſua
cum factione victus occumberet.

Compoſitis Anatoliæ turbis, ad aliam ſe Soleimanes expeditionem parauit,
Vngariam rurſus inuaſurus: ideoque militem, publicatis edictis, ad Albam Græ-
cam conuenire iuſſit: quo quidem & ipſe ſe contulit, Budam inde perrecturus.
223. Hoc in itinere dum eſſet, Erdelii Banus ad eum venit, delatiſque ſuis obſequiis,
Soleimanis imperio ſe ſummiſit: quum & munera ſecum ferret ampliſſima, &
manum eius exoſcularetur. Quæ quidem res adeo grata Soleimani accidit, vt e-
um mox Vngariæ regem crearet. Secundum illa Budam profectus eſt, qua occu-
224. pata, Viennam contendit. Eo quum perueniſſet, Germani, qui ſe intra mœnia te-
nebant, vrbem communiere: quam Sultanus Soleimanes tormentis bellicis ad
XX dies oppugnauit, actis etiam ſubter muros cuniculis, donec eorum pars cor-
rueret. Ea re perfecta, ſubito cum niue frigus adeo vehemens incidit: vt ei tole-
rando neque milites, neque iumenta ſufficerent. Ideoque deſtitutus omni ſpe
Vienna potiundi, obſidionem ſoluere coactus fuit: & Conſtantinopolim reuerſus
C. 1529. ad aliquod tempus a bellis abſtinuit. Geſta vero fuerunt hæc anno DCCCCXXXV.

Dum Conſtantinopoli quietus hæret, inuitatis magna ſollemnitate baſſis o-
mnibus, & proceribus, & exterorum Principum legatis, omnique genere ſpecta-
culorum in Atmindane Conſtantinopoli exhibito; filios ſuos, Sultanum Muſta-
pham, Sultanum Muchemetem, & Sultanum Selimem circumcidi curauit, anno
C. 1532. DCCCCXXXIX.

Eodem anno menſis Remaſanis die XXVIII, Conſtantinopoli diſceſſit,
225. Hiſpano bellum illaturus. Quumque perueniſſet in Alamaniam; duorum menſi-
um ſpatio copias hinc inde circumduxit, ferro & igni cuncta vaſtans atque diri-
piens. Nullus a Chriſtianis oppoſitus ei fuit exercitus, nuſquam eorum conſpectæ
acies: ab vtroque dumtaxat latere Soleimanis agmina carpebant, ac multos inter-
ceptos vel occidebant, vel abducebant captiuos. Miſit autem Sultanus Soleima-
nes, ductore Caſane Vaiuoda, qui Michalis begi filius erat, & Vaiuoda, duode-
cim millia militum, adiunctis eidem Acanziis; qui regiones illas vlterius incendi-
is & rapinis depopularentur, atque incolas ſeruituti mancipatos abigerent. Quod
quum illi facerent, opima potiti fuere præda. Verum in reditu forte fortuna in
Chriſtianorum incidere copias, cum quibus licet acerrime dimicarent, ac forti-
ter hoſti reſiſterent: tamdem tamen ad internicionem, maiori ſaltem ex parte,
cum ipſo Caſane Vaiuoda, cæſi captique fuerunt. Et quando iam hiems adpete-
bat, mutato Soleimanis itinere, Conſtantinopolim rediit: vbi quum ad tem-
pus aliquod quieſceret, Sultano Muſtaphæ filio Maniſſam attribuit, anno
C. 1532. DCCCCXXXIIX.

Interea vero, dum aberat peregre Sultanus Soleimanes, in Alamania bel-
lum gerens: ſupremus Hiſpani claſſis præfectus, Andreas Doria, cum Megalo
Maſtore, qui ſuperioribus annis Rhodo ceſſerat, corrogatis ceterorum quoque
Principum Italicorum auxiliis, magnam mari claſſem eduxit, qua naues quin-
quaginta maiores, & quinquaginta triremes continebantur. Et erant in his mili-
tum ad quinquaginta millia. Quo cum exercitu Moream inopinato adorti, primo

Coronam vrbem cum arce, deinde inſulam Balu, & Badram opidum, cum aliis 226.
quibuſdam caſtellis ceperunt: & immiſſis in ipſam regionem pedeſtribus eque-
ſtribuſque copiis, vniuerſam depopulati ſunt; ingenti marium, feminarum, pue-
rorumque multitudine ſecum in captiuitatem abducta.

Superioribus annis quidam natus in inſula Mityline, cui nomen Chairadi- 227.
nes, inſigniter naualis militiæ peritus euaſerat: ac piraticam exercens, multoties
mari cum Chriſtianis conflixerat. Vbi iam rem feciſſet, naues aliquot inſtruxit:
adiunctoque ſibi ſodalitio quorumdam egregiorum hominum, & neminis addi-
ctorum imperio, cum iiſdem in Barbariam profectus, vrbem Ceſairem occupa-
uit, ac ſibi retinuit.

Quaquidem re feliciter confecta, per vniuerſam Italiam nomen ipſius in-
claruit: inditumque fuit ei cognomen ab Italis, vti vulgo Barbaroſſa diceretur.
Idem quotannis Sultano Selimi & Soleimani munera quædam miſſitabat. Quo-
rum alter, Soleimanes, viri virtute, rerumque geſtarum fama cognita: miſſis lega-
tis, inuitauit hominem, vti ad ſe veniret. Chairadines idoneo Ceſairi præſidio im-
poſito, ſtrenuorumque virorum, & ſibi amiciſſimorum fidei ciuitate credita: tri-
remes aliquot milite compleuit, & Conſtantinopolim profectus eſt. Eo quum
adpuliſſet, manum pro more Sultano Soleimani oſculatus eſt. Excepit hominem
Sultanus ſane quam honorifice, conſtitutoque ſalario quadragies centum milli- 228.
um aſprorum annuo, Beglerbegum maris ſupremum creauit, & ad Veziris digni- 229.
tatem euexit: vnde nomen ei datum, vt Chairadines adpellaretur. Nanctus ergo
plena cum poteſtate maris imperium, centum triremes in mare deduci, & inſtrui,
militeque compleri iuſſit, & cum iis Moream adiit. Quare Chriſtianis nuntiata,
mox illi regionem & arces, quas occupauerant, deſertas reliquere: conſcenſiſque
nauibus ſuis, inde diſceſſerunt. A Chriſtianorum abitu, CCC Genizari, Azapique
totidem in ea fuere loca miſſi: qui & Coronæ, & opidis ceteris præſidio eſſent. In-
de Chairadines baſſa cum eadem claſſe in Barbariam profectus, vrbem cele-
brem Tuniſinam, quæ a Mauris incolitur, occupatam ſuo ſubiecit imperio, anno
DCCCCXL. C. 1534.

Eodem hoc tempore captæ a Chairadine baſſa Tuniſis, quidam e numero
Parthicorum procerum, Vlumas begus, a Schacho Techmaſi, filio Schachi Iſmai- 230.
lis, defecit; licet ipſius Schachi ſororem haberet coniugem. Itaque profugus e Par-
thia, Conſtantinopolim acceſſit: & præſtito ſubiectionis ſacramento, Soleimani
ſe totum addixit. De huius viri conſilio Sultanus Soleimanes expeditionem Par-
thicam ſuſcipere cogitabat, eam prætexens belli cauſam, quod Schachus, ſuis cum 231.
proceribus & ſubditis, minime rectam religionis amplecteretur ſententi-
am, nec debito quatuor Mahumetis prophetas honore proſequeretur. Hac de
cauſa digniſſimos cenſebat, quibus bellum inferretur, qui occiderentur, adeo-
que penitus exſtirparentur. Itaque Soleimanes hoc bello decreto, Sangiacatum
Vlumæ bego ſupra nominato, non procul a Carahemida, conceſſit. Vlumas vero
Conſtantinopoli quibuſdam conductis copiis, in Sangiacatum ſuæ creditum fi-
dei cum eis profectus eſt. Miſſa quoque fuerunt ad ceteros illius prouinciæ San-
giacos a Sultano Soleimane mandata, quibus præcipiebatur, vt Vlumæ bego,
quoties in hoſtem profecturus eſſet, obſequerentur. Vlumas ergo decretum ſibi
Sangiacatum ingreſſus, collectis eius regionis proceribus Sangiacis, ipſorum ad-
iutus auxiliis, Curdiſtanio principi, cui nomen Serefes begus, bellum intulit: eo- 232.
que interemto, ditionem ipſius in poteſtatem redegit. Ea re Sultano Soleimani
nuntiata, ſupremum Vezirem ſuum, Ibrahimem baſſam, qui apud Sultanum
ſummæ auctoritatis erat & potentiæ, ſupra baſſas ac Vezires omnes euectus, id-
que nomen ab eo conſequutus, vt Ser Aſker Sultani nominaretur, Conſtantino- 233.
poli ablegauit in Anatoliam, & Romaniæ Anatoliæque copiis præfecit: cum qui-
bus ille Chalepum adiit, & inde Carahemidam perrexit. Huc vbi veniſſet, Vlu-
mam begum præmiſit in Parthiam, qui dux itineris eſſet: atque ipſe veſtigiis illius
inhærens, a tergo ſequutus eſt, anno DCCCCXLI. C. 1535.

Hoc modo continuata profectione, nemine reſiſtente, Tebriſium illi

peruenerunt. Aberat enim Scachus id temporis ab illa prouincia, bellum in Cho-
raſane contra Kezien baſſam gerens, qui ei Choraſanem eripere volebat. Quum
234. propius ad Tebriſium acceſſiſſent, vrbem inuenere deſertam, & habitatoribus
C. 1535. vacuam. Ibrahimem vero præmiſſum ad expeditionem hanc, anno DCCCCXLI,
ſequutus eſt ipſemet Soleimanes, cum Genizaris, & aliis Portæ copiis, ea celerita-
te: vt quo tempore Tebriſium Ibrahimes ingreſſus eſt, Soleimanes Carahemidæ
portis immineret. Interea Scachus etiam Techmaſes propius ad Tebriſium ſuos
adduxerat, vt iſtic Ibrahimem baſſam opprimeret. Ibrahimes hoſtis conatu co-
gnito, abſque mora Soleimanem certiorem reddidit: qui duplicatis cottidianis i-
tineribus, celerrime Tebriſium aduolauit, & cum Ibrahime ſe coniunxit. Quum
que per exploratores intellexiſſent, quibus in locis Parthorum exercitus dege-
ret: recta in eos duxere. Tum vero Parthi, qui de Soleimanis aduentu cum Geni-
zaris ac Portæ militibus ceteris acceperant, ſeque tali machinarum bellicarum
235. adparatui, tantiſque copiis nequaquam reſiſtere poſſe cernerent, Sultaniam pro-
fugerunt. Oſmanici nimia tormentorum, annonæ, tentoriorum, curruum, & alia-
rum magni ponderis rerum copia grauati, tormenta cum impedimentis ceteris
CCC Genizarorum, ac trium Sangiacorum præſidio munita, Tebriſium remiſe-
runt: atque hoc modo facti expeditiores, Parthicum militem acriter a tergo per-
ſequi cepere. Tum verò fugere Parthi, fugientibus inſtare Oſmanici: donec haud
procul ab opido Hemedane peruentum fuiſſet. Ibi cum pluuiis, & annonæ penu-
ria, tantum frigus Oſmanicos oppreſſit: vt plurimi tam manus quam pedes a fri-
gore læſos amitterent, ac incredibilis hominum iumentorumque multitudo fa-
236. me interiret. Præterea contigit, vt in ipſo conatu tranſmittendi amnis, qui Docus
Gezid vocatur, flumen illud aquis pluuiis adauctum vehementer intumeſceret.
Ideoque dici non poteſt, quot iſtic homines, iumẽta, rerum aliarum ſarcinæ per-
ierint: adeoque de ſua quilibet ſalute deſperabat. Quando igitur exercitus Par-
thicus nuſquam adparebat, nec ſciri poterat, quonam ſe recepiſſet; aliaque nulla
regio Bagadate propinquior erat, quæ minus hiberni frigoris, & plus caloris ha-
beret: in hanc ſibi Soleimanes ducendum ſtatuit exercitum. Vbi propius ad vr-
bem acceſſiſſet, apertis incolæ portis, eam Soleimanis poteſtati permiſere. Qua-
237. propter ingreſſus, nonnihil iſtic ſe recreauit. Omnis etiam Bagadati finitima re-
gio ſe Soleimanis imperio ſummiſit. Quo factum, vt beglerbegum in vrbe conſti-
tueret, ipſamque prouinciam in Sangiacatus partiretur. Præterea Bagadati mili-
tare præſidium impoſuit, eique de tormentis bellicis, & aliis rebus neceſſariis, an-
nonæque copia proſpexit: quum prius vrbem muniiſſet, & aquam e flumine de-
riuatam in foſſas vrbanas immiſiſſet. Hoc tempore ſupremus Dephterdarus ſiue
maximus ærarii præfectus, Iſchender Zelebis, apud Sultanum Soleimanem dela-
tus fuit, ob tractatos nequiter theſauros regios: quem extra vrbem hoc nomine
ſuſpendi iuſſit, vniuerſis facultatibus eius fiſco adplicatis. Interea vero, dum Solei-
manes intra Bagadatis muros, exercitus foris in hibernis hærebat: prodiit denuo
Scachus Techmaſes in apertum ſuis cum copiis, & Tebriſium iter inſtituit. Inde
quum ipſum haud procul abeſſe relicti ad Tebriſium Sangiaci & Genizari, de
quibus ſupra dictum, accepiſſent: quid agendum ſibi hoc caſu foret, ignorabant.
Quia tamen animaduerterent, nec ad reſiſtendum hoſti tam potenti ſe ſufficere,
nec in tempore ſibi ſuccurri poſſe: ſarcinas omnes, & tormenta bellica cum rebus
ad ea neceſſariis, & cuſtodiæ ſuæ commiſſis, ibidem reliquerunt, ac fuga ſaluti ſuæ
conſuluere. Scachus Tebriſium ingreſſus, omnes iſtas ſarcinas & impedimenta
militi ſuo diripienda conceſſit: bellica vero tormenta, cum vniuerſo ad ea perti-
nente adparatu, concremari iuſſit: & quidquid de machinis bellicis colliquefa-
ctum flammis abſumi non potuerat, ad ſignandos manguros deſtinauit. Vbi iam
durior hiemis tempeſtas præterierat, Bagadate Soleimanes mouit eodem anno
C. 1536. DCCCCXLI, ac denuo Tebriſium duxit: vnde quum non magno abeſſet inter-
uallo, rurſum cum ſuis Techmaſes fugæ ſe dedit: atque vt facultatem ſui perſe-
quendi Oſmanicis adimeret, ſuam ipſemet regionem vaſtauit, annonam om[illegible]
corrupit & exuſſit, ſubditos ſuos paſſim abegit. Vbi Tebriſium Turci perue[illegible]-
ſent,

ſent, Soleimanes optimum quemque ſuorum, & præſertim egregiis inſtructos equis, delegit: eisque mandauit, vt ſumma vſi celeritate, hoſtem alicubi adſequerentur. Quod quum illi facerent, omniaque miſere vaſtata conſpicerent: ad animum eis accidit, fieri poſſe, vt in redacta penitus ad ſolitudinem regione aliquod ipſis incommodum eueniret. Ideoque conuerſo itinere Tebriſium redière. Quum autem Soleimanes hoc modo deluſum ſe videret, vehementi commotus ira, Scachi Techmaſis, & maiorum ipſius regias, amœnaque palatia, cum ipſius Sultani Iacupis ædificio, quod Heſtebehiſte dicitur, & omnibus cum paradiſis dirui, vaſtari, cremari iuſſit. Præterea plurimos Tebriſij ciues compulit, vt inde Conſtantinopolim commigrarent. Ad ſummam, inſigni regionem illam vniuerſam excidio adflixit, direptis miſerorum incolarum facultatibus, & abſumtis omnibus iumentis. Poſt hanc vaſtationem, Soleimanes exercitum Carahemidam reduxit. Et diſpoſitus ac relictus erat a tergo dundar, vt Turci vocant: quod vereretur, ne in ipſa profectione Scachus impreſſione ſubita ſuos adgrederetur. Quod quidem ita prorſus accidit. Nam Scachus, intellecto diſceſſu Soleimanis, ſelecta Corizzorum quinque millia ſecum ſumſit, ac veredariorum in morem Oſmanicos a tergo ſequutus eſt: in hoc vnum intentus, vt eos aliquo detrimento adficeret. Tandem in agmen illud extremum incidit, quod dundar adpellatur, vti diximus. Eius ductor erat Vlumas begus, cui præter quinque Sangiacos, XVII millia ſtrenuorum militum Soleimanes adtribuerat. Ad hos quum Scachus aduolaſſet propius, mox in eos irruit: & manu conſerta, ſuperior ipſe, Turcis cæſis, euaſit. Interemta fuere Turcorum ad XII millia, deſideratique tres Sangiaci. Quartus in hoſtium poteſtatem venit, quintus cum Vluma bego fugæ beneficio diſcrimini ſemet eripuit. Scachus hoc tam feliciter pugnato prœlio contentus, nihil periclitandum putauit vlterius, quod hoſti ex aliqua parte par pari relatum arbitraretur: ideoque retro cum victricibus copiis ad ſuos abiit. Ipſe quoque Soleimanes iam Carahemida diſceſſerat, Chalepum petens: vnde digreſſus, die XIIII menſis Rezebis Conſtantinopolim adpulit, anno DCCCCXLII. C.1536.

238. 239.

Dum illic ad tempus aliquod a bellis abſtinens quieſcit, ſuſpectus ei cepit eſſe Ibrahimes baſſa, cuius & ex parte fuit detecta perfidia. Quippe ferebatur cum Italis quoque ſecreto pepigiſſe fœdus, vt imperium Turcorum in ſe transferret. Quapropter eum Soleimanes die quodam Mercurij, qui XXII menſis Remaſanis erat, ad cenam inuitauit: qua finita, quum de certis negotiis inter ſe collocuti, iam cubitum pergerent: Ibrahimes quoque ſuum ad conclaue ſeceſſit, & in lecto ſe compoſuit. Quippe quoties ad Soleimanem noctu arceſſebatur, in ipſius imperatoris ſaraio cubabat. Quum obdormiiſſet, interfici hominem Sultanus iuſſit; omnesque facultates ipſius & opes, fiſco addictas, theſauris ſuis inferri. Factum hoc fuit anno DCCCCXLII. C.1536.

Diximus antea, Chairadinem baſſam magna cum claſſe profectum in Barbariam, Mauris famoſam vrbem Tuniſim eripuiſſe, ac ibidem ſibi conſtituiſſe domicilium. Is hoc tempore naues atque triremes in terram ſubduxerat, rerum ſcilicet ſuarum plane ſecurus, ſuoque dumtaxat, indulgebat genio. Princeps interim Maurus, cui prius ea paruerat ditio, profectus in Hiſpaniam, opem Hiſpani principis implorauit. Hiſpanus ad conſilium reuocato negotio, verebatur propterea, quod Tuniſim Barbaroſſa cepiſſet, vt Hiſpanis idem aliquando damnum inferret. Facile putabat ignem exſtingui poſſe, ſi prius ſupprimeretur, quam latius erumperet. Eaque de cauſa datis ad Italicos principes litteris, vti ſubſidio ſibi venirent, petiit. Magnis ergo collectis copiis, & inſigni claſſe parata, eidem Andream Doriam ſuprema cum poteſtate præfecit, atque ita Tuniſinam expeditionem inſtituit. Chairadines re comperta, Raiſos ſuos conuocauit, eisque deliberandum propoſuit, quid hoc Chriſtianorum motu faciundum cenſerent. Illi reſpondere, claſſem mari prius inſtruendam, quam Chriſtiani ſe coniungerent: omninoque præpediundos, ne conuenire poſſent. Ad ea viciſſim Chairadines baſſa: Si tulipandum, inquit, meum dumtaxat excelſo quodam in loco ſuper 240.

haſtam defixero, a Chriſtianis vt conſpici poſſit; formidine correpti, ad aliquot milliariorum millia retro fugient: tantum abeſt, vt bellum nobis illaturi ſint. Hac ergo ſecuritate ſuique confidentia cæcatus, omnem ex animo ſollicitudinem & curam depoſuit. Verum non multo poſt Tuniſim præpotens Chriſtianorum claſſis adpulit. Ea quum iſtuc acceſſiſſet, occurrit hoſti Chairadines extra vrbem ſuis cum copiis, tametſi vix nouem decemve militum idoneorum millia ſecum educeret. Ad Chriſtianorum aciem progreſſus, animoſe cum eis conflixit. Et quamquam ingens hominum multitudo in Chriſtianorum eſſet exercitu, fama tamen perhibetur, multa Chriſtianorum millia tum cæſa fuiſſe, quum ex aduerſa Chairadinis parte duo dumtaxat hominum millia deſiderarentur. Quum autem Chairadines hoſte ſe videret inferiorem, conuerſa ſuorum acie, ad vrbem ſe recepit. Eò quum ventum fuiſſet, occluſam reperit, & in mœnibus elata Chriſtianorum vexilla conſpexit. Quippe captiuorum Chriſtianorum aliquot in vrbe millia reliquerat, qui quidem interea, dum extra muros ipſe cum exercitu Chriſtianorum præliaretur; perfractis carceribus, & arreptis armis, portas vrbis clauſerant, & in mœnibus vexilla Chriſtianorum erexerant. Id vero quum accidiſſet, maior pars militum Chairadinis cæſa, cunctaque nauigia, cum machinis & adparatu bellico, fuerunt amiſſa. Chairadines cum reliquiis ſuorum propter vrbem aufugit, & in ſolitudines ſe cum eis abdidit: quorum magna pars fame, ſiti, & æſtu periit. Ipſe varias expertus ærumnas, tandem ad vrbem ſuam Ceſairem euaſit: vnde cum decem & octo triremibus Conſtantinopolim profectus eſt, quacumque tenderet, damnum Chriſtianis inferens. Acciderunt hæc
C. 1537. anno DCCCCXLIII.

241. Solēbat hoc tempore Conſtantinopoli Soleimanes plerumque degere. Verum iſta quum euenirent, forte migrauerat Hadrianopolim, vt iſtic hibernaret.
242. Sub æſtatis initium reuerſus Conſtantinopolim, ad bellum ſe parauit, & Chairadinem Lutſimque baſſas magna cum claſſe dimiſit, qui mari rem gererent: ipſe Conſtantinopoli digreſſus, Albaniam petiit. Auelonam quum perueniſſet, etiam Chairadines & Lutſis eodem cum claſſe triremium, ceterisque cum nauigiis, adpulerunt. Soleimanes in loca montuoſa profectus, ibidem cum Portæ militibus & comitatu caſtris locum cepit: reliquum exercitum in Albanos perduelles immiſit, qui res eorum agerent, ferrent, ac liberos & vxores ſeruituti mancipare‹n›t: licet hic conatus eorum in irritum caderet. Præterea Romaniæ beglerbegum, cum Romaniæ copiis, in Apuliam trans mare miſit: qui ea in regione quædam opidula cum pagis diripuit. Quum denique Turcica claſſis Corcyram præterlegeret, ex Corcyrenſi præſidio Chriſtiani nauim annonariam, quæ claſſem ſequebatur, bellicis petitam machinis demerſere. Soleimanes animaduerſa Venetorum perfidia, quam ex aliis etiam indiciis abunde perſpexerat; non parum excandeſcens, Chairadini Lutſique baſſis præcepit, vti cum claſſe Corcyram inſulam peterent, opidula cum vicis deprædarentur, homines que captiuos ſecum abducerent. Id illi quum feciſſent, nauigia mancipiis Chriſtianis, cuiuſuis
243. ætatis & ſexus, onerarunt: atque ita Conſtantinopolim rediere. Quod delati, Chriſtiana mancipia ſupra opidum Galatam, eo loco, qui Beſiſtas vulgo dicitur, ad terram expoſuere: miſſisque Conſtantinopolim præconibus, proclamari iuſſerunt; vt ſi quis mancipia Chriſtiana, feminas, mares, iuuenes, ſenes mercari vellet; ad indicatum modo locum veniret, ibidem huiuſmodi mancipia perexiguo comparaturus pretio. Quod quidem ita factum fuit, tam vili pretio miſeris illis diſtractis: vti plerique duobus tribusve Sultaninis venirent, hac ipſa pecunia regiis theſauris illata. Poſteaquam domum itura claſſis diſceſſerat, etiam Sultanus Soleimanes motis caſtris iter ingreſſus, die nono menſis illius, qui Zemaſiel Achir Turcis dicitur, Conſtantinopolim reuerſus eſt, anno
C. 1538. DCCCCXLIIII.

Quum iſtic aliquamdiu hæſiſſet, armis in Moldauum expeditis, XI die menſis Seferis Conſtantinopoli egreſſus, Moldauiam verſus contendit. Vbi ad opidulũ, quod Ishacluam vocant, perueniſſet: tranſmiſſo Danubio, Moldauiam

ingreſſus

ingreſſus eſt. Ibi tum fuga ſibi conſulere Vaiuoda Moldauus, nec vſquam in apertum prodire: incolæ vero regionis Sultano ſe dedere, qui limites imperij ſui ad amnem vſque Berutem prolatauit.

Erat in aduerſa ripa quoddam opidulum, quod Sangiaci domicilio ſatis 244.
eſſet idoneum. Quapropter eo loco Sangiacum conſtituit. Sequebatur id temporis Portam Sultani Soleimanis quidam natus ex familia Vaiuodarum Moldauiæ, cui & annonæ præbebantur. Hunc Soleimanes Moldauiæ Vaiuodam præfecit. Quod prior ille Vaiuoda quum reſciuiſſet, Portam præpotentem ipſemet adiit, & a Soleimane poſtulata impetrataque gratia, reſtitutus in integrum fuit. Soleimanes e Moldauia reuertens, Hadrianopolim ſe contulit: vbi exacta hieme, ſub veris initium Conſtantinopolim abiit, & quieti ſe dedit, anno DCCCCXLV. C.1539.

Secundum illa denuo cum claſſe Chairadinem mari ablegauit. Is autem egregie inſtructus, vt hoſtem ſuum, Andream Doriam, quæreret: abſque vllo impedimento penetrauit in Italiam, ibique nonnulla cum vicis opidula depopulatus, etiam munera maioribus a ciuitatibus accepit. Quum diu hinc inde oberraſſet, inopinato Andream Doriam reperit, & ſtrenue cum eo confligens, naues hoſtiles aliquot ſubmerſit, & triremes aliquot cepit. Doria tandem hoſti ſe imparem animaduertens, cum reliquiis ſuæ claſſis aufugit. Et quia tunc 245.
hiems imminebat, verſis Chairadines velis Conſtantinopolim rediit, anno DCCCCXLV. C.1539.

Die Iouis, qui XV menſis Seferis erat, ſub veſperam, incendium Conſtantinopoli, non procul ab illorum carcere, qui criminum rei cuſtodiuntur, in eorum tabernis exortum fuit; qui picem, reſinam, axungiam, aliasque res tales vendunt. Hic ignis ex indicatis tabernis in ipſam turrim, ſiue carcerem prædictum, euaſit: qui clauſus quum eſſet, homines in eo DCC flammis exuſti perierunt. Ex eo loco dilatatum in vrbem incendium, a dextris & ſiniſtris vagari cepit. Ad 246.
publicanorum carcerem quum perueniſſet, aperto carceris oſtio, dimiſſi fuere publicani. Quo facto, turris ipſa, ſiue carcer, itidem conflagrauit. Latius inde ſer- 247.
pſit, vſque ad Portam vrbis, quam Lignariam vocant, vbi tabernæ ſunt fabrorum ferrariorum. Iis in locis omnia flammis abſumta fuerunt. Inde ſe conuertit hic ignis ad ædes Balis Agæ, qui tribunus olim Genizarorum fuerat, totaque iſtæc deflagrauit regio. Poſtea perrexit ad Carauanæ ſaraium, vnde tabernas eorum inuaſit, qui torno cælant, quarum ordine ſeries magna conſpicitur. Hinc 248.
ad eam erupit aream, quæ Tachtal Cala dicitur: vnde rurſus ad fabros ærarios, ab his ad vitriarios penetrauit: etiam illa regione incendio prorſus exhauſta, quæ pictum balineum ambit. Longius inde progreſſum, ad Iudæorum peruenit ædes; ibidem maximo cum detrimento graſſatum propterea, quod admodum illæ ſibi contiguæ ſint. Hinc ſparſæ fuerunt flammæ vſque ad portam fori piſcarij, & quidquid ædificiorum erat inter hanc, & Iudæorum portam, prorſus ab igne deletum fuit. Ad ſummam, propemodum vniuerſæ Iudæorum domus fuere concrematæ. Nam æſtiuo tempore contigit hoc incendium, quum ingens eſſet ſiccitas. Arbores etiam virides inſtar ſulphuris arſere. Nullus incendij reſtinguendi modus inueniri poterat. Nihil arborum reſectarum delectio, nihil aqua iuuabat. Vnde factum, vt tota nocte duraret. Erant diſtributi per omnes vrbis regiones Genizari, qui flammas exſtinguerent: ſed incaſſum laborabant. Etenim poſtridie illius diei, a primo diluculo, vſque ad veſperam, ita deſæuierunt: vt etiam maximi pretij merces aut abſumerentur, aut direptionibus eſſent expoſitæ. Quippe quibus in locis vrbis hoc graſſatum fuit incendium, in iis maiori ex parte mercatorum, & aliorum tabernæ conſiſtunt: ideoque potior pars vrbis in cineres abiit, quum idem accideret omnibus ædificiis, quæ extra muros vrbis a foro piſcario ſita ſunt in littore maris. Eodem tempore peſtis etiam in vrbe graſſabatur. Vtrumque DEI contigit nutu, anno DCCCCXLVI. C.1540.

Secundum hæc rurſum magna cum claſſe miſſus fuit Chairadines, vt arcem

149. Nouam, quam Chriſtiani occupauerant, recuperaret: imperatumque Sangia-
cis omnibus eius prouinciæ, vt vniuerſis ſuis cum copiis, & adpatatu bellico, ad
eam ſe conferrent obſidionem. Vbi claſſis adpuliſſet, e nauibus in terram ex-
poſitæ fuere machinæ tormentariæ, propiusque militari more deductæ ad caſtel-
li muros, & tam diu diſploſæ, donec mœniorum pars diſiecta corruerer, ac per
ipſas ruinas miles ad expugnandam arcem immitteretur. Erant in præſidio ca-
ſtelli milites Chriſtiani virtutis eximiæ, qui tam fortiter hoſti reſiſtebant; vt ab
vtraque parte plurimi caderent. Ad extremum tamen animorum ardore re-
miſſo, ſuccubuerunt; & occiſis propemodum vniuerſis, captisque ſuperſtiti-
bus, euaſit nemo. Noua recepta, quidquid erat inter captiuos ætatis vegetæ,
damnatum fuit ad triremes. Itidem reperta in arce mancipia Turcica, vindicata
ſunt in libertatem. His rebus geſtis, & arcis mœnibus, quæ diruta fuerant, re-
fectis; Chairadines illinc cum claſſe digreſſus, aliquot nauigia mercibus onu-
ſta Chriſtianis ademit, & opidulis quibuſdam maritimis flammis ac ferro con-
ctis, vt incolumitatem ſuam pecunia redimerent, Conſtantinopolim rediit, anno
C. 1540. DCCCCXLVI.

Sultanus autem Soleimanes die ſecundo menſis Schabanis Conſtantino-
poli profectus, Hadrianopolim acceſſit, & ibidem hibernum tempus exegit:
quo durante, exortum Incendium in ſaraio nouo, quo concluſæ Sultani vxores,
liberi, puellæ virgines habitare ſolent, totum illud ædificium cum magni pretij
rebus exuſſit. Rurſus tamen haud magno temporis ſpatio ſplendidius eſt inſtau-
ratum, quam fuerat prius. Inde Soleimanes Conſtantinopolim die VII menſis
C. 1541. Silchizis reuerſus, ibidem ad aliquod tempus hæſit, anno DCCCCXLVII.

Expoſuimus ſupra, Soleimanem complura per Vngariam opida, cum ipſa
regni metropoli Buda cepiſſe: motumque ſingulari quadam gratia, Banum Er-
150. delij creaſſe regem Vngariæ: Quum ad aliquot annos ille regno plena cum pote-
ſtate præfuiſſet, filium moriens reliquit heredem, qui per ætatem adminiſtran-
dæ reipublicæ non erat idoneus: eaque de cauſa mater pueri gubernationem ad
ſe tranſtulit. Hoc permoleſte ferens, quidam ex proceribus Vngaris, Petrus
Perenius; ſuis ad eam miſſis hominibus, hæc ſignificari iuſſit: Eſſe ipſam fo-
minei ſexus, & inſtitutis maiorum minime permitti, vt in Vngaria mulier re-
gia cum poteſtate ſit. Quamobrem metropolim regni Budam Perenio dederet.
Niſi faceret, venturum cum exercitu, & vrbem vi occupaturum. Mulier legā-
tis reſpondit, vrbem Budam non ſuam eſſe, ſed Sultani Oſmanidæ: a quo ſi Pe-
renius eam repeteret, ac impetraret, omnino ſe deditionem facturam. Vbi Pere-
nius hoc ab ea reſponſum tuliſſet, cum Banis & proceribus cæteris in colloquium
veniens, ſummo dedecori vniuerſis dominatum illum muliebrem eſſe dixit. Pro-
ceres hominis oratione permoti, libenter in eam ſententiam pedibus ibant, vt
remouendam ab adminiſtratione feminam ſtatuerent: nec ipſis aduerſantibus
epiſcopis, qui dicerent hoc modo rem Vngaram in poſterum melius habitu-
ram. Itaque proceres mutuo inter ſe fœdere deuincti, magnas coëgere copias,
& inſigni cum adparatu bellicorum tormentorum ad Budam acceſſerunt. Ea re
conſpecta, repente mulier exiguam militum manum colligit, & hoc vrbem præ-
ſidio munit: quum Soleimanem quoque de rebus omnibus certiorem feciſſet.
Is ad huiuſce motus famam, confeſtim Muchemetem baſſam cum parte Geni-
zarorum, & copiis Romaniæ præmiſit: ipſe die XXV menſis Seferis Conſtan-
tinopoli digreſſus, Budam verſus cum Portæ comitatu, & reliquis Genizaris,
Muchemetem baſſam continuo ſequutus eſt. Vrgebat interim Perenius vr-
bis obſidionem, ſed ea potiri non potuit. Vbi Muchemetes exercitum propius
ad vrbem duxiſſet, magnopere Soleimanis aduentum deſiderabat. Quippe
tam numeroſæ Chriſtianorum erant copiæ, magnam vt Muchemeti formidi-
nem incuterent. Quinetiam ſpreto ipſius aduentu, ne latum quidem vn-
guem e caſtris ſuis ceſſere: ſed mœnia tormentis concutere, atque ipſam vr-
bem oppugnare pertexerunt. Ea vero quum in Vngarorum poteſtatem iam-
iam ventura eſſet, in tempore Soleimanes ſuo cum comitatu, & Genizaris,

& exercitu

& exercitu Anatoliæ profectionem ita maturauit; vt itinere bidui dumtaxat a Muchemetis & hoſtium caſtris abeſſet. Id vbi Perenius reſciuit, commodam nanctus occaſionem, furtim e caſtris ſe proripuit, & aufugit. Non enim futurum putarat, vt ipſe Sultanus ad ſoluendam vrbis obſidionem veniret. Milites Vngari, cognita Perenij clandeſtina diſceſſione, ſuos & ipſi deſeruerunt ordines, ſeque mox ad ineundam fugam pararunt. Id conſpicata mulier ea, quam diximus, ex vrbis ſublimiore loco, miſſo nuntio Muchemetem baſſam increpuit, cur hoſte fugiente quieſceret. Muchemetes, qui Romaniæ tum beglerbegus erat, his auditis, mox in Chriſtianos ſuum promouit exercitum. Quod illi fieri videntes, hoſtisque conatui leuiter admodum repugnantes, in fugam ſeſe coniecere. Quidam naues ingreſſi, euaſerunt: alij ſemet in Danubium præcipitantes, aquis obruti periere: cæteris aut cæſis, aut captis. Ipſo conflictus momento Soleimanes etiam cum ſuis aduenit. Direptis Chriſtianorum caſtris, machinas bellicas, & pertinentem ad eas adparatum, in vrbem conuehi iuſſit. Hinc Budæ beglerbegum ſiue baſſam conſtituit, & milites ibidem Turcicos in præſidio collocauit: adſignata mulieri, eiuſque filio, Erdelij regione; quam pueri pater antiquo iure maiorum poſſederat: atque illuc matrem, cum filio, mox ablegauit. Inde, qua venerat via, regreſſus Soleimanes, die menſis Schabanis octauo Conſtantinopolim rediit, anno DCCCCXLVIII. C. 1542.

Illic dum hæret, filiis duobus, Sultano Muchemeti, & Sultano Selimi ditiones adtribuit: illi Maniſſam, huic Caramaniam. Factum hoc anno DCCCCXLIX. C. 1543.

Soleimanes ſatis ſibi diu Conſtantinopoli ſubſtitiſſe viſus, ad aliam ſe parauit expeditionem, denuo inuaſurus Vngariam. Itaque Conſtantinopoli diſcedens, Hadrianopolim in hiberna ſe contulit. Inde magno cum adparatu, & vniuerſis copiis, profectus eſt die menſis Mucherenis octauo. In Vngariam quum perueniſſet, arces Petri Perenij primum adortus, Valpoum machinis & militibus admotis, expugnauit & cepit. 251. Inde Peſtum adgreſſus, itidem occupauit. Peſto diſcedens, vlterius perrexit, & Strigonium obſedit: vbi licet præſidiarij milites egregie ſe defenderent, tamdem tamen Soleimanes eo potitus eſt. Hinc exercitum ad Albam regalem adduxit, qua in vrbe reges Vngarorum ſepeliri conſueuerant. Huic quum militem Soleimanes admouiſſet, præſidiariis vrbem ſtrenue propugnantibus, ingens vtrimque cædes edita fuit: ſed nihilominus ad extremum Soleimanis in poteſtatem venit. Is vero poſtea, quam occupatis ciuitatibus, arcibus, opidis, præſidia Genizarorum, & aliorum militum, impoſuiſſet: itinere conuerſo, rediit Conſtantinopolim, & die XVII menſis Schabanis vrbem ingreſſus eſt, anno DCCCCL. C. 1544.

Poſtridie, quam adueniſſet, adlatum fuit Conſtantinopolim cadauer filij, Sultani Muchemetis: quod peractis exſequiis, haud procul ab antiquo domicilio Genizarorum, monumento fuit illatum. Mortem filij Soleimanes pater acerbe luxit. Ideoque magnam ciborum copiam coqui curauit, & epulum funebre quibuſuis, tam pauperibus, quam opulentis, animæ filij cauſa, præbuit. Multa quoque mancipia ſexus vtriuſque, ſuo redemta pretio, libertate donauit. Præterea monumentum filio magnificum exſtruxit. Acciderunt hæc anno DCCCCL. C. 1544.

Soleimanes ſecundum illa Conſtantinopoli tempus ad aliquod manſit, nec rei quidquam memorabilis eſt molitus. Interea mortuus eſt die quinto mēſis Zemaſiellulæ vir rerum ſtrenue geſtarum gloria clariſſimus, Chairadines baſſa: ſepultus in loco, qui Beſictas adpellatur. Contigit hoc anno DCCCCLIII. C. 1547.

Hinc arma Soleimanes iterum expediit, in Parthiam ducturus exercitum: quod quidem bellum hanc cauſam habuit. Erat Scacho Techmaſi frater, cui nomen Ercaſes Imirſa, Siruanæ ſupremo cum imperio princeps. Hic certas ob cauſas ab amicitia fratris, Scachi Techmaſis, diſcedens; vt ægre faceret fratri, ad Sultanum Soleimanem profugit, eiusque ſe fidei permiſit. Hoc autem iter ſic inſtituit, vt per regionem Circaſſorum longis ambagibus Cofen peteret, vnde Conſtantinopolim adpulit. Perquam gratus Sultano Soleimani

principis huius aduentus accidit. Ideoque magno cum honore exceptum, mune-
ribus donauit ampliſſimis. Quinetiam ipſius cauſa numeroſis, vel omnibus po-
C. 1549. tius copiis ſuis coactis, inſigni cū adparatu die XIX menſis Seferis, anno DCCCCLV,
Conſtantinopoli digreſſus, in Anatoliam tranſmiſit, rectaque Parthiam verſus
duxit. Poſtea, quam ingreſſus fuiſſet hoſticum, tam arcem, quam ciuitatem Wa-
253. num Waſtani obſedit. Parum hoſti ciuitas reſiſtere potuit, in quam ab omni parte
pateret aditus: ſed arce non niſi magno labore Soleimanes potitus eſt, quod ido-
254. neo Parthicorum militum præſidio defenderetur. Vbi Wanum arcem Soleima-
nes expugnaſſet, ſparſus per omnem regionem miles Sultanicus, eam rapinis &
ferro vaſtauit. Nuſquam Scachus Techmaſes reperiri, nuſquam conſpici potuit,
nuſquam hoſti ſe oppoſuit. Ercaſes vero laborem nullum recuſans, dum hinc in-
de cum ſuis excurreret: quoſcumque theſauros adipiſci potuit, Soleimani miſit.
Tamdem tamen Oſmanicos proceres, ac duces militares, magnopere belli tam
diuturni, parumque fructuoſi, tædere cepit. Ideoque dolum excogitantes, vt vin-
dictam de auctore belli Ercaſe ſumerent; variis eum mendaciis apud Soleima-
nem delatum onerarunt. Summa rei hæc erat, quod leporem dimittendum, ca-
nem vero capiendum ſuadebant. Quum Ercaſes Imirſa conſpirationem ipſorum
animaduerteret, atque etiam perſpiceret, eos vitæ ſuæ inſidiari: vehementer ani-
mo perturbatus, in arcem cuiuſdam Curdiſtanij principis, præ formidine, ſe re-
cepit: tametſi ne quidem illic vitare calamitatem imminentem potuit. Quippe
Curdiſtanius ille princeps Imirſam captum fratri Scacho Techmaſi miſit, qui de-
inceps eum, cuſtodiæ mancipatum, in carcere detinuit. Expeditio Soleimanis an-
num durauit integrum, cum nouem menſibus. Atque his rebus geſtis, Conſtan-
C. 1550. tinopolim Soleimanes primo die mēſis Silchizis, anno Mahumetano DCCCCLVI,
reuerſus eſt.

*Hactenus expoſiti à Turcis annales deſinunt in annum Chriſtia-
num* M D L.

SVPPLEMENTVM ANNALIVM,

Quo res Turcica continuantur ad annum Mahumetanum DCCCCXCVI. *qui
Chriſtianus eſt* CIↃ IↃ LXXXVIII. *ex Ioan. Leonclauij aduerſariis.*

C. 1550. ANNO Mahumetano DCCCCLVI, ineunte vere, Dragutes
Raiſus, pirata celebris, opidum Barbariæ (ſic Aphricam mari-
timam hodie vocamus, adpellatione Romanis etiam hiſtoriis
non ignota) quod Mahadian Mauri dicunt, Aphricam noſtri,
veteres Aphrodiſium, ſollerter occupauit, ac præſidio muni-
uit. Quo cognito, Karuli Auguſti claſſis imperator, Andreas
Doria, mature cauendum ratus, ne quid ex eo loco barbarus
detrimenti reipublicæ, ac præſertim Neapolitanis & Hiſpanicis litoribus daret:
cum claſſe militeque profectus in Aphricam, Monaſterium opidum, Aphrodiſio
proximum, expugnat; cæſis ex hoſtium præſidio CCC, abductis CIↃ CC, manci-
piis. Inde coniunctis cum Ferdinando Gonzaga prorege Siciliæ copiis, Aphro-
diſium obſidet: quod menſe tertio tamdem in poteſtatem venit. Cæſi ex barba-
ris plurimi, capta capitum ad VIIC IↃ. Vehementer hoc Sultani Soleimanis ani-
mum pupugit, cui ſe non ita pridem, operamque ſuam, Dragutes addixerat. Cæ-
ſaris vero Karuli iuſſu funditus Aphrodiſium fuit euerſum.

Anno ſequenti proximo Sultanus Soleimanes claſſem inſtruxit, eique Sina-
nem baſſam præfecit, adiunctis huic Dragute, Salaque, Raiſis: qui quum arcem
Melitenſem fruſtra tentaſſent, trãſiectis in Aphricam copiis, Tripolim, arcem
& opidum ditionis equitum Melitenſium, eorumque præſidio munitam, obſi-
dione tentarunt; ac fraude Dragutis & Salæ, præfecti Gaſparis Vallerij Galli cre-
dulitate,

dulitate Argoſini Hiſpani formidine, proditione denique cuiuſdam ex ea parte
prouinciæ Narbonenſis oriundi, quæ Romano Pontifici ſub Auenionenſi ditio-
ne paret, in poteſtatem redegerunt. Collata tamen præcipue culpa fuit amiſſæ
munitionis huius, ab ipſo equitum Melitenſium magno Magiſtro, eiuſque colle-
gio, atque aliis, in Aramontanum Galliæ regis Henrici legatum: qui Soleimanis
vt arma concitaret in Karulum Auguſtum, Conſtantinopolim miſſus, huc adpu-
lerat; & ſub prætextu conficiundæ pacis, obſidionisque ſoluendæ, Melitenſibus
fraudi fuiſſe perhibetur. Occupata fuit Tripolis die xv menſis Auguſti, anno Ma-
humetano DCCCCLVII. cui Sultanus Soleimanes Dragutem cum imperio San- C 1551.
giaci begi præfecit. Is deinceps infeſtus Caruennæ regi, cuius ditio CCC milliari-
bus Italicis a Tripoli diſtat, ob denegatam opem obſeſſo Aphrodiſio, maiori par-
te ditionis eum exuit: aliaque geſſit, de quibus ſuo loco dicetur.

Superioribus * annis Ferdinandus Cæſar, Vngariæ Bohemiæque rex, poſt C.* 1548
obitum Perenij, Agriam, Vngariæ municipium, quod Erlam vulgo vocant, ſui iu- 1549.
ris fecerat: & illuſtriſſimi Comitis Salmenſis Nicolai opera Zabragium, Leuam, 1550.
Zythnam, Muranum expugnarat. Nec multo poſt, eiuſdem regis mandato, Zol-
noccum Turcis Agrienſes eripuerant. Has ob cauſas iritatus Soleimanes, Teme-
ſuatum per ſuos obſedit, & deditione cepit, interfecto per ſcelus violatæ fidei Ste-
phano Loſoncio, illius loci propugnatore: Lippam, Solimoſum, Chianadiá, cum
aliis caſtellis occupauit: Eraſmum Teifelum, Ferdinandi ducem, cum Sfortia Pa-
lauicino, & Auguſtino Sbardellato, Vacienſi præſule ad Palaſtum, Alis baſſæ Bu-
denſis ductu, cæcidit: eaque potitus victoria, Dregeltum arcem, Giarmatum, Ze-
zenum, aliaque loca vicina ſub iugum miſit. Tam proſpero rerum ſucceſſu elatus
Alis baſſa Budenſis, quem Caram ſiue Nigrum Alim vocabant, adiūcto ſibi Ach-
mete Romaniæ beglerbego, & Caſanæ, aliisque pluribus begis, Zolnoccum ad-
oritur: eoque, præſidiariis die IIII Septembris vltro cedentibus, vt Agriam, quæ
momenti maioris erat, aduerſus hoſtem defenderent, potitur. Inde promotis ad
Agriam caſtris, ſummo quidem illam impetu adgrediuntur & oppugnant; ſed ir-
rito conatu, & magno cum baſſarum dedecore: quod feliciter a Stephanis Dobo-
ne Ruſcano, Mezikeio, Zoltaio, Gregorio Diaco, Ioanne Figedço, atque aliis for-
tibus viris defenderetur. Geſta fuerunt hæc anno Mahumetano DCCCCLVIII. C.1552.

Dictum paulo ante, Galliæ regem Henricum, miſſo legato, Sultanum So-
leimanem aduerſus Karulum Auguſtū, ex lege mutui fœderis, cuius auctor Fran-
ciſcus pater exſtiterat, incitaſſe. Permotus ab Aramontano Soleimanes, qui ad
Perſicos fines poſtulatis eius adnuit, mox claſſem expediri iubet, quæ Gallicis iū-
cta copiis, Karuli ditiones maritimas infeſtaret. Quod quidem ex voto præſtitum
a fidis ſociis, grauiſſimaque Neapolitanis & Siculis litoribus illata damna. Corſica
quoque, Genuenſium inſula, capta fuit; & incolæ cum præſidiariis partim cæſi,
partim crudeliter habiti. quod quidem accidit anno DCCCCLIX. Nec reſtituta C.1553.
Genuenſibus Corſica prius fuit, quam pax inter Philippum & Henricum, Hiſpa-
niæ Galliæque reges, anno poſt ſexto coiuiſſet. Quippe non multo poſt cōfectam
hanc pacem, infeliciter exſtincto patre, Franciſcus II, Henrici II F. ex pacis eam
legibus reipublicæ Genuenſi reddidit.

Erat Sultano Soleimani filius Muſtaphas, natu maximus, ex muliercula Cir-
caſſa, ſeruilis condicionis; cui pater initio Magneſiam, inde Amaſianam prouin-
ciam dederat, vbi cum matre degeret: denique Carahemidam Meſopotamiæ,
Perſicos ad fines ſitam, adſignarat. Erant eidem & alij liberi, quos ex femina for-
mæ (veluti quidem perhibetur) liberalis, natione Roſſa, ſiue Roxolana, ſuſtulerat
mares quatuor, Muchemetes, Selimes, Baiaſites, & Ziangir: vnica femilla Cha-
meria, quam alij Camenam vocant, Ruſtemis veziris vxor. Hæc Roſſa, quū præ-
ter Oſmanidarum morem, Soleimani legitime nupſiſſet; de filiorum in imperio
ſucceſſione ſollicita, Ruſtemis generi criminationibus, & veneficiis quibuſdam,
ab Hebrea ſtriga ſubminiſtratis, faſcinatum Sultani animum, a Muſtapha prorſus
abalienarat. Fuerant & baſſæ cuiuſdam patri exhibitæ litteræ, quibus ad Ruſte-
mem ſcriptis continebatur; de matrimonio inter Muſtapham, & filiam Scachi

Perſarum Techmaſis, quocum Soleimani pluribus ab annis bellum erat, tractari. Mirifice ſuſpicioſum, ex aliis quoque delationibus, animum patris ea res perturbare: quod vereretur, ne Muſtaphas Techmaſis adiutus auxiliis, imperio patrem C.1552. &c 1553. excuteret. Itaque miſſus fuit anno DCCCCLVIII cum exercitu Ruſtemes vezir azemes, ſub prætextu quidem belli Parthis inferendi; ſed reapſe cum ſecretis Sultani mandatis, vt quocumque modo Muſtapham e medio tolleret. Ruſtemes in Aſiam profectus, Soleimanem trepide certiorem facit, per calumniam tamen, in magno rem verſari diſcrimine: Genizaros, ceteroſque milites ita Muſtaphæ ſtudere, de patris vt actum imperio videatur. Nullum aliud ſupereſſe remediū, quam vt ipſemet in Syriam aduolaret. Territus hoc nuntio Soleimanes, ſubito Chalepum eum exercitu properat, quaſi Parthis bellum facturus eſſet. Arceſſitur per literas filius, vti Chalepū ad patrem ſine mora ſe cōferret. Muſtaphas, licet de paternis inſidiis inaudiſſet, monitusque ſecreto fuiſſet ab Achmete baſſa, ſalutis vt ſuæ rationem haberet; innocentia tamen ſua fretus, patris imperio paret. In caſtra quum veniſſet, ad tentorium paternum recta pergit: vbi patre mutis aliquot robuſtis, quos Sultani Oſmanigæ, veluti hic etiam Murates III, in deliciis habere ſolent, minaciter innuente, proſternitur; iniectoque neruo, ſtrangulatur. Inde Ziangir, qui gibboſus erat, minimusque natu Soleimanis filius, a patre quaſi per ludum ac iocum, Muſtaphæ fratri, quem necatum ignorabat, obuiam prodire iubetur. Is vbi propius ad fraternum cadauer acceſſiſſet, quamuis conſternato mox interemti fratris equi, mancipia, tentoria, theſauri, ornamenta cetera, cum Amaſiana prouincia, mandato patris offerrentur: tamen his omnibus ſpretis, & exprobrato patri verbis acerbiſſimis tam impio diroque facinore, ſtatim ſuis manibus in viſcera pugionem adigit, & cadaueri fratris incumbens, exſpirat. Nec multo poſt, eiuſdem Roſſæ malis artibus etiam vnico Muſtaphæ filio Murati, qui Pruſæ apud matrem educabatur, opera Ibrahimis eunuchi baſſæ iniecto neruo guttur eliditur, ipſius aui iuſſu: quum ei periculum, quod a nepote poſſet imminere, cuius patrem Genizari tantopere coluiſſent, numquam illa furia deſineret ob oculos C.1553. ponere. Contigerunt hæc anno DCCCCLIX.

Poſt ſolutam anno ſuperiore, magno cum detrimento & ignominia Turcorum, obſidionem Agriæ: nunc tandem Conſtantinopolim a Ferdinando rege legati mittuntur, Antonius Verantius, epiſcopus Agrienſis, & Franciſcus Zais, Caſſouienſis in Vngaria ſuperiore præfectus: qui de pace cum Sultano conſtituenda dum laborant, totum Conſtantinopoli biennium hærent.

De Galliæ regis, & Soleimanis fœdere diximus, cui Sultanus vt ſatisfaceret, aliquot annis hiſce claſſem ablegauit ad infeſtandum mare Thuſcum. Ea prius, quam longius nunc progrederetur, & cum Gallorum ſe claſſe coniungeret: Marinianus Marchio, Karulini præfectus exercitus, portum Herculis, quem Galli tenebant, inuadit: arcemque, præſidiariis obtruncatis, occupat. Secundum hæc Turci Plumbinum obſidione cingunt, & non ſine clade reiecti, Elbam Inſulam, C.1555. conatu itidem irrito, tentant. Acciderunt hæc anno DCCCCLXI.

Eodem anno, dum miſſi de pace legati necdum rediiſſent, baſſa Budenſis, qui Tuigon, nomine cum ciconia cōmuni, vocabatur; Capos Vhiuarum, præſidiariis ad deditionem compulſis, cepit. Eidem & Babotza, necdum aliquid ab hoſte perpeſſa grauius, fide militari deſerta, ſe dedidit. Conſimilem de Zigeto ſibi ſucceſſum pollicebatur, ſed quum fortiter in hoſtem præſidiarij ſe gererent, ſuique monerent, ne temere tentatam obſidionem ſoluere coactus, Sultanum offenderet, ab inſtituto diſceſſit. Hæc per autumnum illius anni, quem diximus, apud Vngaros fuere geſta.

C.1556. Proximo ſequentis anni DCCCCLXII vere, Soleimanes Alim baſſam cum copiis in Vngariam miſit, qui Zigetum obſidione premeret, ac in poteſtatem redigeret. Nihil non ille fecit, vt voti compos fieret, ad tertium vſque menſem continuata oppugnatione: ſed Chriſtianis omnem vim hoſtilem, magna cum ſtrage Turcorum, intrepide repellentibus, infecta re militem cum machinis bellicis inglorius abduxit. Turci prius, quam Zigeti obſidione ſoluta ſe reciperent, Babo-

zam. S. Mar-

zam, S. Martinum, Geresgalum, Sallium, S. Laurentium, & Calamanciam, partim flammis iniectis abſumſere, partim ſolo æqnarunt.

Secundum hæc, anno DCCCCLXIIII, Selimes Baiaſitesque fratres, Soleima- C. 1558,
nis FF. ſuperſtite patre, inter ſe de imperio ſucceſſioneque dimicarunt: victusque & 1559.
Baiaſites e Caramania cum XXC ↄ armatorum, & IIII filiis, ac Scachum Perſi-
cum Techmaſem profugit. Veritus autem pater Soleimanes, qui Selimis partes
fouerat, ne Techmaſis auxilio vel filius, vel exſtincto filio nepotes, res nouas mo-
lirentur: magnis pollicitationibus impetrauit a Techmaſe, mortis vt generi e gen-
ti Oſmanidarum familiari de medio tollerentur. Ne qua tamen fraus interueni-
ret, miſſus fuit ad interiorem Perſæ regiam Caſminum Soleimanis Zeſchniger,
(ſic prægustatorem Turci vocant) cui Baiaſites cum filiis notus erat. Hoc præſen-
te pater cum filiis, adhibito neruo, ſuffocatus fuit; & ab eodem necatorum cada-
uera Sebaſtiam deportata, proque more monumentis illata. Faciunt vero pleri-
que omnes Baiaſitem hunc Selime natu maiorem, quod equidem non recte fieri
puto. Nam in circumciſione filiorum Soleimanis, videlicet Muſtaphæ, Muche-
metis, (qui multis ante patrem annis diem ſuum obierunt) & Selimis, nulla Baiaſi-
tis huius in Turcicis mentio: quæ quidem circumciſio celebrata fuit anno Ma-
humetanu DCCCCXXXVIII, Præterea quum Soleimanes anno DCCCCXLIX Ma- 1532.
gneſiam Muchemeti, Caramaniam Selimi traderet, nulla rurſum Baiaſitis men- 1543.
tio. De quo ſine liquet, Baiaſitem hunc Selime natu minorem fuiſſe.

Ante non multos annos Tripolim Aphricæ Melitenſibus ereptam fuiſſe diximus, & a Soleimane ſangiacarum Tripolitanum Draguti conceſſum, cuius opera potiſſimum in poteſtatem venerat. Is ſuis finibus haud contentus, non modo Caruennæ regem Maurum, cuius ſupra meminimus, maiore principatus ſui parte ſpoliauit: verumetiam progreſſus vlterius, corruptis Maurorum animis, qui Gerbenſem inſulam incolebãt, olim (vt opinio multorum eſt) a Lotophagis tantopere celebratis inhabitaram, eo rem aſtu gerere potuit; vt Scceches ſiue regulus inſulæ Soleimanes, ſub amicitiæ prætextu, Tripolim deduceretur: vbi dum hæreret imprudens, interueniente proditione, Dragutes inſulam occupauit. Neque multis elapſis diebus, Soleimanem Scechem ſuſpendio necauit, & alteri Scechi, ſex aureorum millia tributi annui nomine pollicito, per traditionem vexilli viridis, inſulæ dominium permiſit. Erat in omnem intentus occaſionem magnus Magiſter Melitenſis, vt Tripolis aliquandiu recuperaretur. Itaque facta inter Hiſpanum Gallumque pace, quod Hiſpani regis auxilio voti ſe compotem fore ſperaret, cuius plurimum intereſſet, mature nidos illos piratarum, Turcis eiectis, in poteſtatem redigi: multis Duci Medinæ Celi rationibus oſtendit, poſſe non magno negotio Tripolim expugnari: præſidiũ in eo quingentorum dumtaxar Turcorum eſſe: Caruennæ quoque regem, Draguti ac Turcis infeſtiſſimum, adiungendam armorum ſocietatem haud difficulter acceſſurum; cuius opera tanto futura ſit eis vtilior atque fidelior, quãto grauius ille ſuam ſibi regionem ereptam doleat, & certius ſibi polliceri poſſit, futurum, vt Tripoli Turcis extorta, ſuam & & ipſe ditionem recipiat. Hiſpanus hiſce propemodum certæ victoriæ permotus argumentis, claſſem inſtrui, militeque compleri iubet, ac ſummæ rerum cum imperio Medinenſem præficit. Feliciter ſucceſſura videbãtur omnia, ſi mature Tripolim cum milite claſſis adpuliſſet. Sed profectione varias ob cauſas, & præſertim ventis ac tempeſtatibus aduerſis, impedita: Dragutes, intellecto Chriſtianorum inſtituto, præſidium Tripolitanum duobus auxit Turcorum millibus. Itaque Chriſtiani ſpe, in hoc quidem tempore, Tripolis expugnandæ deiecti; Gerbenſem, quam diximus, inſulam recta petunt, nec magno negotio Scechem Maurorum adigunt, vt tradito caſtello, deinceps Hiſpano ſe regi pariturum, & quotannis tot aureorum millia tributi nomine ſoluturũ, quot Turcis pendere conſueuiſſet, datis ſubſignatisq; ſyngraphis, ſtipularetur. Mox inutilis & ruinoſi caſtelli loco arx magnæ capacitatis exſtructa, & opinione multorum inexpugnabilis, ſi plene perfici, rebusque neceſſariis ex vſu muniri potuiſſet. Arci nomẽ inditum, vt Philippalcazer, in honorem memoriamque regis Hiſpani, diceretur. Monitus interim a

Dragute de Chriſtianorum conatu, ac progreſſibus, Sultanus Soleimanes, ſumma celeritate claſſem parari, multiſque millibus Geoizarorum, Spachiorum, aliorumque militum compleri & expediri mădat. Rei ſummæ Pialim baſſam cum poteſtate præficit, claſſis ducendæ curam Muſtaphæ, quem Caram ſiue Nigrum adpellabant, committit. Eius rei nuntio diuerſis ex locis accepto, mox Ioan. Andreas Doria, magnæ vir ob ſingularem rei militaris ac naualis vſum auctoritatis cum aliis quibuſdam monere, hortari, vrgere Medinenſem: vt idoneo nouæ arci præſidio impoſito, cũ claſſe, reliquisq; copiis, prius inde diſcederet, quã Turci, rebus ab omnibus inſtructi, multitudine ſuperiores, ac recẽtes aduenienſent; ipſosque nec numero pares, & viribus exhauſtos, vel inuitos ad dimicandum cogerent, vel pugnam detrectantes ad extremas rerum difficultates adigerent. Sed nihil apud pertinacem, & ab aliis præceptum Medinenſis animum, recte valuere conſilia. Nimirum ampliſſimæ claſſi fatalis quidam imminebat interitus. Id vel ex eo licebat coniicere, quod expeditionis initio, vix magna cum difficultate trium & medii menſis ſpatio vicinam Italiæ Siciliæque Barbariam (ſic Aphricam maritimam vocari, ſupra docuimus) attingere noſtri potuerunt: quum Turcica claſſis adeo ſecundis vſa ſit ventis, vt poſtea, quam Conſtantinopoli ſoluiſſet, intra diem vigeſimum ad Chriſtianam profecta fuerit. Vtque Turci tanto felicius animis deſtinata perficerent, ſub mediam noctem ventus Chriſtianis aduerſus eſſe cepit, Turcis propitius: quo nimirum prima Chriſtianos aurora nec opinantes opprimerent. Hinc miſerabilis illa clades ſequuta, qua vel ab hoſtibus occiſi, vel aquis abſorpti, vel in ſeruitutem abducti fuere, vel alioqui variis periere caſibus decies & octies mille Chriſtiani. Triremes amiſſæ ſunt XXVII, naues onerariæ XIIII. Dux Medinenſis, arrepta fuga, cum Ioan. Andrea Doria Meliten euaſit. Gaſto, Medinenſis filius, in poteſtatem hoſtium venit: qui arce occupata, tamque ſplendida potiti victoria, ſub medium menſem Auguſtũ diſceſſere, curſu verſus Aulonem Albaniæ directo. Cõtigerunt hæc anno Mahumetano DCCCCLXVI.

C.1560. Eodem anno Turci Filecum in Vngaria ſuperiore, locum ſatis munitum, ceperunt. Ibi Sangiacum Soleimanes conſtituit, qui Budenſi Baſſæ ſubiectus eſſet. Neque multo poſt indurias Ferdinandus Auguſtus & Soleimanes pepigere, quæ vtrique parti gratæ durarunt, quam diu Ferdinandus ſuperſtes fuit.

C.1561. Anno DCCCCLXVII Iacobus quidam natione Græcus, qui & Heraclidis, & Baſilici cognomen vſurpans, ab antiquis Valachiæ regulis genus ſuum repetebat, ſeq; inſularum in Ægeo, Sami Deſpotam, Pari Marchettum ſiue Marchionem vocabat, apud quoſdam Poloniæ proceres, quibus innotuerat, tantum efficere potuit: vti complurium corrogatis auxiliis, inter quos principes erant, Albertus Laſcus, Philippouius, Laſſocius, in Moldauiam armata manu deduceretur. Erat tum eius regionis princeps, cum titulo Deſpotæ, Alexander, ob inauditam quamdam immanitatem erga ſuos iofamis. Hunc numeroſo inſtructum exercitu, Laſcus lõge copiis impar, fundit, fugat, Moldauiæ regno pellit: totamque ditionem, armis domitam, Iacobo poſſidendam tradit. Victus prœlio fuit tyrannus Alexander die XVIII Nouembris. Iacobus Moldauiæ Deſpota factus, profuſis apud Portam largitionibus a Sultano Soleimane impetrauit, vt in occupato principatu pro more confirmaretur.

C.1563. Anno DCCCCLXIX Iacobus Deſpota ſuis a Valachis, hominibus improbis, fraude circumuentus, vt elabi non poſſet, die V Nouembris occiditur. Hoc memorabile, quod moriendum ſibi videns, nullum abiecti animi ſignum dedit: ſed indutus amictu regio, vultu intrepido, oratione libera, bene recteque geſtam ab ſe rempublicam, multaque ſingularia beneficia Valachis ſuis exprobrauit; Deum precatus vindicem, vti perfidiam & ingratitudinem barbaræ gentis vlciſceretur. Equidem adoleſcens hominem vidi & noui prius, quam in Poloniam proficiſceretur. Vultu præditus erat liberali, ſtatura non magna, robuſto tamen, neruoſoque corpore, capillo nigro, lingua diſerta. Rebus in omnibus quamdam præ ſe ferebat dignitatẽ. Norat ſane quam eleganter Græce, Latine, Italice, Gallice. Commemorari & alia de hoc poſſent, quibus ſuperſedendum, quod huius non ſunt loci. Quod

ei. Quod autem inprimis huc pertinet, quãdo nulli ſunt in orbe barbari Valachis inconſtantiores erga dominos ſuos, quos frequenter & temere mutant: libet heic ſubiicere, quam multos paucis annis Iacobus hic Deſpota ſucceſſores habuerit. Quippe ſtatim ab eius interitu, vocatus a Valachis Dux Demetrius Viſnouecius, Soleimani Conſtantinopolim vinctus ad certam necẽ mittitur. Eius loco Thomſa princeps a factioſis ſalutatur. Is quum perexiguo tempore rem Valacham adminiſtraſſet, ab Alexandro iam reuerſo expellitur, & in Roſſiam profugus, Sigiſmundi Auguſti Poloniæ regis iuſſu, ad Podoliæ Leontopolim capite plectitur. Alexandro reduci, poſtquam rebus humanis exemtus fuiſſet, ſucceſſit filius Bogdanus: Bogdano Iuoniæ, qui ſe Stephani quondam Vaiuodæ filium ex concubina perhibebat. Iuonia, (ſic Ioannem ipſi vocant) quum iniqua petentibus Turcis denegaſſet, adiunctoque ſibi non magno Polonorum equitum militumque numero, nec contemnendis ſuorum coactis copiis, nimis graue barbarorum iugum excutere conaretur: a fideliſſimis ſibi creditis proditus, qui miſſi fuerãt, vt tranſiectione Danubij Turcos arcerent, indignam magnanimitate ſua mortem oppetiit. Ei Petrus, alterius Valachiæ principis frater, fauentibus Turcis ſuffectus fuit. Sed enim de his, hoc quidem in loco, ſatis: quando ad inſequentes annos pertinent. Nunc ad annalium ſeriem redeamus.

Anno DCCCCLXX, menſe Septembri, duce Carzia Toletano feliciter occupata fuit arx in ora maritimæ Aphricæ ſiue Barbariæ ſita, quam vocant Pignonem ſiue rupem Velezi, quod opidi nomen eſt, in continente ſiti, a qua rupes arcis diſiuncta, vndique aquis cingitur. Turcicis ea piratis, Hiſpanum pelagus infeſtantibus, ſecurum hactenus receptum præbuerat: quod eſſet in præruptis poſita ſcopulis, & vndique (ceu dictum) mari circumfluo munita. C. 1564.

Sub exitum eiuſdem anni, mortuo prius Ferdinando Auguſto, die XXV Iulij, filioque Maximiliano vix imperium auſpicato, Ioannes Sigiſmundus princeps Tranſſiluaniæ, vel (vt Turci vocant) Erdelij begus, infelix Sultani Soleimanis ſucceſſione paterna cliens, fretus viribus patroni tam potentis, qui tamen ſuum, non clientis commodum captabat, & perduellium quorumdam procerum, inque primis Georgij Bebeci noxiis reipublicæ Chriſtianæ conſiliis incitatus; Zatmarum, non exigui momenti munitionem, eiecto Melchiore Balaſſa, præfecto Cæſaris, ac theſauris eius, cõiuge, liberisq; captis, ſuam in poteſtatem redegit. Quæ res quum Maximiliano Auguſto nequaquã in ipſo regni exordio ferenda videretur, quum alios bello gerendo duces idoneos arceſſiuit: tum Lazaro Suendio, Baroni Altæ Landiſpergę, rebus magnis ſollerter & pręclare geſtis ad omnem poſteritatis memoriam illuſtri viro, ſummam belli adminiſtrandi, ampliſſima cum poteſtate, commiſit. Sub eo, præter Vngaros, feliciter hoc bello Germani aliquot nobiliſſimi tribuni militarunt: equitum, Ioannes Ruberus a Pixendorfo, Ioannes ab Aſcemburgo, Iacobus a Schulemburgo, Henricus a Gleizentala: peditum vero, Ioannes Wernherus a Raitenau, Rudolfus a Salis, aliique complures. Suendius abſque mora nõ exiguas equitum peditumque Germanorum copias in agrum qui a Gepidis, antiqua natione Germanica, Cepiſienſis hodieque dicitur, eduxit.

Anni ſequentis initio, media bruma, Tocaium Suendius celeritate admirabili expugnat: quo capto, neque multo poſt ictu ſclopeti occiſo Franciſco Nemethio præfecto, arx etiam a præſidiariis dedita fuit. Ii ſuis cum gladiis dumtaxat ex pacto dimiſſi, ceteris armis ac rebus in arce relictis. Viduę Nemethij mundus tantummodo muliebris conceſſus. Quæ licet deinde mariti ſuosque non exigui pretij theſauros aueheret, reclamantibus Vngaris, Andrea Batorio, Melchiore Balaſſa, Gabriele Perenio, contraque legem deditionis id fieri cauſantibus: Suendij tamen auctoritate, qui vel cum aliqua iactura fidem datam religioſe ſeruandam diceret, quo minus iis ſpoliaretur, obtinuit. Inde Zetenzium in poteſtatem venit, Erdelijque begus de Zatmari defenſione deſperans, incenſam munitionem hoſti reliquit inuitus: quam Suendius, ob naturalem ſitus commoditatem, mox inſtaurauit. Hinc tranſmiſſo Tibiſco, Erdeuda, Cuuara, Bator, Vibania, Sendereuſa, (quod a S. Andrea deductum nomen eſt) proſpero victoriæ Suendianæ curſu, C. 1565. M. 971.

Maximiliani Cæſaris imperium acceperunt. Tam denique felices hi ſucceſſus erant, vt opem implorante bego Erdelij, Sultanus Soleimanes non ſuccurrere dumtaxat ei totis viribus: verum ipſus etiam huic in Vngariam expeditioni præeſſe decreuerit. Sed exiſtimabatur ab hoc inſtituto ſuorum conſiliis retrahi, qui ſuadebant, vt ingenti expedita claſſe, Meliten inuaderet, & fractis equitum Melitenſium viribus, inſulam occuparet. Quod quidem vt faceret, inprimis Chaſanes Ceſairis proſultanus, Chairadinis Barbaroſſæ filius, & Dragutes Sangiacus Tripolitanus, vrgebant. Itaque hanc in ſententiam animo propendens, vt interim vafro commento Maximilianum partim graui ſumtu belli exhauriret, inſtinctu Erdeliani; partim inhiberet, quo minus vlterius progrederetur: apoſtatam Cibinenſem ablegat, qui eum ad pacem cum Erdeliano colendam exhortaretur. Venit & Viennam cum Erdeliani mandatis eodem tempore Georgius Batorius, & Sigiſmundi Augusti, Poloniæ regis, qui Erdeliani auunculus erat, legatus; vt de componendo bello cum Maximiliano agerent. Verum hæc, vti diximus, aſtute gerebantur a Turcis: vt a curſu victoriæ Cæſar, cui rebus omnibus inferior erat Erdelianus, auocaretur: & Soleimanes interim vires ſuas in Melitenſes poſſet conuertere.

Rhodum his inſulam ſub initium regni, cum omnibus in Ægæo, & Aſia, Græciaque caſtellis, arcibus, ac territoriis; nec multis ante hoc tempus annis, Tripolim Aphricæ, ſicuti narratum a nobis eſt, ademerat. Quibus iniuriis eos adfeciſſe non contentus, etiam prorſus exſtirpatos volebat: quod & mercimonia ſuorum impedirent, & grauia ſæpe detrimenta nauibus Turcicis inferrent. Accedebat altius animi vulnus, quod hactenus a Melitenſi Chriſtianorum propugnaculo quoddam libidini ſuæ repagulum obiici doleret, quo minus in Hiſpaniarum & Italiæ viſcera iamdudum graſſaretur. Hos igitur vti bello perſequeretur & opprimeret, claſſem inſtruxit, quæ triremibus, onerariis, aliiſque diuerſis nauigiis CCL conſtabat. Vehebantur hac claſſe bello idoneorum militum ad XL millia. Terreſtribus copiis Muſtaphas, qui deinceps bello Cyprio ex immani crudelitate magis inclaruit, claſſi Pialis baſſa cum imperio præerat: quibus Soleimanes Dragutem proſultanum Tripolis adeſſe voluit, hominem rebus terra marique gerendis experientem, qui letaliter hoc bello vulneratus, cum iactura ſuorum, & commodo noſtro interiit: fuitque ſuffectus a Muſtapha in eius locum, vt Tripoli præeſſet, Alis ille Calaber, quem etiam nunc ignominioſo Turcis nomine noſtri vocant, Vluzalim, hoc eſt, Alim apoſtatam: quum a Turcis baſſa Capitaneus adpellari ſoleat, veluti maris præfectus: & ſolus poſt Chairadinem Barbaroſſam, ob res contra Chriſtianos gnauiter geſtas promeruerit, vt cum maris præfectura veziris dignitatem coniungeret. Adpulit etiam, durante obſidione, cum XXVII triremibus, Chaſanes Ceſairis proſultanus, Chairadinis F. cuius vt paulo ante, ſic & alibi ſæpius in annalibus hiſce Turcicis facta fuit mentio. Quum igitur hi baſſæ Iunio menſe litora Melites adtigiſſent, ac dies aliquot exponendis in inſulam militibus & annonis, locorumque ſitu explorando, conſumſiſſent: oppugnare machinis bellicis S. Elmum, (ſic Hermetem vulgo vocant) caſtellum in ipſo portus oſtio ſitum, cepere. Quod quum pluribus diebus facere non deſinerent, iamque magna mœnium pars tormentorum globis deiecta ſic corruiſſet, vt in arcem latus hoſti pateret aditus: equites Melitenſes, perquam ſtrenue ſe gerendo XXXV diebus oppugnationem, magna cum hoſtium clade, ſuſtinuerunt: idque præter opinionem multorum, qui caſtellum contra vim hoſtilem nequaquam poſſe propugnari putarant. Tamdem quum equites nec hoſtium impetui ferendo, nec numero ſe pares viderẽt, & arx vndique tam terra, quam mari a barbaris cincta, nullum amplius alicunde ſubſidium exſpectare poſſet: occiſo Chriſtianorum, qui ſupererant, aliquo numero, Turcorum in poteſtatem venit. Qua hoſtes elati victoria, deinceps tormentis quatere S. Michaelis munitionem inſanum in modum cepere, globos ferreos & lapideos quinque ſeptemve palmorum eiaculando. Sed quod totos quatuor hoc bello menſes abſumſiſſent, & hiems iam adpeteret: de diſceſſu cogitare ceperunt, & eo quidem maiori feſtinatione, quod iam Garzias

Toletanus, Siciliæ prorex, inſtructis triremibus Hiſpanicis, quibus CCIↃↃ peditum vehebantur, cum multis aliis Chriſtianis, ad ſuſcipiendam hanc expeditionem religioſæ pietatis zelo commotis, auxiliares haſce copias in inſulam expoſuiſſet. Quo factum, vt Turci fœdam, præ formidine, fugam arriperent: & multis ſuorum millibus deſideratis, ignominioſe domum redirent. Pigebat ac pudebat ſuſcepiſſe rem tam arduam, in cuius perficiendæ conatu vano XXIIICIↃ ſuorum amiſiſſent. Ex Melitenſibus CCXL equites, militum IIICIↃ, bello inutilis turbæ capita CIↃIↃCCC cæſa. Bellum ipſum geſtum fuit anno Mahumetano DCCCCLXXI. C.1565.

Inauſpicato tentata Melites expugnatio, cottidianique Maximiliani Cæſaris Erdeliano bello progreſſus, pæne Sultani Soleimanis animum ad rabiem adegerunt. Quumque nō ceſſaret is, quem diximus, Erdelij begus, eum perpetuis, ad inuadendam Vngariam, ſtimulis excitare: decreuit denique bellum hoc non per legatos tantummodo, ſed etiam propriis auſpiciis gerere. Interim vero, dum maiorem ipſemet adduceret exercitum, baſſæ Budenſi mandat, vt ampliſſimis, quas poſſet, coactis copiis, bello principium daret. Temeſuarenſis etiam baſſa, de voluntate Soleimanis, paullatim ad occupandum Giulam aditum ſibi patefaciebat, expugnato Pancota caſtello. Nec ſibi, ſuiſque rebus deerat Erdelianus, Zadane, Genoque, locis Giulæ vicinis, per ſuos octo Turcorum millibus adauctos, occupatis. Idem aſtu barbaro, perniciem ac furiam patriæ, patrem imitatus, qui ſimili ſtrategemate fuerat vſus, ad obſidendam Viennam aduentante tunc Soleimane, litteras per Vngariam initio anni Chriſtiani proximi, menſe nimirum Februario publicatas ſparſit: quibus in litteris Vngariæ ſe regem electum vocans, aiebat Sultani Soleimanis, clementiſſimi patroni ſui, hanc eſſe mentem, vt omnes regni ordines ipſius Erdeliani ſe ſubiicerent imperio, ſi ſalui eſſe vellent. Eam ob rem indixiſſe ſe conuentum ad Thoſdam Erdelij, (Torrenburgum Germani Tranſſiluanienſes vocant) celebrādum proximo menſis Martij die decimo: quæ quidem ad comitia cunctos inuitabat, vti de conſeruanda patria communibus votis in medium conſulerent. Hæ litteræ, ne fucata boni publici ſpecie, minus circumſpectorum oculos perſtringerent: a Suendio mature ſolideque, ſcripto contrario ad eoſdem ordines, die Martij quarto, apud Vnguarum publicato, refutatæ fuerunt: quo ſcripto manifeſtas Erdeliani fraudes reregebat, quibus fideles Maximiliani Auguſti ſubditos perturbare conaretur, quaſi ſcilicet Soleimanes de ſalute regni Vngariæ ſollicitus eſſet: quum ſuis ille cum maioribus a CC annis hoc vnum ſpectarit, vt nobilis regni fundamenta, vel vi & armis, vel diſcidiis ciuilibus, & machinationibus inſidioſis ſubuerteret. Cauerent ſibi ab eiuſmodi tam Erdeliani, quam Soleimanis impoſturis: nec cum Erdeliano commune quidquā haberent, nec ad fraudulenta, patriæque nocitura comitia quemquam, ſub pœna perduellionis, ablegarent. 1566.

Eodem anno, vere ineunte, Pialis baſſa prius, quam Conſtantinopolim, rebus ad Melitem infeliciter geſtis, cum claſſe rediret: ne nihil egiſſe hac expeditione videretur, Chium Ægæi maris inſulam, a Chriſtianis partim Italis, partim Græcis inhabitatam, ſub iugum mittere ſtatuit. Ea Genuenſium in poteſtate iam vltra duo ſæcula fuerat, inde vſque a Græcorum imperatorum temporibus libera. Sed creſcente tamdem potentia Turcica, ne prorſus in ſeruitutem redigerētur, ſponte ſua tributum obtulerant. Eius tributi nomine quotannis XCIↃ nummûm aureorum, quos Ducatos vocant, ſoluebantur: ac præterea diſtribuebantur in baſſas Vezires ad duo millia. Cauſæ, propter quas eam Pialis, abolita libertate priſtina, ſubiugandam ducebat, hæ prætexebantur. Prima, quod exploratis Turcorum conſiliis, anno ſuperiore Melitenſibus nuntiaſſent, quæ in eos Turci molirentur. Deinde, quod biennij tributum Sultano Soleimani deberent. Id auaricia legati, Conſtantinopoli res ipſorū apud Portam gerentis acciderat: qui etiam donanda Mechemeti baſſæ veziri & aliis munera, ſuos in vſus verterat. Præterea conferebatur in eos culpa receptorum Chriſtianorum mancipiorum, quæ cottidie Conſtantinopoli ad ipſos profugerent, eque Chio domum ad ſuos remitterentur. Et paullo ante ferebatur Mechemetis baſſæ veziris nobile quoddam mancipium eo

ſe contuliſſe, cuius ipſe vel reſtitutionem, vel pretium ab eis poſcebat. Has igitur ob cauſas Pialis eos caſtigaturus, ad inſulam vniuerſa cum claſſe feriis paſchalibus, quas Chriſtianorum more Chienſes tum celebrabant, adpellit: confeſtimque iubet ad ſe prætoriam in triremem venire præfectum inſulæ cum XII uiris rempublicam adminiſtrantibus. Interea, dum hi ab ipſo in prætoria detinentur: palatium ciuitatis, in quo ſenatus haberi ſolebat, in poteſtatem a Turcis cum arce redigitur, magiſtratus eis Turcicus datur, templa Chriſtiana ſolo æquantur. Vnicum S. Dominici relictum, ritibus Turcorum initiatur, vt meſſitæ loco Turcis eſſet. Ipſius præfecti, ac XII uirûm familiæ, cum aliis primariis, Conſtantinopolim mittuntur, & hinc inde varias in regiones deportantur: donec tãdem ſubſequentibus annis, intercedente rege Gallo, Turcis confœderato, patriæ reſtituti fuerunt, & vmbra quædam adminiſtrationis iudiciorumq; priſtinorum miſeris Chienſibus conceſſa, prouocatione dumtaxat ad iudicem Turcicum remiſſa: quod eo facilius impetratum, ne Chriſtianis incolis alio commigrantibus, inſula deſerta nulli Turcis eſſet vſui.

Ad res in Vngaria geſtas vt redeamus, Baſſa Budenſis, vt imperio Sultani Solеimanis pareret, initio menſis Iunij Palotam militum corona circumdare cepit. Eam ſtrenue cum ſuis propugnabat Georgius Thuris Vngarus, vir magnanimus & multis rebus fortiter geſtis clarus. Toto iam octiduo muros baſſa tormẽtorum continuis ictibus ita labefactarat, ad terram vt proſtrati collaberentur, & propugnatores in extremo diſcrimine verſarentur: quum ecce, nec opinatũ ſubſidium diuinitus eis offertur. Venerat Iaurinum Georgius Comes Helfeſtainus, adductis ſecum ſignis XII magnę virtutis peditum. Is die XIII Iunij plauſtra XC pabulatum emiſit, cum peditum CCCC præſidio: quos conſpicati Turci, qui Palotam obſidebant, maioresque copias adeſſe rati, quam reapſe forent: miſſos ſuſpicabantur, vt obſidionem Palotanam ſoluerent. Confeſtim baſſa trepidus in fugam cum ſuis ſeſe conijcere, præque nimia feſtinatione tentoria, machinas bellicas magnum vaſorum numerum, quibus vel farina, vel tormentarius puluis continebatur, cum aliis caſtrorum impedimentis hoſti relinquere. quæ quidem præda mox obſeſſorum commodo ceſſit. Soluta præter ſpem in hunc modum obſidione, præſidium arcis auctum fuit & inſtaurati muri, ab hoſte diruti.

Liberata obſidione Palota, mox itum ad eripiendam hoſti ciuitatem Veſprinienſem: quod captis Turcorũ exploratoribus, intellectũ eſſet, huius loci begum, ſtudio nocendi Chriſtianis egreſſum, meliore pręſidij parte Veſprinium nudaſſe. Quapropter Egone Salmenſi Comite illuſtriſſimo ſuas cum Helfeſtaino & Nicolao Hateſtadio coniungente copias, penultimo Iunij die ceptum obſideri Veſprinium, poſtridie memorabili celeritate fuit expugnatum, anno Mahumetano
C. 1566. DCCCCLXXIII. Quinq; dumtaxat exceptis, ceteri ad vnũ trucidati fuere barbari, quod non ita pridẽ captiuos magno numero Chriſtianos immaniter occidiſſent.

Ab eodem Egone Comite Salmenſi capta fuit & Tata, menſe Iulio, cæſis præſidiariis: itemque Geſter caſtellum, ab incolis Turcis, metu aduentantis Comitis deſertum: quos imitati Vethaimenſes, Iſcochiani, & aliorum caſtellorum incolæ, flamma caſtellis ſuis iniecta, Strigonium ſe receperunt: quod obſeſſurus, victoriæ proſequendæ cauſa, mox erat Salmenſis Comes, niſi de quibuſdam cauſis aliud imperatori Maximiliani viſum fuiſſet.

Auguſto menſe Suendius, qui certo conſilio ſuperiore in Vngaria, & agro Cepiſiẽſi, dum Maximilianus Auguſtus inſigni & copioſiſſimo cum exercitu caſtris ad Iaurinum poſitis, omnes Soleimanis motus & progreſſus obſeruaret, ſubſiſtere ſuo cum milite iuſſus fuerat; cum excitis a Soleimane, rogatu Erdeliani, Tataris non parum, quod ageret, habuit. Quippe quum per Vngariæ ſuperioris agros, cis & vltra Tibiſcum, late diſcurrerent, prædas abigerent, omnia flammis & ferro vaſtarent, cuiuſuis ætatis & ſexus homines partim trucidarent, partim in ſeruitutem raperent: dilato Suendius in eos, multitudine ſuperiores, ad hoc vſque tempus prœlio, quo præcocium illi fructuum & vuarum ingluuie, ſemet ipſos perditum iuri erant, tandem ex morbis languidos, & numero eorum pá-

rum de-

rum deminutos adgreſſus, nullo prope negotio decem barbarorum millia ſuperauit, cæcidit, finibus eiecit: begorum Turcicorum, quibus vſi ducibus fuerant, altero interemto, altero letaliter ſauciato. Deinde Georgij Bebeci perduellis, qui cum Erdeliano & Turcis ſe coniunxerat, arces aliquot, Zabaticam, Pelſozium, Gombazzecum, Craſnahurcam, Gadigen, aliaque his vicina tum caſtella, tum munitiones expugnauit.

Duo deinceps munita noſtrorum loca Turcorum in manus venere, Giula & Zigetum: Giula, quæ ſecundo Iulij menſis a Pertauo Vezire baſſa, iunctis & baſſæ Temeſuarenſis, & Erdeliani Tatarorumq; copiis, cepta fuerat obſideri; ſcelerata Ladiſlai Kerezinij præfecti proditione, Georgij Bebeci perduellis & adfinis ſui colloquio corrupti, licet futurum nunciaſſet Suendius, vt hoſtis intra biduum obſidionem ſolueret, Turcis dedita fuit. Eam Turci, præter Erdeliani ſpem, ſibi retinuerunt: hiantemque coruum, vt eſt in fabulis, more ſuo deluſere. Violata dediticij fide crudeliter interemti, paucis beneficio noctis & arundinetorum elapſis. Nefarius proditor non multo poſt in vinculis, apud Sultanum Selimem, Soleimanis ſucceſſorem, ob exercitam prius in captiuos Muſulmanos ſæuiciem accuſatus, de ſententia Selimis actoribus, vt ex eorum arbitrio pœnas lueret, traditus fuit: qui hominem vaſi clauis perforato ſic incluſerunt, vt dolio de monte per decliuia præcipitato, clauis oblongis & acutis confixus exſpiraret. Fuit & filius paternæ particeps exſecrationis, qui miſere, nullis relictis heredibus, diem ſuum obiit: caſtellis, pagis, & aliis facultatibus ampliſſimis, ad alienos deuolutis.

Interea dum hæc diuerſis per Vngariam locis gererentur, Sultanus ipſe Soleimanes tranſito primum Sauo, deinde Drauo, quem ponte operis admirandi conſtrauerat, cum exercitu ducentorum millium, ad ſubiugandas Hungariæ reliquias venit. Occurrit aduentanti cum donis eximiis Erdelianus, fruſtra regnum ambiens, quod auaricie barbara Soleimanes ipſe iam ſpe, licet irrita, totum deuorauerat, ac libidini propriæ deſtinarat.

Die menſis Auguſti ſexto Zigetum obſidere Sultanus cepit, quod licet acerrime propugnaretur a Nicolao Comite Zerinio, fortiſſimo & immortalis gloriæ viro, præſidij præfecto: tamdem tamen die ſeptimo menſis Septembris expugnatum fuit, ipſo Comite Zerinio, cum inſigni nobilium Vngarorum, ſtrenuorumq; militum numero, ſic a barbaris interemto; non inultus cum ſuis vt occubuiſſe dici poſſit. Quippe non triginta millia ſuorum dumtaxat hoſtes deſiderarunt, verumetiam triduo ante ſupremam noſtrorum cladem Sultanus Soleimanes, necdum victoria de Zigetanis potitus, fremens & frendens infelicem exhalauit animam. Eius obitus tantiſper occultatus fuit aſtu vaferrimi Veziris baſſæ Mechemetis, noctu etiam Soleimanis archiatro clam necato, ne per eum Sultani mors emanaret, dum focer eius Selimes, Soleimanis filius, occupato citra tumultum imperio, ad exercitum in caſtra veniſſet. Nam ſi tam Genizari, quam reliqui milites, de morte Sultani ſui maturius certiores facti fuiſſent: magno in caſtris excitato tumultu, tentoria theſaurosque regios, cum Chriſtianorum & Hebræorum rebus, pro more libidineque ſua diripuiſſent; ac ſpoliis hiſce ditati, neminis auctoritate contineri ſe amplius in officio paſſi fuiſſent. Quæ ſane rerum apud hoſtes confuſio militarisque licentia, Maximiliano Cæſari, numeroſis & exquiſitis toto ex orbe Chriſtiano copiis inſtructo, præbere peroptatam occaſionem rei feliciter gerendæ potuiſſet. Exſtinctus fuit Soleimanes anno Mahumetano 973, die [C. 1566.] quarto menſis Septembris. Agebat, quum moreretur, ætatis annum LXXVI. Imperio præfuit annis XLVI, & ſex menſibus.

Occupato Zigeto, Babozam oppugnaturi Turci quoſdam e ſuis mittunt, qui arcem dedi iuberent. Id vero licet facturos ſe noſtri negarent, quod tamē eam defendi non poſſe contra vim tantam ſcirent, incenſam deſerunt: quorum exemplum Sachani & Zorgenſes ſunt imitati.

Eodem anno, die menſis eiuſdem XXIII, Sultanus Selimes II, ætatis annum XLII agens, in imperio Soleimani patri ſucceſſit. Quippe quum ad Magneſiam intellecta morte patris, ex Aſia ſumma celeritate Iſcodaram, e regione Con-

ſtantinopolis ſitam, hoc die perueniſſet: mox a Boſtange baſſa, hortulanorum præfecto, pro more triremi exceptus, & Conſtantinopolim trans Boſporum vectus fuit. Et quia Selimes generum ſuum, Iſchenderem baſſam, quem proſultanum Conſtantinopoli diſcedens reliquerat Soleimanes, de aduentu ſuo certiorem reddiderat. cũ mandatis, vt eius opera ſtudioque res ad ingreſſum in vrbem, pompamque regiam pertinentes, ſine mora pararentur: mox illo ipſo die deductus in ſaraium, ſolio conſedit imperatorio illius cubiculi, quod ſolis eſt Sultanis Oſmanidarum gente prognatis occupare permiſſum. Inde per vrbem proclamationes more maiorum factæ, quibus vota primum concipiebantur, vt anima Soleimanis in Paradiſo felix æuum ageret, ac in perpetua gloria quieſceret: deinde, multos vt annos viueret Sultanus Selimes Chan, proſperique ſtatus incremento continuo frueretur.

Poſtridie, qui dies erat XXIIII Septembris, e ſaraio prodiit, ſeque per vrbem populo ſpectandum exhibuit. Peregit & paternas exſequias, ac magno animalium numero cæſo, cibisque coctis itidem innumeris, epulum funebre quibuſuis, cum ingentis ſummæ aſprorum erogatione, præbuit. Inde ſollemni pompa, maximoque ſuorum adplauſu, in ſaraium rediit.

Ante, quam hæc fierent, per Iſchenderem baſſam proſultanum euocari ex omnibus locis Genizaros, paternæ mortis adhuc ignaros, in opidum non procul a Conſtantinopoli ſitum, ſub prætextu mittendi ad obſidionem Zigetanam militaris ſupplementi, iuſſerat. Ad eos Iſchender baſſa, Selime iam paternum in ſolium collocato, de Selimis voluntate profectus; obitum Soleimanis, & ſucceſſionem Selimis exponit. Inde pro direptionibus vſu receptis in obitu principis Oſmanidæ, centum millia Sultaninorum eis offert. Non ingrata fuit oratio baſſæ Genizaris, ea lege tamen adſentientibus, vt largiores annonæ militaturis darentur.

Selimes ergo Genizaris inauctoratis, die menſis Septemb. XXVII Conſtantinopoli diſcedit, & magnis itineribus Albam Græcã contendit. Quum iſtuc adlatũ poſtea Soleimanis cadauer in vrbem deduceretur, pedes ante paternũ funus incedebat habitu lugubri Sultanus Selimes, comitantibus baſſis, Cadileſcheris, ceterisque begis. Inde Cadios populis, conſuetum donatiuum Genizaris dedit. Quibus peractis, Conſtantinopolim cadauer paternum auehi iuſſit, & in Zuna, quam ipſe ſibi viuus exſtruxerat, condi. Curata fuit ea res ab Achmete baſſa, Ferhateque Capizilariorum Aga, deducentibus begis & Genizaris, cum vexillo regio: tamdemque die XXII Nouembris peruentum Conſtantinopolim. Ibi funus exceptum fuit frequentiſſimo concurſu mortalium, præeunte Muphti, qui apud Muſulmanos & iuris, & religionis, omniumque ſacrorum rex eſt: ſubſequentibus, Iſchendere baſſa proſultano, Dephterdaris, qui Cameræ vel ærarij præfecti ſunt, aliisque begis, omnibus pullatis: quorum terga plebis infinita multitudo claudebat. Exemtam e curru ſandapilam vel arcam ligneam præcipui begi per vices, erectarum in ſublime manuum palmis ſuſtinuere, ſicque per vrbem geſtarunt: eiulantibus interim Taliſmanis, & ad Zunam vſque leſſum quemdam, Mahumetano ritu, lamentabili voce concinentibus. Hinc depoſitum in Zuna cadauer: inſtratus ſandapilæ pannus cymatilis præſtantiſſimus: & ſupra hunc alius auro intertextus: ad latus acinax poſitus, index profuſæ bello vitæ: ad caput collocatum e lino ſubtiliſſimo, ſpiris aptatum candidiſſimis tulipantum, quo viuus vti conſuerat, cum nigris ardearum pennis ſeleciſſimis: pone caput, in pauimento poſiti cum candelabris ingentes, pyramidali forma, rotundi nihilominus cerei; qui tamen numquam accendi ſolent. mox adhibiti Taliſmani & Hoggiæ, (ſacerdotum hæc Muſulmanis ſunt nomina) qui more gentis humi diuaricatis ſedentes cruribus, perpetuo preces quaſdam in eius Zuna murmurando deblaterarent. Hæc omnia, quum multis poſt annis Conſtantinopoli eſſemus, coram inſpeximus. Circum ſandapilam ipſius, & aliæ ſunt ſandapilæ, etiam Sultanæ (de qua diximus) Roſſæ, quam liberorum Soleimanis. Acciderunt hæc anno Mahumeta-

C.1566. no DCCCCCLXXIII.

Interea Selimes, ob hiemis imminentis aſperitatem, Vngariam reliquit: &

Pertauum

Pertauum baſſam, ſatis magnis cum Turcorum, Valachorum, Tatarorumque copiis, Erdeliano bego, qui bellum contra Maximilianum proſequebatur, adeſſe iuſſit. Dolebat Erdeliano, Suendium anno ſuperiore cepiſſe Tocaium, in quo maiora minoraque tormenta bellica, præter ingentẽ rerum bello neceſſariarum, annonæque copiam reperiſſet. Quapropter eam arcem recuperare ſtatuit, magni ſcilicet ſuas ad res vel tutandas, vel prolatandas momenti: quod eſſet in Vngariæ ſita limitibus, & Erdelij duobus amnibus circumdata, Tibiſco & Bodrogo. Militem ergo, cum maioribus decem machinis adhibet, omnique vi & impetu oppugnare munitionem incipit. Ex altera parte Suendius eam minime deſerendam ratus, quum alia defenſioni parat idonea, quibus Iacobo Ramingero, cuius ipſe fidei Tocaium commiſerat, in tempore ſuccurreret: tum ab Imperatore Maximiliano ſubſidia maiora poſtulat. Is Henricum Staupicium, cum mille Germanis equitibus, ſex peditum vexillis, ſtipendiis, & annona neceſſaria, mittit. Sed prius quã auxiliares hæ copiæ Tocaium perueniſſent, ſparſa fuit in caſtris Erdeliani fama, decem millia Tatarorum, a Selime, defendendi eius cauſa, cum Turcis & Valachis relictorum, per ſeditionem totum populari Erdelium, ac inaudita crudelitate paſſim in fortunas & corpora miſerorũ, cuiuſuis ætatis & ſexus graſſari. Quapropter obſidionem ſoluere coactus fuit, ne dum iſtic ipſe pertinacius hæreret, ſuos ad internicionem deleri ſineret. Liberato ab hoſtili oppugnatione Tocaio, Ramingerus in abſcedentes erumpens, pluribus cæſis, reliquos palantes & trepidos fugauit. Nec parum Erdeliano cum hiſce Tataricis, Turcicis, Valachicisque copiis negotij fuit, quum aliquot eorum millia trucidaret, ac Varadini viciſſim ab eis obſideretur. Vnde fuga dilapſus, recenti coacta ſuorum manu, rurſus haud exiguam ipſorum ſtragem edidit: qua demum territi, ſemet in Podoliam & Roſſiam effuderunt; vbi crudelium belluarum immanes reliquiæ, fortiter a Palatino Roſſorum debellatæ, perierunt.

Poſt diſceſſum barbaricarum & Erdeliani copiarum, Suendius ſuis media bruma productis, ad obſidendum Zatuarum profectus eſt, caſtrum momenti non leuis, in Erdelij finibus ſitum quod Georgij Bebeci ditionis erat, hominis nefarij, qui primus auctor huius inter Cæſarem Erdelianumq; belli exſtiterat. Bebeçus iam ante perſpecta victrici toties virtute fortunaque Suendij, quod magnopere metueret, ne caſtro expugnato, in Maximiliani manus, cum præſenti vitę periculo, veniret: vxore familiaque Zatuari cum præſidio relicta, fugæ beneficio ſaluti ſuæ mature conſuluit. Aliquamdiu perſtiterũt in obſidione toleranda præſidiarij, quod machinæ bellicæ nihil nec ipſis, nec caſtro damni dare poſſent. Cui Suendius incommodo remedium quęſiturus, dum ipſemet omnia circum arcem loca perluſtrat & explorat: agnitus ab hoſtibus ex inſigni proceritate corporis, qua longe ſupra ceteros eminebat, deque comitatus frequentia, parum omnino abfuit, quin diſcrimen vitæ adiret. Petitus enim globis aliquot tormentariis fuit, e machinis non modicis, quorum vnus humerum ita ſtrinxit: vt etiam veſtis eius igne cõcepto, quod eſſet ad pellendum frigus hibernum ſuffulta pellibus arderet. Nihilominus commodiore pro machinis reperto loco, & iis mox in illũ, magno cum militum labore, quos in officio, ſi quiſquam alius, hic ſane dux continere potuit, translatis; ad extremam redacti deſperationem præſidiarij, coniugi perduellis, ac familiæ, ſibique ſalutem & incolumitatem pepigerunt, atque ita caſtrum Suendio dediderunt. Is vero non tantum pacta conuenta dediticiis bona fide ſeruauit, ſed etiam Bebeci coniugem, cum mundo ſuo muliebri, & aliis rebus, quas caras habebat, abire omni abſque iniuria paſſus eſt. Potitus fuit Zatuaro Suendius ſub medium menſem Ianuarium, anno Mahumetano DCCCCLXXIIII. C.1567.

Non magno poſt captum Zatuarum temporis interiecto ſpatio Suendius, qui bellum in Erdelij finibus gerere non deſinebat, nulla frigoris hiberni ratione habita, Muncazium cum ſuis obſedit, locum munitiſſimum, & huic bello conficiundo cum primis idoneum: cuius præſidiarij vitam facultatesque ſaluas pacti, deditionem fecerunt. Ea res animum Erdeliani mirifice perturbauit, nec minus accendit, vt totis viribus amiſſam munitionem recuperandã ſtatueret. Non enim

ignorabat, hac patere tranſitum in Poloniam & Roſſiam: ſeque præpediri occupato Muncazio, quo minus in poſterum ſubſidiarias e regno Poloniæ copias habere poſſet: niſi eas per Moldauiam, variis ambagibus, & itinere difficili, venire vellet. At non contentus occupatione Muncazij Suendius, mox etiam corona militari munitionem Huſtianam cingere perrexit. Quod quidem nō Erdelianus tantum grauiter ac moleſte tulit, verumetiam Budenſis baſſa: qui datis ad imperatorem Maximilianum frequentibus litteris, hortari non ceſſabat, vt a cepta obſidione Suendium diſcedere iuberet, ne inchoatum pacis componendæ negotium impediretur. Simul etiam ſuis in cōſilium adhibitis, deliberabat; quanam via poſſet obſeſſis opem ferre. Quumque iam pridem de hiſce rebus omnibus ad Sultanum Selimem retuliſſet, indignatus ille, Pertauum baſſam exercitum ſuum, cum Romaniæ beglerbegi copiis coniunctum, in Vngariam ducere iuſſit. Vtrumq; tamen ab inſtituta Selimes expeditione mox reuocauit, quum intellexiſſet, Verantium Agrienſem præſulem, & Chriſtophorum Tifembachum baronem, Vienna Conſtantinopolim ablegatos, ad ſe contendere. Quamobrem & Budenſis baſſa, miſſis ad imperatorem Maximilianum muneribus ampliſſimis, petiit; ne turbari pacis tractationem pateretur. Sua quidem ex parte futurum aiebat, vt palis tranſfigerentur omnes, qui per Cæſaris fines excurrendo damnum dediſſent. Hæc ille multoties pollicebatur, ſed e diuerſo duces Erdeliani, quum Suendium viderent abiiſſe Caſſouiam, ne ſpem pacis interturbaret: collectis non magnis copiis, impreſſione nec opinata Riſuarum adorti ceperunt, occupatis etiam thermis, quas Riuulos Dominorum adpellant. Has enim Suendius ante biennium eis ademerat. Id vbi factum Ruberus accepit, legatus Suendij, magnæ vir bellicis in rebus induſtriæ, mox cum iuſtis equitum peditumque copiis adcurrit, & hoſtibus inexſpectato ſuo territis aduentu; Riſuarum, adhibita vi maxima, recuperat: præſidiarios interficit: moxq; Riuulos etiam nullo negotio recipit. Quippe caſu quodam accenſo puluere tormentario, caſtrum ardere cepit; ideoque maiori parte propugnatorum exſtincta, in Ruberi poteſtatem venit.

C. 1568. Anno denique Mahumetano DCCCCLXXV, pax octauo quoque anno renouanda inter Maximilianum Auguſtum, Sultanumque Selimem coiit, qua Erdelianus etiam comprehendebatur. Eius quum aliæ leges & conditiones erant, tum vti quiſque ſibi retineret, quidquid eo bello cepiſſet. Id vero plurimum Maximiliani rebus profuit. Nam fines ſuos opera Suendij ſic ampliarat, vt ad XL milliaria Germanica cis & vltra Tibiſcum late dominaretur: qua quidem in regione multæ ſunt arces, multæ munitiones inſignes, partim ab hoſte captæ, partim factæ diligentia Suendij, partim inchoatæ. Idem & ærarij noui (Cameram vulgo vocant) in iis locis auctor exſtitit, de quo non leue ſubſidium publicis rebus acceſſit: caſtris, aliiſque munitis locis, cum imperio Germanos, iuſtis & grauibus de cauſis, præfecit: totam denique rem limitaneam matura prouiden-

C. 1568. & 1569. tia, tam in Vngariæ, quam vicinæ Stiriæ finibus conſtituit: anno DCCCCLXXV, & DCCCCLXXVI.

C. 1569. Hoc anno DCCCCLXXVI ſplendidiſſimum & inſtructiſſimum Venetiis nauale, ſub medium menſem Septembrem, accenſo tormentario puluere, maximo cum reipublicæ detrimento conflagrauit. Ibidem tam in vrbe, quam terra continente, diuturna & inuſitata quædam erat annonæ caritas. Quamobrem Sultanus Selimes, licet initio regni pacem, a Soleimane patre cum Venetis initam, confirmaſſet; tamen vel ambitione propria, vel ſuorum impulſu, vel hoc Venetorum aduerſo caſu permotus, bellum eis inferre ſtatuit, quæſito prætextu, quaſi Cyprum nullo iure poſſiderent, quæ ob ſucceſſionem gentis Oſmanidarum in iura Sultanorum Ægypti, ad ſe directo pertineret. Licet enim Selimes auus & Soleimanes pater, annui tributi, quod a Venetis eius regni nomine pendebatur, ſolutione contenti, poſſeſſionem inſulę Venetis hactenus reliquiſſent: nullum tamen hoc ſibi gignere præiudicium poſſe dicebat, quo minus iam tributo repudiato, regnum ſui iuris occuparet, ac ſibi retineret.

Itaque menſe Februario ſequentis anni, Cubatem Zauſium Conſtantinopoli Ve-

poſt Venetias ablegauit, qui a Senatu Cyprum repeteret: ac recuſaturis, bellum denuntiaret. Adpulit is Venetias ſub initium menſis Aprilis, anno DCCCCLXXVII, C. 1570. & mandato Selimis expoſito, repulſam tulit.

Quapropter menſe Maio miſſi cum claſſe militeq; fuerunt, qui bellum Cyprium gererent, Muſtaphas Baſſa, copiarum terreſtrium, & Pialis Alisque baſſæ, claſſiariorum præfecti. Pialis prouectus cum ſuis ad Tenum, inſulam Venetorum in Ægæo, ferro ac flammis eam, non ſine graui tamen ſuorum iactura, direptam vaſtauit.

Menſe Iunio Sebaſtianus Venerius, inſulæ Corcyræ maxima cum poteſtate præſes, Soppotoum caſtrum Albaniæ, non procul a Corcyra ſitum, expugnauit: eique præſidio impoſito, ac rebus neceſſariis munito, Manuelem Murmurium, oriundum e Napolio Romaniæ, (Naupliam Argiæ veteres adpellauere) præfecit.

Sub eiuſdem menſis exitum Marcus Quirinus, claſſis in Hadriatico præfectus, arcem ſinus Mainenſis, (Mainam ſunt qui Leuctra veteribus adpellatam putant, ipſum vero ſinum Mainenſem, Meſſeniacum:) ad portũ, quem vulgo Qualliarum ſiue coturnicum vocant, poſitam feliciter expugnauit: actisque ſub ea cuniculis, & ſuppoſito incenſoque puluere tormentario, funditus euerſam diruit: ne barbaris amplius receptum præberet.

Nicoſia, Cypri metropolis, ſub exitum Iulij menſis a Muſtapha baſſa obſideri cepta, & acerrime tam oppugnata, quam defenſa, tamdem die x Septembris in hoſtium poteſtatem venit, miſereque direpta fuit: cæſis præſidiariis, exſtincta nobilitate, perexiguis reliquüs ſeruituti mancipatis. Erat olim Cypri regia, quæ cẽtum & amplius ante hoc tempus annis redacta fuerat ſub imperiũ Sultani Cairenſis, eiq; hoc modo facta tributaria. An. Chriſtiano 1423 bellum erat Iano Petri filio, regi Cyprio, qui penultimus fuit inter legitimos reges ex Luſignana familia, cum Ægyptio ſiue Cairenſi Sultano Melechella: quo bello captus ab hoſte Cyprius, perſolutis CXV CIↃ Seraphinorũ, in regnum cum pacto tributi annni reſtituitur. Is moriẽs filium Ioan. reliquit impuberem, cui primo matrimonio, poſtquam adoleuiſſet, filia Marchionis Itali Montisferratenſ. nupſit: qua mortua, Helenam Palæologinã duxit. Ex ea nata fuit vnica filia Karulota, quæ Io. Luſitano primum nupſit, cui præbitum venenum mortem adtulit. Erat Karulotæ Iac. frater, illegitimo toro natus, cui ſacris initiato pater archiepiſcopatũ Nicoſianum adſignarat. Is imperandi libidine ductus, eccleſiaſtica dignitate ſpreta, regnum inuadit: a quo tpe dictus a Græcis Cypriis fuit Re Zages, (ſic enim in quodã manuſcripto libello meo Græco legitur) adpellatione partim Italica, partim Gallica. Nam Gallis *Roi Iaques*, rex Iacobus eſt. Karulota ſecũdas nuptias cum Lud. Sabaudi Ducis filio contrahit. Is claſſem inſtruens, in Cyprum cũ Karulota coniuge proficiſcitur. Redeunte legitima regis defuncti filia, iuſtaque regni herede, Iacobus nothus regno pellitur. Eiectus ad Sultanum Ægypti Syriæque confugit, Aleſſeraphum, & opem eius ad recuperandũ regnum implorat. Adſenſus poſtulatis Iacobi Sultanus, eum pulſo viciſſim cum Karulota Sabaudo, in regnum reducit: & nomine reſtitutionis huius ac beneficij, tributum non inuito imperat. Id tributum ex mercibus quotannis Sultano ſoluendis conſtabat, certo mercium genere, ſpecierumque numero expreſſo. Necdum id temporis vxorem Iacobus duxerat. Itaq; Venetias profectus, Æcaterinam Cornaram, prius a Senatu S. Marci filiam adoptatam, cõſtituta de publico dote, matrimonio ſibi copulat: vt hoc adfinitatis Venetæ vinculo, potentiſſimæ mari reipublicæ præſidio ſeque regnumque ſuum ſtabiliret. Nec multo poſt, relicta coniuge prægnante, moritur. Contigit hoc anno Chriſt. 1470, qui Mahumet. erat 874. Exſtincto rege, poſthumum regina marem parit, qui tamen non diu ſuperſtes fuit. Tum vero Veneti viduæ perſuadent, vt regno cederet, cui defendendo par ipſa non eſſet, annuoq; reditu 4 aut 5 millium Zecchinorum contenta, patriam immortali beneficio ſibi deuinciret. Hoc modo redacta in poteſtatẽ inſula, nihilominus Veneti Sultano Ægyptio, tributi eius nomine, quod Iac. rex illi pollicitus fuerat, merces in pactis conuentis expreſſas quotannis mittebãt: donec an. Ch. 1517, qui Mahumetanus erat 923, Sultano Tommambai & Ma-

melucis a Sultano Selime deletis, & Ægypto Syriaq; ſubiugatis conuerſum a Selime victore, Mamelucorumque ſucceſſore, tributum hoc fuit in certum pretium, videlicet VIIICIƆ Zecchinorum: quos Cypri nomine Sultanis Turcicis ex eo tempore Veneti perſoluerunt, donec a Selime II, Cyprum ſibi ceu domino directo, repetente; bellum, de quo nunc agimus, indictum Venetis fuit. Capta Nicoſia, Famaguſtam Muſtaphas baſſa tandem obſidere cepit an. Mahumet.
C 1571. 978. ſub medium menſem Aug.

C. 1572. Anno DCCCCLXXIX, dum obſideretur, & grauiſſime a Turcis oppugnaretur Famaguſta, claſſis Turcica damnum illatura Venetorum inſulis in Ægæo, Ali baſſa duce Cretam (Candiam nunc vocant) petiit: vbi expoſito in terram milite, ſæuitum in obuios immaniter. Munitis ciuitatibus & opidis ita proſpectū mature fuerat a gubernatoribus inſulæ, nullum vt ab hoſte detrimentum acciperent. Solum Rhetymum adortus Vluzalis, Aphricanæ Barbariæ proſultanus, cuius ante facta mentio, quod ab incolis deſertum fuiſſet, nemine reſiſtente, menſe Iunio vaſtauit. Alis baſſa tamdem recēſitis copiis ſuis, quod apud ipſos per fabas vel aſpros fieri conſueuit, quum IIICIƆ IƆCC amiſiſſe ſe videret: relicta Creta, Cerigum Veneti iuris e regione promontorij Maleæ ſitam inſulam, (Citheram dixere veteres) ad S. Nicolai portum inuaſit, & maiori ex parte diripuit. Inde Zacynthi & Cephaleniæ ſuburbiis ac vicis excidio datis, (arces enim præſidiis & opere ſic munierant Veneti, vt eas hoſtis adgredi non auderet) Soppotoum pergit Alis baſſa: numeroque militum ſuperior, cæſis captisve præſidiariis, arcem recipit: cuius etiam præfectus Manuel Murmurius, vir bello ſtrenuus, in hoſtis poteſtatem venit.

Hinc obſeſſum terra marique Dulcinium, ſitum in Albaniæ Dalmatiæque finibus opidum, menſe Iulio Turcis ſe dedidit: ciuibus libertatem ſuam, militibus vitæ pactis incolumitatem. Sed dum contendunt inter ſe baſſæ, quorum alter opidum terreſtribus copiis, alter mari obſederat, vtrius eſſe deberet: pleriqueomnes in ſeruitutem abducti fuerunt, exceptis Sarra Martinengo, Dalmatiæ ſupremo cum imperio gubernatore, ac Marco Venerio, Dulcinij præfecto.

Tunc etiam Turci potiti fuerunt Antibari, per ſummam ignauiam deditionem faciente Alexandro Donato prȩfecto: itemque Butua, quæ defendi non potuit, quod eſſet verſus mare parum munita.

Vluzalis & Caragoſa Raiſus, quum ad inſulam Lieſenam adpuliſſent, (Farum Dalmatæ vocant, vbi Farenſis eſt epiſcopatus) ſuburbia depopulati ſunt: arcem, quam egregie munitam vidimus, tentare non auſi. Lieſena relicta, Curzolam petierunt, quam Corcyram Nigram vocant, haud procul inde diſſitam: cui quidem inſulæ nihil aliud dedere damni, quam quod Vlatim pagum flammis iniectis exuſſerunt. Nam quum opidum inſulæ, quod ipſum quoque Curzolæ nomen habet, a viris deſertum, adgrederentur: a feminis, animoſe patriam defendētibus, memorabili cum marium Curzolanorum, & ipſorum hoſtium infamia, femineique ſexus immortali laude, reiecti fuerunt.

Famaguſtani per integrum annum obſeſſi, quum fortiter hactenus omnem vim hoſtilem ſuſtinuiſſent: tamdem in extrema rerum omnium penuria deditionem fecerunt, his legibus: vt Venetis vitæ concederetur incolumitas, & vti cum armis ſuis ac facultatibus in Cretam deducerentur: Grȩci domos ſuas incolerent, poſſeſſionibus ſuis fruerentur, ritu Chriſtiano viuerent. Quibus conditionibus a
C. 1572. Muſtapha baſſa, initio menſis Auguſti, anno DCCCCLXXIX, laudatis & adprobatis, ipſiusque manu ſubſignatis: die quinto dicti menſis Auguſti prodiit ex vrbe Marcus Antonius Bragadinus, ſub quo defenſa fuerat hactenus, & cum illuſtri nobilium virorum comitatu in Muſtaphæ caſtra venit, eique claues ciuitatis, quod in deditionibus fieri ſolet, obtulit. Exceptus initio comiter a Muſtapha baſſa, mox ab illa crudeli bellua, per ſummum ſcelus violata fide, quum aliis per ludibrium adficitur exquiſitis iniuriis, tum ad extremum viuus excoriatur. Laurentium Tepolum, Paphi præfectum, qui & ipſe cum aliis Famaguſtam ſingulari virtute propugnarat, ſuſpendio Muſtaphas necari, ceteros dediticios immaniter contrucidari iuſſit. Turcorū, qui obſidionis principio in vniuerſum ad ducenta millia cēſebantur, in

tur, in quibus erant Azaporum LXXXCIↃ, Genizarorum XIIIICIↃ, volonum (Acanzios ipſi vocant) LXCIↃ, periiſſe conſtat obſidione durante, ſupra LXXXCIↃ.

Erat initio belli Cyprij, defendendæ contra Turcorum vim, reipublicæ Chriſtianæ cauſa, percuſſum fœdus inter Pium V Pontificem maximum, Philippum regem Hiſpaniarum, & Senatũ Venetum. Eius fœderis copiarum omnium deſignatus fuit imperator, Ioan. Auſtrius, Karuli Auguſti F. Hiſpani frater. Pontifex ſuis triremibus Marcum Antonium Columnam, Ducem Talliacoccianum, nobilitatis Romanæ principem, præfecit: Veneti ampliſſimæ, quam inſtruxerant, claſſis imperium Sebaſtiano Venerio, quem poſtea Ducem quoque ſuum crearunt, commiſere. Præter hos & alij hac erant in expeditione principes & illuſtres viri, magnus regni Caſtiliæ Cõmendator, Aſcanius Cornianus, Ioannes Andreas Doria princeps Melphitanus, Auguſtinus Barbarigus, Marcus Quitinus, Antonius Canalis, Veneti: Alexander item Farneſius, Octauij Ducis filius, princeps Parmenſis; Franciſcus Maria, Guidonis Vbaldi filius, Rouereus, Vrbini princeps; Paulus Iordanus Vrſinus, Dux Braccianenſis; Aluarus Marchio S. Crucis, & alij plures. Hæc claſſis quum menſe Septembri Meſſana Siciliæ ſoluiſſet, hoſtilesque nauales copias ad Inebechtim ſubſiſtere (ſic Turci nominãt ciuitatem, quam noſtri Lepantum adpellant, veteres dixere Naupactum) nuntiatum eſſet: tandem ad portum inſulæ Cephalleniæ, quem vallis Alexandrinæ vocant, adpulit. Stabat haud procul a noſtris in Inebechtino ſinu, qui Corinthius olim nuncupabatur, claſſis hoſtium: cui cum imperio præerant, Pertauus baſſa copiarum terreſtrium, & Alis baſſa ſociorũ naualium dux ſupremus. Inter hos, cognito Chriſtianæ claſſis aduentu, ſententiarum diuerſitas exſtitit. Pertauus abſtinendum iudicabat a prœlio, quod cõiuncta iam Chriſtianorum claſſis, vnius imperio ducis regeretur: exſpectãdum eſſe perexiguum ad tempus, quo futurum ſit, vt, illo præſertim anni tempore, ſoluatur. Alis e cõtrario ſentiebat, omnino dimicandum. A Pertauo ſtabant rei naualis peritiſſimi veteraniq; duces, Sirocus Alexandriæ ſangiacus, Carabuces ſangiacus Souriſaris in Caramania ſiue Cilicia maritima Mechemetes begus, Salę Raiſi filius, ſangiacus Eubœę ſiue Negroponti: cum Ali vero ſentiebant, Chaſanes begus, Chairadinis Barbaroſſæ filius, Vluzalis proſultanus Ceſairenſis, & Caias begus Smyrnenſis ſangiacus: quorum ſentẽtia tamdem vicit, Vluzali iubente in medium proferri & recitari mandatũ Sultani Selimis, quo victoriam vti proſequerentur, eis iniungebatur. Omnium ergo ſententiis decretum prœlium, quod non minori animorũ alacritate noſtris etiam expetentibus, commiſſum fuit ad tres exiguas inſulas, vel marinos potius ſcopulos, quos Cuzolaros hodie tam Græci, quam noſtri vocant. Victoria potiti ſunt multis a ſæculis inaudita Chriſtiani. Periit occiſus Alis baſſa. Pertauus animaduerſo præſenti ſuorum interitu, non magno nauigio fugiens ad terram euaſit. Vluzalis mari profugit cum 30 plus minus ve triremibus. Cæſa fuerunt hoſtium ad XXVCIↃ, capta IIIICIↃ. Claſſis hoſtilis vniuerſa, cum ſpoliis immenſis, Chriſtianorum in poteſtatem venit: iis dumtaxat exceptis triremibus ac nauigiis, cum quibus Vluzalim euaſiſſe diximus. Liberata Chriſtiana mancipia ſupra XIIIICIↃ. Pugnatum die VII menſis Octobris, anno Mahumetano DCCCCLXXIX. C. 1572.

Hac Turcis illata clade, Veneti Margaritinum, in Chimeriotarum regione, quæ Albaniæ pars eſt, (ſic a Cerauniis dictam mõtibus aliqui putant) haud procul a Corcyra ſitum, deditione ceperunt 12 die Nouembris, vitam facultatesq; ſaluas paciſcentibus barbaris: & ipſum caſtrum mox igne cõcrematum diruerunt. Soppotoum quoq; deſertum a Turcis, Albani occuparunt, & Venetis reſtituerunt: a quibus redditum deinceps Sultano Selimi fuit. Anno ſequenti proximo, 980, C. 1573. XV menſis Ianuarij, tentata fuit a Venetis obſidio Caſtelli noui, captis ſuburbiis: ſed ſuccurrentibus barbaris, ab obſidione diſceſſum. Cupiebant Veneti hoc opido cum arce potiri, vt omni periculo Catarum, ciuitatem ſui iuris longe munitiſſimam, liberarent. Situm eſt enim Catarum in ſinu quodam maris, qui Rizonicus olim vocatus fuit, nunc ab ipſa ciuitate Catarinus dicitur: cuius oſtiũ Turci hactenus Caſtelli noui propugnaculo claudere, ne Cataro ſuccurri poſſit, fruſtra conãtur.

Variæ contigerunt ætate noſtra mutationes in regno Tuniſino, quo ſuperioribus annis rex Aſſan, Machmetis filius, (Muleaſſem noſtri non recte vocarunt, quum Mule regem vel dominum ipſorum lingua ſignificare tradatur, Aſſan vero proprium fuerit ei nomen) excluſo necatoq; maximo natu fratre Mamuna, qui noſtris eſt Maimon, potitus fuit. Idem ceteros quoque fratres ſuos, quos moriens ei pater XXI reliquerat, aut interfecit, aut ferro candenti oculis adhibito excæcauit: excepto Roſcette, qui ſecundo loco genitus fuerat. Is in conatu pellendi fratris Aſſanis, re parum feliciter geſta, Ceſairim (Algerium noſtri vocant) profugit ad Chairadinem Barbaroſſam: qui Roſcette Conſtantinopolim miſſo, ſub eius tamen reducendi prætextu deceptis Tuniſinis, Aſſanem expulit, vrbem cum arce totoque regno cepit, ac Sultano Soleimani, ſe proſultanum adpellans, ſubdi-
C. 1534. dit: quod quidem accidit anno Mahumetano DCCCCXL. Aſſanem Karulus Au-
C. 1537. guſtus in regnum, expulſo Chairadine, reduxit anno DCCCCXLIII. quod ille dein-
C. 1544. ceps a nemine vexatus obtinuit vſque ad annum DCCCCL, quo aduentantis cum claſſe Chairadinis fama territus, in Siciliam Neapolimque traiecit. Amida filius Tuniſim cum arce per abſentiam patris Aſſanis occupat, reuerſumque patrem capit, & oculorum pupillis candenti ſcalpello læſis, viſu ſpoliat. Eadem immanitate tractati ab Amida fratres, Nahaſer & Abdallas, quos cum patre ceperat. Amidam regno patruus Abdamelechus eiecit. Is enim Guletam profectus, & Franciſci Touaris Hiſpani, Guletæ præfecti ope Tuniſim ingreſſus, mox in arcem velata facie pergit, eamque deceptis cuſtodibus, qui Amidam eſſe credebant, occupat. Abdamelecho poſt trigeſimum & ſextum regni diem rebus humanis exemto, ſuccedit filius Machmetes, annos dumtaxat XII natus: quo necdum gerendæ reipublicæ per ætatem idoneo, quum intolerabilis curatorum eius adminiſtratio pleriſq; videretur, rediens Amida, regnum patrueli eripuit. Amidam rurſus excuſſere
C. 1573. Turci, duce Vluzali, anno DCCCCLXXX. fuitque Sultani Selimis auctoritate ſuffectus in ipſius locum rex alius. Amida Guletam profugiens, quæ Hiſpanorum præſidio tenebatur, priuatam cum duobus filiis vitam egit. Quumque magno recuperandi regni deſiderio flagraret, ſuos ad Ioannem Auſtrium, nauali de Turcis victoria toto iam orbe celebrem, mittit: qui opem eius auxiliumque poſcerent, vt regno reſtitueretur. Simul habiturum ſe promittit ingentes ab amicis ſociiſque copias, & eam annonæ abundantiam, quæ ipſius exercitui vel maximo ſuffectura ſit. Adnuit eius poſtulatis Auſtrius, & inſigni cum claſſe, quam aliis etiam cum triremibus Dux Sueſſanus, & Melphitanus princeps, Ioan. Andreas Doria comitabantur, in Africam tranſijcit, Tuniſim occupat, regem a Turcis datum in poteſtatem redigit, vrbem captam militi ſuo diripiendam cōcedit. Quum autem promiſſis Amida non ſatis faceret, fluxæq; ceteroquin etiam fidei ſigna quędam præberet, ſollicitatis ſecreto Turcicis auxilis: cum duobus filiis in Siciliam, iuſſu Auſtrij, tranſuectus fuit. Ibi quum futurum accepiſſet, vt frater eius Machmetes, cui maxime infeſtus erat, regno præficeretur: in eum furorem adactus eſt, vt de triremi ſe pręcipitaturus, & aquis ſuffocaturus eſſet, vix Amida filio, quo minus id faceret, impediente. Machmetes Amidę frater, ab Auſtrio regnum impetrauit, pręſtito prius in Auſtrij præſentia ſacramento, quo ſe perpetuo fidelem Hiſpano regi clientem futurum promiſit. Is proximo deinde bello, quod expoſituri ſtatim ſumus, in Turcorum poteſtatem venit, & Conſtantinopolim trans mare vectus fuit: vbi ſuperſtes adhuc ante triennium, quum iſtic eſſemus, in arce, quæ de ſeptem turribus a Græcis Hepta Gulades, a Turcis Iadicula dicitur, ſub cuſtodia detinebatur. Hinc Auſtrius ſuorum concilium cogit, in quo variis dictis examinatiſque ſententiis, tandem concluſum: debere nouam munitionem inter Guletam & Tuniſim, ad interiectum vtrique lacum exſtrui, quæ X milliaribus Italicis a Guleta, paulloque minus a Tuniſi diſtaret. Eius rei perficiundæ cauſa relictus iſtic Gabriel Serbellonius Mediolanenſis Italus, cum IIICIↃ Italorum peditum; & Salazarus Hiſpanus, cum totidem Hiſpanis: quorum vterq; muniendarum vrbium & arciū peritiſſimus erat. Conſilij totius hic erat finis & ſcopus, vt hoc modo Guleta firmior efficeretur, & tanto facilius in fide barbari cōtinerentur, ob viciniam vtriuſque

vtriuſq; præſidij, commoditatemq; lacus; ad quem quia ſita eſſet vtraq; munitio, nullo negotio alteris alteri ſubuenire poſſent. Geſta fuerunt hæc an. DCCCCLXXX. C.1573.

Ægerrime ferebat Sultanus Selimes hos Chriſtianorum in Aphrica progreſſus. Itaque Sinanem baſſam, virum aſtutum, reique militaris peritiſſimum, claſſi ſupremo cum imperio præficit, qua CLX triremes, & XXXIII diuerſi generis nauigia continebantur. Is in Aphricam menſe Iulio, anno Mahumetano DCCCCLXXXI, adpulit. C.1574.

Quamquam vero nouę munitioni abſoluendę præfectus Serbellonius magna rebus in omnibus diligentia fuiſſet vſus, tamē ea necdum erat perfecta, quod ſerius architecti, cum fabris cæmētariis, & omni materia miſſi, tandem in Aphricam ſub finem menſis Martij perueniſſent: quorum aduentus Octobri menſe præcedētis anni promiſſus fuerat, cum XL triremibus, quarum nauales ſocij muros Tuniſinæ vrbis ad ſtructuram nouæ munitionis demoliri debuerant: quod factum non fuit, quantumuis Auſtrius in vicina Sicilia degeret. Erat etiam pręſidiariorum militum deminutus numerus, exauctoratis temere nonnullis, quos omnem in euentum retentos oportuit. Hoc modo per ignauiam ſocordiamque factum, vt in hoſtium poteſtatem munitiones hæ nullo prope negotio venirent.

Turci primum Guletam obſidere ceperunt, cui Petrus Carrera Hiſpanus præerat. Ei Serbellonium de ſubſidiis mittendis vrgenti, quamquam loco munitiori eſſet, Serbelloniano necdum ad finem perducto; tamen DCL pedites partim Itali, partim Hiſpani fuere miſſi. Hinc a Turcis etiam Serbellonius obſeſſus fuit, quorum exercitum nouis adductis copiis Ramadam Ceſairis beglerbegus adauxerat. Carrera denuo ſubſidium petit. Ea res anxium Serbellonij animum non parum torquere. Si nullos miſiſſet, futurū verebatur, vt in ipſum amiſſæ Guletæ culpa conferretur: ſin autem, vt ſuo ſemet præſidio nudaret. Nihilominus conceſſa Carreræ manus ſubſidiaria. Duobus interea nauigiis adpulerunt ex Hiſpania DC milites Hiſpani, qui noctu per ipſas Turcorum excubias penetrantes, quum vexillis & veſtibus Turcicis vterentur, & quoſdam Turcice loquentes ſecum haberēt, Guletam ingreſſi ſunt. Tamdem & tertio Carrera militem ſibi ſummitti a Serbellonio poſtulat, & quingentos beneficio noctis vſos impetrat, cum egregiis præfectis, ac inter alios, Salazaro magnæ virtutis & exiſtimationis viro. Nihilominus arx Guletana Turcorum in poteſtatem venit. Neq; defuere, qui Carreram proditionis inſimularent. Prius quidem certe, quam Turci adpuliſſent, vel per inſcitiam, vel ſuperbiam, quingentos milites veteranos Italos admittere noluit: quod minime conceſſurum ſe diceret, vt in eius gloriæ partem venirent Itali, quam Hiſpani Guleta defendenda conſequuturi eſſent. Equidem apud ipſos Turcos ex fide dignis hominibus accepi, Carreram fuiſſe virum prorſus ignauum & formidoloſum, qui pulueris tormentarij nidorem ferre nō poſſet, nec tolerare fulmina diſploſarum machinarum: quæ ſane quoties in hoſtem exonerabantur, ipſe ſubterraneis ſe teſtudinibus, concameratisq; locis abdebat, bombaceq; ſuas obthurabat aures. Feruntur ei Turci proditionis obtuliſſe præmium regni Cyprij pręfecturam: neq; tamen dediticio pepercere, ſed tamquam vili mancipio ſunt vſi. Capta Guleta, prętter aliam prædam, potitus eſt Sinan baſſa quingentis machinis bellicis, cum ingenti tormentarij pulueris, aliarumq; bello neceſſariarum rerum, & annonæ copia. Noua quoque deinde munitio a Turcis occupata fuit, non tamen multo ſine ſanguine: capto etiā Serbellonio, qui crudeliter a Sinane baſſa tractatus fuit. Hoc modo prorſus eiecti ſunt Hiſpani ex Aphrica, intra trigeſimū & ſextum diem: amiſſaq; per ſummam ignauiam ea, quæ Karulus Auguſtus in poteſtatem optimo conſilio redegerat, vt ſecuritati Siciliæ, regni Neapolitani, totiusque tum Italiæ, tum Hiſpaniæ conſuleret. Fueruntautem hæc anno DCCCCLXXXI geſta, cuius initio Veneti certas ob cauſas, non conſultis & inuitis adeo, Pontifice atque Hiſpano, contra leges fœderis, pacem cum Sultano Selime II fecerant. C.1544.

Tunc etiam Corcyræ muniendæ Venetis occaſionē præbuit exſcenſus crudelis in eam inſulā Sinanis baſſæ, redeuntis ex Aphricano bello. Nam licet ab inſulanis, ei placandi hominis cauſa, cuius præſertim tūc victoriis inſolentiā norant,

munera quædam offerrentur: tamen illis reiectis, immaniter in eos graſſatus eſt. Miſſi hnc nomine fuerunt in Corcyram quum alij rerum militarium periti, tum etiam Sfortia Palauicinus, Marchio Curtis maioris. Horum conſiliis ita tum munitæ cum opido fuerunt arces illæ prçaltis in rupibus ſitæ, vereque caput inter nubila (quod Maro dixit) condentes, quas ipſum mare circumfluit: nihil vt equidem viderim aduerſus omnem vim hoſtilem firmius, nihil inexpugnabilius.

C.1575. Annus DCCCCLXXXII memorabilis eſt plures ob cauſas. Nam exſtincto Sultano Selime II, filius Murates III eius nominis, auſpicatus eſt imperium, cum ipſo huius anni Chriſtiani principio. Agebat id temporis annum ætatis XXVII. Ante omnia recepto more barbaro ſtrangulari quinque fratres ſuos, natu ſe minores, in præſentia ſua iuſſit: quorum minimi ceruicibus & iugulo quum pro more neruus adhiberetur, incertum an tenerioris in hunc amoris cauſa motum, an conſcientia patratæ crudelitatis in omnes, illacrumaſſe quidem ipſum conſtat.

Itidem mortuo Scacho Techmaſe Parthico, ſucceſſit filius non primogenitus, Muchemetes Hodabendes; nec Iſmail, eius nominis in hac Sophina familia ſecundus, ſecundo loco genitus; ſed proximus ab his Haidar Miriſes, qui annis aliquot antea patris in regno ſuprema cum poteſtate vices geſſerat. Is tamen vix XV diebus regno frui potuit, occiſus a Sultanis quibuſdam, ſiue proceribus regni, qui eum oderant. Hi deinde ſecundogenitũ Scachi Techmaſis filium Iſmáilem, eius nominis ſecundum, e carcere productum regno præficiunt. Fuerat enim a patre coniectus in carcerem, propter quorumdam procerum delationes, & in eo pluribus annis hæſerat. Iam regno potitus, vt animos ſuorum exploraret, ac præſertim vt cognoſceret, quinam eſſent illi Sultani, quorum impulſu & conſilio cuſtodiæ mancipatus a patre fuiſſet: ſecretum in locum ſemet abdit, & quorumdam opera, quibus maxime fidebat, mortem ſuam publicari curat. Eius rei fama diuerſos in hominum animis motus, prout adfectus in Iſmailem quiſque fuiſſet, excitauit: in aduerſariis & hoſtibus lætitiam, in amicis luctum. Hoc modo prodentibus ſemet inimicis ac delatoribus, illatum ab Iſmaile mortis ſupplicium fuit. Idem non Sultanos dumtaxat ſibi ſuſpectos, verumetiam fratres ſuos omnes, quotquot nanciſci potuit, e medio ſuſtulit. Et quia deficiente tũ a Turcis ſangiaco quodam Curdo, de quo mox dicturi ſumus, aliqui proceres Iſmaili auctores erãt, vt illum Turcis dederet, ne pax inter vtramq; gentem dudum inita ſeruataque violaretur: non modo conſiliis eorum non obſequutus eſt, verum etiam dedendi ſupplicis auctores, bellique Turcici diſſuaſores, pœna capitis, vt proditores, adfecit. Qua hominis ſeueritate nimia plerique grauiter offenſi, ſexto regni menſe venenum ei, ſororis opera, propinarunt: quo hauſto, vitam cum morte commutauit.

C.1576. Anno DCCCCLXXXIII, Stephanus Batorius, Somlianus, nobilis Vngarus, ceteroquin heroici vir animi, qui paucis ante annis exſtincto Ioanni Sigiſmundo Erdeliano bego, (mortuus enim is fuit an. Chriſtiano CIↃ IↃLXXI, qui Mahumetanus erat DCCCCLXXVIII) cum onere tributi annui, Sultano Muſulmanorum ſoluendi, ſucceſſerat; commendatióne Sultani Muratis, patroni ſui, Poloniæ rex factus eſt: quum Henricus Valeſius Gallus, quem ipſum quoq; Poloniæ regno potitum opera ſua Murates iactitare ſolebat, a morte Karuli fratris e Polonia profugus, de ſententia procerum regno fuiſſet abdicatus.

Eodem anno Scachi Techmaſis filius primogenitus, Muchemetes cognomine Hodabendes, quod Perſarum lingua Dei ſeruum ſignificat, mortuis fratribus, Haidari Miriſæ, atque Iſmaili ſecundo, ſuccedens; licet a natura quietis cupidus eſſet, inchoatum tamen ab Iſmaile fratre contra Turcos bellum proſequi ſtatuit: quod ei filius eſſet Emir Chan Miriſes, magni iuuenis animi, gerendarumque rerum inprimis auidus. Hunc copiis ſuis ſupremo cum imperio præfecit. Cauſæ belli variæ fuerunt, quas paulo altius heic repetemus, nuſquam ab aliis hactenus ita proditas. Operam enim dedimus, vt in ipſa Turcia certi aliquid de rebus hoc bello geſtis cognoſceremus a fide dignis hominibus, ſpretis vulgo iactatis, perque litteras ſparſis hinc inde rumuſculis, & rerum nouarum nuntiis.

Iſmaile Scacho ſuperſtite, quidam ſangiacus natione Curdus, cui nomẽ Ab-

dallas

dallas begus, quum quaſdam ob cauſas in ſuſpicionem veniſſet, imperante Sultano Selime II, patre Muratis III, euocatus fuerat a Sultano Selime, ſub alio prætextu, qui barbarorum mos eſt, ad Portam vti ſe conferret. Paruit Sultani mandato Curdus, nullius ſibi culpæ conſcius, & Hadrianopolim ad Sultanum Selimem venit. Mandat Selimes, vt captus in carcerem coniiceretur. Solet hoc fieri, quum magnæ auctoritatis vel familiæ viri adprehendendi ſunt, per Zauſiorum baſſam, qui præeſt aulicis nobilioribus, quibus Sultanus Muſulmanorum vtitur, quemadmodum principes noſtri Commiſſariorum variis in rebus expediundis opera. Dum Zauſiorum baſſa ſangiacum hunc Curdum Hadrianopoli prehendere ſuis cum Zauſiis conatur in Sultani Muratis II meſſita, Curdus ſe cum ſuis defendens, ipſum ibidem interficit, ceteris partim occiſis, partim vulneratis. Hac de cauſa Selimes ei, cum omnibus ſuis, ceruices amputari iuſſit. Quum illo iugulato, fratris eius filius ſucceſſionis iure ſangiacatum ipſius poſſideret: quidam alius adgnatus adita Porta Oſmanica, partim oblatis, partim promiſſis ingentibus donis tam ipſi Sultano, quam conſiliariis eius, quos Vezires adpellant, adgnati ſui ſangiacatum impetrauit. Citatus alter ad Portam, qui rem omnem intellexiſſet, ſibique metueret, ne abſque culpa ſua ferret eamdem pœnam, qua patruus adfectus fuerat: deuitata profectione ad Portam, quaſi de Sultani Selimis obtinenda gratia deſperans, in Parthiam profugit ad Scaehum Iſmailem ſecundum, qui tunc rerum apud Parthos potiebatur. Sciendum vero, ſangiacos illos Curdorum, licet imperio Sultani Oſmanidæ contineantur, non tamen ita præfici, quemadmodum alii ſangiaci ſolent: ſed ſimiles eſſe Vaiuodis, ſiue Palatinis, & præſidibus Erdelii, Valachiæ, Moldauiæ; quos oportet eſſe filios procerum, in ipſa regione patria natos, & a ſuis optimatibus ac populis electos. Curdi vero haud dubie ducunt originem a Chaldæis & Meſpotamiæ populis. Nam in hodiernum vſque diem multi Curdorum principes reperiuntur in regione Bagadaris, quæ Babylonia veteribus eſt, & Carahemidæ, quæ Amida, & in Diarbekir ſiue Meſopotamia: quarum regionum populi Chaldæi ſunt & Aſſyrii Wano & Scheherezuli vicini, ac Perſarum ad fines vſque ſe porrigentes. Præterea conſtat, Arabes hodieque Chaldæam vocare Keldan, quam Perſæ cum Oſmanicis Curdiſtanum, hoc eſt, regnum Curdorum adpellant. Et omnes iſti populi ſectæ ſunt Mahumetanæ. Quum igitur ad Perſas ſangiacus ille Curdus, de quo diximus, ſe contuliſſet: non modo perhumaniter eum excepit Iſmail Scachus, verumetiam omnem ſuam opem illi ad recuperandam auitam patritamque ditionem obtulit. Huſreues autem baſſa, qui Wani finitimæque regionis tum beglerbegus erat, ceterique ſangiaci limitanei, qui ad beglerbegatum ipſius pertinebant, quum haſce res intellexiſſent: damnum Perſicis finibus per excurſiones inferre ceperunt, quod dicerent, Iſmailis Scachi culpa mutuam pacem violatam eſſe, qui Sultani Muſulmanorum fugitiuos & perduelles ſuam in tutelam contra pacis leges recepiſſet, eiſque decreuiſſet opitulari. Hoc belli grauiſſimi, quod hactenus inter Perſas & Turcos geritur, exordium fuit.

Accedebant & aliæ cauſæ, præſertim ex ſuperſtitionum diſcidiis, vanaque ſomniorum obſeruatione, cui gens Turcica nimium quantum obnoxia eſt, collectæ. Nam ante triennium per Anatoliam paſſim aliquot illorum millia, qui ſacris Turcicis, eorumque diſciplinis ac ſtudiis incumbunt, (Schophtalarios ipſi dicunt) ſeſe commouerant, ac Perſarum ſiue Sophinorum religionem Turcicis opinionibus anteferre ſe profeſſi fuerant, adeoque longius ea ſecta cottidie ſerpendo, tantum incrementi ſumſerat; vt etiam Conſtantinopoli reperirentur, qui eam probarent. Somnia vero fuerunt huiuſmodi, quamuis apud Turcos necdum certo conſtet, an Sultani Muratis hæc fuerint, an eius ſacerdotis, quem Sultani ſui Scheichem Turci vocant. Creditum tamen a pluribus, ipſimet Sultano Murati oblatum fuiſſe ſomnium prius, & alterum Muratis Scheichi: quo nomine veniunt certi ſacerdotes, pro viris ſanctis apud ipſos habiti. Quippe per quietem ſtare ſibi viſus eſt in medio mundi, ſub arbore maxima, cuius eſſent rami duo, longiſſimum ad interuallum exporrecti. Nam alter ad extremos ſolis orientis, alter ad

occidentis fines extendebatur. Præterea ſibi viſus eſt conſpicari ſerpentem magnitudinis immenſæ, quem ab oriente profectum, & ad ſe prouolutum, fuſte, quem manu teneret, interfecerit. Hoc ſomnio nonnihil commotus, & experrectus fuit. Prius vero, quam ad explicationem alterius ſomnii accedamus indicandum lectoris cauſa venit; Mahumetanos, vltra quatuor Mahumetis ſocios, quorum nomina ſunt, Ebubekir, Omer, Oſman, & Alis, (& fuere Mahumetis hi ſucceſſores, ac propagatores Mahumetanæ ſuperſtitionis) alios quatuor eximios Imamos ſiue Doctores venerari: quorum primum Ebuhaniſem, propterea quod ſupremum inter hos locum obtineat, Imamum azemem ſiue Doctorem ſummum adpellare ſolent: alterum vocant Imamum Malichim, tertium Imamum Schaaffim, quartum Imamum Achmetem Henbelim. Hi quatuor ſiue doctores, ſiue ſacerdotes, Perſis infeſtiſſimi fuerunt: ác viciſſim magno Perſis eſt in pretio Scheiches Haidar, auctor religionis ipſorum hodiernæ, quem extreme Turci deteſtantur. Quum igitur obdormiiſſet, videre ſibi viſus eſt prope portam paradiſi Ebuhaniſem, quem (vti modo diximus) Imamum azemem vocant, hoc eſt, ſummum ſiue ſacerdotem ſiue pontificem. Is compellato Sultani Muratis Scheiche vel viro illo religioſo: Abi, inquit, ad Chalifen terræ, (hoc eſt, ad vicarium ſiue ſucceſſorem prophetæ Mahumetis. Nam perſuaſi ſunt Oſmanici, principem ſuum eſſe Chalifen huius ſæculi) eique dicito, Imamum Azemem hoc ipſo die, quum egredi e paradiſo vellet, Scheichem Haidarem ante paradiſi fores inueniſſe: quem prœlio adortus, non modo vicerit, verumetiam occiderit: adeoque ſectam ipſius nunc finem habituram. Hortaberis ergo Chalifen, vt aduerſus hæreticos arma capiat: quos auxilio diuino ſuperabit, deque facie terræ diſſipabit.

Recitatis duobus hiſce ſomniis, primum Sultani Muratis Scheiches ſic interpretatus eſt, vt diceret medium mundi ſignificare ſedem ipſius Sultani Muratis imperialem: & arborem cum duobus maximis ramis, denotare amplitudinem imperii Sultanici. Per ſerpentem intelligi hoſtem ipſius orientalem, hoc eſt, Scachum Perſicum: quem bello ſuperaturus ſit, & occiſurus, eiuſque regnum adiuncturus Oſmanidarum imperio. Conſimiliter etiam per id, quod Imamus azemes prœlio Scheichem Haidarem adortus vicerit, futurum ſignificari; vt Perſarum hæreſis, vna cum omnibus, qui eam ſectarentur, vſque adeo diſſipetur & aboleatur: nullum vt ipſorum veſtigium futurum ſit reliquum. Præterea Sultanum Oſmanidam futurum mundi totius Chalifen ac dominatorem.

Hoc modo quum vtrumque ſomnium Scheiches interpretatus eſſet, voluit Sultanus Murates etiam Hoggiæ ſui (ſic apud ipſos vocantur, qui noſtris ſunt presbyteri) iudicium audire: cui ſtatim ea placuit interpretatio. Neque defuere, qui dicerent, ſecretum quemdam inter hunc Hoggiam Scheichemque conſenſum mutuumque de perſuadendo Sultano pactum interueniſſe. Solus Mechemetes baſſa vezir azemes, quem ſupra Selimis II generum fuiſſe diximus, & qui deinceps anno Chriſtiano 1579 domi ſuæ, quum omnibus adeundi ſe facta copia ius diceret, nequiter a deruiſio quodam interfectus fuit; auctor eius belli eſſe noluit, quod libere conſulenti ſe Murati diceret, nequaquam Perſis bellum inferendum, qui iam tot ab annis pacem Oſmanidarum cum gente coluiſſent. Rationibus & argumentis aliis adiungebat elegans, quod Græcis & Turcis vſitatum eſt, prouerbium: Caudam ſerpenti, qui dormit, non eſſe calcandam: ceteroqui futurum, vt excitatus, capite ſurſum erecto, terribiliter pungat. Ad ſummam, bellum hoc Mechemetes baſſa modis omnibus diſſuadebat.

Addendum & hoc, vt odia gentis vtriuſque mutua rectius intelligantur, Perſas inimiciſſimos eſſe tribus Mahumetis prophetæ ſociis, Ebubekiri, Omeri, & Oſmani: ſtudioſiſſimos autem quarti, videlicet Alis. Iidem Perſæ tradunt, angelum Gabrielem, quum e cælis in terras portaret Alcoranum, (quo libro Mahumetanorum lex continetur) Ali reddendum, errore quodam eum Mahumeti obtuliſſe: Deumque, velut ea re nequaquam offenſum, qui Mahumetem quoque tali dono gratiaque dignum videret, plane nihil obloquutum eſſe. Præterea dicunt iidem Perſæ, primam vxorem Mahumetis, cui nomen fuerit Aiſche, nunquam

quam fuiſſe caſtam. Immo prophetam Mahumetem, qui ſe putaret inuenturum virginem, ac pudicam, reperiſſe plane contrarium. Addunt etiam, quod exſtincto propheta Mahumete, quum Alis, propinquus & gener eius, electus fuiſſet Chalifes ſiue vicarius & ſucceſſor ipſius; Ebubekir fauore malignorum quorumdam adiutus, per iniuriam, contra factum a propheta teſtamentum, ſe conſtituerit Chalifen. Idem poſt ipſum, reliquos etiam duos, Omerem & Oſmanem, factitaſſe. Alim interea quadam in ſpelunca ſemet abdidiſſe, donec omnes ordine morerentur, atque ita tamdem eis ſucceſſiſſe. Quum ergo tres iſti contra ſupremum ellogium teſtamenti, præceptumque prophetæ Mahumetis deliquerint: nullam iis Perſæ fidem adhibent, quæ a tribus illis vel tradita voce, vel litterarum monumentis prodita ſunt. Immo vbicumque libros ipſorum & ſcripta reperiunt, confeſtim flammis exurunt, & crudeliter in eorum obſeruatores animaduertunt. Iidem Perſæ Scachum ſiue regem ſuum adorant, & ita venerantur, ac ſi Deus quiſpiam terrenus eſſet. Non etiam quinquies interdiu noctuque precari ſolent, Oſmanicorum more; ſed ſemel dumtaxat. Ad ſummam, ſectatores ſunt religionis a doctore quodam eis traditæ, cui nomen fuit Scheiches Haidar: & quidam ex ipſis alterius quoque doctoris veſtigiis inſiſtunt, quem Imamum Haruſtim adpellant. Hi duo doctores vel Imami, exſtiterunt in vrbe Perſarum Reza, quo tempore vixerunt Erdebil, Vſumchaſanis Scachi Perſarum gener, & Scachus Iſmail, eius nominis primus, Erdebilis filius, Vſumchaſanis ex Martha filia nepos. Quumque doctores hi tam concionando, quam ſcribendo, ea propoſuiſſent, quæ diximus: duo illi principes, Erdebil & Iſmail, pater & filius, eorum doctrinam ſectamque probarunt & amplexi ſunt. Ac filii quidem Iſmailis, cognomento Sophini, ea felicitas fuit; vt nouæ religionis, quam Sophinam vocarunt, fama confluentibus ad ipſum paruis initio, deinde maioribus hominum copiis, tamdem prœliis victos Perſarum reges, Iacupem auunculum ſuum, eiuſque filium Aluantem, occiderit; ac ſibi regnum ſubiecerit, ad poſteros etiam dignitate regia in hunc vſque diem propagata. Nihilominus illi duo Perſarum Imami ſiue doctores, Haidar & Haruſtis, non Oſmanicorum dumtaxat, verumetiam aliorum Mahumetanorum exſecratione damnantur, tam in Barbaria vel Aphrica, quam in Keziis baſſæ latiſſimo imperio, qui magnus Tatarorum Chan Chitainus vulgo dicitur. Has omnes igitur ob cauſas adeo Perſis infeſti ſunt Oſmanici, vt horum Muphtis, hoc eſt, patriarcha vel ſummus pontifex, hanc de ipſis ſententiam tulerit: Gratius nimirum, & acceptius eſſe Deo, religionis Mahumetanæ cauſa Perſam vnum occidi, licet profeſſione Mahumetanus ſit; quam ſi quis L X X Chriſtianos, a Mahumetanis in religione prorſus diſſidentes, interficiat. Denique conſtat id temporis, quum illuſtris & generoſus Cæſaris Chriſtianorum ad Portam Oſmanicam orator, Dauides Vngnadius, Baro Sonneccianus, Conſtantinopoli diſceſſurus, & Sultano Muſulmanorum valedicturus erat, eamdem ob cauſam legatum etiam Perſicum ad Diuanum ſe contuliſſe. Hunc paullo ſerius adueniens orator Cæſaris noſtri locum primum, ſibi debitum, occupaſſe conſpicatus: inſalutato Sultano, diſceſſurus erat. Sed Mechemetes baſſa Vezirazemes, cuius mentionem fecimus, ea re animaduerſa: Perſam, licet Mahumetanum, inferiore loco ſedere iuſſit. Vnde patet, apud Turcos pluris Chriſtianos religione diuerſos, quam Perſas Mahumetis cultores fieri.

Expoſitis belli cauſis & initiis, & plenius quidem ac verius, quam antehac præſtitum a quoquam ſit, cuius quidem labor in publicum exierit: nunc ad ipſas bello geſtas res accedamus.

Dictum ſuperius, inchoatum fuiſſe bellum ſub Iſmaile ſecundo, Scacho Perſarum: quo non multo poſt mortuo, licet frater & ſucceſſor in regno Scachus Muchemetes Hodabendes ceptum a fratre bellum proſequi decreuiſſet: tamen vt eo paratior accederet, aliud agendum, & aliud ſimulandum duxit, regno præſertim non ita pridem adito, nec ſatis adhuc compoſitis rebus, quas Iſmailis temeraria crudelitas non parum perturbarat. Itaque moderationem quamdam præ ſe ferens, qua turbis inter vtramque gentem nuper exortis reme-

dium adferre cuperet: legatos cum litteris ad Sultanum Muratem miſit, quibus ſignificabat, numquam ſe fratris in abrumpenda pace conſilium probaſſe: ſed in primis hoc ſemper deſideraſſe, vti ſemel inter vtramque familiam conſtituta, totque iam ab annis culta pax & amicitia mutua, perpetuo conſeruaretur.

Ab altera parte Murates, qui veram crederet expoſitionem ac declarationem indicatorum ſomniorum, & citra intermiſſionem ad inferendum Perſis hæreticis bellum accenderetur a prædictis Scheiche atque Hoggia, flocci legationes ac litteras Scachi Muchemetis faciebat: adeoque vix auditis legatis imperabat, vt numeroſus ac præpotens cogeretur exercitus. Accedebat impulſor alius, nec minus acer, Huſreues baſſa Wanenſis: qui cottidie veredarios cum litteris Conſtantinopolim miſſitabat, per quas litteras Sultanum Muratem certiorem reddebat, reapſe Perſas pacem non expetere: ſed dicis dumtaxat cauſa, litteras & legatos ad Portam miſiſſe, quo ſcilicet moram interponerent, ſeque gerendo bello rebus ab omnibus inſtructiores efficerent.

C. 1577. Anno Mahumetano DCCCCLXXXIIII Scachus Muchemetes cum iis populis, quorum imperator longe omnium toto terrarum orbe potentiſſimus, Vlu Chan Chitainus, & Kezies baſſa cognominari ſolet, fœdus iniit, eoſque ſibi bello contra Turcos gerendo ſocios adiunxit: tametſi maiores ipſius continua cum eis bella geſſiſſent. Licet enim & ipſi Mahumetani ſunt, tamen quibuſdam de religione ſententiis a Perſis diſcrepant. Habuit etiam præter hos, complures ex ipſis Turcis non paruæ auctoritatis auxiliares, qui ab aliis Turcis Oſmanicis in religionis opinione diſſidebant, & ad Sophinos inclinabant. Denique non exiguas a Georgianis quoque copias impertrauit, qui antiquitus Iberi dicebantur, & religionem Chriſtianam hodieque profitentur, nonnihil tamen a Græcis & noſtris diſſidentes. Principibus diuerſis parent, & animis ad Perſas propendunt, quibus hoc bello plurimum profuerunt.

Ex aduerſo Sultanus Murates exercitui ſuo longe ampliſſimo, quo contineri credebantur hominum ad ducenta millia, Muſtapham baſſam ſupremo cum imperio præfecit, cuius immanitas ac perfidia bello Cyprio nobilitata fuerat.

C. 1578. Is die Vmenſis Aprilis, anno DCCCCLXXXV, Conſtantinopoli diſcedens maximo cum Portæ procerum comitatu, qui honoris eum cauſa deducebant, Iſcodaram tranſmiſit. Inde ductis ad hoſtium fines copiis, quum ſub initium Auguſti menſis eo perueniſſet: Georgianorum res per ſummam crudelitatem agere, ferre cepit. Inter hoc erat femina quædam princeps, quam vulgo vetulam vel annoſam vocabant. Ea quum de potentia Sultani Muratis accepiſſet, ſub fide publica filios duos ad Muſtapham baſſam miſit, vt ſubiectionis & obœdientiæ ſignum erga Sultanum Oſmanidam ederet. Illi quum primum ad Muſtapham tyrannum veniſſent, mox ab eo, viro ſcilicet aſtuto, nulla datæ fidei ratione habita, quam more ſuo tam erga Chriſtianos, quam Mahumetanos, pro libitu ſolebat violare, Conſtantinopolim ad Sultanum Muratem mittuntur. Simul ab ipſo certior Murates redditur, numquam ditionem principis annoſæ, matris eorum, ſub Muratis iugum venturam: ni vel vterque, vel alteruter dumtaxat ad amplectendum religionem Muſulmanorum permoueatur. Qua quidem in re tam diu laboratum fuit ab Oſmanicis, vt tamdem minor natu frater muſulmaniſſaret anno

C. 1579. DCCCCLXXXVI, die XXV menſis Iunii: cui propterea paterna maternaque ditio cum hac lege conceſſa fuit, vt eam titulo beglerbegatus, beneficio Sultani Muratis poſſideret. Eſt autem ea regio Tſchildiri Tiphliſioque contermina. Maior natu frater in retinenda religione Chriſtiana conſtantem ſe præbuit, ac tametſi multum precibus, promiſſis, minis denique formidabilibus tentaretur: numquam tamen adduci potuit, vt fidem Chriſtianam de ſereret. Vnde factum, vt ipſis Conſtantinopoli profectis eodem anno DCCCCLXXXVI, die XV menſis Auguſti, ſimul ac reuerſi fuiſſent in patriam, frater hic Chriſtianus confeſtim exſpiraret; de cuius morte diuerſæ fuerunt hominum opiniones, aliis a fratre venenum ei datum in itinere perhibentibus, aliis pro certo adfirmantibus, id ei propinatum

fuiſſe

fuiſſe Conſtantinopoli a Turcis, arte tali paratum, vt ad certum terminum paullaum hominem extingueret.

Ad Muſtapham vero baſſam vt redeamus, iter is ſuum & expeditionem proſequens, poſt varios conflictus & pugnas, quibus modo cum Perſis, modo cum Georgianis, inſigni exercitus iactura congreſſus fuit: (menſe quidem Auguſto primi ſtatim anni, Tocmaces Sultanus, Reuani dominus, qui Scacho Muchemeti militabat, vno prœlio Turcorum x v c I ɔ cæcidit) tandem Tiphliſium cepit in regione Georgianorum, ciuitatem finitimam ditioni principis Simonis, & Leuentis begi, qui & ipſe princeps Georgianus eſt. Accidit hoc anno Mahumetano D C C C C C L X X X V, menſe Septembri. C. 1578.

Poſteaquam redacto in poteſtatem Tiphliſio beglerbegum præfeciſſet, ac dephterdarum ſiue Rationalem, vel quæſtorem: flumen quoddam ſuis cum copiis tranſmiſit, quod ab aliis Ares, ab aliis Caraſu, id eſt, Aqua nigra vocatur propterea, quod impetu veloci fluat, & profundum ſit. Dum id flumen tranſiiceret, vno dumtaxat die x v I I c I ɔ ſuorum amiſit, quos vorticoſus amnis, præter equos, camelos, & mulos, abſumſit. Aiunt hunc amnem diſterminare Mediam, hoc eſt, Siruanum, a Georgiana. Tranſiectis copiis, iter ſuum direxit verſus eam ciuitatem, quæ communi nomine cum ipſa regione Siruanum dicitur, illaque nemine reſiſtente potitus eſt: quod Perſæ facultates ſuas omnes auexiſſent, totamque viciniam ferro & igni vaſtaſſent. Iſtic quoque beglerbegum, cum dephterdaro, conſtituit. Et ciuitas ea totius Mediæ metropolis eſt. His rebus geſtis, ad x x v dies ibidem Muſtaphas hæſit. Inde rediturus Arzerumen, ſuprema cum poteſtate ducem limitum & exercituum Mediæ, veziremque Portæ creauit Oſmanem baſſam, qui poſt etiam vezir azemes Oſmanicæ Portæ factus eſt: relicto ei ſatis magno Genizarorum, aliorumque militum numero, cum ſufficiente tormentorum bellicorum, rerumque ad ea neceſſariarum, & annonæ copia. Quibus omnibus ita conſtitutis, cum reliquo Muſtaphas exercitu Arzerumen ſe contulit, Armeniæ maioris ciuitatem, quæ ſex dierum itinere Trapezunte diſtat. Apud Arzerumen alius eſt beglerbegus, & dephterdarus Sultani Oſmanidæ.

Poſteaquam huc reuerſus fuiſſet Muſtaphas baſſa, Muchemetes rex Perſicus numeroſum miſit exercitum aduerſus hoſtes, Siruani relictos: quibus inter ſe prœlio congreſſis, victus fuit Siruanenſis beglerbegus, omnique cum exercitu cæſus. Perſa tam inſigni potitus victoria, triumphabundus ad ciuitatem Siruanum properat, eamque pauciſſimis diebus obſeſſam recuperat. Oſman baſſa, qui ante prœlium hoc ad vrbem erat, quum primum de morte beglerbegi, & exercitus clade nuntium accepit: quod iam præ oculis obſidionem Siruani, ſuumque videret interitum, nocte quadam cum paucis ſuorum verſus Temircapim, hoc eſt, Portam ferream, ſiue Derbentum, aufugit. Id ſitum eſt ad mare Caſpium, quod ipſorum lingua Beher culzum, ſiue Culzum denizi dicitur.

In hunc modum recepto Siruano, res a Turcis relictas Perſæ diripiunt, mœnis Siruanum nudant, propugnacula cepta diruunt, regionem cum incolis ab Oſmanico iugo liberant, qui maiori ex parte ſunt Armenii; reliqui legis Mahumetanæ ſectatores: tam Oſmanicæ, quam Perſicæ ſuperſtitionis. Oſman vero baſſa quum Temircapim veniſſet, aſtute ſibi Schemhalim Chanem, hoc eſt, regulum ſiue principem Derbenti, amicum reddidit, addictum Mahumetanæ Oſmanicæque ſectæ, Perſis infeſtum, natione Tatarum: cuius & filiam duxit vxorem, quæ poſt inſtinctu mariti patrem veneno ſuſtulit. Id factum ab Oſmane perhibent duas ob cauſas. Primum, quod vereretur, ne ſucceſſu temporis eum ſocer ipſe de medio tolleret. Deinde, vt in poteſtatem redacta munitione Temircapina regioneque ſoceri, patrocinio Sultani ſui Oſmanidæ ſe traderet, quod etiam reapſe fecit. Quippe mortuo Schemhali Chane, Oſman baſſa ſolus & abſolutus princeps manſit in ditione ſoceti, nemine prorſus impediente. Confeſtim vero per Capham, quæ inter Tatariam Moſcouiamque ad ſeptemtriones ſita, Circaſſiam verſus meridiem habet, ablegatis veredariis, cum litteris ad

Sultanum Oſmanidam Muratem, eius ſe fidei poteſtatique totum dedidit &
commendauit: ſimul exponens ea, quæ ab ſe geſta fuiſſent: ac petens, vt ſi quid in
non de illius dumtaxat loci ac ditionis, verumetiam de totius Caſpii maris, Mo-
ſcouiæ, Orientalis Indiæ, Samarcandæ Choraſanis & Chilanis, Perſicarum regi-
onum, imperio ſummo cogitaret: primo quoque tempore ſibi exercitum, pecu-
nias, annonas mitteret. Sultanus Murates lætus hiſce nuntiis permotus quum ali-
as ei res neceſſarias curauit, tum etiam LXCIↃ Tatarorum miſit, cum duobus
C.1584. fratribus eius Tatariæ regis, qui deinceps anno DCCCCXCI ab Oſmane baſſa
ſtrangulatus fuit. Et hæc quidem anno belli primo geſta fuerunt, nimirum
C.1578. DCCCCLXXXV: quo Turcorum tam in prœliis, quam commeatus inopia, periiſ-
ſe ſupra LXXCIↃ conſtat.

C.1579. Hieme vero exacta, quum æſtas anni DCCCCLXXXVI adpetiiſſet, auxilia-
reſque copiæ cum pecuniis ad Temircapium acceſſiſſent: ſolitis in Situani fines
excurſionibus Oſmanici ex arce Temircapina hoſti damnum inferebant. Ea res
ingenti cum Perſis prœlio cauſam præbuit, quo Tatari ad internicionem, vna
cum altero Tatari regis fratre, cæſi deletique fuerunt; altero fratre viuo ab hoſti-
bus capto. Oſman ipſe baſſa cum pauciſſimis ſuorum vix ſaluus euaſit. Quum-
que perexiguas ſane copias aduerſi prœlii caſus ei reliquas feciſſet, more latro-
num Turcicorum cottidie vicinas ſibi ditiones prædis agendis infeſtare cepit,
nullo nec amicorum, nec hoſtium diſcrimine rationeque habita: quibus ex rapi-
nis & ipſe victitabat, & ſuos alebat, ſubinde ſe cum eis, ſi hoſtis immineret, ad indi-
catum caſtellum recipiens. Et perhibetur eius caſtelli ſitus natura muniſſimus
eſſe, cui quum manum quamdam Genizarorum ſclopetis vtentium impoſuiſſet,
cum machinis aliquot campeſtribus & falconetis: in loco tantopere a natura
munito, contra nudos & inermes illos populos, qui nec oculis ſuis toto vitæ ſuæ
tempore tormenta bellica ſclopetoſque vidiſſent, nec auribus eorum fulmina
percepiſſent, adeo ſe tutum, ipſumque caſtellum inexpugnabile reddidit; vt ſibi-
metipſi monarcha quidam eſſe videretur.

Ab altera parte prædictus baſſa Muſtaphas hunc rerum ſucceſſum conſpi-
C.1578. catus, nihil omnino per hiemem anni DCCCCLXXXV geſſit, ad Arzerumen cum
copiis hærens, vti ſuperius indicauimus. Sub initium vero ſequentis æſtatis, anno
C.1579. DCCCCLXXXVI, ad fines Perſicos exercitum duxit, diuerſiſque prœliis modo
cum Perſis, modo cum Georgianis confligens, inferior ſemper, inſigni cum ſuo-
rum clade, diſceſſit.

Eodem anno Carſeum muniuit, locum ab Arzerume verſus Reuanum,
quatuor dierum itinere diſtantem: eique beglerbegum & dephterdarum præfe-
cit. Conſimiliter ad Tſchildirim, ſitam in Georgianæ limitibus, alium beglerbe-
gum cum dephterdaro conſtituit.

Miſit etiam hoc anno cum claſſe Sultanus Murates Vluzalim baſſam, præ-
fectum maris, in Mengreliam, regionem populorum Colchidis, vt iis in locis
munitionem ædificaret. Huic abſolutæ beglerbegus ab eo datus fuit, ac dephter-
darus. Ipſi loco nomen eſt Faſſa. Curauit autem Faſſam Sultanus Murates ex-
ſtrui, vt iis in locis aperiret iter breuius ac ſecurius: quo facilius in Georgianos du-
ci copiæ poſſent, & iis ab illa parte debellatis ac ſub iugum miſſis, tanto commo-
dius vltra Temircapim, ad inferendum Situano bellum, iri. Non multo poſt ta-
men, quam inde maris præfectus Vluzalis cum milite claſſeque diſceſſiſſet: Faſſa-
na munitio penitus ab hoſte diruta, vaſtataque fuit.

Quum parum proſpere bellum a Muſtapha baſſa gereretur, adflictis miſere
militibus, ob annonæ penuriam, & immaniter graſſantem in caſtris peſtilentiam:
litteris Sultani Muratis Amaſiam, vt iſtic hibernaret, concedere iuſſus fuit. Ille
tamen nihilominus in Arzerume cum reliquiis exercitus hac hieme ſubſtitit,
maiori militum parte propter egeſtatem, luis contagioſæ vim, & imminens hiber-
num frigus, dilapſa: domumque beglerbegis etiam reuerſis, quum nihil in ho-
ſtem recte geri poſſe cernerent.

Interim Perſa Caſmino, quæ altera penitiorque imperii eius eſt regia, Te-
briſium

briſium cum copiis proficiſcitur. Ibi quum de diſperſis hinc inde, profugiſque Turcis, certior factus fuiſſet, in hoſticum procurrit, ingentique præda onuſtus, in hiberna militem & ipſe dimittit. Hac Perſarum excurſione cognita, veritus Murates, ne hoſtis progrederetur vlterius: continuo Muſtaphæ per litteras imperat, vt omni cum exercitu ſemet ad Perſarum fines denuo conferre. Is vero nihili horum fecit, quod iam de Perſarum abitu per exploratores intellexiſſet: & ceteroqui ſi maxime copias in hoſtem ducere voluiſſet, nihil potuiſſet efficere, propter contumaciam exercitus, qui prorſus dicto non erat audiens. Immo conſultatum aliquando conſtat in caſtris de necando Muſtapha, cuius in eum odii cauſæ in primis erant, inexplebilis quædam auaritia, ſupinaque ſecordia in procurandis annonis, & aliis militum commodis: vnde factum fuerat, vt enectis fame peſteque militibus, caſtra modo non exhauſta conſpicerentur. Has ob cauſas a Sultano Murate reuocatus ad Portam fuit Muſtaphas, & in eius locum ſuffectus Sinan baſſa: quem ſupra commemorauimus Guletam & Aphricæ maritimæ iure Barbariæ poſſeſſionem Hiſpanis eripuiſſe. Fuit confeſtim huic imperatum, vt primo vere ſemet ad expeditionem Perſicam, rebus ab omnibus egregie paratus & inſtructus, adcingeret.

Muſtaphas interea ſemel atque iterum arceſſitus, de ſignis minime dubiis iram Sultan Muratis, & odium, ex militum delatione, deprehendebat: accedente præſertim conſcientiæ morſu, ex officiis in exercitu pecunia venditis, aliiſque criminibus. Quippe tanta ſupremi apud Turcos militum ducis, qui Ser aſker apud ipſos dicitur, auctoritas & poteſtas eſt: vt non ſolum officia militaria minora maioraque pro arbitrio lubituque ſuo conferre, verumetiam Portæ vezires creare poſſit: quemadmodum & ſupra narrauimus, Oſmanem baſſam ab hoc ipſo Muſtapha ſupremam ad illam dignitatem hoc euectum bello fuiſſe.

Quum igitur ob haſce cauſas vereretur inſidias ſibi ſtrui, diligenter ac mature ſibi cauebat. Mittitur in caſtra denique iuſſu Muratis Capizilariorum Kihaias, qui ianitorum præfectus eſt, cum aliis quindecim Capizilariis ſiue ianitoribus. Huic a Sultano Murate diuerſæ datæ fuerant litteræ ſiue mandata, quibus ad expediundum negorium ſibi commiſſum, prout ferret occaſio, prudenter vteretur. Vnæ ſic erant ſcriptæ, vt ipſi Muſtaphæ, per occaſionem hanc ſtrangulando, redderentur. Alteræ Sultani mandatum continebant, ne qua miſſis a ſe hominibus hiſce vis inferretur, quo minus id, quod ipſis a ſe iniunctum eſſet, exſequerentur. Tertiæ diuerſam ab vtriſque ſententiam, vti paullo poſt apparebit, complectebantur. Erant caſtra Muſtaphæ tripertita. Quo factum, vt vbi Kihaias in caſtra veniſſet, ab vnis ad altera tertiaque viciſſim perduceretur, nec tamen in Muſtaphæ baſſæ conſpectum, varias ipſo cauſas prætexente, admitteretur. Tamdem quum Muſtaphæ colloquium ſerio poſceret, quodam a Muſtapha deſtinato circulo, intra quem nemini liceret ad ipſum accedere propius: ex interuallo fuit admiſſus, diſpoſitis vndique ſatellitibus armatis: quod procul dubio ſuboleret, quidnam ea ſibi legatio vellet. Ex altera parte Capizilariorum Kihaias & ipſe Muſtaphæ mentem animaduertens, mandatum tertium profert, quo Niſchanzim Muſtaphæ, qui noſtro vocabulo cancellarius eſt, ac dephterdarum, qui Rationalis & quæſtor, nomine Sultani Muratis ſibi dedi poſtulabat. Ibi tum mirifice tergiuerſari Muſtaphas, & Cretenſium (quæ vocant) effugia quærere. Sed quum acriter vrgeretur, & aliud in hoc tempore nullum huic rei remedium inueniret: hac condicione dediturum ſe ſuos promittit, ſi de ipſorum vitæ incolumitate caueretur. Qua condicione admiſſa, dediti & Conſtantinopolim abducti fuerunt ambo, & in Iadiculam ſiue ſeptem turrium arcem, in qua Sultani Muſulmanorum theſauri recondi ſolent, incluſi: velut ibidem ſingulari cum ſeueritate de omnibus Muſtaphæ baſſæ factis examinandi.

Muſtaphas denique Conſtantinopolim IX die menſis Aprilis ingreſſus, anno DCCCCLXXXVII, placato nonnihil Sultano Murate, ſi non ex ani-

mo, ſaltim per ſimulationem, ſuos illos homines, Niſchanzim ac dephterdarum, cuſtodia liberat. Ac licet a conſpectu & colloquio Sultani Muratis arceretur, tamdem tamen aliquam largitionibus immenſis, quæ nihil non apud barbaros efficere poſſunt, gratiam redemit.

In eius locum diximus ſuffectum fuiſſe Sinanem baſſam. Hic enim prius, quam vezir azemes, & ſupremus bello Perſico gerendo dux, a Murate declaratus fuiſſet; quoties ad Portam rerum infeliciter aduerſus Perſas geſtarum nuntii venirent, Sinoniis artibus vtens, per ſummam arrogantiam dictitare ſolebat: ſe, ſi belli dux ampliſſima cum poteſtate deſignaretur, penetraturum vel ad intimam Scachi Perſici regiam Caſminum, indeque regem viuum in poteſtatem redactum Sultano ſuo miſſurum. Hi Sinanis baſſæ ſermones quum Sultani Muratis ad aures perueniſſent, adeo placuerunt: vt eum Sultanus parare ſe iuberet, quod futurum eſſet, vti ſummo cum imperio contra Perſas mitteretur. Sinan hoc non contentus, tantum efficere præterea Sultanæ commendatione potuit: vt Murates diceret, ſiquidem præſtaret id, quod toties ſe præſtiturum recepiſſet, omnino etiam ſe dignitatem ei veziris azemis, hoc eſt, ſupremi conſiliarii Portæ, conceſſurum.

Poſteaquam ergo Conſtantinopolim Muſtaphas adpuliſſet die IX menſis Aprilis, vti dictum eſt ſupra: Sinan eodem adhuc menſe contra Perſas ire iuſſus fuit. Nullus id temporis Oſmanicæ Portæ vezir azemes erat, exſtincto nimirum Achmete baſſa, qui occiſo domi ſuæ a deruiſio quodam Mechemeti baſſæ, quemadmodum antea narrauimus, ſucceſſerat: paucisque menſibus hoc fuerat officio functus. Vacantem vezirazematum Muſtaphas baſſa non tantum ambiebat, verumetiam ſpe prope certa ſibi pollicebatur: partim, quod inter vezires ordine proximus eſſet ab Achmete baſſa vezirazeme, nuper mortuo: partim, quod ætatis eſſet prouectioris, humanarumque pariter ac bellicarum rerum maximum haberet vſum. Sed iſta ſpes hominem plane fefellit. Quippe Sultanus Murates Sinani baſſæ Conſtantinopoli profecturo, per Capizilariorum Kihaiam ſigillum ſuum imperiale, cum dignitate veziris azemis, pro more miſit.

Diſcedit ergo Sinan ab vrbe XXV die menſis Aprilis, quum Muratis manum oſculatus, quod valedicentes facere ſolent, acinace magni pretii cinctus ab eo fuiſſet, vexillumque prætorium, cum equo generoſo, accepiſſet. Ad eum ex Anatolia tota paſſim confluxere militum copiæ, Tataro quoque noua ſubſidia parante.

Quamquam vero melius adminiſtrare bellum hoc cupiebat Sinan baſſa, quam factum a Muſtapha fuiſſet: tamen propter abſumtorum inedia peſteque militum paucitatem, nihil admodum memoria dignum efficere potuit: niſi quod in Georgianorum limitibus duos beglerbegos, cum duobus dephterdaris, conſtituit: alteros ad Sochumam, alteros ad Batinum. Ea ciuitatum in iis finibus nomina ſunt. Beglerbegatus tamen illi non magno æſtimandi veniunt. Plures nimirum in iis locis limitaneis beglerbegatus inſtituti fuere, quam ſangiacatus. Idem Sinan baſſa, quum aliquando regionem Curgginorum, id eſt, Georgianorum ingreſſurus eſſet: grauem ſuorum cladem expertus fuit, multis ibidem machinis etiam bellicis relictis. Et alio tempore, quum Tiphliſium, quod ab hoſtibus obſidebatur, auxiliares copias atque pecunias mitteret, tanto cum impetu a Perſis & Georgianis inuaſus fuit ipſius exercitus: vt omnibus rebus amiſſis, prope nullus ex eis ſaluus ad caſtra Sinanis reuerteretur. Quo factum, vt intra Tiphliſium obſeſſi Turci dira fame, guſtatis etiam canum muriumque carnibus, exſtinguerentur.

C. 1580. Die quarto menſis Auguſti, anno DCCCCLXXXVIII, Conſtantinopolim venit a Scacho Perſico miſſus orator, Maxudes Chan, qui regis ſui nomine Sultano Murati componendæ pacis auctor eſſet. Magnifice a Muſtapha baſſa, & aliis Portæ proceribus, exceptus fuit.

Eiuſdem menſis die ſexto moritur Muſtaphas baſſa, quum biduo dumta-

rat antea morbum contraxiſſet ex eſu melopeponum auidiore, quibus aquæ ſaccaro dilutæ (Turcis ea Zeibetum dicitur) copiam largiorem ſuperinfuderat. Pleriſque putabatur ipſemet ſibi mortem adtuliſſe, ſumto prætetea veneno, metu ſupplicii: quod vereretur, ne priores ad cauſas, ob quas Sultani Muratis indignationem incurrerat, accedente Perſici oratoris accuſatione, de ſuppreſſis aliquot regis ſui legationibus, magna cum infamia vitæ periculum adiret. Conſtans quidem id temporis erat fama per vniuerſam Conſtantinopolim, futurum, vt ſtrangularetur. Facultates mortui fiſco fuerunt illatæ, portione quadam nepotibus relicta, qui tunc adhuc impuberes, ad Portæ miniſteria traducti fuerunt. Olim Sultanus Selimes II eo præceptore fuerat vſus. Inde quum beglerbegus Cairenſis factus eſſet, parum abfuit, quo minus iuſſu Selimis interficeretur. Dignus omnino, qui ſibimet tamdem fieret carnifex, ob exercitam, capta Famaguſta, in Bragadinum & alios perfidiam, ac belluinam prorſus inhumanitatem.

Die XVII menſis Auguſti, conceſſa fuit Oratori Perſico legationis exponendæ facultas: quæ licet ab initio per eſſe grata Sultano Murati videretur, omni tamen fructu caruit. Quo minus enim pax coire poſſet, hæc erat cauſa: quod eam Oſmanidæ maximo cum ſuo commodo, Perſarumque detrimento, facere vellent: nimirum vti Perſæ Turcis omnia tam Siruano comprehenſa, quam extra Siruanum poſita loca territoriaque relinquerent, quibus hoc bello calces (ita loqui ſolent) equus Muſtaphæ baſſæ ſuas impreſſiſſet. Id vero numquam facturi videntur Perſæ, qui hac lege dicunt illis ſe locis ceſſuros Oſmanicæ familiæ, ſiquidem ea Turci tam armis in poteſtatem redigere, quam gladio tueri ac retinere poſſent. Præter hanc, nullam ſe pacis aliam legem admiſſuros, aliquoties expreſſe denunciarunt. Ceterum Maxudes ille Chan legatione ſua defunctus, & ad principem ſuum reuerſus: aliquanto poſt, perduellionis crimen incurrit, & hero ſuo deſerto, Muratis ſe fidei permiſit, Ferhatemque baſſam deinceps ad bellum Perſicum proficiſcentem ſequutus eſt, vt aliquem nanciſci ſangiacatum in illis finibus poſſet.

Anno DCCCCLXXXVIII nihil fere geſtum memorabile, propter extremam in limitibus & caſtris inopiam: ipſis etiam militibus ab hoc bello prorſus alienis, & quacumque ratione poſſent, ſe ſubducentibus. Sinan quoque baſſa belli pertæſus, quod nullo cum fructu gereretur, & redire Conſtantinopolim cupiens, vbi maiora de vezirazematus officio commoda percepturus eſſet, vt erat ingenio ſagaci, non bellum contra Perſam continuandum, ſed pacem aliqua ratione ſtatuit ineundam. Ea de cauſa miſſis ad regem Perſarum Zauſiis atque litteris, ſignificat; ſiquidem ſuo cum principe pacem facere vellet, legatum modo prudentem, & auctoritatis eximiæ, tantoque negotio parem, ablegaret. Ita futurum haud dubie, feliciter vti pax inter vtroſque conficeretur, & arma deponerentur. Interea vero pangendas inducias, quæ vtrimque bona fide ſeruarentur. Simul ad componendas æquis legibus diſcordias, omne ſtudium operamque ſuam pollicebatur. Non ingrata Scacho Perſico pacis ea mentio fuit, ideoque mox conceſſis & adprobatis induciis, oratorem ſe miſſurum, cauſa prius deliberata, reſpondit. His perfectis rebus, caſtra Sinan baſſa relinquit, & Conſtantinopolim profectus, ſub medium menſem Iulium exquiſita cum pompa, prodeuntibus obuiam Portæ proceribus, vrbem ingreditur. C. 1588.

Initio veris, anno ſequenti DCCCCLXXXIX, die Martii menſis XXIX, miſſus a Scacho Muchemete quidam ex procerum Perſicorum numero, cui nomen Ibrahimes Chan, Conſtantinopolim magno & inſigni cum comitatu CCC plus minus equitum venit: partim vti de pace cum Sultano Murate tractaret, partim vt intereſſet cæremoniæ Muſulmanicæ, qua Muratis filius Muchemetes, XVI plus minus annorum adoleſcens ſollemni ritu circumcidendus erat. Die menſis Maii XXVII, cepit inaudita ſæculo noſtro celebritas circumciſionis huius, præſentibus Conſtantinopoli maximorum propetotius orbis principum legatis, Rudolphi II Chriſtianorum Imperatoris auguſti, Henrici III Galliæ regis, (cuius C. 1589.

tamen orator Germinius Germollæus ſecundo, poſt Cæſaris legatos, loco ſpectare iuſſus, quum primum adfectaret, partim per inuidiam, partim quod obtinere non poſſet, vt legati Poloniæ regis excluderentur, quem pro rege non adgnoſcebat, hero ſuo regnum illud adſerens, domi ſuæ ſe continuit) Stephani regis Poloniæ, Reipublicæ Venetæ, Scachi Perſici, Regum Aphricanorum Maroci & Feſſæ, ac Tatarorum; Principum Erdelii, Moldauiæ, Valachiæ, & aliorum. Durauit ipſa feſtiuitas totis XL diebus & noctibus continuis. Muchemetes tamdem VII. Iulii die, ſub ipſum noctis initium, a Mechemete baſſa, poſtremo inter vezires, qui Sultani Soleimanis tonſor aliquando fuerat, non publice, ſed in cubiculo patris circumciſus fuit.

Dum hæc Conſtantinopoli geruntur, Oſman baſſa per inducias Siruanum inuadit, maximumque damnum Perſis infert. Sed viciſſim ab eis ceditur, omniſque præda recuperatur. Eius rei nuntio, necdum finita circumciſione, Conſtantinopolim adlato: ſuccenſus iracundia Murates legati Perſici ſtationem ac ſedem in Atmindane dirui iubet, ipſumque in ſaraio Mechemetis baſſæ cum ſuis includi, donec Oſman baſſa Temircapi Conſtantinopolim veniſſet. Fuit autem habitus eo loco tam ſtricta in cuſtodia, tamque inhumaniter: vt peſte Conſtantinopoli graſſante, ſuiſque miniſtris ea correptis, quorum ad C hac dira lue fuerunt abſumti, nullam tamen relaxationem, nullam mutationem loci potuerit impetrare.

Non multo poſt nuntiatum fuit, Perſas & Georgianos coniunctis viribus iterum Oſmanicos adortos fuiſſe: qui Tiphliſio recentes copias, cum annonis, ſoluendiſque militi ſtipendiis inferre conabantur: multis eorum millibus occidione deletis, & annonis ac pecuniis interceptis. Fertur eius apud Georgianos principis feminæ filius, quam diximus annoſam vulgo vocatam, cladis huius auctor Oſmanicis fuiſſe: quod Perſas de Turcorum inſtituto ac profectione monuiſſet, hoſtileſque copias adgrediundi viam eis monſtraſſet. Murates intellecta cæde ſuorum, & principis annoſæ filii colluſione cum Perſis, qui tamen ſuperioribus annis muſulmaniſſarat, Muratique ſemet in clientelam dederat: prius, quam Ferhates baſſa, quem ad gerendum poſt Sinanem bellum Perſicum ablegare decreuerat, Conſtantinopoli diſcederet; mandatum ad beglerbegos quoſdam limitaneos miſit, quo præcipiebat, vt aſtu principis annoſæ filium de medio tollerent. Is vero, patefactis per amicos inſidiis, a Sultano Murate defecit, & fuga ſibi conſulens, ditionem ſuam ab Oſmanico iugo tyrannideque liberauit: ſeque cum aliis principibus, tam Georgianis, quam Perſis, coniunxit: ac perpetuis excurſionibus fines Oſmanicos infeſtare non deſiit. Iiſdem Georgianis etiam princeps Simon, & Tocmaces Sultanus, Reuani dominus, fœderis mutui religione obſtricti erant.

Huic Tocmaci, Georgianorum partes ſequenti, quaſi quoddam vt frænum Murates iniiceret, omneſque nocendi vias intercluderet: Ferhatem baſſam magno cum exercitu, fabrorumque non exiguo numero, ad eos fines miſit: vt arcem ad Reuanum conderet, quod & ciuitatis & regionis Tocmaci ſubiectæ nomen eſt. Ferhates eo profectus, primo caſtellum quoddam inter Carſeum & Reuanum exſtruxit: inde cum copiis progreſſus, arcem Reuani fabricauit. Ei Cigaloglim, (ſic baſſam natione Genuenſem, e nobili Cigalarum familia natum, quaſi Cigalæ filium Turci vocant) cum poteſtate beglerbegi, & cum titulo Veziris in iſtis limitibus, adiuncto eidem dephterdaro, præfecit: relictis illi numeroſis militum copiis, Genizaris ſclopetariis, machinis bellicis, rebus ad eas pertinentibus, annonis, & aliis neceſſariis. Hinc Oſmanici more ſuo per Reuanenſes agros aliquoties excurrentes, omnia rapinis exhauſere: ſed ſua potius cum iactura, quam
C.1582. lucro. Geſta vero ſunt hæc, quæ commemorauimus, anno DCCCCLXXXIX.

C.1583. Anno ſequenti DCCCCXC, Ferhates baſſa Georgianorum in agros eductis aliquoties ſuis, duas in iiſdem finibus arces ædificauit. Cigaloglis, quem diximus, ſemel atque iterum a principe Tocmace prœlio victus fuit: aliquando etiam vulneratus, tantum non in hoſtium poteſtatem venit.

Oſman

Oſman vero baſſa, qui ad Temircapim hærebat, vti ſuperius indicatum, ſuos ad Sultanum Muratem ablegat, qui ab eo mitti ſibi peterent Genizaros ſclopetarios, artifices machinarum fundendarum peritos, architectos triremibus tam maioribus, quam minoribus fabricandis, quos calaphagilarios Turci vocant, (hybride ſcilicet a Græcis accepta, qui calaphatas dicunt) itemque ſocios nauales, cum Raiſis eorum, ſiue triremium nauiumque præfectis, a quibus gubernarentur. Præterea rogabat, vti pecuniæ ſibi ſubminiſtrarentur, vna cum aliquibus Rumeliæ, hoc eſt, Græciæ, & Anatoliæ, hoc eſt, Aſiæ minoris, & Siuaſtæ ſiue Sebaſtiæ Sangiacis. Adſenſus eſt Sultanus Murates poſtulatis eius omnibus. Quare quum Temircapim hi perueniſſent, nauigia quædam fabricari curauit, eaque miſit ad infeſtanda maris Caſpii litora. Conſimiliter & terreſtres ablegauit copias, vt tam Siruanenſium, quam aliorum ſibi finitimorum agros, non minus amicorum, quam hoſtium, rapinis dirum in modum agerent, ferrent. Sed plerumque magno cum detrimento, ſuorumque cæde reuertebantur.

Diximus antea, Perſas & Georgianos vnitis copiis, Turcorum exercitum adortos, qui Tiphliſio ſuccurrere properabat, ingentem eorum ſtragem edidiſſe. Quum eius cladis acceptæ nuntius Conſtantinopolim veniſſet, compellato Sultanus Murates Sinane baſſa, qui tunc Vezirazemes erat: Quid hoc, ait, eſt rei? quænam induciæ, quod laxamentum hoc belli? Ad quæ Sinan, temeraria quadam cum audacia, reſpondens: Vt his rebus, inquit, obuiam eundo remedium inueniatur, Scacho Scachus opponendus erit. Quibus verbis innuere volebat, aduerſus regem, regis opus eſſe opera: planeque neceſſario requiri ad obtinendam de hoſte victoriam, vt ipſe Sultanus Murates dux belli aduerſus Muchemetem Perſarum regem proficiſceretur. Murates eo Sinanis accepto reſponſo, mox Sultanam matrem adit, & ab ea conſilium in hac cauſa dari ſibi petit. Tum illa: Mi fili, ait, hæccine ſunt illa magnifica promiſſa Sinanis? itane pollicitus eſt, iturum ſe capiendi Perſici regis cauſa, vel ad intimam Perſarum regiam Caſminum: & nunc auctor eſſe vult tibi, vt ipſemet ad gerendum hoc bellum proficiſcatis? Non dignus eſt, qui deinceps munere Veziris azemis tui fungatur. Quo conſilio Sultanæ matris intellecto probatoque, confeſtim Murates Sinanem Maſulem pronuntiat, hoc eſt, honoribus omnibus, ac præſertim dignitate ſupremi Veziris, exuit. Parum quidem abfuit, quin occideretur. Bona condemnati fiſco fuerunt adplicata. Relegatus & exſul, hodieque Malagræ degit, quod opidum Macedoniæ ſitum eſt in itinere, quo Conſtantinopoli Raguſium itur. Sinani ſuffectus fuit in Vezirazematus officio Siauſes baſſa, natione Vngarus, quo cum nupta Sultani Muratis ſoror erat. Quod mores & ingenium Sinanis adtinet, crudelem & auarum ſe geſſit erga quoſuis, erga Chriſtianos, infeſtiſſimum, ſuperbum & arrogantem erga maiores & pares. Iactantia tanta fuit, vt quum aliquando negotiorum publicorum cauſa conueniretur ab illuſtri & generoſo Rudolphi II Auguſti legato, Friderico Breinero, Barone Fladiziano, inuerecunde prædicaret, ſe, ſuprema cum poteſtate profectum ad Perſarum fines, tantum in iis locis occupaſſe regionum: vt Sangiacatus ibidem quinquaginta conſtituerit. Id vero quanta cum vanitate fuerit ab ipſo dictum, vel ex eo paret: quod vniuerſi Rumelia, qua tamen ampliſſimæ prouinciæ, nec vno a Turcis adquiſitæ ſæculo, Thracia, Macedonia, Seruia, Bulgaria, Albania, Theſſalia, Morea, ſiue Peloponeſus, Achaia, ſiue Liuadia, Ætolia, ſiue Deſpotatus cum aliis continentur, vltra XXII Sangiacatus non habeat. Immo conſtat, Sinanem in iis locis nihil admodum memorabile geſſiſſe, niſi quod vnum & alterum beglerbegatum inſtituerit. at quales beglerbegatus? Alba Græca, vel Alba regalis; Strigonium, vel Sigetiuarum; quæ loca Sangiacatuum nomine tantummodo cenſentur hactenus, recte iudicantium opinione ſingula præferenda venirunt quatuor eiuſmodi, vel quinque beglerbegatibus. Rident quidem certe viri prudentes, rerumque Turcicarum, & illorum finium periti, quum recitari tot beglerbegatus eorum locorum audiunt: Tiphliſium, Tſchulditim, Sochumam, Carſeum, Batinum, & alios. Reuanum facile nomen hoc tuetur. Iudem Siruanum quoque beglerbegatus titulum mere-

retur, ſi Turcorum eſſet in poteſtate, quemadmodum initio belli, ductu Muſtaphæ baſſæ Veziris, Oſmanidarum imperio fuerat adiectum. Sed beglerbegatus ceteri ſuis cum territoriis, ad octodecemve dierum iter ab ipſis vaſtati Perſis, vſque adeo redacti ſunt ad ſolitudines: vix vti paullum aquæ reperiatur, nedum panis, aut carnes, aut aliæ res, tam ad victum hominum, quam iumentorum alimenta neceſſariæ. Quæ ſola certe cauſa eſt, quamobrem hactenus Oſmanidæ in iis locis annonæ caritate laborauerint. Ac ſunt in ipſa Turcia, qui exiſtiment, Turcos hoc bello ſemper inferiores futuros, licet plures ad annos etiam in poſterum continuetur.

Verum ne longius extra oleas, quod aiunt: ad annalium ſeriem redeamus. Miſit ſecundum hæc aliquoties Oſman baſſa petitum Sultani Muratis opem atque auxilia, quæ ſuppeditata quum fuiſſent, iamque Temircapim acceſſiſſent: ad Siruani fines ciuitatem Somachiam cepit, ibique beglerbegum & dephterdarum collocauit. Præterea locum alium redegit in poteſtatem, cui non longe a Temircapi diſſito, nomen eſt Tabbaſſaran. Paullo poſt ibidem & aliam ciuitatem occupauit, quæ Cabba dicitur. In omnibus hiſce locis gubernatores & præfectos, idoneis cum præſidiis, machinis bellicis, rebus ad eas neceſſariis, annoniſq; , reliquit. Turci quidem aiunt, Oſmanem præter indicata loca & opida, compluſes alias quoque ciuitates & caſtella cepiſſe. Quinetiam conſtat, Oſmanem baſſam, anno ſequenti proximo, quo tempore Conſtantinopolim profectus, manum Sultano Murati deoſculabatur, inter alia munera, quæ pro Sultano Murate ſecum aduexerat, eidem obtuliſſe XVII plus minuſve claues argenteas. Et ſingulis clauibus inſcriptum erat nomen certæ ciuitatis aut caſtelli, ab Oſmane in poteſtatem redacti. Significare nimirum huius oblatione doni XVII clauium volebat, ſe totidem cepiſſe vel opida, vel caſtra, quot eſſent ipſæ numero claues. Quod equidem memini pleriſque viris prudentibus, & rerum Turcicarum gnaris, nequaquam vero viſum ſimile: quum potius ea pagorum eſſe iudicarent nomina, quam vel opidorum, vel caſtellorum. Sed enim per me liberum hac de re iudicium cuiuis eſto.

Quum hic rerum in iis locis ſucceſſus eſſet, denuo ſuos ad Sultanum Muratem miſit Oſman, qui peterent, vt ipſummet Tatariæ regem Muchemetem ferre ſibi ſuppetias iuberet. Fecit hoc quidem Oſmanis rogatu Murates, ſed Tatarus ſuis hominibus ad Muratem ablegatis, libere reſpondit: ſe mandatu Muratis ſuperioribus annis duos fratres ſuos, cum multis millibus hominum, miſiſſe Temircapim: quorum nemo quum ſaluus domum redierit, etiam fratrum altero cæſo, altero in carceribus apud hoſtes mortuo: videri ſibi nouum quiddam & inſolens, ſe quoque iuberi tandem ad bellum hoc proficiſci, quod per legatos geri poſſit. Nihilo tamen minus ſe, quando Murates ita pro ſui auctoritate imperii præciperet, ſuſcepturum hanc expeditionem: modo ſibi mitti curaret arma, pecunias in militum ſtipendia, cum aliis rebus neceſſariis. Murates, accepto Tatari reſponſo, rem cum ſupremo conſiliario ſuo, Siauſe baſſa, & cum Rumeliæ ſiue Græciæ Cadileſchero deliberat. Hi quum ei perſuaderent, eſſe Tataro mittenda illiuſmodi ſubſidia: dari iuſſit omnia, quæ bello gerendo neceſſaria requireret. Centum quidem ei miſſa fuiſſe iumenta ſagmataria perhibentur, onerata nummulis argenteis, quos aſpros adpellatione Græca Turci vocant. Horum ſumma conficiebat centum & octuaginta millia talerorum Germanicorum, ad aſpros LX reuocato taleri pretio, quod id temporis huic nummo ſtatutum decreto Sultani Muratis erat. Adeoque iumenti vnius onus taleros mille cum octingentis continebat. Hanc Tataro pecuniam miſit, præter alia donatiua, nimirum veſtes ex panno ſericoque confectas, & omnis generis arma. Sciat autem lector, propterea fuiſſe Murati Chanem hunc Tatarorum Muchemetem obligatum ad educendas mittendaſve domo ſuorum copias, in quemcumque viſum Murati fuiſſet hoſtem, & quocumque tempore: quod ſingulis annis eo nomine pro ſe ſuiſque ducibus acciperet a Murate ſummam ducentorum plus minuſve millium Sultaninorum: præter impenſas diurnas, quarum ei nomine, pro more Turcico, ſingulos in dies aſpri mille numerabantur. Tatarus vbi a Murate, quæ diximus, acceepiſſet: Crimio,ci-

mio, ciuitate regiaque ſua, diſcedit; ſeque Temircapim perrecturum ſimulat. Sed aliquanto ſpatio progreſſus a Crimio, domum reuertitur: quum modo ſuis id ſe facere diceret, ob anni tempeſtates, profectioni aduerſas: modo ſuſpicionis cauſa, quam de fratribus ſuis concepiſſet: modo propter Coſacorum motus, (ſic adpellantur in Moldauicis Valachicisque finibus, qui Marteloſi, Vſcochi, Morlachi dicuntur in Vngaricis, Croatinis, & Dalmatinis: niſi quod maiore numero Coſaki rem gerunt) qui contemni non poſſent, quum non dudum adeo Potocoua Polono duce, finitimam ſibi Benderiam, Oſmanici iuris opidum, verſus Nigrum mare ſitum, ceperint atque diripuerint: nunc has denique, nunc illas cauſas & excuſationes prętendens, expeditionem Murati promiſſam non ſuſcepit. Equidem de viris ſapientibus, & Turcicæ fraudulentię gnaris, audire memini: concluſum in Muratis fuiſſe conſilio, Tatarum Chanem procul ad remotas illas regiones ablegandum: vt interim, dum abeſſet domo, regnum eius, quod etiam ceteroqui Sultani Muratis contineretur imperio, in formam beglerbegatus redigeretur. Ac fieri poteſt, has eum ſubolfeciſſe Turcorum inſidias, ideoque profectionis conſilium mutaſſe: ne dum alienis augendis & conſeruandis intentus eſſet, propriis exueretur. Vtut ſeſe res habeat, Murates ægerrime ferens, hoc modo deluſum ſe tantam cum pecuniæ, tum aliarum rerum iacturam feciſſe: cogitare cum animo ſuo de vindicta cepit. Itaque mandatum ad Oſmanem baſſam mittit, quo præcipiebat, vt vbi primum id ipſi mandatum offerretur: iſtic ſuo loco relinqueret Giaferem baſſam, (is aliquando Temeſuari beglerbegus in Vngaria fuerat) cum titulo Veziris Oſmanicæ Portæ, ſummique copiarum ducis in illis locis: atque ipſe celeritate, qua poſſet, maxima Capham, ad caſtigandum Tatarum, proficiſceretur. Erat huic Tataro nomen, Muchemet, Kerai Chan, hoc eſt, Muchemetes rex Keraius, ſiue Keraiorum. Oſman baſſa mandato Muratis accepto, quidquid ab eo ſibi fuiſſet iniunctum, fecit. Quippe Capham profectus, totam iſtic hiemem illam tranſegit. Quum æſtas adpetiiſſet, anno DCCCCXCI, C. 1584. miſit eo Sultanus Murates fratrem Muchemetis Tatari, cui nomen erat Iſlan Chan. Is hactenus adſeruabatur apud Iconium vrbem Aſiæ. Nunc vero Capham eo conſilio mittebatur, vt Oſman baſſa necato Muchemete, regem hunc Keraiis Tataris loco Muchemetis daret. Cum Iſlane Chane, Muratis mandato, Capham nauigauit Vluzalis præfectus maris, cum aliquot triremibus, nec mediocri Genizarorum Portæ ſclopetariorum præſidio. Poſtquam hi Capham adpuliſſent, infelix ille Muchemetes Chan deſertus a ſuis, & potiſſimum proditus a Kihaia ſiue præfecto curiæ ſuæ, Turcorum in manus venit: & ab eis, vna cum duobus filiis, eliſo gutture ſtrangulatus fuit. In eius locum mox ab ipſis, nemine refragante, ſuffectus eſt Iſlan Chan, ex decreto Sultani Muratis, vt Keraiorum Tatarorum Chan ſiue rex eſſet. Alius quidam filius eius ad Nogaiorum Tatarorum principem, ſocerum ſuum, profugit. Muchemeti quidem non immerito, propter impietatem erga patrem exercitam, eiuſmodi mors obtigiſſe vero ſimile videtur. Nam quum is ſenio confectus, parum filio putaretur ad gubernationem idoneus: ope Sultani Turcici patrem abdicare ſe regno coëgerat Muchemetes, idque mox in ſe tranſtulerat: Tataris fratrem eius, Iſlanem Chanem poſcentibus, cui pater etiam magis fauebat. Iſlan cum alio fratre, natu minore, Polonorum ad regem Stephanum Batorium, fraternæ crudelitatis metu, ſe contulit. Rogatu Muchemetis Sultanus Turcicus Polonum regem vrget, vti ſibi dederentur. Erat apud Turcos Tranſſiluanus quidam, Marchatzi Paul. vulgo dictus, id eſt Paulus Marchatzius: qui rebus Tranſſiluanis inſidiatus fuerat. Eum viciſſim poſcenti regi ſpes aliqua deditionis facta. Quamobrem Tataros fratres Sultano mittit, qui tamen Polonum ludificatus, promiſſo non ſtetit. Auctor enim dedendo fuit, vt muſulmaniſſaret. Quod quum is feciſſet, religione ſe prohiberi Murates Polono reſpondit, quo minus Muſulmanum Chriſtiano ad ſupplicium dederet. Ipſe quidem Marchatzius apoſtata ſuperſtes adhuc eſt, Babotzæ præfectus, haud procul a Zigeto; & Ibrahim beg a Turcis nunc adpellatur. Tataris fratribus Conſtantinopoli degentibus in domo Zauſij cuiuſdam Vngari ſenis, fuga na-

tu minor ad Perſas elabitur: cuius exemplum ne Iſlan imitaretur, Rhodum primo triremibus deportatur: inde transfertur Iconium, ibidem adſeruatus, donec tamdem factus liber, fratri Muchemeti, quemadmodum iam indicauimus, ſubſtitueretur.

Ceterum rebus ex animi ſententia curatis, Oſman baſſa, marisque præfectus Vluzalis, triumphabundi Conſtantinopolim reuerſi ſunt. Poſt paucos dies Siauſes baſſa, quum alias ob cauſas ſecretiores, tum vero quod mittendorum Tataro pecuniæ reliquorumque ſubſidiorum auctor Murati fuerat, vt antea narrauimus, interuenientibus etiam occultis aduerſus Oſmanem inimicitiis, quæ poſtea patefactæ fuerunt, a Vezirazematus officio remotus, eiusque loco princeps Sultani conſiliarius factus eſt Oſman baſſa, facile Turcorum omnium, ſecundum Oſmanidas, nobiliſſimus: quod patre Damaſceno beglerbego, matre beglerbegi Bagadatenſis ſiue Babylonij filia natus eſſet. Hoc quidem memorabile, quod Siauſes in publico diuano condemnatus & maſul factus fuit. Sed deinde Sultani Muratis ſoror, coniux eius, apud fratrem ſuppliciter interceſſit. Cui Murates: Beatus eſt, ait, quod te coniugem habeat, abſque hoc fuiſſet, eum ſine vlla commiſeratione in pleno diuano iuſſiſſem interfici. Amiſſa dignitate, coniugis tamen cauſa ſaluis annonis, quę ſingulos in annos ſex millibus Sultaninorum æſtimabantur, & ſaluo timaro duûm millium Sultaninorum, migrauit in domum ſuam, quam ad litus Aſiaticum ſitam in hortis vidimus, quum ad Euxinum nauigaremus. Secretior illa cauſa, cuius modo meminimus, fuit, quod Muratis animum contra Muchemetem filium exacerbaſſet, quum is forte Kihaiam ſiue præfectum ſuum indigne tractaſſet. Ægro tulit hoc animo Sultana, Muchemetis mater, ac maritum in ſuſpicionem adduxit: quaſi Siauſes æmulationis ac diſcidiorum ſeminibus inter patrem filiumque ſparſis, acrius tamdem (quod humanis in rebus fieri ſoleat) irritato patre, vt vnicum filium occideret, imperium poſtea ſuis liberis, ex Sultani ſorore natis quæſiturus eſſet. Hinc in primis illa Siauſis calamitas.

Poſteaquam Oſman baſſa Vezirazemes creatus fuiſſet, tantopere ſuum apud Sultanum laborauit & inſtitit: vt tandem Perſicus orator, Ibrahimes Chan, qui tamquam incarceratus, vt ſaraio concluſus erat, vti ſupra diximus, bona cum pace ſuum ad principem redeundi facultatem impetraret. Sed quum Oſmanici natura duplices ac fraudum pleni ſint, vbi primum Perſicus hic orator perueniſſet Arzerumen, quæ maioris Armeniæ ciuitas eſt, iuſſu Muratis ibidem detentus fuit, ne vlterius progrederetur.

Non multo poſt, certior factus eſt Sultanus Murates, ſtrangulati Muchemetis Tatari Keraij filium, qui Nogaiorum ad principem fuga ſe receperat, vti ſupra memorauimus, magno cum exercitu, ſocerique ſubſidiis profectum contra patruum Iſlanem Chanem, eo tam ciuitate Crimio, quam ditione patetna eiecto, pleraque amiſſa recuperaſſe: Iſlanemque patruum, fuga ſibi conſulentem, Capham contendiſſe. Quo quidem Murates accepto nuntio, tum vt obuiam iret ac remedium adferret omnibus hinc orituris incommodis, tum vt perduelles caſtigaret: Oſmanem baſſam, qui ſupremo cum imperio terreſtrium copiarum dux in iis locis eſſet, ablegauit. Eum in caſtris ad Chalcedonem cum LX plus minusve millium exercitu vidimus, vnde poſtea per Anatoliam, ſiue Aſiam minorem, iter fecit: hoc eſt, Iſcodara Chalcedoneq; profectus eſt itinere terreſtri Sinopen verſus, vt inde Capham per Euxinum tranſiiceret. Sed quod illis in regionibus, Ponto vicinis, ingens tum frigus eſſet, maluit ad opidum Caſtamonam ſubſiſtere, quod non procul a Sinope ſitum, itinere XIIII vel XV dierum Conſtantinopoli diſtat, vt iſtic vſque ad veris initium hibernaret. Ir idem maris præfectus Vluzalis, qui cum triremibus ad Nigrum mare vel Euxinum ſe contulerat, vt prædictum Oſmanem baſſam cum terreſtribus copiis Sinope Capham tranſueheret, in portum Sinopenſem triremes deduxit, quo commodius nauigationi tempus, & Oſmanis Serdaris, hoc eſt, generalis ac ſupremi copiarum imperatoris aduentum iſtic exſpectaret. Diuerſæ tunc hominum de hac expeditione Conſtantinopoli opi-

poli opiniones erant, aliis exiſtimantibus, Oſmanem iret hoc tractandæ cum Seacho Perſico pacis cauſa ſuſcipere, aliis adfirmantibus, Capham iturum, indeque perrecturum vlterius, vt in vrbe Crimio munitionem exſtrueret, ibique beglerbegum cum dephterdaro ſiue quęſtore conſtitueret. Sed euentus docuit, hanc expeditionem Perſici potiſſimum belli continuandi cauſa fuiſſe ſuſceptam.

Expoſitis hactenus continua ſerie Perſicis rebus, nunc ſubijcienda quędam veniunt, quæ licet ad ſuperiores annos pertineant: tamen huc referre maluimus, ne belli memorabilis ſeries interrumperetur.

Iam ante dixinus obiter, annis ſuperioribus proximis Coſacos, Potocoua generoſo viro Polono duce, captam Benderiam, (quod alioqui nomen in genere arcem ſiue munimentũ ſignificat) Turcici iuris opidum, diripuiſſe. Tantũ in hoc Potocoua robur erat, vt equorũ ſoleas ferreas, etiam recentes, nullo negotio manibus, inſtar chartę, vel alterius rei fragilis, rumperet. Ideoq; ſibi ducem hunc Coſaki pręfecerant, & auſpiciis eius Turcis, qui ab aliis lędi ſe nolũt, quum maximam ſibimet ipſi nocendi licentiã in finibus ſumant, grauiſſima damna dederãt. Quum id cõtra leges antiqui fœderis inter Oſmanicam familiam regnumq; Poloniæ fieri videretur, mittit ad Stephanum regem Sultanus Murates Zauſium Portę, repetitum res ablatas, & nõ ſine minis poſtulatum, vti Potocoua quoque, Coſacorum dux, præſente ac inſpectante Zauſio ſuo, capite plecteretur. Venerat in poteſtatem regis Potocoua nefario quorumdam amicorum ſuorum aſtu & ſcelere, qui ſtudio gratificandi voluntati regiæ, per litteras a Potocoua petierant, vti ad ſe veniret, quo cũ colloqui de rebus ad ipſummet pertinẽtibus cuperent. Simul fidem nomine liberi commeatus regij ſuam interpoſuerãt. Acceſſerat vir integer, ac minime ſuſpicioſus. Monebatur, Coſacos vti deſereret, ſtatimq; regem adiret: quem ſanctè pollicebantur, nihil in eum ſtatuturum aſperius. Quum hoc modo deceptus, ad comitia ſe Varſouiam contuliſſet: deliberatum in ſenatu, quid agendum hoc eſſet in negotio. Viſum maiori ſenatorum parti, nequaquam hominem Chriſtianum, militem Polonum, virum deniq; fortem, qui robore corporis admirabili cunctis in eo regno præſtaret, barbaro certam ad necem prodendũ. Ad Zauſium, quam commodiſſimis fieri poſſet, purgandum rationibus. Omni denique modo conſulendum ipſius ſaluti, qui ſalui commeatus regij promiſſo fretus, Varſouiam venire non dubitaſſet. Rex Stephanus e diuerſo dicere, ſub fide quidem publica Potocouam arceſſitum: ſed aliter eam datam non intelligi, niſi quatenus cauſam ſuam iuſtam docere probareque poſſet. Nunc vero quum pateat, eum contra fœderis pacta conuenta feciſſe, quod indigniſſime Sultanus Murates ferat: non poſſe fœdifragum, paciſq; publicæ violatorem, ſalui commeatus regij beneficio frui. Auditas eſſe minaces Sultani Turcorum litteras, cuius iras ſi tanti non facerent, ac Potocouam potius ſeruatum vellent: ſe quidem ipſorum voluntati non aduerſaturum, ſatisque facturum officio ſuo contra quoſuis regni hoſtes: monere tamen, ne bello Moſchouitico necdum confecto, nouas temere ſibi cumularent inimicitias. Hoc modo cedentibus regię ſententiæ Polonis, ſumtum de Potocoua ſupplicium fuit.

Secundum hæc, anno Mahumetano DCCCXC quidam Podolouius C. 1583. Polonus, (hoc nomine Conſtantinopoli adpellabatur. alij Polidouium vocant) nobili genere natus, ſtabuli regij præfectus ſecundus, quem vulgo ſupppræfectum vocant, miſſus fuit extra ordinem legatus a Stephano rege cum litteris ad Sultanum Muratem, quibus inter alia petebatur; vt ei regis ſui nomine liceret equos aliquot generoſos in Anatolia comparare, quibus in Poloniam deductis pro ſe rex vteretur. Impetrato Muratis conſenſu, in Aſiam proficiſcitur, & xxiiii equos inſignes ac plane regios emit. Cum his in Europam tranſijcit, domum non ſine ſaluo Sultani Muratis commeatu rediturus. Sed quum forte tum noui Coſacorum motus & excurſionis nuntius ad Portam veniſſet, illico Murates Zauſium Conſtantinopoli ablegat, qui Podolouiũ adſequutus in itinere, cum ſuis iugularet; & equos regios, cum ceteris legati, comitumque rebus, Conſtantinopolim reduceret. Venit hic ad Podolouium non procul Hadrianopoli, mandatumque ſibi narrata præpotenti Sultano ſuo, litteris etiam prolatis, vt eum cum equis,

& comitibus Conſtantinopolim reduceret. Negat id ſe facturum Podolouius, litterasque ſalui commeatus oſtendit: Nec has, nec legati perſonam, contra ius gentium violari debere, præſertim a confœderatis, ait. Zauſius ad proximi Cadij ſiue iudicis cognitionem prouocat, qui e loco maxime vicino arceſſitus, quum ad eos veniſſet: quæ in medium ab vtroque proferrentur, audit. Iubet exhiberi ſibi tam Podolouio, quam Zauſio datas a Sultano litteras: quibus inſpectis, quum Zauſij mandatum recentius eſſe cognouiſſet: vim prioris exſpiraſſe, poſterioris exſequutionem requiri, pronuntiat. Ceptum ergo rediri. quumque de via regia cum eis Zauſius deflecteret: monetur a legato viam vti regiam teneat. Occlamat barbarus, Ipſene Sultano Muſulmanorum, ac ſuis, in regno ſuo præſcribere leges vellet, quo reducendus eſſet itinere? Sic igitur itum in ſiluam, vbi ad mortem parare ſe iubentur omnes, ex ſententia mandati Sultanini. Erant ei XXXIIII famuli, quibus ordine trucidatis, (vno tantum excepto puero, qui ſollerter in ſiluam profugiens euaſiſſe perhibetur) vltimo Podolouio, poſt conceptas ad Deum preces, caput amputatum a Zauſio fuit. Res omnes ipſius & comitum Zauſius Conſtantinopolim, cum equis regiis, reduxit. Equi, iuſſu Muratis, partim Sultaninum in Saraium, ad ipſius Muratis vſus, recepti: partim inter baſſas diſtributi, digitisque ſingulari cum ignominia Stephani regis paſſim monſtrati fuerunt.

C. 1584. Quum hæc per autumnum accidiſſent, anni ſequentis DCCCCXCI initio venit Grodnam, quæ in Lituania ſita eſt, ad Stephanum Poloniæ regem miſſus a Sultano Murate Muſtaphas Zauſius, qui cædem legati regij Podolouij, de qua modo dictum, excuſaret. Aiebat is, falſo tamen rem narrans, illum fuiſſe necatum, nullo Sultani Muratis interueniente iuſſu: quum præſcriptos legationi limites egreſſus, copias Turcicas ſpectatum veniſſet, quæ tum temporis contra Perſas mittebantur. Nunc ab ſe mandato Muratis adduci cædis auctores, de quibus rex Stephanus ſupplicium ſumeret. Quia vero Coſaki recens magnum finibus Turcicis damnum intuliſſent, viciſſim petere Muratem, vt ablata reſtituerentur, & Coſacorum dux ad necem ſibi dederetur. Venerat is hoc tempore Grodnam, eadem illectus fraudulentorum verborum eſca, qua prius etiam circumuentum fuiſſe Potocouam diximus. Vir erat bellicoſus, & Turcos in finibus more ſuo ſemet inſolentius gerentes, aliquoties ceciderat. Hunc ſibi Murates, loco duorum vix triobolarium nebulonum, quique fortaſſis aliud ob maleficium capitis anquiſiti fuerant, mitti volebat. Intercedentibus apud regem pro eius incolumitate præcipuis regni proceribus, non ille quidem Turco deditus: ſed tamen incertum quo deportatus, nuſquam ex eo tempore conſpectus fuit. Solebat narrare Conſtantinopolim reuerſus iſte Muſtaphas Zauſius, qui non ex primariis, ſed vilis inter ſuos erat, ſe a principio conſpicatum terribiles ac minaces Polonorum oculos, ob indignam, & contra ius gentium admiſſam, legati regij cædem grauiter frementium; non exiguo ſibi viſum in periculo verſari. Verum quod antea Potocouam de medio, præ formidine Sultani ſui, ſublatum meminiſſet: animo prorſus obfirmato, tam audacter, minis etiam interiectis, vt voluntati principis ſui ſatisfieret, vrſiſſe: tamdem vt omnis ei Coſacorum præda cum captiuis: abſque cuiuſquam impedimento, reſtitueretur: quam pæne triumphabundus ad Sultanum ſuum Conſtantinopolim adtulit.

Iam de noſtris etiam rebus vt aliquid interſeram, ante biennium ſex, plus minusve, Turcorum millia, duce Sangiaco Solnoccenſi, qui deinceps Saſuarenſis ſiue Zigetanus baſſa nominatus fuit, prædæ faciundæ cauſa collecta, celeritate quadam inexſpectata regionem Cepiſienſem inuaſerant: Onodium, quod iis in locis opidulum eſt, direptum incenderant: multa Chriſtianorum capita cum ampliſſima præda ſecum abduxerant. Quia vero reditum iſtorum noſtri ad Agriam, quam Erlam vulgo vocant, præſtolabantur: vbi primum Turci aduenifſent, dimicari ceptum, licet illi numero ſuperiores noſtris eſſent. Sed quum noſtris auxilia deſtinata ſummitterentur, quæ Vngarorum erant equitum ad MCMI denuo pugnatum acriter, numero Turcis, virtute noſtris fidentibus. Iam anceps erat victoria, quum equites Germani ſclopetarij CL ſuperuenientes, noſtris eam vindicarunt.

vindicarunt. Nam a latere Turcorum in aciem irrumpentes, diſploſis ſclopetis eam ſubito ſoluerunt ac turbarunt. Hoſtibus in fugam coniectis, plures eorum cęſi, nec pauciores capti: præda cum mancipiis Chriſtianis recuperata. Cædis huiuſce Turcorum nuntio Cōſtantinopolim adlato, mirifice perturbati Turcorum animi. Sinan baſſa, qui tum adhuc Vezir azemes erat, fremere, furere, maxime terribilia minari. Sed poſtridie illius diei, quo primum nuntium acceperant, quidam Sangiacus ex Vngaria veniens, ad baſſas Vezires deductus, & ab eis de re, quonam modo geſta fuiſſet, interrogatus; reſpondit, ſuos nulla laceſſitos iniuria regionem imperatoris Chriſtiani temere inuaſiſſe, mancipia Chriſtiana, prędamque maximam, abduxiſſe: qua quidem onuſti, dum ſuos ad fines domum properarent, in hoſtico cæſi fuerint. His intellectis, & indies ab aliis quoque confirmatis, iræ nonnihil ſopitæ fuerunt: præſertimque cogitatum de renouandis & prorogandis vlterius cum Imperatore Chriſtianorum indutiis, quæ anno DCCCCXC C.1583. exſpiraturæ eſſent: quamquam illas impediturus videretur Sinan Vezirazemes, ni maſul factus fuiſſet, vt ſupra commemorauimus.

Anno igitur DCCCCXCI, ſequuta fuit inter Rudolphum II, Chriſtianum im- C.1584. peratorem, & Muratem III, Imperatorem Muſulmanorum, indutiarum prorogatio: quæ Kal. Ianuariis, anno Chriſtiano CIↃ. IↃ. LXXXIV, qui Mahumetanus eſt DCCCCXCI, inciperent; & nonum ad annum vſque durarent.

Hoc primo prorogatarum indutiarum anno, ſub finem menſis Auguſti, Rudolphi II, Rom. Imp. iuſſu vir illuſtris & generoſus, Henricus Baro de Lichtenſtain, de Nicolſpurg, ſereniſſimi principis Matthiæ, Archiducis Auſtriæ, primus a cubiculis, conſueta munera Sultano Murati, Muſulmanorum imperatori Conſtantinopolim laturus, Vienna quinque nauibus ſecundo Danubio diſceſſit, Budamq; feliciter quinto die mēſis Septembris adpulit: ac perhumaniter exceptus, negotia ſibi demādata cum Sinane baſſa Budenſi, patria Florentino, licet alij Mediolanenſem ex Vicecomitum familia perhiberent, ex animi ſententia peregit. Ibi poſtridie, quam aduenifſet, qui fuit ſextus dies Septembris, quum deduceretur ad baſſam, inſolens ei barbarumque ſpectaculum exhibitum fuit.

Primum magno populi concurſu, tres habitu Turcico pręcedebant Zingani, quos Ægyptios nonnulli, Arabes alij vocant. Horum medius teſtudinem, vſitatis maiorem, pulſabat: reliqui duo duabus fidiculis, admodum ſtridulis, ſtrepitum faciebant; & voce barbara Sultanorum Oſmanidarum res geſtas, omnibus ad hunc vſque Muratem ordine recenſitis, accinebant.

Hos ſequebantur tres limphatici robuſti homines, caligis tantum induti, cetera nudi: niſi quod capitis vertex paruo pileolo rubro, & humeri nudi ſuperiniecta, deque collo pendente pelle tigridis, exornabantur. Hi ad concentum Zinganorum tripudiabant, tenentes ſinguli vexillum Turcicum rubri coloris, cuius haſtile intra cutem & abdomen ventris, emanante multo ſanguine, defixum erat.

Hos duo pueri ſequebantur, qui cuti frontis perforatæ pennas gruis inſertas ferebant.

Secundū pueros incedebant quatuor virorū paria, peruulneratis lateribus.

Primi duo clauas ferreas, quas puſdiganos dicunt: proximi duo nudos acinaces, per cutem transfixos, geſtabant.

Rurſus alij duo ſequebantur, quorum vnus ſecurim militarem Vngaricam, (ſchacanum vocant) alter oblongum Genizari ſclopetum apertis lateribus, in transfixo corpore portabat.

Vltimo loco viri duo robuſti ſpectaculum hoc claudebant, qui tempora tectis, latis, & oblongis enſibus, quos Vngari palaſtos vocant, transfixerant. Horum capulos manibus tenebant. In enſium cuſpide pomum erat adfixum, & pomo penna gruis inſerta.

Vniuerſi raſis nouacula capitis & barbæ pilis, excepto muſtace, caligis tantum largioribus, qui Turcorum per æſtatem mos eſt, induti; ſupra cingulum plane nudi erant: niſi quod in vertice, ſicut & antea diximus, rubrum ſtrictumque pileolum, quem takiam (ni fallor) adpellant, & pendentes de collo per humeros

tigridum pelles geſtabant. Omnes etiam tripudiantes continuo ſaltabant, cum multa ſanguinis effuſione, quem ſpongiis abſtergebant.

Hoc genus hominum, quod animo ſcilicet imperterrito quiduis audeant, a Turcis Delilari, hoc eſt, ſtulti delirique vocantur, a Græcis Rhipſokindyni, quod præcipites in pericula ruant. Quum autem rurſus eadem peragentes, quæ prius, ex ædibus baſſæ noſtros, ad nauium ſtationem, præcedendo deduxiſſent: accepto munere, quod eis legatus auguſtalis dari iuſſit, ad ſuos reuerſi ſunt.

Comitabantur hoc itinere legatum aliquot Barones, virique nobiles, quorum nomina ſubiicere libuit ex commentario Melchioris Beſolti, qui noſtrum hoc iter deſcripſit.

Karulus Dietricſtain, Baro in Holenburg & Finckenſtain.
Sigiſmundus Ludouicus, Baro de Polhaim.
Ioan. Bernardus a Lembach, &c.
Wolfius Vngnad, Baro in Sonneck.
Georgius Hartmanus Baro de Lichtenſtain, legati frater.
Ioan. Vlricus Baro de Stathemberg.
Georg. Andreas Baro de Buchaim.
Stephanus de Reua, Comes Turocenſis, Vngarus.

Wilhelmus a Dietricſtain.
Ioannes Lewenklaw.
Franciſcus Georgius Oberdorf.
Melchior Beſolt.
Maximilianus Mager a Fuchſtar.
Antonius a Stamp.
Georgius Rothut.
Hector ab Eltz, aulæ præfectus.
Ioan. Iacobus Eglof, ſtabuli præfectus.
Iacobus Mielich.
Victor Rechlinger.
Ioannes Baſilius ab Hohenwart.

Aderant Baronum ac nobilium addicti miniſteriis adoleſcentes nobiles 16, præter alios plebeios. Totus denique comitatus, extra legatum conſtabat LXXXIX perſonis. Equi LXVI erant, præter X vel XII conducticios: currus (vulgo coccios vocant) XVII, quibus Tauruno ſiue Belgrado Cõſtantinopolim veheremur. Iſtic enim exſcenditur, & itinere terreſtri, Danubio ad læuam relicto, per Seruiam, Bulgariam, Macedoniæ partem, Thraciam, Conſtantinopolim itur. Adiunxerat itineris comites Baſſa Budenſis, vnum ex proceribus, qui Begi Turcis dicuntur, itemque tres Zauſios, qui Commiſſariorum in aulis noſtris locum iſtic obtinent, & tres Genizaros. Hi ſuis cum famulis & ipſi præter equites, ſeptem rhedis ſiue curribus vehebantur. Henricus Baro de Liechtenſtain, poſt oblatum Sultano Murati munus, amiſſo fratre Georgio Hartmano, qui Conſtantinopoli obiit, iam & ipſe diuturno morbo debilior factus, maiorem familiæ partem cum equis & curribus Conſtantinopoli die XII menſis Decembris in Auſtriam remiſit: ipſe naui Veneta, ſub initium veris, per mediam Græciam domum redire ſtatuit. Anno ſequenti, XIII die menſis Aprilis, Calliupolim ad Helleſpontum ſitam, venit: vbi morbo inualeſcente, magno cum ſuorum dolore XVI die menſis eiuſdem, continuas inter preces velut obdormiſcens, vitam hanc mortalem feliciter cum immortali commutauit. Aderat tunc ad beatas piorum ſedes migranti Ioannes Leunclauius, quem in primis vt huius itineris comitem haberet, domo litteris amantiſſime ſcriptis accitum inuitauerat. Is Dionyſio Chienſi, monacho docto, & optimo viro, eccleſiæ S. Marci Calliupolitanæ præpoſito, memoriæ defuncti cauſa, ſchidam heic ſubiectam, lingua Græca, Latina, Italica, Germanicaque perſcriptam reliquit: donec a fratribus, generoſiſſimis Baronibus, Georgio Eraſmo, & Ioanne Septimio, quo nullus ordinis ſui noſtro ſæculo Germanus maiorem orbis partem peregrinando felicius perluſtrauit, debitum virtuti pietatique Baronis optimi monumentum excitetur.

ANNO CHRISTIANO CIϽ. IϽ. LXXXV. DIE XVI M. APRILIS. PIE MIGRAVIT EX HAC AD CÆLESTEM VITAM ILLVSTRIS ET GENEROSVS DN. HENRIC. BARO DE LICHTENSTAIN. DE NICOLSPVRG. RVDOLPHI. II. IMP. AD PORTAM OSMANICAM LEGATVS. SEPVLTVS IN HOC TEMPLO S. MARCI CALLIVPOLI. AD GRADVS. PROPE CONVERSIONEM S. PAVLI. DIE M. APRIL. XX. AN. SVPERIVS INDICATO.

Equidem

Equidem mihi polliceor, humano lectori hanc itineris noſtri mentionem non ingratam fore: qua libuit obiter etiam meo erga beatos Henrici Baronis eximij manes officio defungi, cuius erga me perpetuam inde vſque a primis ipſius adoleſcentis adhuc annis beneuolentiam & amorem expertus fui. Nunc ad inſtitutum redeuntes, tamdem aliquando penſum hoc abſoluamus.

Hac etiam æſtate anni ᴅᴄᴄᴄᴄxᴄɪ, Sultanus Murates dum ſe cum mutis ſuis oblectat, pæne periit. Diximus enim ſupra, mutos Sultanis Oſmanidis in deliciis eſſe, qui animi ſenſa ſignis quibuſdam aperire ſollerter norunt, & viciſſim intelligere nutibus ac ſignis indicata. Solebat hos Murates equis prægrandibus, & ob corporum molem tardis imponere: quum ipſe maxime agilibus, ac præſertim Arabicis, vteretur: & modo in hunc, modo in illum prouectus, nerui bubuli (carauazzam ipſi vocant) verberibus tam mutos, quam equos eorum cæſos, ad curſum impelleret. In hoc ludo correptus comitiali morbo, ſibi familiari, tam graui lapſu ex equo decidit ad pauimentum alliſus: vt omnino per vrbem vel iam moriturus, vel mortuus crederetur. Adeoque Genizari, pro more, velut exſtincto Sultano, iam Chriſtianorum Hebræorumque tabernas inuolando deripiebant: maximusque tumultus in vrbe ſecuturus erat, niſi mature Genizarorum Aga, ſiue tribunus, quemdam in ipſo deprehenſum facinore mox, ad incutiendum ceteris terrorem, ſuſpendi iuſſiſſet: mancipiis etiam nonnullis, Genizarorum habitu veſtitis, ad vncos ſcalæ Sycenæ ſiue Galatenſis, pro more Turcico deductis, & ſupplicio mortis ibidem adfectis. Si Muchemetes, Muratis filius, qui Magneſiæ degebat, id temporis ad vrbem fuiſſet: actum plane de vita patris erat, & imperio. Conualuit tamen Murates, ſtatimque poſt aduentum noſtrum, die quodam Veneris, qui Turcorum hebdomadario feſto ſacer eſt, eques e ſaraio nouo (Geniſaraium a Turcis adpellari, deinceps parebit ex annalium declaratione) prodiit, nobis inſpectantibus cupide, quemadmodum fieri ſolet, & ſacræſanctæ Sophiæ, ſiue ſapientiæ Dei templum, nunc profanatum a barbaris, adiit: vti ſcilicet nobis & aliis, (erat enim maximus hominum concurſus) oſtenderet, ſe needum mortuum. Ipſa facies adhuc colore lurido deformis conſpiciebatur.

Hoc eodem anno ᴅᴄᴄᴄᴄxᴄɪ, die xxɪɪɪɪ menſis Octobris, aliquot begi Turcici cum ſuis copiis, in quibus erant, ipſorummet confeſſione, hominum ad xᴄɪↄ, Carniolæ fines ingreſſi, grauiſſimam impreſſionem fecerunt: direptis paſſim vicis ac pagis, magnaque Chriſtianorum mancipiorum multitudine ſecum in ſeruitutem abacta. Quum noſtri nuntium aduentus & populationis hoſtilis accepiſſent, hominum ad ɪɪᴄɪↄ ſubito cogunt, Iuſto Ioſepho Comite Turriano, & Thoma Erdendio Comite Muſſouinæ, Sclauoniæ Croatiæque Bano, ducibus: ac ſine mora maximis itineribus hoſtis tergo inhærentes, ad Siſunum Croatiæ tamdem eos die vigeſimoſexto eiuſdem menſis Octobris adſequuntur, inuadunt, cædunt. Liberati captiui, & præcepta fuit, cum interitu ɪɪɪɪᴄɪↄ Turcorum. Eramus nos Conſtantinopoli, quo tempore de hac ſuorum clade Sultanus Murates certior reddebatur: qui ſane quum intellexiſſet, a ſuis iniuriæ factum initium, iure cæſos pronuntiauit. Nam nolle ſe quidquam aiebat a ſuis, contra leges induciarum, ad turbandam pacem in Vngariæ limitibus attentari. Iuſſit etiam, illuſtri & generoſo Rudolphi II Cæſaris oratori, Paulo Baroni Eizingano, ſuarum ad vtrumque baſſam Vngariæ, Budenſem ac Temeſuarenſem, litterarum exemplar exhiberi: quibus ſeuere mandabat, vti milites ſuos limitaneos in officio continerent. Idem vt a noſtris quoque præſtaretur, imperari viciſſim petebat.

Sub exitum eiuſdem anni Turcus quidam Conſtantinopolim adpulit, nuntius cædis ſuorum, e qua ſolus (vt ipſe quidem aiebat) opera chirurgi cuiuſdam Cretenſis, cui fuerat antea notus, euaſerat. Res ipſa relatu non indigna, quod prope nouo tunc inter Venetos ac Turcos bello cauſam præbitura videretur. Ramadanis baſſæ Tripolitani vidua, cum filio, familia, mancipiis vtriuſque ſexus, Conſtantinopolim profectura, triremem in Barbaria vel Aphrica maritima cu-

rauerat inſtrui, qua facultates ſuas ampliſſimas ſecum aueheret. Eas equidem memini a Turcis & Hebræis octies centenis millibus nummûm aureorum æſtimatas: veréne, an ſequius, equidem dicere non habeo. Huic triremi ſecuritatis ſuæ cauſa ſemet adiunxerant aliæ duæ, quas iccirco vulgus nautarum conſeruas adpellare ſolet. Quum ipſum oſtium ſinus Hadriatici, non procul ab inſula Corcyra, (Corphum nunc dicunt, quæ vox Græcis vulgari lingua ſinum ſignificat) prætерlegerent: ingens ſubito coorta tempeſtas eos vel inuitos in ſinum, quem diximus, Hadriaticum reiecit. Erat id temporis cura ſinus, cum certo triremium numero, contra quoſuis piratas & alios tuendi, (quod officium qui gerit, prouiſor ſinus adpellatur) commendata Petro Emo, patriciò Veneto: qui quidem iuniorum ſuffragiis ad eam dignitatem peruenerat. Is vbi Turcos ſinum ingreſſus accepit, mox in eos prouehitur, numeroque triremium ac militum, & aliis rebus longe ſuperior, omnes in poteſtatem redigit. Inde diro quodam & inaudito furore ſæuitum in captiuos, tam mares, quàm feminas. Maribus occiſis CCL, filioque Ramadanis baſſæ matris in complexu & gremio confoſſo, feminæ XL prius nefariis pollutæ ſtupris, vberibus mutilatæ, (quæ quidem viuis adhuc, ſpectantibusque miſellis, a quibuſdam crudelitate plus quam barbara in mare proiecta perhibentur) diſſectæ tamdem atrociter ad vnam omnes in aquas a piſcibus deuorandę præcipitantur. Ipſius Emi fratris filius in puellam quãdam egregij oris incidiſſe fertur. Ea quum ipſum pudicitiæ ſuæ vim illaturum conſpiceret, mox Chriſtianam ſe profiteri, & virginem, & in Cypro natam nobili familia Cornara, quæ ſuam originem ad Cornaros Venetos referret. Captam ante XII annos, quum Cyprus ſub iugum Turcicum veniret, ex eo tempore miſeram apud barbaros ſeruitutem ſeruiiſſe. Nunc quando poſt tot ærumnas in hominis Chriſtiani, pudoris virginei vindicis, nobilis denique Veneti manus incidiſſet: obteſtari ſe per immortalem Deum, ne Chriſtianæ faceret iniuriam, ne virginem inceſtaret, ne Veneto ſanguini fœdam labem aſpergeret: ſed potius in optatum hunc diem, quo Chriſtianam ad rempublicam poſtliminio rediret, diuina quadam prouidentia conſeruatam, ſaluo pudore libertati reſtitueret. Nihil apud immitem animum, ac prodigioſe crudelem ſalacemque, tam ſanctæ preces valuere; quo minus violaretur, & ſuffocata cum aliis mancipiis Turcicis in mare proiiceretur. Exiſtimabantur indignam hanc immanitatem Veneto nomine, tam pio, tam pudoris & omnis virtutis ſtudioſo, tam a ſæuicia denique alieno, exercuiſſe? ne quis ſuperſtes vel amplitudinem prædæ, quam conſequuti fuiſſent, vel admiſſorum ſcelerum fœditatem proderet. Huius facinoris fama Conſtantinopoli percrebeſcente, incredibile dictu, quantopere commoti fuerunt Turcorum animi. Paſſim audiſſes omnes omnia Venetis extrema minitantes. Vix a Bailo (magiſtratus Veneti nomen eſt, qui de ſuorum cauſis iſtic cognoſcit, & iniurias ſuis illatas ad Sultanum Turcicum eiuſque Vezires, defért:) abſtinebant, quo minus homini manus iniicerent, aut fœde ſaltim in os exſpuerent. Fungebatur id temporis hoc munere Ioannes Franciſcus, Maurocenorum familia natus (Moreſinos vulgo vocant) qui paullo poſt epiſcopatum Brixienſem, mortuo doctiſſimo Cardinale Delphino, abſens impetrauit. Is quum Zauſium quemdam Sultani Muratis iuſſu, Conſtantinopoli die XXVII Decembris Venetias iturum cum mandatis accepiſſet: interceſſit, ac tantum obtinuit, vt ablegandus Venetias Zauſius Conſtantinopoli maneret. Miſſi tamen, qui Muratis ſententiam Venetis ſignificarent. Volebat is pœnas in tanti facinoris auctores ſtatui, ablatasque res cum perſonis, tam liberis, quam ſeruis, reddi. Habuerat autem vidua Ramadanis Chriſtiana CCCC mancipia, quæ ſane quoniam pro more Chriſtianorum, triremi capta, libertate donata fuerant: alia Murates horum loco mancipia flagitabat. Simul eam præ ſe ferebat animi moderationem, vt minime ſe diceret ipſis illaturum iniuriam, nec pacem violaturum; modo poſtulatis, rationi & æquitati conſentaneis, ſatisfeciſſent. Ceteroque ſe bello ſuorum cædes & iniurias vindicaturum. Senatus intellecta querela voluntateque Muratis, & re diligenter, vti geſta fuiſſet, perquiſita: Murati reſpondet, exſtinctam Ramadanis baſſæ Tripolitani familiam primum ad

mum ad inſulam Veneti iuris Zacynthum adpliculſſe, neque dumtaxat ab inſulanis humaniter exceptam; verumetiam munuſculis quibuſdam honorariis, ac xeniis adfectam fuiſſe. Poſtea vero, quam hinc diſceſſiſſent, alteram inſulam ſuam Cephalleniam hoſtiliter inuaſiſſe, præterque pacis leges omnia deripiendo, nec hominibus, nec iumentis pecoribuſue pepercíſſe. Præfectum ſinus Hadriatici, quum certior de hac ipſorum inſolentia factus fuiſſet, eos e veſtigio perſequutum, non modo intra ſinum armatos reperiſſe: verumetiam ab eis, quum propius accederet, nō fuiſſe pro more ſalutatum, nec demiſſis velis editum ſignum, quod humiliationis adpellant. Horum vtrumque pactis conuentis aduerſari, quibus armatæ naues ſinum ingredi vetentur, & omnes Præfecto ſinus honorem exhibere certo ſalutationis ſummiſſionisque genere, iubeantur. His de cauſis commotum grauius præfectum ſuum, acerbius in eos animaduertiſſe. Nihilominus in hac ſe cauſa facturos, quidquid homines æqui iuſtique tenaces facere par ſit. Nonnihil hoc reſponſo mitigatus fuit Sultani Muratis animus, qui præſertim necdum grauiſſimo contra Perſas bello defunctus, nonis aduerſus præpotentem mari rempublicam inimicitiis implicare ſe noller. Secundum hæc Petrus Emus capite plexus, & ipſa triremis cum omni armorum & inſtrumenti genere, totidemque mancipiis, quod in ea Veneti reperiſſent, reddita fuit: quo tempore nos ad Zacynthum, Cephalleniam, Corcyram, aliquandiu hærebamus, & claſſem Venetam, quæ Turcis eam triremem reſtitueret, vidimus. Ceterum libet obiter hoc loco de interitu ipſius quoque Ramadanis baſſæ Tripolitani, cuius viduam cum filio familiæque cæſam ab Emo diximus, perpauca quædam commemorare: futura, vt opinor, auido cognoſcendi res exteras animo non iniucunda.

Tripolitanus igitur hic baſſa, bellum contra barbarum regem Aphricanum geſturus, quam alios milites ſuos, tum etiam miſſos ſibi a Sultano Genizaros Portæ ſclopetarios in hoſticum ducit. Conſtat autem, magnas in Aphrica ſolitudines eſſe, per quas profecturi, copiam rerum neceſſariarum, & in primis annonæ, ſecum vt ferant, neceſſe eſt. Itinerum quoque periti duces, in locis adeo deſertis & inuiis, vel maxime requiruntur. Ramadan baſſa, quum horum vtrumque parum ad animum, ante profectionem, reuocaſſet; in eas tam annonæ, quam viarum difficultates, cum ſuis incidit: vt neque progredi poſſet vlterius, nec ſine iactura militum, pedem referre liceret. Tamdem tamen non ſine ſuorum cæde, ac præſenti cum periculo totius amittendi exercitus, domum reuerſus eſt. Tum vero cæco perciti furore Genizari, nulla nec ipſius viri dignitatis, nec Sultani ſui ratione habita, qui huic eum prouinciæ præfeciſſet, hominem obtruncant. Neque Murates hactenus eos ob hanc baſſæ ſui cædem, pro auctoritate imperij caſtigare potuit: quod nemini mirum videri debet. Quippe non amplius illa nunc apud Turcos obœdientia, non diſciplina militaris eſt, quæ fuit olim apud ſæculum prius. Quod tametſi docere pluribus exemplis poſſem, tamen ne modum annalium excedam, dumtaxat vnicum adhuc recitaſſe ſuffecerit.

Anni non multi præteriere, quum Achmetes baſſa, beglerbegus Cypri, Famaguſtæ ſuis & ipſe trucidatus a Genizaris fuit. Illam ſe cædem admiſiſſe palam profitebantur, ob interuerſa ſtipendia ſua, quæ per auariciam Achmetes ſibi retinuiſſet. Atque vti prætextum, palliando facinori ſuo, magis ſpecioſum haberent; ab eo miſeros etiam inſulanos exactionibus grauiſſimis & intolerādis exhauſtos, aiebant. Indignè Sultanus Murates hanc Genizarorum ferebat inſolentiā, qui beglerbegum ſuum tam fœde necaſſent, nullis ad portam querelis delatis, nullo crimine quo ſe obligaſſet. Pertinere putabat ad tuendam maieſtatem imperij ſui, ne facinus hoc impune ſic abire ſineret, vt horum exemplo, corruptis & aliis, contumacia militum latius ſerperet. Quapropter in Cyprum alius ab eo beglerbegus mittitur cum x triremibus, tam aliarum rerum adparatu neceſſario, quam eo militum numero inſtructis, quo cædis reorum coherceri petulantia poſſet. Nouus ergo Beglerbegus, quum primum ad inſulam adpuliſſet, diſſimulatis illis occultis mandatis, quæ diſcedenti Murates dederat: homines quoſdam ſibi fidos, adire

Genizaros iubet, ac paſſim rumorem didere, quaſi Murates eis ob interemtum Achmetem baſſam minime ſuccēſeret. Immo dictitare Sultanum confirmarent, iure ſceleſtum hominem de medio ſublatum, qui Genizaros vnicos imperij ſui cuſtodes, annonis ſuis defraudaſſet. His auditis, hilari fronte Genizari beglerbegum, & qua par erat, obſeruantia, excipiunt. Verum non multo poſt inexſpectato quodam aſtu milites eius circumueniunt, & vniuerſos cædunt, ipſis etiam triremibus in poteſtatem redactis. Murates, licet ægerrime ferret alterum hoc Genizarorum in Cypro facinus, quo grauiſſime lædi ſuam, & prorſus imminui maieſtatem videbat: tamen, quod infeliciter hactenus geſti belli Perſici cauſa, condonandum his aliquid cenſeret, ne nouas & inteſtinas præterea turbas excitaret: iris animi diſſimulatis, nihil amplius in eos tentauit.

C. 1585. Anno DCCCCXCII, menſe Martio, in omnium ore erat Conſtantinopoli, Ferhatem baſſam, qui Turcico militi ſuprema cum poteſtate, necdum ad fines Perſicos progreſſo cum exercitu Oſmane baſſa Vezirazeme, præerat; debitam militibus annonam, ſordida quadam auaricia diſtractam, ſuos in vſu vertiſſe: cuius tamen graui pænuria laborabat exercitus. Idem quum imperaſſet, duarum in iis locis munitionum excitandarum cauſa, de prouinciis vti vicinis conuenirent incolarum ad ſexaginta plus minus millia, qui operas ſtructuræ neceſſarias in ſe reciperent: a ſingulis aliquid nummorum, pro ratione facultatum exegiſſe ferebatur: illiſque domum remiſſis, ad functiones ſordidas ipſos Spachios Genizaros, ceterosque milites adegiſſe. Menſis eiuſdem die XV conceſſum in diuano fuit Siauſi baſſæ, quem ſupra maſulem factum diximus, vt libere, quibus in locis vellet, verſari poſſet. Hoc decretum ei viam aperuit, priorem ad dignitatem redeundi: quod quidem, mortuo Perſicos ad fines Oſmane baſſa, non multo poſt accidit. Conſtat cum vtroque, tam Ferhate, quam Siauſe mitius egiſſe Sultanum Muratem; quod eorum indigeret opera. Nam qui per Oſmanis abſentiam, ſupremi Veziris loco res adminiſtrabat Meſites baſſa, caſtratus & ſenex; licet alioqui iuſtus & ſeuerus, tanto tamen muneri parum erat idoneus.

Die XIX menſis Aprilis, rediit Sinope Conſtantinopolim Vluzalis præfectus maris: quod argumentum erat, eo loco tum res fuiſſe Tataricas, vt Oſmanis in Tauricam Gerſoneſum tranſiectione non eſſet opus.

Eodem anno quum Oſman baſſa Perſicos ad limites acceſſiſſet: occurrentibus intrepide Perſis, modo mille, modo plures, ad decem vſque millia, de ipſius exercitu carptim fuere cæſi. Tamdem Auguſto menſe, Perſis inſciis, & nihil de hoc ipſius itinere cogitantibus, per obſcuras, opacas, anguſtas valles, inter altiſſimos vtrimque montes profectus, vbi militis animandi cauſa multoties diſploſa fuere tormenta bellica, Tebriſium acceſſit. Facillimum hoſti fuiſſet, his in anguſtiis eum toto cum exercitu ad internicionem delere, ſi maturius de hac eius profectione cognouiſſet. Oſmanis aduentu intellecto, Cadius ſiue iudex vrbis fuga ſibi conſulit. Tum ceteri, præſertim viri ſexaginta in vrbe primarij, variis cum inſtrumentis muſicis in caſtra Turcorum exeunt: Oſmani ſe baſſæ, ſaluam libertatem immunitatesque ſuas pacti, dedunt: eumque noctu cum ſuis in vrbem, ceteroquin apertam, nec vllis clauſam muris deducunt. Eſt in vrbe Saraium longe ampliſſimum, altera Scachorum Perſicorum regia: quum interior ad Caſminum ſit, quemadmodū aliquoties alibi diximus. Hoc ſaraiū propugnaculis Oſmanes, intra diem trigeſimum, egregie munit: arci abſolutæ mille Spachiorū, duumque millium Genizarorum, præter alios milites, præſidium imponit: machinarum denique bellicarum in ea magnum numerum, cum aliis rebus neceſſariis, relinquit. Inde Tebriſio copias vniuerſas abducit, ac in itinere dyſenteria, quinto poſt die, moritur. Erat in exercitu ſecundus ab ipſo Cigaloglis baſſa, beglerbegus Reuanenſis, cuius ſupra quoque mētionem fecimus. Hic Oſmane mortuo, ſupremum nanctus imperium, ſuos in tutum reducere nititur. Inſtant Cigalogli a tergo Perſæ, quibus ipſe Scachus adfuiſſe perhibetur. Acerrimo conflictu, & aliquoties quidem repetito, maxima Turcorum ſtrages editur. Nihilominus, quocumque poteſt modo, Cigaloglis iter continuat: quum hoſtis impetum frangeret obiectu

Genizaro-

Genizarorum, qui ſclopetis ſuis terrori Perſis erant. Quoties autem Perſæ grauius vrgerent, premerent, Turcorum profectionem impedirent: ſubſiſtere legiones, & fortiſſime prœliari iubet. Transfugas denique ſubornatos in hoſtium caſtra mittit, qui de ipſius profectione conſilioque longe diuerſa referrent ab iis, quæ eum animo ſuo facere conſtituiſſet. Hac eius impoſtura decepti Perſæ, dum & ipſi ſubſiſtunt: maxima celeritate cum ſuis aufugiens Cigaloglis elabitur, & Wanum reliquias incolumes ducit. Perſę fugam hoſtis conſpicati, Tebriſium reuertuntur: & vrbe recuperata, mox arcem obſidere ceperunt. Periiſſe conſtat in hiſce conflictibus haud dubie Turcorum ad LXXXCIↃ, in quibus erāt veteranorum militum lectiſſimorum ad XLCIↃ. Prœlia totum continuata triduum trinoctiumque. Captæ centum ac plures machinæ bellicæ maiores. Scachus Perſicus, re bene geſta, regno ſemet abdicaſſe fertur, idque ſic tradidiſſe filio: vt eum ſacramento prius obſtringeret, quo ſancte polliceretur, nunquam ſe eum Turcis pacem facturum, ni prius recepiſſet omnia, quæ iuris aliquādo Perſici fuiſſent. Hæc tametſi geſta fuere poſt diſceſſum e Turcica noſtrum, nec ita comperta damus, vti quæ ſupra de rebus Perſicis, ex interuallo propiori obſeruata deſcripſimus: tamen ab iis accepta referimus de quorum fide non dubitamus: ſequius ac illi ſolent, qui rerum ipſarum, quas ſcripturiunt, rudes & ignari, ridiculas nobis (vtinam ſine fraude periculoque veritatis) nugas obtrudunt.

Hac etiam æſtate bellum aduerſus Maronitas & Truſcos geſtum fuit. Inhabitant hi populi montem Libanū, qui haud procul diſſitus ab vrbe Syriæ Phœnices Tripoli, (Tarabolos ea Turcis eſt) non exiguum ad ſpatium ſe porrigit. Religionem Chriſtianam profitētur, ac Maronitis etiam patriarcha ſacrorum princeps eſt. Is habitat in monaſterio Virginis Deiparæ, quod itinere medio montem Libanum aſcendentibus occurrit. Habent & Hieroſolymis Maronitæ templum S. Georgij martyris, vbi vulgo vocātur Chriſtiani cincti ſiue zonarij, propter longas lataſque zonas ſiue cingulā, quibus vtuntur. Aythonus alicubi Maroninos dixit, & his verbis eorum meminit: Sunt in monte Libano Chriſtiani degentes prope Tripolim, ſagittarij pedites valde boni, circa XLCIↃ virorum. Hi multoties fuerunt Soldano rebelles, & damna plurima Saracenis intulerunt. Hactenus Aythonus. Maronitis vicini fœderatique ſunt Truſci, qui ſe profitentur eſſe reliquias illorum occidentalium Chriſtianorum, quos Imperatoris Henrici IIII tempore, ſub annum Chriſtianum CIↃ. XCIX Dux Bullionenſis Gotefridus in terram ſanctam duxerit, & quorum vſus opera tam Hieroſolymis, quam reliqua Palæſtina, potitus fuerit. Gens vtraque tam eſt numeroſa, tam rei bellicæ addicta ſtudiis: vt hominum iā ad LXCIↃ facile poſſint in hoſtem educere, qui maiori ex parte peritiſſimi ſclopetarij ſunt. Hos populos anno Mahumetano DCCCCLXXXI C. 1574. Sultanus Selimes II ſub iugum mittere, ſed fruſtra conatus fuerat. Itaque Turcis ex illo tempore libertati ac fortunis eorum inſidiantibus, nunc tamdem vndecimo poſt anno domiti fuerunt ab Ibrahime baſſa, Cairi vel Ægypti beglerbegoi qui de ſpoliis thronum regium ex auro puro puto Conſtantinopolim miſiſſe Sultano Murati dicitur, æſtimatum ſexies centenis aureorum millibus. Idem Sultanæ, cuius filiam dudum ambit, & haud dubie ducturus tum credebatur, aliiſque ſaraij mulierculis miſiſſe munera fertur, quorum pretium ducenta millia Sultaninorum æquauerit.

Anno DCCCCXCIII, Perſis arcem Tebriſianam, ab Oſmane baſſa ſuperiori C. 1586. æſtate munitam, obſidentibus; quum obſeſſi propemodum ad extremam rerum omnium penuriam redacti eſſent, Ferhates baſſa, veluti peritus architectus, munitionem nouam e regione Tebriſij ſtruere inſtituit. Cigaloglis autem baſſa Caſminum, quæ Perſarum (ceu diximus) interior eſt regia, petiturum ſe cum exercitu ſimulat. Dum hoc eius iter impedituri Perſæ, maximis cum copiis aduolant: ſimulatione pugnæ ſuccurſum obſeſſis, eæque res omnes in arcem, cū nouo ſupplemento militum, inuectæ fuerunt; quarum inopia laborabatur.

Eodē anno magnus ille Chitainus Chan, qui Vlu Chan & Kezies baſſa dicitur, Perſarumque Scachus, quem Kiſelem baſſam vocant, nouum inter ſe fœdus

pepigere, quo mutuis ſe ſubſidiis aduerſus Oſmanidas ferendis obligarunt. Nam quod Tatarus oppreſſo Perſa, proximum ſe fore potentiæ Turcicæ videret, cui plurimum ex ruina tanti regis virium eſſet acceſſurum: quam fieri maturrime poſſet, obuiam eundum creſcenti malo cenſebat. Itaque maioris etiam coniunctionis cauſa contractum fuit inter liberos vtriuſque matrimonium, Tatari Chanis filia, Scachi Perſici filio nuptui data. Simul etiã ſtipulatus eſt Tatarus, ad vſum Perſæ, hominum ſe XXCIↃ proprio ære tamdiu contra Turcos in armis habiturum: donec bello finis, ex voto Perſici regis impoſitus eſſet.

Iunio menſe huius anni, orta quædã obſcura Conſtantinopoli nebula fuit: qua deſinente locuſtis pluit, quæ fructus omnes, & arborum abſumſere folia. Diuerſum quid apud nos accidit anno ſequenti 1587. Decembri menſe; quum Croatinis in finibus, ad Wihitzium, Karuli Archiducis Auſtriæ caſtrum, quaſi nubes quædam anatum & anſerum, aliquot ſane myriadum, aduolauit; ſeque proximum in ſtagnum demiſit: vbi noctu ſtrepitus ingens pugnantium inter ſe volucrum in tota vicinia, ſeque mutuis conficientium vulneribus, auditus fuit. Egreſſi poſtridie milites, ciues, agricolæ, tantam & anatum & anſerum copiam, ad fumum, ad aerem exſiccandorum, congeſſerunt: vt diu tam opima ſint victitaturi commode præda. Nam alij 100, alij 200, plures alij, paucioreſue collegerunt mactatas ab ſe inuicem volucres. Tamdem e prato quodam ſpatipſiſſimo ſublatis ſuperſtites alis, auolarunt.

Sub finem anni, Decembri menſe, Croatinis in finibus aliquot millia Turcorum a noſtris, numero longe imparibus fuere cæſa. Periit inter alios, baſſæ Boznenſis frater: cuius caput a ceruicibus reciſum, miſſumque cum captiuis quibuſdam fuit Viennam ad ſereniſſimum Auſtriæ Principem Erneſtum. Hic baſſa Boznenſis, & frater eius, quam cæſum hoc conflictu diximus, nati perhibentur ex familia Mechemetis baſſæ Vezirazemis, cum quo nuptam fuiſſe Sultani Selimis II filiam, Muratis ſororem, ſuperius oſtendimus.

C. 1587. Anno ſequenti proximo, nimirum Mahumetano DCCCCXCIIII, menſe Februario, noſtri Copanum, arcem non procul ſitam lacu Balatone, tum temporis congelato, quo tres Turcorum begi conuenerant, ex inopinato adòrti, ceperunt. Erant in arce quum noſtri eam inuaderent, mille Turcorum plus minuſue capita. Ex his præter alios vilioris fortunæ, CXC nobiliores, cum LXX feminis, in poteſtatem noſtrorum venerunt: reliquis aut fuga dilapſis, aut ſub terra ſemet intra ſpecus abdentibus. Equi generoſiores abducti centum, præda XL nummûm aureorum millibus æſtimata. De tribus begis, quos id temporis illic fuiſſe diximus, Sangiacus Copanenſis, Cara ſiue Niger Alis captus fuit, & Viennam prius, inde Pragam ad Rudolphum Auguſtum miſſus: alter ſuffocatus in loco ſubterraneo concamerato, quo ſe defendebat, igne vi tormentarij pulueris accenſo: tertius fugæ tum beneficio ſeruatus, vbi cum aliis deinceps Auguſto menſe, quemadmodum mox indicaturi ſumus, fines noſtros ingreſſus eſſet; quam hoc in loco captiuitatem fugiendo declinarat, iſtic in poteſtatem fatali quodam caſu redactus, effugere non potuit.

Anno eodem, menſis Auguſti die octauo, (faſtos veteres Vngari retinent) quatuor begi Turcici, Saſuatenſis ſiue Zigetanus baſſa, Sangiacus Mohazienſis, Sangiacus Petſcheuius ſiue Quinqueccleſienſis, & nouus ille captiui loco ſuffectus Copanenſis, quinque ſuorum millibus collectis, intra fines noſtros, verſus Nemphtim, irruperunt: & pagis aliquot cis & vltra Limpacum, vna cum opidulis, (Germani marctas, emporia Græci vocant) Moracio, Dobronacis ambobus, Reſneccio, Tarnoco, ſeptem ac decem in ſumma pagis, repẽtina impreſſione obrutis, ac miſeris vtriuſque ſexus incolis captis, omnia depopulati diripuerunt. Eius rei factus certior illuſtris præſidiariorum caſtri Caniſani tribunus, Georgius Comes Zerinius, Comitis Nicolai, fortiter ad Zigetum mortui, filius: quanta celeritate maxima poteſt, e caſtellis pròximis aliquam militum manum, cum ſuis ſubditis ex inſula Murakeoza, quæ inter Muram & Drauum amnes eſt ſita, cogit. Præterea proceres ſibi vicinos, vigilantiſſimos Ciſdanubiani limitis cuſtodes,

Comitem

Comitem Franciſcum Nadaſdium, Balthaſarem Bathianium Baronem Guſſingenſem, itemq; præfectum Copreinitzæ Ioannem Globitziũ, & Ioannem Fridericum Trautmansdorfianum, Bandi equitum præfectum, per ſuos, & per exploſarum machinarum teſſeras, hoſtilis irruptionis certiores facit, ac ſuas vti copias ſine mora ſecum coniungant, hortatur. Illi mox ſuis excitis, ad locum deſignatum in tempore conuolant. Inde data diligenter opera, Turcorum vti reditum anticiparent, eoſque loco maxime idoneo, quaſdam inter angultias paludum, quæ tranſeundæ ipſis erant, inuaderent. Feliciter noſtris hoc conſilium ceſſit. Reuerſus cum præda, magnoque captiuorum, cuiuſuis ætatis & ſexus, Christianorum numero barbaros, ſupra Carzerolacum, ad vnum a Caniſa milliare, necdum diſſipatis omnino tenebris, ſub primum diei crepuſculum viriliter adoriuntur, manum conſerunt, animoſe cædunt, omni armorum genere vulnerant, cedentibus inſtãt, aduerſos mactant: eo denique trepidationis ac deſperationis adigunt, vt acinaces noſtris ſuos vltro porrigerent, obiicerent: itidemque ceteris armis depoſitis, alij vitam & incolumitatem voce geſtuque lamentabili deprecarentur, alij quacumque via poſſent, in ſiluas ac ſaltus aufugerent; ipſiſque ſe paludibus immergerent: vbi quum moribundi, quod viribus exhauſtis, vlterius pergere non poſſent, opem hoſtis implorarent, a noſtris miſeratione tãtæ calamitatis ipſorum commotis, plures erepti ſeruatique fuerunt. In conflictu Machmutes Sangiacus Quinqueccleſienſis, filius Alis baſſæ, prœlio nauali ad Cuzzolaros occiſi, de quo ſupra dictum, quique captiuus a morte patris Romam perductus fuerat, noſtrorum in poteſtatem venit. Mohazienſis, Sinan begus, paluſtris loci tranſiciendi ſpe, adacto calcaribus equo, dum defixus hæreret in vligine; ſclopeti per frontem mediam petitus ictu, occubuit. Saſuatenſis baſſa, quo nomine dignitatis illuſtrioris Zigetanus adpellari ſe vult, vna cum bego Copanenſi Chaſane, fuga ſe ſubduxit e prœlio, quum res ſuas iam deſperatas cerneret. Copanenſis prima poſt pugnam nocte, quodam in ſaltu oberrans, cum aliis captus fuit. Zigetanus ſeptimo tandem die pedes Breſenzam, fame atque animi dolore confectus, euaſit. Capti ex hoſtibus fere CIↃ CCC, de quorum numero multi grauiſſime vulnerati, poſt exſpirarunt. Cæſi tam in ipſo prœlio, quam deinceps, & in paludibus ac ſiluis exſtincti, multo plures, & ad duo fere millia. Capita cæſorum CCCC, pro more militari eorum limitum, cum DC viuis, Caniſam dumtaxat relata. Potiti præterea noſtri CIↃ ac IↃ, & amplius, Turcorum equis. Erant noſtrorum pedites CIↃ IↃ. equites IↃ. ex quibus deſiderati dumtaxat vndecim: nonnulli, ſed pauci tamen, vulnerati. Præda, cum captiuis Chriſtianis, recepta. Non deſiere noſtri, iuuantibus etiam agricolis, ad aliquot dies fuga dilapſos indagine quadam, velut in ferarum venatu fieri ſolet, cingere: quorum quidem non exiguus numerus, vel inueſtigantium ſtudio repertus, vel ſua ſponte, quod omnem euadendi ſpem ſibi præciſam conſpiceret, nihil profuturas deſerens latebras, in poteſtatem venit.

Et hactenus, in hoc quidem tempore, Turcicos annales, adiecta rerum XXXVII propemodum annis geſtarum expoſitione, continuare voluimus. De quo ſane labore noſtro, cuicuimodi ſit, iudicium lectoris humani, candidi, & intelligentis minime reformidamus. Ceteros vel improbitatis & malitiæ, vel ignorationis morbo cæcutientes,

Manguri vnius æſtimamus omnes.

Veritati quidem certe ſtuduimus, qua, velut anima ſua, ſi careat hiſtoria: mox in fumos abeat, neceſſe eſt. Teſtes idoneos, & auctores fide dignos habeo, quum magnificum & ampliſſimum virum, Bartholomæum Pezzenum, Cæſar. Maieſt. conſiliarium, nuper ad Portam Oſmanicam miſſum cum ordinarij legati munere: tum etiam viros nobiles & egregios, Paulum Roſam, Vngarum, beate non ita dudum Conſtantinopoli mortuum, Nicolaum Haunoldum Vratiſlauienſem, Hieronymum Arconatum Leontorinum: qui Conſtantinopoli, quum iſtic ipſe peregrinarer, in auguſtalibus ſcriniis ſecretioribus militabant. Horum conſuetudine cottidiana, planeque ſincera, qui virorum optimorum candor eſt, multa me percepiſſe de Turcicis rebus, ingenue fateor. Nec prætereundus ſilen-

tio Matthias Pharenſis, Rudolphi Cæſaris noſtri ad Portam Oſmanicam Dragomanus vel interpres: ex cuius narratione pleraque de hoc decennali aduerſus fortiſſimam, vereque victricem hactenus gentem Perſicam bello geſtis plene cognouimus. Quod ſi viſum Deo fuerit, diutius hanc nobis protogare vitam; dabimus abſolutam aliquando hiſtoriam Conſtantinopolitanam, qua res inde vſque ab vrbe condita, tam a Romanis, Græcis, Flandris imperatoribus, quam a Sultanis Muſulmanorum geſtæ, ſerie perpetua contextæ legentur.

Supplementi annalium finis.

IO. LEVNCLAVII

PANDECTES HISTORIAE TVRCICÆ, LIBER SINGVLARIS, AD ILLVSTRANDOS ANNALES.

De Genealogia Sultanorum, Oſmanidarum, tum etiam, quid Scach, Gaſi, Zelebi, Emir.

ANTE omnia lectori duximus depingendam heic ſeriem principum Machanenſium, a quibus Oſmanidas ortos, annales hi Turcici tradunt: cum arbore, quam vocant Genealogica Sultanorum, inde vſque ab Oſmane ptimo, ad Muratem hunc tertium, eiuſque filium Muchemetem. In hac autem genealogia retinui nomina barbara ſimpliciter, vti pronūtiantur a Turcis: quibus tamen in explicatione Annalium eam dare formam libuit, quam Græcis probari video. Obiter etiam lector animaduertat, Vguzem vel Oguzem heic quarto loco poni, a quo familiam hanc Oguziam Turci dictam aiunt, quam Laonicus Chalcocondyles, Latine Galliceque non magna cum interpretum laude publicatus, adpellat tribum Oguziam: viderique apud Laonicum, Oguzalpem (licet confuſis temporum rationibus) eumdem eſſe, qui Oguzes Turcis vocatur. Oguzalpes enim dicitur, velut Oguz Elp, id eſt, Oguzes Elpius, vel familia natus Elpia, cuius in annalibus mentio fit in vita Sultani Muratis ſecundi, anno Mahumetano DCCCXLVIII, ſiue Chriſtiano 1444, quæque videtur eadem eſſe cum Oguzia. Præterea Giokelpem nos vocamus, ſequuti Gauderium, linguæ Turcicæ Cæſareum interpretem, qui Turcis eſt aliorum pronuntiatione Kukelpes vel Gukelpes. Sic apud Vincentium Beluacenſem corrupte legitur quidam Kiocay, pro Kioc Chan, pronuntiando vocem Kioc vnica tantum ſyllaba, qui alibi Gog Chan dicitur: vt etiam Gukelp, & Gog Elp, pro eodem accipiatur. quod nomen indicandum putaui, propter adpellationem Gentis, quæ ſacris in litteris exſtat. Scachi autem adpellatio, quæ tribuitur Soleimani, Ertuculis, patri, vel regum, vel magnorum eſt principum, præſertim apud Perſas: ſicut apud Hiſpanos Doni vocabulum in vſu eſt. Apud Iacobum Fontanum Tſaccus nomen eſt, quod vix adgnouerit aliquis idem eſſe cum Scacho. Nec recens hoc eſſe Scachi vocabulum, vel ex eo paret, quod apud Aythonum hæc 15 capite verba, licet corrupte, legantur: Poſtmodum quidam rex Perſarum, nomine Coſſoraſſath, fuit primus auſus Romanorum imperio rebellare, ac ſe fecit imperatorem Aſiæ nominari. Quippe vox illa Coſſoraſſath mutanda prorſus in Coſroas Sach, quod Choſroas Scach, id eſt, rex Choſroës, enuntiandum. Obiter hoc indicare propterea libuit, quod inſignis hiſtoricus Reineccius, auctor editionis Aythoni poſtremæ, de Choſſoraſſath putauerit Artaxerxem faciundum: qui tamen Agathiæ noſtro non Artaxerxes eſt, ſed Artaxares, vti Byzarus quoque noſter, V. C. ex obſeruationibus noſtris adnotauit. Rurſus alibi apud eumdem Aythonum Soliman Sa, non eſt Soliman baſſa, ſicut in Adpendice ſua

PRINCIPES MACHANENSES, CONTINVA SVCCESSIONIS SERIE, CVM OSMANIDARVM GENEALOGIA, *qui ab eis originem ducunt.*

Lecrad.

Cutludzee.

Cara Chan.

Oguz.

Giokelp, vel Kukelp.

Verſaiob.

Toctemur.

Ciac Agá.

Baki Agá.

Baiſunger.

Oiculuc.

Baindec.

Cuſul buga.

Cabi Elp.

Soleiman Scach.

Sungurſengi. | Ertucul | Gundogdi.

Gundus, qui & | Sarigati, qui | I Oſman Gazi.

ET PONTES VETVSTA
CONLAPSA RESTI
A VIND.. M P
I I.

tionis Aythoni poſtremæ, de Choſſoraſſath putauerit Artaxerxem faciundum: qui tamen Agathiæ noſtro non Artaxerxes eſt, ſed Artaxares, vti Byzarus quoque noſter, V. C. ex obſeruationibus noſtris adnorauit. Rurſus alibi apud eumdem Aythonum Soliman Sa, non eſt Soliman baſſa, ſicut in Adpendice ſua

Reineccius

Reineccius opinatus eſt, ſed Soliman Scach. Ertucul & Ertucrul (diuerſa namque ſcriptura reperitur) a Turcis dicitur, quem Laonicus Ortogulem vocat, Oſmanis patrem. Et Oſmanem hunc dico, non Otmanem, vel Otomanum; itemque non Otmanidas, ſed Oſmanidas: quod ita poſtulet Arabicæ Turcicæque linguæ pronuntiandæ ratio, cui Græca prolatio nominis, per Thita litteram ſcripti, non aduerſatur: quando iſtæc littera non Latinæ T vel T H reſpondet, ſed ex vſu Græcorum, gemino potius S, cum ſibilo quodam expreſſo. Sic enim Aiſmanem pronuntiauit Chalcocondyles, non Athmanem. Nec aliud hoc Oſmanis illius eſt nomen, quam Oſmanis baſſæ, qui ante biennium bello Perſico periit. Ortelium ſane miror Oſmanem, quem Ottomanum vocat, Zichi filium facere, tam Græcis, quam Turcis repugnantibus Gunduſelpis nomen, qui & Gundus a Turcis vocatur, idem prorſus eſt cum Duzalpe Laonici, per aphæreſim, quam vocant, detractionemque primarum litterarum. Et in margine Latini Laonici adſcriptum legitur huius Duzalpis nomen aliud ex alio libro, Iudiſalpes: quod ad Gunduſelpem vel Ionduſelpem, propius accedit. Errat autem in his Laonicus, quod Duzalpem ponit primum in hac familia, qui Gundus & Gunduſelp, Ertuculis filius: quod Oguzalpem Duzalpis facit filium, qui ab hoc XIII gradu eſt inter aſcendentes: quod Orthogulem Oguzalpis filium, Duzalpis nepotem ſtatuit, quum XII gradu abſit ab Oguze, qui eſt inter aſcendentes, & Gunduſelpis ſeu Duzalpis fuerit pater. Oſman a morte patris annos quidem 39 Mahumetanus ex annalium auctoritate vixit, ſed 29 tantum imperaſſe ſcribitur: quod primis 10 annis principatum adquiſiuerit, & conſtituerit. Sultani nomen huic ab annalium auctore non tribuitur, ſed Murati primum nepoti, & abnepoti deinde Muchemeti: quod de hoc Muchemete Theodorus etiam Spanduginus adnotauit. Gazi vero cognomen Oſmani datur, ſicut & Vrchani filio, Muratique nepoti, quod ſtrenuum magnanimumque militem ſignificat. In Vrchane (ſic enim ſcribendum) notanda cum Ali baſſa fratre concordia, quum omnes alij, quorum de rebus Turcicis exſtant ſcripta, dicant ab Vrchane principatus initio ſublatos fuiſſe de medio fratres duos: aperte reclamantibus hiſce Turcicis annalibus, qui primum a Baiaſite Gilderune Chane paricidium, regni cauſa commiſſum fuiſſe, necato Iacupe Zelebi fratre, docent. Zelebis nomen, quod nobilem ſignificat, a Turcis arbitror vſurpatum, ad imitationem Romanorum & Græcorum, quorum hi filios Imperatorum natu minores Nobiliſſimos vocabant, illi Nouelliſſimos, voce nonnihil corrupta, ſicut patet ex hiſtoriis, inſcriptionibus, nummiſmatibus antiquis, & Faſtis. Vnicam tantum hoc loco lubet inſcriptionem, fidei cauſa, licet in re manifeſta, ponere. tum quod pro ſe vetus, iam noua ſit, hoc eſt, recens primum inuenta: tum quod antiquitatem nobilis vrbis Auſtriæ Viennenſis, quondam ſeu Vindobonæ, ſeu Vindonianæ, quod magis probamus, inſigniter illuſtret. Eam magnifici equitis DN. HIERONYMI BECK A LEOPOLDSTORF, Cæſar. Maieſt. Cameræ aulicæ conſiliarij, ſtudio liberali debemus: qui columnæ fragmentum veteris, quæ integra Milliarium Romanum fuit, in vinea quadam, haud procul a S. Marci noſocomio, ad vnum a Vienna lapidem, repertum quum intelligeret: operam dedit, vt domum ſuam deportatum, poſteritati conſeruaretur. Eius inſcriptionis hæc verba ſunt, litteris expreſſa nobis familiaribus. Nam ductus earum, qualis in archetypo conſpiciuntur, hoc quidem tempore dare non potuimus.

IMP CÆS
P LICINIO CORNEL
VALERIANO NOBILISS..
CES.. PRINCIPI
IVV..NTVTIS VA..
ET PONTES VETVSTA
CONLAPSA RESTI
A VIND.. M P
I I.

Intelligitur autem nomine Nobiliſſimi, iuuentutiſque principis, minor natu frater Gallieni Auguſti. Sic igitur & Turci Zelibes ſuos dixere, quamquam in annalibus his animaduertere liceat, Muchemetis II, & ſucceſſorum filios non amplius Zelibes, ſed Sultanos cepiſſe nominari. Ceterum eſſe Turcos veluti ſimias quaſdam Romanorum Græcorumue, quibus ſucceſſerunt, pluribus in rebus animaduertimus: in titulis, officiis militaribus, prouinciarum præfecturis, legibus, & vniuerſo imperio conſtituendo. Iam quod Baiaſitis Gilderunis ſiue Lælapis filios adtinet, in eis recenſendis auctorum magna diuerſitas eſt. Turci primogenitum faciunt Emirem Soleimanem, quos equidem ſequor. Et Soleimanes hic dictus fuit Emir, auctoritatis maioris cauſa. Nam Emires adpellati ſunt præſides & propagatores imperij Mahumetis, quaſi ſuperiores: (Gulielmus Tyrius ſatrapas ſeu principes maiores interpretatur) quos Græci Amires & Amirades vocarunt, de quibus non recte vel Ametes, vel Amerades, vel Admiratos, vel Admirales, vel Admiraldos fecere Beluacenſis, & interpres Cedrini, & alij. Nec hodieque nomen hoc aſpernantur ipſi Turcorum Sultani. Laonicus vero poſt Ieſum ſuum maiorem, quem ſimpliciter Iſam Turci vocant (quod nomen etiam propius imitatus eſt Laonicus libro 6, quum Ieſſen Brenezis F. quem alibi Ieſum vocat, ſcribit.) quemdam Mulſumanem nomine ponit. Idem facit primogenitum Orthobulem, a patre Sebaſtiæ præfectum, & ibidem ab hoſtibus vrbe capta cæſum. Turcici vero annales expreſſe tradunt, Sebaſtiam Emiri Soleimani filio natu maximo, a patre datam fuiſſe: qui tamen a Temire capta Sebaſtia, non fuerit interfectus. Plura de his allaturi deinceps in medium ſumus, ad numerum notarum 59, & 67.

Tertij quidem Cyriſcebelim patris Baiaſitis ſucceſſorem faciunt, cuius nomen nec in Turcicis commentarijs, nec apud Laonicum reperitur, & ficticium plane videtur. Eum dicunt a Temire fuiſſe captum, ſed e cuſtodia tamen euaſiſſe. Laonicus autem ſcripſit, prœlio Temiriano captum fuiſſe Moſem, qui videretur reliquis præſtantior robore. Proinde Temir eum circumduxit, & ſecum in caſtris habuit, victum miniſtrans. Poſtea Laonicus hæc ſubiicit: Temir Cheriam properauit, Baiaſitem & filium eius ſecum vehens, cuius patuum reſpectum egit. proinde in patriam regionem fuga euaſit. Denique tertio repetit Laonicus initio quarti libri, Moſem dimiſſum a rege Temire, mari ad regionem patriam rediiſſe. Similis eſt confuſio in minorum natu Baiaſitis filiorum mentione. Nam Laonicus & Ieſum minorem commemorat, qui nuſquam in annalibus Turcicis reperitur, & vltimo inter omnes loco ponit Muſtapham, reſpiciens (vt arbitror) ad illum Muſtapham, cui Duſmis cognomen a Turcis datur, quique Baiaſitis ſe filium mentiebatur. Atqui diſerte Turci tradunt, minimum natu fuiſſe Caſanem Zelebim, qui tempore calamitatis paternæ fuerit adhuc ætate tenera: narrantque deinceps ab Emire Soleimane fratrem hunc natu minimum, Caſanem Zelebim, fuiſſe Conſtantinopolim miſſum, vt obſidis loco ibidem eſſet. Laonicus etiam alicubi Ieſum minorem, facit minimum natu, & Conſtantinopoli baptiſſatum ait: de quo ſane vero fit ſimile, Ieſum minorem Laonici, eſſe illum ipſum natu minimum Baiaſitis filium, quem annales Turcici Caſanem Zelebim vocant. Error Sanſouini duplex Oſmanidarum in arbore, quo Sultanos iam ſuperſtites a Cyriſcelebi propagat, & Baiaſitis ex Cyriſcelebi nepotem facit Muchemetem primum, tam manifeſtus eſt: nullius vt refutationis indigeat. Alis vero, qui Conſtantinopolim & ipſe profugerit, nulla Turcicis in annalibus mentio. Repoſuimus etiam ſuo loco germanum illum, & natalibus opera noſtra nunc reſtitutum, Baiaſitis filium, Muſtapham Zelebim: qui vt Temiriano prœlio, ſic etiam hactenus ex Oſmanidarum ſtemmate, haud ſcio quo fatali caſu excluſus, periit: locum eius inuadente Muſtapha, ſuppoſiticio, Baiaſitis filio, quem annales hi Duſmis adpellant cognomento. De Sauze iuſſu patris excæcato, nullum in annalibus verbum. Nomen Sauzis illud eſt, quod Soleimanes hodierno Veziri azemi adhuc puero dediſſe fertur. Siaus enim baſſa vocatur, cuius ſupra quoque aliquoties in ſupplemento annalium noſtro facta mẽtio. Quod

autem

autem Sauzi a Reineccio Taures filius attribuitur, qui exſul in Vngaria vixerit: & quod idem dat Muſtaphæ ſuppoſititio filium Dauidem, ex auctoritate Ioannis Baſilij Heroldi, qui & ipſe diu exſularit apud Vngaros: errore quodam factum, ex vitioſa ſcriptura, & Heroldi alucinatione, profecto. Non enim Taures apud Chalcocondylem legi debet, ſed Tautes, tribus ſyllabis, quod nomen eſt Taut vel Daut, quemadmodum noſtris in annalibus Daut baſſa legitur, ſub imperio Baiaſitis II. Et Turcis Daud dicitur, qui Dauid Hebræis. Hic ergo Tautes verus eſto Sauzis filius, alter autem Duſmis Muſtaphæ filius Dauid, ceu commenticius, expungitor. Perperam deinde traditur a noſtris, Iſam ſiue Ioſuam, ſiue Ieſum maiorem, a Muſulmane, qui Turcis eſt Emir Soleiman, occiſum: quum eius necis culpam Turcorum annales in Muſam, ſiue Moſem, fratrem alium, deriuent. Volunt etiam noſtri, quos Reineccius in Oſmanidarum ſtemmate ſequitur, Muchemetem II fuiſſe natū ex Irene, Georgij Bulcouizij, Seruiorum Deſpotæ, filia. Falſum hoc eſſe, manifeſto patet ex annalibus hiſce noſtris, & annorum ſupputatione. Natus enim fuit Muchemetes anno Turcico DCCCXXXIII. C. 1430.
Murates autē duxit Irenen quinque poſt annis, Mahumetano ſcil. DCCCXXXVIII. Non ergo potuit Irenes eſſe filius Muchemetes. Præterea non potuiſſet ex Irene natus initio regni plures ætatis annos habere, quam XVI: quum tamen conſtet, imperare cepiſſe natum XXI plus minus annos. Nec Irenen fuiſſe dictam Georgij Deſpotæ filiam, ſed Mariam; oſtendemus infra, numero 96, quem locum lector cum hoc coniungat. Quem porro Sponderbeium, nobilem in Panderatia Satrapam ex Ænea Siluio vocat Reineccius, patrem ſecundæ Muratis II coniugis, Spenderem dictum legimus in edito Laonico: quod nomē idem eſt cum Sphendere, quem Iſfendiarem Turci adpellant. Quippe ſolent iis nominibus, quæ a gemina conſonante incipiunt, litteram I, vel V Gallicum præponere: verbi gratia, quum pro Scendere dicunt Iſchender, pro Scodra, Iſcodara; pro Scopia, Vſcopia. Frequens vero in annalibus hiſce mentio fit Iſuendiaris, quod cognomentum principibus illis datur, quorum erat ad Pontum Euxinum ditio, in ipſa Ponto prouincia, vicinaque Paphlagonia. Chalcocondyles quemdam ex eis nominat Iſmailem, Sinopæ principem, & alibi principem Sinopæ & Caſtamonis, amicum & ſocium Moſis. In noſtris autem annalibus hiſce legitur, Iſuendiari Temirem Chanem vel dediſſe, vel ademtas a Baiaſite reſtituiſſe, Caſtamonam, Congerim, Calazugen. Idem narratur hoſpitio Muſam excepiſſe, clamque ſecum habuiſſe, quum ab Emire Soleimane fratre bello peteretur. Notāda quoque verba Laonici, quum ait: Scenderis, qui Sinopen regebat, fuiſſe filium Iſmailem. Quippe legendum puto Spenderis, non ſcenderis: licet mihi nomen Scenderis nō ſit ignotum. Panderatiæ ſatrapiam quod attinet, eſt ad Pontum Euxinum ciuitas, in Ponto prouincia, quæ hodie Penderachi dicitur; eo poſita ſitu, veteris vt Heracliæ Ponticæ locum occupaſſe videatur. Ab hac ſi dicti non ſunt Sphenderes, Iſuendiareſue begi, quos alij Spender aut Sponderbeios vocarunt, ſaltim Spenderes, opido regionique nomen dedere. De his & alia leges infra, numero 13. Nunc ad Oſmanidarum genealogiam vt redeamus, equidem non abs re dubito, an duos ex illius Sphenderis filia Murates ſuſceperit filios. Laonicus certe dumtaxat vnius mentionem facit, quem Cambrinus adpellat Calapinum, a cognomento potius, quam nomine proprio. Nam Calapinus vocabulum corruptum eſt ex Zelebi, de cuius ſignificato ſupra monuimus. Alij Chialapū dixere, q. ex eodem Zelebi factum patet. Maior aliorum opinione, qui duos faciunt, Turſines ætatis menſe XVIII necatos (vt aiunt) a Muchemete II, nomen habet inſolens, & incognitum Oſmanidarum familiæ. Per me tamen de his, vt quilibet arbitratu ſuo ſtatuat, licet. Similius etiam vero, ſiquidem omnino fuere duo fratres. Murates ex Sphenderina filij vnus poſt alterum tam breui temporis interuallo nati; puerum natu maiorem XVIII menſium deportatum fuiſſe Conſtantinopolim & Venetias, vt ſeruaretur, quod Gaiſtęo placet: quam VI menſium infantem, quod Reineccio. Ceterum inter Baiaſitis II liberos, nec Alim Caphæ ſatrapam, nec Muratem ſatrapam Trapezuntis poſui: tum quod Menauinus, teſtis oculatus, horum

non meminerit: tum etiam, quod Trapezuntis præfecturam Selimem obtinuiſſe, noſtris ex annalibus, & ipſo Menauino conſtet, indeque Capham tranſmiſiſſe, quum de occupando imperio cogitaret: quo ſe non contuliſſet, ſi fuiſſet iſtic Alis frater, conatibus haud dubie Selimis obſtiturus, qui aliorum fratrum impedimenta metuens, hoc ipſum iter arripuerat, Aſiatico magis compendiario, minuſque difficili, relicto. Zemi fuiſſe filium, tradit etiam Secretarius Sigiſmundi Malateſtæ, qui multis in Græcia tunc & Aſia geſtis rebus interfuit. Fortunam huius, & liberorum, memoriæ prodidit Spanduginus, ſed nomina non expoſuit. Vide quæ infra notabimus, capite 159. Sultanum Soleimanem, Selimis filium, ſecundum voco, non reſpectu Soleimanis, Vrchanis filij, qui non Sultanus, ſed Sangiacus dumtaxat fuit, nec patri ſuccedere potuit, quum ante patrem ſit mortuus: ſed ratione illius Emiris Soleimanis, Baiaſitis Gildeiunis filij, Sultanorum in ordine quinti, quem perperam alij Mulſumanem vocant. Denique monitum lectorem volo, me hac in genealogia notaſſe Sultanorum annos, quibus imperarint, Mahumetanos: qui quidem ad annos Chriſtianos qua redigi ratione debeant, paulo poſt expoſituri ſumus. Cetera huius Genealogię, prolixioris explicationis haud egent. Vnum dumtaxat hoc addo, liquere de hac ſerie Sultanorum Oſmanidarum, hactenus regnaſſe Sultanos XII, linea directa, filiis in patrum loca ſuccedentibus: duos vero, videlicet Emirem Soleimanem, & Muſam Zelebim, ex tranſuerſo irrepſiſſe, nullis in imperio poſt ſe relictis liberis: quod vaticinij cuiuſdam antiqui cauſa diſſimulare non debui, cuius exitum fortaſſe tamdem aliquando videbimus.

De origine Sultanorum Turcicorum.

Equidem nihil hactenus inueni memoriæ proditum aut plenius, aut verius, aut ſaltem vero ſimilius, de origine Sultanorum Oſmanidarum, quam quod heic in annalibus legitur. Facere tamen non poſſum, quin lectoris cauſa, cognoſcendi res Turcicas ſtudioſi, quædam hoc loco ſubiiciam, a Theodoro Spandugino Cantacuzeno tradita. Narrat is, ſe quanta maxima potuerit diligentia conquiſiuiſſe ſcriptores rerum Turcicarum, qui originem Oſmanicæ familiæ retulerint in litteras, deque his tamdem intellexiſſe: principium huius extitiſſe quibuſdam ab armentariis, natione Tataris, ex poſteritate cuiuſdam Oguzis. Multas enim Tatarorum familias id temporis, quum Sultanus Aladines, Iconij princeps, rerum in Aſia minore potiretur, veniſſe quæſitum ſedes ſub Aladinis imperio: quas inter & iſta fuerit. Aladines autem grauia bella gerabat, inquit, aduerſus imperatorem Conſtantinopolitanum, qui erat ex familia Comnena. In hiſce bellis accidit, vt quidam eques, natione Græcus, vir magnanimus & bellicoſus, in omnibus duellis contra quoſuis ſuperior euaderet: atque inter alios etiam quemdam in primis Sultano Aladini carum, prœlio ſingulari victum, occideret. Aladines magno cum animi dolore conuerſus ad ſuos: Quis veſtrum, ait, congredi cum hoc auſit Chriſtiano, qui tot hactenus ex meis, & nunc præſertim vel maxime familiarem hunc mihi de medio ſuſtulit? Quum autem propter illius Græci virtutem, fortiaque facinora, territis omnibus, nemo cum hoc dimicaturus certamine ſingulari prodiret: tamdem armentarius quidam ex poſteris Oguzis, quem nemo ſcriptorum Turcicorum alio quam Delis nomine, propterea quod ſtulte temerarius, & infimæ condicionis homo fuerit, adpellat; Aladinis in conſpectum veniens, vindicaturum ſe profitetur iniurias ab illo Chriſtiano tot viris fortibus illatas. Quibus auditis, mirum ſibi videri dixit Aladines, ex ſuis tot militaribus viris reperiri neminem, qui ſua cauſa tot neci datas animas vlciſci vellet, præter vnum hunc ſtultum hominem. Is vero iterum: Obſecro te princeps, inquit, vt pace tua cum hoc mihi Chriſtiano pugnare liceat. Quippe ſi maxime moriar, exiguam ipſe iacturam facies, amiſſo dumtaxat homine ſtulto. His dictis, impetrata pugnandi licentia, quamuis ægre permoueri ſe pateretur Aladines, vt ei cum altero congrediundi poteſtatem faceret: prodit in hoſtem, manibuſque cum eo conſertis, ſtrenue dimicando victoriam tamdem apiſcitur. Aladines, vt hominis virtutem aliquo præmio remuneraretur, ei villam Otomanzicam dono dedit: a quo

a qua nomen Otomanorum, Delis huius poſteri ſumſere. Quum enim per eam, quam diximus, victoriam nominis ſui famam longe lateque propagaſſet: non ipſe tantummodo, verumetiam complures alij, quos e Tataria veniſſe memorauimus, habitatum in Otomanzica pago ſe contulerunt. Quippe volebat res iſtic ſuas cum aliis ſibi communes eſſe: qua de cauſa nullo prope negotio perfecit, vt eo ſponte ſua magnus hominum concurreret numerus, ipſeque pagus incrementum non exiguum caperet. Et quia Chriſtianorum in iis locis excidium, a ſuis profecturum poſteris, præuidebat: etiam durantibus indutiis excurſiones in pagos Chriſtianorum faciebat, eosque direptos ferro & igni depopulabatur. Primus ex his pagis Dimbos adpellabatur, quod nomen lingua Turcica fidei mutationem ſignificat, quam reuera ſucceſſores ipſius introduxerunt. Aladines intellectis hiſce Delis rapinis, miſit ex ſuis, qui eum arceſſeret. Nam ægre ferebat, hæc ab eo pacis & induriarum tempore committi. Delis ab illo domi ſuæ quęſitus, forte tunc aberat, excurſioni nouæ intentus, qua pagum occupauit, qui Sar dicitur. In itinere, quo domum cum præda reuertebatur, a ſuis ei ſignificatum fuit, Aladinem moleſte ferre, quod per indutias ab eo Dimbos, aliique pagi capti fuiſſent: ideoque miſiſſe, qui coram Aladine Delim iuberet comparere. Delis hoc cognito, mox ſecum ſtatuit prius, quam cum præda domum rediret, Aladini ſe ſiſtere: quo ſuam illi demonſtraret obœdientiam. Id conſpicatus Aladines, culpam Deli condonauit ea lege, ne deinceps vicinis moleſtus eſſet: ac retinere ſibi mancipia iuſſit, e Sari pago rapta: cuius a pagi nomine deriuata creditur ab aliquibus deinceps Geniſarorum adpellatio, quæ Turcica lingua iuuenes e Sari pago ſignificet. Præter iſta, nihil ait Spanduginus extare de hoc Deli memoratu dignum: niſi quod hiſtorici Turcorum tradant, eum Sultani Aladinis iuſſu veneno ſublatum fuiſſe: nec ab illo tempore de hac familia quidquam recitari poſſe, quod operæpretium ſit: donec tamdem primus Turcorum Sultanus Oſman in iis locis principatum conſtituere ceperit. Hæc prima de Oſmanidarum origine Spandugini narratio eſt, cuius fides penes auctorem eſto. Deinde ſubiicit, Sultanum Muchemetem, qui Conſtantinopolim cepit, nullo modo vmquam admittere voluiſſe narrationes illorum, qui familiam Oſmanidarum a Tataris armentariis ortam traderent: quum ipſe referret originem eius ad Comnenos imperatores Conſtantinopolitanos. Aiebat enim, in iis bellis, quæ geſta fuerint inter imperatorem Comnenum, & Sultanum Aladinem, quemdam magnæ nobilitatis ac virtutis virum ab occidente ſe contuliſſe ad Comnenum, vt ei militando ſubſidium ferret. Eum prœlio quodam in hoſtem fortiſſime dimicantem, confoſſum ab hoſtibus equum amiſiſſe. Tum imperatorem Comnenum fratris ſui filio, cui nomen eſſet Iſacius, mandaſſe: vt ex equo deſcendens, eum viro illi forti traderet. Qua quidem re factam Iſacius inſignem ſibi ratus iniuriam, deſperabundus ad Sultanum Aladinem ſe contulerit, ac reiecta deſertaque fide Chriſtiana, Mahumetanam teligionem amplexus fuerit. Hinc Aladinem ei filiam ſuam dediſſe vxorem, dotisque nomine multa prædia cum pagis adſignaſſe: quos inter etiam Otmanzica fuerit. Adeoque ſtatuebat Sultanus Muchemetes, ab hoc Iſacio Sultanum Oſmanem, qui pater & auctor eſt ſtirpis Oſmanidarum, originem duxiſſe. Hactenus a Spandugino tradita duximus commemoranda, de quibus integrum lectori iudicium relinquimus. Sane reperitur apud Græcos hiſtoricos, ac præſertim apud Nicetam Choniatem, mentio Comneni apoſtatæ, qui tamen non Iſacij, ſed Ioannis nomen habuerit. Quippe quum Ioannes Comnenus imperator, quem Caloioannem non forma, ſed bonitate vocabant, in obſidione Neocæſariæ diutius hæreret: Ioannes, Iſacij Sebaſtocratoris, fratris eius filius, tali quadam ab imperatore patruo iritatus iniuria, qualem Spanduginus expoſuit, fœde transfugit ad Sultanum Iconienſem, ſimulque muſulmaniſſauit. Hanc fortaſſis ad hiſtoriam vel Spanduginus, vel Muchemetes reſpexerit. Ac Muchemeti quidem, longe omnium mortalium ambitioſiſſimo, natales maiorum obſcuros diſplicuiſſe, nō mirum eſt: ideoque facile crediderim, ab eo quæſitam fuiſſe de induſtria quamdam ſuorum ab origine magis illuſtri commen-

dationem. Hoc tamen minime ſilentio prætereundum, Turcos, auctorum bonorum conſenſu, non e Tataria, ſed Perſia, pulſos a Tataris, in Aſiam minorem commigraſſe. Qua de cauſa Græciæ Prætor meus necdum editus, qui Conſtantinopoleos a Flandris captæ, rurſumque recuperatæ a Michaele Palæologo, hiſtoriam L X plus minus annorum deſcripſit, Sultanos Muſulmanorum Iconienſes, Aladinis poſteros, Azatinem & Iathatines duos, Perſarchas adpellat, quod e Perſia profectis in ea minoris Aſiæ loca populis cum imperio præeſſent. Idem obſeruare licet, ab aliis etiam fieri Græcis hiſtoricis. An autem ex Tatarorum regionibus, & quibus temporibus, in Perſiam commigrarint: heic exponi non eſt neceſſe, ne nimis excreſcat commentatio.

Aiem. Padiſcach. Sultan.

2. Quod Oguziorum familia ſucceſſione perpetua rerum apud Parthos potita fuiſſe dicitur, id his fere verbis in archetypo Turcico legitur: De ſtirpe in ſtirpem fuere Padiſchachler in Aiem. Quæ verba vt intelligantur, ſciendum: a Turcis Aiem Vilaget, vel Aiem Memleket, vocari regionem vel regnum Perſarum ac Parthorũ: Padiſchachler autem numero multitudinis, a ſingulari Padiſchach, eſſe ſupremos principes ſiue Scachos, de qua voce paullo ante dictum. Rectius enim Padiſchach interpreteris Pantocratora, velut habentem vniuerſum imperium, regemque regum: quam ſi vocem Sultani ſic explices, quod Cedrinus fecit. Etenim qui Turcis Sultanus eſt, Græcis hodieque vocem hanc lingua ſua reddentibus, Aphentis vel Megas Aphentis dicitur: corrupto nonnihil, ratione pronuntiationis, antiquo vocabulo αὐθέντης, cuius eſt nota ſignificatio. Laonicus libro nono Muchemeti II titulum hunc tribuit. Planeque noſtris etiam Turcorum princeps, in cottidianis ſermonibus, numquam aliter, quam il grand Signor, adpellatur: quod quidem fit imitatione Turcorum Græcorumque. Ne dicam, Aythonum Armenium quoque tradere, Sultanum Agarenis ſignificare dominum. Quod autem apud Chalcocondylem Parthi & Perſæ dicti leguntur Arzamij, ex ſcriptura vitioſa profectũ puto. Nam Azamij vel Azemij rectius ſcribentur, quod idem eſt cum Aiemiis propter adfinitatem litterarum I, G, & Z, ante litteram E poſitarum, etiam apud Italos & Gallos. Geufræo, qui Azamiam dictam vult ab Aſſambego (quo nomine alibi vocat, quem vſum Chaſanem Turci dixere) ſicut a Caramanbego Caramaniam, per me quidem, vt ita ſentiat, licet: quando libero cuiuis opinionem ſuam proferre poteſt. Nam tametſi non abs re quis obiecerit diſſimilitudinem vocum Aiem & Chaſan, tamen pluris hoc faciundũ, quod idem ſibi parum alibi conſtar, dum ait ab Aramo, Semi F. Nohæ N. Syriam dictam Azamiam, quaſi Aramiam. Non enim parum a Perſis, & Parthis, Syri diſtant: vt non immerito quis Geufræo prouerbium vetus Græcum obiecerit:

Sunt ſeparati fines Lydorum & Phrygum.

CHAN. VLV CHAN. HVNGGIAR. HVNCHER.
Seriphe. Chalife. Chitata. Choraſan. Belch. Machan. Tatari.

3. Qui Turcis eſt Zingis Chan, Beluacenſi eſt Chingis Cham, quod idem eſt pronuntiatione Gallica. Ex Pachymerio, ceteriſque Græcis, non Tzinkis, vel Tzincis, ſed Tzingis Can ſcribi debet ratione pronuntiationis vſitatæ. Exſtat liber Aythoni Armenij, qui & Curchinus vocatur, & Antonius creditur a quibuſdam fuiſſe dictus poſt ſumtum monaſticum habitum: quum Aythonus idem videatur eſſe cum Antonio: & Curchinus a S. Georgio factum nomẽ ſit, quemadmodum Curchini vel Curggini dicuntur etiam hodie Georgiani, qui Armeniis vicini a S. Georgij veneratione dicti putantur Georgiani, ſicut a S. Iacobo Iacobini & Iacobitæ, quorum patriarchæ nomen vitioſe ſcriptum legitur apud Marcum Paulum Venetum Iacelich, pro Catolich, qui Catholicus eſt. Is Aythoni liber nomen habet Zingis huius nonnihil immutatum, videlicet Changis, vnde Cangius etiam Can ab aliis vocatur. Chanis vel Hanis (aſpiratione forti) adpellatio perquam vſitata Perſis & Tataris eſt, apud quos reges & principes, etiam minorum (vt dici ſolet) gentium, Chanes dicuntur: verbi gratia, Kerai Chan, Crimski Chan,

Precop

Precop Chan, Nogai Chan, Schemhal Chan, Maxud Chan, & alij, quorum in annalium quoque ſupplemento facta mentio. Sic etiam inter Oſmanidarum maiores in genealogia quidam Cara Chan legitur, quo ſignificatur rex aut princeps niger. Conſimili ratione filij principum Chanoglani vocantur. Reperitur in hiſtoriis Græcis & Latinis nomen Chagani Auarum, quod idem eſt cum hoc Chan vel Chahan. Nam Auarum ſiue Chazarorum patria Cherſoneſus eſt Taurica, quæ hodieque ſuos habet Chahanes: Maximus vero Tatarorum omnium Chan, cui ſubiecti ſunt Chanes ceteri, quique Chitainus adpellari ſolet, vti ſtatim dicturi ſumus, excellentiæ cauſa, qua cunctis aliis præſtat, Vlu Chan nominatur, hoc eſt, magnus, vel potius excelſus Chan. Vnde factum, vt Spanduginus & Iouius Chanem interpretentur imperatorem. Turcici quoque Sultani poſt Oſmanem Gaſim, ſe Chanes dici voluerunt, vt ex genealogia paret, idque retinent in hodiernum vſque diem. Solet enim, more maiorum, Murates iſte III hoc vti plerumque titulo: Sultan Murat Chan, bin Sultan Selim Chan, elmuzaferu daima: hoc eſt, dominus Murates rex, domini Selimis regis filius, victorioſus ſemper. Quibus in verbis obſeruare licet obiter imitationem titulorum, quibus imperatores noſtri, veteres & recentes, vocare ſe Victores ac Triumphatores, ſemperque Auguſtos, conſueuerunt. Sed hos titulos aliis interdum adiectis hominibus augent, in quibus ſunt Emir, de quo ſuperius dictum, & paullo poſt dicetur numero 14. & Padiſcach, quod itidem explicatum: & Muſulmanorum Padiſcach, quo nuper Murates vſus eſt in litteris ad ordinum regni Poloniæ comitia, creando rege, miſſis: & Huncher vel Hunker, quod Spanduginus ſcripſit Condichiar, Ludouicus Baſſanus Iadrenſis Chunchier, quum Iralico modo rectius exprimatur Hunggiar. Id proprie titulo noſtrorum Auguſtorum reſpondere volunt, quo ſe Imperatores Cæſares adpellant. Et primum eo tradunt vſum Muchemetem II, poſt captam Conſtantinopolin, ſedem orientalis imperij, quem imitati ſunt Baiaſites filius, & Selimes nepos. Qua de cauſa, partim vt ambitionem, partim vt ſuperſtitionem eorum, ab eſu ſuillæ abhorrentium, irrideret Scachus Iſmail primus, a quo Sophinorum apud Perſas profectum nomen eſt, præpinguem alere porcum ſolebat, cui nomen eius Turcorum indebat principis, qui tunc rerum potiebatur: vt vel Hunker Baiaſit, vel Hunker Selim adpellaretur. Denique Seripharum etiam titulum ſibi tribuunt, & Chalipharum nomen ne hodie quidem vitant, velut inuidioſum, potiusque competens editis Mahumetis ſanguine, quemadmodum Reinerus Reineccius, amicus noſter putauit. Nam hic quoque Murates eo ſe ornat titulo in litteris ad Imperatorem noſtrum, quarum exempla vidi: & ſuperius de hoc a nobis notata quædam ſunt in expoſitione cauſarum decennalis huius belli, quod inter Sophinos & Oſmanicos adhuc geritur. Diximus enim, Chaliphis nomen ſignificare vicarium, vel ſucceſſorem, vel heredem prophetæ Mahumetis: & Oſmanicis perſuaſum eſſe, principem ſuum eſſe Chaliphen huius ſæculi. Secundum Chaliphen, proximus eſt Seriphis locus. Sic enim & Cedrinus, & Zonaras tradiderunt, Seriphis nomen apud Mahumetanos eam reſpectu Chaliphæ rationem habere, quæ fuerit apud Græcos olim Syncelli ad Patriarcham, quum mortuo Patriarcha, mox in eius ſolium Syncellus collocaretur. Hoc die vero notum, quanto ſint apud Mahumetanos in honore, qui recta linea tam a propheta Mahumete, quam ab Ali, Mahumetis genero, deſcendunt, aut ſe fingunt deſcendere. Hi Turcis Tatariſque Seithi vulgo dicuntur, Arabibus autem Seriphæ: quos maxima ſane veneratione atque obſeruantia quum proſequantur, etiam ipſi Sultani Seripharum adpellatione velut Auguſtiores ſe reddere volunt. Ad Tatarorum Chanem vt redeam, traditur a plerisque omnibus, hic Zingis Chan in primis claruiſſe anno Chriſtiano 1202, vel 1203. quo tempore Tatari iugum Iudorum, hoc eſt, eius regis, quem ab aliquot iam ſæculis Preteianum ſiue Presbyterum Ioannem vulgo vocamus, excuſſerunt. Extant pleraque de his rebus a Vincentio Beluacenſi, & Marco Paulo Veneto, memoriæ prodita, lectu non indigna. Chitaia, (quam itidem Ioannes de plano Carpi, qui vixit anno Chriſtiano 1245, legatus

ad illa loca miſſus a Papa Romano, Kithai vocat) Laonico Chataia; Chitaini Tatari, Chataidæ dicuntur: & vero eſt ſimile, Chætas Ptolemæi, & Chatæos Ariani, hos ipſos eſſe Chitainos horum Annalium, vel Chataidas Chalcocondylis, vel Marij Nigri Chatainos. Choraſanis regionis nomen ne hodie quidem obſcurum eſt, ex recentioribus hiſtoriis: populos ipſos Iouius Coraxenos vult dictos antiquitus. Cedrini verba ſunt in Iuſtiniano Rhinotmito: ſubiugata fuit ab Arabibus (id eſt Saracenis) etiam perſis interior, quæ Choroſan dicitur. Choraſan ab Ortelio Charaſſan ſcribitur, & Belch, tam vrbs, quam regio Choraſani vicina, Balch eidem eſt, verſus Tatariam tendens. quam annales noſtri Machan vocant, vrbi regionique communi nomine; haud ſcio num eadem ſit cum illa, quæ Macran ab Ortelio dicitur, verſus ſinum Perſicum, & mare rubrum ſita. Tataros ſcribo, non Tartaros, tum quod ita dicti ſint a Tataro flumine, cuius accolæ Sumogli vel Sumongli dicuntur, hoc eſt, Mogli, vel Mongli, Tatariue aquatici: tum etiam ex auctoritate Saxonum noſtrorum, eiſque vicinorum, qui Tataros adpellant, & Græcorum quorumdam librorum, quos manuſcriptos habeo: in quibus eſt Pictor ille Græciæ noſter, & Pulologus, qui vbique Tataros vocant. Adde teſtimonium veteris epigrammatis, ante ccc annos Ottocaro regi Bohemiæ poſiti: qui a Rudolpho imperatore cæſus inter auxiliares Tataros Comanos, hoc epitaphium, verſibus factum Leoninis, pro illorum more temporum, habuit: repertum in libro annalium Auſtriacorum manuſcripto, quem Magnificus dominus Hieronymus Beck a Leopoldſtorf vtendum mihi profuſa humanitate conceſſit:

O rex Ottocare quondam pugnaſtis honeſte.
Nunc ſtas in pannis depictus cum Tateranis.

DE VRBE BAGDAT, SIVE BAGADAT.

4\. Vrbem Bagadatim accipe de hodierna Babylone, propter priſcæ Babylonis ruinas a Sultanis Chaliphis exſtructa. Zonaræ Bagdas genere maſculo dicitur. Laonicus Pogdatim vocat, & Pogdatinam vel Pagdatinam Babylonem: apud quem nota corrupte ſcriptum hoc vltimum in Latinis editis, Padagtinam Babylonem. Petrarcha ſuis in poëmatibus Italicis Baldaccum nominat.

DE ALADINE, SELGVCE, TANGROlipice. Siuas.

5\. Aladinis origo a Turcis refertur ad Selgucem, qui Gulielmo Tyrio, fortaſſe librarij culpa vitioſe, Selduch dicitur. Hunc Reineccius, vir doctiſſimus, & diligentiſſimus in explicandis genealogiis hiſtoricis, putat eumdem eſſe cum Tangrolipice (Tragolipix nõ recte ſcribitur) Græcarum hiſtoriarum: quod vero non abſimile, quum Tangrolipix cognomentum quoddam eſſe videatur, a Tangri deductum, quod Turcis Deum ſignificat, adiecta voce, quam equidem diuinare non poſſum. Fratris eius filius in Cedrino meo manuſcripto, quo eius auctoris non edita fragmenta quatuor, cum aliquot imperatorum vitis hactenus deſideratis continentur, non Cutlumus, ſed Cutlumuſes vocatur: quod ſignificat Muſem, ſiue Moſem fortunatum ac felicem. Aladin vel Aledin ſignificat diuinum. Reineccius exiſtimat eſſe commune nomen omnibus Turciæ vel Iconienſibus Sultanis, ceu cognomentum, vel dignitatis adpellationem, quod equidem probare non poſſum: perinde ac dicere non poſſum propterea, quod plures inter Oſmanidas, velut e genealogia patet, Aladinis habuerint nomen, Oſmanidas omnes Aladines vocatos, ceu cognomento quodam, aut dignitatis adpellatione. Similiter & alius reſtat ſcrupulus de eo, quod addit, videri quemdam ex Giazadinis liberis Aladinem nominari, qui Chalcocondylæ ſit Germianus. Nos de begis Germianis ſuo loco dicturi ſumus. Ibidem Siuaſtam ſcripſimus, quę vulgo Siuas, quaſi Siuaſt, vrbs Armeniæ (minorem intelligo) ſecundum conſtitutionem Leonis Auguſti de ordine thronorum. qui Cõſtantinopolitano Patriarchæ ſubiecti ſunt, quam manuſcriptam habemus. In hac Sebaſtia vocatur, & Camachus ei vicina ſtatuitur, quam idem Leo facit archiepiſcopatum ſiue metropolim Armenię. Ke-

mach

mach hodie nominatur, etiam Turcicis in annalibus expreſſa voce. Apud Laonicum in Baiaſite Lelape Iamaca vitioſe legitur. Vide notata deinceps capite 204. Libuit autem hæc eam ob cauſam indicare, quod Ortelius varias, & inter ſe diſſidentes opiniones de Sebaſtia proferat: aliis eam non procul ab Euphrate ſtatuentibus, aliis in Cilicia: quum Armeniæ ſit illa, quæ Siuas adpellatur, Turcis Siuas ſcheher, hoc eſt, vrbs Siuaſte.

ERZINGA. ROMANIA ASIATICA. Amaſia. Chalep Syriæ.

Ertzinga, cuius heic mentio fit, & quæ Erzinzan quoque ſcribitur, vrbs eſt 6.
Armeniæ, cuius nomen in edito Laonico diuerſe legitur, & ad vicinam Armeniæ Cappadociam refertur, modo Artzinga, modo Artzinganis vrbs. Arzingam vocat Aythonus. Reperitur apud Laonicum & Ertzica, ſicut apud Leonem Auguſtum in eadem Armenia ponitur Artzice, ſub metropoli Kelizina. Romaniam vero, non pro Europæa Græcia, in hoc quidem loco, accipies: ſed pro Ramanorum (ſic Græci ſe volebant vocari) prouinciis Aſiaticis, quas etiam recentiores hiſtorici Græci Romaniæ vocabulo complexi ſunt. Amaſia nomen hodieque retinet, vrbs Cappadociæ: licet in conſtitutione Leonis imperatoris, quam diximus, ad Helenoponti prouinciam, de qua in Iuſtiniani Auguſti nouellis pleraque conſtituta leguntur, velut eius metropolis referatur, ſub qua præter alios epiſcopatus, etiam Sinope recenſetur. Chalepum Syriæ notiſſimam nunc etiam vrbem, & orientis emporium celeberrimum, male Chalcocondylis interpres cum Geufræo facit Epiphaniam, Bellonius Hierapolim, Seidlizius Antiochiam magnam in Comagena, magis imperite: quum Zonaras, Cedrinus, Nicetas, expreſſe Chalep dictam olim tradant Berrhœam. Halepo iam vulgo dicitur. Ridicula Geufræi notio, qui Aleph vult dictam, & a prima Hebræorum littera deriuat, quod prima Syriæ ciuitas ſit; quum hodieque Damaſcus eam longe ſuperet.

MAPALIA TVRCORVM ET TATARORVM.

Quæ de mapalibus Ertuculis dicuntur, intelligi commode poterunt ex hi- 7.
ſce Marci Pauli Veneti verbis, ædiculas Tatarorum, ſiue mapalia potius deſcribentis, antiquis hiſce Turcicis ſimillima: Domunculas, inquit, habent in modum tabernaculorum, filtro coopertas, quas ſecum deferunt, quocunque migrant. Laonicus tentoria pileata dicere videtur, quibus vtantur paſtores apud Turcos.

ROMANIA DVPLEX. Anatolia. Rumelia. Rumiler.

Quum Aladines occupaſſe complures in Romania prouincias narratur, ac- 8.
cipe Romaniam Aſiaticam vel Anatolicam; Romanis, hoc eſt, Græcis imperatoribus ante illa tempora ſubiectam: quemadmodum paullo ante notauimus. Nam alioqui notum, a Turcis Anatoliam, qua minor Aſia comprehenditur, a Rumelia diſtingui: & Rumeliam, ſiue Rum vilaget, proprie dici Græciam Europæam, vel verbum verbo ſi reddas, Græciæ regionem: quum Græci a Turcis eleganter loquentibus, Rumiler vel Rumilar adpellentur, Vrumilara vulgo. Rumes Garziæ ab Orta, cuius interp. clar. & opt. viro, Karulo Cluſio noſtro debemus, Thraces ſunt: dum partem pro toto ſumit. Quippe vniuerſa Europæa Græcia, ceu diximus, Romania vocatur: cuius & partes duæ, Thracia ſcilicet, Argiuaque regio, cuius vrbs munitiſſima Napolidi Romania dicitur, Romaniæ nomen obtinent.

TANCHARI, TANGORI, TONCHARI, Tatarorum natio.

Nomen nationis, quæ bellum Aladini fecerit, annales hi non exprimunt: ſed 9.
ex Prætore Græciæ noſtro patet, Sultanis Iconienſibus perpetua fuiſſe cum iis Tataris bella, quos ipſe Tancharos vocat, Aythonus Tangoros. Non enim Tangor apud hunc ſcribendum, ſed Tangor. Itidem Ortelio Tangut regio vocatur, quæ rectius Tangur. Apud Pachymerium, & alios Græcos, Tochari, detracta littera ν, leguntur, qui verius adpellabuntur Tonchari.

VRBS ENGVRI, ANCYRA. MONVMENTVM vetus Ancyranum.

10. Engurim Turci vocant vrbem Aſiaticæ Galatiæ, quæ dicta priſcis fuit Ancyra, & Leoni Auguſto quarta thronorum in ordine metropolis eſt ſub patriarcha Conſtantinopolitano: ſatis olim celebris etiam ob antiquiſſimam Chriſtianorum ſynhodum, quæ iſtic habita fuit, & cuius acta decretaque plena pietatis exſtant. Hodie magna illic copia cymatilis vel vndulati panni (camelotum vulgo vocant) longe præſtantiſſimi tingitur & elaboratur, alioque diſtrahenda vehitur.

Quodam in hiſtoriæ Græcæ libro, cuius quia perierat initiũ, ne quidem auctoris ſciri nomen poterat, legere memini, de Ancyrani municipij conditore Auguſto. Verbis ea referuntur huiuſmodi. Κτίσας δὲ πόλεις, μίαν ἐν τῷ Πόντῳ, καὶ ἄλλην ἐν τῇ Ἀραβίᾳ, καὶ ἑτέραν ἐν * Συρίᾳ καταπεσοῦσαν ὑπὸ θεομηνίας, ὀνόματι Σαλαμίνην, ἀνήγειρε· ἐκάλεσε τὴν μὲν, Ἄγκυραν, διὰ τὸ μέσον αὐτὴν εἶναι τῶν δύο θαλασσῶν, τῆς τε Ποντικῆς καὶ τῆς Ἀσιανῆς· τὴν δὲ, Βόστραν, εἰς ὄνομα τοῦ κτίσαντος αὐτὴν στρατηγοῦ Βόστρου· τὴν δὲ, μετωνόμασε Διόσπολιν. Quorum hic ſenſus eſt. Quum condidiſſet Auguſtus vrbes, vnam in Ponto, alteram in Arabia; tertiam in * Syria, vi numinis irati collapſam, nomine Salaminen, reſtituiſſet: primam adpellauit Ancyram, hoc eſt ancoram, propterea quod eſſet medio ſita loco inter duo maria, Ponticum & Aſianum: alteram Boſtram, a prætore Boſtro, quem ſtructuræ præfecerat: tertiæ nomẽ in Dioſpolim mutauit. Busbequius, vir illuſtris, in itinerario meminit, hanc vrbem ab Aſię communitate (τὸ κοινὸν τῆς Ἀσίας dixere Græci) Auguſto fuiſſe dicatam. Merito quidem id factum, ſi vel conditor, vel inſtaurator eius erat Auguſtus. Ideoque non abs re voluit idem Auguſtus rerum ab ſe geſtarum, quas incidi Romæ duabus in aheneis pilis iuſſerat, exemplar heic exſtare. Cõſpiciuntur autem qualesquales huius reliquiæ marmoreis inſculptæ parietibus ædificij veteris, quod ædem Apollinis fuiſſe putant aliqui, Busbequius prætoriũ. Id vero tam inſigne monumentum antiquitatis Romanæ, quia lector exiſtimare facile poteſt, a XXXIIII & amplius annis admodum eſſe deformatum, & ab infeſtis omni Græcæ Romanæq; elegantiæ barbaris cottidie magis etiam lacerari ac dirui: placet eorum cauſa, qui antiquitatum vere magni æſtimandarum ſtudioſi ſunt, ſic expreſſum hoc loco ſubijcere; quemadmodum id temporis legatus Cęſaris Ferdinandi, maximæ vir dignitatis, Antonius Verantius, Epiſcopus Agrienſis, per ſuos transſcribi curauit. Mecum vero communicabat ante profectionem ad Turcos noſtram, vir nobilis, & antiqua virtute ac fide, Karulus Cluſius Atrebas, acceptũ ab Antonij præſulis nepote, Fauſto Verantio: quorum omnium ſane mentionem fieri, viſum fuit æquiſſimum, vti conſeruatorum fragmenti penitus aurei, quod cęli ac Turcorum iniuriis expoſitum, ne ceteroqui nobis Ancyræ prorſus, ac breui quidem pereat, haud abſque cauſa metuendum. Sed reliquas tamdem e naufragio tam præclari tabulas operis lector accipiat, ita dictis in parietibus exſtantes: vt dimidia pars intrantibus ædificium ad dextram, altera ſemet ad ſiniſtram offerat.

* Κύπρῳ.

* Cypro.

Series prima.

RERVM. GESTARVM. DIVI. AVGVSTI. QVIBVS. ORBEM.
TERRARVM. IMPERIO. POPVLI. ROMANI. SVBIECIT.
ET. IMPENSARVM. QVAS. IN. REMPVBLICAM. PO-
PVLVMQVE. ROMANVM. FECIT. INCISARVM. IN.
DVABVS. AHENEIS. PILIS. QVÆ. SVNT. ROMÆ.
POSITÆ. EXEMPLAR. SVBIECTVM.
ANNOS. VNDEVIGINTI. NATVS. EXERCITVM. PRIVATO.
CONSILIO. ET. PRIVATA. IMPENSA. COMPARAVI. TERQVE.
M——FACTIONIS. OPPRESSAM. IN. LIBERTATEM.
VINDICAVI——DECRETIS. HONORIFICIS. ORDINEM.
SVVM.

cetera deſiderantur.

Series ſecunda.

PATRICIORVM. NVMERVM. AVXI. CONSVL. QVINCTVM.
IVSSV.

IVSSV.POPVLI.ET.SENATVS.SENATVM.TER.LEGI ET.
IN.CONSVLATV.SEXTO.CENSVM.POPVLI.CVMLEGA.M.
AGRIPPA.EGI.LVSTRVM.POST.ANNVM.ALTERVM.ET.
QVADRAGESIMVM.FECI.LEGI.QVO.LVSTRO.CIVIVM.
ROMANORVM.CENSITA.SVNT.CAPITA.QVADRAGIENS.
CENTVM.MILLIA.ET.SEXAGINTA.TRIA———CVM.
NVPER.LVSTRVM.SOLVS.FECI.LEGI.CENSORVM——SINIO
COS.QVO.LVSTRO.CENSA.SVNT,CIVIVM.ROMANORVM——
QVADRAGIENS.CENTVM.MILLIA.ET.DVCENTA.TRIGINTA.
TRIA.——IN.CONSVLALV.FI.———CVM.NVPERRIME.
LVSTRVM.CVMLEGA.TIBERIO.SEXT.POMPEIO.ET.SEXT.
APVLEIO.COS.QVO.LVSTRO——ROM.CAPITVM.QVADRAGIENS.
CENTVM.MIL——IGINTA.ET.SEPTEM.MIL.LEGI.PNO.——
——EXEMPLA.MAIORVM.EXOLESCENTIA.IAM.EX.NOS.——
MVLTARVM.RERVM.EXEMPLA.IMITANDA———

reliqua deſiderantur.

Series tertia.

HONORIS.MEI.CAVSA.SENATVS.POPVLVSQVE.ROMANVS.
ANNVM.QVINCTVM.ET.DECIMVM.AGENTIS.
CONSVLIS.DESIGNAVIT.VT.CVM.MAGISTRATVM.INIRENT.
POST.QVINQVENNIVM.EX.EO.DIE.DVO.DEDVCTI.IN
EORVMVE.INTERESSENT.CONSILIIS.PVBLICIS.DECREVIT.
SENATVS.EQVITES.AVTEM.ROMANI.VNIVERSI.PRINCIPEM.
———HASTIS.ARGENTEIS.DONATVM.ADPELLAVERVNT.
LIBRI.ROMANI.VIRITIM——CENOS.NVMERAVI.EX.TESTAMEN
TO.PATRIS.MEI.ET.NOMINI.MEO——DRINGENOS.EX.
BELLORVM.MANIBIIS.CONSVL.QVINCTVM.DEDI.ITERVM.
AVTEM.IN.CONSVLATV.DECIMO.EX.PATRIMONIO.MEO.
BIS.QVADRINGENOS.CONGIARI.VIRITIM.ITERVM.AERE.
MERVI.ET.CONSVL.VNDECIMVM.DVODECIM.FRVMENTATIO
NES FRVMENTO.PRIVATIM.COLVMPLO.EMENSVS.SVM.
ET.TRIBVNICIA.POTESTATE.DVODECIMVM.QVADRINGENOS.
NVMMOS.TERTIVM.VIRITIM.DEDI.QVALIMEA.CONGIARIA.
FRVMENTI——NVM.NVMQVAM.MINVS.QVINQVAGINTA.ET.
DVCENTA——SIA.DVODEVIGINTESIMVM.CONSVL.TRECENTIS.
ET.VIGINTI.MILLIBVS.PLEBIS.VRBANÆ.SEXAGENOS.SEX.
AGENOS.DENARIOS.VIRITIM.DEDI.ET.QVINIS.MILITVM.
MEORVM.CONSVL.QVINCTVM.EX.MANIBIIS.VIRITIM.MILLIA.
NVMMVM.SINGVLA.DEDI.ACCEPERVNT.ID.TRIVMPHALE.
CONGIARIVM.IN.COLONIAS.HOMINVM.CIRCITER.CENTVM.
ET.VIGINTI.MILLIA.CONSVL.TERTIVM.DECIMVM.SEXAGENOS:
DENARIOS.PLEBI.QVÆ;TVM.FRVMENTVM.PVBLICVM.ACCE——DEDI.
EA MILLIA.HOMINVM.PAVLLO.PLVRA.QVAM.DVCENTA.
FVERVNT.AGRIS.QVOS.IN.CONSVLATV.MEO.QVARTO.ET.
POSTEA.CONSVLIBVS.MARCO.ET.CN.LENTVLO.AVGVRE.
ADSIGNAVI.MILITIBVS.SOLVI.MVNICIPIIS.P.——ERTIVM.
CIRCITER.SEXGENSIM.ITINERIS.EMIT.QVAM.ROMANIS.
PRÆ——NVMERAVI.——QVOD.PRO.AGRIS.PROVINCIA
LIBVS.SOLVI.VNVS.ET.SOLVS.OMNIVM.QVI.DEDVXERVNT.
COLONIAS.MILITVM.IN.PROVINCIIS.AD.MEMORIAM.ÆTATIS.
MEÆ.FECI.POSTEA.NERONE.ET.CN.PISONE.CONSVLIBVS.ITEM.
QVE.——GANTISSIMO.ET.D.LELIO.CONSVLIBVS.ET.L.CANINIO.
ET.Q.FABRICIO.CONSVLIBVS.——QVOS.EMERITIS.STIPENDIIS.

IN.SVA.MVNICIPIA.PRÆM.———PERSOLVI.QVAN.—IN.SEST———
MILI———IMPENDI.
QVATER.———AVI.ÆRARIVM.ITA.VT.SESTERTIVM.MILLIA.
QVINGENTA.DEDI———RAVI.ÆRARIO.DETVLI.———
QVOD.EX.CONSILIO————————————MILITIBVS.
QVIN————————————————
———MERVISSENT.HS.MIL.————————
————————O.DETVLI.————————
————————CN. P. LENTVLO.————————
SVLES.FVERVNT.CVM.D—CERENT———CENTVM.
MILLIBVS.HOMINVM————O.FRV————————

deſunt lineæ quinque.

Aduerſi parietis ſeries prima.

CVRIAM.ET.CONTINENS.ET.CHALCIDICVM.TEMPLVMQVE.
APOLLINIS.IN.PALATIO.CVM.PORTICIBVS.ÆDEM.DIVI.IVLII.
LVPERCAL.PORTICVM.AD.CIRCVM.FLAMINIVM.QVEM.SVM.
ADPELLARI.PASSVS.EX.NOMINE.EIVS.QVI.PRIOREM EODEM.
IN.SOLO.FECERAT.OCTAVIANI.PVLVINAR AD.CIRCVM.
MAXIMVM.ÆDES.IN.CAPITOLIO.IOVIS.FERETRII.ET.IOVIS.
TONANTIS.ÆDEM.QVIRINIS.ÆDES MVNDO.ET.IVNONIS.
—ET.IOVIS.LIBERTATIS.IN.AVENTINO.ÆDEM.LARVM.
IN.SVMMA.SACRA.VIA.ÆDEM.DEVM.PENATIVM.IN.VELIA.
ÆDEM.IVVENTATIS.ÆDEM.MATRIS.MAGDELÆ.IN.PALATIO.FECI.
SERTORIVM.ET.POMPEIVM.THEATRVM.VTRVMQVE.
OPVS.IMPENSA.GRANDI.REFECI.SINE.VLLA.INSCRIPTIONE.
NOMINIS.MEI.RIVOS.AQVARVM.COMPLVRIBVS.LOCIS.VETVSTATE.
LABENTES.REFECI.ET.AQVAM.QVÆ MARIA.ADPELLATVR.
DVPLICAVI.FONTE.NOVO.IN.RIVVM.EIVS.IMMISSO.FORVM.
IVLIVM.ET.BASILICAM.QVÆ.FVIT.INTER.ÆDEM.CASTORIS.
ET.ÆDEM.SATVRNI.CAEPTA.PROFLIGATAQVE.OPERA.A.
PATRE.MEO.PERFECI.ET.EAMDEM.BASILICAM.CONSVMATAM.
IN. AMPLIATO.EIVS.SOLO.SVB.TITVLO———NOMINIS.
FILIORVM———VLVVS.NON.PERFECISSEM.PERFECI.AB.HE
REDIBVS———VIRGINE.EXEMPLVM.DEVM.IN.VRBE.CONSV-
FECI.FLVVIO,PRAETERMISSO.QVOD.TEME———FT.———
————————————————
————————————————

VLTORIS,TEMPLVM.QVORVMQVE.AVGVSTVM.ET.TEMPLVM.
APOLLINIS.IN.SOLO.MAGNAM.PARTEM.—EMTO.FECI.
QVOD.SVO.NOMINE.M.MARCELLI.VENERI.———MANIBVS.
IN.CAPITOLIO.ET.IN.AEDE.DIVI.IVLII.ET.IN.AEDE.
APOLLINIS ET.IN.AEDE.VESTAE.ET.IN.TEMPLO.MARTIS.
VICTORIS.CONSECRAVI.QVAE.MIHI.CONSTITERVNT.CIR
CITER.MILLENIS.AVRI.CORONARI.PONDO.TRIGINTA QVINQVE
MILLIVM.MVNICIPIIS.ET.COLONIIS.ITALIÆ.CONFERENTIBVS.
AC.TRIVMPHOS.MEOS.QVINCTVM.CONSVL.REMISI.ET.POSTEA.
QVOTIENSCVMQVE.IMPERATOR.M.———AVRI.CORONARIVM.
NON.ACCEPI.DECERNENTIBVS.MVNICIPIIS.———QVÆ.ANTE.
TEMPVS.DEFVNCTARVM.AFRICANARVM.DECREVERAM.
MEO.NOMINE.AVT.FILIORVM.MEORVM.
ET.NEPOTVM.IN.CIRCO.———AVT.IN.FORO.AVT.IN.
AMPHITHEATRIS.POPVL.———QVIBVS.CONFECTA.SVNT.BESTIARVM.
CIRCITER.TRIVM.MILLIVM.ET.QVINGENTA.NAVALIS.PRÆLII.
SPECTACVLVM.POPVL.———LIBERVM.IN.QVO.LOCO.NVNC.

NEMVS.EST.CÆSARVM.CAVATO.——LONGITVDINE.MILLE.
ET.OCTINGENTOS.PEDES.IN.LATITVDINE.PEDES.DVCENTI.
IN.QVO.TRIGINTA.ROSTRATÆ.NAVES.TRIREMESQVE.PLVRIMÆ.
——RVMORES.INTER.SE.CONFLIXERVNT.——RVNT.
PRÆTER.REMIGES.MILLIA.——CIRCITER——
IN.TEMPLIS.OMNIVM.CIVITATVM.PONTI.ET.ASIÆ.VICTOR.
ORNAMENTA.REPOSVI.QVÆ.SPOLIATIS.TEMPLIS.QVIS.PRIVATIM.
POSSEDERAT.STATVÆ.——QVADRAGENIS.ARGENTEIS.
STETERVNT.IN.VRBE.AC.CIRCITER.QVAS.IPSE.SVSTVLI.EX.
QVA.DE.PECVNIA.DONA.AVREA.IN.ÆDEM.APOLLINIS.MEO.
NOMINE.ET.FILIORVM.QVÆ.MIHI.STATVERVNT.HONOREM.
HABVERVNT.POSVI.

Series ſecunda.

MARE.PACAVI.A.PRÆDONIBVS——DOMIBVS——
——SVIS————CONTRA.REM.——
——DOMINI.————

ceteradeſiderantur.

Series tertia.

REGIS. PARTHORVM————
Poſt aliquot lineas.
A.ME.GENTES.PARTHORVM.ET.MEDORVM.————
rurſum poſt aliquot alias.
IN.CONSVLATV————
cetera prorſus abolita.

Habes, optime lector, reliquias Ancyrani monumenti, facile omnium, quæ nunc extant, præſtantiſſimi; ſiquidem eſſet integrum. Eius illuſtratio, cum aliquorum reſtitutione, non huius eſt loci.

ANNI, MENSIVM, DIERVM APVD TVRcos ratio, & adpellationes.

Notaui ad marginem libri, annum Mahumetanum 687, quo mortuus Ertucules traditur, eſſe Chriſtianum 1289. Hoc vti planius intelligi poſſit, libet hoc loco quam pauciſſimis explicare temporum apud Turcos rationem, videlicet annorum, menſium, dierum, quantum quidem hactenus intelligere de his potui. 11. Conſtat igitur apud Turcos annus XII menſibus, ſed lunaribus: & tradunt ipſi, poſt 32 annos Turcicos firmamentum cæli curſum ſuum abſoluere. Vnde propemodum colligi plerique putant, annis 31 Chriſtianis, reſpondere Mahumetanos 32, cum exiguo additamento. Præmittitor id etiam, hunc annum Chriſt. 1587, quum inciperet, fuiſſe computatum a Turcis pro Mahumetano 994. Quippe licet hoc intelligere de verbis vltimis in diplomate Sultani Muratis III, quo continetur prorogatio pacis cum Rudolpho II Imp. Auguſto. Leguntur enim iſtic hæc in extremo verba: Die primo proximi menſis Ianuarii, anno Domini Ieſu, ſupra quem ſit gratia & auxilium diuinum, 1584: qui erit annus tranſmigrationis magni prophetæ noſtri, ſupra quem ſit gratia ſaluſque diuina, 991: die 27 ſacræ lunæ Silchidze. Quibus in verbis notandum, annos Mahumetanos, Turcis vſitatos, non eoſdem eſſe cum annis Hegiræ, quæ incipit a natiuitate Mahumetis, videlicet ab anno Chriſtiano 592. Nam expreſſe dicitur, a Turcis anno Chriſtiano 1584, fuiſſe computatos annos 991 a tranſmigratione ſiue morte Mahumetis: quibus ſi tres ab illo tempore elapſos adiicias, erit annus hic Chriſtianus 1587. a morte Mahumetis 994. Iam ſi de 994 detrahas annos 687, quo tempore mortuus Ertucules traditur, reliqui erunt anni Mahumetani 307, qui tranſiere ſcilicet ab Ertuculis morte, vſque ad hunc annum præſentem. Diximus autem paullo ante, Turcicos annos 32 propemodum reſpondere Chriſtianis 31. Quamobrem de 307

Mahumetanis detrahendi veniunt anni 9 ½ ſiue paullo minus, quam decem: & oriunt 307 Mahumetani, ſi 10 integros deducas, redacti ad annos Chriſtianos 297. His rurſus detractis de 1587, reperiemus annum Chriſti 1290, quo ſcilicet mortuus fuerit Ertucules, Oſmanis pater. Tradunt autem annales hi noſtri mortuum Oſmanem ipſum anno Mahumetano 727, qui Chriſtianus erat 1328. Ergo poſt obitum patris ſuperſtes fuit paullo amplius, quam 39 annis Mahumetanis, ſiue 38 Chriſtianis. Et quia Turci volunt eum regnaſſe 29 annis, noſtri 28, quod idem eſt: neceſſe eſt verum fateamur, quod hiſtorici diligentes & fide digni ſcripſerunt, Oſmanem perpetuis excurſionibus ac rapinis collocupletatum, magnam partem Bithyniæ, viciniæque Ponto Euxino regionis, intra ſpatium 10 annorum, a morte patris ſcilicet numerandorum, in poteſtatem redegiſſe: A quo decennii tempore, principatu iam conſtituto ſtabilitoque, recte rerum potitus dicetur annis Chriſtianis 28. Itidemque veriſſime ſtatuetur, initium regni Oſmanici referendum ad annum Chriſt. 1300. quod ſane multas ob cauſas diligenter obſeruandum.

Quod menſes adtinet, iam antea monuimus, in vſu Turcis eſſe lunares. Hos nominare incipiunt ab ipſis nouiluniis. Et numerantur ab eis 12, ſicut etiam nos totidem habemus. Anni principium referunt ad menſem Silchidze, qui late loquendo, quod Græci dicere ſolent, Decembri fere noſtro reſpondere debebat ex opinione complurium: ſicuti plerumque Ramazan menſis ad Septembrem debebat ex eorumdem ſententia referri: quo menſe Ramazane ieiunium ſuum menſtruum ſeruant, a crepuſculo matutino ad ſolis occaſum vſque, donec ſidera conſpiciantur, nihil cibi potuſue ſumentes: & finito ieiunio, ſuum illud buiuc bairam, ſiue magnum feſtum inſtar paſchatis noſtri, celebrant. Sed progreſſu temporis tam Silchidze quam Ramazan in alios menſes noſtros tranſeunt. quippe celebrandi Bairami tempus ſingulis annis anticipare Turci ſolent diebus vndecim: qui dies emboliſmi fere loco ſunt ad complendum annum lunarem. Nam ſi dies vndecim computentur tricies & ſemel, efficientur dies 341: qui paullo minus quam integrum annum conſtituunt, addendum triginta & vni Mahumetanis annis; vt Mahumetani triginta duo anni, Chriſtianis triginta & vni reſpondeant; quemadmodum a nobis indicatum paulo ante hoc ipſo capite.

Nomina menſium hæc ſunt:

1. Silchidzé.
2. Mucharen.
3. Sepher.
4. Rebuil Euel.
5. Rebuil Achir.
6. Dſiumaſiel Euel.
7. Dſiumaſiel Achir.
8. Rezeb.
9. Schaban.
10. Ramazan.
11. Schewal.
12. Silcadé.

Sicubi lector aliquod nomen ex his paullo aliter ſcriptum in Annalibus repererit, ſciat id factum a nobis, ſcripturam Ioannis Galderii, interpretis Cæſarei, ſequentibus.

Hos autem menſes in dierum hebdomadas, ſiue ſeptimanas, diuidunt: diebus hæc tribuunt nomina.

1. Baſariuni, hoc eſt, dies mercatus hebdomadarii, qui reſpondet diei dominico noſtro.

2. Baſar Erteſi, hoc eſt, dies poſt mercatum hebdomadarium proximus, ſiue poſtridie mercatus: qui dies Germanice dici commode poſſet, *Aftermarcktag*. Reſpondet diei lunæ noſtro.

3. Salli. Reſpondet diei Martis noſtro.

4. Dſarſchambá, id eſt, quartus dies: quem Perſica lingua ſic & ipſi vocant, vti nos feriam quartam dicere ſolemus, qui Mercurii dies eſt.

5. Peſchembé, hoc eſt, dies quintus, lingua itidem Perſica: veluti nos feriam quintam vocamus, qui Iouis dies eſt.

6. Dſiuma, duabus ſyllabis (alii Zuma ſcribunt, & Zuna) vel Dſiumaiuni, quod ſignificat diem eccleſiæ ſiue templi. Nam Veneris diem feriantur.

7. Dſiu-

7. Dſiuma Erteſi, hoc eſt, ἐπίβδα, Græco vocabulo Pindarico, quaſi ſi dicas poſt feſtum, vel *Afterfeirtag* Germanice. Vulgo Saturni dies.

SOMNIVM ERTVCVLIS. CONIA. LVna Turcis auſpicata.

12. Valde ſuperſtitioſos eſſe Turcos in obſeruandis ſomniis, animaduertere lector potuit ex narratione Supplementi noſtra, de initiis decennalis huiuſce belli Perſici. Hoc autem Ertuculis de Oſmane filio ſomnium, quo ingenti comparabatur arbori, cum aliis ſequentibus, per eſt ei ſimile, quod Aſtyages rex Medorum de Cyro, ex filia nepote ſuo, ab Herodoto & aliis expoſitum, habuit. Conia vero Turcis vrbs eſt Caramaniæ ſiue Ciliciæ, quam Græci dicebant Iconium. Leonis Sapientis imperatoris Nouella de Thronis accuratius hanc in Lycaonia collocat. Chalcocondyles Cariæ facit vrbes Latandam & Toconeium, vbi nota confuſum cum nomine articulum Toconeium, pro Toiconion: vt alibi Toſibinium quoque ſcribit idem interpres, Ardelii ſiue Tranſſiluaniæ vrbem, quæ articulo a nomine diſiuncto Sibinium eſt, vel Cibinium, vt hodie ſcribunt. Conia recentioribus Geographis adpellatur Cogna, pronuntiatione Italica. Quod autem Edebalis filia per Lunæ ſplendorem ſignificaretur, in eo feliciſſimum quoddam omen erat, ex opinione Saracenorum ac Turcorum: qui Lunam, velut imperio ſuo fatali quadam lege propitiam & auſpicatam, mirum quantum habere virium in portendendis adiuuandiſque ſucceſſibus conatuum ſuorum, vt etiam nunc hodie, ſic ſemper exiſtimarunt. Errant enim, (& in his eſt Franciſcus Sanſouinus Venetus) qui Turcos ſcribunt ſubacto primum Bozinenſi regno, imperante Sultano Muchemete II, Lunam creſcentem ſignis militaribus adpoſuiſſe. Nam ſi verum hoc eſſet, non Lunam dumtaxat accepiſſent, excluſis ſtellis, quæ in eius regni ſignis cum Luna coniunctæ cernuntur. Conſtat etiam e Beluacenſis hiſtoria, Saracenos ante conſtitutum hoc imperium Turcicum, eamdem habuiſſe de Luna, Mahumetanorum conatibus & expeditionibus bellicis fauente, perſuaſionem. Anno, inquit, 1218, ſtatim poſt aduentum Chriſtianorum ad Damiatam, facta fuit eclipſis Lunæ quaſi generalis: quam contra Saracenos interpretati ſumus, veluti portendentem eorum defectum, qui ſibi Lunam adtribuunt, in incremento decrementoque Lunæ magnam ſibi vim ponentes.

DE DVCIBVS TVRCICIS, A QVIBVS ANATOliæ regiones nomina ſortitæ ſunt.

13. Annales hi nec ducum nomina, nec prouinciarum, hoc loco exprimunt: quæ nos tum e Laonico, tum aliis annalium locis heic eruemus. Facit Laonicus ſeptem numero Duces, qui regionem armis ſubactam, inter ſe diuiſerint. Hos vno tantum loco non recenſet omnes. Caramano dicit obtigiſſe mediterranea Phrygiæ maioris, cum Cilicia: cuius a nomine Cilicia dicta deinde Caramania fuit, in hodiernum vſque diem hac adpellatione durante. Sarchani ſors maritimam Ioniæ regionem, Smyrnam vſque, tribuit. Vnde Sarchaniæ nomen eſt adepta, teſtibus his annalibus, & Laonico, & ſecretario Sigiſmundi Malateſtæ, qui res in Aſia Græciaque ſe præſente geſtas, ante annos plus minus 80, deſcripſit. Ortelio Sarcum dicitur. Calami, & filio Caraſi, obuenit Lydia, vſque ad Myſiam: quæ regio Caraſia fuit adpellata. Reperitur hoc nomen in his annalibus, & apud indicatum modo Malateſtæ ſecretarium, qui Pergamum in Caraſia collocat. Ab Ortelio Becſangil ea pars Anatoliæ nominatur. Oſman Ertuculis filius Bithyniam, cum regionibus Olympum verſus ſpectantibus, & cum Tekie, nanctus eſt. Ab hoc Oſmania, vel Othmania, quemadmodum hactenus alii ſcribunt, dicta: cuius in annalibus ſub Baiaſite primo fit mentio. Atque haud ſcio, an non in Synonymia Geographica Ortelii, quo loco de Aſia minori agit, Cottomanidia ſit rectius hæc ipſa ſiue Othmania, ſiue Othmanidia, cuius tamen limites iſtic latius, quam par ſit, videntur extendi. Amuræ filios tradit Laonicus accepiſſe Paphlagoniam, cum iis, quæ ad Euxinum vergunt. Ea fuerit Penderatia ſcilicet, de qua ſuperius dictum in Oſmanidarum genealogia; vel potius Penderachia: Vocatur

Caramania.
Sarchania.
Caraſia.
Othmania.
Pēderatia vel Pēderachia:

autem hic Amuras Pachymerio Amurius, cum quo Reineccius alicubi, Gregoram ſequutus, Aliſutium Caramanum confundere videtur: Omer in annalibus Turcicis dicitur, qui Omeris filios adpellant Iſuendiares begos, Sinopes etiam dominos, Laonico Sphenderes aut Spenderes, vnde nomen Penderachiæ, veluti Sphenderachiæ. Bolli nominatur hæc ipſa Penderachiæ vel Sphenderachiæ regio in Ortelii tabula Natoliæ, priſcis Paphlagonia. Et credo Bolli vocem prouinciæ datam a ciuitate Bolli, quæ Turcicis annalibus eſt Boli, ſicut iidem & agri Bolenſis meminerunt.

Mēdeſia. Eſt etiam in Aſia minori Mendeſia regio, cuius principem Laonicus Mendeſiem & Mendeſem vocat, nepotem Calamis: quod Mendeſiæ nomen non Turcicum orgine puto, ſed Græcum, & eius prouinciæ, quæ ſic adpellata fuerit a ciuitate Mendos, cuius mentio fit in conſtitutione Leonis Auguſti de ordine thronorum, tamquã epiſcopatus pertinentis ad metropolim Stauropolitanam in Caria. Videtur etiam eadem eſſe Mendus cum illa, quæ Myndus aliis dicitur, & ad Cariam quoque refertur. Regio Mendeſia ſcribitur Ortelio Menteſe, ſicut & noſtris in annalibus. Ædinis denique ducis apud Laonicum typis editum nomen legitur, qui regionem a Colophone ad Cariam vſque ſe porrigentem poſſederit.

Aidin, & Aidinelli. Hic Aidin beg Turcis eſt, vnde reponendum apud Chalcocondylem Aidinis ducis nomen, & apud Ortelium pro Aldinelli reſtituendum Aidinelli. Sunt aliæ quoque regiones in Anatolia, quæ nouas adpellationes, veteribus incognitas, habent: ſed eas dumtaxat heic enumerare voluimus, quibus indita fuiſſe certis a ducibus nomina, Laonicus & annales hi noſtri tradunt.

BASSA. EMIR. SARAI. CARAVANSARAI. VEZIR. Vezir azem. Beglerbeg. Emir Halem. Emir Achur.

14. Filius alter Oſmanis, Vrchanis frater, alium non habet in annalibus titulum, quam Alis baſſa: quod baſſæ vocabulum Turcis caput ſignificat. Falluntur autem qui pro Sultanis vezires fuiſſe dictos, ac Emirum (Ameres ipſi vocant) in locum putant ſucceſſiſſe baſſas, & beglerbegos: (quibus & begos ab eis, & ſangiacos adiungi, velut & ipſos Emirum ſucceſſores, magis etiam miror) quum vox Emir ne hodie quidem exſtincta ſit, ac præterquam quod ipſi Sultano proprie competat, vt ſupra diximus, etiam certis in aula tribuatur officiariis. Quippe ſunt ad Portam, Emir Halem, Buiuc Emir Achur, (qui Prætori etiam Græciæ noſtro Amyrachures dicitur) & Cudzuc Emir Achur. Baſſæ nomen hoc tempore datur iis primum, qui Vezirum dignitatem obtinent: deinde beglerbegis. Ipſa nomina cum officiis, ſuo declarabuntur a nobis loco prolixius. Heic paucis addo, Portæ Oſmanicæ duum eſſe generum officia: quorum alia miniſteriis obeundis intra ſaraium Sultani deſtinata ſunt, alia procurandis negotiis publicis extra ſaraium. Et ſaraium Turcis palatium principis eſt, vel aliud amplum ædificium, non a Czar voce Tatarica, quæ regem ſignificat, dictum: vnde Reineccius Saragliam Turcis vocari putat, vt regiam. Nam aliæ quoque domus, extra Sultani regiam, nomen hoc ferunt: vt illæ, quas Sultanorum mulierculæ ſiue concubinæ inhabitant, vt Atſchanioglanorum ædes, vt ampla Turcorum hoſpitia, ſiue diuerſoria publica, quas vulgo Carauaſarias noſtri vocant. Quippe a Turcis Carauanſarai vel ſerai dicuntur, hoc eſt, ædificia deſtinata carauanis: quæ hominum agmina ſunt cum iumentis, ob itinerum pericula turmatim ſe coniungentium. Conſule de his expoſita prolixius capite 247. De officiis intra ſaraium alibi, ſicut & de aliis extra ſaraium. Baſſæ, de quibus heic agimus, extra ſaraium muneribus ſibi mandatis funguntur. Et inter hos qui primi ſunt, Vezires dicuntur: noſtris, conſiliarii ſecreti, vel arcani. Supremus autem, Vezirazem nominatur: quæ apud Saracenos etiam in vſu dignitas, & exiſtimatione præcipua fuit. Cedrinus & alii Protoſymbulum interpretantur, cuius etiam mentio fit in libro de ſignificatis inſomniorum, quem antehac Sambucani exemplaris mutili fidem ſequentes, Apomaſari tribuimus: quum Achmetis eum poſtea cognouerimus eſſe, de libro bibliothecæ Cæſareæ, ex quo viri Clariſs.

Hugo-

Hugonis Blotii I. C. & Auguſtalis bibliothecarii beneficio, noſtri codicis lacunas omnes expleuimus. Symeon Magiſter Officiorum alicubi Solemanem Protoſymbulum Balſamæ vocat, quem Zonaras archiſatrapam Maſalmæ dixit. Similiter extra ſaraium ſunt Beglerbegi, qui & ipſi baſſæ vocantur. Prætori Græciæ noſtro, qui ante 320 annos vixit, Peclarpaces ſcribuntur. Et erant in imperio Saracenico ſimul & Emires, & Vezires, & beglerbegi, etiam ante monarchiam Turcicam: prorſus vt dici nequeat, pro Sultanis vezires adpellatos, in Emirum locum ſucceſſiſſe baſſas & beglerbegos. Quippe meminit beglerbegorum officii vetuſtior Prætore Cedrinus, & ipſum nomen interpretatur Archontas Archonton, vt noſtri dominos dominorum: veluti qui ſub ſe, præter gregarios milites, ſpachios, ſubaſſas, etiam ſangiacos & begos habeant: vtroſque minorum (quod aiunt) gentium dominos, de quibus ſuo loco. Prætor addit, officium Beglerbegorum reſpondere dignitati vel officio maximi Stratopedarchi, quem nunc Generalem campi vocare ſolemus. Itidem Sultano ſeruit extra ſaraium is, qui dicitur Emir Halem, cuius paullo ante meminimus. Vexillorum præfectus ſupremus eſt, ac tum ipſe vexillum regium geſtat in expeditionibus, tum vexilla Beglerbegis offert ſua, iidemque ſua ſangiacis begis. Emirachur ſtabuli præfectus eſt, cui vocabulo ſi Buiuc præponatur, maior vel primus; ſi Cudzuc, minor aut ſecundus ſtabuli præfectus intelligitur. De his iam percepiſſe lectorem opinor, qui Turcis baſſæ, qui beglerbegi, qui Emires ſint. Nec ignoro nomen Emir Quibir, dignitatis in aula Sultanorum Cairenſium maximæ. Sed intra limites cohercenda ſcriptio, ne commentarius prolixior lectorem offendat, aut ſæpius eadem repetat.

ISNIC. BVRSA. TEGGIVR.

Iſnicam dixi, nomen hodiernum & Turcis vſitatum retinens, licet ab aliis aliter ſcribatur, quæ Nicæa priſcis eſt. Caſtaldus per errorem non vrbem Nicæam vocat Iſnicham, ſed lacum ſiue paludem Aſcaniam, quæ tamen hodie Turcis Acſu dicitur, nomine ſignificante aquam albam ſiue limpidam. In multis enim antiqua nomina ſic immutant, vt priſcorum ſimilitudinem retinentia, tamen aliquid in lingua ſua ſignificent. Pruſæ nomen antiquum retinui, tametſi nunc Burſa vulgo dicatur: quæ vox in errorem impulit Bonfinium, vt Byrſam adpellaret: quaſi nomen hoc aliunde, quam a Pruſa rege Bithynorum, acceperit. In Leonis Auguſti conſtitutione de Thronis, etiam Theopolis ſiue Dei ciuitas cognominatur. Idem Claudiopolitano prouinciæ Honoriadis archiepiſcopatui Pruſiadem ſubiicit, quod ideo notandum, quia Busbequius in itinerario Pruſiadem cum Pruſa confudit. Teggiur Turcis eſt prouinciæ præſes, quem ipſi more ſuo denominant a cuiuſque prouinciæ metropoli. Laonicus Harmoſten reddidit, quæ vox antiquo Laconum vſu ſignificat eum, qui vel in vrbem, vel regionem imperio ſubiectam mittitur, vt eius res conſtituat ac diſponat. Prætor noſter ducem regionis interpretatur, qui Græcis eſt Higemon. Sic enim perturbationem rerum in Aſia minori deſcribens, poſt occupatam a Flandris Conſtantinopolim, ait: Qui duces aliis in locis alii fuerant hactenus, ſinguli regionem adminiſtrationi ſuæ commiſſam, nunc ſui iuris efficiebant: vel ad hoc impulſi motu proprio, vel ab incolis ad defendendam regionem arceſſiti. Quæ ſane verba me commonefaciunt de imperii noſtri ſtatu non diſſimili, poſt exſtinctos imperatores Sueuos. 15

EDRENOS. VLVBAT. CAPLIZE.

Edrenoſium Teggiurem dixi, ab opido, quod Turcis vocatur Edrenos. Adranuſium ducem ſiue præſidem dixiſſent Græci veteres. Ciuitas ipſa Bithyniæ, non procul a Pruſa diſtat. Conſtitutio nouella Leonis Auguſti de Thronis, epiſcopatum Adranuſium metropoli Nicomedienſi Bithyniæ ſubiicit. Opidum Adranes, genere neutro, priſcis adpellabatur. Vlubat opidum vocant Turci, quod Lupadi noſtris Geographis dicitur. Prætor Græciæ noſter, & Chalcocondyles, Lopadium nominant. Nec procul a Palormo ſitum eſt, (Panormum dixere Græci ſuperiorum ætatum) vbi veteris vrbis Cyzici ruinæ inter copioſa rude- 16

ra marmorum conſpiciuntur, & vina nobilia naſcuntur, quibus cum voluptate Conſtantinopoli ſalubriter vtebamur. Vox Caplize Turcis calidam aquam ſiue balineum ſignificat, quæ Græcis thermæ ſunt. Et ſuperant Pruſæ nunc etiam ad montis Olympi pedem thermæ præſtantiſſimæ, ac in primis celebres: quum ex interuallo non magno, aquæ calidæ pariter, & frigidæ, miro naturæ beneficio, largiter ebulliant. Apud Stephanum, qui librum de vrbibus ſcripſit, Ortelio citante, Therma legitur, locus Pruſiæ, (Pruſæ vult puto dicere, quamquam & alioquin hæc mendoſa arbitror) qui & Baſilica vocetur. Hic ille locus eſt Baſilicarum ſiue regiarum thermarum, quo de nunc agimus. Nam quod opidum Thermarum Baſilicarum in Nouella Leonis Auguſti reperitur, aliud eſt; ac longius remotum a Pruſa: quum Epiſcopatus ille metropoli Cæſarienſi Cappadociæ ſubiiciatur.

MONS CALOGERORVM. GENISCHEHER. IUſſuph.

17. Montem monachorum, qui legitur heic in annalibus, Turci ſua lingua vocant Geſchis dage, Græci Kalogeron oros. Intelligitur autem hoc nomine mons Olympus Bithyniæ, qui Conſtantinopoli degentibus, & in Propontide nauigantibus, inſigni altitudine conſpicitur. Nomen hoc inde tulit, quod olim frequentia Calogerorum haberet monaſteria, velut hodieque mons Athos in Europa, quem ſanctum vocant: vbi XXIII ſuperſunt monaſteria, ſingula quondam CC aut CCC a calogeris inhabitata, contraque vim prædonum ac piratarum munita. Nunc deminuto licet numero, tamen adhuc eorum eſt magna copia. Vocatur autem monachus a Græcis Calogeros, non veluti Kalos Hieros, id eſt, bonus ſanctus, quod noſtris perſuaſum eſt: ſed quaſi Kalos geros, (ſic enim hodie loquuntur) id eſt, bonus ſenex. Nam ſenilis ætas huic profeſſioni aptiſſima eſt. Neapolim interpretatus ſum, voce Græca, quæ Turcis eſt Geniſcheher, id eſt, noua ciuitas. Ea non procul a Nicæa diſtat, & Busbequio, ſicut & Ortelio, Ieniſar dicitur: ac intelligi eamdem arbitror a Spandugino, in expoſita ſuperius narratione, de origine Sultanorum Turcicorum. Iuſſuph, Pruſæi nomen præſidis, idem eſt cum Ioſepho. Gaudenius, Ferdinandi Cæſaris interpres, ſcripſit Iuſſuc in verſione ſua, quod vocabulum Turcis anulum ſignificat.

DE VARIIS MONETIS. QVID MANGVRI, ASPRI, Siderocapſia Hyperpyra, Hyperpyrarii, Dramæ, Stachi, Sultanini, Seraphini, Byzantii, Chryſini, Altumler. Aegyptiæ Syriacaque monetæ ratio.

18. Neceſſario nobis heic agendum de variis tam Græcorum, quam Turcorum Ægyptiorumque monetæ generibus: vt vno loco poſita, velut in conſpectu lectori ſint. Ac primo quidem, vt pretium ſingulorum, quæ Turcis in vſu ſunt, indicemus: animaduertendum, ante annos 40 vel 50, quo tempore ſcripſit Turcica ſua Theodorus Spanduginus, octo manguros æreos vnum aſprum argenteum valuiſſe. Rurſum quatuor aſpros effeciſſe dramam. Dramas vero nouem, pretium fuiſſe taleri vnius Germanici, qui 36 aſpros valebat: quum Sultaninus aureus, tam pondere, quam auri bonitate par Zecchino ſiue Ducato Veneto, 54 aſpris æſtimaretur, hoc eſt, vno talero Germanico, cum ſemiſſe. Deinde pretium taleri diu ſtabile fuit, aſpri quadraginta: Sultanini vero, ſeu ducati, ſexaginta. Nos autem Conſtantinopoli quum eſſemus, ſic erant horum omnium aucta pretia, propter grauamina (quemadmodum aiebant) belli Perſici, & alias cauſas explicatu non neceſſarias: vt manguri 24 vno commutarentur aſpro: aſpri quinque dramam efficerent: dramæ duodecim, talerum Germanicum: vnus cum ſemiſſe talerus, Zecchinum Venetum, hoc eſt, aſpros 90: quum paullo minus eſſet Sultanini pretium. Hoc modo drama, quinque conſtans aſpris, valebat ſex noſtros cruciatos ſeu quarantanos Venetos: decem dramæ, vel aſpri 50, florenum Germanicum: aſpri 60, ſeu duodecim dramæ, talerum noſtratem. Quæ ipſa quoque pretia deinceps adeo ſunt aucta, talerum vt vnum aſpris æſtimatum 80 intelligam. Expoſito pretio ſingulorum, addamus nunc de monetis ipſis quædam, futura

lectori-

lectoribus, vt ſpero, non iniucunda cognitu. Primum igitur ærei mangyri ſucceſſerunt in nummulorum locum, quos aſſes priſci dixerunt. Ex argento ſignati ſunt his proximi, qui Græcis aſpri, Turcis Acſe nominantur. Reineccius noſter, in Adpendice ad Beluacenſem, perperam ſcribit Aſperos. Ibidem facta mentione de 500 ipetperis, addit hoc monetæ Tataricæ genus eſſe. Ego vero vtrumque dico pro Græcæ monetæ genere habendum. Et aſpri quidem Græcis, Turcis Acſe, ſic ab albedine dicti ſunt, vt Italis bianchi, Gallis les blancs, certa nimirum & ipſa monetæ genera. Sicut enim Mauros Græcis eſt niger, vnde Moros Itali noſtrique vocant Æthiopes: ſic color albus eiſdem Aſpros dicitur. Nec recens adeo vocabulum hoc eſſe, patet ex gloſſario peruetere, quod Aſpraturam interpretatur Græca voce κίμωβει, hoc eſt, monetam minorem: cuius generis aſpri ſeu bianchi vel in primis ſunt, cum quibus collybiſtæ ſiue nummularii monetam maiorem, tam argenteam, quam auream, commutare ſolent. Aſpros autem voco, Latinam vocem Nummulos reſpiciens, quæ ſubintelligitur. Nam Græci quidem Aſpra dicunt. Et ſunt duplicia, maiora minoraque. Minora vulgo in vſu ſunt, maiora vocantur peculiari voce Siderocapſia. Quippe Siderocapia nomen eſt opidi, quod e regione Thaſſi ſitum eſt, prope montem ſanctum, de quo paullo ante dictum. Eo loco tam auri, quam argenti fodinæ ſunt, (vnde Chryſiten Liuii putat eſſe Bellonius) & aſpra ſignantur, ceteris maiora, quibus ab opido Siderocapſiorum manſit hactenus adpellatio. Recipit hæc tantum Sultanus Turcorum, & ſuis theſauris infert. Eadem erogat in militum miniſtrorumque ſuorum ſtipendia. Minora plane non admittit, quidquid tandem ei ſoluendum ſit. De iperperis obſeruanda primum vitioſa ſcriptura. Non enim iperpera ſcribi debent, ſed hyperpyra. Pulologus noſter hyperpyri vocem habet. Manuel Muſicius Athenienſis interrogatus a me, quanti putaret æſtimandum hyperpyron: reſpondebat, propemodum par huius pretium eſſe Marcelli argentei Veneti pretio. Quidam Italico nummo Iulio putant æquandum. Equidem accurate pretium ſupputans, hyperpyron inuenio valere nouem cruciatos ſeu quarantanos. Incolæ Cyprii regni prius, quam barbarorum ſubirent iugum, in quinque diuerſa hominum genera diſtribuebantur. Horum aliis omiſſis, quod huic inſtituto noſtro quadrat, exponam. Infimi generis adpellabantur Pariki, condicionis homines ſeruilis, vſque adeo dominis obligati propemodum vt vitæ necisque poteſtatem in eos haberent. Nomen ipſum Pariki, Græcæ originis eſt. Nam πάροικοι dicuntur Græcis coloni, ſicut & Iuſtiniano Auguſto παροικικὸν νόμιμον, ius colonarium eſt. Secundum hos proximi vocabantur vulgo Lefteti, qui quidem & ipſi Paricorum ſeu colonorum erant e numero, ſed qui, vel interueniente pecunia, vel gratia dominorum, vel alia quadam via libertatem impetrauerant, diuerſa tamen ratione. Quippe nonnulli abſolute liberi efficiebantur, quum alii perſonali dumtaxat libertate potiti, nihilo minus rerum ſuarum nomine dominis eſſent obligati: puta, quotannis vt ſoluerent principibus aut nobilibus viris, 15 vel 16, plus aut minus, perpyra: (ſic enim corrupte vocabant) cuius in perpyris numerandæ pecuniæ cauſa, Perpiriatii dicebantur. Adgnoſcit, opinor, voces lector deprauatas, quum & hyperpyra dici debeant, & Eleutheri, qui liberi ſunt, & Hyperpyrarii, qui ſingulos in annos hyperpyra ſoluunt. Si quis denique pretium hyperpyrorum cognoſcere cupit, expendat hæc Beluacenſis verba, de libri 30 capite 143: Terra Soldani valebat ei cottidie 400000 iperpera, id eſt, 57000 marcas argenti. Sed prius ſcripturæ tollendum vitium, pro 57000 marcis argenti, 5700 marcas vt reponamus. Et nihilo minus hæc ipſa ſumma prouentus cottidiani tanta videtur eſſe, pæne fidem vt mereri nequeat. Sed enim pergendum ad alia. Quam diximus dramam, pro certi ponderis apud Turcos nomine lector accipiat, quod quidem ex drachmæ vocabulo Græco mutilatum eſt. Ipſius ponderis rationem in aſpris iam expoſuimus. An vero Turcicum antiquo ponderi Græco reſpondeat, diſputare nunc religio eſt, ne lectori nimium velut extra metas vagando moleſti ſimus. Scachi perquam frequentes in Turcia ſunt hoc tempore, moneta Perſici Scachi ſiue regis, vnde nomē habent, Turcorum hoſtis acerrimi.

Singuli valent aſpros Turcicos octo. Sultanini ex auro ſunt, quondam adpellati Soldani. Sic enim apud Beluacenſem loco iam indicato legimus, argentariæ fructum in Lebena (non procul a Sebaſtia) fuiſſe tres rotas argenti depurati, hoc eſt, tria millia Soldanorum. Eiuſdem cum Soldanis erant tum ponderis, tum pretii, qui Græcorum imperatorum temporibus Byzantii nominabantur, & Byzantini: characteris dumtaxat ratione diuerſi. Conſimiliter & Seraphini, quos primus ex Soldanis Ægyptiis ſignauit Melechſeraph, a quo nomen etiam hoc conſequuti ſunt. Chryſini Græcis a chryſo dicuntur, vt ab auro nobis aurei: quod imitati Turci, ſuos ſiue ducatos, quod nomen a Venetorum Ducibus profectum arbitror, ſiue Sultaninos, ab Altum vocauerunt Altumler. Chryſinorum quidem in aliquot Græcis & Aſiaticis monumentis antiquis nomen obſeruauimus, quæ alio lectores habituri loco ſunt.

Quod Ægyptias, Arabicas, Syriacasque monetas adtinet, harum quoque nunc mutata ratio: ſicut ex hac conſignatione D. Hieronymi Beck a Leopoldſtorf videre eſt, qui pretia ſingularum notauit, vt erant anno 1551, quum illas terras perluſtraret. Zibit, ærei nummuli perexigui, ſigna potius ſunt, quam moneta. Duo valent vnum Direm, qui & ipſe nummus eſt æreus. Duo Direm valent Nuccarum vnum, qui nummus eſt æreus maior, cum litteris Arabicis. Nuccari quatuor valent nummulum argenteum, quem Arabes Oſmannum, Turci Achs, Græci Aſpron vocãt. Nuccari ſex faciunt nummum argenteum maiuſculum, quẽ Maidinum vel Cattam nominant. Maidinus vel Catta, Oſmannum vnum cum dimidio facit, & quatuor Marchettis Venetis æſtimatur, vel octo Bezziis ſiue nigris nummulis Germanicis, quorum tres conficiunt vnum cruciatum. Scachi, maiores argentei nummi, quorum ſinguli quatuor maidinos: decem vero, Turcicum aureum valent. Altum, aureus Turcicus, valebat id temporis XL maidinos, vel aſpros LX. Coronati aurei pretium erat, maidini XXXV. Horum vero quam nunc ſint aucta pretia, deprehendere lector ex ſuperius indicatis poteſt.

Obiter denique huic explicationi de monetis adiungitur, Sultanos Turcorum tam in ipſis auſpiciis imperii, quemadmodum Spanduginus memoriæ prodidit, quam victoriis potitos illuſtribus, aut natis heredibus maſculis exſultantes, ſicut in annalibus hiſce noſtris paſſim animaduertere licet, aſpros nouos ſignare ſolitos. quod quidem vbi factum eſt, vſum aſprorum veterum interdicto publicato prohibent. Quapropter ab omnibus ad rei monetariæ præfectos deferuntur veteres, ac pro duodecim veteribus aſpri decem noui ſoluuntur. de quo ſane lucrum Sultanis haud exiguum prouenit. Inquiſitores etiam conſtituuntur, qui an aliqui veteres aſpros retineant, obſeruent. Hi variis vtuntur fraudibus, & multa nequiter committunt. Eius autem lucri cauſa Muchemetes II, qui Conſtantinopolim cepit, ſingulis X annis aſpros ſignabat nouos. Fortaſſe tamen hoc etiam feciſſe videri poſſit ad imitationem antiquitatis Romanæ, cuius in nummiſmatis toties eſt reperire vota decennalia, vicennalia, tricennalia. Non enim dubium eſt, Muchemetem ſecundum, quem diximus, velut in ipſo ſucceſſorem imperio, multa priſcis in Auguſtis, quos pro deceſſoribus ſuis habebat, ex ambitione quadam æmulari voluiſſe.

SVGVTZVC, GERLE, BOLI.

19. Dicit auctor annalium exiſtimari vulgo, ſepultum Oſmanem ad Sugutzuc, qui locus a ſalice nomen habeat. Narrat autem Laonicus, eſſe vicum iuxta Myſiam, quem incolæ Sogutam vocent, vbi flumen ſit eiuſdem nominis. In hoc vico tradit aliquamdiu habitaſſe Oguzios, & ipſum Othmanem domicilium ibidem habuiſſe. Putabatur igitur iſtic conditus, vbi plerumque degere ſolitus fuerat. Addit etiam, poſſe locum adpellari vicum Itææ. Sic enim reddidit interpres, ſecum in errorem & alios abripiens. Non enim Itææ, ſed ſalicis vicum dicere debuerat, quæ Græcis itæa vocatur. Germani, quorum lingua componendis nominibus pereſt idonea, Falberdorf interpretarentur. Sed notandum, a Laonico poſt Sogutæ vocem, omitti alteram Turcicam Gui, duarum ſyllabarum, quæ vicum

ſeu

ſeu pagum ſignificat. In annalibus noſtris Sugutzug legitur, voce nouellas ſiue teneras ſalices ſignificante, vel ſalicetum potius: ſicut iiſdem Turcis Belezug teneræ ſiue nouellæ quercus ſunt, aut quercetum: quod ipſum quoque nomen eſt opidi Anatolici, cuius infra meminit annalium auctor. Hinc etiam pagi Oſmanzug, vel Othmanzug, nomen deriuo: veluti quo ſignificetur Oſmanis ſiue ſeminarium, ſiue plantatio. Apud Abrahamum Ortelium in tabula Natoliæ legitur Othmangiuch, quod tribus ſyllabis Italico more pronuntiatum, idem eſt cum Othmanzug. In itinerario Busbequii legitur Othmanlick, deprauate puto, quum Othmanlick vel Othmanſuck ab ipſo ſcriptum fuerit: vt poſterius hoc V Gallicum habeat, Turcis etiam vſitatum. Longius ab origine vocis recedunt, qui Otmanic ſcribunt. De Boli, tam regione, quam opido, ſupra diximus numero 13. Bellonius opidum priſcis Abonitichos dictum putat. Gerle non procul a Boli opido diſtat. ſed in Ortelii Natolia puto non recte ſcribi Gerede, pro Gerele, quod idem eſt cum Gerle.

SANGIAC, SANGIAC BEG. MESCHIT, VEL Meſzit. Dſiuma, ſiue Zuma. Imaret. Candri. Cangri. Chiangare,

Sangiac diſſyllabum, ſiue Sanzac, Turcis vexillum ſignificat. Sunt autem ipſis loco vexillorum ſiue ſignorum militarium, globi, ærei deaurati, ſummo in haſtili defixi: circumplexis ac dependentibus vndique ſeu crinium colligatorum manipulis, ſeu caudis equinis. Vertici pomorum ſiue globorum, quos diximus, nonnumquam luna creſcens imponitur. Huiuſmodi ſigna militaria plura geſtari vidimus ante baſſam ſeu beglerbegum Temeſuarenſem, quum is nobis Conſtantinopolim ituris occurreret in planicie, poſt deſcenſum a montis Hæmi clſuris, non procul a Tatarbaſare, qui locus a foro Tatarorum nomen habet; ad tertium a Philippopoli lapidem: vbi nos prætereuntem regio cum comitatu, magnoque camelorum & aliorum iumentorum numero, (ſummarios corrupte vocat Beluacenſis, qui Græcis ſamarii ſunt, & ſagmarii, & ſagmatarii) vidimus. Ab his ſignis militaribus dicuntur Sangiacbegi, prouinciarum ſcilicet præſides, ſiue prætores: qui quum ad expeditiones ſuſcipiendas mandato Sultani euocantur, curant ante ſe ſignum eiuſmodi, quale diximus, cum ſtrepitu tympanorum, & aliorum inſtrumentorum, quibus vtuntur valde ſtridulis, geſtari. Græci Turcicum illud Sanzac, flambarum & flambulum adpellant: Sanzacos autem, flambulares. Leo Sapiens, Imp. Aug. librum de adparatibus bellicis ſcripſit, conuerſum liberius, quam par erat, in linguam Latinam a Ioanne Checo Anglo, quem Græcum habemus. In eo Flamulum, quo Cedrinus etiam vtitur, & forma deminuta Flamuliſcium, & Flamulares reperiuntur, nomina Græcis & Turcicis hiſce reſpondentia. Non enim temere dictum a nobis, ſimias eſſe Græcorum Turcos, in rebus plurimis: maxime quæ ſpectant ad officia militaria, prouinciarumque præfecturas ac præſidatus, & earum diſtributiones. Meſſitæ ſeu Meſzitæ Turcis proprie templa dicuntur, e lignis fabricata: qualia ſcilicet ab eis exſtruebantur, quum necdum imperii creuiſſent opes. Zuma vero, (cuius vocabuli ſupra quoque facta fuit mentio) templum ſignificat amplum, operis lapidei. Medreſſa quid ſit, quid Imaretum, Gauderius ipſe tam heic, quam aliis in locis, in ipſo contextu expoſuit. Nimirum xenodochia ſunt, vt eſt videre apud Busbequium, haud ineleganter conſtructa, ſuiſque diſtincta cubiculis: in quæ non modo Turci diuertunt, ſed etiam aliis quibuſuis homines addicti de religione ſententiis. Quippe nec Chriſtianus quiſquam, nec Iudæus, ſeu diues, ſeu mendicus, ab iis arcetur. Baſſæ quoque, ac ſangiaci, quum peregrinantur, illis vtuntur. Mos ita fert Turcorum, vt ſingulis, qui eo diuertunt, cibum præbeant. Quum cenæ tempus adpetiit, adeſt miniſter cum ingenti ligneo diſco, qui menſæ inſtar videri poteſt. Hoc patinæ plures continentur, impletæ vel oriza cocta, vel decocto ad cremorem ordeo, addito carnis plerumque veruecinæ fruſto. Circum patinas poſiti panes ſunt, & nonnumquam aliquid faui. Sumit ex his, qui vult. Ac fas eſt peregrinantibus, his cibis toto triduo gratis frui. poſtea mutandum hoſpitium;

Sane Turcici proceres maximis impenſis exſtruere potiſſimum ſtudent hæc ſeptem: Meſſitas, imareta, Græcis Maratia, carauãſaraia, balinea publica: quibus etiam pulcherrimos fontes adiungunt, in ceteris, ad vſus hominum iumentorumque cottidianos; in meſſitis, ad luſtrationes vel ablutiones quaſdam peragendas prius, quam templa ſua ſiue meſſitas ingrediantur. His adde fluminum pontes, & vias publicas, lapidibus ſtratas. quæ quidem omnia perinde ſpectabilia ſunt apud Turcos, & eximia: ſicut apud Anglos iſta, verſu comprehenſa veteri:

Mons, & fons, & pons: eccleſia, femina, lana.

Propemodumque licebit & Turcica diſticho complecti:

Meſſita, maratium: carauanſaraia, lauacra,
Fontes, & pontes fluuiorum: ſtrata viarum.

Obiter hoc etiam addo, Conſtantinopoli Meſſitis, quæ iſtic numero plus minus quadringentæ ſunt, tot huiuſmodi adiuncta eſſe maratia: vt ſi quis in vno triduum victitet, ac deinde pergat ordine ad cetera, totius anni ſpatio vel inuiſere nequeat omnia, vel omnium vti beneficio. Sequitur etiam paullo poſt hunc locum in annalibus explicatus imaretorum vſus, quum narrant, ipſummet Vrchanem in exſtructo ab ſe imareto cibos diſtribuiſſe.

Candria regio ſita eſt ad Pontum Euxinum, inter Bithyniam, & Pontum, hoc nomine, prouinciam: vbi & opidum Candria reperitur in Ortelij Natolia, ſitum eo plane loco, quo Dedacana vetus a Nicolao Sophiano ponitur. Diuerſum ab hoc opidum eſt Cangri, verſus Amaſiam ſiue Cappadociam, quod olim Gangra nominabatur, vnde Turcis & regio Chiangare dicta.

ZERCOLAE, TAM ALBAE, QVAM RVBRAE.

21. Zercola capitis e filtro tegumentum eſt, latam auream fimbriam habens, qua parte capiti imponitur: de penulæ manica tegminis ipſius perita forma, ſicut ipſimet aiunt Turci. Superiori Zercolæ parti, ſeſquiſpithamam altæ, caput inſeritur: inferior a vertice capitis infra ceruices in dorſum non aliter ad tres ſpithamas vſque demittitur, ac feminarum Gallicarum tegmen, quod Chapperon ab eis dicitur. A media fronte ſurgit oblonga quædam quaſi vel fiſtula vel vagina ex ære partim deaurata, partim argento foris obducta, cui gemmas inſerunt, non magni tamen precii. Hæc Zercola Genizaris albi coloris eſt, aliis nonnullis rubri, de quibus alio dicendum loco. Fiſtula ſiue tubulus excipiendo cono de pennis auium facto ſeruit, vel belli tempore, vel quum ſatellitio ſuo Sultanum ſtipant.

MVSVLMANI, MVSVLMANISSARE. MAGARISſare. *Turci. Laonicus emendatus.*

22. Muſulmanos dici ſe volunt Mahumetani, tamquam recte credentes: vt Arrianicis temporibus ceteri Chriſtiani, quotquot abominabantur eorum furores, Orthodoxorum nomen profitebantur. Ac tametſi Mahumetanis honeſtiſſima ſit Muſulmanorum adpellatio, principibus ipſis Muſulmanorum Sultanos ſe nominantibus, vti frequenter apud Prætorem noſtrum videre eſt: tamen Græcis vicinis, vt Chriſtianis, erat exſecrabile nomen, qui verbo Muſulmaniſſare de omnium grauiſſimo apud Chriſtianos flagitio deſertæ religionis vtebantur: cuius etiam vim declarantes, aliud Magariſſandi verbum adhibebant, quod ſignificat ſtercore faciem conſpurcare. Cedrinus, aliique ſcriptores hiſtoriæ, cum iis, qui ius Canonicum orientalis eccleſiæ tractarunt, vtroque vtuntur. Oſmanici tamen adfectant hanc adpellationem, & Turcos ſe dici nolunt. Quo de vocabulo facere non poſſum, quin Philippi Mornæi ſententiam exponam, ex libro eius Gallice ſcripto, de veritate religionis Chriſtianæ contra paganos, Iudæos, Mahumetanos, & alios, cui ſimilis in hoc argumenti genere nullus antehac prodiit. Nam eadem opera de Turcorum etiam origine quiddam non temere reiiciendum intelligemus. Ait ergo Mornæus, Iſraelitas fuiſſe tranſportatos, etiam Herodoto teſte, vltra Mediam, ad regiones id temporis inhabitatas: & ab eis partim Colchos originem duxiſſe, qui Herodoti tempore circumcidebantur: partim Tataros, qui circa annum Chriſtianum 1200 ductu Zingis Chanis velut inundatione quadam or-

dam orbem terrarum obruerunt, & imperium deinde Chanis illius Chitaini conſtituerunt. Erant autem, inquit, hi circumciſi prius etiam, quam Mahumetis nomen audiſſent: eoque procliuiores fuerunt ad amplectendum legem Mahumetis, quod ex parte cum ipſorum rel gione conueniret. Vox ipſa Tatari ſiue Tötari, lingua Syriaca reliquias ſiue reſiduos ſignificat, ait. Inter hordas quoque Tatariæ, verſus partem eius magis aquilonarem, nonnulli nomina Dan, Zabulon, Nephtali, retinuerunt. Vnde non eſt, quod miremur, tantam Hebræorum eſſe copiam in regionibus Ruſſiæ, Sarmatiæ, Lithuaniæ. Putat etiam, eo plures iſtic Hebræos inueniri, quo propius ad Tataros accedatur. Equidem vt obiter aliquam de meo velut ſymbolam his adiiciam, adulescens in Liuoniam, necdum collegio Teutonicorum equitum diſſipato, a Cunrado patre miſſus ad Albertum patruum, quum alia iſtic animaduertere memini: tum etiam verſus Lithuaniam, in vicinia metropolis Rigæ, (quæ in edito Laonico vitioſe tranſpoſitis litteris ſcribitur Vera, pro Ryca: ſicut ibidem pro Euphlaſte reponendum Eiflante. Sic enim Germani ceteri vocant Liuoniam, Saxones noſtri Liflandam. Gallicus interpres Veram vult eſſe Nouogrodiam, puerili errore: quum dicat auctor, ſuis vrbem legibus & libertate frui: ab optimatibus regi: ad mare ſitam eſſe: Danos, Anglos, [illegible] eo cõmerciorum cauſa nauigare: quæ de Nouogrodia intelligi nequeunt) in huius ergo Rigæ vicinia, nationem quamdam eſſe barbaram Lettorum, a ceteris Liuoniæ barbaris incolis, Curonibus & Eſtonibus, lingua plane diſcrepantem: qui perpetuo in ore quaſi lamentationem quamdam habent, quam vociferando per agros adſiduo repetunt. Ieru Ieru Maſcu Lon. quibus verbis Ieruſalem & Damaſcum intelligere creduntur, ceterarum in antiqua patria rerum, tot a ſæculis, & in remotiſſimis ab ea ſolitudinibus, obliti. Ad Mornæum vt redeamus, putat hoc idem non minus eſſe vero ſimile de Turcis, quam de Tataris: quum nomen ipſum Turcorum Hebraica lingua ſignificet exſules, & contumelioſum apud ipſos habeatur. Viderique Mahumetem non abs re, ne populos illos longe numeroſiſſimos offenderet, qui tum temporis incipiebant ſe commouere, retinuiſſe circumciſiunem, luſtrationes, & alias quaſdam legis Moſaicæ cærimonias.

GENISCHEHER, GOINVC, CARASI, COSRI,
Bergama, Edremit, Gelipoli.

Opida ſunt Iſnicæ vicina, Geniſcheher & Goinuc, vel Guinuc triſyllabum, 23.
vt heic in archetypo ſcribitur. Illud nouam ciuitatem ſignificat, & in Ortelij Natolia, ſicut & Busbequio, Ieniſar vocatur, vt ſupra dictum numero 17. Goinuc in eadem Ortelij Natolia reperitur. De Caraſi expoſuimus antea numero 13. Coſri cum Cariſto Natoliæ puto eadem eſt. Bargama vetus eſt illa, celebriſque membranatum nomine Pergamus, Galeni medici patria. Quæ Turcis heic Edremit, olim dicebatur Atramyttium, Leoni Auguſto epiſcopatus Epheſinæ metropoli ſubditus. Nautæ noſtri vocabant nomine magis corrupto, Landemiti: quod propius ad originem ſuam accederet, ſi lingua ſua, hoc eſt Italica, dixiſſent L' Adremiti. Nobis quidem articuli cum ipſo nomine confuſio perdifficilem reddebat de adpellatione veteri coniecturam. Sunt autem hæc Troadis opida. De Vlubat ſuperius quædam numero 16 notauimus, infra daturi plura. Paullo poſt Gallipolim dixi, more nautarum noſtrorum, quum Turcis Gelipoli nominetur. Ridicula ſunt ſomnia Nicolai Nocolaidis Delphinatis, de nomine atque origine huius vrbis: quum a C. Caligula conditam, ab eodem nomen accepiſſe tradit. Mox opinione mutata, quod fuerit a Gallis exſtructa, Gallipolim vult dictam, ceu Gallorum ciuitatem: perinde ac Philippopolis ſit Philippi ciuitas, Nicopolis quaſi Nicolopolis, Nicolai ciuitas: perbelle, ne dum Gallos ſuos ornat, ſuimet obliuiſcatur. Non enim aliam in Græcia reperimus vllam Nicolopolim, quam hanc: cuius vt auctor eſt Nicolaus Nicolaides, ita merito nomen hoc ei relinquamus, vt a duplici Nicolao, Nicolopolis adpelletur. Sed omiſſis iocis, amplius cccc annis ante C. Caligulam apud Xenophontem noſtrum ciuitatis huius ſit mentio. Nec a Gallis etiam condita fuit, ſed ab Athenienſibus: quorum

dux Callias, initio ſtruendæ dato, promeruit: vt ab ipſo Calliupolis, (Calliopolim fere Latina conſuetudine vocamus) ceu Calliæ ciuitas, diceretur. Epiſcopatum huius ad Heracleenſem Thraciæ metropolim Leo imperator in Thronis refert.

DE PRIMO TVRCORVM IN EVROpam tranſitu. De caſtellis, Zemenic, Chiridocaſtro, & Maito.

24. Prius, quam de caſtro Zemenico dicatur, recitabimus heic verba Laonici de prima Turcorum in Europam tranſiectione, cum quibus deinde locum hunc annalium conferemus. Capto, inquit Laonicus, præſidio Cherroneſi, & Madyto, in Thraciam Turci progreſſi ſunt, vſque ad fluuium Tænarum. Notetur in his verbis interpretis oſcitantia, qui præſidium Cherroneſi dixit, pro Cherroneſi caſtro. Id caſtrum accipi non poteſt de Dardanellis. Nam eas arces, quæ duæ ſunt, non vna, Muchemetes II exſtruxit poſt captam Conſtantinopolim, vel ipſo teſte Chalcocondyla. Ergo Cherroneſi caſtrum illud intelligitur, quod verſus Ægæum mare duobus abeſt milliaribus Græcis vel Italicis a Maito, verſus Propontidem verò duobus & viginti a Calliupoli. Et Maitos hodie dicitur eiuſdem Cherroneſi oppidum, ne Xenophonti quidem ignotum, cui Madytos adpellatur, ſicut & Laonico, tribus dumtaxat a Dardanellis verſus Ægæum diſtans milliaribus. Prętor Græciæ noſter Aſty vel vrbem Madytorum nominat, ſicut & Leonis Auguſti nouella de Thronis Madyta pariter, & Madytum dixit. Caſtro autem, quo de agimus, nomen eſt apud Græcos Chiridocaſtron. Helleſpontus iſtic vſque adeo in anguſtum cogitur, vt a litore Aſiatico Cherroneſiacum Europæ tantum vno milliari Græco diſiungatur. Hoc igitur in loco Turci primum ex Aſia tranſmiſerunt in Europam, & induſtria quadam Zemenicum, vt ipſi narrant; Chiridocaſtron, vt Græci; a captiuo quodam Chriſtiano ducti occuparunt. Inde diſſitam ad alterum lapidem adorti Madytum, quam incolarum frequentia territi tentare prius auſi non fuerant, quum hodieque ſupra CCC Græcorum domos habeat, & ipſam in poteſtatem redegere. Nos iſtic in itinere noſtro vinum coloris rubri comparabamus, quod menſibus aliquot durante nauigatione, variis in malis, & nauſea perpetua, præcipue nos recreabat. Nicolaides, de quo paullo ante diximus, fabulas vt de Galliopoli, ſic etiam de hoc caſtro, nobis obtrudit. Narrat enim, dici caſtrum viduarum, ex huiuſmodi occaſione. Quum Turci, ait, ope duorum mercatorum Genuenſium Helleſpontum tranſmiſiſſent, pro ſingulis capitibus transportandorum ſolutis duobus ducatis: primum omnium in Europa caſtrum hoc ceperunt, in quo mares omnes immani ſæuicie contrucidarunt, vita femillis tantummodo cōdonata. Qua de cauſa nomen ei deinceps manſit, vt caſtrum viduarum adpelletur. Hoc ſi verum eſſet, adpellandum erat Græce Chiron caſtron, vel Chirocaſtron, quod nomen ipſe non poſuit. Sed ſatis animaduertit peritus hiſtoriæ lector, in ipſo fabulæ peccatum initio. Non enim ad primum in Europam Turcorum tranſitum pertinet illa de Genuenſibus hiſtoria, ſed ad inſequentia tempora, ſicut ſuo loco deinceps numero 87 indicabitur. Deinde Chiridocaſtri nomen exſtitiſſe conſtat etiam prius, quam Turci tranſmiſſo Helleſponto caſtrum ipſum occupaſſent. Erat in naui noſtra ſenex multarum rerum peritus, Antonius Melienſis, Græco patre natus in Melo inſula (Milon Græci pronuntiant) conductus a Nauarcho, vt index itineris interdiu noctuque nobis eſſet, quem Podotam Græci nunc dicunt vocabulo peculiari, quod in Pulologo reperitur, vulgus nautarum Pelotam vocat. Is mihi, quum Calliupoli relicta, iam XXII milliaribus emenſis, Chiridocaſtrum prӕternauigaremus, & ruinoſi caſtri nomen ſignificabat, & hiſtoriam non friuolis de cauſis obſeruandam commemorabat. Quo, inquit, tempore Turci primum haſce freti Helleſpontici tranſmiſerunt anguſtias, vt Aſia potiti, Europæ regiones inuaderent: hoc ipſo caſtro, quod vides, in poteſtatem redacto, primū in Europa pedem fixerunt. Eius rei nuntio, ſumma celeritate, Conſtantinopolim perlato: tanta Grӕcorum, maiorum

noſtrorum

noſtrorum arrogantia, tanta ſecuritas fuit: vt minime cogitarent de caſtro mox recuperando, & eijciendis prius ex Europa Turcis, quam maiores in ea vires adquiſiuiſſent, altiusque ſuas egiſſent radices: ſed accepti damni grauitatem verbis eleuando dicerent, eſſe dumtaxat amiſſum ſtabulum porcorum. Ludebant enim, vt Nazianzeni noſtri verbis vtar, in rebus minime ludicris: ridebant, in rebus minime ridiculis, ſed deplorandis potius: dum ex Chirido caſtro per iocum, ſtabulum porcorum faciebant. Græcis enim Chiridia dicuntur porci. Sed riſus iſte tandem in amaras conuerſus fuit lacrumas. Audiamus maiorem nunc ex eiuſdem Antonij narratione Græcorum inſaniam. Venit inde, non magno temporis interiecto ſpatio, Turcorum in poteſtatem & Calliupolis, vt in his annalibus quoque recitatur: Græcis interim altum dormientibus, nec de rationibus occurrendi conatibus hoſtium vel tantillum ſollicitis. Quid fit? Huius etiam detrimenti accepti nuntius Conſtantinopolim venit. Tum magis vt Græcos dementes cerneres, amiſſam illi Calliupolim flocci facere, iacturam publicam reapſe magnam, verbis ſecordiæ plenis extenuare, non niſi amphoram vini a Turcis ereptam ſibi dicere. Sed eos Turci paucis annis in Thracia fecere progreſſus, vt huius Soleimanis baſſæ, qui Calliupolim tunc eis eripuit, fratris filius Baiaſites, occupatis etiam ſuburbanis agris, Conſtantinopolim pluribus annis obſideret: quam quidem omnino redacturus erat in poteſtatem, ni Tatari Temiris interueniſſet expeditio Baiaſiti fatalis: qua proſperrimi Turcorum ſucceſſus aliquamdiu diuino conſilio fuerunt inhibiti, ne ante tempus a Deo deſtinatum, imperij Græci reliquias deuorarent. Hæc narratio licet in hiſtoriis Græcis non exſtet, dignam tamen cenſui, quæ memoriæ proderetur: vt ex ea noſtri homines exemplum capiãt, nobis quod ex vſu ſit. Vtinam ne nos etiam modo tam altum, veterno Græcorum correpti, ſterteremus, vix vt expergiſci poſſimus: dum non Chiridocaſtra, porcorumve ſtabula, ſed hactenus inuicta Chriſtianorum propugnacula: non Calliupoles, aut amphoras vini, ſed Pannonias, ſed Cypros, integra regna ſcilicet, amittimus. Sed reprimo me. Nam plura vetat dolor, & ominis infauſti metus.

TRITVRANDI MOS APVD GRAECOS, ET Aſiaticos. Bolair. Aſprolimtona.

Arearum in quas meſſis tempore ſegetes tam in Græcia, quam in Aſia, colliguntur: & ipſa triturandi ratio, huiuſmodi eſt. 25. Solent illarum regionum incolæ, poſtquam demeſſæ fruges ſunt, non domum eas ex agris, more noſtro, granis needum excuſſis, in horrea conuehere: ſed in aream quamdam ſub dio comportare. Deinde ſparſis per aream manipulis frugum boues & bubalos immittunt, qui dum pedibus ſubiectas proterunt, ariſtis grana nullo negotio excutiuntur. Et ſolent hæc ſub dio fieri, extra pagos & opida. Semper autem mos hic apud orientales triturandi fuit, inde vſque ab antiquiſſimis temporibus, ſicut & in ſacris libris interdictum vetus reperitur: Os boui trituranti ne obligator. Secundum hæc mentio fit expeditionis Turcorum, primum mari, nauigiis oram Cherroneſi verſus Ægæum legentibus, & prætertito Rumeliæ vel Europæ promontorio, ſinum Magariſium (ſic a fœdis tempeſtatibus ac pluuiis dictum, quæ illis in regionibus exiſtere boreis flantibus ſolent, quum apud nos aquilo ſerenitatem aëris ferat) intrantibus, vbi Cherroneſi latus alterum, longo tractu, in mare ſe porrigit: deinde terra, miſſis equitibus, qui cum Edzebego planiciem Cherroneſi verſus amnem Maritzam peruagarentur, & album ad Portum naualibus ſecum copiis coniungerent. In his verbis obſeruandum illam Bolairis planiciem Turcis dictam, Prætori Græciæ noſtro vocari Bolerum, qua ſcilicet per ipſam Cherroneſum, Hadrianopoli procul ad dextram relicta, cum Didymoticho, verſus Ænum opidum, & Maritzam fluuium, quondam Hebrum dictum, ac longius inde Theſſaliam verſus itur. Nam a Chiridocaſtro ſiue Zemenico, per excurrentis in mare Cherroneſi campos, ad Maritzam fluuium, & illum maris ſinum, in quem ſe Maritza ſiue Tænarus, vt Laonicus de cauſa deinceps exponenda vocat, propter Ænum ciuitatem effundit, directum iter non magnum eſt. Quippe Thra-

cica Cherroneſus inſtar linguæ ſe porrigit in Ægæum mare, tam anguſto terræ continentis ſpatio: ſex tantum vt milliaribus Græcis diſtet Helleſpontus a ſinu Magariſio, qui eſt ab altera Cherroneſi parte: quibus a ſex milliaribus etiam dictum eſt Hexamilium Cherroneſi, ſex tantummodo milliaribus Græcis a Calliupoli diſſitum: vt alterum celebrius illud Hexamilium Iſthmi Corinthiaci totidem patet in latitudinem milliaribus, & vtrimque gemino ſimiliter a mari alluitur. Begi vocabulum, quod heic Edzi cuidam ex proceribus Turcicis tribuitur, interpretati iam ante ſumus. Hoc tantum lector obſeruet, planiciem Bolairenſem, ſiue Bolerenſem, vt Prætor vocat deinceps apud Turcos Edzeæ planiciei vel Ezeæ nomen ab hoc Edze bego conſequutam, vt infra, certis ex locis horum annalium, parebit. Portus Albus denique Græcis eſt Aſprolimiona.

DE OPIDIS CHEREPOLI ET ZORLI. CIVITAtes Cherroneſi, ab Europa promontorio Conſtantinopolim vſque, cum interuallis vnius ab altera.

26. Quæ opida Thraciæ Cherepolim & Zorlum Turci vocant, Græci dixere Chariupolim & Tzurulum. Chariupolis ſiue Chariopolis, perinde ac ſupra de Calliopoli dictum, ab Athenienſi Charia conditore fuit adpellata. Nam præpotens mari populus Athenienſis ante bellum Peloponeſiacum, propter amplitudinem claſſis, & vſum rerum naualium, Cherroneſum cum maiori parte maritimæ Thraciæ ac Macedoniæ, cum Perintho, (nunc Arachlea, quod idem eſt cum Heraclea) cum Selybria, cum ipſo Byzantio, poſſidebat: in eaque loca, ſemel occupata, colonias deducebat: Thucydide, Xenophonte, atque aliis, teſtibus. Prætor Græciæ noſter Chariopolim commemorat, & quo ſita loco ſit, indicat: dum ordine ciuitates has in Cherroneſo recenſet, Heracleam, Panium, Rhædeſtum, Chariopolim. Meminit & Cedrinus in Conſtantino Monomacho Auguſto, vbi de Patzinacis in Macedoniam profecturis explicat. Leo Sapiens Auguſtus in Nouella de Thronis, Heracleæ metropoli, quam Thraciæ Macedoniæque ſimul adtribuit, velut in confinio ſitam, inter alios epiſcopatus, hos ſubijcit: Madytum, de qua diximus, Rhædeſtum (nunc Rhodoſtum) Panium, Hexamilium, (nunc Xamilij) Calliopolim, Periſtaſim, Chariopolim, Tzurolloën, (nunc Zorli) & Athyra, qui nunc Pons grandis nominatur. Quod ſi lubet intelligendarum hiſtoriarum cauſa noſſe interualla horum opidorum, vt ordine ſita ſunt ad litus Helleſponti ac Propontidis, inde a Dardanellis, vbi fauces Helleſponti ſunt, in Ægæum curſu rapido ſeſe exonerantis, ad ipſam vſque regiam vrbem Conſtantinopolim: hæc peraccurate computata illius, quem dixi Melienſis Antonij ſtudio, notabis.

A Rumeliæ, vel Romaniæ, Græciæve promontorio, quod extremum eſt in Europa propter Helleſponti anguſtias, ad arces faucium, ſiue Dardanellos, milliaria Græca ſunt 18

A Dardanellis Maitum vſque,	M. 3.
Maito Chiridocaſtrum,	M. 2.
Chiridocaſtro Calliupolim,	M. 22.
Calliupoli Hexamilium,	M. 6.
Hexamilio ad S. Georgij promontorium,	M. 6.
A S. Georgio Periſtaſin,	M. 6.
Periſtaſi Arachlizam,	M. 7.
Arachliza Myriophytum,	M. 7.
Myriophyto Coram,	M. 6.
Cora Gainum,	M. 4.
Gaino Rhodoſtum,	M. 25.
Rhodoſto Arachleam,	M. 30.
Arachlea Silyuream,	M. 20.
Silyurea ad Pontem grandem,	M. 15.
A Ponte grandi ad Pontem paruum,	M. 10.

A Ponte

A Ponte paruo ad S. Stephanum, M. 10.
A S. Stephano ad Heptapyrgium, ſiue Iadiculam, vel arcem ſeptem turrium, ſitam in extremo vrbis Conſtantinopoleos ad Propontidem angulo, M. 5.
Ab Heptapyrgio ad Sultani ſaraium, vbi alter eſt vrbis angulus ad Boſporum, Propontidi ſemet infundentem, M. 7.

Tzurulus, (Caſtaldo Chiorli, Busbequio Chiurli) quam Leo imperator Tzurolloën vocat, nonnihil a Propontide verſus mediterranea diſtat, a Selybria maritima ſex plus minus horarum itinere. Nos iſtic ſatis commode diem ac noctem egimus. Fallitur in Selime primo Iouius, & auctor annalium Sileſiæ Cureus, qui pagum ignobilem & obſcurum vocant: quum hodieque ſit opidum, & a Prætore dicatur Aſty, quod ciuitatem ſignificat, ac in Græcorum hiſtoriis etiam Mauricij Auguſti temporibus, ante c I ɔ ſcilicet annos, mentio Tzuruli fiat, vbi dicitur, Chagano cum infinita multitudine Thraciam ingreſſo, Romanorum ducem territum, in caſtello Tzuruli, tamquam loco munito, ſe concluſiſſe. Nam hæc ipſa leguntur apud Zonaram verba.

EVRENOS, ET CETERI TRES APVD TVRCOS illuſtrium quatuor familiarum auctores.

Tradunt noſtri, & in his Geufræus, Oſmanem ſibi tres fœderatos adſciuiſſe, quorum adiutus ope, cõpluribus opidis ſubactis, auctoritatem ſibi potentiamque comparauerit. Horum duos fuiſſe Græcos, religionis Chriſtianæ deſertores, tertium vero Turcum. Græcorum vnus, Michaël nominabatur: alter, Marcos. Turco nomẽ Aurami fuiſſe ſcribit. Ab his propagatas eſſe tres familias apud Turcos, ceteris omnibus, ſecundum Oſmanidas, nobiliores: a Michaële, qui Michalogli, quaſi Michalides, dicantur: a Marco, qui Marcozogli, quaſi Marcozides: ab Aurami, qui Auramogli, & Auramides. Nos hactenus horum in annalibus hiſce mentionem nullam habuimus. Eurenoſis nomen heic primum anno Chriſtiano 1357 legimus, quem ex procerum numero fuiſſe non dubium eſt, quum begus adpelletur. Et Turcos heic quidẽ ſequi malo, quibus Eurenos: quam Geufræum, cui Aurami vocatur. Vnde poſteri quoque non Auramogli cum Geufrǫ, ſed cum Turcis Eurenoſogli, velut Eurenoſides, ſunt adpellandi. Michalogli ſerius his commemorantur in annalibus, & nominatim Mechemet beg Michalogli, dux Acanziorum, ſub initium Muchemetis primi, anno Chriſtiano 1414. Malcozogli longe poſt hos, anno Chriſtiano 1480, quo tempore Bali beg Malcozogli nominatur, ſub Muchemete ſecundo. Quartæ familiæ non fit apud Geufrǫum mentio, quam Turchan begus propagauit. Hoc nomen in his annalibus reperitur ſub Murate II, anno Chriſtiano 1433. Eurenoſes apud Laonicum Brenezes ſcribitur, pro Eurenezes, aut Vrenezes. Idem Michaloglios etiam Michalines alicubi vocat. Malcozzides & Malcozogli cur a Turcis pro Marcozziis & Marcozogliis dicantur, ſcio: cur a Reineccio Malaconij, neſcio. Eurenoſis etiam poſteri rectius Eurenoſij vel Eureneſij vocabuntur, quam Ebrenes. Turchan begus Chalcocondylæ Turachanes nominatur. Noſtra ætate nullam horum extra Malcozzios, & Michaloglios, mentionem inuenimus: & Michalogliorũ ſane recentiorem, ex quibus Achmetes Acanziis prǫfuit in exercitu Soleimanis, ad obſidendam Viennam proficiſcentis. Caſanen vero Michaloglium triennio poſt in his annalibus expeditione Soleimanis altera contra Germanos, a noſtris cæſum, magnis cum copiis, legimus. 27.

DIMOTVC. BVRGOSINE. BERGAS. Plagiari.

In vicinia Tzuruli, de qua dictum, Didymotichum Prætor cum aliis opidum ponit, a geminis muris ſic adpellatum, Turcis mutilate Dimotuc: quod Nicetas Latine verſus, Eurum fluuium ambire tradit, pro quo ſcribere debuit interpres Hebrum fluuium, cuius nomen in pluribus hiſtoriarum Græcarum locis ita corruptum reperitur. Opidi Dimotuci adpellatio ne hodie quidem eſt obſcura, præſertim propter elegantiſſimos vrceolos, qui ab incolis elaborati, quum alia 28.

loca, tum etiam Conſtantinopolim deportantur. Solent enim ex eis tam ipſe Turcorum Sultanus, quam alij magnates, aquam haurire. Didymotichum nouella Leonis imperatoris Traiänopolitanæ montis Rhodopes metropoli ſubijcit. Andronicus autem Palæologus II hnius nominis imperator, ab epiſcopatu ad metropolis dignitatem in ſynhodo prouexit. Vicina Didymoticho eſt Burgoſine, quæ Caſtaldo Bergas eſt, aliis vulgo Bregas, magis etiam vitioſe. Noſtri comites Turcici, quum iſtic eſſemus, Burgos adpellabant. Gerardus Mercator cum aliis ex Bergas facit Bergulam & Bergelen Ptolomæi, Bergulion Cedrini, & Arcadiopolim. Proximum ab hoc opidulum verſus Hadrianopolim medij diei diſtat itinere, quod idem Caſtaldus Sitibabam nominat, quum a Turcis noſtris Eskibaba diceretur: id eſt, Baba vetus. Soleimanes baſſa mortuus eo caſu, qui recitatur in annalibus, in pago non procul a Calliupoli ſepultus traditur, cui nomen Plagiari. De monumento tamen eius nihil iſtic intelleximus, licet ad Calliupolim quatuor fere ſeptimanis hęreremus. Obſeruandum in annalibus, mortuum hunc Soleimanem duobus ante patrem Vrchanem menſibus: cui filius Murates natu minor, non Soleimanes ſuccesſerit. Nam plerique Soleimanem inter Sultanos referunt, & primum huius nominis faciunt.

BELEZVG. CHELIL. CADILEſcher. & Cadi Asker.

29. Belezuga locus eſt Anatoliæ, cui nomen a querceto. Significat enim vox ipſa nouellas quercus, vt adnotatum ſupra, numero 19. Zenderlu Chelil eſt is, qui edito Chalcocondylæ corrupta ſcriptura Chatites adpellatur, pro Chaliles, quod ei nomen eſt apud Gregoram. Ex eo qui Halim facit interpres Laonici, errat: quum diuerſa plane nomina ſint Chelil & Ali. Vox Cadi Turcis iudicem ſignificat, qui de cauſis litigantium aliquo in opido, vel vrbe, vel prouincia cognoſcit. In Italia Poteſtatum vocant, cuius officij mentionem Prætor Græciæ noſter facit, quo loco narrat Venetiis miſſum fuiſſe Conſtantinopolim nouum Exuſiaſten, (quo nomine ſignificatur is, qui eſt cum poteſtate, ac iuriſdictionem exercet) quem ipſi, ait, Poteſtatum nominant. Cadi vero Leſcher, ſiue Lesker, ſignificat Iudicem ſupremum, qui Arabum Maurorumque lingua dicitur Cadi Asker: qua voce ſolent vti, qui elegantius loquuntur, vulgus altera. Erant autem prius in vniuerſo Turcorum imperio duo tantum Cadileſcheri. Primus Anatoliæ, alter Rumeliæ, hoc eſt Romaniæ vel Europæ. Sed a Selime primo tertius his adiunctus fuit, poſt ſubactos populos principis Aladeulis, & Sultani Cairenſis, videlicet Ægyptios, Syros, Arabes, & Armeniorum partem: quæ regiones quum latiſſime pateant, etiam tertij huius Cadileſcheri officium maioris eſt momenti, quam reliquorum. Habent autem imperium Cadileſcheri ceteros in Cadios ſiue iudices, & Hoggias, & Taliſmanos: velut apud nos ſub iuriſdictione Archiepiſcoporum, epiſcopi, presbyteri, diaconi, continentur. Iidem & Cadilicatus ſiue iudicum officia (Poteſtarias Itali vocant) arbitratu ſuo conferre ſolent, ſed ea lege tamen, vt conſtituti ab ipſis iudices, a Sultano confirmentur. Addendum & hoc, duos illos primos iudices maiores accepiſſe Turcos a Græcis, quorum (vti dictum ſæpius) æmulati ſunt imperij veterem formam. Quippe Græci etiam Dicaſtas ſiue Iudices Anatoles & Helladis habebant. Adeoque magna fuiſſe iſtæc officia vel ex eo patet, quod imperatrix Zoë iudicem Græcorum fecerit Conſtantinum Monomachum, cui tamen non multo poſt ipſa nupſit, & per nuptias imperium tradidit, ſicut in eius vita Cedrinus ſcripſit. Idem in Paralipomenis, quæ necdum habemus edita, Iudicis Hellados (quæ Græcia eſt) ac Peloponeſi, tamquam magno prædit officio ſiue dignitate, meminit.

SCACHIN. SIS OPIDVM. MERITZA FLVMEN.

30. Qui Turcis heic Lala Scachin, Laonico Saines vocatur. Et prædicat eum valde Laonicus, optimumque virum adpellat. Quænam vero ſit illa Sis, cuius captæ ſit mentio, videndum. Ponit Marius Niger in Thracia Siſſopolim, quæ olim dicta fuerit Apollonia: ponit & Pinetus in Macedonia Siſſopolim, quæ veteribus

fuerit

fuerit Apollonia Taulantiorum. Vtrius ſit opinio melior, ipſi viderint. Equidem neutram harum accipi de Sis opido poſſe puto, quum Siſſopolis Thraciæ verſus Euxinum, haud procul ab Anchialo, quam nunc Achelò Græci vocant, collocetur: Macedonia vero remotior etiam ſit ab illis locis, quæ huic proxima ſtatuũtur, nimirum a Tzurulo & Burgoſine. Reſtat igitur, vt aliud his vicinius opidum quæramus, quod Sis annalium ſit. Hoc vero nobis monſtrat Græciæ Prætor eſſe Ciſſum, non procul a Tzurulo ſitum, ſicut ex his verbis eius adparet: Cepit Imperator Ioannes Ducas Vatatzes & Ciſſum caſtellum, & vſque ad eum fluuium, quem vulgus Maritzam vocat, limites conſtituit. Potitus eſt & monte Tugano, & opidulum in eo condidit: quò Nicolaum Cotertzen ablegauit, vt excubias ibidem ageret, & Latinis intra Tzurulum degentibus negotia faceſſeret: quod quidem opidum Tzuruli non magno tempore interiecto Romanis a copiis in poteſtatem redactum fuit. Quibus in verbis obiter & Maritzæ fluminis mentio fit, quod ſtatim heic in annalibus etiam reperitur, & a Turcis Meritza nominatur. Sed Prętor paullo poſt, hęc de Maritza ſubiicit: Alij ſedes conſtituebant verſus inferiores partes, & eum fluuium, quem lingua vulgaris, vt antea dictum eſt, Maritzam vocat. Reapſe quidem is Hebrus eſt, qui verſus Ænum opidum excurrens, ibidem in Ægæum ſe pelagus effundit. Sed quia cum hoc & alij ſe coniungunt amnes, ac maiorem efficiunt: iccirco nomen etiam apud accolas mutat. Flumina vero, quæ Prætor ab Hebro ſiue Maritza recipi commemorat, alia non eſt neceſſe recenſeri, quod Turcicis noſtris illuſtrandis non ſeruiant: ſed duo tantum præterire ſilentio non poſſum, quæ Hadrianopoli ſe in Hebrum exonerant. Vnius fluuioli nomen eſt Harda, nec olim, nec hodie celebris: alterius Tunſa, cuius faciunda fuit mentio, quod Chalcocondyles ſæpe Tænarum nominet, ſicut ex vita Muchemetis II, quem Hadrianopoli regiam ſedem vltra Tænarum, qua Hebrum illabitur, muniuiſſe ſcribit; & ex allegatis ſupra, num. 24, videre eſt. Quippe Tænarus fluuius idem eſt cum Tunſa, videturque nonnunquam Tænari nomen manere flumini, abolita Hebri adpellatione, ad ipſam Ænum vſque ciuitatem, vbi mare Ægæo miſcetur. Hebrum denique Valizam nemo vocat, nec Mazeram: vt exiſtimarunt Nicolaus Nicolaides, & Oliuarius.

YPSALA THRACIAE OPIDVM.

Poſt captam Didymotichum tradunt annales, Chazim Elim begum verſus Ypſalam cum copiis perrexiſſe. Huic nomini ſimillimum eſt Cypſala, quod opidum ab Antonino in Thracia commemoratur. Alij Cypſella ſcribunt, vti legitur etiam in Nouella Leonis Augusti de Thronis. Non procul ab Æno ciuitate collocatur, de qua mox dicturi ſumus Chypſala Sophiano dicitur, Chapſilar Bellonio, qui haud ſcio an non erret, ſimilitudine nominis Chapſe vel Chaphſe deceptus, qui vicus exiguus eſt in itinere, quo Conſtantinopoli Didymotichum itur: vt infra parebit in extremo Baiaſite ſecundo. Diſtat etiam ab Hadrianopoli, qua Selybriam tenditur, non magno itinere diurno quoddam opidulum, cui nomen Hapſala, nobilitatum meſſita & carauanſaraio Mechemetis baſſæ, ambobus ſane pulcherrimis & ſumtuoſis. Eo nos in loco pernoctabamus. Sed vti diuerſus eſt ab Ypſala, ſic cum Caſtaldo eumdem eſſe cum Capſa, ſtatuere non poſſum. 31.

YGNOS, AD MERITZAE FLVMINIS OSTIVM.

Hæc ciuitas Græcis dicitur Ænos & Oenos, quorum poſterius ipſi pronunciant Inos, vnde nomen Ygnos, quod heic in annalibus legitur, molli pronunciatione litteræ N per Gn, Græcis, & Turcis, & Italis, & Hiſpanis, qui ñ ſcribunt, familiari. Inter metropoles vel archiepiſcopatus Thraciæ refertur ab Imperatore Leone in Nouella de Thronis. Virgilius & alij Ænum ab Ænea poſt excidium Troiæ conditam in Thracia, ſicque nominatã ab eodem narrant. Propter Ænum fluuius Meritza vel Hebrus in mare ſemet exonerat, vti paullo ante dictum ex Prætore noſtro. Principes aliquando Catelufios Genuates habuit, ſic- 32.

ut & Lesbus inſula, (de quibus infra dicemus cap. 138.) quum illi a ciuibus arceſſiti temporibus imperatorum Græcorum inter ſe diſcordium, vrbis defenſionem ſuſcepiſſent, ſicut apud Laonicum legitur. Caſtaldus Enio ſcripſit, quod duabus (vt opinor) ſyllabis enunciandum. Antonius Bonfinius in hiſtoriis Vngaricis corruptius Eniam vocauit, quum anno 1469 Nicolaum Canalem præfectum Venetæ claſſis Eniam Thraciæ vrbem direptam incendiſſe tradit.

ZAGORA, DEBELTVS, PHILIBE.

33. Zagora Thraciæ prius adpellabatur Debeltus, vt eſt apud Cedrinum & Zonaram. Debelti Epiſcopatum Leo Sapiens Imperator in Nouella de Thronis metropoli Hadrianopolitanæ montis Hæmi ſubiicit. In hiſtoria Symeonis Magiſtri officiorum manuſcripta legitur, Iuſtinianum Rinotmetum imperatorem reſtitutum opera Terbelis Bulgarorum principis, ei quum alia dona dediſſe, tum defalcatam ab imperio Romano regionem, quæ poſtea Zagoria dicta fuerit, poſſidendam conceſſiſſe. Deueltus, quam adhuc ita Græci vocant, ſiue Zagora, quod ei nomen Bulgari tribuerunt, milliario ſexageſimo ab Hadrianopoli diſtat. Philibe vero Turcis eſt Philippopolis Thraciæ, Debelto vel Zagoræ vicina: quam vrbem qui a Philippo Macedone, magni Alexandri patre, conditam cum vulgo exiſtimant, falluntur. Nam Philippi Cæſaris opus eſt, vt aliæ complures in Thracia ciuitates ab imperatoribus fuere conditæ, quod ipſa quoque nomina teſtantur, vt Traianopolis montis Rhodopes, vt Hadrianopolis Hæmi montis, vt Arcadiopolis, vt Anaſtaſiopolis. De Philippopoli vero expreſſe ſcriptum his verbis reperi quodam in hiſtoriæ Græcæ libro, cuius & principium, & nomẽ auctoris perierat, quum ceteroqui multa ſcitu digna contineret: Philippus imperator vrbem in Europa condidit, quam Philippopolim adpellauit. In hac vrbe totum nos triduum commorabamur, dum Turci comites noſtri ſuum Bairam maius, exacto ieiunio triginta dierum, diebus menſis Octobris quinto, ſexto, ſeptimo, celebrarent. Eſt adhuc archiepiſcopatus, cui tunc præerat is, qui poſtea factus eſt patriarcha nobis Conſtantinopoli degentibus, Theoliptus: de ſententia ſynhodi Græcorum abdicato Pachomio, viro prophano, & litterarum plane rudi, qui largitionibus & aliis malis artibus dignitatem adeptus fuerat.

GRADVS LEGIS MAHVMETANAE PERITORVM *apud Turcos, & qui Taliſmani dicantur.*

34. Vt Taliſmani qui ſint, commodius intelligatur: ſciendum, certos eſſe gradus Mahumetanis eorum, qui leges apud ipſos periti ſunt, & partim ius dicunt, partim legem interpretantur. Ludouicus Baſſanus Iadrenſis in hunc modũ comparat eos cum noſtris Eccleſiaſticis. Primum Muphtim dicit eſſe inter ipſos inſtar vel Papæ noſtri, vel Patriarchæ Græcorum. Quippe iuris omnis & ſacrorum Rex eſt, vti veteres etiam Romani loquebantur. Huic proximi ſunt Cadileſcheri, de quibus dictum numero 29. Baſſanus hos cum Archiepiſcopis noſtris comparat. Sequuntur Cadij, veluti proximum poſt Archiepiſcopos locum obtinent Epiſcopi. Secundum hos ſunt eis Hoggiæ, qui ſeniores dicuntur, vt Græcis & noſtris Presbyteri. Excipiunt Hoggias Taliſmani, ſeu Presbyteros Diaconi. Vltimi ſunt Deruiſij, qui Calogeris Græcorum, monachis noſtris reſpondent. Taliſmani Mahumetanos ad preces interdiu & noctu quinquies dicendas excitant, de quibus alias agemus. Clepſydris, veteri more Græcorum, vtuntur ad diſtinguenda tam diurna, quam nocturna temporum ſpatia. Nam quæ a noſtris artificioſæ confecta perueniunt ad Turcos horonomia, longe ipſis gratiſſima, planeque admiranda, procerum dumtaxat vſibus ſeruiunt. Quum precum tempus adpetijt, turres adiunctas meſſitis præaltas conſcendunt. Eæ ſic factæ ſunt, vt in ſuperiori parte, propemodum vbi occipiunt deminui, vt tamdem in acuminatum faſtigium deſinant, in proiecto quaqua verſum obambulari poſſit. Heic ergo circumeuntes, acutiſſima voce clamorem tollunt, digitis alteram aurium obſtruentes, & homines ad inuocandum numen exhortantur. Vox ipſa longius, quam quiſquam noſtrum

noſtrum credat, qui ea loca non adierit, pertinet. Communis autem precatio Muſulmanorum huiuſmodi eſt, auctore Poſtello: In nomine Dei miſericordis, propitij. Laus Deo, regi ſæculorum, miſericordi & pio, regi diei iudicij. Heus ſeruiamus illi, & heus adiuuabimur. Dirige nos in punctum rectum, punctum eorum, in quibus tibi beneplacitum eſt, & quibus non iraſceris: & non errabimus. Hæc tam illis eſt vſitata precatio, quam nobis dominica: & a quibuſdam ad battologiam vſque adeo recitatur, vt centies eam repetant. Idem facit in oratione publica Taliſmanus pro his, qui negligẽter orant: aiuntque hac repetitione ſuppleri aliorum errores ac delicta. Quidam vero tanta tepetunt aſſiduitate, tamdem vt concidant: alij corpus ita circumagitando, vt omnino extra ſe rapiantur.

DE GENIZERIS, VEL GENIZARIS: vnde ſic dicti.

Nuſquam reperi Genizarorum originem verius deſcriptam, quam heic: 35.
ideoque locus eſt memorabilis, quo plurium alucinationes refutantur. Nam alij volunt inſtitutos ab Othmane vel Oſmane Gaſi, nonnulli (quos intereſt Iouius, & Geufræus) fuiſſe referunt ordinatam ipſorum militiam primum omnium a Murate II, quem ego numerum potius auxiſſe dixerim, quam fuiſſe militiæ ipſius auctorem. Vocis etiam etymon controuerſum eſt. Initio declarationis annalium Spandugini opinionem recitaui, de Sari pago, quem Delus ille ceperit, a quo fuerit ortus Oſman. Ea locum habere nequit. Reineccius aliquoties repetit, Ianizarorum nomen ad notionem reuocatum, a Ianua deduci: quum Turcis IANVAM aulam dici conſtet. Ego vero fateor, adeoque vulgo notum eſt, aulam Sultani (Romani veteres comitatum Principis adpellabant) a Turcis vocari Portam Oſmanicam, quod Portæ nomen idem eſt fere cum Ianua: ſed (quod ipſius pace, citra inſectationem vllam dictum eſto) cogitare debebat, Turcis Portam dici ſua lingua, CAPI: de quo vocabulo deriuari non Ianizarorum vel Genizarorum nomen poteſt, ſed Capiſilarorum, de quibus alibi. P[illegible]is vt verum etymon indicem, nomen Genizeri Turcis nouos homines, ſeu milites nouos ſignificat, ſeu Latina voce veteri Tirones: cuius etymi ratio patet ex iis, quæ heic in annalibus expoſita leguntur. Geufræi ſomnium de Cham & Ieſer, ceu ridiculum exploditor.

CHAIRADIN. BVGA. ISCHEBOLI.

De Baſſarum & Vezirum officio ſupra diximus, numero 14. Quod Chelili 36.
datum fuiſſe traditur cognomen Chairadin, lingua Turcica ſignificat eum, qui bene ſtrenueque ſe geſſit, vel bene meritus eſt: vt Græcis Euergetes dicitur, quod ſibi cognomentum priſci reges, aliquot Ægypti Syriæque ſumſerunt. Ex Chairadin Laonicus fecit Charatinem: & in fine libri octaui, Charaitinem: Ionius, Hariadenum. Idem enim nomen noſtra memoria datum fuit a Soleimane II piratæ nobili, ſed ſtrenuo cæteroqui viro, Barbaroſſæ: de quo dicturi ſuo loco ſunt annales. Buga Calliupoli transiecto Helleſponto Pruſam ituris occurrit. A Geographis recentioribus Iuba, tranſpoſitis literis ſcribitur, vti deinceps repetemus initio Muratis II. Opidum Iſcheboli Græcis eſt Scopelos, Zagoræ vicinum. Leo Sapiens Auguſtus inter epiſcoparus metropolitani Hadrianopoleos Hæmi montis, Scopelum refert: vnde ſitus intelligi poteſt.

SERVII, SERBI, SORABI, ZIRFI, Zerſi, Seruoctonum.

Seruios collocat Laonicus in antiqua regione Triballorum Myſiaque ſupe- 37.
riori: quo nimirum ex ſeptemtrione paullatim commigrarunt, debilitatis imperij Romani Græcique viribus. Nam Serbos circa Mæotidem Plinius collocat, vnde partim profecti fuere verſus Danubium, & Myſiam hanc ſuperiorẽ: partim itinere diuerſo, per Sarmatiæ ſiue Poloniæ latiſſime patentes campos in oram Germaniæ, Polonis vicinam (Luſatia nunc dicitur) infuſi, ſedes ibidem, & in vicinia conſtituerunt, inter Salam & Albim fluuios. Hinc Surbos ibi Dubrauius recte

collocat, hinc Miſnia quoque Imperatoris Henrici Aucupis tempore dicta fuit a vicinis Sirbia, hinc in iis locis & Serbi Wenedi, & Serbecum, & Serbeſtum opida. Ne lingua quidem defecit, in vtraque Luſatia Wenedis incolis vſitata. Nec I litera cum E permutata nos moueat, quod in hac voce frequenter fieri notauimus. Nam & annales Auſtriaci Syruiam dixerunt, quorum verba reperies numero 54. Hiſtoriæ Saxonum Sorabos vocant, quos Sorabros apud Laonicum vitioſe legimus. Vocantur & Raſcij vel Razij, quod a Ros, ſiue Roſſis deductum puto, cum quibus originem & linguam communem habent. Bonfinius Ratianos dixit, & melius Roxianos, quod eſt a Græcorũ illo Ros haud dubie. In actis Concilij Conſtantienſis Sirfi dicuntur, quod nomen eis hodieque datur a vicinis Carniolanis, Carinthiis, Stiriẽſibus, Croatis, Dalmatis, Vngaris. Ideo locus ille, quem noſtri Annales a Seruiorum clade nomen accepiſſe narrant, in archetypo Annalium Serf vel Zerf Zunguni dictus fuiſſe ſcribitur. Hoc enim Gauderius Cæſaris interpres in verſione ſua non inſeruit, vim ipſius adpellationis explicaſſe contentus. Facit alterius loci mentionem Cedrinus, & alij, qui a Bulgarorum cæde vocatus fuerit Bulgaroctonium. Ad eius vocis imitationem licebit hoc Serf Zunguni Turcicum reddere compoſita voce Græca, Seruoctonium.

GILDERVN BAIASIT. IACVP ZELEBI.

38. Quod Baiaſiti datum fuit cognomen Gilderum ſiue Gilderun, ſignificationem fulminis habet: perinde ac de priſcis illis regibus, Alexandri ſucceſſoribus, quidam Cerauni ſiue fulminis cognomen habuit, eadem ex cauſa celeritatis, & impetus in bellis gerendis ſubiti. Lælapis adpellatio, quam ei quidam ex Laonico tribuunt, ſignificati alterius eſt. Sic enim turbinem Græci vocant. Et Baiaſites, quum vehementioris eſſet ingenij, facile turbini adſimilabatur, vt idem Laonicus inquit. De cognomine Zelebi, quod heic Iacupi tribuitur, dictum ſuperius, eſſe profectum ex conſuetudine Romana, qui Nobiliſſimos vocabant Auguſtorum [illegible]os natu minores. Iacupem (qui Iagupes Laonico, noſtris Iacobus eſt, non Ioſephus, vti putauit Laonicus. Nam Iuſſuph Turcis dicitur, qui Ioſeph noſtris) nonnulli temere vocarunt Soleimanem: quum potior habenda ſit fides, hac quidem in parte, Turcis & Græcis, quam ipſis.

GERMIANI DITIO. GERMIAN BEG.

39. Germianum Aſiæ minoris pars eſt, quæ Cariæ veteri, cũ parte Lydiæ Mæoniæque reſpondet, quatenus ad mediterranea Phrygiamque maiorem hæ tendunt. Licet hoc vel ex eo colligere, quod nunc etiam Niſa collocetur in Germiano, quæ veteribus eſt Nyſa Cariæ mediterraneæ ciuitas, verſus Mæandrum fluuium. Leo Sapiens imperator in Nouella de Thronis adpellat Nyſſam, ſub Epheſina metropoli. Præterea Germianum fluuius Madre nunc interluit, vt olim Mæander indicatas regiones, qui prorſus idem eſt cum Madre. Nomen ipſum Germiani vnde factum ſit, certo dicere non poſſum: niſi velimus a Germe deriuare, quod opidi & epiſcopatus nomen eſt in Leonis Auguſti nouella de Thronis, Cyziceno Helleſponti metropolitano in Aſia ſubditi. Prætor noſter, qui cc plus minus annis ante Chalcocondylem ſuam ſcripſit hiſtoriam, videtur in locis Germiano reſpondentibus, regionem Celbianum ſiue Celuianum ponere: quum narrat, Theodotum Laſcarim, occepto imperio, Celuianum vniuerſum, cum Męandria regione, cum Philadelphia, & Neocaſtris, occupaſſe. Referẽda vero ſunt hęc ad annum Chriſtianum plus minus 1206, quo tempore necdum ſeu Germiano, ſeu Celuiano imperabãt Iconienſes Sultani, ſed erat adhuc ea regio Græci iuris, & a Duce Græco adminiſtrabatur. Flandris autem Conſtantinopoli potitis, Theodorus Laſcaris in Aſiam minorem profectus, vrbes ad imperium ſpectãtes a Ducibus Græcis, qui ſe in iſta rerum perturbatione dominos earum fecerant, ſicuti ſupra dictũ num. 15. repetebat. Atque hoc modo Celuianũ quoque redegit in poteſtatem, Duce Theodoro, quem a ſtoliditate Morotheodorum adpellabant, eiecto. Poſtea tamen decreſcentibus paulatim Græcorum viribus, Celuianum a

Turcis

Turcis occupatum fuiſſe, conſentaneum eſt: quippe cuius agri principem Turcum Laonicus Germianum vocet. Reineccius Meleci & Azadini fratrem Aladinem tradit eumdem eſſe videri cum Laonici Germiano, qui regnarit Iconij, atque hac dignitate exutus, in Ioniam profugerit, ibique vitam priuatam, quietem amplexus egerit. Ita quidem e verbis Laonici colligi poſſe fateor, adeoq; non abs re videri, Germen eum commigraſſe, deque loco domicilij priuati cognomẽ accepiſſe. Verum non video, cur hominis priuati, priuatisque parentibus orti filiæ nuptias tantopere Murates pater Baiaſiti filio conciliare, pompaque magnificentiſſima celebrare ſtuduerit, qui præcipue potentiam adfinium in deligendis vxoribus ſpectabat, vti deinceps adparebit ex inito cum illuſtri Deſpina Seruiæ, Bulci filia, coniugio. Nec item ſcire poſſum, qui fuerint hi Germiani principes ab Iconienſibus orti: quum eiecti a Tataris Iconienſes, non in Ionia, ſed ad Ænum vrbem in Thracia exſularint. Velim hoc etiam explicari, quonam modo Germianus ex horum poſteris a Baiaſite ſpoliari potuerit ea regione, quam priuatus ipſe, priuatis (vt dictum) parentibus natus, non poſſidebat? quo item modo dici poſſit a Temirlanco reſtitutus in id, quod in poteſtate non habuerat? Hæc enim in annalibus hiſce diſerte tradita leguntur. Sunt alia quoque plura, quæ de his in medium adferre poſſem, ac nominatim docere, duos fratres Iathatinem & Aladinem, quos Reineccius in Iconienſium ſtemmate Caichoſrois filios facit, vti commenticios, & qui rerum in natura numquam exſtiterint, expungendos eſſe. Verum hæc aliò pertinent, futura cuiuis manifeſta, quum Prætor aliquando noſter in lucem exierit. Quod denique Reineccius, ait, videri Chalcocõdylem in Thracia collocare regionem Germianum: de hoc quidem Germiano non poteſt accipi, quum ſitum in Anatolia ſit, & ſub Iconienſium imperio Turcos necdum in Europa fixiſſe pedẽ conſtet. Si quis tamen deſiderat noſſe, quid hoc nomine Laonicus intelligat: is ſciat, apud Leonem Auguſtum mentionem fieri archiepiſcopatus Germiorum, ſiue Germiani, quem inter Maroneã & Arcadiopolim Thraciæ medio ponit loco. Nec in nouella Leonis Cermia, ſed Germia legi.

HEMID. ACSCHEHER. CVTAHIGE.
Seidiſcheher. Geluazi.

Hemid, quæ aliis Emid, Omidie Nigro dicitur, adpellata fuit priſcis vrbs Ceraſus. Ad Pontum Cappadocicum noſtri referunt, Leo Sapiens in Thronis ad Pontum Polemoniacum: ſubiicitque Ceraſuntis epiſcopum metropolitano Neocæſariæ. Acſcheher in Ortelij tabula Natoliæ ſcriptum legitur Acſara, nonnihil immutato nomine Turcico. Veteribus Græcis dicta fuiſſet Leucepolis, recentioribus Aſprapolis: quorum vtrumque Turcicæ adpellationi reſpondet. Sed nulla tali nomine ciuitas in iis locis apud priſcos reperitur. Cutahige maioris eſt ciuitas Phrygię, quondam dicta Cotyaium. Leo Sapiens imperator metropolim Phrygiæ facit, ſicut & hodie celebris eſt in Anatolia, cuius in medio ſita eſt, propter ſedem ſiue domicilium Beglerbegi Anatoliæ, qui priſcis Romanis erat Præfectus Prætoriorũ Orientis, Græcis autẽ magnus Orientis domeſticus, quod ſane propter imperij veteris imitationes Turcicas notandum. Non recte noſtrorum aliis in Galatia ponitur, & Cute nominatur, vt Bellonio: Iouio Cutia, & Cuteia: aliis Chiutal, vel Kiuthai: aliis Chuta, vel Chuteo, qui tamen hoc nomine Coryceũ per errorem accipiũt, de quo in Muchemete II latius. Seidiſcheher Turcis, Græcis Hierapolis, ciuitatem ſanctam ſiue ſacram ſignificat. Sunt autem Hierapoles in Anatolia vel Aſia minori plures, præter Syriacam & alias, quæ huc non pertinent. Vnam Leo Sapiens Auguſtus collocat in Phrygia Salutari, ſub metropolitano Synadenſi. Alteram facit metropolim Phrygiæ Cappatianæ. Sic enim in ipſa Leonis nouella legitur, quum rectius hæc dici Phrygia Pacatiana videatur in libro de vtriuſque imperij noticia. Lector vtram volet, accipiat. Geluazi denique reperitur in Anatoliæ tabula, non procul a Ceraſunte vel Omidie ſita: ſed immutatione litterarum exigua, Giuluaza ſcribitur.

MAGALGARA. BOLINA.

41. Quod opidum Turci Magalgarę nomine accipiant, ſcire certe non poſſum: id quidem dicere licet, quodcumque tamdem ſit, in finibus Thraciæ, Theſſaliæ, Macedoniæ quęri debere. Gauderius interpres Cęſaris adnotarat videri, quod ſit Megalepolis. Sed illa non in his regionibus locū habet, ſed in Morea ſeu Pelopōneſo: nec Magalgara nunc dicitur, ſed Leontati vulgo, Leontarium Laonico & aliis recentioribus. Si quis adpellationem Græcam Magalgaræ proximam requirit, Megalagoram accipiat: qua forum magnum ſignificatur. Ex eodem locorum ſitu colligo, Bolinam Turcis dictam, quæ Græcis eſt Apollonia montis Athi, qui nunc Hagion oros, ſiue mons ſanctus adpellatur, a frequentibus (vt opinor) Calogerorum monaſteriis, nomine non adeo recenti. Nam Leo quoque Imperator ſub Theſſalonicenſi, metropolitano Theſſaliæ, collocat epiſcopatum Hieriſſi, quem alia dictum adpellatione tradit epiſcopatum Montis ſancti.

VSCVFIA. TILIA FELIX. TANGRI GICTVGI.

42. Caſſidis formam hodieque retinent Vſcufiæ Turcorum inſtar pileoli rotundi, oualis figuræ, vel rotundi calicis abſque pedunculo, factæ: cuiuſmodi coronas ouales ex auro ſolido geſtare ſolebant imperatores Græci. Planeque talis etiam imponebatur huic Theolipto Patriarchæ, cum nos Conſtantinopoli eſſemus, a duobus aliis tunc ibidem præſentibus Patriarchis Silueſtro Alexandrino, & Michaele Antiocheno, die x Martij menſis, anno Chriſtiano 1585, quo tempore ab eis inaugurabatur, quod Græci vocant in thronum collocari. Solent hodieque Genizari & alij ditiores ex auro ſolido factas vſcufias geſtare. Pecos ipſe vidi ſic ornatos, qui Sultani Turcorum curſores ſunt, circum ipſum ſemper obambulantes, quum e ſaraio prodit. Nomen tiliæ Felicis Turcicum in archetypo legitur, Deuetlu Caba Agaz: quarum vocum prima felicem ſignificat, altera tiliam, arborem tertia. Quæ vero Bolinæ ab euerſione diuina manſiſſe dicitur adpellatio, lingua Turcica Tangri Gictugi pronuntiatur: id eſt, Deus euertit.

GVMVLZINA. MAROLIA. SERES.

43. Hæc opida locis paullo ante nominatis vicina ſunt, vlterius in Græciam de die ſcilicet in diem progredientibus e Thracia Turcis. Sunt enim in finibus Thraciæ Gumulzina & Marolia, non magno diſiunctæ interuallo. Gumulzina Caſtaldo in tabula Græciæ recentiori Culmaza corrupte ſcripta legitur, pro Cumulza vel Gumulza, quam Turci Gumulzinam vocant. Marolia Græcis eſt Maronia, quæ inter archiepiſcopatus refertur a Leone Auguſto, Geographis noſtris iam Marogna dicitur. Sita eſt vltra ciuitatem Ænum, de qua numero 32 diximus, qua itur in Theſſaliam e Thracia. Seres Græcis numero multitudinis Serræ dicuntur, vrbs ſatis celebris, quam Leonis Auguſti nouella refert inter metropoles. Prętor Græciæ noſter haud procul a Ciſſo, de qua dictum numero 30, verſus Maritzam, vel Hebrum flumen, collocat.

CAVALA. DIRE. SIRVS. MANASTIR. SELERVC.

44. Recitantur ordine plures a Turcis captæ ciuitates in confinibus Thraciæ, Macedoniæ, Theſſaliæ. Cauala verſus Philippos Macedoniæ tendit. Bucephalum putauit Bellonius antiquis fuiſſe dictam, ab equo regis Alexandri. Dire videtur eſſe Doari vel Deari, quam eadem in vicinia recentiores Geographi collocant. Sirus mea quidem opinione, fuerit Hieriſſus: cuius epiſcopatum Theſſalonicenſi nouella Leonis Imperatoris ſubiicit, & Montis quoque ſancti vocare epiſcopatum, vt paullo ante dictum numero 41. Aut Syrus a Turcis dicta pro Sidrus, quæ Sidrocapſa nunc, ad montem ſanctum, velut a nobis adnotatum ſuperius numero 18. Manaſtir opidum Turcis dictum, nomen Græcum habet Monaſtirion, a propinquitate (puto) monaſteriorum montis ſancti, quorum obiter facta numero 17 fuit mentio. Nicetas (ſi recte memini) Leonem quemdam Monaſtirioten nominat, oriundum ex hoc opido. Geographi noſtri Moneſtir aliud in Mace-

in Macedonia ponunt, vltra Theſſalonicam: quod huc pertinere non arbitror, ob mentionem vicinorum locorum, quæ vltra Theſſalonicam ſe non porrigunt. Et Theſſalonica Turci non ſub hoc Murate I, ſed eius pronepote II, potiti ſunt. Selenc in recentioribus tabulis Geographicis non reperitur, niſi forte ſit illud Slelar aut Selelar, quod non procul a Monte ſancto collocatur.

TEMIR LANC, TEMIR CHAN, TEMIR CVTLV. Sultan Borcuc. Deſtenſes Tatari.

Quem noſtri non recte Tamerlanem, & Tamburlanem, Græci Temirem, vocāt: is a Turcis plerumque Temir, vel Temur Chan, quod regiæ dignitatis eſt nomen, explicatum ſupra numero 3, dici ſolet: ac ſi nominaretur Hiſpanorum more, Don Temir. Significat autem vox Temir, ſiue Temur, ferrum: id eſt, gladium. Tatari, propter ſucceſſus rerum proſperrimos, Temir Cutlu cognominarunt: hoc eſt, ferrum ſeu gladium felicem. Nonnunquam tamen, vt hoc etiam annaliū loco, Temir Lanc adpellatur, quod Temirem claudum ſignificat. Quippe claudicabat, vt ipſemet confitetur in primo cum Baiaſite capto congreſſu & colloquio, quod in annalibus longe pulcherrimum, tantoque monarcha dignum, legitur. Et alij claudicationis hanc referunt cauſam, vt Laonicus, quod priuatus adhuc & inops murum, quo cincti pecorum greges erant, furti committendi cauſa conſcenderit: quumque ſe viſum a patrefamilias animaduertiſſet, in terram deſiliens, crus fregerit: alij, quod inter pugnādum in pede vulneratus, ex eo tempore claudus fuerit. Is autem, cuius deinde fit mentio, Boreuc vel Bercuc, Ægypti Sultanus fuit. Et nomen huius ex Schiltepergeri Germanico ſcripto, qui tunc temporis Aſiatica peregrinatione ſuſcepta, pugnis Tataricis ac Turcicis interfuit, Reineccius allegat: ita tamen a librariis mutatum, vt Baracloch pro Barakoch, vel Barakock potius ſcribatur. Sic enim ex Annalibus hiſce reſtitui debet. Nomen ipſum Borckuck vel Barackok, diuiſis vocibus, erit Barac Kuk, vel Barac Gog, id eſt, Gog benedictus, ſiue laudatus & inclytus. Et ſtatim ab initio declarationis annalium de Kuk, Guk, & Gog, quædam in Giokelp aut Kukelp, diximus. Deſtenſes autem Tataros, de certa quadam natione Tatarorum accipimus: contra Marij Nigri ſententiam, qui tradit in genere Tataros ipſos ſe Diſt lingua ſua vocare. Sunt enim diuerſi Tatari, priſcis etiam, non hac dumtaxat ætate, cogniti: vt Aythono & aliis Mogli, ſiue Mongli: vt Sumongli, a Tataro fluuio dicti, velut Tatari aquatici: vt Tangori, qui & Tanchari, & Tonchari: vt Chitaini, qui & Chataini: vt Nogaij, vt Caſanij, vt Aſtracanij, vt Pręcopitę, vt Keraij. Reineccium ſane miror ex Sabellico repetere, Tatarorum imperatorem ætate Sabellici vocatum fuiſſe Nogaim. Quippe Nogai Tatari nationis eſt nomen, cuius princeps hodieque Nogai Chan dicitur. Sic apud Pachymeriū Nogas Scytha legitur, & Cazanes Scytha, pro Nogaiorum vel Nogæorum & Caſaniorum Chane ſiue principe. Qui vero ſint hi Deſtenſes, intelligere licet ex iis, quæ deinceps in vita Muchemetis II leguntur de ſubactis incolis Tauricæ Cherroneſi, poſt captam vrbem Capham. Quippe Deſtenſes cum Kerimiis ſiue Crimiis Tataris, (Crimski nunc a vicinis dicuntur) eo loco noſtrorum annalium coniunguntur: de quibus Crimiis nos in ſupplemento annalium, vbi bellum hoc decennale Perſicum exponimus, luculente. 45.

LAZARI SERVIAE PRINCIPES. BVLCOGLI, BVLconitzij, Buconitzij. Cratenitzij, Cernouitzij. Karlouitzij.

Ex iis, quę deinceps in his annalibus ſequuntur, animaduertere licet: Turcos a Lazaro vel Eleazaro Bulco, ſicut adpellatur a Chalcocondyle, qui primus regionem Iſtro adiacentem ſiue Seruiam a Stephano rege Bulgaro nāctus fuit, ſucceſſores omnes, Seruiæ Deſpotas ſiue principes, adpellaſſe Lazaros, vt omnes Conſtātinopoleos Imperatores itidem dixere Conſtantinos, Laonicus ipſe quodam in loco Georgium Seruiæ Deſpotam more Turcico Eleazarum ſiue Lazarum vocare videtur, vbi dicit Eleazarum pro Belgrado multas vrbes in Pannonia conſequutum a Sigiſmundo. Quippe Thomas Ebendorfus Haſelbachius, qui 46.

tunc vixit, in Auſtriacis manu ſcriptis tradit, hanc permutationem non inter Sigiſmundum & Eleazarum, ſed inter Albertum II Auſtriacum & Georgium Seruiæ principem factam: quem quidem ipſe norat, quum in aula Friderici IIII Cæſaris exſul honorifice aletetur. Iidem principes a Turcis alicubi etiam Bulcogli nominantur ab hoc primo Lazaro Bulco, tamquam Bulci filij vel poſteri, ſicut & Michalogli & Malcozogli ſunt Michalis & Marci poſteri. A Seruiis autem ratione prorſus conſimili, Bulcouitzij fuere vocati, velut Bulci filij ſiue poſteri. Nam id linguę Slauorum aut Venedorum, qua Seruij vtuntur, familiare eſt. Sic etiam hodieque Moſcouij Baſilouitzios, Theodorouitzios, Iuanouitzios, pro filiis Baſilij, Theodori. Ioannis, dicunt. Itidem Crateuitzij Bulgarorum principes etāt, a Crate, quem Vngleſis fratrem Laonicus celebrat, oriundi. Sic ab auctore generis adpellati Cernouitzij, Catari Dalmatiæ, regioniſque vicinæ quondam reguli. Sic Karlouitzij dicebantur in Albania vel Epiro Dyrrhachini vel Durazzij principes, quod a Karulo propagati fuiſſent, ex regum Galliæ familia. Nam Ludouicus Galliæ rex, quem canoniſſatum (vt aiunt) a Pontificibus Romanis, Sanctum cognominant, fratrem Karulum habuit, Andegaui Prouinciæque Comitem, qui Cunradino Friderici II Cæſaris nepoti regnum Neapolitanum cum vita per fas nefas eripuit. Eius filius fuit Karulus II, nepos Petrus Grauinæ Dux, pronepos Karulus Dyrrhachij princeps: a quo Karlouitzij Dyrrhachini, poſteri. Pronuntiandi tamen diuerſitas in cauſa fuit, cur Geufræus & alij quidam Bulcouichios, Crateuichios, Cernouichios, & Karlouichios ſcriberent. Ac Geufræus ſane non Bulcouichios, ſed Vucouichios adpellauit, enuntiatione Græca, qui non Bulcos, ſed Vulcos; non Bucos, ſed Vucos dicunt. Et animaduerti ſemel etiam apud Laonicum legi Bucus, non Bulcus. Sic in itinere noſtro mox, vbi Belgrado a tergo relicto, Seruiam ingreſſi fuiſſemus, occurrere nobis opidula vel pagi potius (vti quidem nunc ſunt duo: quorum prior Bucouarum minus, alter Bucouarum maius adpellatur. Ea nomina ſunt his locis a Buci, Seruię Deſpotis indita. Nam Bucowar ciuitatem Buci ſignificat. Hanc vero regionem poſſeſſam fuiſſe ab illo ipſo Lazaro Bulco, qui cum Murate primo bellum hoc geſſit, ex his Laonici verbis manifeſto patet: Vngleſe Crateque mortuis, Priſtinum & Niſtram, ſic dictam regionem, ſubigens Eleazarus, vſque ad flumen Sauum progreſſus eſt. Huic tamdem bellum intulit Murates propterea, quod ad Pannonios ſe contulerat, & eos in Muratem concitabat. Quibus in verbis quod Priſtinum nominatur, haud procul a Coſobo campo Laonicus ipſe ponit. Obiter hoc etiam adiicitor, a Reineccio Cratis loco Cralem, Vngleſis fratrem, non recte dici: nec minus ab aliis Crateuitziorum adpellationem corrumpi, modo Cratis nomen apud Laonicum recte ſcriptum ſit, quum eos Craiouichios vocant.

CAMPVS COSOVA. CAEDES MVRATIS PRIMI. SVLtanorum anni, quibus regnarunt, ad numeros certos reuocati.

47. Quem Chalcocondyles in huius prœlij deſcriptione campum Coſobū vocat, noſtri Coſouæ planiciem nominant, a copia merularum. Bonfinius eleganter his verbis deſcripſit: Planicies in Raſciæ Bulgariæque finibus lata, quam Rigomezeu Vngari, Raſciani Coſouam vocant, nos Campum Merulæ. Hunc fluuius interſecat, qui Schitnitza dicitur, & ab Illyrici montibus defluens, in Iſtrum fluit. In hac ergo planicie cæſus fraude licita Murates pater ab hoſte, ſcelerato dolo Iacupes filius ab amicis ſtrangulatus fuit. Annales hi Baiaſitem, culpa cædis fraternæ liberant, in proceres Turcicos eam cōferunt. De muratis nece Laonicus dubitat, quonam modo cædis auctor arripuerit haſtam, regemque mox inuaſerit, nemine prohibente: tum quo deinde modo Baiaſites acie iam inſtructa, breui temporis ſpatio, fratrem necauerit, & in prœlium illico redierit. Sed ita deſcriptę ſunt in annalibus facti circumſtantiæ, nullum vt dubiū relinquatur: præſertim, quum domeſticus ille Lazari Cabilouitzius narretur Muratem non hoſtiliter haſta petiiſſe, qui hominis impetus potuiſſet a Genizaris & aliis cuſtodibus corporis inhiberi. ſed prætextu defectionis & transfugij ſic Turcis impoſuiſſe, nemine vt impediente

diente

dionte admitteretur, abditamque ſub veſte ſicam letaliter in viſcera Muratis adigeret. Vnde profectus ab illo tempore mos Turcorum, deducendi legatos, & alios exteros, ad Sultanum ſuum per cubicularios, qui brachia eorum vtrimque tenent. His maioris illud momenti, quod plerique tradunt, Muratem XXIII annis imperaſſe: Laonicus editus, L VII: quum Turci recte XXXII regni huius annos Mahumetanos numerent. Item, quod alij notant, hęc in planicie Coſoua contigiſſe anno Chriſtano 1351, manifeſto prorſus errore: alij 1373, quos itidem falli, vel hoc argumento colligere licet. Oſtendimus ſupra, declarationis initio, principium regni Oſmanis rectiſſime referri ad annum Chriſtianum 1300. Præfuit autem rebus Oſman 29 annis, Vrchan filius annis 32, Murates nepos annis itidem 32 Turcicis: qui ſuperius indicata ratione redacti noſtros ad annos, in annum Chriſtianum 1390 deſinunt: a quo tempore Baiaſites Muratis filius annis dumtaxat 14 in imperio fuit, vt Turci vere ſcribunt. Et quia tanta diuerſitas eſt in annorum notatione, quibus apud Turcos Sultani priores imperarunt: lubet hoc loco, quæ de his a noſtris ſunt tradita, cum Turcicis ex aduerſo collocatis conferre. Sequar autem Franciſci Sanſouini rationes, qui diligenter ab omnibus hiſtoricis (quos quidem habere potuit) ſcripta, quaſi faſcem in vnum collegit.

Anni Sultanorum, a ſcriptoribus Chriſtianis proditi.		Anni Sultanorum, ex annalibus Turcicis excerpti.		Anni Turcici ad Chriſtianos lato modo redacti.
Othoman.	28.	Oſman.	29.	28.
Orchan.	22.	Vrchan.	32.	31.
Amorat.	23.	Murat.	32.	31.
Baiazit,	26.	Baiaſit.	14.	$13\frac{1}{2}$.
* Ciriſcelebi.	6.	Soleiman.	7.	7.
Moſe.	0.	Muſa.	$3\frac{1}{2}$.	$3\frac{1}{2}$.
Mahomet.	17.	Muchemet.	8.	$7\frac{1}{2}$.
Amorat II.	34.	Murat II.	31.	30.
Mahomet II.	31.	Muchemet II.	30.	29.
Baiazit II.	30.	Baiaſit II.	33.	32.
Selim.	7.	Selim. an. 8.	menſ. 8.	$8\frac{1}{4}$.
Soliman.	48.	Soleiman II.	48.	$46\frac{1}{2}$.
Selim II.	8.	Selim II.	8.	$7\frac{1}{2}$.
Amorat III. hactenus, 12		Murat III. hactenus, $12\frac{1}{2}$.		12.

Horum annorum, ad præſentem vſque 1587 collectorum, hæc in qualibet ſerie ſumma fuerit:

292.	$296\frac{1}{2}$.	$287\frac{1}{4}$.

Quum autem anni Turcici 296, Chriſtianos efficiant 287: ſequitur omnino tot annis hactenus imperium Oſmanidarum duraſſe, ſumto eius initio, ſicut indicatum eſt, ab anno 1300. Sin aliorum ſequi rationes velimus, neceſſario referendum erit principium regni Oſmanidarum ad annum Chriſtianum 1295, quod omnium Chronographorum & Hiſtoricorum illuſtrium ſententiis aduerſabitur: aut omnino fatendum, in illa ſupputatione noſtrorum quinque totos annos eſſe ſuperfluos.

MONVMENTVM MVRATIS IN CAMPO COSOVA.

De ſepultura Muratis obiter habeto, tradi a quibuſdam, cadauer eius Sophiam fuiſſe deportatum. Alij cum Turcis conſentiunt, qui Pruſam memorant auectum, & iuxta Thermas Pruſæas maiorum monumentis adgregatum: ita tamen, vt prius euiſceraretur, & inteſtina in planicie Coſouana (Caſſouianam Sanſouinus vbique non recte vocat) terræ mandarentur. Id verum eſſe colligitur ex his Bonfinij verbis, quibus etiam monumenti, eo loco relicti, hodieque ſuperſtitis, & nobis a comitibus Turcis monſtrati, mentio fit: *In media* (inquit) *fere planicie Coſouæ collis modicus adſurgit, cuius radices Schitniża lambit. Non multo vlterius, ad caput æquoris, quædam turris erat, cuiuſdam olim Amuratis tumulus* 48.

& pyramis: qui profligato exercitu, ibi cæſus & ſepultus eſt. Hactenus Bonfinius, cuius verbis nonnihil inhæreamus. Schitnizam alij Schinitzam temere nominare malunt. An idem fluuius ſit cum Moraua, videbimus deinceps, numero notarum 124. Amuratis tumulum & ſepulturam intelligit, quo loco fuerũt ipſius condita viſcera. Quemdam dicit Amuratem, indefinite; pro Sultano Murate I. Profligatum prius ait exercitum, nõ exprimens, Turcicuſne profligatus fuerit, an hoſtilis exercitus, ac deinde Muratem cæſum: quum cæſo Murate, Lazari Seruiæ principis exercitum a Baiaſite filio Muratis heic audiamus fuiſſe prœlio victum.

KIRATOVVM MONS ARGENTI. VIDINA ſiue Vidinum. Citros. Bozina. Patzinacæ.

49. Kiratouum Turcis adpellatur opidum Seruiæ ſitum ad montem, quem Argentarium vocant, a fodinis argenti. Gallicus interpres Laonici Rhodopen hunc eſſe vult, quum ſit Hæmus. Antonius Bonfinius argẽti fodinarum in Seruia mentionem facit, vt admodum nobiliũ. Kiratouum Caſtaldo ſcribitur Cratouo, quod idem eſt cum Kiratouo. Vidinam hodie dicunt, quam Marius Niger olim vult adpellatam fuiſſe Viminacium. Eius in Iuſtiniani Auguſti amiſſæ Nouellæ titulo ſit mentio, cuius epitomen in Paratitlis meis Græcis reperi. Sambucus noſter in Vngariæ chorographia quoddam Viminatz, diuerſum a Vidina, mox infra Belgradum ponit. Chalcocondylis interpres Latinus Bydenam reddidit, quam Vidynam ſcribere debuerat: quemadmodum legitur etiam in poſteriore Nouella de ordine Thronorum, quam in Synhodo Andronicus Palæologus II imperator edidit. Eius enim hæc verba ſunt: Vidina, quæ prius erat epiſcopatus ſanctiſſimi archiepiſcopatus Bulgariæ, in metropolim euecta eſt. Bonfinius Budinum nominat. Michael Ritius Bidinum, apud quem tamẽ male ſcriptum legitur Biolinium, pro Bidino. Vidinenſis ſangiacatus, nunc inter alios Beglerbego Temeſuarenſi ſubiectos recenſetur, de quo plura ſuo loco, in Noticia videlicet imperij Oſmanici. Citros in nouella Leonis imperatoris epiſcopatus eſt Theſſaliæ, ſub metropolitano Theſſalonicenſi. Bozinæ regionis vulgo quoque notum eſt nomen. Incolas hiſtorici Græci dixere Patzinacas. Origine ſunt Venedi, quod ex ipſa lingua, qua vtuntur hodieque Veneda liquet. Antiquitates horum Cedrinus in Monomacho Auguſto luculente deſcripſit. Sed eo loco deeſt in edito Cedrino fragmentum inſigne, quod cum hiſtoriæ ſtudioſis aliquando communicabimus. Vir acris iudicij Peucerus, quem adoleſcens in Geometricis & Aſtronomicis audire memini, Patzinacarum ſeu Patzinacorum nomen a Pozina ſiue Pozinania, nobili Poloniæ municipio, deriuare ſolebat: quod in iis ſcilicet finibus aliquando ſedes habuiſſe videantur, antequam verſus Triballos commigrarent. Et dicti videntur a Græcis Patzinacæ, noſtrorum more, quibus Bozinachi non aliter adpellantur, ac Slaui, Slauachi: Poloni, Polachi: Bœmi, Bœmachi.

ALASCHEHER IN CARAMANIA.

50. Alaſcheher lingua Turcica ſignificat Altam ciuitatem. Græcis vno vocabulo diceretur Hypſilipolis. Sed eiuſmodi nomine nulla reperitur in hiſtoriis vrbs, nec apud Geographos, quod equidem ſciam. Leo Sapiens Auguſtus in nouella de Thronis ſub metropoli Neocæſariæ Ponti Polemoniaci recenſet epiſcopatum Hypſilon, id eſt, altum vel ſublimem. Idem ſub Synadenſi Phrygiæ Salutaris metropoli collocat epiſcopatum Hypſu, quod itidem Græce alludit ad altitudinem. Sed an ad Alaſcheherim ea nomina congruant, vt exiſtimẽtur adpellationem Græcam Turci lingua ſua reddidiſſe: iudicio lectoris eruditi relinquo. Quia tamen ſtatim heic ſequitur Aidinenſis agri mentio, qui verſus Cariam Phrygiæ maiori finitimã ſe porrigit, & Alaſcheheri capta veniſſe Baiaſitis in poteſtatẽ traditur: facile perſuaderi equidem mihi pateter, opidũ poſterius Hypſu, abolito vocabulo Græco, Turcicũ Alaſcheher eiuſdem ſignificati, diuerſa in lingua nomen accepiſſe. De regionibus, Aidinẽſi & Sarchania, ſuperius a nobis num. 13 tractatũ.

CONSTANTINI A TVRCIS ADPELLATI GRAEcorum imperatores omnes. Nigeboli. Prælium Nicopolitanum.

Ei Græ-

El Græorum imperatori, cui Baiaſites intuliſſe bellum dicitur, nomen erat 51.
Ioannes Palæologus, (Caloioannem vulgo nominabant, non a pulchritudine, ſed bonitate) qui Manuelem filium, cuius nos præcepta educationis regiæ Latina fecimus, conſortem imperij viuus deſignauit. Nihilo minus hunc Turci Conſtantinum vocant, non Ioannem: prorſus eadem ex cauſa, quam ſupra, numero 46, de Seruiæ Deſpotis expoſuimus, qui ſimiliter eis Lazari vocantur omnes, & Bulcogli. Quamquam hoc quoque verum, videri Græcos ipſos imperatores adfectaſſe Conſtantini nomen, vt noſtri Cæſaris & Auguſti, tamquam primi Conſtantinopoleos & Orientalis imperij conditoris. Sic Heraclius Auguſtus in Nouellis ſuis, quas aliquot habemus necdum editas, Heraclium filium cognominat NEON ſiue nouum, aut iuniorem, aut alterum Conſtantinum. Sic in monaſterio Conſtantinopoli, quod Græci Suluna vulgo vocant, adpellatum, quondam Peribleptæ ſiue ſpectatiſſimæ Deiparæ, Armeniorumque ſacris nunc dicatum, verſus occidentalem templi partem Michaël Palæologus imperator cum Theodora Auguſta pictus cōſpicitur, inter vtrumque parentē collocato Conſtantino filio, cum inſcriptione triplici. Primæ verba ſunt hęc, q̃ Latine proferā Græca cū aliis datur⁹ alibi:

MICHAEL IN CHRISTO DEO
FIDELIS REX ET IMPERATOR,
DVCAS, ANGELVS, COMNENVS,
ET NOVVS CONSTANTINVS.

Quod ille cognomen Conſtantini magis profecto mereri videbatur, quam alij, propter recuperatam, expulſis Flandris, Conſtantinopolim. Vrbem vero Nigebolim Turci vocant, quæ priſcis a victoria Traiani Auguſti de Dacorum rege Decebalo dicta fuit Nicopolis. Ea duplex eſt, maior & minor: quas medius rex fluuiorum Danubius interlabitur. Hodie Sangiacatus Nigebolenſis ſub Rumelię ſiue Græciæ beglerbego cenſetur. Nomine regis Vngarorum intelligitur Sigiſmundus, qui poſtea factus fuit imperator. Is anno Chriſtiano 1392 Nicopolim obſedit, vti Bonfinius commemorat. Geufræus, & alij quidam, pugnatum volunt anno 1396, profeſto Michaelino. Sed vero ſimilius eſt, quod a Turcis etiam traditur, quum a Sigiſmundo Nicopolis oppugnaretur, eo ſecum exercitu Baiaſitem obſidione Conſtantinopoleos ſoluta contuliſſe: dumque ſuis obſeſſis ſuccurrere niteretur, anno proximo 1393 prœlium fuiſſe commiſſum. Et annus iſte Chriſtianus Mahumetano 794, quo pugnatum annales aiunt, reſpōdet. Impreſſionis nocturnæ nulla mentio noſtros apud hiſtoricos. Froiſſardus, Bonfinius, Geufræus, prœlij tam infeliciter pugnati culpam in Gallorum proteruiam conferunt, ſicut ex ipſorum narrationibus cognoſcere, qui volet, poteſt.

PAX INTER BAIASITEM ET GRAECOS.

Nuſquam noſtris in hiſtoriis legitur, Baiaſitem cum obſeſſis Conſtantino- 52.
poli toto vel octennio, vel decennio, Græcis principibus pacem feciſſe: minus etiam, quod expreſſa in annalibus condicione, de recipiendis in vrbem Turcis, ea pax facta fuerit: ſed vrbe iamiam peritura, nec opinatum ſuperueniſſe tradunt auxilium, mouente contra Baiaſitem maximis cum copiis Temire Chane Tatarorum. At vero quum apud Laonicum legatur, ingratum erga patrem filium Andronicum, dum a Baiaſite regno præfici cuperet, eiecto patre Caloioanne, cum Manuele filio regni conſorte, verbis inter alia talibus vſum: Habebo in vrbe iudicem ſiue præfectum Turcum: non abſimile vero fuerit, adigente Baiaſitę Gręcos ad extremam deſperationem, tamdem eorū imperatores, Caloioannem & Manuelem, in id etiam adſenſos, quod vltro de Turcis in vrbem admittendis Andronicus obtulerat. Cur enim habiturum ſe iudicem Turcum promittebat, ſi nulli erant in vrbe domicilium habituri Turci, quibus ille Cadius ſiue iudex in occurrentibus controuerſiis ius diceret?

MELATIGE. SILISTRA. EMPOLI.

Quæ ſit vrbs Melatige, de his Laonici verbis intelligitur: Poſt Ertzicam (re- 53.
ctius ſcripſiſſet interpres Ertzincam, vel Ertzingam, duplici gamma) captam, pro-

greſſus Baiaſites, Melitinen vrbem, Euphrati impoſitam, in deditionem accepit. Hinc enim paret, Melatigē Turcos dicere, quæ olim vocata fuerit Melitine. Prothyſteron dumtaxat animaduertendum, quod prius Ertzingam a Baiaſite captam fuiſſe commemorat, quam Melitinen: quum a Turcis contrarium ſcribatur. Eſt autem Melitine Leoni Auguſto in nouella de Thronis Armeniæ ſecundæ metropolis. In Anarobæ deſcriptione Geographica reperire eſt Malatiā ad Euphratem fluuium, quæ Turcorum eſt illa ſiue Melatige, ſiue Melatie, Græcorum Melitine, collocante hanc etiam Laonico ſuper Euphratem fluuium. Siliſtræ nomen hodieque Turcis notum, ciuitatis in Macedonia, vbi Siliſtrenſis Sangiaci ſedes, Rumeliæ ſiue Græciæ beglerbego ſubiecti. Empolis haud ſcio, an non ſit Amphipolis. vicina Serris, de qua dictum capite 43. Lembalo quidem reperitur in Græcia Caſtaldi, ſita verſus Theſſalonicam, Emboli fortaſſe Turcica, cum articulo Italico. Niſi quis malit, datum loco nomen ab Embolo, propter ſimilitudinem cum roſtro nauis Sed Amphipolim potius heic arbitror intelligi.

DESPOTARVM DIGNITAS. CRALES, CRALAENA. QVISnam Turcis Bulcus Deſpota. Bulcouitziorum Genealogia.

54. In Græcorum imperio prima, ſecundum regiam vel Imperatoriam maieſtatem, dignitas erat eorum, quos ipſi vocabant Deſpotas: vti videre licet in Officiorum Palatij catalogo, paſſimque Græcis in hiſtoriis. Vicini principes Græcorum exemplum imitati, ſe quoque Deſpotas nominarunt, prȩſertim Bulgari, Seruiiq́ue: licet eoſdem videamus in Græcorum hiſtoriis interdum regio quoque cenſeri titulo, quum Crales pro Deſpotis adpellantur, & ipſorum coniuges Cralænæ, pro Deſpinis. Idem in noſtris etiam obſeruauimus. Sic enim Thomas Ebendorfus in Auſtriacis annalibus manu ſcriptis: Eliſabet, inquit, filia Friderici Auſtriaci regis Romanorum deſponſata fuit aliquando Ioanni Bohemo regi Lucelburgico, qui eam reliquit, impotentiæ mendacio prætenſo. Solicitata quoque, vt regi Syruiæ nuberet, torum ſchiſmatici (hoc eſt, religioni Græcæ addicti) recuſauit. Enimundus Bonefidius I. C. putabat Cralis vocabulū a Karulo deriuari, & apud has gentes in honore habitum, propter Karuli magni noſtri ſingularem virtutem, & famam rerum geſtarum illuſtrem: vt a Karulo ſcilicet omnibus eorum populorum regibus nomē velut auſpicatum inderetur. Sed ignorabat Vngaris, Bulgaris, Seruiis Kiral, aut contractius enunciando Cral, vocari regem: Cralna, reginam: quæ Polonis ſunt Crol, & Crolna. Chalcocondylis etiam interpretes ambo in hac voce alucinati ſunt. Ad Seruiorum principes, & hunc annalium locum vt redeamus, narratur Bulcus Deſpota Baiaſiti filiam ſuam dediſſe vxorem. Monuimus ſupra, Seruiæ Principes omnes a Turcis fuiſſe dictos aut Lazaros, aut Bulcos, aut Bulcoglios: eiuſque rei cauſam reddidimus. Interim tamen ipſi peculiare quoddam ſinguli nomē, ritu Chriſtiano in baptiſmi cærimoniis ſibi datum habebant. Hoc igitur loco Bulcus Deſpota nominatur a Turcis, quem Stephanum Bulcouitzium, Seruiæ Deſpotam, ſui vocabant. Id vel ex hiſce Laonici verbis intelligitur: Poſtquam Eleazarus vitam finiit, principatum Stephanus Eleazari, cui Bulco nomen erat, Triballorum Dux, quorum metropolis Spenderobe dicitur, arripuit: Baiaſiti ſtrenue nauans operam, quandocumque auxilium eius implorasſet. Quæ verba rectius vt intelligātur, obiter addo, Stephanum Eleazari filium, debuiſſe interpretem dicere. Dum etiam nomine Triballorum intelligi Seruios, quorum regia ſiue metropolis Spenderobe dicitur, hoc eſt, Senderouia. Nihilo minus & hic Stephanus, & filius Stephani Georgius, deinceps in Muratis II vita Lazari nominantur. Quum autem frequens horum Seruiæ Deſpotarum, quos ſupra diximus, adpellatos fuiſſe Bulcouitzios, mentio fiat tam aliis in hiſtoriis, quam hiſce noſtris annalibus: lubet hoc loco genealogiam ipſorum ſubiicere, de Turcicis, Græcis, Latinis, Italicis, Gallicis, Germanicis, Vngaricis expoſitionibus, ac prȩſertim Bonfinianis, excerptam: quæ nonnullis, vt ſpero, locis hiſtoriarum lucis aliquid adferet. Sumemus autem principium ab eo vel Lazaro, vel Eleazaro Bulco, quem Laonicus ſcripſit a Stephano rege Bulgaro nanctum regionem Iſtro adiacentem,

ac deinde

ac deinde redactis in poteſtatem ditionibus aliis, ad Sauum flumen vſq; progreſſum fuiſſe. quibus verbis haud dubie Deſpotatus Seruiæ fines deſcribuntur.

LAZARVS BVLCVS, Seruiæ Deſpotes, in prœlio captus anno Chriſtiano 1390, & vindicandæ Muratis I mortis cauſa, coram Baiaſite filio fruſtulatim conciſus. Annal. Turc.

STEPHANVS Bulcouitzius, a Murate II ditione ſua ſpoliatus, anno Chriſtiano 1427. Annal. Turc.

GEORGIVS Bulcouitzius, Baiaſiti militauit contra Temirem Chanem. a Murate II reſtitutus in paternum Deſpotatum, anno 1442. Annal. Turc.

N. Deſpina, Baiaſiti Gilderuni nupta.

Stephanus candenti ferro cęcatus a Murate II.

Georgius, Laonico Gurgurus, ab eodem Murate viſu priuatus.

Lazarus, ſucceſſor patris in regno.

Maria. Sultani Muratis II vxor. Sic eam Spanduginus, non Irenem, vocat.

Lupus, vir fortiſſ. cui Matthias Vngariæ rex, ob rẽ bello Bohemico ſtrenue geſtam, caſtellũ Feiezco donauit.

Ioannes, cum aliquot fratribus.

N. Deſpina, nupta Stephano Bozinæ regi, qui ſoceri quoq; principatũ conſequutus, tandẽ e caſtello Iaizæ Muchemetis II blanditiis euocatus, cute viuus exuitur: vitamq; cum regno, quod patri dolo ſurripuerat, amittit.

CARA RVSTEM. ALI.

Cauſa prohibitæ monetæ veteris apud Turcos.

Nomen hoc, Cara Ruſtem, ſignificat Ruſtemem nigrum. Ruſtemes vero 55.
Turcis dicitur, quem noſtri vocant Roſtanem, quo nomine Sultanus Soleimanes memoria noſtra Vezirem & generum habuit. Ali Turcis eſt ſine aſpiratione, qui Laonico dicitur Alies, aut Halies, vt interpres ſcripſit. Cauſa, vel prætextus cauſæ potius, cur Taliſmani, velut admodũ religioſi & accurati Mahumetanæ legis obſeruatores, vſum nummorum veterum e medio tollendum cenſerent, explicationem minime difficilem habet. Quippe nota lex Mahumetis, qua ſtatuas, ſimulacra, ſculptas & pictas imagines, ex interdicti diuini præſcripto ſeuere prohibuit: notum, quanto zelo Muſulmani Chriſtianorũ in templis imagines mutilare, frangere, deſtruere ſoleant. Itaq; quum Romanorum & Græcorum imperatorũ imagines in nummis & aſpris expreſſæ conſpicerentur, violari Prophetæ legem clamabant, & abolendæ monetæ veteris auctores erant. Sed interim ſub prętextu religionis impoſtores nequiſſimi quæſtum faciebant, vt ipſimet Turci ſatis ingenue fatentur. Hodie non amplius animos Turcorum illa religio tantopere tangit, vt ſignatos Chriſtianorũ principum charactere nummos auerſentur. Immo nummos ſiue ducatos Venetos, quibus veritę lege Mahumetis impreſſę ſunt imagines, Sultaninis ſuis, qui nihil habent legi contrarium, Arabicis dumtaxat inſignitis litteris, longe præferunt. Taleris autem Germanicis, præſertim quibus aut ipſius Imperatoris, aut Ferdinandi Archiducis, aut Septemuiri Saxonis inſculpti ſunt vultus, vſque adeo non infeſti ſunt, vt ex illis ipſis ſibi prohibitis adgnitos imaginibus expetant auidiſſime: nec dubitent, modo ſe pro mercibus ſuis eos habituros intelligãt, de communi pretio trientem vel quadrantem remittere. Ne pondus quidem horum explorant, quod tamen in Sultani ſui, ceterisque monetis vſitatis, ſcrupuloſe facere ſolent.

Cur Imperatores Græcorum a Turcis dicti Teggiures.

Teggiures ſupra, numero 15, diximus a Turcis adpellatos Græcorum tam in 56.

vrbibus, quam prouinciis, præſides. Nomen ipſum a ſollertia militari deducunt. Et ſcimus hos a Græcis non duces modo, qui ſunt eis Higemones; verum etiam Stratigos & Stratilatas dictos, vocabulis duces militares ſignificantibus. Quod autem Turci Teggiurum nomen etiam Græcorum Imperatoribus tribuerunt, ex alia nulla factum eſt cauſa, quam irriſionis & contemtus: quaſi ſcilicet Imperatorum nomine digni non eſſent, qui per anguſtis incluſi finibus, ipſiusque propemodum Conſtantinopoleos mœnibus circumſcripti, pręſides vrbis potius, quam auguſti Romanorum imperij reges dici mererentur. Laonici locus eſt in hiſtoriæ principio; quo paucis exponit, quam in artum redacti tamdem fuerint imperij Græci limites. Animaduerti Græcos, inquit, & regnum eorum primo ſub Thracibus exſtitiſſe. Poſtea reliquo regno a barbaris exutos, patuum quoddam regnum gubernaſſe: videlicet Byzantium, Byzantiique maritimam regionem inferiorem, Heracleam vſque: ac iuxta Pontum Euxinum maritimam regionem ſuperiorem, Meſembriam vſque: præterea Peloponeſum totam, extra tres aut quatuor vrbes Venetorum. Ad hæc, Lemnum & Imbrum, & inſulas ibidem in Ægæo ſitas. Hactenus Laonicus. Baiaſitis vero tempore ceteris exuti, cum ipſis etiam ſuburbanis agris, vix intra muros vrbis ſe tuebantur. Propterea per ignominiam Teggiures a Turcis audiebant.

CARAMANIAE BEGVS ALISVRIVS. Tekienſis regio.

57. De Caramania quære notata ſuperius numero 13. Saltim hoc indicare nunc iubet, eum Caramaniæ Principem, cuius heic mentio fit, a Laonico nominari Aliſurium. Narrat autem hunc, quum ceteros Aſiæ regulos Baiaſites ditionibus exueret, pacem cum eo feciſſe: atque ita ſuis ipſum, licet aliqua cum iactura, conſuluiſſe rebus, ne regno prorſus exturbaretur, annales addunt. Nomen diuerſe ſcriptum legitur, Aliſutius, Alidurius, Aliderius, Aluris, ex Laonici deprauatis exemplaribus. Notandum hoc quoque, quem Aliderium Caramanum a Mutate II bello petitum ſcribat Laonicus, in his annalibus Ibrahimem vocari: ſicut videre eſt in iis, quæ anno Chriſtiano 1437 geſta referuntur. Hemidam eſſe Ceraſuntem, oſtendimus numero 40. Tekienſis regio Phrygia maiori cōtinetur, quatenus in mediterraneis ea verſus Cappadociam, Armeniam, & Ciliciam ſe porrigit. Interpres Laonici Tecien pro Tekie ſcripſit. Et alicubi Laonicus ait, Tekien eſſe regionem vt Bithyniæ, ſic etiam Ciliciæ vicinam: id eſt, a Bithyniæ finibus, ad Ciliciæ fines vſque pertinere. Coniunctas vero, Bithyniam Tekienſemque regionem, Othmaniam fuiſſe vocatas vno nomine: ſupra, numero 13, docuimus. Coniam eſſe priſcū illud Iconium, prius dictum fuit numero 12. Triturandi quoque modus explicatus numero 25.

ACSERAI. NIGDE. CAISARIA. BORLI.

58. Caſtrum album Turcis Acſerai, ſiue domus alba dicitur. Vetus aliquod hoc nomine caſtrum vel oppidum in iis locis nullum reperitur. In Ortelij tabula Natoliæ legitur Acſata. Ibidem quæ Turcis heic Nigde, Nigdia ſcribitur. Vtraque non magno a Conia vel Iconio diſtat interuallo. Vincentius Beluacenſis Acſerai vocabulum mutat in Hacſar, quum ait: Apud Hacſar inuenitur coctus & aluminis minera. Caiſaria Ciliciæ, quam ſic etiam Marcus Paulus Venetus nominat, dicta priſcis Cæſaria fuit. Apud Beluacenſem Gazaria corrupte ſcribitur. Borli duplex in Natoliæ deſcriptione conſpicitur, vna Borli ſimpliciter adpellata, non procul ab Enguri vel Ancyra ſita: altera cum cognomento, Tarachi Borli, non procul a Caſtamona & Sinope. Ad Ponti prouinciam vtraque pertinet, quæ regio principum erat Iſuendiarum, quibus intuliſſe Baiaſites bellum dicitur. Et quinam principes hi fuerint, explicatum abunde ſuperius. Sinopen nouella de Thronis ad Amaſianam metropolim Helenoponticam refert.

CASI BVRCHAN. ORTHOBVLES, ET MVLSVMANES, & Cyriſcelebis, an iidem cum Emire Soleimane.

59. Quis begus ille Turcicus fuerit, cui Baiaſites Sebaſtiam ademit, propter annalium

nalium narrationes nimis ſuccinctas ſciri non poteſt. Hoc tamen minime diſſimulandum, Sebaſtiam fuiſſe primam Tutcorum in Aſia ſub Aladine regiam, ſicut annales ab initio teſtātur, & Laonicus, qui progreſſos ex hac Turcos ait Aſiam ſubegiſſe totam, vſque ad Helleſpontum. Quapropter ſi hoc tempore ſuperſtites erant Aladinis poſteri, vero ſimile eſt, eos Sebaſtiæ præfectum habuiſſe quemdam: cui ab æquitate ſumma inditum nomen Caſi Burchan, lingua Turcica iudicem Dei ſignificabat. Ad Sebaſtiam annales noſtri a patre relictum fuiſſe tradunt Emirem Soleimanem filium, qui tamen a Temire Chane nuſquam occiſus legitur, ſed imperaſſe poſt Iſam fratrem a Muſa necatum, totis ſeptem annis. Laonicus autem Sebaſtiæ præfectum a patre memorat Orthobulem, qui captus ibidem a Temire, ac poſt aliquot dies interfectus fuerit. Vnde Baiaſites accepto de morte filij nuntio, cuidam paſtori tibia canenti dixerit: Cane carmen, cuius argumentum ſit: Nec Sebaſtiam, nec filium Orthobulem amittas. Equidem ſæpe multumque cogitans de conciliandis annalibus Turcicis cum Chalcocondylis & noſtrorum expoſitionibus, quorum illi maximum natu filium Baiaſitis vnum faciunt Emirem Soleimanem, hic duos diuerſos ceteris maiores ponit, Orthobulem & Mulſumanem, noſtris Cyriſcelebim ficticium ingerentibus: in eam denique ſententiam veni, vt Cyriſcelebi citra controuerſiam excluſo, veluti quem nec Turci, nec Græci adgnoſcant; reliquos duos, Orthobulem Mulſumanemque, pro vno & eodem Baiaſitis filio Soleimane ſtatuam habendum, quem tamen interfectum a Temire, capta Sebaſtia, per errorem Græci crediderint. Eius opinionis meæ cauſam hanc habeo, quod nomen Orthobulis non Turcicum eſſe, ſed Græcum arbitrer: & idem ſignificare Græcis, quod Turcis Muſulman. Quippe quum in Turcia verſarer, interrogatum a me virum magnificum & ampliſſimum, D. Bartholomæum Pezzenum, Cæſ. Maieſt. a conſiliis, & nuper ad Portam Oſmanicam cum munere Legati miſſum, quidnam vox Muſulman Turcis ſignificaret, reſpondere memini, vim illius eamdem eſſe cum Orthodoxi nomine Græco. Vixerat autem ille totos octo reipublicæ cauſa tunc annos inter barbaros, eorumque linguam norat. Quum igitur Græcis Orthodoxus ſit, qui rectam ſententiam tenet, idemque ſignificet vocabulum Turcicum Muſulman: ſequitur, Orthobulis quoque nomen idem eſſe cum Muſulmano, quando ſic Græcis adpellatur is, cuius rectum conſilium, recta voluntas eſt. Hoc modo manifeſto paret, vnde Chalcocondylis error manarit, duos ex vno Baiaſitis filios faciuntis: ex eo nimirum, quod vnum in duos diſtingueret, cui diuerſis in linguis diuerſum, ſed vnius tamen ſignificati, nomen erat. Nec mihi quiſquam obiecerit, aliud eſſe Muſulman, & aliud Mulſuman. Quippe vocem Muſulman a Græcis enuntiari Mulſuman, & in hiſtoriis, & aliis ipſorum libris ſæpiſſime deprehendi. Quinetiam verbum Muſulmaniſſare, de quo ſuperius dictum numero 22, multis in locis apud Græcos ita mutatum reperi tranſpoſitis litteris, vt Mulſumaniſſare legeretur. Ne hoc quidem tacendum, quæcumque Turci de Soleimane memorant, a Laonico ad Muſulmanem referri. Quis ergo fieri poſſe non exiſtimet, vt nomen Mir Sulman ab exteris commutaretur in Muſulman? Sic certe Mirchan alicubi ſcriptum legere memini, qui nomine integro diceretur Emir Chan. Quod vero necem Orthobulis adtinet, quæ recenſetur a Græcis, a Turcis ſilentio præteritur: nihil ea noſtris rationibus officit, quum vice verſa Turci Temitiano prœlio Muſtapham Baiaſitis filium occubuiſſe memorent, quem Græci tam certo non periiſſe credebant, vt alium quemdam mentientem hoc nomen, veluti ſuppoſiticium fratrem poſcenti Muchemeti dedere nollent, mortuoque Muchemete contra Muratem II, Muchemetis filium, ſua cum pernicie fouerent. Præterea non abs re mirum alicui videatur, Laonicum dicere, necatum a Temire Baiaſitis filium Orthobulem: quum is auctori belli & iniuriarum, patri pepercerit; & expreſſe Laonicus idem poſtea ſcribat, (fide licet dubia) Mulſumanem, Moſem, Ieſum, Mechmetem, & reliquos filios Baiaſitis in poteſtatem Temiris veniſſe. Quid optatius accidere Temiri poterat, quam præter ipſum patrem filios habere in poteſtate, quibus occiſis, Oſmanidarũ in Aſia regno, nemine repugnãte perpetuo frueretur? At tan-

tum abfuit, vt id faceret, vt etiam diſerte Laonicus initio libri 4 fateatur, Moſem a rege Temire annonas in caſtris habuiſſe, tandemque dimiſſum ex captiuitate, mari ad regionem patriam rediiſſe. Qui plurium, vel omnium potius vitæ pepercit, cur in vnum ſæuiiſſe credatur? Adde teſtimonium hoſtis. Nuſquam Turci ſcripſerunt in annalibus, interemtum a Temire Baiaſitis aliquem fuiſſe filium: ſed ſperaſſe Temirem potius, quempiam filiorum Gilderunis ſe conuenturum, quod illi formidine non neceſſaria trepidi, omiſerint. Immo ferociam potius, & iracundiam ſui Baiaſitis, vituperant; Temiris humanitatem ac modeſtiam laudant. Supereſt vnum, quod obiici poſſit, de Ziche Orthobulis filio, quem Laonicus ait bellum intuliſſe Ioanni Comneno, Trapezuntino Imperatori. Sed heic mihi reſpondeat aliquis, vnde tandem Ziches ille poſt mortem patris Orthobulis anno denique ſexageſimo primum in ſcenam prodiit? quove modo ſaluus euaſit e tot parricidiis & lanienis horum temporum in Oſmanidarum familia, ſub Muſa, Muchemete I, Murate II, Muchemete II, qui omnes parricidæ fuerunt? Cur huic tam diu ſæuus ille Muchemetes II pepercit, qui vix mortuo patre, ſanguinem ſtatim fraternum ſitiit? An huic credidit exercitum ſuſpicioſiſſimus omnium tyrannus? Denique conſtat ex Turcicis annalibus, id temporis viciniæ Trapezuntis præfectum a Muchemete fuiſſe maximum natu filium Muſtapham, qui tantum decennio poſt illa cũ Trapezuntinis bella, Parthis in Armeniam & Caramaniam infuſis occurrit, eiſque cæſis, Iuſufzem begum ducem viuum cepit, & patri miſit: quod argumentum eſt euidens, fuiſſe tum Muſtapham virilis ætatis, nec Zichem Oſmanidam in iis locis vel imperiũ aliquod, vel exercitum habuiſſe. Quæ quum ita ſint, reſtat vt ſtatuamus quatuor omnino nomina, Orthobulis & Muſſumanis, quæ Græci tradiderunt; Cyriſcelebis, quod noſtri: Soleimanis, quod Turci; tandem in vnum conferenda Soleimanem Baiaſitis germanum filium, natu maximum: cuius ſi Ziches ille filius non fuit, nuſquam ne nomine quidem tenus Turcis notus; cum Orthobule ficticio patre, ſuppoſititius filius Græcis defendendus relinquitur. Habent lectores eruditi rationes meas, quas vel adprobandi, vel confutandi, liberam eis poteſtatem facio. Neutrum tamen ex duobus illis a Laonico memoratis, in Oſmanidarum omiſi familia, ne quis nimię me temeritatis arceſſat: qui præter hos, necdum auditis aliorum iudiciis, pluribus etiam Baiaſitis filiis, Ieſu minori, Ali, Duſmi Muſtaphæ, natalium controuerſiam mouere nõ dubitauerim.

TECHRIN, BEGVS, ERZINGAE PRINceps. Diorryge.

60\. Qui Turcis eſt Techrin begus, Erzingæ vel Erzinzanis princeps, a Laonico vocatur Scender, rex Armeniorum: cui Baiazitem illato bello, Ertzingam ademiſſe, cum annalibus hiſce conſentiens, narrat. Poſtea tradit Tezetinem, virum regio ſanguine ortum ab Ertziganis rege, puero Muſtaphæ, Muratis II fratri, auxilio veniſſe. Hoc ego nomen, ſiue Tezetinis, ſiue Tezerinis, idem eſſe puto cum Techrine noſtrorum annalium. Diorryges opidi nomen Græcum a foſſis ab Euphrate perductis factum arbitror.

QVI TVRCOMANI. SVLTANVS Alkairenſis. Cair. Miſzir. Mizraim.

61\. Turcomanos vocat auctor annalium Turcos omnes in Aſia, ceteris ſubiectos begis, extra Oſmanidas. Sic Turquia Beluacenſi regnum Iconienſe dicitur, Aythono minor Aſia. Prætor Græciæ noſter ſubditos Iconienſi Sultano duplices facit, partim Muſulmanos adpellans, partim Turcomanos. De Muſulmanorum nomine dictum antea, quod haud dubie tunc etiam paret habitum velut honeſtius. Turcomanos ait eſſe gentem, quæ Perſarum (ſic Turcos Iconienſes vocat, velut e Perſide oriundos) extremos fines inſidebat, & implacabili odio Romanos (id eſt, Græcos) perſequens, agendis prædis ex horum agris delectabatur, præſertim illo tempore, quo res Iconienſes fluctuabant, mirificeque Tancharorum impreſſionibus turbabantur. Ergo Turcomani tunc erant infami vocabulo inſtar illorum prædonum, quos nunc Marteloſos & Vſcochos (vnde Scacchorum ſiue

ſiue latrunculorum nomen) vocamus. Prætor quidem tunc Michaëlem Palæo-
logum, ad Iathatinem Sultanum Muſulmanorum ſe conferentem, ab his Tur-
comanis omni comitatu & ſupellectile ſpoliatum fuiſſe narrat, nec quidquam
ſuorum ab eis potuiſſe recipere, licet hinc inde dimiſſis mandatis, Sultanus impe-
raſſet: vt ſpoliato tam corpora, quam res ademtæ reſtituerentur. Alcairenſem
Sultanum annales more Turcico nominant Ægypti Syriæque Sultanum, ab au-
læ ſiue regiæ loco. Cairum Laonicus antiquam Memphim facit. Al, vt articulus,
additur. Vox ipſa ſignificat vrbem, excellentiæ cauſa: quod vrbium maxima ſit.
Hodie Turcis & Arabibus incolis Miſzir adpellatur, a vetuſtiſſimo tam Ægypti,
quam Ægyptiorum nomine, Mizraim.

CHEMES. MVEIGE. BEALBEC.

Ciuitas Syriæ Chemes, olim dicta fuit Emiſa: Gregorio Emiſeno alumno 62.
clara, cuius exſtant octo libri de homine, qui nonnullis in exemplaribus non re-
cte Gregorij Nyſſeni noſtri nomen præferunt. Ortelius notauit, quod Turcis &
Arabibus ſit Hamſa. Sed heic Chemes legitur, quod aliorum ſcripturæ vicinius,
quibus Hames vocatur. Fit eius apud Aythonum his verbis mentio: Ciuitas Sy-
riæ Hames, quæ Camela hodie adpellatur a pluribus. vbi videndum, an non pro
Camela, ſcribi debeat Cameſa. Mueige Turcis eſt, qui Græcis hiſtoriis nomina-
tur Moauia & Matia. Curſorem dixi, quem Turci Pec aut Peic, noſtri lacquei-
um dicunt. Bealbec Syriæ cauæ ciuitas, Poſtello Balbec, priſcis Heliopolis fuit.

CARABAG. VNGRA.

Ad Carabagum hibernaſſe Temirem tradunt annales, vrbem ſiue Parthiæ, 63.
ſiue Perſiæ: quibus nominibus indifferenter vtimur, pro ea regione, quæ Turcis
eſt Aiem, vel Aiem vilaget, de qua ſuperius dictum numero notarum ſecundo.
Vox Carabag ſignificat lingua Turcica vineam nigram. Chalcocondyles ſcripſit,
Temirem ſolitum ſe recipere Cheriam: quod primũ Sebaſtia, quod itidem Cha-
lepia (ſic interpres ſcripſit) Damaſcoque captis, fecerit. Ergo veri ſit ſimile, Che-
riam a Laonico dici, quæ heic Carabag nominatur, nonnihil mutato vel a Græ-
cis vel Turcis vocabulo. Engurim ſupra, numero notarum 10, diximus Ancyram
eſſe. Tantum heic addendum putauimus obiter, hanc etiam in edito Chalcocon-
dyle Vncram nominari: quod quum Græci mollius enuntient Vngra, propius ac-
cedit ad Turcicam adpellationem Enguri.

BVLCI FILIVS. DERVISLAR. MVSTAPHAE mors. Græcorum de Baiaſitis filiis errores.

De Bulcis & Bulcouitziis prolixe tractauimus ad notarum numeros 46, & 64.
54. Heic tantum hoc moneamus, iſtum Bulci filium (qui Turcis eſt Bulcogli) ex-
preſſe nominari a Spandugino Georgium, Seruiæ Deſpotæ filium: cuius maio-
res & poſteros continuato ſuperius ſtemmate complexi ſumus. Ac temporum
ſane ratio Spandugini ſententiæ nequaquam aduerſatur. Deruiſij ſeu Deruiſla-
ri ſunt illi quidem apud Turcos aliqua ex parte Calogeris Græcis, monachis no-
ſtris adfines, vti ſuperius indicatum: ſed aliis tamen de cauſis (modo Paulum
Tomorreum, fratrem Georgium Vngariæ perniciem, & alios de noſtris ex-
cipias) ea comparatio, quod vulgo ſolet dici, claudicat. Quippe quum vniuer-
ſa lex & religionis profeſſio Mahumetana ſanguinaria ſit, ſpeciem Turci quidem
religioſæ pietatis in legis peritis ac Deruiſiis ſuis requirunt: at interim ab agendis
eos rebus, tam pace, quam bello, præſertim contra Chriſtianos, & hoſtes reipu-
blicæ ſuæ, nequaquam arcent: ſed magis etiam, quam ceteros, deuouere vi-
tam ſuam pro religione, proque lege patria, ſuos illos religioſos volunt. Hinc ali-
quot in Vngaricis finibus captos a noſtris recordor, viros ceteroquin alicuius au-
ctoritatis & exiſtimationis, qui Deruiſlaros ſe profitebantur. Hinc in vita Muche-
metis primi ſeditionem Torlacis monachi Turcici, & in vita Baiaſitis II, Seacho-
culis eremitæ ſanguinarij pugnas, & cædes, & graſſationes immanes, quibus mul-
ta millia hominum abſumta fuerunt; & in vita denique Soleimanis, ad annum

Chriſtianum, 1526, Calenderis Zelebis & Deruiſiariorum motus ac prœlia legimus. Hac ergo de cauſa Seruianos illos fortiſſime pro Baiaſite dimicantes Bulci milites, truculentos ac feroces Deruiſios adpellabat Temir, qui ſe vitamque ſuam pro ſalute ſuorum animoſe deuouiſſent. Germanum vero Baiaſitis filium Muſtapham hoc prœlio periiſſe diximus ex fide horum annalium antehac aliquoties, idque licet Sultanus Muchemetes primus, itemque Murates II poſt mortem patris ſæpius verum eſſe proteſtarentur: tamen vſque adeo Græcis impreſſa de hoc diuerſa erat opinio, Muſtapham vt alium, pro legitimo ſe venditantem, obuiis vlnis exciperent, & armis contra Muratem magna cum imprudentia, maloque ſuo, tuerentur: offerente ampliſſima quæque Murate, modo neutrius a partibus ſtarent, ac ipſos inter ſe rem armis decernere paterentur. Conſimilis huic Græcorum eſt error de Baiaſitis filio, quem fidium (ſic enim chordas interpres reddidit) opifex Pruſæus incolumem Byzantium perduxerit: quum tamen nulla fiat in annalibus Alis cuiuſpiam, Baiaſitis filij, mentio; nec ab ipſo quidem Laonico, quum alibi Baiaſitis filios recenſet. Notandum magis, quod etiam Mulſumane regnante narrata Moſe Ieſuque fratribus occultatum fuiſſe Pruſæ puerum Muchemetem apud illum ipſum opificem chordarum, a quo Muchemetes hoc opificium didicerit. Et factum id ſcilicet a Moſe, omnium crudeliſſimo, vel ipſo Laonico teſte, ne ab aliis carus ſibi puer occideretur. Muchemetem vero iam grandiuſculum inde profugiſſe ad Alurim Caramanum, a quo adiutus, ſeruatori ſuo Moſi bellum intulerit: ſed victum confugiſſe ad Alim fratrem, exſulem ac inopem, & quidem Conſtantinopolim: vbi nonnihil reſpirauerit, collectisque ſuorum reliquiis, denuo tentare belli fortunam decreuerit. Hæc Laonicus de puero Muchemete, chordarum opificis diſcipulo, pæne pueriliter, nec vero multas ob cauſas conſentanea. Magis idonei rerum Turcicarum ſcriptores, ipſi Turci, tradunt rebus Temiriano prœlio deſperatis, Baſſas abduxiſſe ſecū, arrepta fuga, maximum natu Baiaſitis filium Soleimanem, veluti legitimum patris in imperio ſucceſſorem: & illorum exemplo Muchemetem, non puerum, (vt Laonicus putauit) ſed copiarum ex imperio paterno quarumdam ducem, ſuis itidem rebus vti conſuleret, Amaſiam cum ſuis ſe contuliſſe: quo loco deinceps eum vixiſſe, non ſemel annales tradunt: & indidem cum exercitu contra Muſam fratrem mouiſſe, poſtquam interfecto Soleimane, vindicem necis ipſius ſe profeſſus eſſet. Quæ res, meo ſane iudicio, dignæ ſunt hominum hiſtoriæ ſtudioſorū obſeruatione: quum in publicatis hactenus ſcriptis hiſtoricis, nihil intricatius de Turcicis rebus reperiamus, quam quæ de hoc ipſo tempore ſummæ Turcorum infelicitatis, memoriæ prodita legimus.

SEMERCANT. BAIASITIS MORS.
Annorum ratio.

65. Regionis Zacatainæ, cuius incolæ id temporis imperio Temiris parentes, Laonico Tzachataides nominantur, caput eſt vrbs Semercant, hodie mercium Indicarum emporio celeberrimo Septemtrionalibus etiam nota. Samarcanda plerumque vocatur, edito Laonico Samrachanta, litteris tranſpoſitis, pro Samarchanta. Sunt qui dictam putant a Sem, Nohæ filio, quorum opinioni Turcorum pronuntiatio Semercant adſtipulatur. Maracandam Sogdianę veteribus adpellatam exiſtimant aliqui. Ceterum Baiaſitem ex animi ægritudine doloreque mortuum ſcripſit Chalcocondyles, cui Turcicæ narrationes non aduerſantur: ſed addunt, hoc mœrore velut ad deſperationem adactum, mortem ſibimet ipſi conſciuiſſe. Quod dilucidius exponens Theodorus Spanduginus, ait Baiaſitem, ſpe libertatis amiſſa, cōſtituiſſe cum animo ſuo ſeipſum occidere. Sed quum nullum eius peragendæ rei modum inueniret, tam denique diu caput alliſiſſe illi caueæ de ferro factæ, qua tenebatur incluſus: donec præ furore fremens ac frendens, miſere ſibi mortem adferret, tyrannique vita, ſecundum poëtam, indignata ſub vmbras fugeret. Interpres Laonici pugnatum notat inter Baiaſitem & Temirem anno Chriſtiano 1397. Mortuum Baiaſitē ſcribit Franciſcus Sanſouinus anno 1398, Geufræus anno 1400. quos equidem falli opinor. Quippe ſecundum

rationes accuratas annalium deprehendimus, commiſſum fuiſſe prœlium anno vel 1399, vel 1400. Gilderunem vero mortuum anno 1403. Similiter in annis regni huius erratum a Laonico, qui 25 numerat, pro ſolis 14: de quo vide ſupra, numero 47, notata.

CASTAMONI. CONGERI, CONGI.

Claudiopolis ciuitas eſt Honoriadis, in Ponto prouincia, quam nou. Leonis Aug. metropolim facit, eique præter alios epiſcopatus, Heracliam quoque Ponticam ſubiicit. Hanc Marius Niger recenti nomine dici putat Caſtamenam, ſiue Caſtamonam: ſed fallitur, quum rectius Caſtromena ſit Claudiopolis. Caſtamona vero ſita longius eſt, verſus Sinopen opidum Helenoponti, & Paphlagoniam. Tam Sinopes, quam Caſtamonæ nomina, cum ipſis opidis, ſuperſunt: vti videre eſt in annalium ſupplemento noſtro, ad annum Chriſtianum 1584. Iſtic enim tunc Oſman baſſa Vezirazemes contra Perſas iturus, militem in hibernis habuit. Menauinus alicubi Caſtemolen nominauit. Cedrinus in Michaële Stratiotico ſiue militari, Caſtamonem adpellat, & in Paphlagonia collocat his verbis: Caſtamonem in Paphlagonia ſuam veniunt, quæ ſane Caſtamon domicilium erat Magiſtri [Officiorum] Iſaaçi Comneni. Prætor Græciæ noſter Caſtamonam vocat in hiſtoria ſua, de Michaële Palæologo, poſt victos a Tataris Iconienſes, hæc commemorans: Michaël Comnenus, hoc prœlii euentu, cum maximo Perſicorum exercituum duce, quem Peclarpacem Perſæ (hoc eſt, Iconienſes Turci) vocare ſolent, in viam ſeſe dabat: adeoque pluribus vna diebus iter faciebant, quum hoſtem ſibi a tergo inhærentem haberent, horiſque ſingulis cum eo dimicarent. Tamdem feſtinabundi Caſtamonam perueniunt, iuxta quam domus indicati Peclarpacis erat. Hactenus Prætor. Quæ vero heic Congeri nominatur, eam ipſam eſſe puto, quam in Anatoliæ tabula Congi ſcriptam legimus, haud procul à Caſtamona diſſitam. 66.

GENVINI BAIASITIS FILII SECRETI a commenticiis.

Quæ de Baiaſitis liberis hoc loco non multis verbis exponuntur, diligenti 67. conſideratione memoriaque digna ſunt. Quippe quum illi de Turcorum ſententia, non plures numero, quam ſex omnino fuerint: quid aliud ſtatuamus, quam reliquos hactenus nobis obtruſos, velut in iudicio ſtatus ab ipſis Turcis condemnatos, pro genuinis deinceps adgnoſci non debere? Neque vero vel vnum, vel alterum dumtaxat hoc iudicium tangit, ſed reiiciendi omnino totidem veniunt, quot extra controuerſiam legitimi cenſentur: nimirum hi ſex, Orthobules, Mulſumanes, Cyriſcelebis, Alis, Ieſus minor, Muſtaphas cognomento Duſmes: cum primi ex his Orthobulis filio Ziche, quem ipſum quoque Turci ceu cretum Oſmanidarum ſanguine nō adgnoſcunt. Interim vero pro duobus exploſis, duo ſuccedunt hactenus quidem ignoti, ſed a Turcis pro legitimis adgniti. Gilderunis filii pro Duſme Muſtapha, Muſtaphas Zelebis, amiſſus in pugna contra Temirem: pro Ieſu minore, Caſanes Zelebis.

A QVO NECATVS FVERIT ISA. CONSTANtinus pro Manuele Græcorum imperatore.

Scripſit Laonicus, inter Mulſumanem Ieſumque maiorem geſta fuiſſe de 68. imperio bella, quorum tamen annales hi non meminere, tamdemque Ieſum a Mulſumane peremtum. Eius parricidii culpa Mulſumanem, hoc eſt, Soleimanem profecto immerentem onerat, cuius auctorem Turci Muſam produnt, quibus cum ipſa rerum geſtarum ſeries conſentit. De nomine Conſtantini, quo Turcos Græcorum imperatores omnes adpellaſſe, numero notarum 51 diximus, exemplum heic aliud habes. Is enim Græcus imperator, ad quem narratur Emir Soleimanes obſidum loco miſiſſe ſororem ſuam, fratremque natu minimum, non Conſtantini nomen habebat: ſed Manuelis, ex Palæologina familia, cuius & ſuperius facta mentio.

SEDES IMPERII TVRCICI DIVERSAE.

Quanam cærimonia Sultani Turcici regnum auſpicari conſueuerint, ex- 69.

poſitum a nobis eſt prolixe in annalium ſupplemento, initio regni Selimis II, quod incidit in annum Chriſtianum 1566. Solebat autem hoc in ea fieri ciuitate, quæ ſedes eſſet imperii. Principio Turcis ea fuit Pruſa Bithyniæ, paullo ante mortem Oſmanis ab Vrchane filio capta: quæ licet honorem hunc non diu retinuit, ex priſtina tamen prærogatiua meruit, vt longiſſimi temporis ſpatio Sultani Turcorum mortui paternis & auitis iſtic monumentis, etiam diu poſt captam Conſtantinopolim, ſicut in vita Sultani Selimis II de Achmete Corcuteque fratribus ibidem ſepultis videre licet, inferrentur. Poſtquam vero tranſuectis in Europam copiis, Murates I, Vrchanis F. Oſmanis N. Hadrianopolim cepiſſet: eodem & regni ſedes ex Aſia commigraſſe videtur, quod recte ſe facturos Sultani ducerent, ſi rebus Anatolicis iam tranquillioribus, præcipuum militiæ robur Hadrianopoli velut in excubiis haberent: vnde, momentis rerum ex vſu ſuo gerendarumque animaduerſis, progredi paullatim latius, & in Europæ viſcera graſſari poſſent. Sanſouinus exiſtimat, primum omnium Muchemetem, Gilderunis filiũ, huc imperii ſui ſedem tranſtuliſſe, quod vrbium Thraciæ facile caput eſſet Hadrianopolis. Sed ante Muchemetis etiam tempora certum ſiue regiæ, ſiue Portæ Oſmanicæ locum, Sultanos priores Hadrianopoli conſtituiſſe: pluribus ex locis Laonici manifeſtum eſt. Quippe de Mulſumane loquens: Profectus, inquit, Hadrianopolim, regni ſedem, (hoc eſt, quæ regni ſedes erat) regnum ordinauit. Et paullo ante de Moſe: Hadrianopolim, ait, quæ regni ſedes eſt, profectus; ibidem rex declaratur. Quam vero ad vrbem tranſlata tertium fuerit Porta, nemo non nouit.

GERLE. DOLAP. SOLEIMANIS MORES.

70. De Iſuendiarum ditione ſuperius explicatum numero notarum 13, qua & Gerle comprehendebatur opidum. Id nota 19 diximus in tabulis Geographicis corrupte ſcriptum inueniri Gerede pro Gerele. Narrant vero annales, Soleimanem caſtra propter Gerlen, ad ripam fluminis, locaſſe. Non exprimitur eius fluminis heic nomen, ſed in Anatoliæ deſcriptione Dolap vocatur. Soleimanis indolem Chalcocondyles quoque ceu bonam prædicat, eique magnas virtutes tribuit: ſed eadem eum Turcis de perpetuis eius potationibus & luxu commemorat, quæ homini minus rerum ſuarum prouido ſollicitoque, tandem exitium adtulerunt.

VALACHIA CARABOGDANIA. Nemetſaſſii. Iſlach. Gallicia. Vaiuoda. Murze. Bogdan.

71. Dacia quondam adpellabatur ampliſſima regio, quæ Tranſſiluaniam cum vtraque Valachia continebat. Et cingunt ambæ Valachiæ Tranſſiluaniam, quarum vna maioris nomen habet, altera minoris. Maior ad Euxinum mare ſe porrigit, & noſtris Moldauia, Turcis Carabogdania, quaſi nigra Bogdania, ſiue Bogdani regio, dicitur: a frumento nigro, cuius eſt ager ille feraciſſimus. Gallicus, & alter Chalcocondylis interpres, Podoliam perinſcite faciunt, regionem iuris Polonici. Minor propter Danubii ripas extenditur, & plerumque Tranſalpina, Bonfinio Montana quoque, ſicut & aliis, nominatur. Vlachiam vocauere Græci, & incolas Vlachos: pro quibus interpretes Zonaræ, Cedrini, & aliorum hiſtoricorum reddidere Blachiam & Blachos, contra molliorem pronuntiandi rationem Græcorum: quos imitantes Turci, non Iblach, ſed Iflach dicunt. Nomen Valachorum non a Flaccis Romanis, origine fabuloſa, quæ pluribus tamen placuit: ſed a Germanis noſtris profectum arbitror. Habuerunt enim vicinos Daci Germanos, puta Quados, Gothos, Gepidas; in quorum agro, qui nunc Cepiſienſis dicitur, incolæ præſertim Caſemarco vicini ſe Nemetſaſſios hodieque nominant, voce de Nemetis (ſic Vngari Germanos adpellant, vt Venedæ nationes Nemitzos) & Saſſiis compoſita, quæ Saſſios ſiue Saxones Germanos ſignificat. Germani vero pleriq; tã Italos, quam Gallos, (qui Germanis ſunt Walli, ſicut Gilimer nomen Gothicum eſt Wilmer. Et in Anglia quoq; Wallorum nomen priſcis in-

colis

colis prouincialibus, ab Angloſaxonibus noſtris inditum, manet) vocare ſolent Walchos & Waliſchos: quorum linguæ prouinciali quum lingua Daciæ, quæ ipſa quoque Romanorum prouincia quondam fuit, adfinis eſſet: idem a noſtris Walchorum nomen accepere, quod denuntiatione molliori mutatum in Walachos. Suffragatur huic opinioni meæ vetus etiam Galliciæ nomen, frequens in antiquis Vngariæ regum titulis, quo Valachia ſignificabatur, eadem cum Gallis & Italis vtens lingua, ſicut & nunc adfinitatem aliquam cum eorum lingua prouinciali retinet. Vaiuodæ vero nomen generaliter ſignificat præfectum militum, quem capitaneum vulgo vocant. Sed apud Vngaros vt olim, ſic etiam hodie, duæ ſunt adpellationes adminiſtrationum maximarum: vna Bani, de qua ſuo loco, ſcilicet mirum capite 174, plenius dicturi ſumus, altera Vaiuodæ. Banus eſt præſes regius in aliquo ex regnis Vngariæ adiunctis. Vaiuoda vero præſes dicitur, loco regis adminiſtrationem habens in aliqua prouincia, puta Tranſſiluania, Valachia maiori, Valachia minori: ſed ea lege tamen, vt gubernatore ſit inferior. Vaiuodæ Valachi, poſtquam ab Vngariæ regum obœdientia ſe ſubtraxiſſent, more Græcorum Deſpotæ, de qua dignitate ſuperius numero notarum 54 prolixe dictum, pro Vaiuodis audire maluerunt, quaſi ſi principes eſſent abſoluti: nec regibus ſubiecti, ſed potius dignitate regibus proximi. Verum vſuuenit eis, quod Græcis accidiſſe conſtat, qui maximas ad anguſtias redacto imperio, titulos ampliores excogitarunt: vti nunc etiam apud Auſones nonnullos in ipſo propemodum amittendæ libertatis articulo conſimilia quædam adfectare, præter morem maiorum, videmus. Deſpotarum certe nunc illorum ea ſub Turcica ſeruitute condicio eſt, mancipiorum vt nomine potius, quam principum, cenſendi veniant. Sed pergendum ad alia. Valachorum ille Vaiuoda, quem Annales hi Murzen vocant, Laonico Mirxes dicitur, Bonfinio Merches, hoc eſt, Marcus. Reperitur apud eumdem Laonicum & Mirdan, Valachiæ principis nomen, compoſitum ex hoc ipſo Mirx & Dan ſiue Gdan. Nam & ipſa regio Bogdaniæ nomen accepit a Bogdanis ſiue principibus ſuis, qui vocabulo ſane pio dicuntur Bogdani, tamquam Dei munus, vel Theodoſii, vel Theodori, vel Dorothei. Meminit huius vocis & Cedrenus in Baſilio Bulgaroctono, quum ait: Occurrit etiam imperatori Bogdanus, caſtrorum interioris regionis toparcha ſiue regulus.

SAMOBVNOGLI. AZAPI VEL AZEPI.

Laonici locus emendatus. Emir Halem.

Quem heic annales Samobunogli, ſiue filium Samobunæ vocant, infra 72. Scheich Bedredin adpellatur, vbi de ſeditione per ipſum mota prolixæ ſunt narrationes. Stipendiariorum nomine intelligunt Azapos vel Azepos. Laonicus alicubi peregrinos dixit, more Græco, quibus Xeni vocantur, id eſt, peregrini, qui ſtipendiis conducti militant, hoc eſt, qui ſunt miſthophori, ſicut idem adpellant. idem alibi: Turcorum pedites, ait, quos Azapidas vocant. Et omnino militiam hi pedeſtrem obeunt, licet alio libri octaui loco legantur hæc verba in vita Muchemetis II tunc Beigradum oppugnantis: Azapides (quos Huſſarones noſtri vocant) diripuerunt forum. Rex clamabat, vt eximerent eorum puellas. Heic primum lector obſeruet, Azapidum nomine pedites Vngarorum ab auctore intelligi, qui regis ſiue Sultani Muchemetis forum, ſcilicet caſtrenſe rerum in exercitu venalium, diripuerint. Ergo quæ interiecta verba ſunt, Quos Huſſarones noſtri vocant, gloſſema ſunt interpretis imperiti, Azapidas pro Huſſaronibus accipiendis: quum Azapidæ pedites ſint, Huſſarones equites. Deinde puellas eximere dixit, quum Græci Laonici verba ſignificent, oculorum coras ſiue pupulas aut pupillas eruere, vel effodere, quod paullo melius adiectis margini verbis redditum, Vt hoſtium oculos exſculperent. Præfectus autem ſigniferorum Turcis eſt Emir Halem, cuius ſupra, numero notarum 14, facta fuit mentio. Sane magnum huius officium eſt, & fructuoſum, dignitateque proximum ab Aga Genizarorum. Sed Officiorum Portæ, tam eorum, quæ intra ſataium, quam quæ foris ordinata ſunt, expoſitio plena, locum poſcit alium.

MVSAE SIVE MOSIS CRVDELITAS.
Lazarus, pro Stephano Seruia Deſpota, Lazari filio.

73. De Vidina dictum numero notarum 49, de Buruuada & Matera deinceps, loco magis idoneo, ad annum Chriſtianum 1444, dicetur. Muſæ ſiue Moſis crudelitatem, & iracundiam, ac tyrannidem in ſuos, Laonicus etiam commemorat, partim his verbis: Moſes iræ imperare non poterat, ſed præceps in eam ferebatur, quidquid illa dictaſſet, faciens: partim alio loco, verbis conſimilibus: Optimus quiſque indignabatur, ob Moſis violentiam & tyrannidem. Cauſam vero, cur bello Seruiæ Deſpotam perſequeretur, Laonicus expoſuit: quum recitat, eum a Deſpota deſertum fuiſſe, Græcorum perſuaſionibus adducto, Mulſumanis vt partibus ſeſe adgregaret, quod Moſes ægerrime tulerit. Et Deſpotam hunc annales vocant Lazarum, quum tamen ex hiſtoria conſtet, hæc a Stephano geſta, Lazari filio, Georgii patre: quo de ſuperius numero notarum 54 tractauimus.

GEIVISE, GEBISE. LIBTSSA, LEBVSA.
Aſtacus. Sinus Aſtacenus. Intzu.

74. Geiuiſe opidulum eſt Bithyniæ, ſitum ad Nicomedienſem, vel Aſtacenum potius antiquitus dictum ſinum, in ipſa via, qua Conſtantinopoli, quæ hinc itinere bidui abeſt, Nicomediam itur. Ea vero vlterius a Geiuiſe diſtat vnius itinere diei. Geographica Natoliæ deſcriptio Abrahami Ortelii Geiecen habet, voce nonnihil mutata: Busbequius in itinerario Gebiſen ſcribit, additque putari, hanc olim fuiſſe Libyſſam, Hannibalis ſepulcro celebrem. Ego pace tanti viri Geiuiſen hanc, ſiue Gebiſen, non Libyſſæ reliquias arbitror, ſed Aſtaci. Nam Libyſſa longius a ſinu remota eſt, verſus Bithyniæ mediterranea, & vrbem Nicæam: hodieque vocabulo propius ad Libyſſam accedente, Lebuſa dicitur. Aſtacum vero propterea puto nunc eſſe Geiuiſen, quod heic in amœniſſimum illum maris ſinum proſpectus pateat, quem ab Aſtaco, quondam hoc loco ſita, veteres adpellauerunt Aſtacenum: vt paullo vlterius idem, mutato nomine, Nicomedienſis dicitur. Aſtacus ipſa, cum Aſtaceno ſinu, ſic ab aſtacorum copia, quæ cancrorum marinorum ſpecies eſt, nomine vulgo Græcis hodieque Conſtantinopoli noto, mihi quidem videtur adpellata. Quæ paullo poſt nominatur Intzua, pagus aut vicus eſt ignobilis, haud procul a Tzutulo ſitus in itinere, quo Conſtantinopoli Selybriam, & vlterius Hadrianopolin itur. Eius deinceps quoque fit mentio in extremo Selime I, qui correptus iſtic peſtilenti morbo fuit, quo ſubito periit.

AKENZI, VEL ACANZII.

75. Sine ſtipendio militant apud Turcos Akenzi, ruſticum genus hominum, ſicut apud Vngaros Haiduchi. Quidquid conſequi prædæ poſſunt, ſibi retinent: non totum tamen. Quippe non aliarum dumtaxat rerum ſuarum, quas poſſident; verumetiam omnis tum prædæ, tum lucri, quod in bellis percipiunt, decumas Sultano ſuo ſoluere coguntur. Itali genus hoc militum ſua lingua Venturerosadpellant, priſcis Volones dicti fuiſſe videntur: vnde Callimachus Experiens non ineleganter noſtros Cruce ſignatos, Volones nominauit.

MICHALOGLI. TOCAT.

76. Prima nominis Michalinorum, ſiue Michalogliorum, ſiue Michalidum mentio, in his quidem annalibus, hoc loco reperitur. De his dictum a nobis antea numero notarum 27. Vrbs Tocat, quo relegatus fuiſſe dicitur Mechemetes Michaloglius, exiſtimatur a pleriſque, quos inter & Marius Niger eſt, reſpondere veteri Neocæſariæ, quam in Cappadocia collocant, ipſam quoque prouinciam Cappadociæ Toccatum adpellante Pineto: quum Leonis Auguſti Nouella de Thronis, Neocæſariam facit metropolim Ponti Polemoniaci. Tocatam hanc noſtram Laonicus Tochatam ſcripſit, nec deſunt, qui malint eam referre ad Armeniam. Bellonio certe Niſar eſt Neocæſaria, nomine recentiori, quod paullo propius ad priſcum illud videtur accedere. Pedites, quorum dux in Valachiā profugiſſe dicitur, paullo ante dicti fuere ſtipēdiarii, Turcis Azepi, de quib. num. 72.

VARSAC, SIVE VERSAC. CONIAE BEGVS.

Opidum Caramaniæ ſiue Ciliciæ, quod annales Varſac & Verſac adpellant, in Anatoliæ tabula Geographica Verſageli ſcribitur. Coniæ princeps, ſiue begus Iconii, Caramaniæ princeps dicitur, ab aula ſiue regia Iconienſi. Et bello petiit hunc Muchemetes, propter ſocietatem cum Muſa: cuius adiuuandi cauſa Pruſam Caramanus obſederat, dum Muchemetes abſens, in Europa rem contra ipſum Muſam fratrem gereret. 77.

SAMPSONIS OPIDVM.

Huius ciuitatis Cedrinus & alii meminere, tamquam in Ponto prouincia ſitæ. Prætor Græciæ noſter ait, in illa regni vel imperii Græci confuſione, quæ a Flandris capta Conſtantinopoli exſtitit, Sabam quemdam pro ſe hanc vrbem Sampſonis occupaſſe cum tota vicinia, cui prius imperatoris Græci nomine præerat: ſtatimque ſubiicit mentionem Cappadociæ ſiue regni Trapezuntii, velut huic vicini, quod in poteſtate Dauidis Comneni tunc fuerit. 78.

ROMANIA. CVNVZA, CONOZVS. Tatarbaſar. Tatargoi.

Quum Tatari dicuntur in Romaniam ex Aſia migrare iuſſi, Romaniæ nomine Thraciam accipito, cuius hoc annalium loco expreſſum caſtrum Cunuza, non procul abeſt ab vrbe Philippopoli, & Conozos Græcis nominatur. Caſtaldus in hodiernæ Græciæ tabula Geographica vocat Cognuzam, Italica Græcaque pronuntiatione. Nos in itinere noſtro per hæc ipſa loca proficiſcebamur, & in opidulo quodam pernoctantes, ibidem deprehendebamus ex ipſo nomine loci, fuiſſe regionem hanc olim Tataris, huc velut in coloniam deductis, ad inhabitandum conceſſam. Nam opiduli nomen incolæ dicebant eſſe Tatarbaſar, quæ vox emporium ſiue forum Tatarorum ſignificat. Nec longius, quam ſex aut ſeptem horarum itinere, diſtat a Philippopoli. Ponitur ibidem a Caſtaldo Tartagi, prorſus vbi Tatarbaſar viatoribus ab Hæmi iugis altiſſimis in plana Thraciæ deſcendentibus occurrit, in æquore ſpatioſiſſimo, longeque pulcherrimo ſita: quod nomen a Tataris itidem videtur deriuatum, fortaſſe Tatargoi ſcribendum, quod Tatarorum eſt pagus, & idem ſcilicet cum Tatarbaſar. 79.

MANISSA. TORLAC.

Turci Maniſſam vocant vrbem Aſiaticam, quæ Græcis eſt Magniſia, Latinis Magneſia. Sanſouinus & alii non recte Mangreſiam putant hodie nominari. Sunt autem in Aſia minori ciuitates huius nominis duæ, quarum vna dicitur ad amnem Mæandrum ſita Magneſia. Hanc Epheſinæ metropoli nouella Leonis Auguſti ſubiicit. Alteram ad Smyrnenſem metropolim refert, amœniſſimo ſitam verſus Ægæum mare loco. Supereſt etiam nunc vtraque, ſed poſteriorem illam puta, quam Sultani Turcici filiis ſuis inhabitandam adſignare ſolent inueterata conſuetudine: ſicut ibidem diximus ſupra, iuſſu paterno iam Muchemetem, vnicum Sultani Muratis III filium, degere. Torlac, nomen eſt apud Turcos certi generis religioſorum, diuerſa quædam a Calenderum & Deruiſiorum profeſſione ſequentis inſtituta: de quibus omnibus ſuo dicendum aliquando loco. Et hic ille Torlaces monachus ſiue religioſus eſt, cuius obiter mentionem ſupra fecimus numero notarum 64. De Serris antea dictum numero 43. Salonicam vulgo notum priſcis dictam fuiſſe Theſſalonicam. 80.

SCHEICHE. SOPHI. PRIMA SOPHIlariorum ſeditio.

Sunt hæc quoque nomina ſiue ſacerdotum, ſiue peritorum Mahumetanæ legis, & eiuſdem interpretum. Scheiches apud Turcos pæne pro viris ſanctis habentur, veluti qui animarum curam gerant. Ex horum numero quemdam ſibi deligit etiam ipſe Turcorum Sultanus, quem in omnibus, quæ ad ſalutem animæ ſuæ pertinere putat, conſulit. Ceterum hoc loco prima notanda Sophilariorum in annalibus hiſce mentio, de quibus infra ſuo dicturi loco ſumus. Eorum nomen non a Græco Sophos, quod ſapientem ſignificat, ſed a Sophi, voce Arabica deriuatum eſt, qua denotatur lana. Nam hi Sophi profitentur religionem ceteris 81.

Mahumetanis nouam, quæ præcipit inter alia, ne caput faſtu quodam lineis ſpitis inuoluatur, quod Turci factitare ſolent: ſed vti capitum regumenta dumtaxat humilitatis modeſtiæque declarandæ cauſa, de lana conficiantur. Plura de his, vbi deinceps ad Sophinorum mentionem peruentum fuerit, expoſituri capite 188 ſumus.

ANNI MVCHEMETIS. ISMYR IN ANATOLIA.

82. Redegimus ſupra, numero notarum 47, Sultanorum annos, quibus regnarunt, ad certos numeros. Ibi traditum inter alia, Muchemetem primum octo dumtaxat annis imperaſſe. Licet hoc colligere de Turcicis annalibus, qui principium regni Muchemetis ad annum Mahumetanum 816 referunt, anno Chriſtiano 1414 reſpondentem: mortuum vero notant eumdem Muchemetem anno ſuo 824, qui noſter eſt 1422. Ergo dumtaxat annis octo rebus præfuit. Hoc ideo ſignificandum putaui, quod loco prius indicato ſcripſerim ex Sanſouino, regnaſſe Muchemetem annis 17, pro quibus 12 annos Chalcocondyles poſuit: quum accuratior ſit annalium Turcicorum computatio. Ciuitas Iſmyra Turcis dicitur, quæ Græcis eſt in Aſiæ minoris Ionia nobilis illa Smyrna.

MVSTAPHAS ALIENVS, IN OSMANIDArum ſe familiam ingerit. Exemplum huic ſimile de Voldemaro Brandeburgico.

83. Ne mirum aliquibus videatur, potuiſſe Duſmen Muſtapham, pro Muſtapha Zelebi, dudum amiſſo Baiaſitis filio, ſe tanto venditare artificio, vt eius patrocinium non Græcus dumtaxat imperator, ſed etiam magni Turcorum principes, Smyrnæus ille Chuſeines begus, Aidinenſis, Sarchanienſis, Menteſianus, Chemidenſis, ſuſciperent: libet heic ex annalibus manuſcriptis exemplum ſubiicere ſimillimum de quodam, qui 60 plus minus ante hos Duſmis Muſtaphæ motus annis, ſe principem Brandeburgicum, Imperii Romani ſeptemuirum, mentitus fuit. Et ipſis hæc annalium verbis, e lingua Germanica Latine redditis, exponemus. Anno (inquiunt) 1348 Rudolphus Saxoniæ Dux ſecum ipſe diſpiciebat, qua via Ludouicum Bauarum, Ludouici Auguſti Bauari filium, principatu Brandeburgenſi pellere poſſet, quod quidem parum abfuit, quin perficeret. Diuulgabat enim, Marchionem Voldemarum Brandeburgenſem, qui ante triginta & vnum annos amiſſus, peregrinationes varias priuati hominis habitu ſuſceptas obiuiſſet, nunc tamdem inuentum eſſe. Hoc modo productum in ſcenam molitorem quemdam, verum adſerebat eſſe Voldemarum Marchionem Brandeburgicum. Ille vero molitor in Saxonia ſecreto pluribus annis habitus, ea ſigna corporiſque notas, quibuſcumque fieri potuerat artibus & aſtu, acceperat: vt confidenter profiteretur, certis ſe probaturum documentis, vere ſe Marchionem Voldemarum eſſe. Mox ergo reperti denuo Voldemari Marchionis, tot ab annis amiſſi, fama per omnes regiones didita fuit: eoque rumore permotis multorum animis, complura caſtella, cum ciuitatibus & opidis, molitori deditionem faciebant. Si qui vero dedere ſe nollent, tam auxiliaribus Karuli Bohemiæ regis, & Imperatoris Septemuirûm quorumdam ſuffragiis electi, qui Bauaro infeſtus erat, quam Saxonis Rudolphi copiis, ad accipiendum molitoris imperium, adigebantur: adeo quidem, minor vt Brandeburgici principatus pars in poteſtate Bauari maneret. Tamdem intellectum, molitorem eſſe, qui ſe pro Marchione Voldemaro gereret. Qua de cauſa Daniæ rex, & Ludouicus Romanus, alter imperatoris Ludouici Bauari filius, Ludouici Brandeburgici frater, itemque Cracouiæ rex, & Stetinenſium Dux, ac plures Poloniæ Sileſiæque tunc ad Poloniæ iura ſpectantis proceres, cum Bauaro ſe coniungebant: quorum auxiliis adiutus, varias rerum difficultates vtcumque ſuperabat. Committebantur & diuerſa prœlia, nonnumquam vincentibus molitoris illius copiis, qui Marchionem ſe Voldemarum adſerebat: ac viciſſim Bauari militibus aliquando ſua quoque tropæa ſtatuentibus. Vna tamen in pugna quadam dimicatum a Bauari partibus ſane quam infeliciter, Ludouici Romani, qui Bauari frater erat, auſpiciis patum auſpicatis. Nam is vix ſaluus euaſit, captuſque magnacum

gna cum ficticii Voldemari gloria fuit ex partibus Bauari, Dux Rudolphus Palatinus Rhenenſis cum LXXIX nobilibus galeatis: quos inter XL Poloni numerabantur, & in his XIIII tum fratres, tum adgnati, qui eaſdem geſtabant galeas, & gente Zetlizia nati erant. Ea clades tantum de Bauari opinione deminuit, vt aliquot ab eo ciuitates deficerent, quæ prius ab ipſo ſteterant. Hoc modo totum triennium durante bello, tranquillo principatus Brandeburgici poſſeſſione Bauarus potiri non potuit: donec tamdem redactus in poteſtatem molitor ille, commenticius princeps, & ad ignis ſupplicium damnatus exureretur. Non ouum ouo magis ſimile, quam hic Voldemari molitoris motus, illi Muſtaphæ ſuppoſiticii conatui ſimilis erat. Ac ne quis inæqualem Duſmi fuiſſe Voldematum, ratione poteſtatis & imperii, quod adfectabat, ſuſpicetur: vt nihil de labefactatis Oſmanidarum viribus poſt calamitatem Baiaſitis dicam, ſaltim videamus ex ipſis aliorum annalium manu exaratorum Latinis verbis, quam potenti principi molitor ille ſuccedere voluerit. Anno, inquiunt, 1310 Voldemarus Brandeburgenſis Marchio, mortuis fratruelibus & patruis, diuiſum in multas partes totum ſolus illius tituli obtinuit principatum: & glorians in fortitudine ac magnitudine potentiæ ſuæ, curiam celebrem & famoſam indixit regibus & principibus, prope longeque poſitis: habiturum ſe nuptias cum filia patrui ſui ſignificans, & omnes miſſis veredariis ad huius ſollemnitatis gaudium inuitans. Eam tenuit in ciuitate maritima Roſtochio, ſita maris ad portum, vnde verſus Daniam, Sueciam, Noruegiam, & ad partes alias nauigatur: in quem etiam nauigia mercium diuerſarum de diuerſis & remotis regionibus adpellunt. In hac curia fuit rex Daniæ, cum duobus Ducibus, fratribus ſuis, & immenſa multitudine populi terræ ſuæ: Duces, Comites, Liberi Barones innumerabiles de Saxonia: Marchiones & magnates tam de illis, quam de exteris partibus, quorum numerus vix poterat æſtimari. Marchio manibus regis Daniæ miles cum magno decore inſignitur. Mille ſeptingenti nobiles, in hoc tirocinio, nouæ militiæ cingulo per Marchionem cum pompa maxima decorantur. Ibi Dominarum de diuerſis partibus formoſarum, ſicut & militum, innumerabilis exſtitit copia. Tentoria per campos erecta, ſcarlato circumdata, cum opperimentis, ſubſelliis, & ſtratoriis, velut aurum micantia videbantur. Putei pleni vino, cereuiſia, & medone, ad potandum: ſpecus repletæ carnibus, piſcibus, & frumento: naues onuſtæ ſpeciebus aromaticis, ad corporales explendas delicias, habebantur. Quæ quidem gloria poſt hæc in fauillam breui eſt redacta, propter nuptias illicitas, & faſtum gloriæ temporalis. Nam ipſe Voldemarus Marchio ſine herede deceſſit, & ad Imperium totus ille principatus ampliſſimus deuolutus fuit. Hactenus Annalium verba, quorum lectionem Magnifico Domino Hieronymo Beck a Leopoldſtorf, vt alia plura, debemus. Ex his autem liquido paret, non minoris fuiſſe momenti Voldemarianum hoc negotium, quam illud Muſtaphæum. Recenſeamus & alia, quæ in comparationem vtrimque venire poſſunt. A Muſtapha ſtabat Imperator Græcus iſtic, a Voldemaro ſtabat Germanus Imperator heic: & tanto quidem potentior, quanto Græcum imperium id temporis Germanico debilius erat. Præter Imperatorem cum Muſtapha coniuncti principes illic erant, heic Voldemarum quoque principes præpotentes fouebant. Debilitatam Muratis potentiam Græcus Imperator, & Turcici volebant principes, quod a Murate ſibi metuerent, ſuaque tueri pariter, & prius ab Oſmanidis ſibi per vim erepta recuperare niterentur: itidem volebat deminutas Bauari vires Karulus imperator Occidentis electus, quod illum velut æmulum, qui patrem habuiſſet imperatorem, non abs re ſibi ſuiſque rebus formidabilem putaret: volebat eumdem ditione Brandeburgica pulſum Rudolphus Saxo, ſtirpe Anhaltinorum ex Alberti Vrſ. poſteris editus, vt aliqua ratione principatum illum ſibi ſuiſque repetere tamdem aliquando poſſet, quem iure propinquitatis & adgnationis cũ Brandeburgicis principibus exſtinctis, ad ſe pertinere putabat. Triennio toto Murates imperio potiri quieto non potuit, defendente ſe iſtic Muſtapha, reſq; turbante Turcicas: heic triennio nec Bauarus vti frui Brandeburgica regione, nec vincet

potuit Voldemarus. Muſtaphæ triſtis fuit illic exitus, heic infelicior molitoris Voldemari. Muſtapham neci dedit iſtic laqueus, heic Voldomarum rogus abſumſit. Hoc modo cauſas, conſilia, perſonarum rationes, & rerum euenta fuiſſe conſimilia, reſpondentibus etiam temporibus ipſis, videmus: ideoque tam ſibi rebus omnibus gemina, tam illuſtria duo ſæculi vnius exempla, iucunda lectu, conſideratione digna, libenter heic ob oculos ponere ſtudioſis hiſtoriarum voluimus.

VARDARIVM OPIDVM. VARDARIVS amnis. Vardariotæ. Vardari. Verdari.

84. Quod legitur in annalibus Vardarium, Theſſaliæ opidum eſt, ad Vardarium flumen, quod Axium priſcos dixiſſe, Prætor noſter & alii notant, ad ſeptimum a Theſſalonica lapidem ſitum: licet foſſæ Vardariæ 100 milliaribus Græcis abſint a Theſſalonica, de quibus alibi. Meminit Leo Sapiens Auguſtus in nouella de Thronis epiſcopatus Vardatiotarum, quem metropoli Theſſalonicenſi ſubiicit. Et hoſce Vardariotas etiam Turcos nominat, tranſlatos aliunde ſcilicet huc, ad Vardarium fluuium. Scribimus autem Vardarium, more Græco: quum alii Bardarium malint, contra pronuntiationem incolarum, quibus eſt Vardari, & Verdari.

CHVSEIN BEG, GRAECIS ZVNAITES.

85. Quem Turcici annales Chuſeinem begum, Iſmyræ principem nominant, Laonicus Zunaitem vocat Smyrnæum principem: qui cum Duſme Muſtapha captiuus a Græcis cuſtoditus fuerit in Epidauri arce, nunc Monemuaſia ſiue Maluaſia, & in Imbro Lemnoque inſulis, quam diu Sultanus Muchemetes vixerit, cui quidem hac in re gratificati ſint. At Muchemete mortuo, Muſtaphas cum hoc liberatus, & Murati Muchemetis filio fuit oppoſitus, præſenti cum rerum Græcarum diſcrimine, ſicut idem prolixe commemorat. Obiter hoc etiam adiicitor, Zuanitem hunc dici Sanſouino, non Zunaitem: per oſcitantiam ſcriptoris, vt puto.

VLVBAT. LOPADIVM. LVPADI. Rhyndacus. Michalizi.

86. Monuimus ſupra, numero notarum 16, quod Turcis opidum minoris Aſiæ dicatur Vlubat, Laonico Lopadium eſſe, nunc vulgo Lupadi nomen habere. Melienſis Antonius, Podota noſter, cuius ſupra meminimus numero notarum 24, Lapidum quoque dici volebat. Sed heic addendum, non opidum dumtaxat eſſe Lopadium: ſed etiam lacum Lopadium & profluentem e lacu Lopadium amnem, eodem conſpici loco, & iiſdem adpellari nominibus. Licet hoc etiam perſpicue de Laonici verbis intelligere, quum res eaſdem referens, ait: Eo tempore caſtra Murataei metabantur prope Lopadium lacum, & regionem Michalicii vaſtabant: vbi lacus multis ambagibus per anguſtias in mare ſemet effundit, & ibidem pons eſt. Muſtaphas autem accedens, caſtra locauit iuxta oſtium fluuii, qui ex lacu promanat. Quibus in verbis quæ Michalicii regio vocatur, nunc Michalizi, tam ab huius nominis fluuio, quam ab opido dicitur: quod a Lapido ſiue Lopadio milliaribus Græcis 10 diſtat. Addendum & hoc, amnem Lopadium priſcis dictum fuiſſe Rhyndacum.

Falſo rumore dedito, res magni momenti confecta.

87. Præter illud ſtrategema, quo Mechemetes begus Michaloglius Muſtaphæos proceres ac milites in partes Muratis adtraxit; aliud etiam a Laonico memoriæ proditum eſt, quo ſingularis vafriciei commento res pariter ac ſpes omnes Muſtaphæ funditus euerſæ corruerunt. Ait enim, miſſis ad Græcorum imperatorem ac proceres, tam a Murate, quam Muſtapha legatis, Græcos tamdem re deliberata Muſtaphæis adſenſos, Murataeorum poſtulata reieciſſe. Tum vero Murataeos ſuorum in caſtra, maxima cum feſtinatione reuerſos, mox falſum ſparſiſſe rumorem, quo Græcos adfirmabant Muratis partes amplexos. Ea re per transfugas, vt fit, in hoſtium quoque caſtris didita, ſummopere perturbatos Muſtaphæos, quorum legati cum peroptato Græcorum reſponſo necdum adpulerant,

ſerant, abiectis animis vel Muratis ſe gratiæ ac fidei permiſiſſe, vel fuga ſaluti conſuluiſſe: quod ab ipſo quoque Muſtapha factum, Zunaite patritum ad principatum ſe recipiente. Memorabile profecto exemplum, quo pacto nonnumquam in bellis res maximæ rumoribus vel proſperis, vel aduerſis, cum dexteritate ſparſis, perficiantur.

BVGA. GVBA, PRO BVGA.

Quo loco ſita ſit Buga, ſatis intelligi poteſt de notatis ſuperius ad numerum 88.
24. A Lopadio non longe diſtat, habetque lacum, ex quo promanat amnis Buga, ciuitati cognominis. Recentioribus Iuba vel Guba ſcribitur, litteris tranſpoſitis. Amnis Buga, quem diximus, Lopadio flumini miſcetur: quod itidem Græcos olim Rhyndacum adpellaſſe, paullo ante notauimus.

GENVENSES QVIDAM IN EVROPAM MVratis II copias trans Helleſpontum, accepta mercede maxima, tranſportant.

Referunt Turci, Muratem, vt Muſtapham fugientem opprimeret, quum 89.
omnes ad Helleſpontum propter Calliopolitanum traiectum naues in terram ille ſubduxiſſet, mercatorum impoſitas nauigiis copias ſuas trans Helleſpontum vehi curaſſe. Quibus in verbis, quinam illi mercatores fuerint, non exprimitur. Sed Laonicus, rem diſertius exponens: Præuerterat, inquit, Amuratem Muſtaphas, Callipolim transfretando. Amurates vero nactus Ianuenſium nauim maximam, quæ forte adpulerat, cum gubernatore paciſcitur, vt ſecum Peregrinis & militibus Ianuæ, (ſtipendiarios & Portæ milites vertere debuit interpres) reliquiſque copiis, in Europam tranſueheret. Mercedem gubernatori ſoluit maximam, quantam pollicitus pecuniam fuerat, impigre numerando. Hinc ergo iam cognoſcitur, mercatores illos fuiſſe Genuenſes, quibus alii Muratem in ſingula tranſuehendorum capita ducatos ſingulos, alii binos ſoluiſſe memorant. Et notandus hic locus tam Laonici, quam annalium, propter noſtrorum alucinationes, quorum alii nauatam hanc Turcis aiunt a Genuenſibus operam tempore primæ Turcorum tranſiectionis in Europam, in quibus eſt Nicolaides, de quo ſupra dictum numero notarum 24: alii referunt ad id tempus, quo reſciſſis auctoritate Pontificis indutiis, quas Vladiſlaus Polonus Vngariæ rex cum Murate pactus fuerat, Eugenius IIII Pontifex, & Italiæ principes, Vngaro promiſerunt, ſe triremibus obſeſſuros Helleſpontum: quo minus ex Aſia Murates, vbi bellum contra Caramanum gerebat, in Europam tranſmittere, conatuſque Vladiſlai regis, Europa Turcos eiecturi, poſſet impedire. Quo ſane tempore, ſi Genuenſes tranſportandis Turcis operam Murati nauaſſent: ceu peſſime de tota meriti republica Chriſtiana, diris omnium deuoti fuiſſent. Sed hoc quidem eos Laonicus & annales hi crimine liberant, quum interim negari nequeat, hanc Genuenſium, priuatorum tamen hominum operam, in hoc tempore contra Muſtapham Murati præſtitam, non leue Græcorum rebus adtuliſſe damnum, ac proinde ceteris etiam totius Europæ populis Chriſtianis fuiſſe noxiam. Bolairis & Ezeæ planiciei loca ſuperius expoſita ſunt numero 25. Tantum heic obſeruandum, nomine Boleri ſiue Bolairis, etiam opidum heic ſitum intelligi. Mortis genus, quo Muſtapham Murates adfici iuſſerit, nimirum vt de pinna quadam murorum vrbis Hadrianopolitanæ ſuſpenderetur; a Chalcocondyle ſilentio præteritum, a Turcis memoriæ proditur.

LAZARI DVO, SERVIAE DESPOTAE, ſimul.

His annis Bonfinius cum vno Georgio, Deſpota Roxianorum ſiue Razia- 90.
norum, qui & Seruii, Muratem bella geſſiſſe ſcripſit. Annales vero Turcici tradunt, anno Chriſtiano 1427 Lazarum Deſpotam ſenem ditione ſua prorſus exutum: nihiloque minus anno ſequenti proximo Muratem, inſtaurato bello, Lazari regionem vniuerſam populatum eſſe. Quibus ex verbis equidem colligo, nomine Lazari ſenis intelligi Stephanũ, Lazari primi filium, quem Murates regno eiecerit: ſed ab eius filio receptam mox ditionem, a Murate direptam anno proximo

fuiſſe: Lazarum vero iuniorem hunc, Georgii nomen habuiſſe perſpicit ex horum Deſpotarum ſtemmate lector, quod ſupra, numero notarum 54, dedimus.

IBRAHIM, PRAIMES, ET MPRAIMES.

91. Qui Turcis Ibrahim baſſa, Chelilis baſſæ pater dicitur, Laonico Praimes eſt, Alis filius: quo loco notauit ad libri marginem interpres, hunc eumdem eſſe cum Chaiambego. in quo ſane fallitur. Nam hic Chaiambegus Interpretis, Laonico libro ſexto Carambes dicitur, Priami filius, Chelilis frater. Vbi nota, Priamum vocari nomine corrupto, loco Praimis, quem Græci Mpraimem ſcribunt, ob difficilem ipſis pronuntiationem litteræ noſtræ B, pro qua MP ponunt: vt Mpaiaſites, pro Baiaſites: Rompertus, pro Robertus: Mpiperius, pro Biberius, cognomine Tiberii: Mpaiulus, pro Baiulo: quæ poſteriora duo reperiuntur apud Cedrinum & Gregoram. Laonicus libro deinde octauo etiam Preimem, ſiue rectius Mpreimem dixit. Et Græcum Praimes ſiue Preimes, Turcicum Ibrahim, facta ſunt ex Hebræo Abraham.

MVRATES SALONICAM EXPVGNAT.

92. Annales hi quidem non indicant, cuinam Murates Salonicam ſiue Theſſalonicam ademerit: ſed res ſic habet. Anno Chriſtiano 1423. Theſſaliæ ciuitas Theſſalonica vendita Reipublicæ Venetæ fuit ab Andronico Palæologo, Manuelis Imperatoris Græcorum antepænultimi filio, pænultimi Ioannis, & vltimi Conſtantini fratre: cui lege permutationis, annui reditus ciuitatis Taruiſinæ ceſſerunt. Sed mortuus fuit Andronicus in itinere, dum Venetias nauigaret. Nihilo minus vrbe potiti Veneti, ſuos eo Rectores miſere: quorum primus fuit Marinus Bondomerius, cum titulo Comitis Theſſalonicæ. Venditio propterea facta fuit, quod Græci nullo ſe modo Theſſalonicam aduerſus Turcorum vim poſſe tueri viderent: licet vrbs ipſa magnitudine inſignis, copiis locuples, Thermaici ſinus portu nobilis, nec vlli Græcarum ciuitatum ceteris ornamentis inferior eſſet. Anno deinde 1431 Sultanus Murates eam obſedit, ac multoties oppugnatam, Venetis tamdem eripuit: cæſis defenſoribus, ac præſidii Veneti reliquiis naues ingreſſis, quæ in portu ſtabant, earumque ſubſidio Turcorum e manibus dilapſis.

MONS ZOGA, QVI ET Toganus, & Tuganus.

93. Quæ Turci montana Zogæ vocant, Græci vel Toganum montem, vt Laonicus; vel Tuganum, vt Prætor noſter, dixerunt. Laonici locus hic eſt. Muſtaphas, inquit, tamdem nuſquam tutus, fuga ſe contulit in montem, quem incolæ Toganum vocant. Prætoris autem hæc verba ſunt: Imperator etiam montem Tuganum in poteſtatem redegit, & opidulum in eo condidit: quo Nicolaum Cotertzen ablegauit, vt excubias illic ageret, & Latinis intra Tzurulum degentibus negotia faceſſeret: quod quidem opidum Tzurul: non magno tempore interiecto Romanis a copiis occupatum fuit. Quibus e verbis intelligitur, Thraciæ montem eſſe Tuganum vel Toganum, vicinum Tzurulo, de qua ſuperius dictum, numero notarum 26. Zoga vero Turcicum, eam ad Toganum rationem habet quod pronuntiationem adtinet, quam Ozman vel Oſman, ad Othman.

ARBANIA. ALBANVM. ARNAVTLAR.

94. Quam Græci veteres Epirum dixere, nunc Arbaniam vocant, & Albaniam. Nomen Arbaniæ reperitur in libro Græca lingua vulgari ſcripto, cui nomen Portolanus. Albanum Prætor Græciæ noſter hanc regionem indigetat. Incolæ Turcis Arnautlari nominantur, a quibus iam maiori ex parte Morea quoque, ſiue Peloponeſus, inhabitatur.

HERZEC, HERZEGOVINA. BOZINA DVplex. Sandalis regio. Dux Sancti Sabæ.

95. Regia Bozinæ ſuperioris, verſus Iadram ſiue Zaram, & Epidaurum, nunc Raguſam ſe porrigens, Herzeca a Turcis adpellatur, a Caſtaldo, Cherſec: ab aliis Orzega, a Bozinacis & Croatis Herzegouina: quod Ducis ſiue Principis ſedes eſſet, quem Bocinaci Croatique, cum Vngaris, Germanico vocabulo nominant Herzog. Quippe duplex erat olim Bozina, ſuperior & inferior: quarum

hæc

hæc regem habebat, quem Illyricorum regem nuncupat Chalcocondyles: illa principem ſiue Ducem; quem etiam Sancti Sabæ Ducem vocabant. Laonico Sandalis regio dicitur, & incolæ Cuduergi ab eodem appellantur, haud ſcio, an non corruptis vocabulis, vno ex Sanſaba, ſicut Itali pronuntiant, altero ex Herzecoui. Sed plura de his infra, quum in Baiaſitis II vita de Achmete baſſa Cherſeogli ſiue Cherſecogli tractabimus, notarum 161 & 162 capitibus. In tabulis chorographicis pro Hercego ciuitate reperias alicubi ſcriptum Sercico, ſed corrupte.

BVLCI FILIA MVRATI NVPTA.

Nomine Bulci accipe Georgium Bulcouitzium, Seruiæ Deſpotam, & vide 96. notata ſuperius ad numeros notarum 46 & 54. Filiam huius, Murati nuptam, plerique vocant Irenen, cognomento Cantacuzenam, in quibus eſt Geufræus, quem Reineccius ſequitur. Sed hi quidem errant. Nam recte ſcripſit Spanduginus hanc Mariam fuiſſe dictam, quæ nata fuerit non Cantacuzino, ſed Iurgo (ſic Serui Georgium vocant) Deſpota patre, Cantacuzina tamen Irene matre, quæ ſoror fuerit Georgii Cantacuzini. Georgius autem, quod Spanduginus non addidit, nepos erat imperatoris Ioannis Cantacuzini, ex Matthæo filio, Albanenſium principe. Quapropter hæc etiam Maria neptis fuit eiuſdem Ioannis Imperatoris Græci. Fallitur & Bonfinius, qui Deſpinam hanc Synderouia capta Turcorum in manus veniſſe ſcribit: quum ex annalibus his conſtet, illam vrbem anno demum poſt initum hoc matrimonium tertio fuiſſe occupatam. Et notandum, hanc Murati nupſiſſe anno Chriſtiano 1435, vel Mahumetano 838. poſt biennium vero, circumciſum fuiſſe Muchemetem Muratis filium. Hinc enim intelligitur, non fuiſſe natum ex Maria Deſpina Muchemetem, quod vulgo magnis etiam a viris memoriæ proditur. Quippe bimuli apud Turcos circumcidi non ſolent. Et tradunt annales, Muchemetem natum anno Mahumetano 833, circumciſum anno 841. vnde colligitur, octennem fuiſſe, quum circumcideretur. Adde teſtimonia Græcorum, Chalcocondylis & Spandugini: quorum ille Georgii Deſpotæ filiam, Muchemetis nouercam expreſſe vocat: hic vero Muratem ex Maria Deſpina nullam ſuſcepiſſe ſubolem, diſertis itidem verbis tradit. Habes etiam initio declarationis huius, prima ſtatim nota, de hoc quædam a nobis expoſita.

BVRVZ, BARAZ, CIBVRA.

Caſtrum (hoc nomine ciuitates etiam Turci vocant) Buruz, in Anatoliæ ta- 97. bula chorographica Baraz, nominatur, & ad fluuium Madren collocatur, qui veteribus eſt Mæander. Olim Cibura dicebatur, vnde per aphæreſin Buruz fecere barbari, quod verum huius nunc opidi nomen eſt, non Baraz. Græci veteres Cibyren nominarunt, & allui a Mæandro flumine ſcripſerunt. Leo ſapiens Imperator hanc primo loco refert inter epiſcopatus Stauropolitanæ metropoleos in Caria.

RITVS PONENDI PRIMVM IN SACRIS *ædificiis lapidem.*

Inter alia, quæ Græcorum imitatione Turcos factitare ſolitos, aliquoties 98. monuimus: hoc etiam refertor, quod heic narratur, Muratem nouum templum Hadrianopoli conditurum, quodam die Veneris (quo Turci feſtum ſuum hebdomadarium celebrāt) ſummo mane, primum templi lapidem manibus ſuis poſuiſſe. Nam is quoque ritus a Græcis imperatoribus ad Turcos manauit. Recitabo dumtaxat vnum exemplum de omnium illuſtriſſimo totius orbis ædificio templi Conſtantinopolitani ſacræ ſanctæ Dei ſapientiæ, qui Chriſtus eſt. Id quo conditum modo, quantis ſumtibus, quot annis fuerit: expoſitum a Græcis eſt libello quodam manu exarato. Leguntur autem in eo quædam huc pertinentia de Iuſtiniano Auguſto, tanti operis auctore, quæ Latinis verbis fere totidem lectori dabimus. Quum ponendo, inquit, fundamento principium daret imperator, Eutychium patriarcham aduocauit, qui preces eccleſiæ ſtruendæ cauſa concepit. Imperator autem manibus ipſe ſuis calcem teſta prehendit, ac primus

omnium in fundamentum proiecit. & cetera. Quibus ſane verbis, quonam modo primus lapis in ſtructuris talibus poni ſoleat, declaratur. Nam quum maxima fundamentis eiuſmodi ſaxa ſint adhibenda, quæ vix plures operarii ſimul, nedum vnus aliquis princeps, loco mouere poſſunt: ampliſſimus ſcilicet lapis ipſo præſente, manumque nonnihil admouente, ad inchoandum opus ab his ſuo loco ponitur: cui deinde primus imperator, aut princeps auctor ædificii, calcem inijcit: atque ita ſtruendo ædificio principium dediſſe intelligitur.

OPIDI SEMENDRIAE DIVERSA NOMINA.

Georgii Deſpotæ Seruiorum varii caſus.

99. Quod opidum Seruiæ, non procul a Belgrado ad ripam Danubii ſitum, Semender Turcis adpellatur, aut Semendre: diuerſis eſt nominatum vocabulis ab hiſtoriarum ſcriptoribus. Synderouiam vocat Bonfinius, Spenderoben & Spenderouiam Laonicus, Simandriam Busbequius, Iouius Samandrium, Smendrouum Spanduginus: ex quo Laonici Spenderoben arbitror equidem mutandam in Smenderouen. Vngaris eſt Zendrew aut Sendrew, nomine a vulgo corrupto ex Sancto Andrea, cuius hoc cognomen habet & aliud caſtellum in Vngaria ſuperiori, quod hodieque noſtri iuris eſt. Seruiana Semendria ſiue Sendreuia nunc Sangiacatus eſt, Budenſi Beglerbego ſubditus. Obſeſſa tunc a Murate, defendebatur a Georgii Deſpotæ maioribus natu filiis, Stephano (qui per errorem a Laonico iunior creditus fuit) & Georgio, ſicut ait Bonfinius. Laonicus enim in eo quoque fallitur, quod Stephanum id temporis in caſtris ad Semendriam Muratis fuiſſe ſcripſit, obſeſſumque dumtaxat Georgium, tamdem feciſſe deditionem. Quippe fratres ambo deditione facta Muratis in poteſtatem venerunt, & eamdem ſuſtinuere pœnam, oculis adhibito candenti ferro viſu ſpoliati propterea, quod patrem inſtigaſſe filii ad defectionem putarentur. Is autem cum filio minimo natu Lazaro profugerat ad Albertum II Imperatorem Auſtriacum, & Vngariæ Bohemiæque regem, Sigiſmundi Auguſti generum & ſucceſſorem, vt ab eo contra Muratis vires auxilia poſtularet: quæ quidem impetrata fuere, ſed nihilominus ſuccurſum tardius, & interim dedita Murati Semendria. Quapropter Georgius cum Lazaro filio, ſuiſque theſauris, qui ducatorum quinquies centena millia continebant, ad Raguſæos ſe recepit, & ibidem in exſilio priuatus aliquamdiu vixit. Sed quum Murates non deſineret agere cum Raguſæis, vt ipſi dederetur, quo quidem nomine maxima quæque Raguſæis offerebat ac pollicebatur: præmonitus ab eis Deſpota, cum theſauris ad Alberti ſucceſſorem Vladiſlaum Polonum, Vngariæ regem, ſe contulit: eiuſque tamdem ope reſtitutus in integrum fuit, vti deinceps ſuo loco dicetur.

ALBA GRAECA. BELGRADVM CHRIESCH.

Permutatio Georgii Deſpotæ cum Alberto II Auguſto, nomine Belgradi.

100. Huius etiam vrbis varia nomina ſunt, Alba Græca, Nandor alba, Beligrada numero multitudinis Cedrino, Belgradum, quod Seruiorum lingua ſignificat arcem albam, (Poloni Bialogrod dicerent) Geuſræus denique Crieſch etiam dici vult, quod mutilatum eſt ex integro nomine Germanico, Griechiſch Weiſſenburg, id eſt, arx alba Græca. Priſcis Taurunum fuit, vti Busbequius ex antiquis numiſmatibus recte docet. Propugnauit eam hoc tempore contra vim Muratis Ioannes Auranes. Obſidionem, quæ ſeptem menſibus durauit, decadis II libro IIII deſcripſit Bonfinius. Erat tunc in Vngarorum poteſtate Belgradum, quorum rex Albertus Auſtriacus eam munitionem a Georgio Deſpota Seruiorum iure donationis, vt Lazius; lege permutationis, vt alii ſcripſerunt, conſequutus fuerat. In Auſtriacis genealogiis Lazianis hæc legimus: Alberto II vix regni gubernacula ingreſſo, Amurates Seruiæ Deſpotam adortus, Albam Græcam ad confluentes Danubii & Saui poſitam, natura & opere munitam, obſidione cingere cogitabat, omni genere ad paratus terra & aqua inſtructus. Quam vim ac potentiam hoſtis Deſpota conſiderans, quo in ceteris tuendis auxilio ſibi rex Albertus eſſet, munimentum illud ei donauit. Ab hoc Huniades illi loco præficitur, ob eius ſingu-

ſingulare momentum: quippe qui ad trium fluminum confluentes ſitus, Sauo in
Italiam, Hiſtro in Auſtriam atque Germaniam, Tibiſco denique in Tranſſiluaniam, Poloniam, & Morauiam, hoſti potentiſſimo viam oſtentaret. Aduentu
Alberti cum copiis, Albæ obſidio ſoluitur. Hactenus Laziana, quæ errore non carent, quum donationem interueniſſe, non permutationem, tradunt. Audiamus
& Laonicum. Erat, inquit, huic in Pannonia non contemnenda regio, cum vrbibus multis & opulentis, quas permutatione facta cum Sigiſmundo, pro Belgrado
Eleazarus acceperat. Hæc enim vrbs mire placebat regi, vt opportuna, propter
portus commoditatem. Quippe Belgradũ duobus circumfluitur fluuiis. Ab vno
Iſter, ab altero latere Sauus fluit, qui iſtic in Iſtrũ effunditur. Ergo Lazius ex Chalcocondyle corrigendus, vt permutationem factam ſciamus, non donationem: ac
viciſſim Chalcocondyles emendandus ex Lazio, pro Sigiſmundo vt Albertus, pro
Eleazaro Georgius ponatur. Bonfinius etiam ipſa loca recenſet, quæ pro Belgrado hac permutatione Georgius acceperit: caſtella nimirum hæc, Zalonkemen,
(Salankemen vocabant noſtri comites. ſitum eſt ſupra Belgradum, ad ripam Danubij, e regione ipſius oſtij Tibiſci, qui ſe in Danubium heic exonerat) Bechien,
Kelpen, (Vngari Kerpen dicunt) Vilagoſuarum, Tocaium, Moncachum, (Vngari
Muncazium nominant) Thaalliam, Regezum: opida vero hæc, Zathmarum, Bezermem, Debrezen, Thurum, Varſanum, & alia.

NOVA. NOVOGROD.

Quæ Turcis & Croatis Noue dicitur, arcis nouæ ſignificationem habet, in 101.
Seruiæ finibus ſita. Nuncibidem ſangiacus eſt Turcicus, Budenſi ſubiectus beglerbego, cum nomine Nouogrodenſis. Primus hanc Murates cepit, ſed Chriſtiani recuperarunt: & ſub Muchemete II rurſus eam amiſerunt: in cuius vita de hac
quædam adijciemus alia, capite notarum 132.

SCACH ABEDIN BASSA. SABATINES.

Qui a Turcis heic nominatus Scach Abedin, Italis hiſtoricis Sciabadin, ex 102.
Bonfinio, Chalcocondyli Sabatines eunuchus eſt, quaſi Sa Badines. Sic Busbequio Sagtamas Perſarum rex eſt, qui & nobis, & ipſis dicitur Scach Tamas, vel rectius Scach Techmas: & idem Bagtamas eidem, qui nobis Beg Tamas, vel Techmas beg, id eſt, Dominus vel princeps Techmas. Sic & Tzaniſa Philippo Bergomati eſt Scach Tzanorum. Edzis begi natales ad illum Edzem begum refero, qui
ſub Vrchane, Soleimani Vrchanis filio militauit: & propterea begos hos Edzeos
ipſis etiam Eurenoſiis, & aliis nobilioribus Turcorum familiis, ſecundum Oſmanidas, præferendos puto.

MESID BEG INTERFECTVS. PANnodacia. Ardelium. Erdel, ſeu Ertel. Toſibinium. Laonici Cudunidas.

Narrant annales Turcici, mandato Muratis Meſitem begum per Valachiam 103.
in Vngariam, cum exercitu, penetraſſe: ſed omnibus ibi cum copiis fuiſſe cæſum.
Heic primum notabit lector, Meſitem Laonico dici Mezetem, Europæ præfectum, hoc eſt, Romaniæ beglerbegum, Bonfinio Mezethum. Valachiæ vero nomine, Tranſalpinam heic intelligi, auctore Bonfinio, de qua ſuperius numero 71
dictum. Quod autem iuſſum referant Meſitem ingredi Vngariam, accipiendum
de Tranſſiluania: quam hoc loco, ſicut alibi quoque, Pannodaciam Laonicus a
Pannonibus ſiue Pæonibus, & Dacis, qui Valachi gemini ſunt, a quibus Tranſſiluania circumdatur, adpellat. Idem mox ſubijcit hæc verba: Pannodaciæ regio,
Ardelium nominatur. Addit etiam, metropolim huius eſſe Toſibinium: quæ vox
quomodo ab interprete corrupta ſit ex Cibinio, quod nunc manet apud Vngaros
nomen, & Germanis eſt Hermeſtadium, ſupra capite notarum 12 docuimus. Et
ſunt profecto corrupta mirifice in edito Laonico vocabula propria. Quis Cudunidam cogitaret eſſe Culionidem, niſi valde peritus eorum temporum hiſtoriæ?
Bartholomæus is certe Collionus erat, nobilis dux Bergomas: cuius etiam gentiles ſi natos quis dicat ex familia de Colliſionibus, quis diuinare mox poſſet, hos

ortos familia nobilium Bergomatum, quibus nomen ſit a Collionibus? Ita nimîrum corrupta vox legitur in vita Karuli IIII Auguſti, quam Reineccius noſter publicauit. Ad annalium noſtrorum ſeriem vt redeamus, erat id temporis Ardelij regio (nunc Vngaris Ertel dicitur) Iango Choniati commiſſa creditaque, ſicut Laonicus ait: id eſt, Ioanni Huniadi, longe illuſtriſſimo duci, Matthiæ regis Vngariæ patri: quem Geufræus Iancum Banum adpellat, vocabulis infra declarandis. Hic Meſitem Romaniæ beglerbegum, auctore Bonfinio, cum XXCIↃ Turcorum fudit, cæcidit, interemit.

SOPHIA. TIBISCA. SCOPIA. SARdacia. Sardica. Triaditza.

104. Satis notum eſt Sophiæ nomen, opidi Bulgariæ magni & populoſi, licet nulla ſit ex parte munitum. Ibi diem nos vnum & alterum hæſimus. Ad marginem Chalcocondylis hæc adſcripſit interpres verba: Sophia, nunc Scopia. manifeſtus hic error eſt, quum vrbem Scopia diſerte Laonicus in Macedonia collocet. Vide notata inferius capite 169. Marius Niger Sophiam veteribus adpellatam putat Tibiſcam. Bonfinius ait, vrbem a templo, quod magnifico ſumtu Iuſtinianus exſtruxerit, nomen accepiſſe. Atqui nullum heic templum tale vel olim fuit, vel hodie ſaltim ex aliquibus ruinis agnoſci poteſt: & a templo Conſtantinopolitano, quod Iuſtinianus Sanctæ Sophiæ ſiue Dei ſapientiæ nomine ſplendidiſſimum cõdidit, hoc opidum, 14, vel 15 dierum itinere diſſitum a Conſtantinopoli, vocatum fuiſſe, quis credat? Idem addit, Sardaciam hanc olim fuiſſe dictam, a Sardis & Dacis: hoc eſt, a gentibus longiſſimo terrarum ſpatio, & ipſo quoque mari diſcretis. Subiicit deinde, celebratam ibi fuiſſe quondam ſynhodum Sardacienſem vel Sardaicenſem. Hinc vero tamdem intelligitur, de Sardica loqui Bonfinium, vbi Sardicenſis habita ſynhodus fuit, ſub imperio filiorum Conſtantini Magni. Ea vero non heic quærenda, nec hodie Sophia dicitur, ſed Triaditza: quod ei nomen etiam ætate ſua fuiſſe, Glycas noſter ſcripſit.

SCACHI ABEDINIS EXPEDITIO infelix. Iancus Turcos cadit.

105. Quum heic dicatur ablegatus fuiſſe beglerbegus Romaniæ, hoc eſt Europæ, Scachus Abedines, cum vniuerſis Romaniæ copiis, & Acanziis, & Genizaris: haud dubie magnus illi a Murate datus fuit exercitus, quem Bõfinius æſtimatum fuiſſe ſcribit octuaginta Turcorum millibus: quod equidem annalium verba conſiderans, vero conſentaneum puto: quamuis adijciat Bonfinius, id non facile fidem admittere. Cæſorum certe numerus ei fidem facere debebat, quum fateatur triginta Turcorum millia fuiſſe tunc interfecta, capta quinque millia. Expeditioni cauſam præbuit tum Meſitis baſſæ calamitas, paullo ante cum ſuis ad internicionem deleti: tum vtriuſque Valachiæ defectio, quæ auctore Ioanne Huniade, Turcorum a fide diſceſſerat. Hunc enim annales intelligunt Ianci nomine, quo gentibus illis Ioannes dicitur. Laonicus (vt indicatum) Iangum Choniatem, Spanduginus recte Iancum Vaiuodam adpellat, videlicet Erdelij ſiue Tranſſiluaniæ, Geufræus Iancum Banum: de quibus officiorum ac dignitatum in Vngariæ regno præcipuarum nominibus, partim capite notarum 71 diximus, partim infra dicturi ſumus.

Vladislai Regis Vngariæ prima contra Turcos expeditio.

106. Ante omnia declaremus heic poſitarum in annalibus perſonarum aliquot nomina. Rex Vngarorum, expeditionis huius auctor Vladiſlaus erat, ex Poloniæ regum, Iagellonię ſtirpis, familia: quem Vngari plerique, deſerto Ladiſlao Auſtriaco, Alberti II Auguſti poſtumo regni adminiſtrationi præfecerant. Iancus qui nominatur, Ioannes eſt Huniades: Lazarogli, ſiue filius Lazari, Seruiæ Deſpota Georgius, Græcis & noſtris Stephani filius, Lazari nepos. Caſan vel Caſam baſſa Turcis ſcribitur, quem Geufræus Carambegum nominat, & nigrum dominum ſiue ducem interpretatur: Philippus Callimachus magis corrupte Carambum vocat, Laonicus Chaſanem, ſicut & Turci: quod verum ei nomen fuiſſe crediderim,

diderim, & alterum cognomen, a nigredine: ſicut & aliud Celepini cognomen eidem tribuit Bonfinius, a nobilitate. Turci tradunt, Romaniæ ſiue Græciæ beglerbegum hunc fuiſſe, Laonicus Europæ ducem, quod idem eſt. Bonfinius vero Natoliæ facit beglerbegum, & copias huc e Natolia traduxiſſe memorat, quod vero non ſit ſimile. Nam, vt nihil de conſenſu horum annalium cum Laonico dicam, ſane credibilius eſt, hunc Græciæ vel Europæ beglerbegum fuiſſe, qui occiſo ab Huniade Scacho Abedini Romaniæ beglerbego ſucceſſerit, & e propinquo cum Europæ copiis hoſti occurrerit: quum Anatoliæ beglerbegus ab hiſce regionibus longius remotus eſſet, nec cum exercitu tam facili momento poſſet Helleſpontum tranſmittere: vt interim taceam, quantum periculi rebus Anatoliæ creaturus fuiſſet beglerbegi diſceſſus in Europam, necdum ab Oſmanidis oppreſſa Caramani, hoſtis perpetui, & aliorum potentia. Quod cæſus fuiſſe cum ſuis Caſanes in annalibus legitur, non ſic accipiendum, ac ſi fuerit interfectus. Tradunt enim ſcriptores hiſtoriarum magno conſenſu, (præſertim Bonfinius, & Callimachus, qui aut tunc, aut non multo poſt vixit, & Poloniæ regibus, Ioanni præſertim Alberto, familiaris fuit) hunc baſſam non occiſum fuiſſe, ſed captum.

CLISVRAE ISLADINAE. SLADITZA, PRISCIS Oſmus fluuius. Capi Derbent.

Cliſuras dixi, nomine Græcis hiſtoriis noto, vias ſiue tranſitus anguſtos ad- 107.
modum, per loca montuoſa, quæ Latinis olim furcæ nominabantur, & fauces. Sic Iuſtiniano Rinotmito Cedrinus: in reditu eius obſederant Bulgari vias in anguſtia cliſuræ. Expoſuit & reſtituit alicubi vocem Cuiacius, Iureconſultus clariſſimus, deriuatam a verbo Græco, quod occludendi ſignificationem habet. Iſladinas vero cliſuras heic intelligunt Turci, quæ in Thraciam ex Bulgaria profecturis in Hæmo monte occurrunt eo loco, quo paruus amnis Sladitza ſubter cliſuras Hęmi labitur. Nam vti Bonfinius ſcripſit, a Sophia duplex iter eſt, ad ſuperandum Hæmum, in Thraciam & Macedoniam euntibus. Vnus aditus a Traiano pleriſque putatur factus, vbi adhuc quadrato lapide porta maxima ſpectatur. Alter ad paruum eſt amnem, quem Sladitzam Bulgari vocant. Prius iter nos tenebamus, in quo portam illam reperimus, ad pagum Bulgaricū ſitam. Et locum hunc Turci comites noſtri nominabant Capi Derbent, hoc eſt, portam faucium vel anguſtiarum. Alter aditus eſt ille, de quo heic agimus, & quem Iſladinum annales vocant, a Sladitza fluuiolo. Cedrinus heic amnem Oſmum ponit, quem arbitror eſſe Sladitzam. Locus eſt in vita Conſtantini Monomachi ſiue Gladiatoris. Baſilitzæ nomen apud Laonicum, in expoſitione cladis huius Turcorum, vitioſe ſcriptum vix dubito: licet non ignorem, velle Geufræum, Baſilitzen nouo vocabulo nunc Hęmum dici: cuius opinionis penes ipſum fides eſto.

GEORGIVS DESPOTA CVM LAZARO filio reſtitutus a Murate.

Lazarogli, ſiue Lazarides, Georgius ſcilicet Deſpota, poſt primam hanc ex- 108.
peditionem Vladiſlai regis, in gratiam rediiſſe cum Murate traditur heic in annalibus, idem & Laonico referente: ſed addit hic, fuiſſe tunc reſtitutum cum patre Georgio Lazarum quoque minorem natu filium, cum tributi quotannis ſoluendi onere, quod erat definitum parte dimidia redituum totius Seruiani Deſpotatus. Hinc ergo Cureus Sileſiorum chronographus refutatur, qui ſcripſit, Georgium poſt cladem Varnenſem Amurati reconciliatum, ſua recuperaſſe: hoc eſt, anno poſt hanc Vladiſlai victoriam tertio: quum omnino conſtet, ante Varnenſem expeditionem inuitatum a Vladiſlao rege Deſpotam ad belli contra Muratem ſuſcipiendi ſocietatem, id nullo modo facere voluiſſe: regemque cum Huniade propterea ſibi reddidiſſe infeſtum. Capita pacis inter Vladiſlaum & Muratem, poſt cæſos ad Iſladinas fauces Turcos, apud Laonicum, Bonfinium, & alios leguntur.

CHELILIS BASSAE NOMEN CORRVPTVM.

Adtigimus de hoc quædam numero notarum 29, & rurſum 91. Apud edi- 109.

tum certe Laonicum tam filij Chelilis, quam patris Ibraimis heic corrupta leguntur nomina. Sunt enim hæc eius verba: Potentiam maximam tenebat Chatites Priami filius, quo in ianuis regis vir prudentior non erat. Primum in his Chatites, mutandum in Chaliles, & Priamus in Praimem vel Mpraimem: quibus litteris Mp Græci noſtrũ B conantur exprimere, ſicuti cap. 91 dictum: prorſus vt Mpraimes ſit Braim vel Ibraim. Geufræus etiam nomen eius corrupit, cui Chaly bacha ſcribitur, & Haly bacha, pro Chalil vel Chelil baſſa. Laonico ſane Chaliles, & Alies, vel Halies, (qui Turcis Ali) diuerſa nomina ſunt.

EXPEDITIO SECVNDA VLADISLAI REGIS, poſt violatas decennales indutias.

110. Cauſas expeditionis ſecundæ Vladiſlai regis annales hi Turcorum non expoſuerunt, ſed apud noſtros, Laonicum, Callimachum, Bonfinium, plene commemoratas legimus. Tradunt enim, Eugenium IIII Pontificem, vbi decennales Muratem indutias cum Vladiſlao rege pactum accepiſſet: tantum opera Iuliani Cardinalis Cæſarini legati a latere, apud iuuenem & auidum gloriæ regem, aduerſantibus interim magnis viris, qui religionem pacis ac fœderis, interuenientibus ſanctiſſimis iuriſiurandi vinculis icti, minime violandam adſererent, perficere potuiſſe: tamdem vt auctoritate pontificia reſciſſis indutiarum pactis, arma cõtra Muratem rurſus capienda decerneretur. Aiebat enim Pontifex, initam cum infidelibus pacem, non conſulta prius Apoſtolica ſede ratam haberi nõ poſſe: præſertim, quod ea videretur in perniciem ac detrimentum reipublicæ Chriſtianæ facta. Sic redintegratum temere fuit bellum, de cuius exitu plerique viri ſapientes male tunc etiam ominabantur. Quippe Murates bona fide præſtiterat, quæcumque mutuæ pacis tabulis ad ſe pertinentia continebantur, & præſtiturum ſe fuerat policitus: nihil minus fore veritus, quam vt Chriſtianus rex, tantæ virtutis ac fidei, cum Huniade, ceterisque præſtantibus viris, tam infami perfidiæ ſcelere ſemet obſtringeret. Sed enim lectorem ad eos, quos dixi, Callimachum præſertim, ac Bonfinium, remitto.

MATERA. SCHVLI. NIGEBOLI. BVRVVAD.

111. Pro Matera Callimachus & Bonfinius nominant Pezechium, pro Schulio Callimachus Sumium, Bonfinius Sunium: quæ Sulio reſpondere arbitror, molliori pronuntiatione, veriorique ſcriptura. Bonfinio Macrapolis etiam recitatur, quæ Matera ſit, necne, videant alij. Vi quidem capta fuiſſe Pezechium & Sulium, annales innuunt, Callimachus & Bonfinius adfirmant: quumque neminis vitæ parceretur, interfecta Turcorum ibidem quinque millia periiſſe. Nigebolim ſupra diximus capite notarum 51 Turcis eſſe dictam, quam nos vocamus Nicopolim. Buruuadam annales occupatam, præſidium accepiſſe narrant. Ergo illa ſponte ſe dedidit, nec vaſtata fuit. Vnde colligitur a Turcis Buruuadam vocari, quam Callimachus Tauarnam, Bonfinius Cauarnam dixit. Hanc enim vltro deditionem feciſſe commemorant, exemplo Pezechij Suliique territam.

DIVERSAE DE ALTERA MVRATIS IN EVropam tranſiectione cum exercitu opiniones.

112. Diximus ſupra, numero notarum 89, Muratem bello contra Muſtapham ſuppoſititium fratrem, Genuenſium quorumdam opera, numerato his maximo pretio, trans Helleſpontum perueniſſe cum copiis: idque verum eſſe, teſtimonio Laonici docuimus. A quibus autem hoc bello contra Vladiſlaum Vngariæ regem, Muratis exercitus in Europam tranſuectus fuerit, equidem hactenus intelligere non potui. Non auſos id tunc facere Genuenſes, facile crediderim, propter Italiæ totius conſenſum: quæ maxima Turcorum ex Europa pellendorum, ac radicitus exſtirpandorum ſpe concepta, claſſem ad anguſtias Helleſponti miſerat: qua fatentur ipſi Turcorum annales impeditum fuiſſe Muratẽ, quo minus in Europam tranſiicere cum ſuis per Helleſpõtum poſſet. Nec diſſimulaturus tanti ſceleris auctores erat Cardinalis Florentinus, Italicæ claſſis præfectus: ſiquidem illius adfines eſſe culpæ Genuenſes, conſtitiſſet: minus eis parſurus Eugenius, Papa Venetus,

pa Venetus, exitiali Genuatibus odio cum aliis Venetis infeſtus. Dumtaxat in litteris ſuis, quarum Bonfinius meminit, Muratem Cardinalis ſcribit, eluſis aſtu vel largitione ſpeculatoribus, ad Calliopolim tranſieciſſe. Quæ verba quonam modo cum verbis annalium concilianda ſint, aut aliter intelligi poſſint, quam cum ipſius Cardinalis ignominia, negligentiæ ſemet arguentis, equidem non video. Cur enim Italicæ claſſi præfectus, non impediebat, quo minus vel ad Calliopolim, vel alium Helleſponti locum ille tranſijceret? cur in ſe culpam tacite confert? cur oſcitantiæ ſemetipſum accuſat? Ait enim, ad Calliopolim tranſmiſiſſe Muratem, a quo tranſiectu ipſe Muratem arcere iuſſus fuerat. Ex aduerſo ſcribunt Turci, claſſem Italicam, in tempore Calliopolim adpuliſſe, Muratemque præpediiſſe, quo minus illic tranſmittere potuerit. Audiamus & Laonicum, qui per otium traieciſſe Muratem narrat, quum aduerſo vento diebus aliquot durante, impedirentur Itali, quo minus ex Propontide in Helleſpontum contra Muratem venire poſſent. Interea vero Muratem ad turrim ſacram, quæ in Aſiatico litore ſita ſit ad anguſtiſſimum in Propontide locum, tranſmiſiſſe. Excuſat hic quoque Cardinalem claſſis præfectum, & vbi tranſiecerit, ſua quidem opinione, Murates, indicat: niſi quod per errorem ſcribit interpres, factum hoc ad anguſtiſſimum in Propontide locum: pro quo, in Helleſponto, dicere debebat. Boſporus enim anguſtias habet, commodas ad tranſijciendum: Propontis vero nullas, niſi qua in Ægæum mare per Helleſpontum erumpens, a Calliopoli vſque ad arces, quas Dardanellos vocant, ſpatio 27 milliarium, in artum cogitur, vt antea capite notatum 24 diximus. In hac ergo narrationum diuerſitate, nihil inuenio probabilius, quam quod annalibus his memoriæ proditur: Muratem ſcilicet ab Italis impeditum ad Calliopolim, ea relicta, ſurſum (non deorſum, vbi ſitum erat illud Dianæ fanum vel Hieron, quod male turrim ſacram reddidit interpres) cum exercitu per Bithyniam profectum, e regione illius loci, quo loco nunc arcis nouæ ſtructura cernatur, mercatorum nauigiis in Romaniam ſiue Thraciam tranſieciſſe. Nam hinc manifeſto paret, eum nec ad Calliopolim, nec ad Dardanellos, nec ad vllas alias Helleſponti anguſtias tranſuectum: ſed ſupra Conſtantinopolim, verſus Pontum Euxinum, in ea Boſpori parte, qua is artiſſimus eſt inter Aſiam & Europam, & vbi propterea nouam arcem (Neocaſtron Græci vocant, vt paullo poſt dicetur capite 128, ad vnum ſupra Conſtantinopolim milliare Germanicum) Muratis filius Muchemetes exſtruxit, vt heic ex Aſia in Europam, vel viciſſim ex Europa in Aſiam, tranſiectu facili ac breui, quoties libuiſſet, nemine prohibente, cum exercitu poſſet tranſmittere. Quidquid dicat Laonicus, quidquid ſcripſiſſe Cardinalem, male fortaſſis ab exploratoribus inſtructum, Bonfinius adſerat; hæc potius ego vera puto.

VARNA. STAGNVM VARNENSE. CALIACRA.

Ciuitas eſt ad Pontum Euxinum Varna, quam Ortelius Odeſſum priſcis, 113. vel Odyſſum dictam tradit, alij Dionyſopolim faciunt. Anchialus eſſe de Curei ſententia nequit, quum ea ſuperſtes Achelo nunc dicatur, nomine non admodum recenti. Nam & Cedrino Acheloum vocatur, & apud Symeonem magiſtrum Officiorum in hiſtoria necdum edita legitur, Anchialum recentiori vocabulo nominari Achelo. Barnam ſcribũt Chalcocondylis interpretes, & apud Cedrinum tum Barnám, tum Barnas numero multitudinis, doctiſſimus Xylander, nobis, dum viueret, amiciſſimus. Ad Varnas, ait Cedrinus, caſtra Bulgari poſuerunt. Item, Catacalo (inquit idem Cedrinus) ſitarum ad Iſtrum vrbium locorumque præſes, quum Roſſis occurriſſet iuxta litus Varnæ, quam ita vocant, manumque cõſeruiſſet: eos in fugam egit. Heic litoris Varnenſis fit mentio, Callimachus etiam ſinum maris, & ſtagnum, Bonfinius paludem nominat. Hæc pactionibus regi Vladiſlao dedita fuit, vt ſcripſit Laonicus: Caliacra vero vi capta, cuius heic in annalibus nulla mentio. Bonfinius tamen eam ſilentio non præteriit, & male Callacrium ſcripſit: nomen hoc addens opido datum, a Gallis ex Aſia, re infeliciter geſta, reuerſis: vt Callacriũ quaſi Gallacrium diceretur. Atqui Caliacra ſigni-

ficat Græcis bonum vel elegans promontorium. Mario Nigro, hodiernam Græcorum pronuntiationem ſequuto, Chaliacra vocatur.

PVGNA VARNENSIS. CARA MICHAIL.

114. Hoc prœlio Vladiſlaus rex pugnaſſe dicitur ab vno latere, vel ſecundũ Laonicum, in dextro cornu: Cara ſiue Niger Michaël in ſiniſtro, de quo tamen aliud præterea nihil memoriæ proditum reperio. Bonfinius eadem de Nigro Michaële commemorat, ac diſerte profitetur, ex Turcorum ſe narrationibus illa repetere: ne verbulo quidem adtingens, quis fuerit iſte Michael. Laonicus ait, Dacos in ſiniſtro curaſſe cornu, quibus fortaſſe Michael Zilagius præerat, cuius ſororem Huniades habebat in matrimonio. Equidem alium diuinare Michaelem, id temporis apud Vngaros celebrem, non poſſum.

LAONICI LOCVS EMENDATVS ET EXpoſitus. Chazilar. Vitezi.

115. In primo conflictu cæſus fuiſſe refertur ex parte Muratis Anatoliæ beglerbegus. Hanc interemti Anatoliæ beglerbegi gloriam Laonicus Huniadi, fortiſſimo duci tribuit. Hoc autem loco facturum me pretium operæ ſpero, ſi verba quædam Laonici partim corrupta, partim obſcura, reſtituero & illuſtrauero. Ea vero tam apud Latinum, quam Gallicum interpretem, huiuſmodi ſunt: Ioannes Choniates habens Phazen, id eſt eos, qui Bitaxides vocantur, ibat in Aſiæ ducem. Opinor aliis hæc legentibus idem accidere, quod initio mihi contigiſſe memini. Nimirum monſtrum quoddam arbitrabar eſſe Phazen, ex quo vno mox plures neſcio qui Bitaxides, velut ex equo Troiano, prodierint. Ne diutius auidum lectoris animum detineam, dico ſic iſta legenda: Ioannes Choniates habens ſecum Chazes, id eſt eos, qui Vitezides vocantur, ibat in Aſiæ ducem. Quæ verba lector vt intelligat, Turcis Chazi norit ſignificare ſtrenuum militem, quæ vox numero multitudinis Chazlar eis effertur, Græcis Chazes, hoc eſt ſtrenui milites. Iidem vero lingua Vngarica dicuntur Vitez, vt Germanica *Ritterſleut*. Ex hoc autẽ Vitez, Chalcocondyles more Græco formauit Vitezides. Hoc modo nihil in Laonici verbis obſcuri reſtat. Gallicus interpres Vngaricarum rerum imperitus, alio loco Bitezides cum Huſſaris confundit, qui leuis apud Vngaros armaturæ ſunt equites. Solent autem huiuſmodi Chazilari & Vitezi tam apud Turcos, quam Vngaros, habere certas quaſdam notas, quibus ipſi præ ceteris militibus conſpicui ſunt: & in primis tot geſtant ardearum in capite pennas, quot hoſtes vel in prœliis, vel duellis, quæ vtrique genti frequentiſſima ſunt, occiderunt. His ergo militibus ſtrenuis ſtipatus Huniades, Anatoliæ beglerbegum inuaſit, & cum ſuis occidit.

PRECIBVS MVRATIS MVTATA PROELII FACIES. Inauditum pignus fidei cauſa Murati datum.

116. Non a Turcis tantummodo memoriæ proditum eſt, conſtitutum in maximo diſcrimine Muratem auxilium cælitus imploraſſe: verumetiam ab hiſtoricis Chriſtianis idem relatum in litteras, quorum aliqui rem non temere ſilentio prætereundam produnt. Quippe commemorant, poſcentẽ Murate certum aliquod a Vladiſlao rege pacis inuiolabiliter obſeruandæ documẽtum, profano quorumdam conſilio traditam ei fuiſſe hoſtiam, eccleſiaſtico ritu conſecratam: ne ſcilicet vllo modo de fide voluntateque regis, accepto tam auguſto pignore, dubitaret. Poſtea vero perturbatis (vt dictum) induciis, quum ad arma deducta res eſſet, ac prœlio Varnenſi cæſis in vtroque cornu Muratæis, in extremo res Turcorum diſcrimine verſarentur: Muratem e ſinu prolata Chriſtianorum hoſtia, & erectis ad cælum oculis, in huiuſmodi quædam prorupiſſe verba: Chriſte, ſi Deus es, vt Chriſtiani tui de te perhibent, vindica perfidiam tuorum, qui te mihi dedere pignori, nihiloque minus adeo religioſe ſancitam pacem per ſummum ſcelus violarunt. Quibus in hunc modum ab ipſo prolatis ea ſcilicet euenerint, quæ tam ab hoſtibus, quam a noſtris recitantur. Philippus tamen Callimachus hanc rem tam ſecreto referre videtur actam, nihil vt certi de tradito tali pignore vulgo conſtaret.

CHESER, ET CHETER BEG, IDEM. VLADISLAO *regi caput amputat. Elpiorum familia.*

117. Narrant annales ei, qui Vladiſlao regi proſtrato caput amputarit, & Murati obtulerit, nomen fuiſſe Cheſer beg, eumdemque natum ex Elpia fuiſſe familia. Chalcocondyles autem ſcripſit, nomen peregrino, qui Murati caput interemti Pannonum regis adtulerit, fuiſſe Therizes: qui virtutis inſigne præmium a rege conſequutus ſit. Heic inter ſe diuerſa duo recitari videmus. Primum eſt, peregrinum Laonico fuiſſe, qui caput regis adtulerit, hoc eſt Azepum ſiue peditem ſtipendiarium, pro quo begum poſuerunt annales. Et begorum nomine proceres apud Turcos adpellantur. Alterum, nominis ipſius diſcrepantia, quum ille Therizem dictum fuiſſe velit: Turci vero Cheſerem nominent. Quod prius adtinet, potius equidem Turcis habendam fidem arbitror, vt ex procerum numero fuiſſe credatur, qui Elpiorum familia natus erat. Hanc enim initio declarationis huius videri eamdem eſſe cũ Oguzia, monuimus. Is ergo regi caput amputauit, quum alius quidam ex Azeporum ſiue peditum numero, inciſis equi regij tendinibus, eum cum ipſo rege humi proſtrauiſſet, vt Turci referunt. In nomine non magna diuerſitas eſt, niſi quod Laonicus vulgo notum & mutilatũ poſuit. Quippe Cheſer elegantius apud Turcos loquentibus idem eſt cum eo, qui a vulgo pronunciatur Cheter, ex quo Cheteris nomen Laonicus ſub finem octaui libri fecit: heic Therizem mutilate ſcripſit, pro Cheterize. De ipſo Vladiſlai regis amputato capite quid factum poſtea fuerit, paucis Thomas Ebendorfus in Auſtriacis ſuis expoſuit. Caput, inquit, Vladiſlai, cum armis, & dextra, fertur pro iocalibus (id eſt, cimeliorum loco) regi Tatarorum oblatum. Nimirum in vindictam perfidiæ dextra quoque mortuo præciſa fuit, qua fidem dederat.

INTEREMTORVM VTRIMQVE PROELIO *Varnenſi numerus, & alia.*

118. Dies ille, quo pugnatum ad Varnam, traditur a noſtris fuiſſe decimus menſis Nouembris, anno 1444. Geufræus vndecimum ſtatuit. Bonfinius cæſa prodidit Christianorum ad XCIↃ, Turcorum ad XXXCIↃ. Numerus militum, qui regis in exercitu fuerit, a Bonfinio poſitus plurimum diſcrepat ab eo, quem Turci memorant. Nam hi de LXXXCIↃ loquuntur, ille tantummodo de XVICIↃ.

CHADVM BASSA. SEMISSE ASPRI AV- *ctum Genizarorum ſtipendium.*

119. Quem heic annales noſtri Chadumem baſſam vocant, Laonico Phatumes eſt, regiæ domus iudex. Hoc ideo duxi notandum, quia confirmat id, quod paullo ante ſcripſi numero 115, Phazen alibi mutandum in Chazes, vt heic Phatumes in Chatumes, quod idem eſt cum Chadumes. Id vero nomen Chadum vel Hadum, caſtratum vel eunuchum ſignificat. Inde quod dicitur, adieciſſe Muchemetem ſtipendio Genizarorum ſemiſſem aſpri: ex more Turcorum intelligi debet, qui a Sultano ſuo diurnas annonas accipiunt: non menſtrua, nec annua ſalaria, quæ principes noſtri dare ſolent. Cauſas reuocati a baſſis ad gubernationem Muratis, Chalcocondyles expoſuit.

MOREAS. GERÈME. TZACONIA.

120. Moreas, genere maſculo, dicitur a Græcis hodie, quæ Peloponeſus olim vocabatur. Nomen ipſum, quod apud Damaſcenum Studitam repetitur, deriuant Græci nunc ab arbore moro, quod tota regione ſcilicet arbor hæc frequens ſit. Heic expugnatam a Murate Geremen, excidioque datam, tradũt annales: quam arbitror eſſe veterem Gereniam Peloponeſi, quod opidum Ptolomæus in ea Peloponeſi parte collocat, quæ Laconia dicebatur olim, nunc Tzaconia, non Sacania, ſicut Ortelius praue ſcripſit.

IBANIS SEV IOANNIS DITIO. COTZIA- *cum ſiue Getia. Iſcodar, Scodra, Scutarium. Iſchender beg.*

121. Annales hi ditionem Ioannis vocant, quam Ibanis regionem dixit Laonicus. Iuanem vero ſcribere debuit interpres. Etenim Seruianis Iwan, vt hodie Roſſis quoque Ioannes vocatur. Intelligitur autem Ioannes Caſtriotes vel Caſtriotus, partis Albaniæ princeps, pater Georgij Caſtrioris, qui nominabatur a Turcis Iſchender beg, id eſt dominus Alexāder, ex quo Schanderbogū fecerunt alij, magnumque Alexandrum non recte interpretati ſunt. Corruptius eumdem Bonfinius Sandorobechum adpellauit. Laonicus Scenderem ſcripſit, qui puer in ianuas regis venerit, hoc eſt, ad portam Oſmanidæ principis: & hoc tempore Muratem ei bellum feciſſe commemorat. Chalcocondylis interpres hoc loco margini Calcioli nomen adſcripſit, pro nomine Caſtrioti. Cotziacum in huius belli narratione, libro VII Laonici, Getia vocatur: vicina Cruæ, (Croiā noſtri dicunt, de qua plura paulo poſt) quam poſt Getiam, licet fruſtra, Murates adortus fuit. Iſcodarbeg Turcis eſt Scodræ dominus ſiue princeps, videlicet hic ipſe Georgius Caſtriotus, de quo dictum. Scodra vero Græcis eſt integra voce Scutarium. Plinius tamen alicubi Scodram vocat, & in nouella Leonis Auguſti de Thronis etiam Scodrarum epiſcopatus ſub Dyrrachina metropoli reperitur, qui ſane non diuerſus eſt ab eius ciuitatis epiſcopatu, cuius heic fit mentio. Fallitur Barletius, quum Turcis Scandriam dici putat, quaſi Alexandriam. Nam Iſcodar non eſt Scandria, nec Alexandria vocatur eis Scandria, ſed Iſchendrie.

SAXONES IN HVNIADIS EXERCITV.

Sazij. Saſſij. Saſſia.

122. Mirum alicui videatur, cur annales mentionem Saxonum heic ſeorſum faciant, quum ſtatim in genere Germanorum nomen ſubiiciant, quo Saxones etiam continentur. Eius eximendi ſcrupuli cauſa dico, non heic noſtros in Germania Saxones intelligi: ſed Saxones Tranſſilnaniæ, vel Erdelij, vel Septemcaſtrenſis in Vngaria regionis incolas, qui Saſſios ſiue Saxones hodieque ſe profitētur, & a Ceculis, eiuſdem regionis incolis, tam lingua, quam aliis rebus omnibus, differunt. Hinc Bonfinius in Tranſſiluania ſitæ Saxobaniæ mentionem facit, pagina 612 poſtremæ Francofurtenſis editionis, quam Sambuco noſtro clariſſimo debemus: cuius equidem mortui memoriam cum beneuolentia vſurpo, & præter meritum a quodam excellentis ingenij doctrinæque viro, nobis itidem amico, mox a morte paullo tactam inclementius, doleo. Et ibidem Sambucus margini nomen Saz, ad Saxobaniam adſcripſit: quo ſignificare voluit, hanc a Saziis ſiue Saſziis ſic dictam. Notum vero, Saxones a Germanis, quos ſuperiores vocant, ita nominari: quum ipſi patriam ſuam Saſſiam, ſeque Saſſios indigetent. His coniunge, quæ ſupra de Nemetſaſſiis capite 71 expoſuimus. An autem victi Saxones noſtri a Karulo magno Auguſto, quemadmodum in Flandriam, ſic etiam in hæc Erdely loca translati fuerint, quod aliquibus perſuaſum video: non huius eſt loci, prolixius diſcutere. Mihi quidem vix vero fit ſimile, qui ſciam non vno ſeculo Saxones ante Karulum magnum in Pannonia cum ipſis fuiſſe ciuibus ſuis Longobardis: vt omittam alia, quæ ſane plurima poſſent in medium adferri. Copiæ noſtrorum, quas Turci maximas fuiſſe dicunt, hominum viginti duo millia continebant: præter Valachos tamen, vti Bonfinius meminit.

VALACHI A TVRCIS CAESI. IVSTO IVDIcio vindicatum in transfugas.

123. Aiunt annales, cæſos a limitotrophis aliquot proceribus Turcicis fuiſſe Valachos ante commiſſum in planicie Coſouana prœlium. Chalcocondyles vero tradit, Valachos ab Vngaris & ceteris Chriſtianis, ad Muratem ſub ipſam defeciſſe Coſouanam dimicationem: deque ſententia Muratis arma ponere iuſſos, in exercitu vtriuſque conſpectu, ſumma cum omnium admiratione, ceu perfidos transfugas ac deſertores, trucidatos fuiſſe. Quod equidem exemplum ſingularis in Murate ſeueritatis ac iuſticiæ, præteritū a Turcis eſſe ſilentio, non abs re miror.

ANNVS PROELII COSAVANI. NVMERVS VTRIMque cæſorum. An Moraua fluuius idem cum Schitniza.

Notauimus in margine libri annum Mahumetanum 853, quo pugnatum in 124.
Coſouana planicie, reſpondere Chriſtiano 1448: qno Bonfinius etiam dimicatum ſcripſit. Idem addit, periiſſe continuis hiſce conflictibus Turcorum ad XXXIIIↀ, Chriſtianorum vero dumtaxat VIIↀ, quemadmodum Murates ipſe ſuis in litteris ad Corinthios faſſus fuerit. Ceterum hoc loco præterire ſilentio non poſſum, me ſuperius numero notarum 48 policitum explicationem quæſtionis, an Schitniza fluuius idem ſit cum Moraua. Sic enim hunc cum incolis vóco, qui Chalcocondylis interpreti Morabas ſcribitur. Cedrinus alicubi Morauen tam fluuium, quam caſtellum ad eius ripam poſitum, nō procul a Beligradis, nominare videtur. Peruenit, inquit, vſque ad Morauen & Belegrada, quæ caſtra ſunt Pannoniæ, in Tranſiſtriana regione ſita, & Crali Turciæ vicina. Quibus verbis vltimis Crales Turciæ ſignificat Vngariæ regem. Sæpius enim repetit Cedrinus, Vnnos & Vngros dici Turcos. Idem hos in Pannonia Turcos occidentales diſcernit a poſitis in vicinia Perſarum Turcis orientalibus. Et Turci a Perſis hodieque dicuntur Mogores, quod nomen genti ſuæ nunc etiam tribuunt Vngari, ſicut Eginhartus quoque Karuli magni tempore ſcripſit, Vgros vel Vngros & Magores eoſdem eſſe. Nota vox Vngarorum, Maggior mudra. Sed redeamus ad Morauam. Geufræus Morauam olim Moſchum fuiſſe nominatum putat. Meminit autem Laonicus, ſepultos fuiſſe Turcos, hoc prœlio cæſos, ad ripam Moraux fluminis. Bonfinius vero proceres ait ibidem ſepultos, gregarios in profluentem Schitnizam coniectos. Hinc parere videtur, idem eſſe flumen, Schitnizam & Morauam. Sed quum equidem recordari videar, comites noſtros iſtic vnum Morauam nominaſſe: reſtat vt concludamus, Schitnizam hactenus conſeruato nomine, poſtquam ſe Morauę miſcuit, amiſſo priori vocabulo deinceps ſolo Morauæ nomine cenſeri, donec ita coniunctus vterque fluuius in Danubium labatur. Memini vado nos tranſire Morauam, magna menſium aliquot ſiccitate plurimum deminutis eius aquis: ſed nuſquam ab eis incolis Schitniza, vbique Moraua nominabatur, contra interpretis Gallici opinionem.

FERIS BEG. GERGONI SIVE CHRYSONIcum. Anatolia montana.

Nomen beglerbegi Romaniæ, qui Gergonim arcem vel opidum inſtaurare 125.
iuſſu Muratis debebat, annales ipſi non expreſſerunt. Bonfinius autem ſcripſit, hunc adpellatum fuiſſe Frigibechum, quod Italica pronuntiatione tantumdem valet, ac Friſibeg. Turci Feriſi beg, aut Feris beg enuntiant. Reperitur enim ſuperius tale begi cuiuſdam alterius nomen, initio vitæ Baiaſitis I, qui progreſſus cum copiis ad Danubium vſque, primus iſtic Vidinam occupaſſe traditur. Opidum Gergoni Turcis dictum, Bonfinius Chryſonicum nominat. Situm eſt in Roxiana ſiue Raſciana Seruianaue regione, ad Morauam fluuium. Anatoliæ montana Turci vocant hoc loco, ſicut alibi quoque ſæpius, montem olympum, ſiue Calogerorum, in Bithynia, prope ciuitatem Pruſam: de quo dictum antea, capite notarum 17.

BELIGRADVM ALBANIAE. CRVA, CROA, CROAE, CROIA. Principum Croianorum in Belgio familia.

Idem cum ſuperiori, ad Saui Danubiique confluentes ſitò Belgrado Seruiæ, 126.
nomen habet hoc Albaniæ vel Arbaniæ (ſicut vulgus Græcorum vocat) Beligradum, hoc eſt, arx alba. Quippe coniuncta cum opido arx eſt, quæ a Valona, celeberrima nunc etiam Epiri ciuitate, (Leo Imperator Auloniam, veteres Aulonem dixerunt) vnius itinere diei diſtat. Ceterum diſſimulare non debeo, nullam obſeſſi a Murate paullo ante mortem Beligradi mentionem reperiri, vel apud Martinum Barletium Scodrenſem, rerum a Scanderbego geſtarum ſcriptorem, vel apud Bonfinium, vel Geufræum: ſed obſidium Croiæ dumtaxat ab his exponi, quā prius etiam capto Cotziaco ſiue Getia, quatuor ante hoc tempus annis, irrito

conatu tentauerat: vt ſcripſit Laonicus, qui Cruam nominat, vrbem Albanorum primariam. Nouella Leonis Auguſti, quam toties citamus, velut alteram quamdam imperij Conſtantinopolitani Noriciam, numero multitudinis Croas adpellat, & harum epiſcopum Dyrrachino ſubiicit. Idem ei nomen eſt apud Prætorem Græciæ noſtrum. Barletius Croiam vocat, idque nomen Epirotarum lingua fontem ſignificare dicit: quod intra munitionem iugis aquæ fontes ſint. Primus hanc Murates bis obſedit, quo de nunc agimus: & quum ea potiri ſecunda oppugnatione non poſſet, in morbum letalem præ indignatione lapſus, rabidam exhalauit animam. Imitatus eſt patrem perſequendo Caſtriote, vexandaque Croia, Muchemetes II filius: qui continuis munitionibus vndique circumdatam, & artiſſime clauſam, capere tamen non potuit, Scanderbegus tamdem ſponte Venetis eam donauit ante mortem, ne tantæ reipublicæ deſtitua præſidio, Turcorum in manus mox a morte defenſoris veniret. Obiter hoc adiicitor, ab hac Croia nomen tuliſſe nobiliſſimos Belgij proceres Croianos, qui Croiam aliquando poſſediſſe traduntur: ſicut in iiſdem Albaniæ locis & Karlouitzij principes, origine Galli, de quibus dictum cap. 46, Dyrrachium ſuo cum agro tenuerunt: & Achaiæ principes in eadem vicinia rerum aliquando fuerunt potiti, Sabaudoſaxonica nati familia. Ex Croianis regulis ſummæ fuit auctoritatis apud Karulum V Auguſtum Hadrianus, Chiurij dominus. Eadem editus gente fuit Antonius Princeps Portianus in Gallia. Nunc apud Belgas ſuperſtites ſunt duo fratres, Dux Areſcotanus, & Haurechius Marchio, cum principe Chimæo Areſcotani filio.

GALATA. CERAS. SINUS CERATINUS.
Pera. Syca. Scala Sycena.

127. Vrbs Galata vulgo etiam nota eſt, e regione Conſtantinopoleos ſita, trans ſinum, quem Ceras ſiue Cornu, & Ceratinum ſiue Cornutum, veteres etiam vocarunt: quod inſtar cornu ceruini ſparſim ramis quaſi quibuſdam litus vtrumque amplectatur. Patet in ambitu totus hic ſinus milliaribus Græcis 20. Galatas hodie maſculo genere Græcis effertur, ſicut & Prætori Græciæ noſtro, qui Phrurion ſiue caſtellum vocat. Eadem & Pera dicitur, & Peræa Nicetæ hiſtorico, quod vltra ſinum poſita ſit. Veteres ab arborum ficos ferentium copia Sycas nominabant, quæ vox apud Zoſimum quoque noſtrum legitur. Xylander apud Cedrinum Ficus interpretatur, & ſuburbium eſſe dicit Byzantij: quum tamen intermedio mari ab vrbe diſiungatur. Qua Conſtantinopoli Galatam tranſiicitur, Scalam Sycenam ponit vetus vrbis Conſtantinopolitanæ deſcriptio, quæ libro Noticiæ vtriuſque imperij adiecta eſt. Et ſcalam in Portolano ſuo Græci hodieque dicunt eum locum, quo naues adpellunt, & vbi exſcenditur. Vſus eſt hac voce Cedrinus in Copronymo, quum narrat, vnum glaciei fragmentum cum impetu delatum & impactum in ſcalam Aeropoleos, (id eſt, arcis Byzantinæ de qua capite 139) eam comminuiſſe. Latitudo ſinus inter hanc ſcalam & opidum Galatam, vel inter ambas potius ſcalas, e regione poſitas, ad paſſus 300 patet. Galata Genuenſium colonia eſt, etiam hodie maiori ex parte a Chriſtianis inhabitata, præſertim mercatoribus.

NEOCASTRON, RUMELI CHISAR, ANATOLI CHISAR.
Caſtellum Lethes. Turres nigra. Hermaum promontorium. Lamus. Lamocopia. Bogazi. Bogaza Chiſar. Boſporus. Brachium S. Georgij. Loca Boſporana tam Europai, quam Aſiatici litoris, a Conſtantinopoli vſque ad Euxini maris oſtium.
Cyanea. Symplegades. Plancta.

128. Arcem munitiſſimam, quam a tergo Galatæ Muchemetes II, ad mare, id eſt, ad Boſporum e mari Euxino profluentem, condidiſſe narratur; Græci Neocaſtron, hoc eſt, caſtrum nouum vocarunt, vt & Turci Geni Chiſar, cuius & ſupra mentio facta capite noſtro 112. Iidem tamen nobis etiam Rumeli Chiſar adpellati dicebant, quum hac præteruheremur ad Pontum Euxinum, quod arcem Romaniæ vel Europæ ſignificat: ſicut alteram huic oppoſitam in Aſiatico litore, nunc ruinoſam, Anadoli Chiſar, id eſt arcem Anatoliæ vel Aſiæ nuncupabant.

Neocaſtron vulgus occidentatalium Chriſtianorum, prçſertim Germani, Turres nigras dicunt. Abeſt a Cõſtantinopoli ad vnum milliare maius Germanicũ, locus ſane munitus, & formidabilis admodum miſeris captiuis, præſertim lautioris fortunæ: qui hos intra carceres concluſi, numquam fere libertatem recipiunt: eaque de cauſa caſtellum hoc lethes vel obliuionis olim quoque vocatum puto, cuius in Boſporo poſiti Gregoras meminit, ab eo dicti, quod perpetuos ad carceres damnatorum nulla exſtet amplius memoria. Conſtat autem, fuiſſe iſtic etiam ante Muchemetem II. illa, quæ diximus, in vtroque litore caſtella: ſed imperatorum Græcorum incuria ſic neglecta, nulli vt vſui ſeruirent alij quam cuſtodiendis captiuis. Cauſas condendi Neocaſtri Muchemetes habuit, vt tranſiicere tam in Aſiam quam Europam, libere poſſet: ne Chriſtiani nauibus ſuis tranſuectionem exercitus prohiberent: vt denique Conſtantinopoli capiendę ſeruiret. Laonicus arcem ita deſcripſit, vt hodie conſpicitur. Ait eam conſtare tribus turribus magnis, quarum vna ſuperior in accliui colle prominet: reliquæ duæ conſiſtunt inferius ad ipſum litus Boſpori: quo videlicet hinc in naues præterlegentes impetus fieri poſſit. Harum duarum vna maxima eſt. Tecta ſunt plumbea. Murus ambit arcem craſſus pedes XXII. Turrium craſſities ad XXX pedes extenditur. Petrus Gyllius, illuſtrator vrbis & Boſpori diligens, antiquis Hermęum hoc loco promontorium fuiſſe ſtatuit. Boſporo datum nomẽ eſt a tranſnatatu bouis, aut buculæ vel iuuencæ potius, videlicet Iûs, Inachi regis Argiuorũ filiæ, de qua eſt in fabulis hiſtoricis. Ita nimirum in Originibus Byzantij Grçcis manuſcriptis legimus. Nullibi Boſporus anguſtior eſt, quam inter Neocaſtrum & Anatoli Chiſar. Idem Gyllius auctor eſt, Boſporum Græcis vocari Læmon, Turcis Bogazi, quæ noſtris ſunt fauces, vel anguſtiæ maris, vt etiam in homine fauces adpellantur Læmos. Hinc Læmocopiam Laonicus hoc loco poſuit. Noſtri Boſporum etiã S. Georgij brachiũ nominarunt, velut anguſtum maris meatum, própter monaſterium & ędem S. Georgij Manganorum dictam Propontidi ſe miſcentis. Id propterea notãdum, quia complures in hoc alucinantur, dum S. Georgij brachium ad Seſtum & Abydum collocant: vt Volaterranus, quem citat Ortelius in voce Helleſpontus, vt Geufræus, vt Thomas Porcacchius, vt alij. Saltem rectius hoc vel ex hiſce Vincentij Beluacenſis verbis didiciſſent: Hoc eſt mare magnum, (id eſt Pontus Euxinus, nunc etiam Italis mare maius) de quo brachium S. Georgij exit, (id eſt Boſporus) quod in Conſtantinopolim vadit. Ergo S. Georgij brachium eſt ſupra Conſtantinopolim, ad cuius orientalem angulum, ſubter ipſam Sultanorum arcem, in Propontidem Boſporus illabitur. Adeoque a S. Georgij brachio ſiue Boſporo, per Propontidem & Helleſpontum, Seſtum & Abydum vſque, 180 milliarium Græcorum eſt iter. Gallicus interpres Laonici mirifice profecto cæcutit, ac ſibimetipſi contradicens, ait: Mechemetes arcem Læmocopiæ condere cepit in ora Propontidis, ex parte Europæ, in eo proprio loco, qui Boſporus adpellatur. Et adſcripſit margini, verbis his locum ſignificari, quo Seſtus olim ſita fuerit: eumq; Turcica lingua dici Bagazaſar, ſiue præciſionem fauciũ. Quid magis abſurde dici potuiſſet, quam cõditam ad Boſporum arcẽ, intelligi debere ſitam eodem loco, quo Seſtus olim exſtiterit? Certe Neocaſtrũ hoc Muchemetis a Seſti veteris loco prope 200 milliarib' Græcis diſtat, totumq; Propontidis & Helleſponti ſpatium his interiectum eſt. Quod autẽ dicit, eum locum lingua Turcica vocari Baiazaſar, ſiue præciſionẽ faucium: in eo quoq; fallitur, & vocabulum corruptum ponit. Nam ſcribere debuit Bogazi Chiſar, & interpretari arcem fauciũ. Læmocopię quidem Gręca vox, qua Laonicus vtitur, inciſurã faucium ſignificat, hoc eſt locum, vbi finis eſt harum Boſpori faucium, qui deinceps in multo capaciorem Propontidis ſinum magna cum vndarum violentia ſemet effundit. Quũ autem ſuperius capite notarum 26 loca totius Helleſponti & Propontidis, inde vſque a Dardanellis vel arcibus, hoc eſt, a cadaueribus Seſti & Abydi, ad vrbem Conſtantinopolim, & ad ipſum adeo Sultani ſaraium, vbi Boſporus in Propontidem prçcipiti maxime curſu illabitur, enumerauerimus: libet a ſaraio Sultani rurſus incipiendo, ſurſum quaſi mentis nauigatione quadam ad ipſum vſque maris Euxini oſtium progredi, & vtrimque

ſita loca, quum ad dextram in Aſiatico litore, tum ad ſiniſtram in Europæo, nominibus partim priſcis, partim nunc vſitatis, ordine recenſere: ſic tamen, vt nimis ſcrupuloſe, more Gylliano, vetuſta, cognitu parum neceſſaria, nõ inſeramus.

Igitur angulo Sultanini ſaraij reſpondet e regione Scutarium in Aſia diſiunctis a ſe inuicem locis hiſce dumtaxat vno milliari Græco. Ante vero, quam traiectus hic ſuperetur, occurrit in ipſis aquis exſtructa quædam arx parua, quam Turrim Scutarinam Græci vocant, Turci Kiſculam, hoc eſt, arcem virginis, ex cauſa quadam alibi exponenda. De hac arce ſunt intelligenda Nicetæ verba, libro 4, quum ait: Ab hoc imperatore Manuele turris illa (potuiſſet arcem vertere) non procul a continente in mari exſtructa eſt, quæ Damalis pridem, nunc Arcula dicitur: & altera turris e regione, iuxta Manganium monaſterium (ſcilicet S. Georgij) eo conſilio, vt ferrea cathena vtrimque extẽſa, barbaris nauibus aditus in loca vrbis arci vicina, & tractum illum omnem, vſque ad Blacherniam regiam, intercluderetur. Quibus in verbis Arculæ nomẽ ſignificare puto paruam arcem. Idem poſt inquit: Imperator in palatio ad Damalim, quod Scutarium dicitur, verſabatur. Diſtat a continenti Aſiana Scutarium centum paſſibus. Nomen opido vicino dedit, vt Græcis hodie Scutarium, Turcis Iſcodar dicatur: olim non Chalcedon, vti Iouius, Peucerus, Busbequius, aliique magni viri putarunt, (Chalcedonis enim rudera 10 milliaribus ab Angulo Sultanini ſaraij verſus Aſtacenum ſinum, ad promontorium Damalicum, iuxta portum Eutropij, ſita ſunt:) ſed Chryſopolis. Id autem opido nomen inditum aliqui putant, vt auri ciuitas diceretur, ab auro, quod olim antiquiſſimis temporibus pro Perſarum regibus heic tributi nomine congeri ex Aſia tota ſolitum fuerit. Sed Origines vrbis Byzantinæ aliam nominis rationem, verbis Græcis, in hanc fere ſententiam, referunt. Conſpecta (inquiunt) confeſtim aquila, cor victimæ rapit, & in promontorium Boſporij litoris defert, e regione Chryſopoleos, cui Chryſes Agamemnonis ex Chryſeidæ filius, poſt necem patris, Clytæmneſtræ fugiens inſidias, & ad quærendum Iphigeniam properans, nomen hoc apud incolas reliquit, ſepulturæ ſuę monumentum, quum iſtic viuendi finem feciſſet. Quibus in verbis promontorium Boſporij litoris, illud ipſum intelligitur, in quo nunc ſaraium Sultaninum orientale ſitum eſt.

A Chryſopoli ſiue Scutario, litus Aſiaticum legentibus, occurrit primum pagus, qui Stauros Græcis dicitur, ab aurea cruce, quam in templi ab ſe ibidem conditi vertice Conſtantinus magnus inſigniter ornatam conſtituiſſe perhibetur. Sic enim audire de Theodoſio Zygomala, patriarchali Protonotario, valde docto viro, memini. Et ipſius templi ruinas ampliſſimas aliquando cum admiratione, comitibus Hieronymo Arconato, & Paulo Roſa, ex eo tempore pie mortuo, viris optimis & amiciſſimis, inſpexi: quum nauigio trãſuecti Chalcedonem, in Eutropij portum, terra deinde promontorium Damalicum pedibus emetiremur, in quo rudera templi S. Euphemiæ, concilio Chalcedonenſi nobilis, in horto quodam ſuperant: & ad hunc deinde pagum Staurum, aliaque loca progrederemur.

A Stauro, locus in Anaplo (ſic enim frequenter hiſtorici Græci vocant hæc ab vtroque latere loca, quæ ſurſum ad Euxinum mare nauigantibus conſpiciuntur) proximus eſt in eodem Aſiatico litore, monaſterio quõdam inſigni celebris, qui nunc Akimitos Græcis dicitur. Olim Akimiti vocabantur, hoc eſt, monachi peruigiles, totasque noctes ſine ſomno, precibus & hymnis dicendis exigentes.

Ab Akimito pergitur ad Chryſokerama, locum ab æde ſacra dictum, tegulis olim inauratis ornata.

Chryſokeramis vicinum eſt Anatolis Caſtelli. Sic Græci nunc mutile vocant, quod integre diceretur Anatolis (hoc eſt Aſiæ) Caſtellion. Et paulo ante meminimus, idem Turcis eodem ſignificatu vocari Anadoli Chiſar.

Vltra Caſtellion Anatolis, eſt Megalocarya, magnis a nucibus auellanis dicta: quam rectius Græci volunt ad ſanctos Angelos nominari.

Supra Megalocaryam conſpicitur vetus Hieron, (ſic & Turci cum Græcis vocant) id eſt Fanum ſiue templum, a Conſtantino Magno conditum: quo tempore con-

pore confecto bello Gothico, reuerſus fuit, vt Græci nunc aiunt. Conſtat tamen, hoc olim quoque loco fuiſſe temporibus antiquiſſimis templum Argonautarum, quod adpellatum fuit Hieron ſiue fanum Iouis Vrij, hoc eſt, largientis ventos ſecundos. Et notum eſt, ſolitos imperatores Chriſtianos mutare templa paganorum in noſtri ritus eccleſias.

Vlterius caſtellum Argyron ſitum eſt, quod Caſtaldus etiam poſuit, Algyrum vocans.

Hactenus in Aſiatico, ſiue dextro Anapli latere, ſita loca numerauimus. Nunc idem iter ab imo repetituri, litus Europæum legamus ad læuam, donec itidem ad oſtium Ponti Euxini perueniamus.

Itaque Galata Ceratinum ad ſinum relicta, tranſeundum primo promontorium, ſaraio Sultanino, e regione trans ſinum cornutum ſito, reſpõdens: & mox offeret ſeſe Carauoli, locus omni variorum ædificiorum & hortorum cultura, ne templis quidem Turcicis deficientibus, ameniſſimus: vbi diuerſorium Anglicanæ reginæ legato adſignatum erat, quum nos iſtic eſſemus. Ibidem Iuliæ Peſceniæ marmor Græcum eſt elegantiſſimum, cuius inſcriptionem habemus.

Carauoli proximus eſt locus a S. Phocæ templo Chriſtianis adpellatus, Ortachioi Turcis. Archion priſcis dictum refert Gyllius.

Vltra S. Phocam, Archangelus eſt, locus ſic ab Archangelo Michaele dictus. Veteres Cataſcepen nominaſſe, patet ex his Nicetæ verbis: Monaſterium in Ponti faucibus loco, qui Cataſcepe dicitur, exſtruxit Archiducis Michaelis nomine. Vocant nunc etiam Græci Aſomaton, propterea quod Angeli corporis expertes ſint.

Inde peruenitur ad Diplokionion, ſic dictum a geminis columnis, quod Turci Beſictas, veluti lapidem cunarum vocant. Ibi monumentum eſt ſepulturæ Chaitadinis Baſſæ, cui ab Italis nomen Barbaroſſæ datũ fuit. Meminit heic eum ſepultum liber ipſe annalium, ad annum Chriſtianum 1547. Diplokionion priſcis dictum erat Iaſonium. Ortelius non recte Diplociana ſcripſit, pro Diplokionio: & Biſitas, pro Beſictas.

Vltra Diplokionion eſt id, de quo prolixe nunc egimus, Neocaſtron.

Hinc itur ad locum, Stenia nunc dictum, nomine corrupto de Soſthenio, ni fallor. Aut hoc illud eſt Stenon, Cedrino & aliis frequenter nominatum.

Sequitur Neochori, quod ſic enuntiatur a Græcis hodie, quum ſit Neochorion. Significat autem locum vel agrum prædiumue nouum.

Supra Neochorion pagus eſt Pharapia. Sic enim a Græcis effertur, a noſtris Therapia.

Peruenitur hinc ad Panagian ſto mauro molo, id eſt, ad ſanctiſſimam Deiparam virginem, ſitam ad nigram molem portus. Quidam e vulgo nominant, ad ſanctiſſimam Deiparam die xv Auguſti.

Vltima Turris eſt, ad ipſum Ponti oſtium, cum pago a Græcis inhabitato, ſita: ſicut & hactenus indicatorum vtriuſque litoris locorum incolæ fere Græci ſunt. Eam turrim Busbequius Pharum vocabulo veteri nominat, ſed accolæ Pharanion adpellant, a Græco verbo deriuata voce, quod lucendi ſignificationem habet. Quippe noctu faces accenduntur in ſuprema turris parte, quam animi cauſa conſcendimus, vt ad oſtium Ponti nauigantium incolumitati conſulatur. A Conſtantinopoli diſtat hoc oſtium maris Euxini milliaribus Græcis plus minus 35. Scopuli ſaxo viuo ſiti duo ſunt ante Ponti oſtium, quo in Boſporum magna vi ſemet exonerat. Hæ ſcilicet illæ Cyaneæ ſiue Symplegades, ſiue Planctæ ſunt, quas ipſe Busbequius pæne putauit fabuloſas, aut inuenire ſe ſaltim, velut alio deuolutas, potuiſſe negauit. Inſulæ priſcis hæ dicebantur, non quod ſint magnæ, ſed quod vndique mari velut inſulillæ vel niſidia, ſicut Græci vocant, alluantur: Cyaneæ, quod ex interuallo magno adnauigantibus cæruleum de ſe colorem præbeant: Symplegades & Planctæ, a conquaſſatione mutua, qua ſpectantibus ex remoto ſpatio non tangere ſe tantum exiſtimantur, verumetiam loco moueri, & ita coire: dumtaxat vnus vt eſſe ſcopulus, vnum niſidion, videantur. Hanc opinionem de

Cyaneis meam Gregoræ verba hæc, e libro hiſtoriarum I I I I, confirmant: Promontorium, inquit, templi Argonautarum, quod Os Ponti adpellatur: vbi Cyaneas & Planctas eſſe Græci quondam dixerunt: nimirum in ipſo Ponti oſtio. Hæc omnia ſane diligenter inſpicere bis memini, præſente Hieronymo Arconato, pręſtantis ingenij viro: qui rem memoria dignam heic mihi primus ſuggerebat. Altera Symplegadum, quam ſimpliciter ſaxum Busbequius adpellauit, habet columnam veterem ex albo marmore, quam vulgus iſtic Pompeij columnam falſo vocat. In hac præter alia, quæ Gyllius diligenter obſeruauit & deſcripſit, Auguſti Sphingem mihi monſtrabat Arconatus, a Gyllio non animaduerſam. Sphingi reſpondet inſcriptio, quæ ab aliis omiſſam ponere libuit.

DIVO CÆSARI AVGVSTO
L. CLANNIDIVS
L. F. CLA. . PONTO.

Nec tamen defuerunt heic olim etiam Cn. Pompeii monumenta, relicta in his locis inde ab illis vſque temporibus, quum Imperator Populi Romani, contra Mithradatem, Ponti regem, bellum gereret. Exſtat vnum adhuc liberti cuiuſdam Pompeiani marmor, quod non procul a Caſanis baſſæ meſſita, (quondam illuſtri S. Theodoſiæ templo) ſupra nauale Sultaninum ſita, conſpicitur. Id pulcherrimis exaratum litteris Romanis, hæc verba continet.

V. CN. POMPEIVS. PHILINVS.
POMPEIAE. PHILOMENAE
FILIAE
ET SIBI

Habet Lector vno comprehenſa capite non pauca, quibus tam prolixe recenſendis, ſi præter officium & inſtitutum alicui feciſſe videbor: excuſabit apud æquos me indices infixum animo feruens explicandi res Græcas & Turcicas ſtudium, cum rerum ipſarum varietate tam vtili, quam minime tædioſa.

TEMPVS CERTVM CAPTAE CONSTANTINOPOLEOS.

129. Certum eſt, captam Conſtantinopolim a Muchemete II, die 29, menſis Maij, quem I I I I Kal. Iunias vocamus, anno Chriſtiano 1453, non 1452, quemadmodum apud Æneam Siluium per errorem librarij fortaſſe ſcriptum legitur. Poteſt hoc etiam ex collatione Mahumetanorum annorum ad Chriſtianos colligi. Cetera de vrbis tam obſidione, quam occupatione, licet paucis expoſita ſint verbis, vt in annalibus fieri ſolet; iis tamen conſantea ſunt, quæ Chalcocondyles prolixius, vt in hiſtoria, memoriæ prodidit.

ATMINDAN. COLVMNA SERPENTINA.
Statuarum ſtichioſes.

130. Atmindan ſignificat Turcis eum Conſtantinopoli locum, quem ab equorum curſu Græci dixerunt Hippodromum. Nam ſi verbum verbo reddas, At & Mindan, ſignificant equorum locum capacem & amplum. Columna ſerpentina nunc etiam ſupereſt, ex ære facta, ſic ab imo conuolutis inter ſe ſpiris ſerpentis triplicis, vt in parte ſuperiori tamdem ſeſe tres ceruices, triaque ſerpentina capita, diuidant ac ſeparent in formam triquetram: quibus quondam accepimus impoſitum ab vrbis conditore Conſtantino magno fuiſſe plurimum ſcriptis celebratum illum tripodem Apollinis Delphicum. Quod ait, effectum fuiſſe per hoc ſimulacrum, vt eo durante nullus eſſet in vrbe ſerpens: ex opinionibus Græcorum Muchemeti relatum fuit: quorum in libro manuſcripto de vrbis ædificiis, quem habemus, Stichioſes eiuſmodi (ſic enim adpellant) ſtatuarum variæ leguntur, & quidem ab Apollonio Tyaneo profectæ, ſi quidem vera narrant. Certe quod ſtatim ſequitur, de ſtatua equeſtri ahenea deſtructa, qua peſti præcluſus fuerit in vrbem aditus: ſuperſtitioſis videri poſſet aliquam mereri fidem, quum ſingulis annis ea nunc fœde menſibus æſtiuis calidioribus graſſetur. Qua nos iſtuc æſtate venimus, abſumſiſſe credebatur inter quatuor menſes hominum ad CIↃCIↃ. Nec anno ſequenti pauciores interierunt.

SIVRIGE.

SIVRIGE. SPHETIGRADVM. SPHETIA.

Duxit in Albaniam copias Muchemetes aduerſus Iſchenderem begum, ſiue Georgium Caſtriotem. Siurige lingua Turcica ſignificat arcem acutam. Græci dicerent Oxypyrgion. Laonicus Spheriam vocat, adpellatam a Barletio Sphetigradum, lingua Slauonica, quam idem a Croia diſtare 58 milliaribus ait. 131.

NOVE. NOVA. NOVOGRAD. NOVVS
mons Raſciæ. Neopyrgium.

Noue Croatis & Seruianis dicitur, quæ heic noua nominatur, opidum Seruiæ, cuius tunc Deſpota Georgius adhuc ſuperſtes erat: ſed non multo poſt moritur, impetrata pace a Sultano Muchemete, filioque minimo natu Lazaro, ſucceſſore poſt ſe relicto. Notauimus ſupra, capite 101, Nouegradum nunc vulgo dici, quod arcem nouam ſignificat, non nouum montem, vt Bonfinius interpretatur, dum Nouum montem Raſciæ vocat. Apud Laonicum Nouopyrgum legimus, pro quo Neopyrgum reponemus, nomen id Græcis ſonans, quod Venedis Nouograd. Ibidem margini adſcriptum Nouobardum, mutabimus in Nouogardum, vel potius Nouogradum. Ait heic Laonicus magnum eſſe metalli prouentum, & alluentem opidum Morauam, Iſtro miſceri. Sangiaci nunc ſedes eſt, Budæ beglerbego ſubditi. 132.

BELGRADI VEL ALBAE GRAECAE
ſecunda obſidio.

De Belgrado, & Muratis obſidione, dictum antea numero 100. Nunc iterum obſeſſa fuit a Muchemete Muratis filio, qui eam repetebat ab Vngaris, vt membrum Seruiæ nunc ſui iuris effectæ, de quo prolixe tractatum indicato capite. De hac obſidione ſecunda Thomas Ebendorfus, in Auſtriacis annalibus ſuis, hæc retulit. Anno 1455, Turcus Machumet ſecundis elatus fortunis, Deſpotam Georgium, Ratziæ principem, in ſuis terris hoſtiliter inuaſit, & plura hominum millia crudeliter abduxit. Hinc & Deſpota verſus Vngariam, ad Albam Græcam, cum ſuis ſecretis ſe contulit, terramque ſuam gubernandam Ioanni de Huniad, Vngariæ Gubernatori, dum Viennam (ad Fridericum IIII Imperatorem) pergeret, commendauit. Inde Nandoralba, ianua & clauſura regni Vngariæ, obſidetur a Mahumeto, anno 1456, oppugnatione acerrima facta die 21 Iulij: quũ prius hoc in itinere caſtrum S. Andreæ, (Nota margini adſcripti nomen Senderouiæ) quod erat Georgij Deſpotæ, adgreſſus incaſſum fuiſſet. Soluta obſidione, mortuus Ioannes de Huniad, Comes Biſtricenſis, XI die Auguſti. Eum deplorauit Fr. Ioannes de Capiſtrano, Huniadis commilito: Salue aureola cæli, quæ cecidiſti, corona. Regni exſtincta es lucerna. Orbis corruptum es ſpeculum, in quo nos diutius inſpicere ſperabamus, & alij. Nunc tu deuicto inimico triumphas coram Deo & angelis, o bone Ioannes. Sané quam fortiter, & immortali cum laude ſua, hi duo ſe geſſerunt, hoc propugnaculo Chriſtianorum defendendo, Huniades & Capiſtranus, monachus ordinis prædicatorum, clarus in hiſtoriis Polonum cruce ſignatorum dux, qui mortuum Huniadem paucos intra dies ſequutus fuit. Muchemetes in oppugnatione diei 21 Iulij, cuius Ebendorfus meminit, letali accepto vulnere, vix incolumis euaſit. Obſidio ſoluta fuit die 6 Auguſti, quem Calixtus III Pontifex haberi feſtum ex eo tempore voluit, ſub nomine Transfigurationis Chriſti: quod tamen feſtum illo die, multis ante ſæculis, Græci celebrare conſueuerant, adpellantes id Sacram ſanctam metamorphoſin Domini & Dei, Seruatorisque noſtri, Ieſu Chriſti. 133.

DAI CARATZE BASSA. BONFINIVS ET
Chalcocondyles emendati.

Hic Baſſa Bonfinio Caracia vocatur, Chalcocondyli Caratzies. Europæ ne beglerbegus fuerit, an Anatoliæ, non exprimitur in annalibus. Laonicus tamen diſerte Ducem Europæ nominat, ex quo corrigendus Bonfinius, qui Aſiæ du- 134.

cem fecit; errore conſimili cum eo, quem ſupra numero 106 de Chaſane baſſa notauimus. Verba Laonici hæc ſunt: Europæ Dux Caratzies, qui gloria & virtute excellebat omnes, qui regiis in ianuis militabant, ab opidanis bombardæ globo ictus occubuit. Eum rex (Muchemetes) multum lugebat. His verbis etiam mortis genus indicatur, quo periit. In obſidione vero Conſtantinopolitana corrupte nomen huius Saratzies legitur, pro quo reponendum, Caratzies. Huc etiam pertinet ille Laonici locus de oppugnatione Belgradi, excerptus & emendatus ſupra, cap. 72.

REX BOZINAE STEPHANVS.

135. De Semendria diximus cap. 99. Bozinacorum origo declarata legitur capite 49. Duplicem eſſe Bozinam, docuimus capite 95. Qui Bozinæ rex heic memoratur, Stephanus erat, de quo plura non multo poſt. Is ſponte ſua deditionem Semendriæ feciſſe narratur, quam a morte ſoceri occupauerat. Erat autẽ vxor huic, Lazari Bulcouitey filia, Georgij Deſpotæ neptis, quemadmodum in genealogia Bulcouitziorum capite 54, indicauimus. Et adparet hinc, Lazarum Seruiæ Deſpotam, Georgio patri, qui diutiſſime regnauit, non diu ſuperſtitem fuiſſe.

TARABOSANIS IMPERATOR A MVchemete II victus.

136. De Caſtamone dictum capite 66. Sinopes etiam frequens hactenus facta mentio. Nouella Leonis imperatoris, cognomine Sapientis, epiſcopatum Sinopenſem Amaſianę metropoli ſubiicit in Helenopôto. Pordapam dici tradit Laonicus, nouo vocabulo, licet heic in annalibus parum mutato veteri, Sinap ſcribatur. Taraboſan Turcis eſt Trapezus, nota ſedes Comnenorum principum, qui audire volebant Imperatores. Vltimus eius gentis, a Muchemete victus, fuit Dauides Comneaus.

DRACOL WEIDA. BLADVS. VLADA.
Matthias Vngariæ rex.

137. Hic Valachiæ Vaiuoda, qui Turcis Dracol nominatur, Laonico Bladus dicitur, Draculæ filius, ex immanitate celebris, de quo plurima commemorantur, huc non pertinentia. Bladi nomen ex ratione pronuntiandi Græcis familiari, Vladum ſcribere debuerat interpres. Vladam Bonfinius adpellat, & poſt etiam Draculam paterno nomine. Callimachus integre Vladiſlaum Draculam ſcripſit. Hunc qui coniecìſſe dicitur in carcerem rex Vngarus, Matthias Huniades fuit, Ioannis filius, Auſtriaci Ladiſlai, Pragæ ſubito extincti, Vngarico in regno ſucceſſor. Muchemetes, hoc ab Vngaris capto, Valachiam ſubieciſſe narratur. Id vero factum potius exiſtimandum a Dracula iuniore, Vladiſlai fratre: qui tamen poſtea ſe, cum ipſa regione, Muchemetis imperio ſummiſit, accepta ſoluendi annui tributi condicione: nihiloque minus a Matthia rege confirmatus in principatu, teſte Bonfinio, fuit; tamquam ab Vngariæ rege, directo Valachicæ ditionis domino. Sic nimirum prius etiam conuenerat inter Muratem II & Vladiſlaum regem anno Chriſtiano 1441, poſt victos ad Iſladinas fauces Turcos: vt Valachi Turcorum quidem eſſent tributarij, ſed nihilo minus ad Vngariæ regnum, velut antea, pertinerent.

MITYLIN. CATALVSII, VEL CATELVSII,
Lesbi principes, origine Genuenſes.

138. Mitylin, pronuntiatione Græca, quæ Mitylene noſtris eſt, vocatur a Turcis Inſula Lesbus, ipſis etiam Græcis hanc ita nominantibus. Cedrinus certe Leſbum alicubi Mitylenen dixit, ab vrbe totius Inſulæ primaria. Vulgus Italicorum nautarum Metellino nunc adpellat. Habebat inſula, quum oppugnaretur a Muchemete, principem Dominicum Catalufium vel Catelufium, quem Græci Kyriacon vocabant. Interpres Laonici Nicolaum Catelufium, pro Dominico, haud ſcio cuius auctoritate fretus ex hiſtoricis antiquioribus margini adſcripſit. Nam

Geuſiæus,

Geufræus, qui nomen idem habet, recentior eſt, & alios ſequens falli potuit. Ipſa Catelußorum gens origine Genuenſis erat. Oriundus ex ea Franciſcus Catelußius, quum Ioannem Palæologum Imperatorem, a bonitate Caloioannem vulgo dictum, Andronici II filium, Michaëlis II nepotem, Andronici I pronepotem, Michaëlis primi, qui Flandris Conſtantinopolim eripuit, abnepotem bello contra Ioannem Cantacuzenum, tutorem & ſocerum, & vſurpatorem imperij, iuuiſſet: inſula Lesbo donatus, etiam Caloioannis ſororem in matrimonium accipere promeruit. Acciderunt hæc anno 1355. De quo colligitur, non totos 100 annos in eorum poteſtate Lesbum fuiſſe. Lucij Catelußij, qui Æni princeps in Thracia fuerit, apud Laonicum fit mentio: ſicut obiter etiam principes Æni ſupra memorātur, capite notarum 32. Idem Chalcocondyles Dominici fratrem facit Lucium, quem rectius a Sanſouino Turcicis in annalibus Dominici huius propinquum vel adgnatum nominari arbitror.

MVCHEMETIS AEDIFICIA CONSTANTINOpolitana. Geniſarai. Eskiſarai. Iedicula.

Non exprimunt annales, quęnam ædificia Conſtinopoli Muchemetes exſtruxerit. Ideo lubet hæc de Laonico & aliis promere. Statim enim proxima poſt Lesbum captam hieme, narrat eum quieuiſſe Laonicus, intentum ædificiis vrbanis, templis, nauali, arce Byzantina, quam condidit iuxta portam a Græcis Auream vocatam, vbi & turres maximas excitauit, ſpectatuque dignas, & ipſam regiam interius eleganter ornauit. Hactenus Chalcocondyles paullo commodius redditus, in cuius verbis notandum, intelligi templorum ſtructuram, de commutato Chriſti Dei ſapientiæ templo Iuſtinianeo in meſſitam Mahumetanam, deque diruto antiquiſſimo Chriſtianorum templo, quod ædificatum a Conſtantino magno Sanctorum Apoſtolorum nomen habebat, cuius ipſe loco ſuam ſtruxit cum imareto meſſitam, Turcicarum omnium in vrbe primam, & operis magnifici, quemadmodum hodieque conſpicitur. Nauale Chriſtianis ab imperatoribus neglectum inſtaurauit, ornatum & extenſum a poſteris ea cura, nunc vt ampliſſimum ſit. Supra Galatam ſitum eſt in ſinu cornuto, verſus aquas dulces, vbi nimirum celebrati a priſcis fluuioli, Cydarus nunc Machleua, & Barbyſes, nunc Charticon, & a vico vicino Pectinachorion dictus, in ſinum hunc influunt. Continet iam nauale loca concamerata 187, exporrecta longa ſerie, magnique triremium numeri capax eſt: licet aliud Sanſouinus ex antiqua relatione quadam Veneta, parum præſenti rerum formæ conſentaneum tradat. Fuit & illo quondam loco regia, quo loco dicit Laonicus eum ſtruxiſſe Byzantinam arcem, propter Auream portam, quæ ab vna parte meridiem ac Propontidem, ab altera ſolem occidentem reſpicit. Hæc ædificia Muchemetem condidiſſe, Laonicus ſcripſit. Menauinus autem, ſicut & alij, tres ait arces a Muchemete Conſtantinopoli ſtructas: Geniſaraium, Eskiſaraium, & Iadiculam. Ad orientem ſolem, e regione Scutarij, ſiue Damalici promontorij, ſitum eſt Geniſaraium, (ſic dictum, quod nouum ſit) in extremo vrbis angulo, qui a templo vicino, ſancti Demetrij vocatur: vbi Boſporus impetu maximo, ad ipſam crepidinem collis, in quo ſaraium vel arx poſita eſt, in Propontidem irruit. Olim Palatium Byzantinum, & Acropolis Byzantina dicebatur, velut arx in vno de tribus extremis angulis vrbis ſita, quo loco Byzas initio Byzantium condere cœperit. Hæc Sultanorum Oſmanidarum ſedes, hoc domiciliũ & aula eſt, quam Capi ſiue Portam Oſmanicā vocant. Vndique muris (de quibus infra, capite 149) ac turribus incluſa, tribus in circuitum milliaribus Græcis patet. Voluit huius ſaraij noui nomine Muchemetes poſteros & ſucceſſores in imperio ſuos obligatos eſſe ſoluendis meſſitæ ſuæ nouæ, ſingulos in dies, aſpris mille: quæ ſumma, computatis pro vno talero Germanico aſpris 40, cottidie ad 25 taleros excreſcit: in annos vero ſingulos, ſupra nouies mille, centum taleros efficit. quibus alios annuos reditus ad ſummam CIↃ CIↃ ducatorum, adiecit. Eskiſaraium, voce ſignificante ſaraium vetus, in vrbis meditullio ſitum eſt: ſicut & olim ibidem in vrbis omphalo vel vmbilico, priſcorũ erat imperatorum regia. Vaſilia

ta megala Græci quondam nominabant. Nunc illa gynæconitidi Sultaninæ præcipue ſeruit, ſpatio ſaraij, ratione circuitus, ad duo paſſuum millia exporrecto. Iadicula denique Propontidis in litore condita eſt, ad meridionalem & occidentalē partim vrbis angulū, verſus Auream portam, nunc quidem ſuperſtitem, ſed obſtructam tamen, ac verſus vrbis terreſtres muros: qua in Thraciā, Macedoniam, vniuerſam denique Græciam, itur. Sic autem adpellata Turcis eſt a Iedi & Cula, quorū illud eſt ſeptem, hoc turrium ſignificationē habet. Græci nunc Heptapyrgion dicunt, aut Heptapyrgon, puro puto vocabulo Græco: ſemiturcico, vel hybride potius, Heptagulades: ex quo etiam obiter intelligi poteſt, quod Aphricanæ Guletæ ſit etymon ſiue notio. Ipſa quidem arx cuſtodiæ regiorum theſaurorum eſt adſignata, perpetuasque militum excubias habet, qui feruntur eſſe numero quingenti, de quibus alio loco.

MACHMVT BASSA. VARIA SCRIPTVRA VOCIS VNIVS.

140. De hoc Machmute Laonicus hæc: Mechumetes, inquit, regij palatij dux, (poſtea ducem ianuarum vocat) & Europæ præfectus, filius Michaelis, Græcus. Et addit, Græcos pueros (Græcorum filios dicere debuit interpres, id eſt Græcos) qui abducti Byzantio, cum rege commorabantur, magnam potentiam ſibi peperiſſe. Nominis ſcripturam, tam in hoc, quam aliis locis, ab interprete Cæſaris acceptam Galderio, retinui. Triplicem ſane reperi, noſtris his in annalibus: Muchemet, Mechemet, Machmut. Hiſtoriæ Græcorum & noſtrorum hominum præterea diuerſitates alias habent, vt Muchumet, Mahumet, Machomet, Mahomet, Mohamed, quod Moamed Græcis eſt, abſque aſpiratione. Stephanus Vngatus, ſane peritus interpres linguarum plurium, Turcicæ, Arabicæ, Perſicæ, quem nobis impetrante magnifico domino Hieronymo Beck a Leopoldſtorf, conſulere de multis licuit, recte putabat in genere tum ſcribi, tum enuntiari, Mohammet.

FINIS REGNI BOZINENSIS. OBSERVANDA DIVERSITATIS annorum ratio. Stephani regis excoriati calamitas. Matthias Vngariæ rex Bozinam recipit. & Muchemetem fama ſola fugat. Couadza.

141. Bellum hoc, quod Bozinenſi tam regno, quam ducatui finem adtulit, Bonfinius refert ad annum Chriſtianum 1463. Turci vero tradunt, hoc annis XI poſt captam Conſtantinopolim fuiſſe geſtum. De quo ſequitur, ad annum Chriſtianum 1464 referendum eſſe. Solet etiam vſuuenire plerunque, vt noſtri numeros annorum ad initia bellorum referant. Annales vero Turcici finem rerum geſtarum reſpiciunt, ideoque fere iam rebus ipſis expoſitis annorum numeros adiiciunt. Hoc diligenter obſeruare lectorem velim, ne me putet alicubi temere mutaſſe numeros ab aliis poſitos. Hertzegouinæ ſub iugum miſſæ nomine, Ducatus Bozinenſis intelligitur, alius a regno: cuius interitum deinceps numero notarum 162 exponemus. Quod autem dicitur, Muchemetem Bozinæ regē captum occidiſſe: paullo explicandum latius, vt plenum tam barbaræ perfidiæ Muchemetis, quam immanitatis horrendę facinus cognoſcatur. Stephanus ergo rex Bozinenſis, & vxorio iure (ceu dictum paullo ante) Seruiæ Raſciæue Deſpota, bello petitus a Sultano Muchemete II, & obſeſſus Iaitzæ, blanditiis tyranni per quoſdā de induſtria ſubornatos e caſtello Iaitzano euocatur, & ad colloquium arceſſitur. Quum barbaro temere fidem habuiſſet, manuque capita pactis inter ſe ac Muchemetem initæ geſtans, in caſtra veniſſet, capitur: cute, iuſſu Muchemetis, viuus exuitur: iuſto denique Dei iudicio cum vita regnum, quo fraude patrem filius ſceleratus excuſſerat, amittit. Hoc modo tum Bozina, Raſcia, Seruiæ magna pars, Turcorum in poteſtatem venit. Matthias tamē rex Vngarus Iaitzam, cum XXVII Bozinæ opidis, recepit: quam militum corona deinde rurſum Muchemetes circumdedit, & oppugnauit: irritoque conatu, fama duntaxat aduentantis Matthiæ territus ab obſidione, Bozinæque finibus, diſceſſit. De opido Hertzegouina dictum ſuperius, capite 95. Couadzam Turci cum Bozinacis & Croatis adpellant, quę Iaitza Bonfinio, Chalcocondyli Gaitia, paulloque rectius Gaitza nominatur.

PLVRES

PLVRES IN ALBANIA PRINCIPVM DItiones. Giolchiſar. Egripos.

Erant in Albania plures reguli, qui ſuas ſinguli ditiones habebant. Inter has 142.
erat Ibanis, ſiue Ioannis, Caſtriotæ regio, de qua ſuperius dictum capite 121. Hanc armis nunc imperio Muchemetis ceſſiſſe referunt annales, quod alij factum deditione narrant. Laonicus hac ſerie ditiones enumerat. Primum ait Sandalis in Epiri vicinia ſitam eſſe regionem, cui finitimæ ſint Venetorum aliquot vrbes, Albaniæ proximæ. Ioannis inde Caſtriotis agrum ſuccedere, cui ſit adnexa regio Comneniadarum. Hinc ſitam vlterius Arianitæ, Comneni filij, ditionem aſperam & montuoſam. Eius regiam vocabulo nunc etiam noto, Cannina dicebant, numero multitudinis: quæ ſupra Valonam vel Auloniam in ſublimi poſita conſpicitur. Arx Caramaniæ Giolchiſar, cuius paullo poſt mentio fit, in Anatoliæ tabula chorographica ſcribitur Culchiſar. Egripos inſula Turcis dicitur, quam vulgo iam Negropontum adpellant, ſicut & primariam inſulæ ciuitatem: quæ ponte, cui caſtellum adiunctum eſt, cum Achaiæ continenti cohæret. Vrbi nomen apud priſcos erat Chalcis, inſulæ vero, Eubœa: quam Euripi fluxus nobilitauit, vt Euripum princeps ille philoſophorum Ariſtoteles. Nam ſi vera ſunt, quæ de ipſo, cauſas motus Euripi perueſtigante, referuntur: quum tamdem Ariſtoteles Euripum capere non poſſet, cepit Euripus Ariſtotelem. Erat Eubœa, quum a Muchemete bello peteretur, Venetorum in poteſtate. Defendebant eam contra Turcos acriter nomine reipublicę, Ludouicus Calbus, & Paulus Erizzus, vel Ericcius, prætor Chalcidis, quem Poteſtatum Veneti nominant. Sed claſſe Veneta ſuis ſuccurrere non auſa, tamdem opido per vim potiti fuere Turci. Filia Pauli Prætoris, vrbe capta, propter inſignem formæ venuſtatem ad Sultanum Muchemetem deducta, memorabili exemplo pudicitiæ mori maluit, quam eius ſe libidini proſtituere.

VSVN CHASAN. IVSVFZE BEG. MVSTAPHAM filium Muchemetes ſtrangulari iuſſit.

De huius Chaſanis origine Reineccius exquiſite diſſerit. Vſun a Turcis ob ſta 143.
turam corporis eximiam dicebatur. Nam Vſun eis ſignificat longum ſiue procerum, qui Perſica lingua Diras diceretur. Laonicus quoque Chaſanem Longum adpellat. Ioachimus Cureus, Sileſiorum hiſtoricus, nominat Huſſancanum, vel corrupta voce, vel in Haſſan Chan mutanda, quod eſſet Hiſpanico more, Don Haſan vel Chaſan. Sed ipſos Perſicos reges eo nomine vſos non memini vel legere, vel audire: quod tamen proceribus eidem regi ſubditis tribui ſcio, & antea notaſſe recordor. Iuſufze vel Iuſufge nomen itidem factum eſt a ſtatura, forma deminuta. Significat enim Ioſephulum. Iouius ſimpliciter Ioſephum nominat. De Tocata ſuperius quædam habes capite 75. Quum dicitur a patre Muſtaphas fuiſſe præfectus iis locis, intelligitur Amaſia: de qua dictum initio declarationis, cap. notarum 6. Muſtaphas hic ante patrem extinctus fuit, aliis venationi cauſam mortis adſcribentibus, aliis nimiæ Veneri. Nobis ea lubet interpretando adijcere, quæ digna memoratu de ipſius interitu prodidit Spanduginus. Ait enim, Achmetem baſſam, cognomento Bidicem, de quo ſtatim plura dicturi ſumus, habuiſſe feminam forma præſtantem, cuius amore captus fuerit Muſtaphas hic, Muchemetis filius: quum aliquando in aulam, officij cauſa, manum patris exoſculaturus, veniſſet. Inde factum, vt illa quodam tempore balineum (pro more Turcico) ingreſſa, Muſtaphas eodem ſe conferret, & nudam (vt erat) nulla pudoris habita ratione, violaret. Indignum hoc facinus quum Achmetes ad Sultanum Muchemetem deferret, laceratisque veſtibus ac tulipanto, de tam graui quereretur iniuria, vindictam ſceleris expoſcens: reſpondiſſe Muchemetem, cur iis querelis vteretur? an neſciret, Sultani ſe mancipium eſſe? Si maxime filius, inquit, meus Muſtaphas in vxoris tuæ complexus venit, an non meo cum mancipio rem habuit? Nihilo tamen minus patrem de tali patrato facinore filium ſecreto quam acerrime increpaſſe, iuſſiſſeque, ſuo vt e conſpectu ilico diſcederet. Et quia deeſſe non ſoleret officio, in obſeruatione iuris & æqui, ſi quidem ita libitum ei

fuiſſet: miſiſſe poſt triduum quemdam e ſuis, qui Muſtaphæ neruo iniecto fauces iuſſu patris eliſerit. Hæc Spauduginus. quæ ſane ſi vera ſunt, vt pluribus ex cauſis eſſe videntur: memorabile nobis exemplum paterni rigoris erga filium, cetero-qui præſtantem virum, in ea gente præbent: cuius Sultani ſuos in ſubditos, velut in viliſſima mancipia, ne maxima quidem dignitate viris ſecundum ipſos principes repugnantibus, quiduis ſibi licere putant.

CARACHISAR. CHAS MVRAT.

144. Clauſerus in Chalcocondylis conuerſione ſua nomen vrbis, quam Muchemetes in Chaſanis regionem pergens occuparit, non repertum (vt ai bitror) in ſuo codice, omiſit. Adſcriptum tamen eſt margini de libro Gundeliano Coryci nomen, ac recte quidem. Nam Corycum cepit, quam Turci ſuam ad linguam nonnihil accommodarunt, & Charachiſar dixerunt. Monuimus enim ſupra, cap. 15, Turcis eſſe in more, ſic antiqua mutare nomina ciuitatum, caſtrorum, ſtagnorum, fluminum, regionum: vt priſcorum adfinitatem retinentia, nihilominus in ſua lingua quiddam ſignificent. Ita de Coryco factum Carachiſar, quod Turcice ſonat arcem nigram. Apud Ortelium in Synonymia Geographica Curcu Nigri, & Corcos ex itinerario Beniaminis, admitto: Mercatoris vero Chutam, cum Chuteo Ioſephi Barbari, nihil ad Corycum pertinere puto. Murates ille, Romaniæ vel Europæ beglerbegus, cuius nomen heic ſubijcitur, cognominatus fuit Chas, hoc eſt, elegans aut venuſtus.

VSVMCHASANIS FILIVS ZEINELI CAESVS in prælia contra Muchemetem.

145. Qui hoc prœlio fuit interfectus Chaſanis Longi filius, nullum heic in annalibus nomen habet. Secretarius autem Sigiſmundi Malateſtæ, reguli Ariminenſis, qui tunc vixit, & pleriſque rebus id temporis in Græcia & Anatolia geſtis cum hero ſuo, magnæ virtutis, & nominis clari duce, interfuit; Zenialem vocat, qui Iouio Zeynal dicitur. Is vero Turcis eſt Zeineli, vocabulo ſignificante hominem, cui dentes aut maxillæ prægrandes ſunt. Illum Latini Dentatum vocarunt, hunc Græci Gnathonem, opinor: quia an Latine Maxillatus dici poſſit, alij viderint.

MOLDAVIAE VAIVODA TVRCOS INgenti clade adficit.

146. Moldauiæ Vaiuodam quum dicimus, ſemper illum intelligimus, quem a Turcis principem Carabogdaniæ nominari, monuimus ſupra, cap. 71. Qui vero cædem hanc Turcorum inſignem edidit, adpellatur a Bonfinio & Cureo Stephanus, magnus ſane vir, & bello felix: qui non Turcos modo cæcidit, verumetiam illuſtri de Tataris potitus eſt victoria. Quæ Turcis Iſcodara ſit, explicatum ante, numero 121.

GEDVC, ACHMETIS BASSAE COGNOMEN, varie corruptum. Achmetis fortuna, non minus varia.

147. Magni nominis vir fuit Achmetes hic baſſa, tam apud Sultanum Muchemetem II patrem, quam apud Baiaſitem filium: de cuius origine Geufiæus errat, quum tradit, eum fuiſſe filium Stephani, non regis, ſed Deſpotæ Bozinenſis. Nam Bozinç Ducis filius fuit alius ab hoc Achmetes baſſa, cui cognomen erat non Geduc, ſed Cherſeogles, vt eum noſtri vocant, de quo infra, ſuo loco, dicetur. Hic autem Achmetes, Albanenſis erat origine, vel Epirota. Sigiſmundi Malateſtæ ſecretarius ſcripſit, eum fuiſſe virtute militari parem antiquis ducibus: adeo quidem, vt ſola nominis ſui fama, quocumque ſe conferret, omnibus formidinem ac trepidationem inijceret. Addit, cognominatum vulgo Gendich propterea, quod ei dens vnus deeſſet. Quam vero a tenui fortuna maximam ad dignitatem ſubito peruenerit, Spanduginus his propemodum verbis expoſuit. Erat, inquit, Sultano Muchemeti ſatelles, (Solacos Turci vocant) qui Bidic Acmat ex eo nominabatur, quod in oris antica dentium ſerie, dentem vnum amiſiſſet. Hic quum aliquando cum principe ſuo colloqueretur, vt fieri nonnumquam ſolet, adſerebat inter alia: non poſſe principem reuera ſe magnum prædicare, ſi non ex paruo magnum,

magnum, & viciſſim ex magno paruum facere poſſet. Hæc eius verba tantum in animo Muchemetis habuerunt efficaciæ, vt Achmetes hactenus ſatelles, ab ipſo ſupremum ad primarij baſſæ gradum proueheretur. Quid ei poſt hæc euenerit; quum ipſius vxori a Muſtapha, Muchemetis filio, ſtuprum inferretur: paullo ante narratum, capite 143. Mortis genus, conſentaneum fortunæ ſubitæ, nimiumque blandienti, ſuo loco deinceps commemorabitur, numero notatum 156. Nunc diuerſitas indicanda cognominis, & verum cognomen oſtendendum. Diximus eum a Spandugino vocari Bidic, & alibi Vidich, a ſecretario Malateſtæ Ghendich: quam ſcripturam Geufræus retinet. Nominis notionem priores duo pæne rectam adtingunt, quum ita fuiſſe vocatum ab amiſſo dente referunt: Geufræus in expoſitione vocis fallitur, quum ſic ait ipſum a magno dente nominatum. Scriptura hoc modo mutanda, vt apud Spanduginum pro Bidic & Vidich; legatur Gidici apud reliquos duos pro Ghendich, Gedici quod idem eſt cum Geduc. Peritiores Arabicæ linguæ Gutuc enunciant per V Gallicum, quod parum abeſt a Gidic ſiue Gitic. Significat autem vocabulum hoc truncum alicuius rei fractæ. de quo animaduertitur, hoc ei datum fuiſſe cognomen a trunco dentis, qui adhuc in ore ſcilicet reliquus hæreret.

MARE NIGRVM, ET MARE MAIVS. COFE.

Pontus olim dictus Euxinus vel hoſpitalis, per contrarium ſenſum, velut 148.
Axenos & inhoſpitalis, nunc a Turcis Caradenizl vocatur, a Græcis Maura thalaſſa, Idem vtroque nomine ſignificante, videlicet mare nigrum. Vſus eſt hac adpellatione Damaſcenus Studites in theſauro concionum ſuarum, ſcripto lingua Græca vulgari. Nomen hoc ei datum perhibent, non quod aquas habeat nigras, quæ profecto limpidiſſimæ ſunt: ſed a ſubitis fœdisque tempeſtatibus, quæ prius placidum ac ſerenum, paullo momento nigris tenebris inuoluunt. E diuerſo mediterraneum mare, non tantis obnoxium mutationibus, ſed longe ſerenius, illis Acdenizi dicitur, his Aſpra thalaſſa, id eſt album mare. Itali diſſentiunt ab vtriſque, ac a nobis etiam Germanis, qui hos ſequentes & ipſi nigrum mare nominamus. Etenim adpellare ſolent mare maius, quod idem eſt cum mari magno. Id ei nomen dat Vincentius Beluacenſis, vti ſupra notatum capite 128. Cofé Turcis ſcribitur, quæ Capha noſtris eſt, in Taurica Cherſoneſo trans mare nigrum ſita, Genuenſium quondam colonia. Notum eſt, olim dictam fuiſſe Theodoſiam. De Kerimis, Crimiis, Keraiis, (ſic diuerſis iiſdem nominibus adpellantur) Deſtenſibusque Tataris, dictum ſuperius, numero notatum 45.

MVCHEMETES OBSESSAE Semendriæ ſuccurrit.

Obſcuriuſcule quædam heic dicuntur, quæ ſic intelligenda. Muchemetes 149.
ad Morauam fluuium profectus eſt, hoc eſt, in Seruiam ſiue Raſciam, ad metropolim eius regionis Semendriam, vel Senderouiam, obſidione liberãdam. Quippe Matthias Vngariæ rex, vti Bonfinius refert, hieme anni 1476, ad Semendriam, vndique militibus cinctam, exſtrui caſtella tria curauerat: vt arctiſſime clauſam in poteſtatem redigeret. Iis vero caſtellis potitus Muchemetes, obſidionem ſoluit. Obiter heic lector obſeruet, a Turcis etiam Morauæ nomen retineri, non Schitnizam cum Moraua confundi, de quo ſuperius actũ, capite 124. Quum deinde muro nouam arcem cinxiſſe dicitur, intelligendum illud Geniſaraium, in vrbis orientali angulo conditum, de quo paullo ante, numero 139. Præterea nomen Soleimanis Romaniæ beglerbegi, quod ſtatim ſubiicitur, Bonfinius ignorauit, Baſſeum modo vocans.

INSIGNIS TVRCORVM CLADES IN VNGARIA.

Bonfinius vnum hac expeditione Turcorum ducem nominauit Halibe- 150.
chum, qui annalibus eſt Ali beg Michalogli: de reliquis duobus, Iſa bego Chuſeinogli, & Bali bego Malcozogli, nihil compertum habuit. Turcorũ exercitum LXCIↃ æſtimat. Vngarorum duces fuere, Stephanus Batorius, Vaiuoda Tranſſiluanienſis, & Paulus Kiniſius, Comes Temeſuarenſis. Numerum cæſorum Bon-

ſinius idem in litteras retulit, Turcorum XXXCIↃ, Vngarorum VIIICIↃ dumtaxat. Annum quoque poſuit 1480. Vnde corrigendi capiæ ſuperiori anno Scodræ numeri apud ſecretarium Malateſtæ, proque 1477, reponendi 1479.

RHODVS A TVRCIS PRIMVM OBSIDETVR.

Amadeus cognomento Viridis, Comes Sabaudiæ.

151. Sæpenumero quidem tentata fuerat hactenus, & obſeſſa Rhodus a Saracenis, etiam ab illo tempore, quo ab equitibus Hieroſolymitanis S. Ioannis Baptiſtæ (Frerios vocari ſcribit Nicetas, Gallica nimirum voce; ſignificante fratres) poſſidebatur: & ante hanc obſidione proxima liberauerat eam Comes Sabaudus Amadeus, cognomento Viridis, immortali cum laude ſui nominis. Ideoque cum alba cruce, in campo rubro defixa, quæ ipſius ordinis equitum Rhodiorum inſignia ſunt, perpetuum ea familia ſymbolum FERT huius Amadei virtute promeruit. Nam eæ litteræ plenius explicatæ ſignificant, Fortitudinem Eius Rhodum Tenuiſſe. Sed Turci nihil ad hoc vſque tempus in eam moliri fuerant auſi, licet Aſiæ quietam prope poſſeſſionem interturbari ab equitibus illis Rhodiis, ægerrime ferrent. Nunc tandem Rhodum iuſſu Muchemetis adgreſſus eſt Meſites vezir baſſa, gente Palæologa natus. Erat tunc princeps ordinis, quem Græci Megalon Maſtora vocabant, noſtri magnum Magiſtrum, Petrus Albuſſonius, natione Gallus, qui poſtea Cardinalis eccleſiæ Romanæ creatus fuiſſe traditur. Is tam fortiter hac obſidione cum ſuis ſe geſſit, vt nō ſolum infecta re, verumetiam damnis acceptis grauiſſimis, inde diſcedere Meſites cogeretur. Quippe non reuocatis ad calculum detrimentis ceteris, cæſa periere Turcorum XXXCIↃ, vt quidam aiunt, Geufræo longe minorem ponente numerum.

OTRANTVM A TVRCIS CAPTVM, ET

a Chriſtianis receptum.

152. Otrantum Turcis & Italis dicitur extremo in angulo Apuliæ ſita ciuitas, è regione Albaniæ vel Epiri: cuius ab opido Velona ſiue Valona, quondam Aulonia, ſexaginta dumtaxat interiecto mari milliaribus Græcis diſtat. Imperator Leo metropolim facit, & Hydruntem vocat, vnde corruptum nomen Otranti. Leone quidem regnante pars vt iſthæc Italiæ, cum Calabria, Byzantino parebat imperatori: ſic & metropoles Romæ Nouæ patriarcham, non veteris Papam adgnoſcebant. Inter alia poſt captam Hydruntem a barbaris edita crudelitatis exempla, refertur & illud, quod vrbis archiepiſcopū ad aram ſerta diſſecuerint. Nos e Corcyra ſoluentes, deficientibus idoneis ventis, heic ſubſiſtere coacti fuimus, in non exiguo, propter immanes piratas Turcicos, diſcrimine conſtituti: qui ob interfectam cum familia non ita dudum Ramadanis baſſæ Tripolitani coniugem, vt in ſupplemento annalium narrauimus, in Venetos rabioſe graſſabantur. Nec Hiſpanus gubernator Hydruntinus minori vſus eſt erga nos barbarie, qui per nauclerum cum periculo ablegatum rogantibus, vt aliquanto propius ad portum accedendi poteſtatem faceret: quo portus & vrbis vicinia tutiores a piratarum iniuriis eſſemus, non ſolum id negauit: verumetiam denuntiari iuſſit, ſe nos omni genere tormentorum bellicorum ex arce, ſi propius accederemus, excepturum. Id fiebat propterea, quod Conſtantinopoli veniremus: vbi ſuperiori æſtate, velut paullo ante dictum, grauiſſime morbus peſtilens ſæuierat. Amplius tamen quinque menſibus, ante noſtrum diſceſſum, ea graſſari deſierat; ac nos quarto iam menſe a Conſtantinopoli aberamus. Ita nimirum exuere quaſdam belluas omnem nōn dico caritatis Chriſtianæ, quæ fruſtra in eis quæritur, ſed humanitatis ſenſum videmus, de hac vita quam diutiſſime conſeruanda ſollicitos, quum æternam & cæleſtem nullam exſpectent. Hydruntem a morte Muchemetis, quum Baiaſites patris in imperio ſucceſſor, bello contra Zemem fratrem implicatus, Achmetem Geducem baſſam ad ſe anno proximo (ſicut in annalibus paullo poſt ſequitur) reuocaſſet; Neapolitani reges obſeſſam & expugnatam receperarunt, ab Vngaro rege Matthia copiis auxiliaribus impetratis: quæ pugnis aduerſus vicinos Turcos adſuetę, pręcipuam hoc bello, ſuperandis barbaris, operam nauaſſe prædicantur.

MORS SVLTANI MVCHEMETIS II.

Teggiur Zair. Clyzomene. Nymphaeum.

Commode mors conſilia Muchemetis interrupit, futura reipublicæ Chriſtianæ perincioſa. Nam Otranto capta, progreſſurus erat haud dubie: præſertim quum Roma Noua potitus, etiam de Roma veteri ſubijcienda perpetuo neſcio quid ſomniaret. In Aſiam tranſmiſiſſe cum exercitu dicitur, inuaſurus Ægypti Sultanum, tum quod legatos ſuos, ab Vſumchaſane Perſarum rege cum muneribus reuertentes, violaſſet: tum etiam, quod pedaneũ vectigal a Turcis, Mechien, per imperij ſui fines, religionis ergo proficiſcentibus, exigeret. Exſtinctum tradit Bonfinius anno Chriſtiano 1481. v Non. Maias. Addunt annales, in Teggiurum prato mortuum. Hoc loci nomen Turcis Teggiur Zair effertur. Et expoſita ſuperius eſt cauſa, numero notarum 56, quamobrem Turci Græcorum Imperatores nominauerint Teggiures. Secretarius Malateſtæ refert, Muchemetem cum exercitu tranſieciſſe Scutarium, indeque profectum ad Chiſiuichen, cuius planicies ab vna parte ad mare pertineat, in morbum incidiſſe. Quibus in verbis pro Chiſiuiche putarim equidem aliud nomen reponendum, adeoque Geiuiſen illam, de qua dictum capite notarum 74. Quippe fatentur omnes hiſtorici, Muchemetem iter hoc Nicomediam verſus tenuiſſe: a qua non longe çum abeſſet, mortuus fuerit. Notatum vero ſupra, Geiuiſen vnius itinere diei non magno diſſitam a Nicomedia. Dictum ibidem, maris iſtic eſſe ſinum, quem veteres Aſtacenum vocarint. Eum ſecretarius etiam Malateſtanus ipſe digito quaſi commonſtrat. Prætor Græciæ noſter cuiuſdam regij vel imperatorij palatij meminit, cui nomen dat Nymphæum. Ab eo non procul diſſitum deſcribit locum, tali Teggiurum vel Imperatorum prato rebus omnibus ſimillimum. Alicubi de Nymphæo: Michaël, ait, Palæologus imperator Nymphæum peruenerat, quo loco recreare ſe ſolebant imperatores, poſtquam Conſtantinopoli (a Flandris) in exſilium eiecti fuerant. Alibi vero planiciem vel pratum ipſum deſcribit his verbis: Quum dies aliquot (imperator Ioannes ſcilicet Ducas Vatatzes) Phlebiis exegiſſet, Clyzomenen profectus, (hoc loco nomen eſt) ibidem tentoria figi iuſſit. Nam iſtic imperatores e Nymphæo digreſſi, commorari ſolent, maioremque veris partem tranſigere. Quippe totus ille locus mera planicies eſt, quæ graminis copiam, compluribus equis ſufficientem, producit. Aquis etiam irrigatur, ac in propinquo multos pagos & ciuitates habet, a quibus ad victum neceſſariæ res çopioſe ſubminiſtrantur. Hactenus Prætor, qui Nicæa profectum ad hanc Clyzomenen ſcribit imperatorem. Ea vero ſi non eſt illud Teggiurum vel Imperatorum pratum, in quo mortuus, de annalium ſententia, fuit Muchemetes: equidem alium, quem indicem, ſic adpellatum locum, nullum inuenio. 153.

SVLTANI ZEMIS, ALTERIVS FILII

Muchemetis hiſtoria.

Principio monendus lector, huic apud Turcos nomen eſſe, Sultan Zemi, vel Gemi, pronuntiatione Italica. Geufræus, & alij, non recte Zizimum & Zizimen adpellant: peius etiam Bonfinius Czaliabum, quod ex Zelebi corruptum arbitror, de quo vocabulo dictum initio declarationis huius. Vtriuſque pugnæ narratio, qua bis Achmetis Geducis baſſæ ductu ſuperatus a fratre fuit, hcic in annalibus exſtat. Reliquæ poſt fugam vitæ fortuna breuiter e noſtris exponitor, quando Turci eam, vt parum ſibi cognitam, in litteras referre non potuerunt. Igitur altero prœlio victus, deſperatis rebus ſuis, in Rhodum profugit: ſeque magno equitum Rhodiorum Magiſtro, qui tunc erat Petrus Albuſſonius Gallus, tradidit. Agebat tunc ætatis annum vigeſimum octauum. Id vbi Baiaſites accepiſſet, ampliſſimis Magnum Magiſtrum, eiuſque conſiliarios, muneribus demulcens, vti diligenter adſeruaretur, petiit: ſimul ad eius alimenta ſe quadraginta millia ducatorum ſingulis annis, quam quidem diu frater ſuperſtes futurus eſſet, numeraturum promiſit: pacem denique cum Chriſtianis perpetuam culturum ſpopondit. Accepit eas conditiones magnus Magiſter, quas quidem bona fide Baiaſites im- 154.

pleuit. Zemes vero, tum plenioris ſecuritatis cauſa, tum vti Baiaſites tanto magis in metu perpetuo contineretur, in Galliam fuit abductus: vbi diu vixit in quadam Rhodiorum equitum arce, cui nomen Burgonouo. Deductus inde Romam fuit, ad Innocentium eius nominis VIII, Pontificem. Ibi, quam diu vixit Innocentius, ac poſt mortem illius, ſub Alexandri VI pontificatu, manſit: donec occupaturus regnum Neapolitanum Karulus VIII Galliæ rex, Romam veniſſet. Nam is Zemen ab Alexandro impetrauit, vſurus eo, quemadmodum quidem aiebat, ad recuperandum imperium Conſtantinopolitanum. Pontifex autem Zemi venenum propinaſſe lentum traditur, quo certum ad terminum paullatim confectus expiraret. Itaque poſt aliquot dies Terracinam perductus, ibidem rebus humanis exceſſit.

MEKIE. MEDINA ALNABI. FILII nepotumque Zemis hiſtoria.

155. Victus priori prœlio Zemes, dicis cauſa, quod aiunt, quaſi voti reus, Mekien ſe contulit. Ea noſtris Mecha eſt, Achmeti onirocritæ Mecca, Saracenis Medina Alnabi, hoc eſt, ciuitas prophetæ. Reapſe vero ad Alcairenſem Sultanum confugit, a quo Geufræus eum copiis & pecuniis adiutum ſcribit: ſed negat hoc Malateſtæ ſecretarius, tantummodo referens Zemen Sultani Alcairenſis fidei vxorem cum filio commendaſſe. De hoc eius filio quid factũ fuerit, paucis Spanduginus expoſuit. Quippe narrat eum, quum in Rhodum inſulam peruenisset, amplexum religionem Chriſtianam, & baptiſſatum. Ibidem, ſuſceptis ex coniuge quatuor liberis, duobus maſculis, totidemque femillis, velut in latebris vixiſſe: donce Rhodo capta, percunctanti de eo ſollicite Soleimani proditus, quum religionem Chriſtianam deſerturum ſe conſtanter negaſſet, duobus cum filiis occideretur: iubente Soleimane, vt filiæ Conſtantinopolim auueherentur.

MORS GEDVCIS ACHMETIS BASSAE.

156. Qui a condicione humillima ſubito ſupremam ad dignitatem & opes emerſerat, & imperatoriis tamen artibus præſtans, magnas pro Sultanis ſuis, Muchemete Baiaſiteque, res geſſerat, inſigni ſua cum gloria: quam indigna tamdem morte vitam hanc clauſerit, annales hoc loco paucis commemorant. Cauſas tamen nullas adiiciunt, cur ita ſubito peremtus fuerit, iuſſu Baiaſitis, vt Geufræus; ipſius manu Baiaſitis, vt Malateſtæ ſecretarius ſcripſit, Geufræus ait, teſtatum fuiſſe Baiaſitem, nimiam ſerui magnitudinem ac virtutem domino formidinem incutere. Malateſtæ vero ſecretarius huiuſmodi quædam paullo prodidit explicatius, quæ commutatis verbis ipſius Italicis cum Latinis, heic inſeremus. Erant, inquit, pertinaces animi Genizarorum, quos ſane nonnumquam dicere non eſt veritum, quando Baiaſite domino parum propitio vterentur, arceſſituros ſe Sultanum Zemem, qui eis imperaret. Quinetiam armati aliquando, magna cum rabie ad ipſas Sultanini palatij portas adcurrerunt. Tum vero Baiaſites lenibus eos verbis mitigare, cunctiſque poſtulatis ipſorum ſane quam indulgenter adnuere. Sopitis autem furentium iris, auctores ſeditionis e medio ſuſtulit. Et quia ſæpenumero Genizari ad Achmetis Chendicis veziris baſſæ domum itabant, Baiaſites Hadrianopoli tamdem, qua in vrbe tunc agebat, ad conuiuium Vezires ſuos omnes inuitauit: ibique Achmetem baſſam manu propria confecit. Hæc ille, quibus Arateum hoc epiphonema rectiſſime quis adiecerit: eiuſmodi ſcilicet amoris ac beneuolentiæ tyrannorum eſſe præmia.

FAMILIA CARAMANIAE PRINCIPVM EXſtincta. Pirametus, pro Ibrahime. Caramania in formam beglerbegatus redacta.

157. Vltimus eſt Caſanes ille, cuius heic nomen prodiderunt annales, qui de Caramanorum familia principum in hiſtoriis reperitur. Nam Geufræum errare videmus, qui tradit exſtinctam horum familiam ſub Muchemetis imperio, duodecim vel tredecim ante hoc tempus annis: & aliud vltimo dat nomen, Abrahamum vocans. Ait enim, Muchemetem liberatum. Vſumchaſane (Aſſambegum

ipſe

ipſe nominat) aduerſario, poſt obitum Pirameti Caramani reuerſum in Caramaniam, Abrahamo filio eius impoſuiſſe neceſſitatem implorandi auxilia Chriſtianorum, maxime Pii II Pontificis: qui profectione in Caramaniam conſtitutâ, Anconam, vbi claſſem adornari curauerat, profectus; ibidem mortuus ſit, dum aduentum Venetorum ſociorum exſpectaret. Hinc eueniſſe, vt claſſe diuiſa, & occupatis Vngarico bello Germanis, Caramanus minime ad reſiſtendum Turcis ſufficiens, interfectus fuerit: atque ita familiam Caramanicam defeciſſe, cuius ditio ceſſerit Oſmanidis. Non temporibus hæc dumtaxat, ſed rebus etiam confuſa ſunt. Ait occiſum Abrahamum, Pirameti filium, in ea familia poſtremum, poſt Vſumchaſanicum bellum, quod pertinet ad annum Chriſtianum 1474. Voluiſſe vero Pium II Pontificem huic opem ferre paullo ante, quam ipſe vitam cum morte commutaret, & alter a Turcis opprimeretur. Atqui decem plus minus ante hoc tempus annis, Pium Papam mortuum fuiſſe conſtat. Præterea tradunt annales, a Muchemete II ereptam Caramano Giolchiſarem, anno Chriſtiano 1469. nec tamen ipſum principem, qui tunc Ibrahimes erat, interfectum fuiſſe. Quem etiam dicit Abrahamum, Pirameti filium, bella cum Muchemete geſſiſſe; Bonfinius Pirametum adpellat, Turci nominant Ibrahimem, qui ſcilicet idem eſt cum Abrahamo. De quo equidem colligo, quodnam ſit illud Pirameti nomen. Arbitror enim, litterarū metatheſi Pirametum eumdem eſſe cum Praimeto vel Pralme, ſiue Turcico Ibraime. Sic & ſupra notauimus, ex eadem voce Praime factum apud Chalcocondylem Priamum, tranſpoſitis itidem litteris. Ibraimis vero filius Caſanes, quum in Baiaſitis Porta educaretur, anno tamdem Chriſtiano vel 1483, vel ſequenti mortuus, Caramanidarum familiæ finem impoſuit: ex quo tempore Caramania beglerbegatus Oſmanidarum eſſe cepit.

IMARETVM BAIASITIS, AD FLVMEN Hadrianopoli conditum.

Sunt Hadrianopoli trium confluentes amnium, Hebri ſiue Marizæ, Tunſæ ſiue Tænari, & Hardæ, de quibus ante dictum capite 30. Poſtquam hi fluuii coiere, Marizæ nomen ſuperat, in cuius ripa ſcilicet imaretum ſuum Baiaſites exſtruere cepiſſe dicitur. 158.

KILI. CILIVM. CELIVM. CHELIA. ACHILLEA. NESTORalba. Beſſarabia. Kermen, Aberman. Moncaſtrum. Stephanus Vaiuoda Carabogdaniæ.

Quæ heic de arce Kili capta leguntur, huiuſmodi fere verbis a ſecretario Malateſtæ ſunt expoſita, quæ vertendo adſcribere libuit. Baiaſites, ait, in otio triennium exegit, poſt ſuperatum videlicet, expulſumque fratrem Zemem: ac deinde Tataris in ſocietatem adſcitis, claſſem 350 nauium, cum magnis terreſtribus copiis inſtruxit: vt bello Carabogdaniæ Vaiuodam inuaderet, eiuſque vires contereret. Regionem huius ingreſſus, omnia flammis & ferro vaſtauit, ciuitatemque Chilium cepit, etiam arcem dedente Mamalacco Caſtellano, patriæ proditore. Profecti ſunt deinde Turci Tatarique maximo cum exercitu ad opidum Moncaſtrum. Quumque ſibi eam quoque ciuitatem dedi poſtulaſſent, ac interueniente pacto relinquendi cum vita facultates incolis ſaluas, voti compotes facti fuiſſent: nihil eorum, quæ promiſerant, præſtiterunt. Baiaſites etiam familias plus minuſue quingentas eorum ciuium Conſtantinopolim abduci iuſſit. Bonfinius eodem tempore geſtas ibidem res commemorans, Achilleam, ait, nunc Cheliam, & Neſtoralbam, ad Iſtri oſtia ſitas, a Turcis tunc obſeſſas fuiſſe. Stephanum vero Myſiæ inferioris (Moldauiam dicere vult) principem, ab Vngaro rege Matthia periiſſe opem ex fœderis ſocietatiſque lege. Sed ante miſſa ſubſidia, ciuitates illas in hoſtium poteſtatem veniſſe. Conferamus hæc inter ſe, Turciciſque cum annalibus. Primus ait, a Baiaſite capta fuiſſe cum arcibus opida, Chilium & Moncaſtrum: alter, Cheliam & Neſtoralbam: annales denique, Kilim & Chermen. Conſentiunt igitur omnes, de capto priori opido, niſi quod eſt quædam in nomine diuerſitas: ſicut idem a Laonico Celium quoque dicitur, a Cureo Cilium. Iouius, per errorem puto, Lithoſtomum adpellat, in ripa Danubii, vel ad oſtium 159.

Danubii potius. In alterius autem ciuitatis vocabulo diſſentire videntur, primo nominante Moncaſtrum, altero Neſtoralbam, tertiis denique Chermen. Secretarii Moncaſtrum, & Chermen Turcorum, idem eſſe puto: diuerſam ab vtraque Neſtoralbam. Quippe Kermen ſeu Chermen ſitum eſt in Moldauiæ Tatariæque finibus, verſus Pontum Euxinum, vbi ſcilicet in hunc ſe Danubius effundit. Et Sangiacatus eſt hodieque Chermen vel Aherman, Beglerbego Romaniæ ſiue Græciæ ſubiectus. Bonfinii vero Neſtoralba, non Moncaſtrum, aut Chermen, ſed vrbs eſt hodie Bialogrod dicta, quod arcem albam ſignificat, ad profluentis in Euxinum, non Iſtri, ſicut Bonfinius ſcripſit, ſed Neſteris amnis oſtium ſita. Quapropter non Neſtoralba, ſed Neſteralba ſcribi debuit. Et Neſter priſcis vocatus fuit Tyras fluuius. Hiſtorici Græci recentiores ab annis 500 Danaſtrin adpellarunt, vti Neperem vicinum, Danaprin: qui mihi quidem non eſt Boryſthenes ante, quam Beriſnam a Roſſiæ vel Ruſſiæ finibus venientem recipiat, ad quam Boryſthenis etiam vetus nomen propius accedit. Cureus ſcripſit, hoc ipſo anno Chriſtiano 1485, Stephanum Valachum, de quo diſceptabant inter ſe reges, Vngarus Matthias, & Caſimirus Polonus, vtrius eſſet cliens, tandem in verba Caſimiri regis in caſtris iuraſſe: nihiloque minus deſertum a Polonis, amiſiſſe Beſſarabiam. Hæc nimirum eſt illa regio extrema in ora Valachiæ, Nigrum ad mare ſita, quæ Kilim & Chermen, ſiue Moncaſtrum, opida continet, ſic a Beſſis Thracibus adpellata. Noui aliquando in aula Maximiliani II Auguſti, Spiræ comitia celebrantis, Nicolaum, patre Beſſarabiæ principe natum, vti quidem credebatur: documentis quibuſdam, ac teſtimoniis, præſertim Venetorum plumbeis bullis, hanc eius originem adprobantibus.

BELLVM INTER SVLTANOS, CAIRENSEM ET Oſmanidam. Vſun Vsbeg. Terſis.

160. Huius belli cauſæ referendæ veniunt ad ſuperiorum temporum offenſas. Diximus enim, Muchemetem II, Baiaſitis patrem, paullo ante mortem in Aſiam tranſmiſiſſe, bellum vt faceret Alcairenſi Sultano, qui hoſtes eius iuuerat, præſertim Caramanum: & alioqui ſe gerebat erga Turcos inſolenter, vti dictum capite 153. Proſequitur ergo bellum a patre inchoatum Baiaſites, nouis inſuper irritatus iniuriis, quod Zemis partibus Sultanus Alcairenſis fauiſſet. Is a Iouio, Geufræo, ceteris, Caitheus non recte nominatur; melius a Petro Martyre Mediolanenſi Caitbeus, quaſi Caitbegus, Sultani Mahumetis pater, dicitur. Vide caput 237. Ab eodem Zemis vxorem & filium tradi ſibi Baiaſites poſtulabat. Quis autem fuerit inter ceteros hoc bello ſocius Sultani Alcairenſis Vſun Vsbeg, non exprimitur. Nomen Vſun, longum ſignificat: Vs, callidum & aſtutum. Amicus meus Nicolaus Haunoltus, ait Vsbeg Han vocari regem quemdam Tatarum, longius etiam diſſitum quam ſit Chitainus. Adanorum ciuitas in Cilicia ſatis eſt nota, de Græcorum etiam, Zonaræ, Cedrinique hiſtoriis. Terſis eſt illa diui Pauli patria Tarſus, quam Stephanus, vrbium Nomenclatoris auctor, Græcis etiam vult adpellatam fuiſſe Terſum & Terſiam. Bellonio nunc Hama putatur, & Hamſa dici, per errorem: quum ea ſit Emiſſa Phœnicum. Tam Adana, quam Tarſum fluuius alluit, qui priſcis Cydnus erat, iam Caraſu dicitur, ab aquæ profundæ nigro admodum colore.

NON SEMEL, SED BIS PVGNATVM INTER SVLTANInos & Oſmanicos. Diuerſa nomina, Cheſerogli, Cherſeogli, Herceogli, Herzecogli, Cherzecogli.

161. Ceperunt hactenus a Muratis vſque ſecundi temporibus, a Turcis memoriæ prodita, nonnihil habere pluribus in explicandis rebus geſtis plenius, quam noſtris in hiſtoriis reperiri videamus. Indicio eſt, plerorumque noſtrorum error de prœlio, quod vnum tradũt inter Sultaninos & Oſmanicos longe grauiſſimum fuiſſe commiſſum, tanta cum Turcorum ſtrage, quantã ab alia natione orbis vmquam perpeſſi fuerint. In his eſt Geufræus, qui tum nomina ducum, tum geminam pugnam confundens, exercitu Turcico in fugam conuerſo, Cherſeolũ generum Baiaſitis captum, Alcairum ad Sultanum Caitheum fuiſſe deductum ait.

Annales autem Turcici duces expeditionis primæ faciunt, Ferhatem begum, Baiaſitis generum: Caragoſamque, beglerbegum Caramaniæ: quibus e duobus alter fuerit cæſus, nimirum Ferhates Baiaſitis gener. Expeditioni vero ſecundæ præfectos fuiſſe memorant, Muchemetem Cheſeroglim, & Achmetem Ducis filium, Romaniæ beglerbegum. Neſciuit ergo Geufræus, cæſum priori prœlio Ferhatem, Baiaſitis generum: neſciuit altero prœlio duos fuiſſe duces, Cheſeroglim & Herzecoglim. Itaque non pugnas modo duas in vnam confundit, verumetiam e tribus, Ferhate Baiaſitis genero, Cheſerogli, ac Herzecogli, qui & ipſe Baiaſitis gener fuit, vnum quaſi conflat Cherſeolum ſuum. Eius vero nomen hoc haud dubie corruptum eſt ex Cheſerogli, qui Cheſeris eſt filius, de quo Cheſere bego, Elpia familia nato, tractatum ſuperius capite 117. Non tamen hic Cheſerogli Baiaſitis gener, aut captus ſecundo prœlio fuit, ſed Herzecogli ſiue Ducis filius, Achmetes baſſa: quem antea quoque Geufræus confudit cum Achmete Geduce, ſicut expoſitum ſupra, numero notarum 147. Nomen habuit Herzecogli Turcogermanum. Nam ſupra notatum capite 95, plures populos Ducem nominare vocabulo a Germanis accepto, Hertzog. Indidem lector intelligit, Bozinam duplicem, duos habuiſſe principes: quorum vnus regium, alter Ducis titulum habuerit. Ex vltimo Bozinenſi Duce natus fuit hic Ducis filius, vel Herzecogli, cuius nomen hoc varie ſcriptum legitur apud hiſtoriarum auctores. Spanduginus habet vocabulum Cherzecogli, quod idem eſt cum voce recte ſcripta Herzecogli. Sed errat idem, quum Anatoliæ beglerbegum facit, qui Turcis auctoribus Romaniæ beglerbegus fuerit. Apud Malateſtæ ſecretarium Herceogle reperitur, apud Iouium Chetſeogle. Sed hæc omnia deprauata ſunt ex illo Turcogermano, quod diximus.

FINIS DVCATVS BOZINENSIS, VEL HERZEGOVINAE, vel Herzegæ, vel Orzegæ, vel S. Sabæ, vel Montis Nigri. Achmetis Herzecoglis baſſæ hiſtoria.

Recenſuimus ſupra, capite notarum 141, regni Bozinenſis interitum: nunc 162.
qui Ducatus Bozinenſis exitus fuerit, itidem commemoremus; ita promiſſo noſtro, & huius Ducis filii, vel Herzocoglis hiſtoria poſcente. Nam annales aiunt, Achmetem baſſam Herzecoglim, prœlio contra Sultaninos ſecundo, cum equo prolapſum, in Sultauinorum manus veniſſe, deductumque fuiſſe ad Vsbegum, & cuſtodiæ traditum. Secretarius autem Malateſtanus, eadem narrans: Baiaſites, inquit, nuntio cladis ſuorum accepto, indignatione nimium quanta ſuccenſus, denuo præpotentem inſtruxit exercitum, eique ſupremo cum imperio præfecit Herceoglim, Stephani quondam S. Sauæ Ducis filium: qui aduerſa quadam fortuna ſuperatus, & vniuerſis cum copiis cæſus fuit, etiam tribus ei dextræ manus digitis amputatis. Videamus ergo, quæ fuerit huius tam origo, quam familia: quæ ad Turcos deficiendi occaſio: qui denique totius gentis, e qua natus erat, interitus. Diuerſa vero referuntur a duobus auctoribus, Spandugino & Iouio: quos quidem ambos, & primo Græcum illum, audiamus. Narrat is, ante hæc tempora Sultanum Muchemetem II decreuiſſe cum animo ſuo, ſub iugum mittere Ducatum Bozinenſem, cuius princeps Stephanus, S. Sabæ Dux, & Herzechus (animaduertit lector Germanicam vocem Hertzog) vulgo fuerit adpellatus. Ipſam regionem Raguſæis eſſe finitimam, inter quos, & principem Stephanum, ſimultates interceſſerint, ex cauſa quadam huiuſmodi. Erat Duci legitima coniux, e qua tres liberos mares ſuſceperat: Ladiſlaum natu maximum, cui nupſit Anna Cantacuzena: Stephanum, ſecundogenitum: & vltimum, Vaticum. Accidit autem, vt Florentina quædam mulier, excellentis formæ, ſed nimium corporis ſui prodiga, ſeſe in hanc Ducatus Bozinenſis regionem, relicta patria, conferret. Dux Stephanus, qui ſæpius accepiſſet ex aliorum ſermonibus, mulieres Florentinas ob formæ venuſtatem, animique indolem, & morum elegantiam, facile primas inter alias omnes Italiæ feminas ferre: quum primum de huius aduentu intellexiſſet, eius videndæ cupidus, miſit qui ad ſe mulierem arceſſerent. Conſpectam mox adamare cepit, adeo quidem, nihili ſuam vti legitimam con-

iugem faceret, cuius eum ceperat ſatietas. Vxor vero principis, eam quum ferre diutius non poſſet iniuriam, Raguſam cum filio natu maximo fuga ſecreta ſe contulit. Maritus miſſis ad eam certis internuntiis, vti domum rediret, orabat: neue diſceſſu & abſentia ſua cauſam præberet, vnde ſua diuulgaretur infamia. Viciſſim illa reſpõdebat, ſe redituram, ſi Florentinam ab ſe dimiſiſſet. Dux Stephanus id vti faceret, imperare non poterat animo ſuo. Nihilo minus ſuis ad Raguſæos hominibus ablegatis, vxorem cum filio repetebat. Illis voluntati principis non obtemperantibus, bellum infertur. Raguſæi viciſſim ſe defenſuri, copiis ſuis Stephani filium Ladiſlaum cum imperio præficiunt, eumque rebus omnibus adiuuant. Filius prœlio cum patre congreſſus, victoria potitus eſt, ac patrem fuga ſibi conſulere coegit: magno paternorum militum numero interfecto. Tum vero fugitiuus Dux Stephanus ad Sultanum Muchemetem mittit, qui eius opem & auxiliares copias aduerſus filium ſuppliciter implorarent. Simul obſidem Muchemeti filium ſecundogenitum offert. Is erat Stephanus, qui deinceps muſulmaniſſauit. Muchemetes non poſtulatis dumtaxat adnuit, verum etiam propriis auſpiciis id bellum ſe geſturum promiſit. Aduentante vero cum exercitu Muchemete, moritur pater: Ladiſlaus, filius primigena, Venetias cum vxore ac liberis ſe confert: indeque profugiens in Vngariam, rebus ibidem excedit humanis. Muchemetes occupata regione, quoddam tertio filio Ducis Stephani Vatico reliquit opidum, cui nomen Valacca, cum caſtello Dalmatiæ Nouo, & aliis locis, vnde victitaret: viciſſimque Vaticus pro domino ſiue patrono, Muchemetem adgnoſcebat. Mortuo vero Muchemete, Baiaſites huius Vatici, Stephani S. Sabæ Ducis filii, regionem in poteſtatem redegit: qui non multo poſt Arbæ mortuus fuit. Id opidulum eſt inſulæ cognominis, in Hadriatico ſinu propter Dalmatinum litus ſecundæ poſt Veghiam, quam Ortelius non recte Vechiam ſcripſit, & peius interpretatus eſt Vetulam, quum Vegla ſeu Vigla dicenda ſit, & a Bonfinio Corycia veteribus vocata putetur. Hæc de fine Ducatus Bozinenſis, & ipſorum Ducum familiæ, Spanduginus memoriæ prodidit. Iouius autem refert ex Iani Laſcaris ſermonibus, hominis apud Græcos illuſtri familia nati, cui notiſſimus Achmetes baſſa fuerit, Cherſeoglim matura iam, & virili ætate, religionem Chriſtianam deſeruiſſe: ſic tamen, vt in pectoris ſinu veræ fidei non obliuiſceretur. Fuiſſe vero filium Cherſecchii, Nigri Montis in Slauonia reguli: cui quum data eſſet in matrimonium, iamque domum ad celebrandas nuptias deduceretur, puella nata de ſtirpe Deſpotica Seruiana; ſceleratum patrem, motum admirabili nurus elegantia, coniectis in eam oculis, amore correptum fuiſſe: quumque luxuria pudorem omnem vinceret, ſibi eam accepiſſe vxorem, contra voluntatem cognatorum, qui reprehenderent facinus, filio contumelioſum, infame patri. Commotum dedecore tantæ iuuenem iniuriæ, præcipitique nimis impulſum deſperatione, Conſtantinopolim ſe contuliſſe: quumque Sultano Baiaſiti fœdum patris facinus dolenter expoſuiſſet, eius ſe fidei totum, & clientelæ tradidiſſe. Baiaſitem, auditis Stephani querelis, bono vt eſſet animo, iuſſiſſe. Virtutem ipſius maiora fortunis paternis promereri. Habiturum loco ereptæ ſponſæ, quæ cognata ſit exſulis reguli, filiam maximi Sultani, rara formæ venuſtate præditam. Secundum hæc eum, deſerta religione Chriſtiana, Stephanique nomine poſito, vocatum fuiſſe Achmetem & Cherſeoglim, nuptiaſque filiæ Baiaſitis impetraſſe: cui fidus perpetuo manſerit, adeo quidem vt inſidianti deinceps imperio paterno Selimi ſummopere ſit aduerſatus. Hæc Iouiana de Cherſeogle narratio num præferenda Spandugineæ veniat, equidem aliis diiudicandum relinquo. Solum hoc, quod de morte Stephani patris Spanduginus tradit, ſub aduentum Muchemetis (vt ait) exſtincti, ſcrupulum quemdam nobis iniicit. Referunt annales Turcici, Muchemetem Hertzegouinam, ſiue Bozinenſem Ducatum, occupaſſe anno Chriſtiano 1464, a quo tempore vixit ipſe quatuordecim adhuc annis, & fortaſſe ſuperſtes etiam Dux Stephanus manſit. Non enim legitur in Annalibus, hunc id temporis a Muchemete cum filiis e medio ſublatum, vel omnino ditione ſua ſpoliatum, quemadmodum de Bozinenſi rege dicto loco proditum videmus expreſſe: ſed tantum

a Mu-

à Muchemete ſub iugum fuiſſe miſſam Herzegouinam, quæ Bozina ſuperior eſt, & S. Sauæ (ſicuti Malateſtanus actuarius ille Græca pronuntiatione ſcripſit) vel Sabæ ducatus. Hoc modo ſi diutius ſuperſtes Dux Stephanus pater, & Turcis ſubditus, eiſque tributum pendens, non modo Florentinæ mulieris adulterio ſe polluit, verumetiam deinceps ſub Baiaſitis imperio ſponſam Stephano filio ſecundogenito per ſcelus eripuit: non mirum eſt, adaucto plenam ad menſuram flagitiorum cumulo, finem Bozinenſi ducatui numen iratum impoſuiſſe. Solēt enim vel in primis eiuſmodi principum vagæ libidines excidia regnis eorum arceſſere.

DVLGADIR ET ALADEVLE.

Daud baſſa. Turgut regio.

Prouincia ſiue regio Dulgadir, aut Dulcadir, a noſtris partim Anadoule, & 163.
Alalulie, non recte dicitur, partim Aladoule. Turcici vero annales Dulgadiris nomen regioni tribuunt, cuius princeps ab eis dicitur Aladeule, vocabulo tetraſyllabo. Limites ditionis, Cappadociæ montibus incluſæ, quos Munzari voce Cedrinus in Paralipomenis noſtris complectitur, tunc temporis erant hi: verſus Syriam Sultano Cairenſi parentem, Berrhœa, nunc Chalep vel Halep Turcis, noſtris Halepo: verſus imperium Perſici vel Sophini regis, Armenia minor: verſus imperium Oſmanidæ principis, Amaſia: verſus Caramaniam, Adana & Tarſus. Aladeules ipſe Turcomanus erat princeps, non Chriſtianus: vt etiam Malateſtanus actuarius teſtatum reliquit. Daudis nomen Turcis idem eſt, quod Hebræis Dauid. Nicolaides deprauate ſcribit Daat. Magnus & celebris apud ſuos fuit, qui Conſtantinopoli meſſitam, hodieque ſartam tectam, ſtruxit: & filio ſuo Sultani Baiaſitis filiæ nuptias promeruit. De Varſaco Caramaniæ dictum capite notarum 77. Erat illa tunc quidem, poſt obitum Caſanis begi, quem ſupra capite 157, diximus e Caramanidarum familia fuiſſe poſtremum, in formam redacta prouinciæ vel beglerbegatus, vt Turci vocant, qui primum Caramaniæ beglerbegum Caragoſam hoc ipſo bello nominant: ſed habebat quoſdam adhuc minorum gentium proceres, quibus haud dubie necdum Oſmanidarum placebat imperium, licet eiuſdem nationis eſſent, eiuſdemque ſectæ. Turgutenſem regionem a Turcis nominari Phrygiam maiorem, qua verſus Ciliciam pertinet, ex Laonico patet: qui primi Baiaſitis vitam deſcribens, Turgetum Phrygiæ Ducem nominat, & poſtea Turgaturij de gente principem. Rurſus autem in Murate ſecundo: Caramanus, inquit, vicinus eſt Turgutæ. Turgutes autem Phrygiæ imperat, & Cappadociam Armeniamque regio eius adtingit. Quibus in verbis, niſi Turgut a Dulgadir, ab ipſis etiam Turcis diſtingueretur, propemodum quis eiuraret, nullum eſſe diſcrimen inter Turgaturij nomen, & Dulgadir. Sed ſuſpendenda ſcilicet ſententia, donec correctior ſe nobis Laonici codex offerat. Nota quidem eſt permutatio litterarum R & L frequens, vti quum phulkizin Græci pro phurkizin dicunt, id eſt, in furcam agere.

IACHOSCHICIVS. IACHSOGLI.

Quem nos, Interpretem Cæſaris Ferdinandi Spiglium ſequuti, Iachoſchi- 164.
tzium diximus, eum in ipſo annalium archetypo Iachſoglim nominari, minime diſſimulandum duximus. Nuſquam ſane nomen hoc, nec ipſum licet memorabile facinus, apud Vngarorum hiſtoricum Bonfinium reperitur, nec legationis huius a Matthia rege, qui tunc Vngaris ſuis imperabat, ad Sultanum Baiaſitem miſſæ fit mentio. Significat autem Iachſogli, filium Iachſi, vel Iachſidem. Et Iachs Turcica lingua ſignificat hominem rebus omnibus elegantem & aulicum, quod a Turcis ei fortaſſe cognomen tunc, obita cum laude legatione, fuit inditum. Fieri tamen etiam poteſt, vt potius hoc Iachſchitz originis ſit Vngaricæ.

AREB. ARABIA, PRO IMPERIO SVLTANI Cairenſis. Iſingi. Singani. Zingani. Sultanus Aethiopum Pachymerio.

Quum annales exercitum a Baiaſite miſſum aiunt verſus Arabiam, intelli- 165.
gendi ſunt fines aut limites imperij Sultanici, quod Syriam Caramaniæ conter-

minam, quæ tunc in Oſmanidarum poteſtatem venerat, & Ægyptum Arabiamq; complectatur. Sic in iis, quæ ſequuntur, initio regni Selimis, Sultanus Achmetes, eius frater, ad fines Arabicos profugiſſe narratur, hoc eſt, ad limites imperij Sultanini, Ægyptiaci Syriacique. Rurſus in eodem Selime traduntur Arabes, qui & Æthiopes ſint, itinera fugienti Sultano Tommambai præcluſiſſe. Quo Arabum Æthiopumque ſiue Maurorum, hoc eſt nigrorum Sultano Cairenſi parentium nomine, lector alios nō accipiat, quam ipſos Ægyptios, qui & Arabes, & nunc etiam Æthiopes a colore vocantur, & Iſſingi Turcis, noſtris Singani vel Zingani, vocabulo tam Arabibus, quam Ægyptiis communi. Non enim hi Zigeuni dicendi, nec Cianiganij Tatari, quod Reineccius putauit. Idem Pachymerium temere arguit erroris, quod in tertio Bendecarem Cairenſem vocarit Æthiopum Soldanum. Addit enim, hoc ab eo factum perperam. Immo recte loquutus eſt Pachymerius, quum Ægyptios vocat Æthiopas, qui reuera facie colorata ſunt. Cepit enim nomen Æthiopum veteris linguæ Græcę lata ſignificatione, ſicut hodie Græci Mauros, vnde Mori noſtri, nigros in genere dicunt, ſiue ſint Arabes, vel Ægyptij, vel Aphri, vel Æthiopes illi proprie ſic adpellati. Denique doctiſſimus Euſtathius, & antiquior hoc Stephanus, vrbium Nomenclatoris auctor, Ægyptum perhibent Æthiopiam vocatam, propter habitantes in ea nigros homines.

GENERI BAIASITIS TRES SIMVL FACTI.

166. Diximus capite notarum 161 de duobus generis Sultani Baiaſitis, de Ferhate a Mamelucis occiſo, & Heizecogli ab iiſdem capto. Nunc tres alij commemorantur, eiſdem filiarum nuptias conſequuti. Primus horum filius Vſumchaſanis adpellatur, & paullo poſt, Iacupes begus: qui expeditione anni proximi contra eoſdem Mamelucos periit. Alter, Vſgurlis ex filio nepos. Fortaſſis autem Vſgurles hic idem eſt cum Vſgure bego, cuius ſupra mentio fit, ante prœlium Coſouanum ſecundum, ſub annum Chriſtianum 1448. Tertius, Daudis fuit baſſæ filius, de quo Daude paullo ante dictum, capite 163. Ceterum obiter hoc quoq; notandum, neceſſario fuiſſe duos Vſumchaſani filios Iacupes: quorum alter Baiaſitis gener, a Mamelucis cæſus fuiſſe narratur: alter in regno patri ſucceſſit, vt adparebit ex iis, quæ capite 188 ſequentur.

LARENDE CARAMANIAE, SIVE LARANDA.

167. Quæ capta fuit a Mamelucis Larende, Chalcocondyli Laranda ſcribitur, quum ait: Muratem ſecundum bello petiiſſe Caramanum Aliderium, Cariæ Ducem, cuius duæ ſint vrbes, Laranda & Toconeium, pro quo Iconium reponendum docuimus. Leo Sapiens Auguſtus in nouella de Thronis, Larandorum (ſic enim vocat numero multitudinis) epiſcopatum non in Caria collocat, ſed in Lycaonia, ſub metropolitano Iconienſi, quod equidem magis probo. Nunc quoque Laranda nominatur, & in Natoliæ tabula non procul a Cogna conſpicitur, in Caramaniæ ſiue Ciliciæ mediterraneis. De Gumulzina cap. 43, de Ypſala 31, dictum.

PAX INTER SVLTANINOS ET OSMANIDAS.

Mathiæ regis Vngari mors.

168. Quod Sultanus Alcairenſis in tranſactione Baiaſiti Tarſum & Adana reſtituiſſe dicitur, verius eſſe puto; quam quod Malateſtæ ſecretarius ait, Baiaſitē Soldano Adana Terſumque reddidiſſe. Nam hæc opida Ciliciæ ſunt, ſiue Caramaniæ, quam Caramanidarum exſtincta familia Baiaſites, vt antea dictum, ſibi vindicauerat. Poſtremos etiam Sultaninos Adana cepiſſe, paullo ante legimus. Itaque reddita potius ab his ciuitas Baiaſiti fuit, qui eam cū Tarſo, ceu Caramaniæ membra, repetebat. Nomine deinde mortui regis Vngariæ, Matthias intelligitur, Ioannis Huniadis filius: ſucceſſoris autem, Vladiſlaus Polonus, Caſimiri Iagellonidæ Polonorum regis filius, parer eius Ludouici regis, qui ad Mohatzium cæſus a Sultano Soleimane, iuuenis admodum periit.

BAIASITES VNGARIAM NON AVDET INGREDI,

Vſcopia. Manaſtir, Moneſtir.

169. Hæc de vano Baiaſitis conatu inuadendæ Vngariæ narrat etiam Bonfinius, & accidiſſe refert a morte Matthiæ regis, Turcorum terroris, ſub initium regni Vladiſlai,

Vladiſlai, anno Chriſtiano 1492. De Scopiorum vrbe nonnihil adtigimus ſupra, notarum capite 104. Videt autem lector ex hoc ipſo annalium loco, recte me monuiſſe, diuerſas eſſe voces opidorum, Sophiam & Scopia. Nam prior heic Sophia nominatur, altera more Turcorum Vſcopia. Solet enim vocabulis a gemina conſonante incipientibus præponere vel I vel V Gallicum, vt alibi quoque notauimus. Laonicus Scopia collocat in Macedonia, facitque regiam priſci regni Bulgarici, quod in ipſam pertinebat late Macedoniam & Epirum: ideoque Cedrinus etiam Scupia (reponendum Scopia) metropolim Bulgariæ nominat. Diſertus interpres aliquot hiſtoricorum Græciæ recentium, Hieronymus Wolfius, alicubi pro euerſione Scopiorum dixit euerſas ſpeculas. Recentioribus geographis Scopi ſcribitur. Manaſtiri nomine nō heic intelligitur locus ille, de quo ſupra dictum capite 44, ſitus in confiniis Thraciæ, Theſſaliæque: ſed Monaſterium penitioris Macedoniæ, verſus Epirum vel Albaniam, quod Moneſtir a Caſtaldo adpellatur. Huius in Albaniam expeditionis Baiaſiticæ meminit & Bonfinius, qui dicit eum profectum contra montanos Albanenſes, quos Spanduginus Cimariotas dixit, ab opido monteque Chimara de quo deinceps latius in vita Sultani Soleimanis.

BAIASITES A MONACHO TVRCICO pene fuit occiſus.

170 Quod heic de periculo Baiaſitis, propemodum a deruiſio quodam ſiue monacho Turcico interfecti, narratur: fere totidem verbis a Spandugino quoque memoriæ proditum legitur, quæ interpretari lubet, vt expoſitionis conſenſus adpareat. Torlaces, ait, quidam in Baiaſitem irruit, ſimulans eleemoſynam ab eo ſe petere. Solent autem hanc Dei nomine petentes, Allahitſchi dicere. Quum acinacem ſtrinxiſſet, quem ſub filtro geſtabat, exterruit equum, cui Baiaſites inſidebat. Ideoque cedēte retro Baiaſitis equo, nonnihil euitatus fuit ictus hominis: ac nihilo tamen minus Baiaſites vulnus accepit. Tum vero baſſa quidam, cui nomen erat Schender, maſſam ferream, quam buſdoganum vocant, eo cum impetu capiti hominis impegit: vt cranio perfracto, cerebrum emanaret. Indignatus huius facinoris cauſa Baiaſites, edicto propoſito, Torlaces vniuerſos proſcripſit, & extra Conſtantinopolim & imperij ſui fines eiecit. Animaduertit lector eadem narrari, niſi quod annales aiunt, deruiſium hunc, & Calenderem fuiſſe: Spanduginus, Torlacem: de quibus iam vocabulis hominum, ſuperſtitioſos quoſdam ordines vel inſtituta ſectantium apud Turcos, quam fieri breuiſſime poterit, explicādum.

ORDINES MONACHORVM SEV RELIGIOSORVM QVORUMdam apud Turcos. Deruiſlar. Calenderlar. Huggiemallar. Torlaclar. Muchemetes baſſa Vezira Zemes a Deruiſlaro publice confoditur. Quid Turcis Diuanum.

171 Nomen Deruiſiorum, quos ipſi numero multitudinis Deruiſlar adpellant, ex hac ipſa narratione noſtrorum annalium perſpicitur eſſe quaſi generale, quo ſcilicet ordines & ſectæ religioſorum ceteræ comprehendantur, ſicut apud nos in genere monachi dicuntur, qui tamē inter ſe diuerſis diſtincti ſunt ordinibus. Vocant autē annales hunc initio Deruiſiū, ſtatimq; ſubiiciunt, eum fuiſſe ſectatorem inſtituti vel ordinis Calenderū, & auribus, collo, brachiis adpēſos geſtaſſe ferreos anulos. Id in more Calenderum ordini eſſe, mox adparebit. Qui vero ceteroquin apud Turcos Deruiſlar appellātur, nullos in capite pilos, nullas comas habēt, vbiq; tonſi. Conſpiciuntur in eorum frōtibus & tēporibus cauteria, vel ignito ferro, vel accēſa ſpongia, vel linea faſcia quadā, inuſta. Aures perforatæ ſunt, quibus iaſpidū geſtāt enotidas, & anulos ſane non paruos. Amictus, ouillæ vel caprinæ pelles. his ita corpus cingunt, vt pellis vna partē anticā, altera poſticā regat. cetera nudi ſunt, tā æſtiuo, quam hiberno tēpore. Paſſim in ſuburbanis & in pagis habitant. Vernis & æſtiuis menſibus peruagantur quaſuis regiones, ac prætextu religioſæ vitæ perpetrant infinita flagiția. Fures ſunt, adulteri, prædones, latrunculi: nec horū ſcelerum vlla tangit eos conſcientia. Quas quidem ob cauſas cauendū ab eis, præſertim

in itineribus. Quippe nemini parcunt, cuiuſcuiuſmodi tamdem ſit nationis aut religionis, ſi ſuperiores ſe fore confidant. Præterea ſunt infames ceu fœdi pædicones, eoque flagitio ſe mutuo polluunt, ne quidem a iumentis abſtinentes. Nequitias vt ſuas tegant, ac ſanctiores videantur, maſlaco & oppio veſcuntur. Hinc enim quaſi phrenetici redduntur, iſque dum durat furor, ipſimet vel forfice, vel cultello ſe vulnerant, in collo, pectore, brachiis, lateribus: donec vulneribus & cruore deformati conſpiciantur. His deinde vulneribus tam diu ſpongiam accenſam imponunt, donec in cineres redacta tamdem exſtinguatur. Eum dolorem patienter ſe tolerare ſimulant. Hinc illis & honos a dementato vulgo, & veneratio non leuis exhibetur, quod Deo cari exiſtimentur: hinc & largiores eleemoſynas impetrant, e quibus victitare ſolent. Habent in Anatolia quemdam ordinis ſui priorem ſiue præſidem, quem non Aſſam baba, ſicuti Nicolaides ſcripſit, ſed Azem baba nominant: voce non proprie patrem patrum ſignificante, ſed patrem ſupremum, vel Protopapam, vt Græcos appellaſſe, de Cedrino paret: vnde Moſchouij ſuos etiam Protopoppos fecerunt. Et imitatos eſſe Turcos Græcorum ordines eccleſiaſticos, ordinumque gradus, ſatis adparet ex iis, quæ capite 34 expoſuimus.

Calenderes continentiæ præcipuam ſibi laudem vindicant, inſignem præ ſe ferentes ſanctimoniam. Sacella quædam inhabitant admodum exigua. Tunicas geſtant ſtrictas & curtas, abſque manicis, inſtar ſaccorum; tum e lana, tum pilis equorum contextas. Crines penitus abradunt. Pilei ſunt ex albo filtro, ſimiles iis, quos Græcorum ſacerdotes & epiſcopi nigros & latos admodum geſtant: niſi quod oris adfixi dependent vndique longiuſculi crines equini. Ferreos ſatis craſſos anulos auribus, collo, brachiis geſtant. Etiam cuti penis perforatæ ferreus vel æreus anulus inſeritur, ne coire, vel ſi maximopere cupiant, poſſint. Atque hoc vltimum in vno tantum Calendere vidiſſe nos recordor, qui Sophiæ propter imaretum, in quo nos ad biduum hærebamus, vnam ex pluribus cellulam incolebat.

Huggiemales plerique iuuenes, robuſti, diuites, Aphricam, Ægyptum, Arabiam, Perſiam, Turciam omnem, alieno ſumtu, ſub prætextu religionis peruagantur: regionum & vrbium ſitus & interualla notant, cum iis, quæ ipſis in itineribus occurrunt. Amictus, ſtricta quædam, vſque ad genua pertinens, tunicula. Zona lata cinguntur, cuius oras auro & ſerico exornant. Eidem cimbala quædam adpendunt, cuiuſmodi & ſubter genua geſtant alligatā. Supra tuniculam vel leonis vel pardalidis pellē iniiciunt, vngulis ab antica parte colligatam. cetera nudi ſunt, niſi quod etiam calceos funiculis conſtrictos geſtant. Inaures argenteæ ſunt, vel æteæ, vel alio quouis ex metallô. Capillos in humeros vſque promittunt, & oleis quibuſdā, vt terebinthino, vt iuniperino, perungunt: quo magis ſcilicet creſcant. Manu librum tenent. Amatorias quaſdam odas, quibus mirifice Turci, Arabica, Perſica, ſua lingua compoſitis delectantur, cantillant. Si venuſtus aliquis puer occurrat, medium mox amplectuntur, cantando ſaltandoque cymbala pulſant. Hinc concurſus hominum, a quibus deinde munuſculum aliquod petunt. Hi quoque prætextu religionis non fœmineos dumtaxat, ſed magis etiam maſculos amores conſectantur: quibus ſane ſpurca gens nimium quantum eſt dedita.

Torlaces ouillis capriniſque pellibus, perinde ac deruiſij ſe veſtiunt. His vrſinam, pilis extrinſecus verſis, vnguibus ad pectus colligatam, iniiciunt: eaque pallij loco ſemet inuoluunt. Acuminato pileo prǣalto, plures habente plicas, ex albo filtro, vtuntur. cetera nudi prorſus incedunt. Adhibent & ipſi temporibus cauteria. Litterarum plane rudes ſunt. Plerumque conſpiciuntur ad tabernas, fora publica, balinea: quibus ſcilicet locis multi conueniunt, a quibus aliquid petere poſſint. Veniebant ad nos Conſtantinopolim ex Ægypto, Sebaſtianus ab Haunſperg, & Ioannes a Salagaſto, viri nobiles. Horum alter Salagaſtius nobis narrabat Alexandriæ, quum illic ipſe degeret, huiuſmodi quemdam ſanctum virum opinione Mahumetanorum, quum præ foribus balinei muliebris ſtans exeuntem e balineo feminam quādam attentius intuitus eſſet: ineā furore

quaſi

quaſi quodam correptum inuolaſſe, ac protinus humi proſtratam, nec admodum fortaſſe repugnantem, in oculis omnium compreſſiſſe. Maritum eo facto ſe beatum duxiſſe, quod vir ſanctus, impulſu diuino, præ aliis cum vxore ſua coiuiſſet. Vide cæcitatem gentis, ac præſertim Ægyptiorum. Nam alibi vix aliquid eiuſmodi factum, nobis illic degentibus, comperi. Sunt æque rapaces in itineribus & viis publicis, ac Deruiſios eſſe diximus. Plebeculæ, præſertim ruſticæ, ſe chiromanticos gnaros eſſe perſuadent. Hinc ingens ad impoſtores hominum concurſus, qui pro vatibus eos habent, præſertim mulierculæ. Hinc ad eos omnis generis cibi, cum aliis rebus neceſſariis, adferuntur. Interdum ſenem ex ſuis aliquem circumducunt, quem pæne diuinis honoribus adorabundi adficiunt. Cum hoc vel opidum, vel pagum ingreſſi, præcipuum in aliquod hoſpitium, vel carauanſaraium, vel imaretum diuertunt: illumque non tam annis, quam malitia vetulum, magna, ſed ſimulata humilitate circumſtantes obſeruant. Is neſcio quos enthuſiaſmos præ ſe fert, ac ſubinde quædam, veluti diuinitus ſibi reuelata, ſerio maxime vultu profert: nunc inſtar mortui iacet, nunc oculos viciſſim aperit, & ad ſe redire ſimulat. Inde conuerſus ad ficticios & ſubornatos diſcipulos: Corripite me, inquit, filii cariſſimi, & extra locum hunc deportate. Nam reuelatum mihi diuinitus eſt, quæ pœnæ his hominibus immineant. Quibus auditis, obſecrant impoſtorem nebulones, Deum velut auerruncando deprecetur, ne pœnas illas exigat. Ille ſe ſimulat adſentiri, preces ad Deum concipit, vt iram ſuam expiari, ſeque placari propitius patiatur, orat. Hac iræ diuinæ comminatione miſella plebecula, mirum in modum expauefacta, trepidat. Poſtea vero conſolationis aliquid ex huius interceſſione viciſſim hauriens, turmatim ad impoſtorem nequiſſimum adcurrit. Omnes eam rem prodigii loco ducunt, ſeque diuinitus moneri putant. Simul animis deuotis, & accepti beneficii cauſa gratis, tot eleemoſynas ad planos hoſce deferunt: vt eis onuſti ſuas ad ſpeluncas reuertantur, hómineſque ſuperſtitioſos ac ſtolide ſimplices irrideant, qui tam fœde ſibi patiantur imponi. Veſcuntur & hi maſlaco, vel oppio: & humi cubantes, libidinibus abominandis mutuo ſe polluunt. Hæc de nefandis horum apud Turcos ſpecie tenus religioſorum inſtitutis breuiter exponenda duximus, licet ab aliis quoque prodita, tum ad illuſtrandam annalium hiſtoriam, tum vti ſecum lector ipſe perpendat quanto nunc illos neceſſe ſit eſſe factos deteriores, quum ante centum plus minus annos vnus ex eis necem Sultano ſuo, totius in oculis exercitus, intentare fuerit auſus. Noſtro quidem tempore, nimirum anno Chriſtiano 1579, conſimile quoddam huic facinus accidit, ſaneque memorabile. Nam deruiſio cuidam concepta cædes animo, pari auſu tentata, ſucceſſu feliciore perpetrata fuit. Multa ſunt a nobis in annalium ſupplemento commemorata de Mechemete baſſa vezirazeme, Selimis II genero, ſummæ ſecundum Sultanum apud Turcos auctoritatis viro. Is quum pro more domi ſuæ ius dicturus, adeundi ſe copiam faceret vniuerſis, in ſynhedrio, vel conſeſſu, vel conſilio, vel audientia publica: (diuanum Turci dicunt, quam vocem Beluacenſis libro 31, cap. 145, Douanam corrupte ſcripſit, horridiuſcule typhanum Porſius) ingredientem ad ſe magno niſu, per mediam hominum turbam, notum ſibi deruiſium quemdam conſpicatus, manum exporrigit, eleemoſynam ſcilicet homini daturus. Itaque ab aliis ei ceditur, vt adire baſſam poſſet: ad quem vbi propius acceſſiſſet, ſicam e ſinu profert, & ea vi Mechemetis in pectus adigit, vt illico letale vulnus acciperet, quo exſpirauit: ipſo mox etiam deruiſio ab aſtantibus in fruſta conciſo. Vide quam a deceſſoribus ſuis homines ſcelerati necdum degenerarint.

SCARAMANGIVM, GIAMVRLIKION, GEPENEC. SEIFE, *Kilitſch, acinax, copis. Zauſit. Puſdigan.*

Quod Spanduginus filtrum dixit, annalibus eſt gepenecum. Sic & Vngari 174.
veſtem militarem adpellant, quæ tunicis, pænulis, aliiſque veſtibus ſuperinijci, pluuio præſertim cælo, ſolet. Vulgus hanc geſtat e filtro factam, ideoque materiæ nomen ei Spanduginus dedit, quam equidem quo Latino vocabulo debeam exprimere, non video. Slauina dici non poteſt, minus gauſape, cum Reineccio;

propter diuerſitatem tum materiæ, tum formæ. Reperitur apud Cedrinum, & Symeonem Magiſtrum Officiorum, & Achmetem onirocriten, Scaramangii vox: de cuius ſignificato conſultus a me Theodoſius Zygomalas Nauplienſis e Peloponeſo, patriarchalis Protonotarius, aiebat in vſu Græcis eſſe nunc Agarenicam vocem Giamurlikion, qua veſtis ea ſignificetur, quam viri militares geſtent ſupra veſtes alias interiores, ad arcendas pluuias, niues, gelu, cetera denique aëris incommoda. Perſas autem inuentores, ei nomen dediſſe ſcaramangii, quod ab eis ad Græcos deinde cum ipſo veſtis vſu manauerit. Hoc igitur eſt id, de quo nunc loquimur, gepenecum. De Scaramangio locum etiam capitis 199 conſule. Arabibus Seife, Kilitſch Turcis dicitur is gladius, quem nos acinacem reddidimus. Leuiter eſt incuruus, & quia non pungit, ſed cæſim ferit, apud Xenophontem, Græcoſque ceteros, Perſica tractantes, nomen Copidis inuenit. Et conſtat ex eodem Xenophonte noſtro, genus hoc gladiorum a Perſis alias itidem nationes, præſertim Aſiaticas, accepiſſe. Zauſii, ſicut antea quoque diximus obiter in ſupplemento annalium, comparandi veniunt cum noſtris nobilibus aulicis, iiſque præſertim, quorum opera principes vtuntur in expediundis variis negotiis, quas commiſſiones vocare conſueuimus. Habent hi præfectum, quem Zauſiorum baſſam adpellant. Ab eo nos excipiebamur, obuiam nobis ad primum lapidem extra Conſtantinopolim, inſigni cum comitatu Zauſiorum progreſſo, & longiſſimo tractu per vrbem ad carauanſaraium, legatis Cæſareis adſignatum, deducebamur. Inter dignitates Palatii Græcorum imperatorum recentiores, inuenitur etiam Megas ſiue magnus Tzauſius, quod officium vel mutuati ſunt ab Agarenis Græci, vel a Græcis Agareni acceperunt, & idem eſt haud dubie cum Zauſiorum baſſa. Numerus Zauſiorum fere nunc apud Oſmanidas ad ſeptingentos excreuit. Puſdigani denique nomen Agarenicum retinui, ſicut & ſuperius in narratione de capta Conſtantinopoli, quo claua maſſaue ferrea, Turcis vſitata ſignificatur. Græci recentiores hanc vocem vſuceperunt, ac ſuam reddidere: quum olim Κορμίον dicere ſoliti fuerint.

CLADES VNGARORVM, AB IACVPE AGA CAESORVM, Frangepani. Agalari. Turci Græcos in multis imitati. Sceptra ſiue baculi Græcorum. Druncarii. Drunci. Banda. Bandophori.

173. Iacupis Agæ nomen in hiſtoria Bonfinii deſideratur. Iouio Cadum baſſa dicitur. Idem nomen habet Wolfgangus Dreſſerus. Verum hoc ei non erat proprium, ſed ab accidente inditum. quippe Chadum vel Hadum ſignificat euiratum, cui teſtes ſcilicet exſecti. Huic Vngarorum cladi cauſam præbuit Ioannes Frangepanus, ex illuſtri & Romæ quondam clara Frangepanorum familia natus, quibus in Croatiam Dalmatiamque commigrantibus datum hoc erat ab incolis nomen, vt Franc Pani dicerentur, hoc eſt, domini Franci. Defecerat autem Frangepanus poſt Matthiæ regis obitum, a rege Vladiſlao, & Duce Ioanne Coruino, Matthiæ regis filio notho, qui ad Iaitzam Banus earum regionum erat. Quumque in arce Breuia ceu rebellis obſideretur, proximi baſſæ auxilium implorauerat. Ingreſſus eſt Vngariæ fines Iacupes Aga cum octo vel nouem millibus equitum, vti Bonfinius ſcripſit. Agarum vel Agalariorum nomen apud Turcos a baculo deductum eſt, qui ſcilicet magiſtratus eſt ſymbolum: ſicut etiam ante Turcos Græcorum Imperatorum officiales ſua quædam geſtabant ſceptra, quæ nihil erant aliud, quam baculi. Et quidem in more Græcis erat, vt quoties nouus fieret imperator, omnes officiales ſceptra ſeu baculos ſuos deponerent, nec niſi iubente nouo imperatore reſumerent in manus: quo ritu ſignificabatur, eos in officiis ſuis ab ipſo confirmari. Meminit eius moris antiqui, Symeonis Magiſtri Officiorum hiſtoria manuſcripta, cuius verba reperies capite 199, meminerunt & alii quidam: iſque nunc etiam retinetur a Turcis, quos imitatores eſſe Græcorum, præſertim in rebus ad imperii formam rituſque publicos ſpectantibus, iam ſæpenumero diximus. Quamquam alii putant, ab ipſis pleraque profecta Saracenis: qui poſt defectionem a Romanis, eorum nihilo minus tam ciuilem, quam militarem impo-

imperii gubernationem fuerint æmulati. Sic igitur & Agalarii dicti ſunt ab aga, quod baculum ſignificat. Adeoque propius vt oſtendam ſimilitudinem Officiorum Palatii atque imperii Græci, cum Officiis Portæ Oſmanicæ: dico, Turcis Agalarios eſſe ſua lingua, qui Græcis erant vel Drungarii, vel Druncarii potius. Eos Leo Sapiens Auguſtus in libro ſuo de adparatibus bellicis olim dictos fuiſſe tradit Chiliarchos, quod militibus mille præeſſent; & Druncum, Chiliarchiam. Latini Chiliarchos vocabant Tribunos, qui nunc Colonelli ſunt. Druncum (ſic enim pronuntiabat Zygomalas, & Druncarium: non Drungum, vel Drungarium, quod vulgo fieri ſolet) ſic adpellatum arbitror a trunco, ſiue baculo, ſiue ſceptro; quemadmodum hodieque regimentum vocamus tam ipſius tribuni baculum, (vitem dixere puto Romani) quem ceu magiſtratus inſigne geſtat, quam illum ſignorum militumque numerum, qui ad conſtituendum regimentum requiritur. Ideoque Druncus eſt regimentum militum, cuius caput eſt Druncarius, olim Tribunus, nunc Colonellus aut regimenti præfectus. Conueniunt & alia militiæ noſtræ cum illis, quæ Leo tradit Imperator. Vandon adpellat ſignum equitum vel peditum, vt noſtri Vanen & Vandlin, aut Vændlin: Vandophoron, qui vexillum Vandi geſtat, & noſtris eſt Vandrich. Addit, Vandum conſtare militibus 300, aut ſaltim non paucioribus, quam 200: nec pluribus, quam 400. Sic & Druncum ſiue regimentum habere vult non pauciores mille, non plures tribus millibus. Ceterorum apud Leonem collatio cum noſtris, alterius loci fuerit, ac fortaſſis in hoc genere nonnihil aliquando moliemur: quum aliquam non antiquæ dumtaxat militiæ notitiam, verum etiam præſentis vſum adſequuti videamur. Itidem de Viglæ Stolique magnis Druncariis alibi. Plurimum certe faciunt hæc ad illuſtrandas Græcorum recentiores hiſtorias. Ad Druncariorum ergo ſimilitudinem Turcis ſunt Agalari, velut tribuni, puta Genizar Aga, Capizilar Aga, Spahoglan Aga, Silichtar Aga: de quibus omnibus conuenienti loco tractabitur.

BANI REGNORVM APVD VNGAROS. CHRObata. Choruata. Direnſil Ban.

Promiſimus ſupra capite ſeptuageſimo primo, nos de Banis & Banatibus in 174 regnis Vngariæ adiunctis aliquid dicturos plenius. Id igitur vt hoc præſtem loco; quo Bani Vngarici mentio fit: dico, Banum apud Vngaros vocari, non gubernatorem, vel Locumtenentem (τοποτηρητὴν Græcis, & ἔξαρχον, vnde nomen Exarchorum Italiæ Rauennatium) ſiue Vicarium regis in ipſa Vngaria: ſed alicuius ad Vngariæ iura ſpectantis regni præſidem. Pertinent vero partim antiquitus, partim etiam nunc, hæc ad Vngariam regna: Dalmatia, Croatia, Slauonia, (id eſt, Illyricum) Ramia vel Rama, (quo nomine in Vngarorum regum titulis intelligitur Bozina) Seruia, Gallicia ſiue Valachia, Lodomeria, Comania, Bulgaria. Præter hos Banos, mentio fit in hiſtoriis Banatuum, Machouienſis, & Zeuerinenſis, (Suerinum iam vulgo vocant in Tranſalpina Valachia propter Danubium, a Seuero Auguſto ædificatum opidum) & Erdelii, Turcicis in hiſtoriis; quæ Ioannem de Zapolia, Comitem Cepiſienſem, regni vſurpatorem, & patriæ peſtem, Ertel Ban adpellant: licet a noſtris Erdelii ſiue Tranſſiluaniæ Vaiuoda tantummodo nominaretur. Ipſimet Vngari Banum ſeu Wanum vocare ſe dicunt eum, qui vexillo aliis præit. vnde paret, diſcrimen hoc inter Gubernatorem & Banum eſſe: quod illi tam pace, quam bello, cura regni omnis incumbat: hic bellicis tantum negotiis præſit. Ipſum etiam nomen a Bando factum perſpicitur, quod regiis ipſorum conſtitutionibus dicitur Banderium: eſtque Banus Græcis Flamularis, φλαμουλάριος, Sanzacbeg ſeu Flambular, Turcis. Nunc ad annales vt redeamus, quem heic Vngaricum Banum generaliter adpellant, Bonfinius Croatiæ tantummodo Banum fuiſſe tradit, regni videlicet Vngariæ regno adiuncti. Croatarum vero nomen hodieque notiſſimum. Gens eſt pertinax in retinenda religione ſua Chriſtiana. Propterea Turcis eſſe ſubdita cum eius amittendæ periculo recuſans, ad vicinos migrat: magnamque nunc Auſtriæ Morauiæque partem, agris colendis dedita, complet. Cedrinus in Baſilio Bulgaroctono, Choruatas adpellans: Finitimi ſunt, inquit, Bulgaris Choruatarum populi. quod nomen Choruat, vel Horuat,

aſpiratione forti, nunc eis eſt etiam in vſu. Ceteri Græci Chrobatas ſiue Chrouatas nominant. Et alicubi ſcriptum apud ipſos legere memini, Seruios & Chrouatas eoſdem eſſe reſpectu nimirum eiuſdem originis & linguæ Venedæ: quam in Seruiis demonſtrauimus capite trigeſimo quinto. Rurſus ab annalibus his Banus Vngaricus etiam Direnzil Ban nominatur, veluti Drenz Cili Ban: hoc eſt, Drenzius Ciliæ Banus. Quippe celeberrimus Ciliæ Comitatus ad Croatiæ Banatum antiquitus pertinebat. Et Bonfinius expreſſe tradit, Baſſam (quo nomine Iacupem Agam intelligit) primum omnium hoc bello Ciliannm agrum populatione deformaſſe. Bani proprium nomen apud eum legitur. Emericus Drenzenus, vir (vt ipſe fatetur) ſummæ tam induſtriæ, quam conſilii: qui ſuffectus in locum Ioannis Coruini Ducis a Vladiſlao rege fuerat. Habuit, auctore Bonfinio, ſecum Banus ſeptem militum tantummodo millia: reliqui ruſticæ plebis inconditæ, nec armis adſuetæ, cohortibus conſtabant. Accidit aliud etiam malum, quod Drenzenus contra ſententiam animi ſui coactus a Bernardino Frangepano, pugnauit: qui tamen e prœlio fuga ſe ſubduxit. Hæc ſcilicet erat illa tum diſcordia, tum fuga, quam innuere volunt annales, quum aiunt Vngaros ipſos inter ſe diſſentientes, fugiſſe. Bernardinus pater erat Ioannis illius Frangepani, quem obſeſſum fuiſſe Breuiæ diximus. Filius, vir fortis, hoſtis antea, vel rebellis potius, hac pugna cæſus occubuit.

OCCASIO, ET CAVSA BELLI BAIASITIS ADVERSVS VENETOS in Peloponeſo. Ludouicus Maurus, Dux Mediolanenſis Turcum in Venetos concitat. Inebechti a Turcis obſeſſa.

175. Naupactus Achaiæ maritima ciuitas eſt, opinione quorumdam, Ætoliæ Leoni Auguſto, ad ſinum quondam Corinthiacum vocatum ſita. Nautis vulgo iam Lepanto dicitur, Inebechti Turcis, quod a Nepanto Marii Nigri non procul recedit: Achaia, Liuadia: Ætolia, Deſpotatus: ſinus Corinthiacus, Colpo ſiue Golfo di Lepanto. Erat hoc tempore, nimirum anno Chriſtiano 1498, Naupactus in poteſtate Venetorum a 70, plus minus, annis: qui miſſo ad Baiaſitem Andrea Zantano, legato ſuo, pacem in annos 25 cum eo fecerant, cuius tabulas Baiaſites ſcriptura manus ſuæ, pro more confirmarat. Nihilominus vix adpellere Venetias legatus potuit, quum datam Venetis fidem Baiaſites violat. Quippe ſibi lege ſua Mahumetana permitti volunt Agareni & Oſmanidæ, vt in rebus ad imperium ſpectantibus, ex vſu ſuo fidem datam flocci faciant, nec vllam promiſſorum Chriſtianis factorum rationem habeant. Bellum igitur in eos molitur, & prætextus cauſa cupide occaſiunculam arripit, quod Veneti protegendum ſuſcepiſſent Comitem Ioannem Cernouichium, (Cernouitzios dicendos oſtendimus ſupra, capite 46, & hunc alii Georgium vocant) vicinæ Cataro ditionis regulum, cui pleraque Baiaſites ademerat. Sed alia reapſe ſuberat cauſa, quæ pæne certam ei ſpem faciebat eiiciendi Venetos e Morea ſiue Peloponeſo, in qua multas ſane magnas & munitas vrbes arceſque poſſidebant. Etenim Galliæ rex Ludouicus XII, Ludouicum Sphortiam, cognomento Maurum, a nigredine vultus. Ducatu Mediolanenſi ſpoliaturus, quem ſui iuris adſerebat, fœdus contra Sphortiam cum republica Veneta percuſſerat. Ea Gallorum cum Venetis coniunctione territus Sphortia, legatum ad Baiaſitem mittit, qui tum muneribus ei, tum variis rationibus perſuaderet, vt bellum Venetis inferret. Quippe futurum aiebat, vt occupatis Italico bello Venetis, ipſe nullo negotio Græcis vrbibus, & caſtris, & inſulis eos exueret. Hac ille ductus ſpe Baiaſites, a pace cum Venetis ſancita diſceſſit. Ac fuit profecto noxium Venetis id Mauri facinus, ſed tamdem hæc in ipſum, quod dici ſolet, cuſa faba iuſto Dei iudicio fuit. Nam & ambitionis & iniuriarum multiplicium erga Ioannem Galeacium fratris filium, & funeſtorum patriæ conſiliorum, quibus Gallos aduerſus Neopolitanos reges, Turcos aduerſus Venetos commouit, acerbas denique pœnas luit. Quod quidem ei ſubtilis & arguti vir ingenii, legatus Florentinæ reipublicæ, futurum aliquando prædixerat. Quippe quum huic ad ſe miſſo ſuas arroganter oſtentaret, vti plerumque ſolebat, & opes,

& in-

& ingenij vires: inter alia quodam in conclaui depictum ei monſtrat ſimulacrum mulieris amictu pulcherrimo veſtitæ, in quo expreſſa mirifico artificio tota conſpiciebatur Italia. Propter hanc mulierem adſtabat Æthiops cum peniculo, quo ſe ipſum innuere volebat, qui & Maurus vulgo vel Æthiops audiret, & emblematum loco ſoleret vti vel peniculo, cum inſcriptione Latina, ET MERITO ET TEMPORE, vel ramuſculo tres complexo roſas, cum inſcriptione Germanica, MIT ZEIT, id eſt, CVM TEMPORE. quæ quidem ipſius emblemata ſymbolaque paſſim in parietibus & aulæis Mediolani, Ticini, Taurini, apud doctiſſimum & illuſtrem eius vrbis archiepiſcopum, Hieronymum Rouereum, & aliis in locis videre memini. Erat hic Æthiops ita pictus, vt peniculo mulieris e veſte puluerem cum ſordibus aliis extergeret. Ea pictura legato monſtrata, quid ipſi de hac videretur, interrogat. Tum is: Vt mihi quidem videtur, inquit, hic Æthiops puluerem omnem in ſe ipſum conuertit. Quod hominis acuti de Ludouico Mauro vaticinium deinceps euentu comprobatum fuit.

IN EBECHTINIS FRVSTRA VENETI ſuccurrere cum Gallis & Hiſpanis confœderatu nituntur.

Quæ de infelici conatu remouendi Baiaſitis ab obſidione Naupacti narrant annales, paullo dilucidius his fere verbis Spanduginus expoſuit. Anno, inquit, milleſimo quadringenteſimo nonageſimo nono, Ferdinandus rex Hiſpanus, occupatis Naupactio bello Venetis, ex lege fœderis ſubſidia miſit; auſpiciis Conſalui ſui, quem Magnum capitaneum vocabant. Is adiunctus claſſi Venetæ, Cephalleniam inſulam Turcis ereptam recuperauit, cum S. Maura: quod opidum in inſula cognomine, (priſci Leucadem vocarunt) non procul a Naupacto Patrisque ſitum, ab Auguſto poſt Actiacam victoriam, Nicopolis dictum fuit. Adaucta quoque tunc Veneta claſſis fuit auxiliaribus nauigiis a confœderato rege Francorum Ludouico XII ductu reguli Raueſtani, Philippi Cliuenſis, qui Genuam pro rege tunc adminiſtrabat. Is prœlio cum Turcis congreſſus, quum Venetorum triremes nullum nauigiis ſuis ferre ſubſidium vidiſſet: indignatus, vela ventis dedit, & inde diſcedens, Maſſiliam reuerſus eſt. Erat autem Venetæ claſſis imperator Antonius Grimanus, qui propterea, quod pugnanti Raueſtano non ſuccurrerat, & alioquin etiam ſe geſſerat ſegniter, ferreis in compedibus Venetias miſſus fuit. Nihilo tamen minus idem poſtea Ducis dignitatem obtinuit. 176.

METHONE CORONEQVE BAIaſitis in poteſtatem veniunt.

Nobiles in primis Peloponeſi ſunt vrbes in Meſſenia maritimæ, Methone & Corone, quæ vulgo nunc Modon & Coron adpellantur. Vtramque non ſine periculo vidimus. Methonen Nicolaides per errorem ſcripſit olim dictam fuiſſe Mantineam. Quippe vetus Methonæ nomen eſt, & ipſa ciuitas a duplici Mantinea, tam ſinus Argolici, (nunc Mandigna) quam Arcadiæ, (nunc Mandi) longe diuerſa. Leonis Auguſti nouella de Thronis, Methonen & Coronen facit epiſcopatus, eosque Patrenſi metropolitano in Peloponeſo ſubiicit. Ceterum paullo aliter a Iouio narratur a Turcis occupata Methone, quam heic in annalibus. Quippe tradit eam incuria præſidiariorum in hoſtis poteſtatem veniſſe, qui rumore de ſubſidiis quatuor aut ſex triremibus aduectis per vrbem didito, relictis ſtationibus ſuis ad portum concurrerint. Id vero conſpicatos hoſtes, ſpe prædæ commotos, accedente Baiaſitis incitatione, cum variis præmiorum promiſſis, in vrbem deſertasque ſtationes irrupiſſe, captamque diripuiſſe. Quod deinde ſubiicitur, a Turcis preces in vrbe capta fuiſſe conceptas, quæ die Veneris haberi ſoleant: his a Spandugino verbis itidem narratur, quæ reddita lubuit inſerere. Memoriæ proditum eſt, inquit, poſtridie quam capta fuiſſet Methone, Baiaſitem omnino voluiſſe vrbem ingredi ad agendas Deo gratias in ipſo Chriſtianorum templo. Quumque iam peruenilſet in pontem, quo tranſeundæ vrbis erant ſoſ- 177.

ſe, conſpicatum foſſarum altitudinem, dixiſſe: Tam munitam ciuitatem mihi Tangri Vereris per virtutem Sinanis baſſæ, beglerbegimei, violentamque Genizarorum meorum expugnationem, conceſſit. Quibus in verbis illa Turcica, Tangri Vereris, aut Vererſi potius, Deum propitium ſignificant. Sinan vero baſſa, cuius heic mentio fit, initio expugnati Cairi ductu Selimis, Baiaſitis filij, cæſus a Mamelucis occubuit, vt in annalibus ſuo loco ſequetur.

MITYLINÆ A VENETIS ET CONFOEDERATIS, irrito conatu, tentata. Philippi Rauestani reguli naufragium.

178. Annales Turcici dumtaxat Hiſpanicorum auxiliorum meminere, quæ ſcilicet a Ferdinando Aragonum & Caſtellæ rege, Karuli V Cæſaris auo materno, ſuppeditata fuere Venetis, Duce Conſaluo, de quo diximus. Sed conſtat hoc etiam bello Gallica Venetis a rege Ludouico veniſſe ſubſidia, duce Philippo regulo Raueſtano, Cliuenſium in Germania principum familia nato, qui hac expeditione ſecum adduxerat Albaniæ Ducem Scotum, quem Albignium vel Obignium hiſtoriæ vocant, & Infantem Nauarrenum, (ſic Hiſpano more ſecundogeniti regum filij nominantur) cum magno aliorum nobilium e Gallia numero. Tota claſſis hominum bello idoneorum ad x c I Ↄ continebat, vt Spanduginus refert. Ab his obſeſſa fuit vrbs Lesbi Mityline, captisque ſuburbiis oppugnati terribilem in modum muri, ſed fruſtra. Regulus Raueſtanus, poſtquam obſidione ſoluta diſceſſum ex inſula, Magnum Rhodi Magiſtrum cum x x I x nauigiis exſpectare nolens, naufragium propter inſulam Cerigum, quam veteres Cítheram dixere, fecit: adeoque pauci ex iis, qui nauibus hiſce vehebantur, incolumes euaſerunt. Ad ea, quæ tradunt annales de placato a Venetis, impetrandæ pacis cauſa, muneribus Baiaſitis animo: addendum, eos per Andream Grittum, poſt hæc ipſorum Ducem, Baiaſiti S. Mauram quoque reſtituiſſe, locum hodieque Turcorum in poteſtate conſtitutum, longeque munitiſſimum. Leucadem alij priſcis dictam volunt, alij Neritum. Sententiam priorum ex Prætore Græciæ noſtro probare liquido licet.

SECVNDVS SOPHILARIORVM MOTVS aduerſus Oſmanicos. Scach. Culi. Scitan Culi. Kiſel baſſa.

179. De regione Tekie ſiue Teke dictũ ſuperius, cap. 57. Altera fuit hęc aduerſus Oſmanidas, & ſectã Oſmanicorũ ſeditio, ab iis excitata, quos Sophilarios & Kiſeles baſſas dixerũt. Quippe de prima ſuperius indicatũ cap. 81. Iouius auctorẽ ſeditionis adpellat Techellem, a patria, puto: Dreſſerus cum aliis Eliam, nulla ratione: Turcorũ annalib. Scach Culi nominatus fuiſſe refertur, voce ſignificante Scachi ſeruum. Et Scachi adpellatione intelligitur Scach Iſmail, recens Perſarũ regno potitus, de quo paullo poſt expoſituri prolixe ſumus. Ait Iouius, eum fuiſſe diſcipulum Arduelis, de quo itidem mox dicendum: poſt cuius cædem, Euphrate tranſmiſſo, veneritin Armeniam minorem, & in ſpelunca quadam ad radices Antitauri montis habitauerit. Ea parum vero videntur conſentanea, tum quod Teke regio minime ſit Armenia minor, ſed Phrygia maior, vt aperte lector ex ipſis annalium verbis numero 57 notatis perſpicit: tum etiam, quod e Perſia venienti minime Baiaſites munera quotannis miſſurus fuerit. Vtut ſeſe res habeat, Scachi quidem Iſmailis partes amplexus fuit, ideoque Scach Culi nominatus: ex quo Turci, partibus Oſmanidarum adhærentes, fecere Scitan Culi, voce ſignificante Satanæ vel Diaboli ſeruum mancipiumve. Geufræus alicubi pro Culi ſcripſit Coullet. Spanduginus ei ſuppeditata fuiſſe tradit ab Iſmaile Scacho x x c I Ↄ hominum, quod equidem verum non arbitror, ex iis, quæ heic in annalibus ſequuntur. Magis eſt vero conſentaneum, quod Iouius ait, per internuntios ab Iſmaile confirmatum in propoſito fuiſſe. Kiſel baſſa ſignificat rubrum caput. Id nomen Oſmanici dederũt hoc ipſo tempore ſectatoribus Iſmailis Scachi Perſarum, a rubro capitis tegumento: quo de plenius agendum paullo poſt.

ANTALI,

ANTALI, CIVITAS ANATOLIAE. GRAECORVM *anni a mundo condito, quonam modo cum noſtris conueniant. Nomina quædam vetuſta cum recentioribus collata.*

Quæ Turcis heic Antali vocatur, priſcis erat Attalia, quondam ab Attalo re- 180.
ge, vno de ſucceſſoribus Alexandri magni, condita. Leonis Imperatoris nouella de Thronis eam collocat in Pamphylia ſecunda, ſub metropoli Sylęo ſiue Perga. Græci poſteriores adnotant, factam metropolim anno mundi 6592, ſub Euſtratio ſanctiſſimo patriarcha, imperatoris Alexij Comneni auctoritate. Quod quidem accidiſſe conſtabit anno Chriſtiano 1084, ſi de ſententia Græcorum anni a condito mundo 5508. ſtatuantur vſque ad Chriſtum natum elapſi, ſecundum ediuonem LXXII interpretum. Aythonus Nataliam, tranſpoſitis a librario primis litteris adpellat, pro Antalia: quo loco Reineccius notat, ſcribendum pro Natalia Nacoliam. Atqui Nacolia longe diſtat ab Antalia, Phrygiæ nimirum maioris mediterranea ciuitas, ad Sangarium flumen ſita: quum de Antalia ſua ſtatim ſubiiciat Aythonus, eam ſupra mare Græciæ (Gallice loquitur, pro, ad mare) ſitam. Et maris Græciæ vocabulo intelligitur Ægæum mare, vel Archipelagus. Addit enim, quod hæc ciuitas reſpiciat regnum Cypri. Quippe verum hoc eſt, & ab Attalia, quam Setteliam modo vocant, totus ille ſinus obiectus Cypro, nunc Golfo di Settelia nominatur. Beluacenſis Satteliam ſcripſit, eidemque ſinus ille maris adpellatur Gaufra Satteliæ, vocabulo Gallico Goufre, quod hodie Græcis eſt Corpho, priſcis κόλπος, Italis Golfo, Latinis ſinus. Quia vero in hunc Aythoni locum incidimus, explicemus obiter & alia quædam ibidem poſita regionum & ciuitatum nomina. Primam Turquiæ (Sultanorum Iconij regnum, vel Aſiam minorem intelligit) prouinciam initio vocat Lygoniam, deinde rectius Lyquoniam (pronuntiatione Gallorum effertur Lyconia, id eſt Lycaonia) quæ famoſam ciuitatem habeat Coni, hoc eſt Iconium. Rectius hanc collocat in Lycaonia, quam Laonicus in Caria: de quo ſupra, numero 12, dictum. Addit, hanc eſſe maiorem totius Turquiæ regni, hoc eſt metropolim. Briquiam Reineccius interpretatur Lyciam, quum Briquia ſeu Bryquia ſit Phrygia. Facit autem Bryquiæ metropolim Aythonus Zichiam Græciæ. Sic enim ſcripſit, nomine Græciæ Romaniam intelligens Aſiaticam, de qua dictum capite 6. Zichiam hanc Reineccius interpretatur Cydnam. Atqui Zicchiæ Cedrinus quoq; mentionem fecit velut ciuitatis in Aſia minori ſitæ: quum in Copronymo frigus inauditum memoriæ prodit, quo congelatis amnibus & ipſo mari, potuiſſe narrat itinere pedeſtri a Zicchia tranſiri mare ad ipſum vſque Danubium, id eſt ad oſtia Danubij, quæ in Thracia ſunt. Bithynię metropolis apud Aythonum ſcribitur eſſe Nichor, quam Nicæam puto, Turcis Iſnic; non Nicomediam, quæ Turcis eſt Iſnid: quum Reineccius ex Nichor faciat Nicomediam. Nec apud Leonem Auguſtum minus eſt metropolis Bithyniæ Nicæa quam Nicomedia. Genech Aythoni Reineccius interpretatur Pontum, quum magis proprie ſic dicatur, quæ olim Colchis erat, poſtea Lazorum adpellata regio, ſiue Lazice: cuius metropolis eſt Leoni Auguſto Trapezus, quam in Genech ponit Aythonus. Paphlagoniæ ciuitatem vocat Aythonus Ginapolim, ex qua Reineccius fecit Germanopolim. Atqui Ginapolis Aythoni, vel Ginopolis potius, ad Pontum Euxinum ſita, hodieque Ginopoli nominatur. Apud Leonem Auguſtum Innopolis dicitur, & epiſcopatus eius ad Gangram Paphlagoniæ refertur. Sed deſino plura.

GARAGOS BASSA, BEGLERBEGVS *Anatoliæ, viuus palo transfigitur.*

Habes heic inſigne crudelitatis exemplum in religioſis Turcorũ, euius obi- 181.
ter mentionem ſupra fecimus, cap. 64. Transfixus a Scachoculi palo fuit Anatoliæ beglerbegus, vt annales referunt. Ei nomẽ dant Turci Caragos, vt noſtro quoque tempore celebris fuit Caragos Rais, quem in Supplementi narratione de bello Cyprio commemorauimus. vulgo noſtri Caracoſſam dixere. Iouio Cargius baſſa nominatur, & eidem alibi Cataius eſt. Diſſentit etiam in expoſitione hiſto-

riæ nonnihil ab annalibus, qui Caragoſam captum fuiſſe narrant, & Cutaigen adductum, & ſuis in opido commonſtratum: quumque deditionem opidani facere nollent, in eorum conſpectu palo transfixum. Iouius autem prope dicit abfuiſſe, vt caperetur: ſed ſubtractum a ſuis, Cuteiam euaſiſſe: qua deinceps a ſeditioſis expugnata, etiam ipſe hoſtium in manus venerit. Poſtea vero ad Cara eſſar, (Carachiſar ſcribere debuit) in media via, qua tranſeundum erat Ali baſſæ, cum exercitu rebelles perſequenti, viuum ab eis palo transfixum: vt a tergo ſequentibus tam fœdo tanti viri ſupplicio formidinem & horrorem incuterent. De Cutahige ſupra dictum, capite 40.

CORCVT A SEDITIOSIS VINCItur. *Diuerſæ Turcorum narrationes a noſtris.*

182. Corcutem in Oſmanidarum genealogia quintum ordine Baiaſitis filium fecimus, & germanum Selimis fratrem, qui deinceps imperauit. Etenim eamdem cum Selime matrem habuit. Hunc referunt annales a rebellibus in pugna fuiſſe ſuperatum. Iouius vero pugnatum ait in hos aduerſo prœlio duobus a nepotibus Baiaſitis, Muchemete Sciemſciai, (Sinan Scach rectius adpellatur) & Orcane Alempſaci, filiis: (pater Alem vel Allama Scach, filius Vrchan nobis eſt in genealogia) Corcutem expreſſe tradit, non auſum fuiſſe cum Techelle congredi. Quæ ſane vera ſint, nec ne, mihi quidem diſceptare non lubet: indicanda tamen putaui, ceu ſuſpecta propter ætatem nepotum. Quæ ditio ſit Aidinenſis, oſtenſum numero 13. Ducis filius eſt Herzecogli baſſa, de quo dictum capite 161, & 162.

ALIS BASSAE CONTRA REBELLES EXPEDITIO.

183. Quantopere creuerint perduellium vires, vel ex eo colligi poteſt: quod in hos proficiſcentem Alim baſſam duxiſſe Spanduginus ait equitum ex Anatolia XLCIↃ, quibus Genizarorum IIII CIↃ Baiaſites adiunxerit. Nihiloque minus Achmetem quoque Baiaſitis filium, ex Amaſiana ſua prouincia collectis copiis, ei ſubſidio veniſſe.

CHEIDER BASSA CVM ZINDI KEMALE SANgiacbego, *victus & occiſus a ſeditioſis: Zonchium. Nauarinum.*

184. Cheider Baſſa, Caramaniæ beglerbegus, a Spandugino Caidir adpellatur, & domicilium in vrbe Cogno, vel Iconij habuiſſe dicitur. Zindi Kemal beg eidem Camali nominatur, & vir admodum militaris fuiſſe prædicatur. Tradit enim Spanduginus, hunc bello Baiaſitis contra Venetos cepiſſe caſtellum Moreæ ſiue Peloponeſi maritimum, hodieque munitiſſimum, nec procul a Methone diſſitum, 15 videlicet milliaribus Græcis, quod a nautis Italis Zonchium, Spandugino Gionchium, Græcis noſtri temporis Nauarinum vocatur, priſcis Coryphaſium Meſſeniæ fuiſſe creditur: Iouio tamen Pylum, regna Neſtoris, adpellante. Neque caſtellum hoc Kemales ſeu Camales dumtaxat expugnauit, verumetiam oppreſſas inopinato quatuor triremes Venetas, cum ipſis militibus & ſociis naualibus, ibidem in poteſtatem redegit.

PLANICIES ZIBVC, ET SIVAC, EADEM.

185. Quam heic annales planiciem Zibuc vocant, Spanduginus adpellat campum Siuac, tametſi corrupte legatur in edito, Campagna detta Siuas. Quippe ciuitas quidem eſt Siuas, de qua dictum capite 5: ſed hoc nomine campus aut planicies nobilis in Anatolia quod equidem ſciam, nulla. Quapropter ex Annalibus Siuac reponendum, quod idem eſt fere cum Zibuc. Iouius hæc ad Galatiæ campos retulit, vbi ſitam ait Caraeſſar. Ea Turcis eſt Carachiſſar, hoc eſt arx nigra, quæ in beglerbegatibus collocatur in Amaſiæ Tocatique prouincia, complectente Paphlagoniam, Galatiam, & Cappadociam: vbi ſangiacatus hi coniunguntur, Carachiſar, (vide caput 144, & eodem numero textum annalium, hanc a Muchemete II captam referentium, quum aduerſus Vſumchaſanem pergeret) Saſum, (priſcis Saſima, de Nazianzeni noſtri libris nota) Taraboſan ſiue Trapezus.

Addit

Addit Iouius hoc loco mentionem montis cui nomen dat Olinga, nec eum magno ab Ancyra diſtare tradit interuallo.

KIHAIA. PROTOGEROS. PRIMIKIRIOS. VLOfedzi. Vleſe. Timarion. Timariotæ. Ramaſan.

186. Qui præfectus Vlofeziorum heic dicitur, vocabulo Turcico Kihaia nominatur. Id proprie vicarium ſeu locumtenentem, ſeu legatum, atque etiam præfectum aulæ ſignificat. Ideoque Kihaia Vlofeziorum eſt vicarius ſeu legatus illius, quem Vlofeziorum baſſam adpellant. Græci Protogeron nunc dicunt, qui catalogo dignitatum vel officiorum Palatij πριμικήριοι ipſis eſt, noſtris primicerius, adpellatione vetuſta. Ex Protogero Geufræus Protortz corruptum ponit, & ſuperintendentem interpretatur. Nomen Vlofeziorum ſignificat ſtipendiarios, quibus Vlofe vel Vleſe numeratur. Sunt enim duo ſtipendiorum apud Turcos genera, quorum vnum vocatur Vleſe, Timar alterum. Vleſe ſtipendium eſt, quod more noſtro militibus vel aulicis ſoluitur a rationalibus vel quæſtoribus: apud nos menſtruum vel annuum, apud Turcos in ſingulos dies. Hoc qui fruuntur, Vlefedziorum nomen habent. Geufræo & Sanſouino ſunt Olophagi. Timar eſt penſio, vel ſtipendium, vel reditus adſignatus in prædiis, & poſſeſſionibus caſtrorum, opidorum, pagorum, agrorum: vel in percipiendis decumis, aliisve fructibus, Græci timarion adpellant, a quibus ad Turcos manaſſe vocem hanc arbitror. Reperitur apud Damaſcenum Studitam in martyrio Theodori tribuni militum, cui virtutis & rerum fortiter geſtarum nomine narrat a Licinio Auguſto datum fuiſſe pro timario caſtrum Heracleæ. Videturque vox a Græca τιμὴ qua ſignificatur honor, deriuata: quod huiuſmodi timaria, velut honoraria, ſiue beneficia, ſiue reditus, ſiue penſiones, honoratis beneque de republica meritis concederentur. Timariis donati vocantur Timariotæ, vel Timaratij etiam apud Chalcocondylem. Caramuſes ſignificat nigrum Moſem. Ramaſanis nomen idem eſt cum Ramadane: ſicut Otman, vel Odman idem cum Oſmane.

TEBRISIVM. TAVRISIVM. CARAVANA.

187. Tebriſium, nunc Tauris, admodum his annis innotuit, etiam vulgo, Turcorum ſtragibus aliquot nobilitatum inde vſque a Sultani Soleimanis II temporibus. Qui Ecbatana Mediæ vocāt, errare puto: quum Cedrinus eam Taurezium adpellans, in Perſarmenia collocet, quam hodieque maiorem dicunt Armeniam. In huius meditullio Tebriſium recte Iouius ponit, vt male Chalcocōdyles vrbem fecit Aſſyriorum: cuius interpres Tabrezen, vt Cedrinianus Tabrezium, ſcripſit. Iouij ſententiam hæc Aythoni verba confirmant: In Armenia maiore ciuitas Taurisij famoſior eſt, & plus aliis opulenta. Vide quædam alia de hac infra, capite 204 notata. Carauanæ Turcis & aliis orientalibus populis ſunt hominum agmina nonnumquam maxima, propter itinerum diſcrimina ſe coniungentium. Neque tantum hoc fieri ſolet ab iis, qui mercium vel diſtrahendarum cauſa, vel comparandarum, alio proficiſcuntur: verumetiam ab illis, qui per ſolitudines Arabum, ad viſitandam voti vel religionis ergo Meccham peregrinantur. Excreſcunt hæc agmina, pro magnitudine periculi, nonnumquam ad 20 vel 30 hominum millia: iuſtus vt exercitus eſſe, præſertim ob camelorum multitudinē, & aliorum iumentorum, quæ ſagmaria ſagmatariaque Græci vocant, videantur.

SCACH SIVE REX PESRARVM ISMAIL, COGNOMENto Sophinus. Sophilar. Enaſſerlar. Keſil baſſa. An hoc primum tempore ſecta Sophilariorum extiterit.

188. Licet in annalium adpendice noſtra, de diſcidiis ſectarū Mahumetanarum, Oſmanicæ Sophinæque, decennalis initio belli, quod inter eos geritur, quædam rara, nec ab aliis ante nos memoriæ prodita complexi ſumus: hoc tamen loco, quo primam Iſmailis Sophini mentionem annales faciunt, paucis ea conſignare libet, quæ ad ipſius Iſmailis originem, principatus initia, progreſſus, res geſtas illuſtrandas pertinere putabimus. Pater Iſmailis Sophini fuit Erdebil, quem Iouius & alij vocant Arduelem vel Harduellem. Hoc illi cognomen facinora loco quodam

Perſiæ, cuius dominus aut regulus fuerit: ipſum vero nomen eius tradunt fuiſſe Secaider. Aiunt præterea ſectatum vitam religioſam, inſtar eremitarum vel monachorum noſtrorum. Ideoque Sec interpretatur Spanduginus nunc abbatem, nunc plebanum ſiue curatum, vt vulgo loquuntur, hoc eſt, animarum curam gerentem. Ego vero in opinione mea perſiſto, quam initio belli perſici ſuperius in Supplemento annalium expoſui, & cuius auctorem habeo Matthiam de Faro, Cæſareum Conſtantinopoli ad Portam Oſmanicam Dragomanum vel interpretem: diuerſa ſcilicet hæc eſſe nomina diuerſarum perſonarum, quorum vnus fuerit Erdebil pater Iſmailis, familia natus apud Perſas illuſtri, ditionisque cuiuſdam regulus: alter Scheich Haidar, non princeps aut regulus, ſed reuera id, quod audiebat; nimirum Scheiche, vel Imam: quorum illud hominem religioſum gentibus illis ſignificat, ab innocentia ſanctimoniaque vitæ: hoc vero, Doctorem. Etenim ex opinione vitæ religioſe ac duriter actæ, conſequutus aliquid apud vulgum auctoritatis; tribus Mahumetis Prophetæ ſociis, Ebubekire, Omere, Oſmaneque reiectis, Alim quartum Prophetæ ſocium, eiuſdemque conſanguineum & generum ſequendum in omnibus adfirmabat, ſi ſalui eſſe vellent. Docebat autem hęc, & alia, quodam in opido Perſarum, cui nomen Reza. Fama noui doctoris, nouæque diſciplinæ, longe lateque didita, confluxit ad Scheichem vel Imamum Haidarem ingens e Perſia vicinisque regionibus hominum multitudo. Primus autem ex magnatibus & regulis Erdebil non hanc dumtaxat Haidaris ſententiam doctrinamque probauit, verumetiam ex eius præſcripto ſe gerens, patrocinium cauſæ ſuſcepit, eaque re multitudinis animos ſibi mirifice deuinxit. Ita nimirum alias quoque conſtat homines ingenioſos, nouæ religionis vſos prætextu, inſignem ad potentiam perueniſſe. Tantopere quidem Erdebil, ceteroqui non magni nominis opumve regulus, hac noui dogmatis profeſſione creuit: vt ei filiam ſuam rex Perſarum Chaſanes, quem a proceritate ſtaturæ nominatum Vſun Chaſan ſuperius indicauimus, matrimonio legitimo copularet. Quippe filiam Martham ex Æcaterina Comnenia ſuſceperat, quam Camit de Cami fuiſſe dictam, non recte ſcriptum apud Spanduginum legitur. Etenim gentibus iis Carum do Comnini vocabatur: prioſe nomine corrupto de Græco Æcaterine, altero vero familiæ. Nam Caloioannis Comneni, penultimi Trapezuntiorum imperatoris, erat filia: quã Caloioanne mortuo, frater Caloioannis Dauid, vltimus imperator Trapezuntius, Vſumchaſani dedit vxorem, vt eius præſidio contra nimium vicinas & infeſtas ſibi vires Sultani Muchemetis paullo tutior eſſet. Ex hac Vſumchaſanis filia Martha, natus fuit Erdebili filius Iſmail, de quo nunc agimus. Habuit in regno ſucceſſorem mortuus Vſumchaſanes Iacupem filium, qui vulgo ab hiſtoricis Iacobbeg, ab annalibus hiſce Sultan Iacup deinceps in vita Sultani Soleimanis nominatur. Is prorectorem nouæ ſectæ ſororium ſuum Erdebilem, mirifice ſibi ſuſpectum, quod vereretur, ne regius adfinis, & tantæ multitudinis deuotione fretus, ſibi regnum eriperet, interfici curauit. Euaſit crudelis auunculi manus Iſmail admodum adoleſcens, octodecim (vt plerique tradunt) id temporis natus annos: ſeque, Martha matre comite, contulit ad amicum paternum Pircalem, regulum ditionis & caſtellorum quorumdam ad mare Caſpium, nunc Culzum Denizi Turcis, Beher Culzum Arabibus adpellatum, quo clauſum mare ſignificatur. Iſtic educatus Iſmail ex præſcripto religionis paternæ, tamdem extincto per venenum a coniuge datum Sultano Iacupe auunculo, domum reuerti, paternæque ditionis hereditatem, cum opidis & prædiis maternæ dotis nomine ſibi debitis, adire ſtatuit. Dominio paterno potitus, mox vlterius progreditur: & CCC tantummodo ſtipatus militibus, Somakiam pæne prodigioſum in modum occupat. Ea ciuitas eſt Mediæ, quam modo Siruanum vocant, ac verſus Armenię maioris fines ſeſe porrigit, & Laonico Samachia, Spandugino Sumachies adpellatur: tanti quidem momenti, vt anno Chriſtiano 1583 ei captæ beglerbegum Oſman baſſa præfecerit. Hinc copiis non parũ adauctis & inſtructis, Tebriſium, extimam Perſarum regiam, ſeſe confert: eamque, ſuperato rege Aluante, Sultani Iacupis filio & ſucceſſore, victor in poteſtatem redigit. Iterumq; cũ Aluante congreſ-

ſus, non

ſus, non modo ſuperior euadit: verumetiam ipſum, cum exercitus maiori parte, trucidat. Inde Muratem Chanem, (Morat Chan, & Morat beg, aliis nominatur: Auguſtino Curioni noſtro Marabeg, quod longius ab origine recedit) Aluantis occiſi fratrem perſequutus, pari proſperitate ſuperat. Is victus ab Iſmaile, Bagadatim verſus aufugit, hodiernam ſcilicet Babylonē, propter ruinas priſcæ Babylonis ſitam. Victor vrbem Sciras, armorū omnis generis officinam, a Tebriſio xx dierum itinere diſtantem, cum victricibus copiis adit & occupat. Ibi demum inſigniter ſuum armauit exercitum. Poſtea negotium ei fuit cum Vlu Chane Tatarorum Sicheco, quem inſtructum exercitu trecētorum millium equitum, adgredi prœlio non dubitauit: quo ſingulari virtute fortunaque victor euaſit, hoſte cæſo, vel in turba (quod alij tradunt) a ſuis oppreſſo, ſuffocatoque. Tandem ad tot illuſtres de pluribus partas victorias, is felicitatis eximiæ cumulus acceſſit: vt moriente in exſilio Murate Chane, Iacupis filio, & vltimo herede, nō modo Perſici regni poſſeſſione, ſublatis æmulis, quieta potiretur; verumetiam vicinos quoſdam populos, ac præſertim Bagadatinos, in deditionem acciperet. Hæc de Iſmailis Sophini origine, proſperoque rerum ſucceſſu, quo ſibi ſuisque regnum Perſicum peperit, & conſtabiliuit, hactenus heic exponenda duximus. Nam bella deinceps cum Oſmanidis, ac Selime præſertim geſta, ſuo loco nobis annales ipſi dabunt. Ab Oſmanidis ei Sophi cognomentum, & Kiſelis baſſæ, per ignominiam fuit inditum. Prioris notionem adtigimus ſupra, cap. 81. Non a Græco Sophos deductum eſt, quod tamē exiſtimare quoſdam video, qui a Perſarum Magis & Sophis antiquiſſimis ſumtum nomen vſurpaſſe Sophinos volunt: ſed a Sophi, Arabica voce, quæ lanam ſignificat. Quippe quuum Mahumetani, & præſertim Oſmanici, more veteri, tulipanto lineo ſubtiliſſimi operis caput inuoluant, noua iſthæc Sophilariorum religio præcipit inter alia, ne caput faſtu quodam lineis eiuſmodi ſpiris ornetur: ſed vt tegumenta capitum e lana, non magna i e pretij, conficiantur. Et quia laneum hoc tegumentum capitis, quo præter aliorum Mahumetanorum morem hi nunc vtuntur, plicas habet duodecim, & Arabica vox Enaſſer, duodecim ſignificat: etiam alud nomen Enaſſerlariorum conſequuti ſunt, ac ſi Græco vocabulo dicas Dodecaptychos, aut Latino Duodecimplices. Quum denique tegmē eiuſmodi rubro dumtaxat colore tinctum geſtare ſoleant, Kiſelbaſſilarij quoque dicti ſunt, veluti capita rubra. Solebant autem ante hæc vocari tempora Perſæ Turcis Aiemini vel Azemini, ſicut & ipſa regio Perſarum iiſdem eſt Aiem, quod ſupra notatum capite 2. Scachus igitur Iſmail ab æmulis Oſmanicis, aliisque Mahumetanis, velut horum anteſignanus, tam Sophi, quam Kiſel baſſa vocatus fuit: ac manſit etiam apud nos in hodiernum vſque diem nomen hoc poſteris ipſius, vt Sophini adpellentur. Nec tamen in eā ſum opinione cum aliis, vt tunc primum natum hoc Sophilariorum vocabulum putem. Quippe vetuſtius eſſe temporibus Iſmailis, ex annalibus Turcicis paret: qui regnante Muchemete primo, Baiaſitis proauo, 90 ſcilicet annis ante Scachoculis ſeditionem, & Iſmailis imperium, Sophilarios itidem tumultuatos commemorant. Itaq; vero eſt ſimile, Scheichem Haidarem non noui dogmatis auctorem fuiſſe, ſed reliquas potius ex incendio veteri, quaſique ſopitas hactenus ſcintillas, denuo ſuſcitaſſe: prorſusque ſimili ratione Scachum Iſmailem Sophi nomen ab inimicis tuliſſe, frequens antea plebeiis, ſed ante ipſum nulli datum regi.

QVI CORIZZI VEL CORIDSCHI, QVI TVRcomani Perſici. Supplicium Scachoculis.

Tria ſunt apud Perſas genera militantium. Primi vocantur ab eis Turcomani, quorum ea condicio eſt, quæ vaſallorum apud nos, quos feudatarios adpellamus. Et ſunt apud eos feuda perpetua, quæ a parentibus ad liberos & poſteros deuoluuntur, ſequius ac Turcis eſt in vſu. Quoties igitur hi iuſſu regis euocantur, eo cum equitū numero ſe regi ſiſtunt, quam ratione feudorū adducere tenentur. Alteri dicuntur Corizzi vel Coridſchi, qui ſtipendiis militant. Et alia ſtipendia reapſe non ſunt apud Perſas, quam quæ Græcis σιτηρέσια, Romanis annonæ militares 189.

nominabantur: res nimirum ad alimenta pertinentes, cum equis, veſtibus, armis, tentoriis, ceteris. Tertij conſtant e copiis auxiliaribus confœderatarum finitimarumque gentium, Armeniorum videlicet, ac Georgianorum: qui religionem Chriſtianam profitentur, in Perſas propēſi, Turcis infeſti. Vulgus igitur iſtorum, qui Scachoculim ſequuti ducem, tam crudeliter hactenus graſſati paſſim fuerant, Scachus Iſmail ceu mancipia diſtribuit inter proceres ſuos, quo nomine Sultani, Chanes, Turcomant Perſis veniunt: capita vero ſeditioſorum trucidanda Corizzis, hoc eſt, ſtipendiariis militibus ſuis, obiecit. Hoc memorabile, quod apud Spanduginum legitur, auctorem tam fœdæ tragœdiæ, qui ſe Scachoculim, velut Scachi mancipium adpellauerat, ab aliis vero nominatus ob immanitatem fuerat Scitan Culi, ſiue Satanæ mancipium, laudabili ſeueritatis exemplo viuum, de ſententia regis Iſmailis, in flammas coniectum & exuſtum fuiſſe.

MOTVS SELIMIS ADVERSVS PATREM BAIASITEM.

Precopij Tatari. Chan Precopiorum Poloniæ regnum ambit. Beligrad ad amnem Neſterem. Seguan baſſa.

190. Deiecturus imperio patrem Selimes, non Trapezunte per Aſiam minorem profectus fuit, quod futurum videret, vt a fratribus, Achmete Corcuteque, hoc in itinere impediretur: ſed Cofen, quæ noſtris eſt Capha, ceu dictum capite 148, trans mare nigrum nauigauit: quo loco tunc Mechemetis Tatarorum Chanis filiam non duxit vxorem, vti Geufræus ſcripſit, quum ex ea filium Soleimanem, hoc ipſo tempore 19 plus minus annos natum, haberet: ſed auxiliares a ſocero copias impetrauit, quibus Mechemet Tatar Chan, pater filium præfecit, Chanoglim ab hiſtoricis adpellatum, hoc eſt, Chanis ſiue regis Tatari filium. Hi vero Tatari peculiari adpellatione Precopij nominantur, a voce Precop, ſignificante foſſam. Quippe ductis in Iſthmo a mari ad mare foſſis, a continenti Tauricam Cherſoneſum velut abſcindere conati ſunt. Qui nunc Precopiis imperat Chan, nuper ad Comitia Polonicorum ordinum, creando rege poſt obitum Stephani regis indicta, ſuos & ipſe legatos miſit, qui regnum ſuo nomine ambirent. His in mandatis dederat, primum vti potentiam ſuam Polonis oſtenderent, qui myriades aliquot equitum ſuis e terris poſſet ad Poloniæ defenſionem educere. Deinde proponi iuſſit, frugalem habituros regem, qui ſpretis aliis ſumtuoſis epulis, ad ſedandam famem dumtaxat equinam æqui bonique faciat. Quod denique religionem adtineret: Pontifex (inquit) tuus, Pontifex meus: Lutherus tuus, Lutherus meus eſto. Quæ legatio magno cum riſu fuit excepta. Sed ad Selimem vt redeamus, is Capha diſcedens, Chilim adiit, de qua dictum capite 159: hinc Beligradum venit. Hæc vero non eſt Vngarica Nandor Alba, vel Beligradum, quæ necdum hoc tempore Turcorum in poteſtatem venerat, ab Soleimane primum, Selimis filio, nouem decemue poſt annis occupata: ſed illa Neſteralba, quam Neſteris ad amnis oſtium ſitam Goreccius Polonice Bialogrod indigetat, vti prolixius expoſitum indicato capite 159. Seguan baſſa Turcis eſt præfectus iumentorum ſagmatariorum in exercitu maximus, quorum aliquoties facta iam mentio.

CVR SEMENDRIAE SANGIACATVM SElimi filio Baiaſites obtulerit.

191. Cauſa, cur pater Semendriæ ſangiacatum conceſſerit filio, non eſt in annalibus expreſſa. Nimirum Impedire Selimem volebat, ne progrederetur vlterius, & ad Portam veniens, Genizarorum animos fluctuantes & alienos a patre, mox ad ſe transferret. Vſus enim fuerat aſtute captato prætextu filius ad palliandum hoc iter ſuum, quod hinc inde publicarat, adire ſe patrem, eius honorandi cauſa, quod Turci quoque vocant oſculari manum: indeque mox arma conuerſurum in Chriſtianos, præſertim Vngaros. Id vero plauſibile futurum erat apud Genizaros, & alios Portæ milites, qui mox Selimi, ceu propagandi regni cupido, ſe totos haud dubie daturi erant. Itaque Semendriam ei pater offert, Vngaris proximam, quaſi ſi diceret: Non eſt, quod ad Portam progrediare. Contra Chriſtianos pugnare

pugnare vis? Do tibi vicinam Vngaris Semendriam. Heic Rhodus, heic ſalta. Dictum vero ſuperius de Semendria, cap 99. Perrexit inde Zagoram Selimes, quam cap. 33 diximus ſexageſimo ab Hadrianopoli diſtare milliario Græco. Heic eum Malcozoglis, & alij quidam adierunt, excitati rumore per ipſum ſparſo, de bello Chriſtianis inferendo, ſuamque Selimi operam obtulerunt. Is vero ſecretas vt animi ſui cogitationes nonnihil eis aperiret, grata ſibi reſpondit ipſorum eſſe ſtudia. Siquidem ad imperium perueniſſet, non modo fines Oſmanici regni prolataturum: verum ipſos etiam vniuerſos maximis beaturum dignitatibus & opibus. Hac vafricie ſibi animos eorum conciliabat, qui ceteroqui more hominum mallent orientem adorare ſolem, quam occidentem.

CVR BAIASITES CONSTANTINO-polim properarit.

Putat ea de cauſa Spanduginus Baiaſitē, intellecto Selimis aduentu, Hadria- 192
nopoli relicta, Conſtantinopolim properaſſe: ne filius præceptis regiis theſauris, quos capite 139 Conſtantinopoli cuſtodiri diximus in arce Iedicula vel Heptapyrgio, neruis ſcilicet belli gerendarumque rerum potitus, regno patrem exueret. Ad hanc cauſam accedit & illa, quod amiſſa imperij ſede, de ſuis rebus actum Baiaſites eſſe videbat.

LOCVS VBI PROELIO CONGRESSVS EST CVM patre Selimes. Zorli. Saranta Eccliſies. Kirc Cliſſe. Carabulyc, Selimis equus.

Narrant annales & alij, non procul a Zorlo concurriſſe patris, qui podagra 193.
laborās curru vehebatur, & filij copias. Zorli vero Turcis eſt opidum vetus Tzurolloë vel Tzurulus, de quo dictum cap. 26. Iouius ait, ab hac memorabili pugna pagum hunc, prius obſcurum & ignobilem, (id ſupra dicto capite refutauimus) nomen aliquod, & ſplendorem fuiſſe conſequutum. Spanduginus addit, eumdem locum pertinere verſus Quadraginta eccleſias. Id etiam opidum eſt Thraciæ, nunc Græcis Saranta eccliſies adpellatum, (priſci τεσσαράκοντα ἐκκλησίας dixiſſent) Kirc Cliſſe Turcis, eodem ſignificato: vbi ſangiaci Kircecliſſienſis hodie ſedes eſt, Rumeliæ ſiue Græciæ beglerbego ſubditi. Selimes denique prœlio victus, equi beneficio ſaluus euaſit: cuius ſi nomen etiam ſcire refert, vt illius Alexandrei Bucephali, notandum e Busbequio, dictum fuiſſe Carabulyc, voce nubem nigram ſignificante.

SELIMES VICTVS COFEN AVFVGIT. MIDge pagus. Niſchanzi baſſa.

Pagi Migdæ nomen annales ſoli referunt, ceteris ad Nigrum mare Selimem 194.
profugiſſe narrantibus. Migdæ vero ſitus ex eo colligitur, pagi ceteroquin ignoti, & nuſquam proditi, quod Spanduginus ait, Selimem per Thraciam fugiēdo Varnam verſus, Euxinum petiiſſe. Quapropter Midge non procul aberit a Varna, de qua ſuperius dictum, capite 113. Quod paullo poſt ſequitur Cadileſcheri nomen, declaratum ſupra, cap. 29. Niſchanzibaſſa dicitur apud Turcos is, qui literas omnes, & inſtrumenta quotquot apud Portam expediuntur, obſignat: adeoque gerit officium, ſupremi Cancellarij noſtris in aulis officio ſimile.

ACHMETIS AMBIENTIS ET INVADENTIS imperium durities erga Genizaros, crudelitas in legatos. Corcutes fratrum competitor.

Oſtendimus in Oſmanidarum genealogia, Sinanem Scachum, & Allamam 195.
Scachum, primogenitos Baiaſitis filios, ante patrem exſtinctos fuiſſe: quorum vnius, maioris ſcilicet natu, Sinanis obitum peracerbe pater ac diu luxit. Tertius e filiis erat Achmetes, Amaſiæ præfectus; qui accepta motus Selimiani fama cum XXCIↃ armatorum per Aſiam minorem Scutatium, e regione Conſtātinopoli ſitum, contendit: & audita Genizarorum legatione, qui ſe accepturos ipſius imperium nuntiabant, ſi maiores annonas polliceri vellet: durius reſpōdit, nolle ſe, iam

deſignatum a patre ſucceſſorem, ab ipſis imperium pretio redimere, quibus vel inuitis eo ſit potiturus. His verbis animos Genizarorum ab ſe prorſus alienauit,& imprudens æmulo Selimi adiunxit. Quod vbi patet animaduertere et,iiſdem Achmeti reconciliandis ƆƆ Sultaninorum,filij nomine, promiſit. Hæc ſcilicet illa pecunia fuit, quam annales Achmetem patri miſiſſe referunt. Hinc Aſiam vi ſubacturus Achmetes, mortui fratris ſui primogeniti Sinanis filios, Muchemetem & Aladinem, Larendæ, Caramaniæ opido, de quo capite 167 dictum, obſedit & cepit. Eius rei cauſa quum grauiter a patre per legatos obiurgaretur, legationis principem capite truncari iuſſit, ceteris nares & aures præcidit. Id facinus omnium odia mirifice in Achmetem accendit. Ac videamus obſecro, quæ rerum id temporis confuſio fuerit in Oſmanico imperio. Quintus ordine naſcendi filius Baiaſitis, raro in Oſmanidarum familia exemplo Selimis ex vtroque parente frater, Corcutes erat. Quartus enim Muchemetes, ante hoc tempus a ſuſpicaci patre, quum incognitus & patrem, & fratres ſuos adiiſſet, metu motus alicuius ſecreti veneno ſublatus e medio fuerat. Is Corcutes, moriente auo Muchemete ſecundo, ab amicis paternis, abſente patre, collocatus in regium fuerat ſolium: ne frater Baiaſitis Zemes, prior inauguratus, Baiaſiti regnum præriperet. Aduenienti deinde Conſtantinopolim patri, & abdicato filio, imperium in ſe trāsferenti, ceſſerat tenero quodam amore pietateque motus Corcutes: quum hoc nomine viciſſim pater illi promiſiſſet, ſe rationem ipſius, in conſtituendo ſucceſſore, ſupra filios ceteros habiturum. Eidem Caſtamonam poſt obtinenti, de qua dictum capite 66, a morte fratris Muchemetis prouinciam Magneſiam adtribuerat, non exigua Lyciæ Cariæque parte adauctam. Hic ergo Corcutes, ceteroqui ſtudiis Mahumetanorum philoſophicis,& quieti deditus, ſeditiones fraternas conſpicatus,& ipſe ſtimulos ambitionis, alienos a profeſſione philoſophi, ſenſit: quod iure ſibi putaret imperium deberi, cui fuiſſet ante patrem inauguratus. Quid autem effecerit, ab ipſis expoſitum legitur annalibus.

ZECME MINOR. RHEGIVM SIVE ῥήγιον, MAIVS ET minus. Melantias & Melitias. Athyras fluuius. Glyckynero. Votum Solemanis. Athyrorum epiſcopatus.

196. Nomen Zecme ſignificationem in lingua Turcica nullam habet. Quapropter a Græcis ad Turcos velut vſuſcapione quadam perueniſſe arbitror, a Zeugma vel Zeugmin deriuatum: id eſt, a iuncturis pontium, quibus elegantes duo Propontidis ſinus illic ſternuntur, in quorum alterum ad Zecmen minorem ſe fluuius Athyras effundit. Eſt enim Zecme minor, vel comepolichnion, vel opidulum illud, multis cinctum mœnibus; cui nunc Ponto piccolo nomen eſt Italicum, a minori ponte. Facta fuit eius mentio ſupra, capite 26. Minor autem Zecme, ſicut & pons minor, ad diſcrimen maioris dicitur, longius ab vrbe verſus Siliuriam diſtantis. Theodoſius Zygomalas putabat antiquis temporibus dictum fuiſſe ῥήγιον, ſiue Rhegium, maius & minus: & vtrumque Conſtantini Magni opus fuiſſe. Quod ſi verum eſt, vt equidem non dubito, intelligetur Rhegij nomine Parui Pontis opidulum, ſiue Zecmæ minoris, in hiſtoria Græca manuſcripta, titulo carente, cuius obiter meminimus capite 10: quum narrat, imperante Iuſtiniano primo, graui terræ motu non vrbem modo deformatam, ſed ipſa quoque ſuburbia cum Rhegio ſubuerſa & abolita fuiſſe. Non enim alia ſuburbia Conſtantinopolis habuit, aut habere potuit: quam quæ verſus duplex hoc Rhegium, pontem minorem & maiorem pertinuerunt, vt hodieque teſtantur ædificiorum ſuburbanorum maximæ vel ruinæ, vel rudera. Græcus etiam ſcriptor hiſtoriæ Agathias noſter, lib. 5 mentionem Rhegij facit, in deſcriptione terræ motus eiuſdem, vbi Rhegium addit ἐπίνειον vrbis eſſe, id eſt opidum ſuburbanum, quod ſtationem pro nauibus habet. Apud Coſmographorum principem Ortelium ex Procopio Suidaque reperitur Melantias & Melitias, pagi nomen in Thracia, 102 ſtadiis a Byzātio diſſiti, quem Athyras amnis alluat. Prorſus hoc de Zecme vel Ponte minori accipiendum, a Conſtantinopoli 15 milliaribus Græcis diſiunctoi quæ a 102 ſtadiis

ſtadiis nihil, aut parum abſunt. Athyræ fluuij nomen heic in Aqua dolce nunc Italis eſt mutatum, Græcis in Glyky neró. Pontes ambos, tam maiorem, quam minorem, milliaribus 10 ab ſe inuicē diſſitos, Sultanus Soleimanes, auus huius Muratis III, maximo ſumtu refecit: cuius quidem memorabile votum fuit, quo tria ſibi concedi diuinitus optabat, vt ante mortem perficeret. Primum inſtaurationem aquæductus maximi, quem ab auctore Valentem, aut Valētianum, non Valentinianum, vt vulgo corruptis in libris legitur, hiſtorici dixerunt: deinde horum pontium in vtroque ſinu maris, ſane quam lato, refectionem: vrbis denique Viennenſis Auſtriacæ occupationem, quam maximis duabus expeditionibus ab ſe fruſtra tentatam, ſumma cum indignatione recordari ſolebat. Prioris vtriuſque voti factus eſt compos, regio prorſus opere per XX plus minus milliaria deductis in vrbem ex ipſo Danubio copioſis aquis, & ambobus exſtructis pontibus: tertio Numen Chriſtianis propitium, ne tyrannus in intima Germaniæ viſcera penetraret, fauere noluit. Athyrorum quoque meminit epiſcopi Leo Sapiens imperator in nouella de thronis, eumque ſubiicit Heraclienſi metropolitano in Thracia. Quæ quidem Athyra diuerſa non ſunt ab hiſce duobus opidis, quæ diximus. Et Zygomalas ἄθυρα dicta, velut ἄπυλα, volebat ex eo; quod vti nunc, ita ſuperioribus etiam ſæculis, opida fuerint nullis portis clauſa, nec mœnibus cincta. Vulgo denique Græcorum illud, πύργος μέγας: hoc, πύργος μικρός, adpellatur: vt paullo peritioribus γεφύρα μεγάλη, & γεφύρα μικρά.

PRATVM GENIBAXEVM. GENIZARORVM DOMICILIVM.
Excubita. Excubitoria. Loca certa paſcendis felibus, ex Turcorum inſtituto. Cusluc & Ikindi, ſtatæ paſcendis iiſdem horæ.

Diuertiſſe traditur Selimes, haud dubie magno cum comitatu, in locum vrbis, ab annalibus Genibaxe vel Genibacze nominatum, id eſt in hortum nouum; 197.
cuius in prato, multorum tentoriorum capaci, Turcico more commorari ſub dio poterat. Idem nomen & Spanduginus memoriæ prodidit. Selimem referens hoſpitium cepiſſe in loco, cui nomen ſit Ianibacza, non procul a Genizarorum domicilio. Dictum paullo ante, Corcutem quoque Conſtantinopolim ingreſſum, haud procul a domicilio Genizarorum delegiſſe ſibi locum hoſpitiī: quod ſane quo factū conſilio fuerit, nemo nō animaduertit. Hoc Genizarorum domicilium meſſitæ proximum eſt, quam memoriæ cariſſimi ſibi filij Muchemetis Soleimanes ſecundus exſtruxit. Is natus ex Roſſa coniuge, ceu dictum in annalium ſupplemento, Selimis II frater natu maior, haud dubie patri ſucceſſurus erat, ſi ſuperſtes ei fuiſſet. Nec item procul abeſt a meſſita Turcorum prima Conſtantinopoli, quam in locum ædis ſanctorum Apoſtolorum Muchemetes II, vrbe capta condidit. Ipſum hoc ædificium pro Genizaris exſtructum arbitror ad imitationem veteris tam in vrbe priſca, quam noua, Prætorianarum cohortium excubitorij, quod hiſtorici Græci recentiores Excubitum & Excubita dixerunt. Erant enim vt in vrbe veteri, ſic etiam in noua Conſtantiniana, Cohortium Prætorianarum, quibus Genizari ſucceſſerunt, itemque Cohortium vrbanarum, & Vigilum excubitoria. Nec locum equidem excubitorij Prætorianorum veteris mutatum arbitror, ob commoditatem ſitus; quem norunt, qui Conſtantinopolim viderunt. Sunt ibidem horti longe ampliſſimi, circumdati muris, in quos inſilire feles ſolent, quoties alimenta ſtatis horis a prætereuntibus Turcis exſpectant. Quippe ſibi perſuadent homines ſuperſtitioſi ac barbari, ſe neſcio quid apud Deum promereri gratiæ, ſi brutas etiam inanimantes, feles, canes, piſces, auiculas, eleemoſynam conferant. Itaque volucres eis necare captas ad victum religio eſt, eaſque pretio potius ſup redemtas libertati naturali reſtituunt: piſcibus deuoranda fruſtula panis obiiciunt: canes & feles in plateis publicis, ad certa loca cottidie, ſtatis horis gregatim conuenientes, pane, carnibus, cibis ceteris paſcunt. Et obſeruari a felibus in his ipſis muris hortorum, de quibus loquimur, horas ſtatas tam Cusluci, quod medium eſt inter exortum ſolis & meridiem temporis interuallum, quam Ikindi, quod meridiem ab occaſu ſolis æquo ſpatio diuidit,

eqnidem frequenter illac ad patriarchium, viſitandi Zygomalæ noſtri cauſâ tranſiens, animaduerti: coramque vidi mulierculas humilioris ſtaturæ, carnes aſſas, ex opſopoliis proximis emtas, & perticis oblongis adfixas, felibus hoſce muros inſidentibus porrigere, quum neſcio quid precularum admurmurarent. In hos igitur hortos, Excubitorio Genizarorum proximos, Sultanus Selimes diuertit.

DE MVSTAPHA BASSA, BAIASITIS VEZIRAZEME
Ducaginogli Boſtangi baſſa, Aigas Agà.

198. Erat hic Muſtaphas natus in vrbe Serrenſi, propter Amphipolim ſita, de quibus ambabus dictum capite 43 & 53. Patrem habuit ſacerdotem Chriſtiani ritus Græcum. Et Græcos ſacerdotes in coniugio viuere nemo non nouit. Fuit hic Muſtaphas vir aſtutus, malitioſus, vindictæ tenax. Statim poſt mortem Baiaſitis a Sultano Selime fuit interfectus, vti non multo poſt in annalibus ſequitur. Iouius Selimem non huius dumtaxat vſum opera ſcribit in opprimendo patre, ſed etiam Ducaginoglis Boſtangis baſſæ, ſiue Hortulanorum præfecti, cui ſecreto Selimes pro perfidiæ præmio filiam nubilem promiſit & dedit; & Aiacis Genizarorum Agæ, quod Turci nomen non Aiax, ſed Aigas enunciant. De Ducaginogli paullo poſt dicetur, capite 206.

CVR DIMOTVCVM SECEDERE BAIASITES, IMPERIO DIMISſo voluerit. *Inaugurandi Sultani cærimonia. Imperatorum inſignia vel ſymbola. Coronandi alterius imperatoris ritus apud Græcos, priori ſuperſtite. παρακοιμώμενον. Scaramangium. Tzobadari. ἄμβων, Διβητήσιον. Tzankia.*

199. Dimotucum a Turcis vocari ciuitatem, quæ Græcis Didymotichon dicatur, indicatum ſupra, capite 28, nonnullis ibidem adiectis ad hanc quæ pertinent. Voluit autem eò ſe conferre Baiaſites, abdicato imperio, quod eius eſſet patria. Quippe natus illic fuerat. Et nemo non occulto quodam inſtinctu naturæ delectatur iis præcipue locis, in quibus exiſtendi principium habuit. Ea quoque de cauſa Baiaſites, quum ante triennium, videlicet anno Chriſtiano 1509, terræmotus horribilis, de quo paullo ante legimus, in his annalibus, Conſtantinopolim & Didymotichum pæne totas diruiſſet: non Conſtantinopolim modo refecit, verumetiam decem ſarchorum, id eſt mercenariorum & opificum millia, Didymotichum miſit: qui patriæ ſuæ mœnia collapſa, cum ædificiis inſtaurarent, vti Spanduginus memoriæ prodidit. Quo autem ritu Sultani Oſmanidæ mortuis patribus, imperium auſpicari ſoleant: expoſitum in ſupplemento annalium noſtro, ad annum Chriſtianum 1566. Heic quibus cærimoniis ſuperſtes pater filium ſibi ſubſtituerit, indicatur. Quippe filio tradi ciſtas iuſſit, quibus imperatorij theſauri cōtinebantur. Eorum vero nomine non illi veniunt, quos adſeruari diximus in Iedicula: ſed quæ Græci vocabant imperatoria, vel κειμήλια, vel ἐπίσημα, vel σύμβολα. Sic Græciæ Prætor ait, veniſſe capta Conſtantinopoli Græcorum in manus imperatoria Balduini II ſymbola, quæ quidem hæc fuerint: Calyptra, formę Latinis vſitatæ, (Latinos Græci vocabant populos ad imperium Romæ veteris pertinentes, quum ſibi Romanorum adpellationē adrogarent) & vnionibus diſtincta cum lapillo rubri coloris in vertice capitis: calceamenta, cocco tincta: gladius vagina de coccinei coloris ſerico facta, veſtitus. Inde patrem Selimes adiit, eique manum, vt annalium liber; pedes, vt Iouius narrat, oſculatus eſt. Idem addit, hoc ab eo factum maxima, ſed ſimulata cum ſummiſſione; quum temeritatis obiter ſuæ veniam poſceret. Mox ei pater adſurgens gladio latus cinxit, vt Iouius memorat: vt annales, ſolio ſedere ſuo iuſſit. Calyptram ei nullam impoſuit, quod ea Turcorum Sultanis in vſu non ſit, tulipanto dumtaxat caput inuoluentibus: vti ne Sultanæ quidem ipſorum calyptra coronaue regibus noſtris vſitata, caput ornant: ſed vera tænia, ſiue faſcia, ſiue diademate, variis & exquiſiti pretij gemmis diſtincto, quod ad ſinciput colligatur. Eiuſmodi diadema conficiebat Germanus aurifaber in oppido Galata, Ioannes Saxo, natus apud Holſatos, huic Sultanæ, Muratis III coniugi,

coniugi, quum filius Muchemetes circumcidendus eſſet. Addere libet hoc loco ritum coronãdi apud Gręcos imperatoris, priori adhuc ſuperſtite, quem de Græco hiſtoriæ libro manu exarato Symeonis Magiſtri Officiorum exſcribemus. Loquitur autem Symeon de Michaële, Theophili F. Auguſto, quem temulẽtum ſiue μέθυσον vocant hiſtoriæ, poſt Bardæ Cæſaris auunculi cædẽ, Baſilium Macedonẽ ad imperij ſocietatẽ cooptante. Verba ſunt huiuſmodi. Quum imperator, ait, in proceſſione prodiret, ſequebatur a tergo Baſilius, geſtãs imperatoris ſcaramangium, quod pro more παρακοιμώμενοι faciũt. Ad auguſtales autem fores vbi perueniſſet imperator, coronam pro imperatorum conſuetudine non depoſuit: ſed intra ianuas ſacras cum ea Michael ingreſſus eſt. Et corpore cõuerſo, três gradus ambonis coronatus adſcendit, ſtante inferius Baſilio Parakimomeno. Infra Baſiliũ ſtabat Leo Caſtor, qui a ſecretis erat, ſententiã ſcriptam (tomum Græci vocãt) manu tenens, & Michaël Anurius Præpoſitus, & tribuni plebis, vna cum tribulibus. Cepit ergo ſecretarius hæc ex imperatoris decreto verba legere: Bardas Cæſar aduerſum me cõſpirauit, vt vitam mihi adimeret: eaq; de cauſa extra vrbem me abduxit. Quod niſi Symbatius ac Baſilius indicium eius rei mihi feciſſent; equidem non amplius in numero viuorum exiſterem. Ac periit ille ſua ſane culpa. Baſilium vero Parakimomenon, ceu fidum mihi, meique ſeruatorem imperij, quique me liberauit ab hoſte, ac ſingulari adfectu complectitur, eſſe volo cuſtodem & curatorem imperij mei; fauſtisque, velut imperatorem, adclamationibus ſalutari. Tum vero Baſilius oppleri lacrumis. Et imperator demtam e capite ſuo coronam Photio patriarchæ porrexit: qui ea ſacram ad menſam deportata, preces ſuper illam concepit. Inde paludamentum adtulere præpoſiti, & calceamentis Baſilium induerunt. Is abiecta chlamyde, ad imperatoris pedes procidit. Mox autem egreſſus Patriarcha, demtam prius e capite imperatoris coronam, ipſimet imperatori reddidit. Quumque ſceptra, de more, humi procidiſſent: coronauit Baſilium Michael, omnibus fauſta voce adclamãtibus: MICHAELI ET BASILIO AVGVSTIS, MVLTI ANNI. Hæc non abs re putauimus exponenda, quo ſtudioſis antiquorum rituum rem gratam faceremus. Adiiciamus & difficilium intellectu quorumdam explicationem. Scaramangiũ, quid ſit, indicatum cap. 172. Παρακοιμώμενοι ſunt intimi cubicularij, qui auguſtalibus in cubiculis & ipſi propter imperatores dormiebant, vti Symeon hic noſter haud multo poſt declarat in deſcriptione cædis Michaelis Auguſti. Tale nunc officium eſt apud Turcorum Sultanum eius cubicularij, qui Chiohadar aut Tzohadar adpellatur. Is enim & intra Sultani cubiculum noctu excubias agit, & pluuiam Sultani veſtem geſtat, vt Parakimomenos, quæ ſcaramangiũ heic vocatur. Ac norunt omnes, qui Portam viderunt Oſmanicam, non Sultanum modo comitari cubicularium, qui ſereno quoque cælo ſcaramangium eius geſtat: ſed omnes etiã cottidie baſſas ac begos, quoteſcumque per vrbẽ ad Portam equitant, habere pediſequum vnũ, qui veſtem huiuſmodi portat, ceteris ſuperiniiciendam veſtimentis, ſi aere mutato forte pluat. Ambonis nomen in templis Græcorum ab adſcendendo factum eſt, quod gradus complures habeat. Et extra ſecretum a reliquo templo ſacrarium vel θυσιαστήριον eſt, quo menſa ſacra continetur, ſacerdoti dumtaxat adeunda. Quod paludamentum dixi, Symeoni διβητήσιον adpellatur. Scio paludamentum eſſe veſtem imperatorum caſtrenſem, quæ exprimendo Dikitiſio non ſatisfaciat: ſed quum aliud inuenire nomen non poſſem, hoc vti libuit. Διβητήσιον vero ſic mihi ſunt interpretati Græci, vt eo ſignificari dicerent ἐπιμανδύον, ſiuẽ ſupramantellum, (adhibeamus enim voces barbaras, vt intelligamur) quale ſuperiniici Patriarchis in ſolium pontificale collocandis ſolet: vt intelligatur, hoc indutos, iam factos eſſe Pontifices. Caſiolam memoriæ prodidit Iſidorus, quæ huc puto quadrat. Tali veſtimẽti genere noſtros etiam imperatores indui, quum inaugurantur, ipſimet vidimus. Eſtque notabilis apud Zozimum noſtrum locus, vbi tradit hoc propterea factum apud Romanos, vt intelligeretur, imperatores etiam eſſe Pontifices Maximos: quemadmodum in nummiſmatis quoque ſic nominabant. Calceos ſiue calceamenta, Tzankia dixit Symeon: quibus imperatores vti coccinei coloris ſolebant. Præpoſiti ſim-

pliciter heic vocantur, quos apud antiquiores ſacrorum vel auguſtalium cubiculorũ præpoſitos dici videmus in Iuſtinianei codicis, & hiſtoriarum libris. Sceptra ſunt baculi, magiſtratus ſymbola. Nec intelligũtur heic ipſius imperatoris ſceptra, ſed officialium: quæ apud Græcos deponi ſolita, quum nouus imperator inauguraretur, ſuperius cap. 173 monuimus: idemque mos apud Turcos hodie retinetur, quorum Genizari, & alij officiales, quum nouus Sultanus Portæ ſaraium ingrediens, regnum ſuum auſpicatur, baculos ſuos deponunt ex cauſa, quam indicato capite declarauimus.

PORTAE XXIII VRBIS CONSTANTINOPOLITANAE, CVM multis memorabilibus, & ad hiſtorias intelligendas neceſſariis.

200. Quia non tantum heic Hadrianopolitanæ portæ, ſed aliarum quoque deinceps, in vita Soleimanis II, fit mentio: placet vno loco ſimul enumerare portas vrbis omnes, ac ſingulas velut ob oculos ordine collocare: quod operæpretium nos his exponendis facturos exiſtimamus, qui ſæpenumero legendis hiſtoriis, ob harum tam adpellationum, quam ſitus ignorationem, mirifice nos torqueri meminimus. Nec ipſum Gyllium recenſendis his omnibus, & recte adpellandis, vel ex ſemiſſe lectori feciſſe ſatis, fatebuntur ij, qui noſtra cum Gyllianis conferre voluerint. Incipiemus autem ab angulo vrbis orientali, in quo ſitum eſſe Geniſaraium, ſiue palatium, arcemue Sultaninam, ſuperius 139 cap. oſtendimus: & in litore ſinus Ceratini, Conſtantinopolim a Galata interſecantis, de quo dictum cap. 127, propter vrbis orientale partim, partim ſeptemtrionale latus progrediendo, pergemus ad angulũ Pentapyrgij, qui recta verſus aquilonẽ ſpectat, & a quo muri porrequę terreſtres incipientes, ad angulum ſe tertiũ porrigunt, arcis Heptapyrgij vel Iediculæ ſtructuras cõplexum: vnde verſus angulum primum in litore Propontidis reflectendo, totam ſcilicet vrbem circumibimus, portisque ſuis includemus.

Porta I. Eſt igitur prima ſecundum radices promontorij arcis Sultaninæ porta, quæ Græcis, quotquot videri peritiores volunt, Porta Horæa, (ὡραῖα) vulgo Heuræa dicitur. Illud a pulchritudine factum nomen eſt, hoc a vicis & ędificiis Hebręorum, huic portæ proximis. Neutrum tamen verum eius eſt nomen, quum Porta Neorij ſit adpellanda: quod iſtic νεώριον ſiue nauale quondã fuerit, vti Gyllius etiam probat. Leonardus Chienſis Imperialem portam vocat in obſidionis vltimę hiſtoria, velut arci Auguſtali proximam. Iuxta portam hanc eſt ſcala Sycena, traiectus que Sycenus, vel Galatæ perama, ſicut Græci vocant. In toto ſinu multa nauicularum millia reperiuntur, & plura quidem opinione quorumdam, quam Gundularum Venetiis: quibus ingens hominum multitudo ſingulis momentis trãs ſinum Ceratinum, & trans Boſporum ab vrbe vehitur, ac in vrbem reuehitur. Ipſæ naviculæ tam Turcis, quam Græcis & aliis, ab vſu, quem in tranſiiciendo præſtant, Peramæ vulgo nominantur.

II. Secunda Turcis Baluchbazar vocatur, a foro piſcario. Græci, licet altera dictione vulgo nunc vtantur, & Pazarion ſiue Pazari forum adpellent, voce Damaſceno Studitæ familiari: tamen nomine magis originẽ Gręcam ſapiente, ψαρομαχία quoque nuncupant, a diſtractione piſcium. Quippe ψάρια piſces adpellant.

III. Tertia Gemiſcle vulgo, Gyllio Gemicapi nominatur, non recte tamen. Nam Gemiſi Schele, quaſi ſcala fructuum, dici debebat. Et ſcalam diximus adpellari locum, vbi de nauigiis exſcenditur. Adpellunt autem heic naues onuſtæ omnis generis fructibus, prout anni tempora ferunt: vuis ſcilicet, pomis, piris, ficis, oriza, ceteris. Gyllij Gemicapi mutatum in Gemiſi Capi, ſignificat portam fructuum. Græci quoque Carauiorum portam vocant, quibus καράβια ſunt naues, vocabulo Baſilicorum etiam epitomæ noſtræ vſitato, præſertim ad legem Rhodiam de iactu.

IV. Quarta Turcis eſt vel Ontun capiſi, vel Ontum ſchele: quorum illud denotat lignorum portam, hoc lignorum ſcalam. Græci vel ξύλων πόρτα diſiuncte, vel ξυλόπορτα compoſite vocant. Dicta vero fuit hæc lignorum ſiue porta, ſiue ſcala, non quod ipſa ſit lignea, quã reliquis ſimilem per omnia vidimus, id eſt, lapideam: ſed

quod

quod huc nauigia lignis onuſta ſoleant adpellere. Quo nobis ineptior videri debet interpres Laonici Gallicus, qui non modo portam, ſed etiam palatiū ligneum in illa quondam marmorea Conſtantinopoli fingere fuit auſus. Quodnam vero palatium illud Xyloportæ fuerit, de quo Laonicus loquitur: in vndecima porta declarabimus.

Quinta Turcis dicitur Vnkabani, quod Græci ſcribūnt Vnkampani, eadem tamen cum Turcis pronuntiatione. Ἀλευροπωλεῖον quoque Græcis ſua lingua vocatur, quod ibi farinæ vendantur. Gyllio ſcribitur Vncapi. V.

Sexta nominatur a Turcis Tzubali Capiſi, quod Græcis ſcribitur Tzumpali capiſi, nec tamen aliter, quam a Turcis enuntiatur; ob difficilem ipſis prolationem litteræ B, de qua dictum capite 91. Gyllio adpellatur Iubalica, pro Iubali Capi, enuntiatione Gallica; quæ Italicæ Chiubali vel Ziubali reſpondet, modo tribus ſyllabis efferatur. Ipſa vox ſignificat portam vitriariam. Quippe vidimus iſtic officinas, in quibus vitra conficiuntur. Fuit in vrbe Roma veteri vicus vitriarius; vbi ſcilicet tabernæ vitriariorum erant: vt ex vrbis antiqua deſcriptione patet. Talis vicus adhuc Conſtantinopoli quoque ſupereſt, cuius infra mentio fit in illo magno ſub Soleimane incendio, quod accidit anno Chriſtiano 1540. Sed vero eſt ſimile, vitriarias officinas Conſtantinopoli fuiſſe conſtitutas ob incēdiorum metum extra vrbem, & hoc præcipuē loco; qui ad ſinum Ceratinum poſitus, abundat aquis ad exſtinguenda, ſi quæ forte orirentur, incendia. VI.

Septima vocatur Hagia capiſi, quod hybride voce Turcogræca ſignificat portam ſanctam. Ego tamen in ea ſum opinione, vt exiſtimem rectius adpellari ἁγίας πόρτα, hoc eſt, portam ſanctæ, videlicet Theodoſiæ: cuius templum e regione trans ſinum vidi, vetus & elegantis ſtructuræ, nunc commutatum in meſſitam, quæ Caſanis baſſæ dicitur, vt ſupra expoſitum capite 128. Per hanc enim portam ingrediuntur vrbem, qui a S. Theodoſia veniunt, vbi frequentia cum vicis ædificia ſunt. VII.

Octaua dicitur Phanarij porta, vel ſimpliciter Phanarion: cuius vocis notionem ſupra, 128 capite, ſub finem, oſtendimus. IIX.

Nona Diplophanarion adpellatur, & vti geminas (a quibus nomen accepit) turres, ſic etiam portas duas habet. IX.

Decima vulgo Græcis Porta Κυνηγοῦ ſiue Kynigi, ſed rectius porta Κυνηγίου vocatur. Et Κυνήγιον in Baſilicis ſuis Græci verterunt eum locum vrbis, qui Romanis temporibus Arena dicebatur: vbi videlicet vel homines cum feris, vel inter ſe feræ committebantur. Kynigion ad Vlachernas refertur, locus ſcilicet depreſſus & concauus, vbi Patriarchion erat meæ peregrinationis tempore, quod hoc anno 1587 pecunia redemit a Græcis Sultanus Murates III, vt iſtic meſſitam, ſui nominis monumentum, condat. Id hactenus ſæpe tentatum, impediuit Turcorum Muphtis; qui debere Muratem diceret prius ex ereptis Scacho terrarum terris annuos meſſitæ ſtruendæ reditus conſtituere. Græcis ruinoſum Conſtantini palatium viciſſim conceſſit ædificandum in vſum tam patriarchij, quam patriarchalis eccleſiæ, de quo mox aliquid indicabimus. X.

Vndecima nominatur veteribus Xylokerkos, cauſa paullo poſt exponenda, nunc autem Hagiobazari porta, per quam ſcilicet ingrediuntur vrbem Hagiobazariotæ, trans ſinum habitantes, e regione huius portæ. Nomen Hagiobazari ſignificat vel ſancti, vel ſanctum emporiū. Et emporij voce Symeon quoque Magiſter cum aliis Græcis vtitur pro nullis clauſo portis, aut nullis cincto muris opidulo. Sancti potius exiſtimem dicendum emporium, vt intelligatur emporium, ſancti Mamantis, quod olim monaſterium inſigne, palatium auguſtale celeberrimum in hiſtoriis, pontem denique non minus nobilem, S. Mamantis adpellatum habuit. Heic enim effundunt ſeſe in extremum Ceratinum ſinum celebres illi priſcis fluuioli Cydarus & Barbyſes, nunc Machleua & Chartaricon, vt indicatum ſupra, capite 139, qui quidem ad S. Mamantem ponte iunguntur. Hagiobazariotarum vox denotat incolas emporij S. Mamantis. Ceterum ad hanc portam Hagiobazari ſecundus eſt vrbis angulus verſus terram continentem, vbi ſci- XI.

licet incipiunt portæ murique terreſtres; ſic dicti, quod nec a ſinu Ceratino, nec a Propontide alluantur, ſed verſus Thraciam porrecti ſint. Veteres heic alteram poſuerunt vrbis Acropolim, velut in eius extremitate ſitam ſecunda, reſpectu primæ, quæ Byzantis arcem continet, vt oſtenſum cap. 139. Et habebat hic angulus olim arcem, dictam Pentepyrgion, a quinque turribus, vel Magnauram, vel τῆς ξυλοκέρκου, & palatium Xylinæ portæ apud Chalcocondylem, cuius interpretes vitioſe ſcripſerunt Xyllæ palatium, & peius interpretati ſunt ligneum. Hæc autem nomina frequenter in hiſtoriis Græcorum, Zonaræ, Cedrini, aliorum, occurrunt. Explicatio prolixior alterius loci fuerit. Apud Leonardum archiepiſcopum Chienſem leguntur in epiſtola, de capta Conſtantinopoli, turres Aueniades: de quibus interrogatus a me Zygomalas, quænam ſcilicet eſſent: reſpondebat, dicendas eſſe non Aueniadas, ſed turres Anemanis, cuius eſt in hiſtoriis Græcorum mentio: planeque volebat, has illas eſſe quinque turres, in altera vrbis acropoli, quas diximus Pentepyrgij nomen habere. Id autem verum eſſe, vel ex hoc intelligitur, quod Chienſis turribus adiungit Xyloportam, quæ a Xyloporta priori diuerſa, veteribus ξυλόκερκος dicta fuit propterea, quod artifices eam ſtruentes, magna in fundamento aquæ reperta copia, tignis plurimis ac palis in aqua defixis lapides iniecerint, atque ita demum ædificij fundamentum firmum effecerint, vt eſt in libro de ædificiis vrbis. Nec abs re quis dixerit, videri palatium Xyloportæ potius ſcribendum Xylokerki palatium: ſcriptorem librario vocem obſcuriorem hanc, cum notiori Xyloportæ commutante.

XII. Duodecima Turcis eſt Egri capi, quæ vox obliquam portam ſignificat. Et reapſe ſic exſtructam vidimus, vt in eam nō directo, ſed ex obliquo pateat aditus. Leonardi Chienſis epiſtola, quam diximus, Caligaream vocat: Græci Caligariorum. Sic autem a Caligariis ſiue ſutoribus eſt adpellata, qui calceamenta faciunt, a Turcis nominata Paſſumaggia. Inter hanc & proxime ſequentem portam, ſitum eſt ad ipſos muros, alto loco, palatium vetus Blachernianum, quod Conſtantini iam vulgo vocant, vbi ſolebant elephanti hactenus ali. Hoc iam præterito anno Murates III Græcis loco patriarchij conceſſit, vt paullo ante diximus. Ceterum reperitur in Græcis hiſtoriis huius portæ Caligariorum nomen antiquius, Porta καρσία, ſiue obliqua: quod interpretati Turci videntur per Egri capi. Vrbis tamen ædificiorum liber Charſiæ portam voluit dictam, ab auctore vel conditore Charſia, qui vtentis colore Veneto factionis fuerit. Nam factiones olim quatuor erant in hippodromo decertantium equis, quos ἅρματα Pindarus dixit, ſingulis bigis, trigis, quadrigis; ita diſtinctæ coloribus, vt βένετοι vel cærulei, λευκοὶ vel albi, πράσινοι ſeu virides, ῥούσιοι ſeu rubri, dicerentur.

XIII. Decimatertia eſt illa, cuius hoc annalium loco fit mentio, quæque nobis occaſionem primam recenſendi portas vrbis præbuit. Vocatur autem Hadrianopolitana, quod Hadrianopoli recta venientes, vrbem ingredi per eam ſoleant. In hac porta periit oppreſſus hominum turba Conſtantinus Dragaſes, vltimus Græcorum imperator.

XIV. Sequitur decimaquarta, recenti vocabulo Turcico dicta Top capiſi, quo ſignificatur porta bombardaria, ſiue tormētorum bellicorum. Græci ante captam a barbaris vrbem, nominabant S. Romani portam, ſicut & Leonardus Chienſis, & Chalcocondyles teſtantur: cuius tamen interpres Gallicus ex S. Romani porta facere portam Romanam fuit auſus. A bombardis eam Turcos arbitror adpellaſſe, quod obſidionis tempore tormenta bellica præcipue fuerint huic oppoſita.

XV. Proxima ſecundum hanc eſt decimaquinta, Turcis Geni capi, Græcis νέα πόρτα, quod portam nouam ſignificat.

XVI. Inde peruenitur ad decimamſextam, videlicet Silyuriæ vel Selybriæ portam, quæ a priſcis χρυσῆ πόρτα, vel aurea porta nominabatur, & porta fontis. Nam extra portam hanc eſt hodieque fons, qui χρυσοπηγὴ vel aureus fons a Græcis antiquo nomine dicitur, celebris in eorum hiſtoriis, quæ ſæpenumero palatij πηγῆς ſiue fontis mentionem faciunt, & templi Deiparæ virginis ad πηγὴν ſiue fontem. Interpres Cedrini plerunq; Pegē, & in Pege reddidit. Ædificia nūc diruta ſunt, fundamēta

adhuc

adhuc exſtantibus, & ipſo fonte: quem hodieque Græcorum vulgus χρυσοπηγὴν adpellat, & inuiſere magno concurſu, certo anni tempore veluti ſi Deiparæ templum adhuc incolume ſtaret, conſueuit. Aurea porta nunc etiam reliqua conſpicitur, ſed obſtructa, nec id quod audit, aurea: ſatis elegans tamen, expreſſos e marmore continens agones ſiue labores Herculis, artificio non vulgari.

Hoc iam loco peruentum eſt, ab angulo vrbis ſecundo, propter muros vrbis terreſtres circumambulando, ad oppoſitum huic angulum vrbis tertium: qui, ſicut ſecundus ille ad ſinum Ceratinum extremum ſitus eſt, ita & ipſe pertinet ad Propontidem: vt deinceps latus vrbis reliquum mari alluitur, vſque ad promontorium Byzantis, vel vrbis angulum primum. Ab hoc enim angulo primo latus vrbis vnum, videlicet aquilonale, a mari Ceratini ſinus efficitur, vſque ad angulum ſecundum Pentepyrgianum: rurſus ab altera parte mare Propontidis ſecundum latus vrbis, & meridionale quidem efficit, vſque ad tertium vrbis angulum Heptapyrgianum: occidentale vero tertium latus ab omnibus aquis immune, terreſtri muro claudit vrbem, qui iuxta ſinum Ceratinū a Pentepyrgio incipiens, ad Heptapyrgium iuxta Propontidem deſinit.

Igitur Heptapyrgianům iam angulo nauigio circumuectis, prima propter XVII.
arcem in latere meridionali porta ſe nobis offert, ceteroqui numero decimaſeptima, quam ab arce vicina portam ἑπτὰ πυργίων, id eſt, ſeptem turrium, voce mixtobarbara nominant. Obſeruauimus in hac Græcam inſcriptionem, quam dabimus alibi.

Secundum hanc proxima ſequitur octaua decima porta, Turcico vocabulo XIIX.
Narli capi dicta: quo nimirum adpellunt ex inſulis nauigia malis aureis, ſeu granatis, (ῥόδια nunc Græci vocant) onuſta.

Decimanona vocatur Pſomatiorū porta. Liber exſtat apud Græcos manu- XIX.
ſcriptus, de ædificiis vrbis, quē habemus. In eo nomē portæ Pſamatij reperitur, & Palatiū Pſamatij, & γηροκομεῖον Pſamatij, quo domus ſignificatur exſtructa curandis & alendis ſenibus. Originem vero nominis Pſamatij legimus hanc in eodem libro, ſtetiſſe ſcilicet olim hoc in loco Pſamatij, quoddā ſimulacrum, quod deaſtrorum cultor quiſpiam ceu deum coluerit. Chriſtianos vero frequenter hominem ab eo colendo dehortantes, adpellaſſe ſimulacrum illud, quod ipſe veneraretur, deum ψευματίνον, id eſt, falſum & fictitiū, quique nomen illud mentiretur. Ab hoc igitur idolo dei ficticij volunt ipſi loco nomen inditū, vt Pſamatij diceretur, id eſt ficticij dei locus: vulgo Pſama dicente, pro ψεῦμα, quod eſt mendacium. Propter hanc vero portam Pſamatij quondam & palatium erat, & γηροκομεῖον, vt diximus: vtrumque Pſamatij nomē ob viciniam habens, & ab Helena Auguſta, matre Conſtantini magni, vrbis conditoris, exſtructum. Chriſtianorum vulgus hanc portam nunc etiam San Matthia vocat, nomine corrupto ex Pſamatia.

Vigeſima Græcis Contoſcalij porta dicitur. In libro de vrbis ædificiis locus XX.
hic Contoſcalinon adpellatur, & cauſa nominis adiicitur. Etenim ipſa porta velut intra ſinum quemdam abſcedit verſus vrbem, & ab altera parte proximum ſibi portum habet pro triremibus, in mare ſe porrigentem, & muro circumdatum. Is portus olim quum pararetur, præfectum fuiſſe tradunt operis, velut ἐργοδιώκτην, Agallianum Turmarchum, (id Turmæ ducem ſignificat, hoc eſt legionis, ſex hominum millia complectentis, vt eſt apud Leonem Auguſtum in libro de bellicis adparatibus) qui cognomen Contoſcelis habuerit, a breuibus tibiis. Gambacurtam Itali dicerent. Ab hoc adpellatum aiunt portam Contoſcalinam, veluti contoſcelinam. Ego vero pace Græcorum dixerim potius Contoſcalinam, vel Contoſcalij vocatam a conta ſcala. Κοντὸς enim Grçcis nunc paruus, vti quum Cedrinus ait, quemdam fuiſſe nominatum ab exiguitate ſtaturæ Κοντολέοντα prætorem Cephalleniæ, & alium Κοντοστέφανον, ceu Leonem paruum, & Stephanum paruum. Scalæ nomen iam ante declaratum.

Vigeſima prima Catergolimenis porta nuncupatur, a portu triremium, quæ XXI.
vulgo ſunt Græcis κάτεργα, ſicut & κατεργάρηδες nunc adpellantur claſſiarij, vel nauales ſocij triremium.

XXII. Vigeſima ſecunda vulgo nunc Græcis eſt πόρτα τῶν ἀρκούδων, id eſt, vel vrſarum, vel vrſina, Turcis Tſchatlati capſi, a mactatione pecudum. Sunt qui nouam litoris portam nominant. Equidem crediderim eſſe antiquam. Ædificium rotundum extra muros in ipſo mari, vicinum ac vetus habet, vndique circumfluum, niſi qua terræ iungitur; in quo mactantur, excoriantur, & exenterantur pecudes: itemque feneſtras habet hæc porta marmoreas a latere, cuiuſdam ædificij vel palatij veteris, quod ipſis muris vrbanis incumbit. Heic aliquando pæne naufragium feciſſe recordor, quum animi gratia Wolfius Vngnadius Baro Sonneccianus, & Hieronymus Arconatus, & ego, Saraium Sultaninum, e Ceratino ſinu profecti, cælo primum ſereno, marique placido, circumnauigaremus: & oborta ſubito tempeſtate, non ſine periculo huc reiiceremur.

XXIII. Vigeſima tertia & vltima porta vocabulo Turcico nominatur Achur capiſi, quod Achurij portam ſignificat. Achurium vero Turcis eſt ædificium capax, aream habens in medio, cuiuſmodi ſolent eſſe ſtabula pro regiis equis. Et arbitror eſſe Græcam origine vocem, vſucaptam a Turcis. Etenim ἀχυρῶν vocant Græci ſtabulum, a reponendis ſcilicet paleis. Sic Emir Achur, ſtabuli præfectus eſt in aula Sultanina, veluti capite 14 diximus. Itaque propterea nomen hoc iſti portæ datum, quod per eam ſaraio Sultanino contiguam, inuehantur omnia curandis & paſcendis equis ac iumentis Sultani neceſſaria, quotquot intra ſaraium ſcilicet aluntur. Ab hac vltima porta, ſaraij Sultanini murus trium in ambitu milliarium Græcorum incipit, iuxta quem ab altero ſaraij latere primam quoque portam vrbis collocauimus. Nec inter Achurij portam, & Horæam illam primam, vlla reperitur alia, quam qua ſecreto ſoli Sultano licet e ſaraij ſeptis ad angulum S. Demetrii prodire quoties ei ſic viſum eſt. Ac ſolet hoc facere multoties, quum eleganter ornatam marmoreis columnis domũculam ibidem habeat, intra quam velis obductam ſedẽs, tam e ſinu Ceratino, quam ſecundo Boſpori fluxu in Propontidem prænauigantes intueri cum voluptate poteſt, ipſe conſpectus a nemine.

Sedenim ante, quam hanc portarum enumerationem claudamus, libet ex allegato ſæpius libro, de ædificiis vrbis, ordine recenſere veteres portas vrbis terreſtres, quæ illic ſolæ leguntur; ceteris ad ſinum Ceratinum Propontidemque ſitis, ſilentio præteritis. Recitantur autem dumtaxat hæ quinque, ſumto ab extremitate Pentepyrgiana initio.

Prima vocatur ξυλόκερκος, ob eius fundamentum, defixis in imo palis factum. Nunc Hagiobazari portam dici notauimus.

Altera Charſiæ, qui ſcilicet ei condendæ præfuit. Turcis eſt Egri capi, ſiue porta obliqua.

Tertia πολύανδρος, ab hominum multitudine dicta. Quippe traditum in hiſtoriis legimus, & in hoc ipſo de ædificiis vrbis libro, Theodoſium minorem Auguſtum terræmotu collapſos vrbis muros terreſtres curaſſe per Cyrum præfectum vrbanum inſtaurari: cuius quidem ea fuerit in opere maturando & vrgendo ſedulitas, vt intra ſexageſimum diem abſolutum fuerit. Hoc autem in opere, quum vna populi pars ab angulo Pentepyrgiano, altera vero ab angulo aduerſo Heptapyrgiano muros condere cepiſſet: ad hanc demum portam pars vtraque ſuis perfectis operis conuenit, eaque de cauſa Porta πολύανδρος, adpellata fuit, ab hominum multitudine, qui tunc iſtic conuenerunt. Nunc Hadrianopolitanam vocari diximus. Et eſt illius is profecto ſitus, vt medium in muro terreſtri locum occupet, id quod equidem diligenter obſeruaui. Nam quum ab acropoli Pentepyrgiana, propter foſſas muri terreſtris, ad angulum vel acropolim Heptapyrgianam ituro, neceſſe ſit vnius horæ ſpatium impendere: tantumdem temporis a Pentepyrgio requiritur ad portam Hadrianopolitanam, quantum ab eadem ad portam Heptapyrgio proximam. Apud Leonardum Chienſem reperitur hac ipſa in vrbis ac murorum parte locus arduus (vt adpellat) Miliandri. Non alibi quærat hunc lector, quam ad portam Hadrianopolitanam vel πολύανδρον, correcto tamen prius vel enuntiationis, vel ſcripturæ vitio. Nam pro Miliandro equidem minime dubito reponendum μυριάνδριον, quod idem eſt cum πολυανδρίῳ: ſiue adeo per inſcitiam

ſcitiam vulgi factum fuiſſe dicamus Miliandron ex Myriandro, ſiue per oſcitantiam ſcriptoris librarij corruptum nomen exiſtimemus.

Quarta κατωγαία, ſiue ſubterranea: cuius tamen nominis ratio nulla redditur. Reſpondet iam Topcapiſi vel bombardariæ portæ, quondam S. Romani.

Quinta Græcis πέμπτη fuiſſe dicta narratur, quod numero quinta ſcilicet inter portas eſſet terreſtres. Olim auream portam vocauere, nunc Silyurianam adpellari oſtendimus. Quod autem Genicapi ſiue noua porta non commemoratur, inter portas S. Romani & auream ſita propterea fit: quod nulla tunc fuerit, poſterioribus ſcilicet exſtructa temporibus, vt ipſum quoque nomen innuit.

Habes iam, benigne lector, inſignem non portarum dumtaxat vrbis explicationem: verumetiam multarum præterea rerum declarationem, quæ mihi quidem aliquando Græcas & Turcicas hiſtorias lectitanti viſæ fuere difficiles intellectu, ac perobſcuræ. Tibi ſane, remotis non paucis iam quaſi ſalebris, iter idem ingreſſuro, minus pleraque tædij pariturа confido. Vel ipſi tam a Turcis obſeſſæ, quam expugnatæ Conſtantinopoleos hiſtoriæ Chalcocondylis & Leonardi Chienſis, mirum quantum hæc expoſitio noſtra lucis adferet.

MORS SVLTANI BAIASITIS, A FIlio Selime veneno ſublati.

Non meminerunt annales dati a filio Selime Baiaſiti per alios veneni, quod a noſtris conſtanter adfirmatur: ipſis tamen expoſitionibus horum inter ſe non parum diſſidentibus. Nos plerorumque narrationes ſic recitabimus, vt integrum tamen lectori iudicium relinquamus. Spanduginus ait, Selimem patri adiunxiſſe Ionuzem baſſam, qui curam eius gereret, omnesque res patris adminiſtraret. Interim tamen ſecreto cum Ionuze tranſegiſſe, venenum vt patri propinaretur. Itaque Baiaſitem prius, quam Dimotucum perueniſſet, vi veneni dati exſtinctum fuiſſe. Iouius addit, venenum ei præbitum ab Hamone Iudæo medico. Alij commemorant, Selimem metuentem, ne ſe bello in Anatolia contra fratres, Achmetem & Corcutem, occupato, rurſus imperium ſibi vindicaret pater: corrupiſſe medicum patris Vſtarabim, promiſſis ei ſingulos in dies annonis aſprorum mille, qui reditus eſſet annuus 9000 talerorum, aſpris 40 pro vno talero computatis. Itaque recepiſſe medicum, ſe Baiaſiti venenum pharmaco miſtum propinaturum. Ac tradidere quidam, venenum hoc fuiſſe comminutum pulueris inſtar adamantem. Vſtarabim in opido Tzurulo Baiaſiti auctorem fuiſſe ſumendi pharmaci, quo mirificus ſeni vigor totius corporis & animi rediturus eſſet. Adnuente Baiaſite, medicum altero mane Sultaninum ad cubiculum veniſſe: quumque dormientem adhuc reperiſſet, exſpectabundum ibidem hæſiſſe, donec euigilaret. Elapſo temporis aliquo ſpatio, quum non expergiſceretur: excitari iuſſiſſe, iamque experrectum interrogaſſe, pharmacone vti vellet. Illo adſentiente, Vſtarabim antipharmacis multo ante munitum, prægustatam ab ſe medicinam Baiaſiti præbuiſſe hauriendam: ſimul cubiculariis mandaſſe, ne quid ei potus ſubminiſtrarent prius, quam bene cooperto corpore ſudaſſet. Inde medicum ſe Conſtantinopolim ad Selimem contuliſſe, qui promiſſi præmij loco iuſſerit ei caput amputari: quod diceret, hominem ſceleratum ac infidum Sultano patri, eadem vſurum erga ſe quoque perfidia, ſiquidem hoc vti faceret, ab alio quopiam compellatus eſſet. 201.

CRVENTVM ET PARICIDIAle Selimis imperium.

Sublato de medio patre, progreſſus eſt Selimes ad immanem ſæuiciam, fœdaque paricidia, ſolus vt rerum potiri poſſet. Frater eius natu maior Achmetes ad Arabicos fines profugiſſe dicitur, hoc eſt in Caramaniam, regno Sultani Cairenſis finitimam. Quippe non multo poſt ſequitur, eum ſuis tamdem e latebris cum milite Caramano cõtra Selimem prodiiſſe. Arabes etiam vocari Ægyptios, & Ægyptiorum Sultano ſubiectos, indicauimus capite 165. Muſtaphæ baſſæ mentionem paullo ante fecimus capit. 198. Fuit interfectus propterea, quod Achmetis eum 202.

filios, Muratem & Aladinem, de imminente ſibi a patruo Selime periculo, monuiſſe per celeres internuntios compertum fuiſſet. Metitas luit pœnas, ob perfidiam erga Sultanum Baiaſitem, herum ſuum, contra quem Selimi filio ſtuduerat. Fratrum filij, quos Selimes ſtrangulari iuſſiſſe traditur, more Oſmanidis recepto, qui nefas eſſe putant, Oſmanidarum ſanguine terram conſpergi, numero fuere quinque: Muchemetes & Aladines, Sinanis Scachi filij: cum tribus filiis Sultani Muchemetis, vt eſt videre noſtra in Oſmanidarum genealogia. De Tekienſi prouincia dictum capite 57. Qui primus e ianitoribus regiis, & Azem Aga vocatur in annalibus, integre dicendus eſt Capizilar Azem Aga. Nomina iam aliquoties expoſita ſunt, & ſuo loco de Capizilaris agemus, qui Sultani Oſmanidæ ianitores ſunt. His præfecti ſolent eſſe vel quatuor, vel ſex, prout ipſi viſum Sultano. Vocantur autem vel Capizilar Baſſi, vel Capizilar Aga. De vocabulo Baſſa, capite 14: de Aga, 173 diximus. Qui primus aut ſupremus inter hos eſt, Capizilar Azem Aga nominatur. Etenim Azem ſupremum ſignificat. Notandum heic Caſanis Azemis Capizilariorum Agæ nomen. Quippe Geufræus ait, Corcutem incidiſſe in manus Boſtangis baſſæ, qui Selimis gener fuerit. Oſtendimus autem ſupra, capite 198, Boſtangim baſſam, Selimis filiæ nuptias cõſequutum in præmium perfidiæ, cognomen habuiſſe Ducaginoglis, ex cauſa paullo poſt aperienda. Nomen vero proprium huius Ducaginoglis erat, non Caſam vel Caſan, ſed Achmet, quemadmodum ex ipſis annalibus deinceps adparebit. Et omnino Capizilar Aga diuerſus eſt a Boſtangi baſſa. Quapropter in his Geufræus errauit. Opidum Egrigos Bellonio Grigos eſt, ad mare ſitum, verſus ſinum Aiaſſicum, qui priſcis erat Iſſicus.

SELIMIS STATVRA. PROELIO VICTVS ET occiſus Achmetes, eiusque filiorum exſilia.

503. Quod pumilionis Selimi nomen tribuitur, ſic de ſententia Spandugini eſt accipiendum: vt intelligamus, eum reliquo corpore fuiſſe oblongo, ſed tibias habuiſſe breues. Eaque de cauſa ſpectabilior erat in equo, quam ſi pedes incederet. Neapolis Caramaniæ Turcis ſua lingua vocatur Geniſcheher. Et annalium heic notanda verba ſunt, quæ ſæpius repetunt, has res in Caramania fuiſſe geſtas, quo ſe contulerat Achmetes, vt auxiliis Sultani Ægyptij ſiue Cairenſis e propinquo contra Selimem vti poſſet. Leonis quidem Augusti nouella de Thronis Neapoleos meminit, epiſcopatus metropoli Stauropolitanæ in Caria ſubditi. Hinc adparet, errare Iouium, qui pugnatum ait prope Pruſam in ampliſſima planicie, quę nouæ terræ, C lingua Italica, vel nouæ ciuitatis adpelletur. Et proficiſcitur hęc eius inde alucinatio, quod alia ſit haud procul a Pruſa, vel Nicæa potius Neapolis ſiue Geniſcheher, de qua ſuperius capite 17 & 23 dictum. Ea tamen procul admodum diſtat a Neapoli Caramaniæ. Nec video, quo poſſit eſſe loco tanta planicies, ac tantorum exercituum capax, in vicinia vel Pruſæ, vel Nicææ, vel Geniſcheheris ſiue Neapoleos, huic proximæ: quum iſtic perpetua vel iuga ſint, vel cliui ſaltim montis Olympi. Taceo, ſuperius aliquoties in annalibus hiſce repetiri, Caramaniæ begos cum Oſmanidis bella gerentes, ſi hoſtibus impares ſe viderent, in montuoſa regionis ſuæ loca ſe recepiſſe: quæ quidem illæ ipſæ latebræ ſunt, in quas ſe cum milite ſuo Sultanus Achmetes, Selimi fratri copiis impar, abdidit; & quales in vicinia Pruſæ nullas habere potuiſſet. Ideoque non abs re dicitur Achmetes ab initio belli, tranſeũte cum copiis in Aſiam Selime, veluti fratre debilior ad Arabicos profugiſſe limites, hoc eſt, in Caramaniam: vnde nuſquam hactenus prodiiſſe legitur, multoque minus præſenti cum diſcrimine rerum ſuarum in Bithyniam fratri ſubditam ſe contuliſſe. Filiorum, quos duos reliquit ſuperſtites, Muratem & Aladinem, in his quidem annalibus nulla exſtat mentio: ſed ab aliis, præſertim Menauino, teſte oculato, commemorantur. Aladinem euaſiſſe fuga, narrat Iouius; & in itinere, quo ſe conferebat ad Ægypti Syriæque Sultanum, amicum paternum, febri exſtinctũ. Muratem vero referunt omnes ad Iſmailem Sophinum, Scachum Perſarum, ſe recepiſſe: qui filiam ei ſuam dederit vxorem. Quippe conſtat, vtrumque principem tam Achmeti patri, quam filiis, aduerſus Selimem fauiſſe:

uiſſe: quod eſſe ſibi propemodum ante fores cernerent formidabilem illam Oſmanidarũ potentiam, quam bellis ciuilibus debilitatam cupiebant, ne cum vtriuſque detrimento longius ſerperet: vti ſane mox ab hiſce motibus Sultanos Ægyptios cum Mamelucis ſuis ad internicionem deleuit, Sophinos tum primum exortos grauiter adflixit: tametſi nihil hactenus in hos, arcano quodam Dei iudicio, ſummis licet vſi viribus, efficere potuerint Oſmanidæ, quod ſpem eis opprimendi regni Perſici certam præbere queat. Ideo maiori dignum admiratione, quod inſolentiores perpetuis hactenus, & infinitis prope contra quoſuis populos facti victoriis, nihil non vi ſola præpotentis imperij tum proſternere, tum diruere ſe poſſe iactitant. Ergo Romani tamdem illius Pindari verum eſſe, ſuo cum interitu, diſcant oraculum:

Vis conſili expers mole ruit ſua.
Vim temperatam Dij quoque prouehunt
In maius. iidem odere vires
Omne nefas animo mouentes.

SELIMIS ADVERSVS ISMAILEM SOPHINVM EXPEDITIO. *Prælium in planicie Zalderana. Iouius emendatus. Ordu. Orda. Foſſatum. Tuldum. Tebris. Sultania. Kemach.*

Huius belli cauſæ intelliguntur ex indicatis capite præcedenti, de recepto 204 præſertim hoſpitio Murate, Achmetis F. Iouius exercitum Selimis habuiſſe tradit hominum ducenta millia, duplo maiorem numerum faciunt annales. Idem vocat Iſmailis primarium ducem Vſtaoglim, qui noſtris annalibus Vſtagelu ogli, vel Vſtazelu ogli, rectius quidem haud dubie, nominatur. Id filium Vſtageluis ſignificat. Quis autem fuerit hic Vſtagelues, nõ exprimitur in annalibus. Iouius ſtatim poſt expoſitum prœlium Selimis cõtra Perſas, & occupatum Tauriſium, narrationem belli Turcorum aduerſus Coſtageluem Aladuliorum principem ſubijcit. Idem bellum Turci quoque mox geſtum referunt, ſed aduerſus Aladeulem Dulgadiris prouinciæ Ducem. Ergo iam animaduertiſſe videmur, huius Dulgadirenſis regionis principes habuiſſe nomen Aladeulis in genere, cuius ſupra facta mentio capite 163, ſed ſingulis tamen præterea peculiare quoddam fuiſſe nomen, adeoque deuictum hunc ab exercitu Selimis Vſtazeluem fuiſſe vocatum, cuius filius fuerit Vſtazelu ogli, ſupremus belli dux apud Iſmailem Sophinum, qui Zalderanis in campis occubuit. Hinc igitur emendandus Iouius, & pro Vſtaogli reponendus Vſtazelu ogli: rurſumque pro Coſtagelu, ſcribendus Vſtagelu. Planicies Zalderan legitur in annalibus, qui Iouio ſunt campi Calderani. Situs horum ex eo percipitur, quod dimicatum tradit idem non procul a ciuitate Choi, quæ priſcis Artaxata fuerit dicta. Malcozoglis ſiue Malcozides prior, Turcis eſt Thur Ali beg, Iouio Thurabeus, vocabulo hinc itidem corrigendo: alter Mahomet, quem annales non nominant. Turci vulnus inflictum fuiſſe Scacho tradũt a Malcozide, Iouius ictu ſclopeti læſum ait ſub humero ſiniſtro, non grauiter tamen, & incerto vulneris auctore. Orda Turcis eſt Ordu. Proprie quidem hoc vti vocabulo ſolent pro foro caſtrenſi rerum venalium, ſed interim generaliter etiam pro caſtris ſeu foſſato potius, vt adpellat Leo Sapiens Auguſtus, accipitur: itemque pro tuldo, quæ Græcis vox in hiſtoriis reperitur, & in Leonis Auguſti libro de bellicis adparatibus ſic definitur, vt impedimenta vaſaque militum, & omnes res neceſſarias complectatur: nimirum famulicia ſiue pueros, & iumenta, ſiue ſagmaria, reliquaque animalia, & ſi quid præterea rei ad vſum foſſati milites ſecum vehunt, trahunt. Germani Troſſum adpellant. Hæc proprie vox hoc in loco Turcicæ Ordu reſpondet. Notum, apud Tataros aulam, ſeu caſtra, ſeu comitatum Chanum ſiue regum adpellari ordam. Apud Beluacenſem Ioannes de Plano Carpi, legatus Pontificis ad Tataros, curiam regis interpretatur, & ſtationem imperatoris ac principum, itemque tentorium ducis. Sed heic, vt diximus, tuldũ Perſici regis in prædam ceſſiſſe Turcis intelligitur: vti mox etiam ſequitur, vnam ex Iſmailis vxoribus in orda fuiſſe captam. Solent enim mulieres, ſi quæ

ſequuntur caſtra, tuldi pars eſſe. De Tebriſio ſupra quędam expoſuimus cap. 187. Ptolemæi Teruam eſſe, plerique putant, & tranſpoſitis fortaſſe litteris Teure ſcribetur rectius: Hebræorum Suſam, Iouius autumat. Id quidem hoc loco minime ſilentio prætereundum, quod a Choi propter quam vrbem pugnatum fuiſſe diximus, 80 milliaribus Aſiaticis vel Romanis Tauriſium diſtet. Addendum & hoc, commiſſum fuiſſe prœlium die 26 menſis Auguſti, anno Chriſtiano 1514. Sultaniam denique Iouius idem fuiſſe putat exſtructam e ruinis Tigranócertę. Fiet eius infra quoque mentio, in expeditione prima Sultani Soleimanis aduerſus Perſas. De Carabago explicatum capite 63, de Amaſia capite 6. Ciuitas hodie dicta Kemach in Armenia, quondam metropolis erat Armeniæ Camachus, vt eam Leonis Auguſti nouella de thronis adpellat, & indicatum a nobis eſt ſuperius capite 5. Peucerus corrupto vocabulo Ciamaſſum nominauit. Sanſouinus quoque Iamacam vitioſe, pro Camaca vel Camaco, ſcripſit: errorem Laoniceni ſequutus interpretis.

BELLVM DVLGADIRENSE. MORS DVCIS Vſtageluis vel Aladeulis.

205. De Dulgadiris prouinciæ finibus dictum ſupra, capite 163. Duces eius, ſiue reguli, Turcomani erant, non Chriſtiani: regio ipſa tota montuoſa, Tauro & Antitauro incluſa. Dreſlerus ſimpliciter Cappadociam vocat, ſed non recte: Bello cauſam præbuit, quod huius regionis Ducis Vſtazeluis filius, vt dictum, hoſti Selimis & Oſmanidarum Iſmaili Sophino militaſſet: quodque pater, occiſo Calderanis in campis filio, Tauriſio proficiſcētem verſus Amaſiam Selimis exercitum, in cliſuris montium, & impeditis itinerum anguſtiis, fluminumque tranſiectionibus, adflixiſſet. Sinanis baſſæ meminimus ſupra, capite 177. Vſtazeluis a Sinane capti, eiusque iuſſu necati caput, a Selime Venetias, pro Turcorum more, miſſum fuit. Subſtitutus huic Alis begus, infra nominatur Scachi Suarenſis filius, initio regni Soleimanis, ad annum Chriſtianum 1522, vbi plura de hoc exponemus, capite 219.

SELIMIS IN BASSAS SVOS SAEVICIA. Ducaginogli. Ducagini reguli. Catalogus parricidiorum & cædium Selimis.

206. Piri baſſa Turcis eſt is, quem hiſtoria belli Rhodij Pyrrhum Græco nomine vocat, vt Aiacem Iouius itidē adpellatione Græca dixit, qui Turcis eſt Aigas. Ducagini filius Turcis eſt Achmet baſſa Ducaginogli, cuius obiter facta mentio, capite 198. Natus fuit Ducagina familia, quam Iouius ait illuſtrem fuiſſe in regione Naupactia ſiue Lepantina, ſicut iam dicitur. Ego vero hanc fuiſſe celebrem inuenio apud Epirotas vel Albanenſes, in quorum regione Barletius Ducagini meminit, loci vel opidi cuiuſdam, cui cum imperio præfuerunt olim, & a quo familiæ nomen hoc inditum fuit. Annales Venetorum tradunt, anno Chriſtiano 1444 Paulum & Leccam Ducaginos fratres, Tamuſij filios, cum ditionibus ſuis in Albania, Venetæ ſe reipublicæ fidei permiſiſſe. Iouius hunc Ducaginoglim ait infamem fuiſſe pluribus vitiis, auaricia, ambitione, perfidia. Filio Selimi patrem Baiaſitem prodendo, nuptias filiæ ipſius impetrauit, vt ante diximus. Cauſa mortis heic verius eſt expoſita, quam ab aliis, qui necatum volunt ob expilatas prouincias, quibus præfuiſſet. Atqui Vezirazem baſſa, quo munere dicunt annales functum fuiſſe Ducaginoglim, quum occideretur, non prouinciam quamdam adminiſtrat: ſed ad Portam ſuprema cum poteſtate, velut ad clauum totius Oſmanidarum imperij ſedet, nec niſi grauiſſimis de cauſis alio ſolet ablegari: quod in Sinane prius, deinceps accidiſſe meminimus in Oſmane Vezirazeme contra Perſas miſſo, cuius loco tunc Prouezirazemes ad Portam conſtitutus fuit Meſites baſſa, ſpado vetulus, nunc ſaluis annonis rude donatus. Oturaziacū Turci dicunt. Præter Ducaginoglim, referunt annales ab Selime necatum Iſchenderem baſſam, qui & ipſe gener ipſius erat, & Taziſadem Cadileſcherum, & Seguanem baſſam, (officij vocabulum eſt, explicatum cap. 190) qui nomen habuerit Bal Gemes. Id hominem

minem ſignificat melle non veſcentem. Hæc de procerum Selimis cædibus hoc tantum loco memorantur. Addamus & alias, aliis temporibus ac locis perpetratas. Muſtaphæ necem prodidimus ſupra, capit. 202. Chendenum baſſam Iouius trucidatum refert ante, quam contra Sophinum Iſmailem in Perſiam progrederetur: quod vir magno rerum vſu præditus, iter hoc grauibus de cauſis ei diſſuaſiſſet. Chuſeinem baſſam, Vezirem ſuum, ſimili de cauſa deinceps iuſſit interfici, quod ei per ſolitudines Arabię Cairum petituro cum maximis copiis, auctor eſſet, ne temere tanto cum exercitu tam periculoſum iter ingrederetur, vt in annalibus expoſitum legimus. Ægypto potitus, Ionuzem baſſam, (Ianum male Geufræus & alij vocant) a Cheirebego per calumniam delatum, ſeu furore quodam impulſus, e medio ſuſtulit, vt eſt in annalibus. Colligamus immanis iam belluæ diritatis inauditæ facinora. Primum octo paricidia, prorſus enormia, quibus patrem veneno peremit, Achmeti Corcutique fratribus 2, & 5 fratrum filiis laqueo fauces eliſit: procerum deinde maximorum cædes totidem, Muſtaphæ baſſæ Vezirazemis, Cheudeni baſſæ, Ducaginoglis Vezirazemis baſſæ generi ſui, Iſchenderis itidem baſſæ generi, Taziſadis Cadileſcheri, Balis Gemis Seguanis baſſæ, Chuſeinis baſſæ Veziris, & Ionuzis baſſæ: quæ ſane omnia quonam modo legatus Venetus, Aloyſius Mocenicus, vſque adeo eleuare potuerit, vt nihil fuiſſe barbarum in hoc tyranno dicere ſit auſus, mihi quidem mirari ſubit.

SELIMIS ADVERSVS AEGYPTI SYRIAEQVE *Sultanum expeditio. Canſaui Gauri. Mameluci. Circaſſi, ſiue Quinquemontani.*

Simulaſſe dicitur Selimes, alteram aduerſus Iſmailem Sophinum expeditionem ſe ſuſcepturum, quum reapſe Sultanum Cairenſem inuaſurus eſſet. Id aſtu fecit, ne præpotentes duos hoſtes ſimul in ſe cōcitaret: qui quidem inter ſe reconciliati fuerant, animaduerſo Selimis inſtituto, non minus Ægyptij, quam Perſæ interitum quærentis. Præterea ſtimulos addebat Selimi Cheir begus Halepi, (Iouius & alij Caiarbeium non recte vocant) qui ſuo cum Sultano inimicitias exercēs, defecturum ab eo ſe nuntiabat, ſi propius ad Halepum cum exercitu Selimes acceſſiſſet. Canſaui Gauri nomen eſt Sultani Cairenſis in annalibus hiſce Turcicis, qui noſtris corrupta voce nominatur Campſon Gaurius. Hunc Selimes prœlio vicit, in quo Sultanus ipſe cæſus occubuit. Cairbeium quoque, vel Cheirem begum, hoc prœlio cecidiſſe, Geufræus tradidit: cui tamen deinceps Ægypto capta Selimem commendaſſe Cairum, in his annalibus expreſſe legitur. De Mamelucis abunde Iouius & alij ſcripſere, quæ paucis dumtaxat attingamus. Cœpere ſub Friderico II Auguſto. Durauit eorum ſocietas vel ordo cum imperio CCC plus minus annis. Nomen ipſum ſignificat militem, qui ſtipendia facit. Et militabant Sultano, perpetuisq; bellis exercebantur, equeſtris rei præſertim peritiſſimi. Moriente Sultano deligebant alium e corpore ſiue cōllegio ſuo, liberis ſuffragiis. Plerumque tamen Emirum maiorum, qui numero quatuor erant, auctoritate dignitateque Sultano proximi, ratio haberi ſolebat. Electus cuique Mameluco centum Seraphinos pro felicibus auſpiciis imperij donabat. Omnes neceſſario vel Chriſtiani erant, vel ex Chriſtianis parentibus nati; nec in ordinem ſuum vel Arabes, vel Saracenos, ſiue Mauros, vel Hebræos, vel Turcos admittebant. Maior eorum pars e Circaſſis conſtabat, in pueritia captis, aut pretio diſtractis. Eam ob cauſam Zercas ſiue Cercas quoque vocantur a Turcis, ob Circaſſorum inter Mamelucos præcipuum numerum: quæ natio nomen Quinquemontanorum habet, Iberis ſiue Georgianis vicina. 207.

TOMMANBAI, SVLTANVS VLTIMVS *Ægypti. Vlu Duueidar. Emir Quibir.*

Quem noſtrorum hiſtoriç Tomumbeium vocant, Turcis eſt Tommanbai, nomine non vitiato. Quod officium, quæue dignitas fuerit eius, qui dicitur heic Vlu Duueidar, ex ipſo annalium cōtextu intelligitur. In ino commentationis huius, capite tertio, Vlu ſignificare notauimus excelſum. Petro Martyri Mediola- 208.

nenſi in deſcriptione legationis Babyloniæ, non Vlu Duueidar, ſed Emir Chebir adpellatur, quod Arabibus eſt Emir Quibir, id eſt, magnus Emir. Ea vox a nobis capite primo & 14 ſuperius eſt explicata. Martyr adiicit, Emir Quibir eſſe magiſtratum primũ poſt Soldanum, idq; propterea, quod exercitibus præſit. Ergo Sanſouinus & alij falluntur, qui huius in hiſtoriæ narrationibus ex Tommanbai Vlu Duueidare, vel Emire Quibire, fecerunt Admiralium Alexandriæ. Reperitur etiam apud Geufræum Derdar Quibir, vt apud Andream Cambrinium Florentinum, & alios, Magnus Diadartus. Vtrumq; mutilatum ex Duueidare. Nec Geufræus ſibi conſtat in hoc explicando, quum modo magnum Mariſcallum, modo Præfectum vel Admiralium, modo magnum ſtabuli comitem interpretatur, qui Græcorum in aulis erat ὁ μέγας κονοσταῦλος. Si Petro Martyri, vt oculato teſti, fides habenda, qui hunc præfuiſſe dicit exercitibus: fuerit ſcilicet is apud Ægyptios Vlu Duueidar, qui Seraſker nunc apud Turcos eſt, aut qui μέγας δοὺξ apud Græcos imperatores olim dicebatur. Nam μέγας στρατοπεδάρχης eſſe non poteſt, quẽ Prætor Græciæ noſter cum Beglerbego comparat. Eius verba ſuperius exſcripta leguntur, capite 66.

MELICVL VMERA. ZAMBERDI GASALI. GAZA. Zozimus Gazæus. Remle. Rama. Rammola.

209. Vocabulum Melicul Vmera, nomen eius officij ſiue dignitatis denotat Arabica lingua, quondam Mamelucis vſitata, quæ apud Turcos eſt vel Beglarbegi, vel (vti vulgo pronuntiatur) Beglerbegi, hoc eſt, domini dominorum, qui ſangiacos ſcilicet, aliosque begos ſub ſe habet. Vide prolixius explicata cap. 14. Zamberdi Gaſali, noſtris eſt Iamburdus Gazzelles. Equidem hactenus operam dedi, vt minime corrupta nomina, præſertim propria, ſingulis in linguis ederem. Gaza, cuius in his annalibus paullo ante mentio fit, nota eſt Palæſtinæ ciuitas, quæ viros illuſtres aliquot dedit: & inter alios, Zoſimum Gazæum, oratorem eloquentem, licet paganum, qui necatus ab imperatore Zenone fuit, homine crudeli & malitioſo. Is eſt editus a nobis auctor hiſtoriæ Zoſimus Comes, ἀποφισκοσυνήγορος, quod nomen illum ſignificat, qui fiſci aliquando fuit aduocatus. Eum Karulus Sigonius V. C. ſingulis ſeptimanis pagellatim, quum ederetur, a me per veredarios, opera Petri Pernæ Boloniam Baſilæa miſſum, hiſtoriæ ſuæ de imperio occidentis inſeruit, nulla beneficij mei vel vnico verbo mentione facta: cui tamen anno 1581 ſe Boloniæ inuiſenti, quum ex Sabaudi Ducis aula diſcedens, ad Ferrarienſem cum Ducis Auguſti Septemuiri Saxonis legato, Andrea Paullo, viro ampliſſimo, & amico ſingulari, comitandi eius cauſa proficiſcerer, magnas ſane gratias agebat, ingenue fatendo, minime ſe ſuum illud opus abſque mea communicatione Zoſimi, cum laude publicaturum fuiſſe. Nec diſſimulabat ſe, quum in ſepulcrũ ſuum (ſic enim adpellabat bibliothecam) me deduceret, Romam profectum petiiſſe copiam ſibi fieri pellegendi Zoſimi, qui eſſe ferebatur in Vaticana: nec tamen id a Gregorio XIII P. M. licet adhibitis interceſſoribus illuſtriſſimis ac primi nominis & loci Cardinalibus, Farneſio & Eſtenſi, certis de cauſis impetrare potuiſſe. Quo plus, ore tunc quidem rotundo, mihi ſe debere profitebatur. Sed enim ad annales vt redeamus, quod heic memoratur Remle, opidum Palæſtinæ, varias adpellationes habet. Nam & Remle, ſicut heic, & Ramma, & Rama, & Rammola Mauris, qui Arabes ſunt, ac finitimis nominatur: quod vocabulum terram arenoſam ſignificat, & a Turcis eſt muratum in Remle. Diſtat x, vel x i i plus minus, milliaribus Aſiaticis a Giaffa, quæ ſacris eſt litteris Ioppe, ſic ab Iapeto vel Iapheto dicta, quod verſus Europam, ab Iapheti filiis inhabitatam, portus eius celeberrimus ſpectet.

CVDSIMVBAREC. IKINDI. MESSIT AXA. Iadſunamaſi. Cubei Sahara. Cuba. Trulla. Naos dromicos.

210. Selimes in Ægyptum cum exercitu profecturus, quum ab Hieroſolymis non procul abeſſet, morem tyrannorum ſequutus, quibus in ore preces hæ perpetuo ſunt,

Da mihi fallere, da iuſtum ſanctumque videri, ciuitatem Muſulmanorum etiam

opinione

opinione ſacram ſanctam inuiſere voluit. Hæret enim hodieque Turcorum in animis ea ſiue religio, ſiue ſuperſtitio: vt voti rei, Meccha ſua viſitata, non ſe legitime ſoluiſſe votum arbitrentur, niſi Bethlehemam quoque, Chriſti cunis nobilem, & Hieruſalemam adierint. Vocant autem Hieroſolyma, vel Hieruſalemam, lingua ſua Cudſimabarec, quod nomen ſignificat locum benedictum vel inclytum. Veſpertinæ preces Turcis ſunt Ikindi nemas, quæ nimirum medio concipiuntur inter meridiem & occaſum ſolis ſpatio. Concepit has in meſſit axa, id eſt in alba meſſita, ſiue templo Turcico. Nocturnas, quæ Iadſunamaſi Turcis adpellantur, & interuallo medio dici ſolent inter occaſum ſolis & mediam noctem, peregit in Cubei Sahara, ſiue Sehara: vocabulo denotante templum in ſpatioſa ſitum area, & cui faſtigium impoſitum eſt formæ rotundæ. Tale faſtigium Euagrio, ſcriptori eccleſiaſticæ hiſtoriæ, θόλος dicitur: Græci recentiores, vt Zonaras, Cedrinus, alij, Trullum & Trullam nominant: vti quum Cedrinus ait alicubi, Trullam ſanctę maioris eccleſię furnicam corruiſſe: quibus in verbis furnica ſignificat habentem formam furni, hoc eſt rotundam, nō in longum porrectam, cuiuſmodi tectis cooperta templa Gręcis ναοὶ δρομικοὶ vocantur. Vox Cubei ne Italis quidem eſt ignota, veluti quum Venetorum in annalibus legitur, anno 1416 ignem exuſſiſſe cubas templi S. Marci, plumbo tectas. Intelligitur autem hoc annalium loco per Cubei Sahara, templū Solomonium hodiernū Hieroſolymis, quod & cubam habet eiuſmodi, Turcicis templis familiarem, & ampliſſimam circa ſe complectitur aream.

RVRSVS AETHIOPES SIVE MAVRI, PRO Aegyptiis & Arabibus.

211. Cur Ægyptij & Arabes, olim Sultani Cairenſis ſubditi, nominentur Æthiopes ac Mauri, a nigro colore corporum, diximus ſupra, capite 165. Sanſouinus expreſſe hac in hiſtoria, Cairi ſiue Misziris (vt nunc adpellari, capite 61 notauimus) incolas Mauros vocat, vulgari conſuetudine. Paullo etiam poſt ſequitur heic in annalibus, interceptum ab Arabibus & Æthiopibus Tommanbain, Selimi fuiſſe proditum. Ceterum transfugæ dumtaxat heic vnius meminerunt annales Turcici, ſed hiſtorici noſtri duorū, qui Mameluci fuerint, natione Albanenſes vel Epirotæ. Feciſſe tradunt hos transfugium ad ciuem popularemque ſuum, Sinanem baſſam, eique conſilia Sultani Ægyptij cum inſidiis detexiſſe.

Regio Sait, Aegypti pars. Aythonus emendatus.

212. Quod vrbem Cairum ingreſſi dicuntur Selimiani milites, id factum aiunt alij per eam portam, quam noſtri Baſſuellam vocāt, & de qua paullo poſt amplius agemus. Regio Sahid Ioanni Leoni Aphricano ſuperior Ægyptus eſt, quam Thebaidis prouinciam dixere veteres. Aythonus cap. 54, vt etiam annales hi Turcici, non Sahid, ſed Sair, hanc adpellat; & primam ac maiorem (id eſt maximam) Ægypti prouinciam facit: quo loco notandum obiter, ſecundam prouinciam eiuſdem Ægypti vitioſe ſcriptam Demeſor, pro quo reponendum ſine dubio diniſis vocibus, De Meſer: quod Gallica phraſi denotat prouinciam Meſerenſem, hoc eſt vicinam vrbi Meſer, quam rectius capite præcedenti diximus nominari Miſzir, aut Miſſir. Ibidem quinta prouincia cum vrbe Damiata, non eſt Æliopolis, ab Ælio Pertinace Auguſto ſic vocata, quod auctori Platinæ credidit Reineccius: ſed Heliopolis, quaſi ſolis ciuitas, vt in eadem Ægypto quondam erat Hermopolis, Mercurij ciuitas; Panopolis, Panis ciuitas: & aliis a Diis aliæ nominatæ reperiuntur, etiam a ridiculis illis Ægyptiorum numinibus quædam, vt a canibus Cynopolis: a lupis, Lycopolis: a felibus, Ælnropolis. Plures Elias noſter Cretenſis in Nazianzenum, quodam loco recitat. Corrigitor hoc etiam in illo ipſo Aythoni capite, quum dicit, haberi carnes craſtinas, hædinas, gallinaceas: vt lector malit carnes caſtronias, id eſt, veruecinas, quam craſtinas.

MESSITA DICTA CHASANIS ZAMI.

213. Auctorem huius meſſitæ ſiue templi Cairenſis Chaſanem vocant annales hi Turcici, rectius proculdubio, quam vel Ioannes Fraxineus, apud quem Heſſin legitur, vel Helferichus in itinerario, cui ſcribitur Heſſen, pro Chaſan.

TOMMANBAIS SVSPENDITVR. FINIS REGNI Sultanini & Mamelucorum. Bab Suvveile.

214. Memorabilis eſt fœdus hic Tommanbais interitus, & Ægypti Syriæque Sultanorum regni finis. Suſpenſus fuit Tommanbais XI die menſis Aprilis, anno Chriſtiano 1517, vt Sanſouinus adnotauit. Sumtū hoc de ipſo ſupplicium ad portam Baſſuellam, vt idem retulit, quum prius ignominiæ cauſa laqueo ad collū adpenſo, per vrbem mulo inſidens circumductus fuiſſet. Peucerus Baſuelam Syriæ portam nominat. Sed melius annales indicauere locum in vrbis vmbilico, cui nomen Bab Subeile vel Suweile, quorum illud ſignificat portam, hoc plateam.

MORBVS ET MORS SELIMIS, IN LOCO FAtali. Dephterdarlar. Bairam maius & minus.

215. De pago Iuzua dictum ſuperius, numero 74. Non procul abeſt a Zorlo, ſiue Zurulo, ſiue Ciurlo Iouij, de quo dictum itidem cap. 26 & 193. Nec longe a Zurulo diſtat is locus, qui Selimi fatalis propter impietatem erga patrem bis exercitam, prœlio committendo, venenoque præbibendo, de quo dictum capit. 201, fuit. Et bis hoc loco Turcici quoq; fatentur annales, fatali Selimē loco diem ſuum obijſſe. Cauſam mortis adtulit ei puſtula ſiue carbunculus peſtilens, vt Turci memoriæ produnt. Sanſouinus ex aliis refert, plagam fuiſſe corroſiuam, inſtar gangrænæ: quod equidem nō puto, propter interitum Selimis ſubitum, quum gangræna tardiores plerumque progreſſus faciat. Dephterdari ſiue Dephterda.lari, ſunt vel Rationales, vel quæſtores, vel (vti nunc adpellamus) præſides & conſiliarij cameræ. Bairam, maximum Turcis feſtum eſt, inſtar paſchalis noſtri, quod menſe Ramazane celebrant, quo & ieiunium ſuum ſeruant, integro menſe 30 dierum, a crepuſculo matutino, vſque ad ſolis occaſum, nihil cibi potusue ſumentes: & abſoluto ieiunio, ſuum hoc Bairam, paſchatis in morem, peragunt. Duplex autem Bairam Turcis in vſu eſt. Vnum, menſe Ramazane, de quo nunc agimus; & quod Buiuc, ſiue maius, aut magnum adpellant. Eius ſupra meminimus, cap. 11 & 33. Alterum, ſexaginta plus minus ab hoc diebus celebratur, & Chazilariorum Bairam dicitur, hoc eſt religioſorum, qui peregrinationem voti ergo ſuſcipiūt, ad viſitandum Mahumetis Prophetæ ſui ſepulcrum Mecchanum, vt indulgentias peccatorum ſuorum iſtic impetrent. Quippe ceteri ad huius obſeruationem Bairami non tenentur. Ideoque Cutzug Bairam ab eis adpellatur, vti feſtum minus, aut paruum. Neque vero ſibi quidquam ad impetrandum veniam admiſſorum facinorum, prodeſſe putāt ſolam Mecchani templi viſitationem: in Bethlehemam quoque, cum Hieroſolymis adeant, vti paullo ante ſignificabamus. Hinc vero certum mortis Sultani Selimis tempus colligitur alioqui controuerſum. Quippe legitur apud Iouium, exſtinctum Selimem anno Chriſtiano 1519, die 14 menſis Februarij. quum Sanſouinus, & alij, verius omnino tradant, id accidiſſe menſe Septembri, anno 1520. Quippe Buiuc Bairam tunc inſtabat, quod Selimes celebraturus erat Hadrianopoli, ſi ſuperſtes fuiſſet.

SOLEIMANES INITIO REGNI BELGRADVM OBſidet. Burgurdelen cum ea capit. Sabacz. Sabatia.

216. Cauſa, cur regnum auſpicatus Soleimanes, Vngaris mox bellum inferret, non erat alia reapſe, quam certa ſpes occupandi Belgradi, cum ceteris eius regni prouinciis & opidis, rege Ludouico, Vladiſlai F. necdum per ætatem ad gubernandum idoneo, & procerum ſuorum, tam ſæcularium, quam eccleſiaſticorum contemtui expoſito: qui poſthabita dignitate regis, & ſalute reipublicæ, ſuis dumtaxat commodis, ambitioni, luxui', faſtuiq; ab hominum memoria inaudito, ſtudebant. Occaſionem vero pacis abrumpendæ, Spanduginus hanc expoſuit: quod legatus Soleimanis, ad denunciandū Vngaris bellum miſſus, ni tributū Soleimani ſoluiſſent; non modo non exceptus ab eis honorifice, verumetiam tractatus præter legatorum ius fuerat: idque propterea, quod vindicare ſe de Sultano Turcico vellent, ob ignominioſe ac inſolenter habitos a Selime prius legatos ſuos. Burgurdelen vero Soleimanes præcipiendam putauit, ne qua Sauo ſecundo Belgradenſibus

denſibus obſeſſis, ad quorum is mœnia Danubio iungitur, venire ſubſidia poſſent. Quippe Burgurdelen Turci vocant illud in ripa Saui fluminis opidum, quod Vngaris Sabacz adpellatur, cinctum vndique Sauo, in quem Drinus ibidem, ac Baconſius amnes, influunt. Bonfinius refert, anno Chriſtiano 1470 initam fuiſſe vel occeptam ædificari molem Sabaz, cui nomen Turcus indiderit, vti Sabaz vocaretur, quod Turcica lingua mirabile quid ſignificet. Intelligit autem Turci nomine Sultanum Muchemetem, Baiaſitis patrem, Selimis auum, Soleimanis proauum. Quippe Muchemetes, a Belgradi obſidione, anno Chriſtiano 1456, inuicti ducis Huniadis virtute turpiter reiectus, hanc exſtruere 14 poſt annis arcem voluit ad Sauum, e regione Sirmienſis agri: vt inde fines Vngaricos inuadere pro lubitu poſſet. Hinc nouæ munitioni ſuperbum nomen datum Bonfinius putauit. Sed poſtea tamen Sabatiam, veluti Sauatiam, a Sauo flumine potius dictam fatetur. Rex autem Matthias, Huniadis filius, anno Chriſtiano 1475, Muchemete adhuc ſuperſtite, Sabatiam vi expugnatam recepit: a quo tempore noſtrorum in poteſtate manſit ad hoc vſque bellum Soleimanicum. Alba Græca potitos Turcos notauere noſtri anno 1521, die 24 Iunij.

RHODI OBSIDIO. MERMERE. Marmora. Portus Phyſicus.

De Menteſiana ditione dictum ſupra, cap. 13. Videnda quoque Natoliæ tabula Geographorum principis Ortelij. Mermere Turcis adpellatur opidum Anatoliæ maritimum, a cuius portu diſtat interuallo non magno Rhodus. Opidi nomen Græcis eſt Marmora, portus autem, Phiſco, pro quo legitur in Ortelij Natolia Fiſchio, non recte tamen, quando Phyſcus etiam Sophiano ſcribitur. Situs eſt e regione portus Rhodij, qui ab hoc dumtaxat XVIII milliaribus Græcis diſiungitur. 217.

MEGALO MASTOR RHODI. Stankoi. Bedrum.

Græca voce Turci quoq; μεγάλον μάϊστορ vocant magnũ Rhodi Magiſtrum, vel ordinis equitum Rhodiorũ principem. Is erat id temporis Philippus Villerius Liladamus, natione Gallus: qui Fabricio de Caretto nato e familia Marchionũ Finarienſium in Liguria Saxonicæ ſtirpis, nec ita dudum mortuo, ſucceſſerat. Deditio Rhodi facta fuit anno Chriſtiano 1522, die 25 menſis Decembris, videlicet natalicio Chriſti, quo etiam Soleimanes vrbem ingredi voluit. Erat in poteſtate Rhodiorum equitum nobilis quoque Cos inſula, Hippocratis medici patria, quam Itali nautæ Lango nominant, Græci τὴν Κῶ, velut εἰς τὴν Κῶ, Turci Stankoi. Hæc itidem Soleimanis in manus, amiſſa Rhodo, venit. Arcem quoque Bedrum ſequutam mox aiunt annales horum exemplum. Eam Marius Niger exiſtimauit eſſe Branchidas Cariæ Strabonis, & Petrum vocat. Idem Halicarnaſum veterem putat reſpondere Caſtello S. Petri, quo de nunc annales hi loquuntur. Notus quidem eſt ſinus S. Petri, ſic a Caſtello S. Petri dictus: ſed vtrum referendus ſit ad Halicarnaſum, an ad Iaſum Cariæ, ſinus vt Iaſius ille Plinianus ſit, equidem aliis definiendum relinquo. 218.

FINIS DVCATVS DVLGADIRENSIS SCACH Suvvar. Zuaria. Tzaniſas.

Quemadmodum antea, capite 157, quoſdam oſtendimus anticipaſſe finem regni familiæque Caramanicæ: ſic etiam factum in Aladeuliorum familia, fineque principatus Dulgadirenſis, videmus. Quippe noſtri volunt, eam deſiiſſe ſub imperio Selimis, anno Chriſtiano 1514, quo tempore captus & occiſus fuit Vſtezalues, vti ſupra declaratum. Turci vero tradunt illi fuiſſe ſubſtitutum a Selime fratris filium, Alim begum, qui Scachi Suarenſis filius heic adpellatur. Is ſeptem annis a morte patrui potitus imperio, tunc tamdem ſub Soleimane ſceleratis inſidiis e medio tollitur. Scachi nomen iis gentibus eſt familiare, de quo commentationis huius initio diximus. Sic in adpendice Reineccij ad caput 8 Aythoni, Siruanſa non pro alio debet accipi, quam pro Scacho Siruani, qui Mediæ Scachus 219.

ſine rex eſt: ſic & Philippo Bergomati quidam nominatur Tzaniſas, vocabulo corrupto ex Tzani Scach, qui Tzanorum Scachus eſt, gentis itidem Ponticæ, ſicut & Suarenſes ad Pontum Colchidemve pertinent, vel Lazi, vel eis proximi. Ac ſunt iidem hi Suarenſes, quorum regionem Ortelius ex Alphonſo Hadriano Zuiriam nominauit.

AIGAS BASSA. CHASNADAR BASSI.
Apochryſiarius Bonfinij. Apocriſiarius.

220. Habet heic lector illum Aigaſem baſſam, quem ſupra indicauimus a Iouio voce Græca nominari Aiacem. Oriundus erat e Cimera, non procul a Corcyra, trans ſinum ſita, quam Leo Sapiens Auguſtus Chimaram in nouella de thronis adpellat, & cum Buthroto, ibidem ad quintum a Corcyræ opido & arcibus milliare ſito, Naupacti metropolitano ſubijcit. Supremus theſaurarius in Officiis Portæ Oſmanicæ Chaſnadar baſſi dicitur. Eorum explicatio ſuum, non multo poſt, locum inueniet. Et ſunt in omnibus regnis Theſaurarij, quos Bonfinius dici Romanis Quæſtores, Græcis Apochryſiarios exiſtimans, fallitur. Nō enim apud hos Apochryſiarij reperiuntur vſquam, ſed Apocriſiarij; longe diuerſi nomen officij, quo fungentes, A reſponſis aliqui Latine vocarunt. Græci hodie ſic internuntios & legatos adpellant.

PETROVAR. SIRMIVM. FRANCOCHORION. Interitus Ludouici regis Vngariæ prædictus a ſpectro.

221. Quod Varadinum Petri dicitur, Vngari Petrouar adpellant, hoc eſt, ciuitatem petri, vel πετρίπολιν. Siram in libero colle vidimus ad Danubium, in ea parte regni Vngariæ, quæ a Salankemene, Tibiſci oſtiis obuerſa, (dictū de hac capite 100) vſque ad Varadinum hoc Petri. Sirmium vocatur. Græci, Francorum a cæde, φραγκοχώριον recentioribus in hiſtoriis dixere. Quod annales aiunt, pugnatum inter Soleimanem & Ludouicum circa tempus Ikindi, de notatis capite 210 lector intelligit. Etenim quod Chriſtianis veſpertinarum precum tempus eſt, hora nimirum tertia poſt meridiem: Turcis Ikindi nemas adpellari notauimus. Stephanus Broderithus in hiſtoria de hac Ludouici regis Vngari clade, dimicari ceptum refert hora poſt meridiem fere tertia, quæ ſcilicet a Turcis etiam memoratur. Hic autem Ludouicus, eius nominis apud Vngaros ſecundus, Vngariæ Bohemiæque rex, ad opidum Mohatzium, (Mugacium libuit aliis nominare) proſtratis vndiq; copiis ſuis, prœlio ſemet eripiens, in vicina palude, quum in altiorem paullo ripam euadere conaretur, & equus regius poſterioribus pedibus inſiſtens, fruſtraque ſaltum in ripam aduerſam moliens, in dorſum vna cum vectore corrueret; ita vt erat armatus, ſeſquipalmis in aquæ lutulento gurgite depreſſus & ſuffocatus interiit, anno Chriſtiano 1526, die menſis Sextilis 29, Ioannis Baptiſtæ decollationis memoriæ dicato, pro quo natalem alij non recte ponunt, id eſt 24 Iunij. Filius erat Vladiſlai Iagellonij, Caſimiri Poloniæ regis nepos. Matrem habuit Annam Candalenſem, regiæ Nauarrenæ ſtirpis apud Vaſcones, in Gallia; quæ nulla cute vel pelle tectum in lucem edidit, quam poſtea medicis arte naturam iuuantibus, eſt conſequutus. Habitum hoc infelicis ominis loco. Pater baptiſſando pro more Chriſtiano, Iulij nomen indere decreuerat: ſed aliud ſuadente matre, Ludouicus fuit adpellatus. Hoc itidem ominoſum pleriſque viſum, quod vnus hoc nomine rex quondam apud Vngaros pariter & Polonos rerum potitus fuiſſet, Sigiſmundi regis, & poſt Imperatoris ſocer, e Gallica familia regum Neapolitanorum ortus, ideoque Loiſus vulgo dictus, qui moriens maſculum heredem poſt ſe nullum reliquerat. Narrantur & alia, quæ infelici iuueni (quippe vigeſimum primum ætatis agebat annum, quum interiret) triſtiſſima quæque portendere credebantur. Retulit aliquando mihi generoſus & illuſtris Baro Kitlizianus Ioannes, quem honoris cauſa nomino, ſibi notam fuiſſe matronam honeſtiſſimam, gente Bocciana nobili cum primis apud Sileſios editam, & equiti Sueuo Strainanæ familiæ nuptam. Ea iuuencula miſſa fuerat in aulam Ludouici regis, vt eſſet in gynæcio reginæ Mariæ, Karuli V & Ferdinandi Augg.

ſororis,

ſororis, Ludouici coniugis: & quidem a morte regis omnium conſternatis animis,& ob metum aduentantium barbarorum trepide gynæcio præſertim fugiente,coronam regiam,ab aliis præ formidine neglectam,conſeruaſſe dicitur. Commemorabat hanc Baro noſter recitare ſolitam, non multo ante regis interitum, quum Budæ rex ageret, ac pro more clauſis arcis foribus pranderet: (miſere quidem certe victitaſſe regem hunc, defraudatum & contemtim habitum a proceribus Vngaris, regio interim luxu diffluentibus,teſtis oculatus Herberſtainus Baro memoriæ prodidit) acceſſiſſe ad arcis portam ſpectrum quoddam, vt euentus docuit, in forma hominis fœdum in modum diſtorti & claudicantis: altaq; voce flagitaſſe colloquium regis, cui neceſſario quædam indicaturus eſſet, ad regiam regnique ſalutem pertinentia. Quumque neglectus initio, quod in aulis fieri ſolet, nunc altiori clamore, nunc eiulatu adhibito,id vti quamprimum regi ſignificaretur, peteret: tandem hominis importunitate commotos quoſdam, quum extra regem ipſum nemini ſecretum hoc ſe patefacturum diceret, rem ad regem detuliſſe: qui mox abire quemdam e ſplendidioribus aulicis,& ſimulata perſona regia, quid iſtuc arcani eſſet, quærere iuſſerit. Tum vero claudum illum de arcano reuelando velut a rege præſente adpellatum,negaſſe primum,hunc eſſe regem: deinde ſubieciſſe, regem, qui ſe audire nollet, breui periturum: atque his prolatis, in oculis omnium euanuiſſe. Memorabilis ſane plures ob cauſas hiſtoria, quam equidem loco tam idoneo, minime putaui ſilentio prætereundam.

NOVVS DERVISLARIORVM MOTVS.

Qui Calenderes Turcis dicantur, qui Deruiſlarij, declaratum ſuperius capite 171. Deruiſlarios quidem eſſe nomen generale, quo Calenderes & alij capite dicto recenſiti comprehendantur, vel hoc etiam ex loco perſpicitur. Calender autem Zelebi, ſignificat Calenderem ſiue religioſum nobilem, ex cauſa in ipſis annalibus expoſita, quod originem generis ſcilicet ad Chazim Bectaſem referret; cuius, vt auctoritatis olim ſummæ viri, mentio facta fuit in vita Vrchanis Gaſis, Oſmanis filij, non procul ab annalium initio. 222.

BANVM ERDELII SOLEIMANES VNGARIAE regem creat. Cauſa progreſſuum, quos Turci fecerunt in Vngaria.

De Bani dignitate tractauimus capite 174. de Ardelio vel Erdelio, capite 163. Banum heic Erdelij vocant annales.quem noſtri non Banum,ſed Vaiuodam Erdelij ſiue Tranſſiluaniæ, perpetuo dixerunt. Is tunc temporis erat Ioannes de Zapolia, Comes Cepiſtenſis, Vngariæ peſtis: qui ante prœlium de induſtria tardius ad Ludouicũ regem copias auxiliares ducens, regem cum ſuis in extremum illud diſcrimen conieciſſe creditur, vt ambitu nefario peruenire,cæſo Ludouico, genuinus ſcilicet Vngarus, ad regnum poſſet. Eam ob cauſam dudum quoque Ludouici ſororem Annam, Ferdinando, magni Maximiliani Cæſaris nepoti deſponſam a Vladiſlao patre paullo ante, quam e viuis excederet, fruſtra licet ambiuerat: vt eo plus iuris ad regnum, ſiquidem ſororius regis fuiſſet factus, haberet. Ipſius autem Ioannis Zapolienſis ſororem primo ſibi matrimonio iunxit Sigiſmundus Poloniæ rex, e qua tamen nullos ſuſcepit liberos mares. Poſtea ſuam Ioanni filiam Iſabellam, ex altero coniugio natam, Sigiſmundus vxorem dedit, vt infra dicturi prolixius ſumus. Creduntur Ioannis cauſæ fauiſſe Poloni, eamq; ſtudiis maximis quum per alios,tum per Hieronymum Laſcum, Alberti patrem, Soleimani Oſmanidæ,ac Franciſco Valeſio Gallorum regi, bonis ſcilicet illis confœderatis ac ſociis, in detrimentum reipublicæ Chriſtianæ commendaſſe: ne quieta totius Vngarici regni poſſeſſione potiti principes Auſtriaci, formidabiles ipſis etiam Polonis fierent: qui ſane ſtimulus æmulationis Franciſci quoque regis animum perpetuo pungens, eum ad conſilia nefanda, reiq; publicæ pernicioſa, cum indelebili ad omnem memoriam poſteritatis infamia ſua, perpulit. Ita nimirum per ambitionẽ & inuidiam fuit adtractus in viſcera noſtra ſæuus & iuratus hoſtis. Vtinam ne nunc etiam fucata libertas electionis, & fœderis Oſmanidarum cum

vicina Sarmatia prætextus, ac deteſtabilis quorumdam ambitio, malum aliquod Europæ pariant: quod Deus tamen optumus maximus omen auortat. Notari quidem annalium verba debent, quibus Iohannes hic Turcis non electus ab Vngaris rex, ſed Banus Tranſſiluaniæ nominatur ante, quam Soleimanis beneficio ſcilicet regnum obtineret. Idem Banus detuliſſe ſua dicitur Soleimani obſequia. Quid aliud hoc, quam factum fuiſſe clientem, vel mancipium potius Soleimanis? Magis id etiam paret ex eo, quod ſequitur: Soleimanis imperio Banum ſe ſummiſiſſe, vel ſubditum Soleimanis factum eſſe, ſicut ipſa verba Turcorum ſonant. Hæc ſcilicet illa libertas eſt, quam ore iactitant, qui Turcis ſemet adiungunt. Fructus autem bonæ protectionis huius & patrocinij Turcici, paullo poſt ex capite 250, & ipſis ex annalibus, vbi de morte Ioannis, & filij matrisque in Tranſſiluaniam relegatione narratur, luce meridiana clarius adparebūt: itemque de ſupplemento annalium noſtro, vbi tandē videmus, ambitioſi patris, & reipublicæ noxij filium, Arianæ ſectæ patronum, quæ Mahumetanis fores aperit, ſine liberis, in ipſo ætatis flore, iuſto Dei iudicio, rebus humanis exemtum fuiſſe. Notum verus, ac veriſſimum quidem oraculum illud:

εὐσεβέων παίδεσσι τὰ λώϊα, δυσσεβέων δ᾽ οὔ.

Fauſta piorum poſteritas, infauſta ſceleſtûm.

VIENNAM AVSTRIAE SOLEIMANES OBSIDET.
Wetſch. Vindoniana. Oſtrikion.

224. Huius obſidionis auctor Soleimani fuit Ioannes Zapolienſis, hoſtis Germanorum, cum Vngaris ſuis, parum æquis nationi bene de ſe meritæ. Nec in illa cæcitate ſua dementes perſpiciebant, ſi Soleimani licuiſſet in Germania pedem figere, (quod ſane quo minus fieret, per ipſos non ſtetit, ſolo benigni numinis fauore peſtem illam noſtris a finibus auertente) non minus Vngarorum libertatem oppreſſurum fuiſſe barbarum, quam noſtram: a fronte ſcilicet, & a tergo iam ipſis intra ſepta ſua concluſis. Vienna Turcis eſt Wetſch. Vetus adpellatio Vindomana legitur in Noticia vtriuſque imperij, quam equidem integriorem puto, quam Vindobonæ: præſertim ſi diuiſa littera M in N & I, dicatur Vindoniana: ſicut obiter ſuperius etiam capite primo commentationis huius indicauimus. Regioni nomen non ab Auſtro datum, quod ab Auſtris perflari crebro ſoleat, vt Lazius ſcripſit, ſed ab orientali ſitu, reſpectu reliquæ Germaniæ, vel e Prætore Græciæ noſtro paret, qui Græcis ὀστρίκιον ſuo quoque tempore dictam oſtendit. Id enim nomen Oſtrich, vel Oſt Reich, Germanis ſimpliciter ſonat regnum orientis, vel ad orientem ſitum. Quod frigoris vi narrant Turci Soleimanem ab obſidione diſcedere coactum, excuſandi Sultani ſui, ſuorumque cauſa faciunt. Quippe conſtat, Turcos vicies muros vrbis ſubiiſſe: vicies a mœnibus virtute propugnatorum fuiſſe repulſos: adeoque tamdem, frameis licet ac fuſtibus adhibitis, adigere ſuos amplius ad oppugnationem redintegrandam nulla vi potuiſſe. Hinc vrbis capiendæ deſperatio Soleimanis animum ſubiit, vt adparebit ex ipſa Vienneſis obſidij deſcriptione, quam ad finem libri huius lector inueniet. Cepit in morem fugæ Soleimanes reliquis cum copiis abſcedere, die 14 Octobris, anno Chriſtiano 1529. Atmindanis nomen, cuius mentio ſequitur, expoſuimus ſupra, capite 130.

ALTERA SOLEIMANIS CONTRA GERMANOS EXpeditio. Caſan Michaloglicum ſuis a Friderico principe Palatino caſus. Palatinorum in rempublicam merita.

225. Intelligunt annales Hiſpani nomine Karulum V Auguſtum, Hiſpaniarum regem: quem Imperatorem Romanorum infitiari ſolebat Soleimanes, quod ſe belli iure ſucceſſorē Conſtantini magni diceret, qui tam occidentis, quam orientis fuiſſet imperator. Caſanis Michaloglis nomen apud Soiterum, qui ex noſtris hoc bellum eleganter deſcripſit, non legitur. Vaiuodæ adpellatio, quæ Caſani tribuitur, capitaneum ſignificat. Cæſus cū ſuis memorabili clade fuit a Friderico principe Palatino Rhenenſi, auxiliorum imperij ſupremo duce, qui poſt Septemuirali dignitate fulgens, honorata grauique ſenecta vitam in terris clauſit ſuam.

ſuam. Sereniſſima ſane Palatinorum principum familia tam ſuperiori, quam hoc contra Soleimanem bello, perutilem immortali cum laude ſua reipublicæ Chriſtianæ nauauit operam: quum obſeſſa Vienna Philippus, e Friderici fratre Ruperto natus, in loco nihil id temporis munito, contra vim potentiſſimi hoſtis defendendo, ſuum pro ſalute patriæ caput deuoueret: Fridericus & Wolfgangus fratres Crembſij, ad decimum a Vienna lapidem, cum copiis in omnem bene gerendæ rei occaſionem intenti ſubſiſterent: ac nunc demum anno tertio redeunte Soleimane, primus Fridericus ad defendendam Auſtriam aduolaret, & paratus ipſe barbaros imparatos & imprudentes inuaderet, cæderet, profligaret. Hoſtis quidem ellogium, de cæſo ab Alamanis Caſane Michalogli, ad huius familiæ laudem pertinet.

CORONE, INSVLA BALV, BADRA, CAPTAE A NOSTRIS.

De corone dictum cap. 177. Inſula Balu, locus eſt ad ipſam Coronen, litori 226.
proximus, quem incolunt Græci, Turcis inhabitantibus. Hinc intelligi poteſt, quod apud Ortelium legimus, Coronen in Meſſenia Peloponeſi, Sophiano dici Coron, Mario Nigro Niſi. Quippe νισὶ Græcis inſulam ſignificat, integreque dici debebat νισίν. Ac toti nomen vrbi a patre Niger dedit. Badra Turcis effertur, Peloponeſi vrbs: Patraſſo vocant Itali: Patræ quondam Græcis, numero multitudinis enuntiabatur.

CHAIRADIN BARBAROSSA. CESAIR.

Notionem vocabuli Chairadin capite 36 dedimus. Heic nulla fit Horuccij 227.
mentio propterea, quod perierit ante, quam pro Turcis aliquid inſignis rei geſſiſſet, priuatis contentus commodis. Maior is natu frater Chairadinis, ſub archipirata Kemale nomen & rem conſequutus e piratica, Selimem Arabem, regni Algerienſis heredem, cui rogatus ſuppetias tulerat, per inſidias in balineo necauit, & vrbem cum regno ſibi per vim adſeruit. Exſtincto deinde Horuccio, cuius interitum Iouius deſcripſit, Chairadines frater, & ipſe pirata nobilis, in poſſeſſione regni ſucceſſit: tamdemque Soleimani factus longe cariſſimus, ea geſſit, quæ deinceps in annalibus exponuntur. Ad hunc per errorem omnia referuntur heic, de capta præſertim Ceſaire, quæ a fratre, dum viueret, geſta fuerant. Ceſair Numidię metropolis, Algerium vulgo dicitur. Priſcis erat Iulia Cæſarea. Nicolaides a Muris Gezeir, Arabibus Elgezair dici putat, nomine ſignificante inſulam, propter Baleatium & aliarum inſularum viciniam, ſane ridicule: quum vtrũque ſit idem, niſi quod alteri additus eſt EL vel AL articulus Arabicus: & vtrumq; corruptum ſit ex Cęſarea, ſicut & Ceſair. Barbariam vocari maritimam Aphricam, initio ſupplementi annalium noſtri monuimus. Aſprorum quadragies centum millia faciunt centum millia talerorum, pretio taleri vnius ad 40 aſpros reuocato, ſicut oſtenſum eſt capite 18.

OFFICIA PORTAE OSMANICAE PRAECIPVA,
cuiuſmodi ſunt hodie.

Prius, quam accedamus ad explicationem officij, quod Chairadines heic 228.
conſequutus traditur, ſupremi videlicet beglerbegi maris: vno tamdem complectamur loco totius aulæ, vel Portæ potius Oſmanicæ officia præcipua, rebuſque Turcicis explicandis & intelligendis neceſſaria.

Primum hæc ſciri oportet eſſe duûm plane generum, aliis intra ſaraium deputatis ipſiuſmet Sultani miniſteriis, ac rurſus aliis extra ſaraium ſua obeuntibus munera.

Intra ſaraium hi Sultano ſeruiunt.

Capi Aga, vel Capi Agaſi. Præfectus aut Capitaneus Portæ.

Oda Baſſi, cubicularius maximus, & pręfectus Itzoglanis ſaraij Adoleſcentes ſunt, qui ab ætatis octauo, ad vigeſimum annum vſque, pro Sultano aluntur & educantur intra ſaraium, varieque pro indole ſua inſtituuntur, præſertim vt legere diſcant, & ſcribere, & iaculari, & equitare: legumque Mahumetanarum ſummam percipiant.

Chaſnadar baſſi. Theſaurarius maximus.

Kilerzi baſſi. Diſpenſator maximus.

Serai Dar Agaſi, vel Serai baſſi. Supremus ſaraij præfectus, abſente Sultano.

Et hi quidem omnes ſpadones vel caſtrati ſunt, ac ſinguli ſub ſe plures alios, itidem caſtratos vel eunuchos, habent.

Secundum hos, tres inprimis adoleſcentes ſunt, ipſius Sultani miniſteriis inſeruientes, quorum hæc nomina:

Silichtar, qui arcum, ſagittas, arma cetera Sultani portat.

Tzohadar, qui veſtium Sultani curam gerit, eiuſque ſcaramangium portat, ad arcendam pluuiam factum. De hoc plenius dictum capite 199.

Kiuptar, cui potus Sultani commendatus eſt, & qui ſemper eques etiam pro Sultano fert aquam ſecum in lagena.

Pertinet huc etiam, id eſt, refertur inter officia ſaraij, Boſtangi baſſi, præfectus hortulanis: cui delectorum e Chriſtianorum liberis Atzamoglanorum ſupra quatuor millia parent.

Sunt autem his omnibus ſui tam vicarij, quam alij officiales adtributi, qui pro antiquo more gradatim ad dignitates ſupremas adſcendunt. Inſeruiunt autem recenſiti hactenus ipſi Sultano intra ſaraium, ac ſiquidem eques e ſaraio prodit, omnes eum comitantur: ſin aliquò ſe mari confert, ipſe Boſtangis baſſa clauum caicæ, ſiue nauigij, quo Sultanus vehitur, tenet ac gubernat.

Ad ſaraium quoque pertinent hi, quorum nomina ſequuntur:

Zeſchnegir baſſi, prægustator maximus, & prægustatoribus ceteris, plus minus centum, præfectus.

Mutpac Emini, præfectus culinæ, vel rei cocinariæ.

Achſi baſſi, coquus maximus.

Extra ſaraium hæc officia numerantur.

Primus omnium locus eſt Muphti, qui ſupremus eſt Alcorani ſiue Mahumetanæ legis interpres: & auctoritatem apud Turcos eam obtinet, quam Papa ſiue Pontifex maximus apud Latinos; apud Græcos, Patriarcha.

Huic proximi ſunt Cadileſcheri vel Cadiaſcheri, ſupremi & ordinarij militarium ciuiliumque cauſarum iudices: vnus per Græciam vel Europam, dictus Rumeli Cadileſcher: alter per Aſiam, Anatoli Cadileſcher: quibus tertium Selimes primus adiunxit, poſt ſubactos Armenios quoſdam, Dulgadirenſes, Ægyptios, Syros, Arabes: ideoque maius eſt huius officiũ, propter multitudinem populorum, & ipſarum regionum amplitudinem. Plura de his diximus ſupra c. 29.

Sequuntur Vezir baſſæ, capita ſcilicet conſilij Sultanini. Quondam non niſi tres aut quatuor Vezires erant, vti paullo poſt exponemus. Sed nũc vel plures, vel pauciores, prout viſum fuerit Sultano, deligũtur. Supremus, qui Vezirazem Turcis adpellatur, ſolus vniuerſum maxima cum poteſtate adminiſtrat imperium, ceteris in diuano (quod explicatum nomen eſt ſub finem 171 capitis) ſic adſidentibus, nihil vt ipſi proloquantur. Ex his etiam deligitur iudicio Sultani, qui Ser Asker, & Ser Dar adpellatur, explicãdis paullo poſt vocabulis. Quum nos Conſtantinopoli ageremus, Vezirum dignitas a Sultano Murate, nouo ceteroqui exemplo, nouem baſſis erat tributa, quorum ſubiicere nomina libet.

1. Oſman baſſa, Vezirazem, & Ser Dar contra Perſas.
2. Meſſich Baſſa.
3. Mechemet baſſa.
4. Ali Capitan baſſa, beglerbegus maris: noſtris Vluz Ali, hoc eſt, Ali apoſtata.
5. Ibrahim baſſa beglerbegus Cairi vel Ægypti.
6. Ferhat baſſa, belli dux cõtra Perſas.
7. Giaffer baſſa.
8. Ali baſſa, ſororis Sultani maritus.
9. Cigalogli baſſa, beglerbegus Reuani.

Poſt vezires, auctoritate maxima ſunt tres Beglerbegi, quorum hic ordo.

Rumeli beglerbeg, hoc eſt Romaniæ ſiue Græciæ.

Anatoli beglerbeg, hoc eſt, Anatoliæ vel Aſiæ.

Denizi beglerbeg, hoc eſt, maris: qui vulgo Turcis nunc recepto vocabulo, Capitan baſſa quoque nominatur.

Hi tres parem in ſedendo locum & honorem obtinent cum ipſis baſſis veziribus, quoties in diuanum publicum veniunt.

Sequitur Niſchanzi vel Niſſanzi baſſa, qui litteras omnes, omniaque mandata, & inſtrumenta, quotquot apud Portam expediuntur, obſignat: veluti ſupremus Portæ Cancellarius.

Tres Dephterdari, quorum primus, noſtro more loquendo, Præſes Cameræ, vel præfectus eſt ærarij maximus: duo reliqui, velut collegæ ipſius, & conſiliarij fiſcales.

Rais Kiutap, cuius in manibus ſunt omnes libri, commentarij, res ad Archiua pertinentes. Ideoque gradum Vicecancellarij tenet, aut primi vel maximi ſecretarij.

Omnes autē, hactenus enumerati, ſuo in diuano publico ſeſſionem habent.

In eodem diuano ſedent etiam XL plus minus laſitſchi, ſiue ſecretarij, vel actuarij: qui ſcripturas abſque mora perficiunt & expediunt. Ac tanta quidem ſedulitate geruntur omnia, vt ipſa negotia propemodum eodem tempore proponantur, conſultatione ſubiiciantur, & exſequutioni mandentur.

Sequuntur Agæ, Turcis Agalari dicti, numero multitudinis, vel Officiales, ſiue Tribuni, qui non habent ſeſſionem in diuano, vel Synhedrio, ſiue conſilij publici loco: nihiloque minus obligati ſunt, vti cottidie compareāt in ſaraio, ſibique deputatis in locis aliis ſedeant. Notionem vocis Aga, lectori cap. 173. dedimus.

Principem vero inter hos Agalarios locum obtinet, Genizarorum Aga ſiue Tribunus, qui Kihaiam ſiue vicarium ſuum, & Capitaneos, & cohortium duces, & alios officiis præfectos habet. Adeoque ſub eius vexillo tam Genizarorum, quam Solacchorum, viginti circiter hominum millia militant.

Proximus huic Emir Halem, qui ſupremus eſt vexillifer, & in expeditionibus vexillum Sultaninum geſtat, & alioqui vexilla beglerbegis, in mortuorum loca ſubſtitutis, itidemque Sangiacbegis, offert. Quippe quum quis horum a baſſis in defuncti locum electus eſt, mox Emir Halem ſymbolum ei dignitatis, vexillum tradit: ſimul tympaniſtas & tibicines ad domum vel tentorium electi ſub veſperam mittit, & illic pulſare tympana, tibias ac fiſtulas inflare iubet. Officium ſiuductuoſum eſt, & primi, ſecundum Genizarorum Agam, nominis ac loci.

Capitzi baſſæ, modo quatuor, modo ſex, pro arbitrio Sultani creantur. Et præfecti ſunt Capitzilariis, id eſt, ianitoribus: habentque ſinguli ſub ſe trecentos, aut quadringentos Capitzilarios, quorum eſt inſeruire ipſius perſonæ Sultani, cumque circumſtare, quoties publice facultatem adeundi ſe præbet, quod audientiam dare dicunt: & belli tempore, quādo Sultanus in caſtris eſt, circum ipſum excubias, inſtar cubiculariorum agunt.

Duo Præfecti ſtabulo, maior & minor. Primus ipſis Buiuc Emir Ahor, vel Achor, vel Achur: alter, Cutzug Emir Achur, adpellatur. Vulgo vterque dicitur Imbrahor baſſi. Apud Græciæ Prætorem noſtrum vox eſt ἀμηραχούρης, ex Emir & Achur itidem facta. Vide a nobis explicata cap. 14, & cap. 200, ad XXIII portam Conſtantinopoleos. Habent hi ſuos etiam Kihaias, id eſt vicarios, & alios præfectos officiis: eorumque parent imperiis hominum ad duo millia.

Tzaus baſſi, capitaneus ſiue præfectus Tzauſiorum, qui numero plus minus ſunt ſeptingenti, & cum nobilibus aulicis comparari poſſunt, quorum ſcilicet opera variis principes in commiſſionibus & mandatis expediundis, & deducendis exterorum principum legatis, vtuntur.

Capitzilariorum Kihaia, maximus vicarius quaſique ſupprefectus omnium Capitzilariorum ſiue ianitorum. Eius officium poſcit, vt vna cum Tzauſiorum baſſa pedes in diuano coram Baſſis adſtet, argenteum manu baculum tenens, quem Græcos dixiſſe σκῆπτρον ſiue ſceptrum, capite 173 notauimus: vt introducat eos, qui audiri poſtulant: vt ſcripturas e diuano, quum vſus exigit, ad Sultanum ferat: eiuſque viciſſim ſententias (reſolutiones vulgo dicunt) Vezirazemi referat.

Mutapheraki baſſi, capitaneus Baronum ac præcipuorum begorum aulæ, qui non tenentur in militiam proficiſci, niſi aliquam in expeditionem Sultanus ipſe prodeat. Ideoque noſtrorum ad Baronum ſimilitudinem, liberi eſſe volunt. Maiori etiam ex parte filij ſunt Baſſarum, procerum, beneque meritorum virorum de Oſmanidis.

Sex Agalari ſiue Tribuni Spachiorum, id eſt, equitatus immediate deputati cuſtodiæ Sultani. Horum hæc nomina ſunt.

1. Spahoglan Aga, vel Agaſi.
2. Silichtar Agaſi.
3. Sag Vleſetzi baſſi.
4. Sol Vleſetzi baſſi.
5. Sag Garib Agaſi.
6. Sol Garib Agaſi.

Horum vero Tribunorum vnuſquiſque duobus aut tribus equitum millibus præeſt.

Sequuntur non pauci, quorum adpellationes ſimpliciter heic ponemus, in commodiorem dilaturi locum tam prolixiorem de his, quam de plurimis prætereanunc ſilentio prætereundis explicationem.

Topzi baſſi, præfectus Artillariæ, ſiue rebus ad tormenta bellica ſpectantibus.

Tzegebetzi baſſi, præfectus armis, vel armaturæ.

Tzader Mecter baſſi, præfectus tentorii:s.

Tzalitzi Mecter baſſi, præfectus tubicinibus, & muſicæ Sultaninæ caſtrenſi.

Autzi baſſi, ſupremus rei venatoriæ præfectus.

Doganzi baſſi, præfectus accipitrariis, ſiue Falconariis.

Tzagerſchi baſſi, præfectus niſis, quos ſparaueros vocamus.

Samſontzi baſſi, præfectus canibus venaticis. Hoc officium inter præcipua numeratur. Et quondam ex iis, qui huic præerant, deligi Genizarorum Agalarij, ſiue Tribuni, ſolebant.

Seguan baſſi, præfectus iumentis ſagmatariis in exercitu, vel in Comitatu Sultani. Iumenta vero ſagmataria, vel ſagmaria, vel ſamaria, (pro quibus ſummaria non recte ſcribi apud Beluacenſem, oſtendimus capite 20) Græci vocare ſolent, quæ noſtri clitellaria. Sunt in his equi, muli, cameli: rariores tamē apud Turcos ad hunc vſum equi, plures muli & cameli. Quapropter a Seguane recenſendi veniunt.

Deuetzi baſſi, præfectus iis, qui camelos agunt.

Catertzi baſſi, præfectus agaſonibus, vel mulos agentibus.

Harpa Emini, præfectus equorum pabulo.

Præter hos, non exigui nominis ad portam ſunt:

Dephter Emini, præfectus libris, quibus Timaria continentur. Et ſupra copioſe dictū, cap. 186, de timariis & timariotis, ſiue timaratis. Et Emini generaliter alioqui ſignificat eum, qui prouentus ſiue reditus aliquos recipit & adminiſtrat.

Kihat Emini, ſuperintendens Cancellariæ, veluti Taxator quiſpiam, noſtro more; qui regalia Cancellariæ, quæ vocant, exigit: eorumque curam neceſſariam gerit. Hoc officium comparari pretio decem, vel etiam quindecim millium ducatorum ſingulos in annos, ſolet: quo potiri qui poteſt, maximas opes colligit.

Terſane Emini, ſuperintendens Arſenalis: id eſt, qui νεωρίων φροντιστής eſt, ſiue [illegible], vt Græci dicunt, ſiue qui naualis curam gerit.

Sunt alia quoque tam officia, quam officiales Oſmanicæ Portæ, minorum tamen illi (quod dici ſolet) gentium: & eo quidem numero, magis vt idoneum locum ſibi poſcunt, vbi plenius explicentur. Interea vero, dum luculentiora paramus, & quidem horum collationum cum Palatij & imperij Græci dignitatibus, hæc beneuoli lectores æqui boniqué faciant.

PRIMVS DENIZI BEGLERBEGVS FACTVS CHAIRADINES.

Sangiacus Gallipolis. Sultani Muratis huius iuſticia. στρατηγὸς, ſiue Prætor Calliopolitanus, & δωδεκανήσου. Cedrini correcta verſio.

Solebat ante illa tempora claſſis Sultaninæ præfectus eſſe maximus & ordinarius is, qui Calliopolis Sangiacus erat. Hoc ex Laonici quoque pluribus locis intelligere licet, vti quum in Muchemete II mentionem facit Ionuzis præfecti (Sangiacum interpretatur) Calliopolis, itemque Zogani præfecti Calliopolis: & poſtea tamen regiæ claſſis imperatorem facit eumdem cum præfecto Calliopolitano. Nunc etiam Sangiacatus eſt Calliopolis, ſed maris ſiue Denizi beglerbego, tamquam maiori, ſubditus: & ibidem huius beglerbegi ſedes eſt ordinaria, quam reſidentiam vulgo vocant. Fuit igitur a Soleimane noua repetta dignitas, vt maris prætor non amplius eſſet ſangiacus, ſed beglerbegus. Huic officio tunc Chairadinem cum titulo veziris præfecit: vti nũc Vlutzalis quoque maris eſt beglerbegus, & Vezir baſſa. Præerat ipſius nomine Calliopoli, quum iſtic vno, plus minus, menſe nos hæreremus, Subaſſa quidã natione Genuenſis, vir humanus: &, quod in apoſtata mirere, nobis in cauſa quadam noſtra perquàm addictus & vtilis. Quippe mortuo ad Calliopolim, vt in ſupplemento annalium narrauimus, Henrico Barone de Lichteſtain, Cadius ſiue Poteſtatus vrbis Calliopolitanæ, relictas ab eo res, veluti bona caduca, & ad ſe, qui cadilicatum a Sultano pecunia, pro more Turcico redemiſſet, deuoluta repetebat a nobis, & animo iam deuorarat. Nos autem ab ipſo ad ſubaſſam adpellantes, fuiſſe Baronem defunctum Cæſaris noſtri legatum, adeoque perſonam publicam, replicabamus: cuius bona nec pro caducis haberi, nec adplicari fiſco, niſi violato iure gentium, poſſent. Quum auarus Cadius a ſententia ne litteris quidem ampliſſimis ſalui commeatus prolatis & inſpectis, dimoueri vellet: Subaſſa, compellatis nobis Italica lingua, præſente Cadio cum adſeſſoribus ſuis, id conſilij dabat, vt Conſtantinopolim ad Oratorem Cæſaris noſtri rem omnem perſcriberemus, & aliquem e noſtris eodem ablegaremus, cui veredarium vltro ſe adiuncturum policebatur. Ita re Conſtantinopoli cognita, & ad diuanum delata, confeſtim Sultani Muratis iuſſu miſſus ad nos fuit Tzauſius quidam Murates, natione Circaſſus, qui non ſolum hac lite nos liberaret Calliopoli, verumetiam extra Dardanellos, a Calliopoli 27 milliaribus Græcis diſſitas arces, vbi naues perquiri ſolent, ne mancipia vetitæue merces exportentur, deduceret. Simul remiſſa Cadij, nobis iniurij, pœna fuit arbitrium Oratoris Cæſarei, Pauli Baronis Eitzingani, collaudataque Subaſſæ prudẽtia, qui pro nobis aduerſus Cadium ſtetiſſet. Miſſum quoque diploma nouũ ſalui commeatus, priori longe ſeuerius: quo interdicebat, ne qua nobis a quoquam ſuorum exhiberetur moleſtia: ſed vt omnibus rebus nos potius omnes vbiuis locorum in imperio ſuo, iuuarẽt. Tzauſius ipſe cum Sultano ſe loquutum, & audiſſe referebat ex ipſius ore, quum diceret, nullo modo ſe permiſſurum, vt vlla re, vel minima, pactæ cum imperatore Chriſtianorum induciæ violarentur. Ideoque quum aliquando nobis Hebræus quidam publicanus, (ſunt enim in Hebræorum manibus omnia per imperium Turcicum telonia, quæ nummis a Sultano redimunt) ipſo præſente, neſcio quid moleſtiæ nauicula, qua vehebamur ad arcem Aſiaticam, perquirenda exhibere vellet, ei tanta vi puſdiganum ſiue clauam ferream in caput impegit: vt quaſi mortuus humi collaberetur, & moribundus a ſuis domum deportaretur. Sed enim ad rem vt redeamus, hoc Sangiaci Calliopolitani officium præturæ maritimæ Turci a Græcis acceperunt, quos iam toties diximus eos multis in rebus æmulatos. Apud Cedrinum aliquoties is, qui στρατηγὸς ſiue prætor Calliopolitanus erat, etiam τῆς δωδεκανήσου præturam geſſiſſe traditur, quo vocabulo non tam duodecim inſularum, quam maris imperium ſignificatur. Etenim hodieque Sangiacatus inſ[...]um, Mitylenę, Chij, Naxi, Negroponti vel Eubœæ, Rhodi, Leucadis ſiue S. M[...]e, cum aliis, ad imperium eius, qui maris eſt beglerbegus, pertinent. Alicubi [...]ylander, ceteroqui doctus vir, & Græcæ perquam peritus, apud Cedrinum inſulas Dodecaneſi vertens, ita duodecim inſularum

ciuitatem vocari adiicit, errore manifeſto. Quis enim audiuit vmquam in Ægæo vel Archipelago, ſicuti nunc vocat, ciuitatem inſularum duodecim? Locus eſt in eius Nicephori vita, qui feminam proteruam, & nimiopere crudelem in Conſtantinum filium, cui oculos eruit, Irenen imperio deiecit. Habitantes in duodecim inſulis, dicere debuit interpres. Et intelligit Cedrinus inſulas extra Dardanellos vel arces Helleſponti, vel extra Seſtum & Abydum, in Ægæo mari ſitas: quarum hæc, ſi requiris, habeto nomina: ſicut a Græcis olim vocari ſolebant, & nunc iiſdem, nautarumque vulgo, & Latinis enuntiantur.

Ex Helleſponto ad dextram, verſus occaſum ſolis nauigantibus, occurrunt:

1. Λῆμνος. ϛὶν λῆμνον. nautis Stalimnes. Lemnus terra ſigillata nobilis.
2. Εὔβοια. Negroponto, Eubœa.
3. Νάξος. Nexia. Nixia. Naxus.
4. Πάρος. Paro. Parus.
5. Μῆλος. Milo. Melus, Thucydidea nobilis hiſtoria.
6. Ζάκυνθος. Zanthe. Zacynthus.
7. Λευκάς. ἁγία μαῦρα. S. Maura.
8. Κεφαλληνία. Cefalonia. Cephallenia.

Ex Helleſponto ad læuam, verſus ortum ſolis nauigantibus, hę ſeſe offerunt:

9. Λέσβος. μιτυλήνη. Metellino. Lesbus.
10. Χίος. Sio. Chius.
11. Σάμος. Samo. Samus.
12. Ῥόδος. Rodi. Rhodus.

Vt autem aliæ minores inter has inſulas duodecim Dodecaneſi non numerabantur, veluti quæ tunc præfectos nullos, vti ſangiacos nullos nunc, habebant: Ita nec ampliſſimæ duæ, Cyprus & Creta, nunc Candia: quod inſtar magnarum illæ prouinciarum ſuos ſingulæ prætores haberent. Nec Cypro capta, Sangiacatum ex ea Selimes ſecundus fecit: ſed beglerbegatum, velut ex inſula regni ius antiquitus habente.

EXPEDITIO SOLEIMANIS PRIMA CONTRA Perſas, ex hiſtoriis Theodori Spandugini.

230. Qui ab annalibus Vluma begus nominatur, apud Spanduginum Zilama legitur, apud Iouium Vlamanus, vtroque vocabulo vitiato. Deprehendet etiam lector, ſi Iouiana cum Turcicis conferre voluerit, a Iouio res Perſico bello geſtas tradi confuſe, mutilate, tenuiter: heic non ordine tantum, verumetiam integrius ac plenius omnia referri. Aliquanto meliora ſunt Spandugine a, quæ cum Turcicis vt conferri poſſint, lectoris gratia ſane interpretando deſcribamus. Erat inquit, id temporis regulus Bitiliſij Sereſes begus, beneficio tamen Sultani Oſmanidæ, cuius imperio parebat. Forte vero quidem, cui nomen erat Vlama, (Zilama corrupte legitur) vir vſu belli maximus, quum res inſignes pro Scacho Sophino geſſiſſet, eaque de cauſa Wanum, (Ziam non recte ſcriptum in edito Spandugino reperitur) ditionem pulcherrimam, ab eo beneficij loco (feudum vulgo vocamus. & vſitatæ ſunt apud Perſas quoque feudorum conceſſiones) impetraſſet: tamdem in eam ſententiam venit, vt deficiendum a Sophino, & Turci partes ſequendas ſtatueret. Erant tunc inter Oſmanidam & Sophinum induciæ. Turcus intellecta hominis voluntate, mox datis ad Sereſem begum litteris, ei mandat, vt Vlamæ ſuorum aliquam manum adiungeret, quorum præſidio munitus aduerſus impedimenta Sophini, ſecurius ad Portam perueniret. Vlama Wano digreſſus, Bitiliſium ſe contulit. Ea loca diſtant a ſe inuicem dierum quatuor itinere. Sereſes aduentantem Vlamam corripi iuſſit, & vinctum Soleimani miſit. Sophinus Vlamæ diſceſſu cognito, Wanum vna cum coniuge ac liberis Vlamæ in poteſtatem redegit. Hoc initium belli fuit, inter Soleimanem & Scachum Tamaſem geſti. Turcus Vlamam vinculis liberat, eique centum millia Sultaninorum reditus annui donat, atque vnde veneat, remittit: Sereſe bego, ceu perduellionis reo, proſcripto. Simul imperat Vlamæ, captum vti Bitiliſium timarij loco ſibi retineret. Hoc

ret. Hoc modo ceptum inter eos belligerari. Serefes begus ſub Sophini ſignis militabat, Vlama ſub Oſmanicis. Pluribus pugnis & velitationibus commiſſis, tamdem Vlama Serefem begum interfecit, & occiſi caput Soleimani miſit. Is deinde quemdam ex ſuis ad Scachum Tamaſem ablegauit, qui ab eo coniugem & liberos Vlamæ repoſceret. Tamaſes mulierem, vno cum filio remiſit. Et acciderunt hæc anno Chriſtiano 1533. Vlama cum vxore ac filio mox intra Soleimanis fines ſe contulit, tantumque perfecit: vt ipſius exhortatione factus animoſior Soleimanes Ibrahimem baſſam cum exercitu Halepum ablegaret. Illic in hibernis Ibrahimes ſubſtitit, & Halepi caſtellum exſtruxit. Eodem ſe contulerunt ad Ibrahimem baſſam cæſi Serefis begi coniux & liberi, laqueum collo geſtantes, & admiſſorum veniam petentes. Is eis benigniter exceptis, ad Soleimanem litteras dedit, quid de ipſis fieri iuberet, interrogans. Reſpondit Soleimanes, adiungendos Serefis begi filio 400 Genizaros, qui eum cum matre Bitiliſium comitarentur, vt auferre ſuos inde theſauros, & quocumque lubitum eſſet, proficiſci poſſent. Si tamen ſtare ſuis a partibus, ac ſecum manere vellent; donare ſe ipſis timarij nomine Halepum. Ex hoc Sultani reſponſo quum ſatis perſpiceret Serefis filius, ſuum ſe patrimonium non recuperaturum: Bitiliſium cum matre profectus, theſauros inde ſuos auexit, & ad Scachum Sophinum ſe contulit. Ibrahimes vero baſſa Carahemidam progreſſus, Vlamam cum XXXCIↃ Turcorum Tauriſium miſit, intra quam vrbem Muſa Sultanus, Scachi Tamaſis adfinis ſe tenebat. Is quum fugæ ſe dediſſet, deſerta, nudataque præſidiis ciuitas, Turcorum ſe fidei permiſit. Confeſtim per litteras Ibrahimi ſignificat Vlama, quam celerrimo gradu ſe Tauriſium conferret. Ibrahimes Carahemida digreſſus, & Tanriſium properans, Soleimanem litteris hortatur, vti verſus fines Perſicos maturaret. Ipſe Tauriſium quum veniſſet, ædificium quoddam antiquum ibi reperit: quod muniturus, commodum iſtic architectos Georgianos inuenit, qui munitionem egregiam ſtruxerunt, cui tormenta bellica 350 Ibrahimes impoſuit. Hoc tempore Turci Tauriſio potiti ſex fuere menſibus, & vicinæ ciuitates eorum imperium acceperunt. Soleimanes etiam, quum primum ad Carahemidam acceſſiſſet, mox illinc abiit, & Tauriſium profectus, ibidem XX diebus hæſit. Inde relicto Tauriſio, Sophinum inſtitit quærere. Sed is perpetuo prœlium detrectans, tamdiu Soleimanem diſtinuit, donec hibernum frigus ingrueret. Eam ob cauſam Soleimanes Bagadatim ſe recipere coactus fuit. Hoc autem frigus vſque adeo vehemens erat, vt neque progredi, neque regredi poſſet exercitus. Scachus etiam Sophinus omnem eis annonam ab omni parte præcluſerat. Vnde factum, vt fame partim, partim frigore dimidius Turcorum exercitus perijret. Abſque nonnullorum quidem Armeniorum fuiſſet opera, regiones illius admodum peritorum, qui maximo pretio Turcis annonam vendebant, actum adhuc peius eum ipſis fuiſſet. Conſpicatus in his conſtitutum difficultatibus Oſmanidam Scachus Tamaſes, e Coraſane cum paucioribus, quam decem ſuorum millibus, mouens; Tauriſium adiit, vbi triginta Turcorum millia tribus ſub ducibus erant ſub Vlama, Siruanogli, & Iadigiare bego; quorum quiſque decem millibus equitum præerat. Hi quum accepiſſent, Sophinum Tauriſij fines ingreſſum eſſe: prodierunt extra vrbem, ſeque dimicaturos in hoſtem profeſſi, Tauriſio deſerto fugam arripuerunt. Sophinus vrbem ingreſſus, munitionem a Turcis fabricatam diruit, aheneiſque tormentis comminutis, monetam ex ære ſignauit. Poſteaquam Soleimanes ad Bagadatim hiemem vniuerſam exegiſſet, abductis inde copiis, Tauriſium verſus abiit: & vrbem ingreſſus, diebus ibi quindecim manſit, ac laqueo ſuſpendi Iadigiarem begum Eminem iuſſit, cuius culpa factum fuerat, quod a Turcis contra Perſas non erat dimicatum. Hoc enim nomine accuſauerat ipſum Vlama cum Siruanogli. Sophinus intellecto, Soleimanem motis Bagadatæ copiis, Tauriſium tendere: in regionem Coraſanis ſe recepit. Tamdem Soleimanes Conſtantinopolim reuerſus eſt, firmo Bagadati præſidio contra Sophinum impoſito, cui Soleimanem baſſam cum beglerbegi titulo præfecit, Albanenſem vel Epirotam natione, adiunctis ei triginta duobus

Turcorum millibus. Tauriſium vero, quia relictum ab eo fuerat abſque præſidio, reuerſus Sophinus nullo negotio recuperauit. Et hactenus hæc Spanduginus, cuius interpretari & exſcribere locum voluimus; vt cum annalium narratione conferri poſſit. Libenter tamen æqui lectores fatebuntur, a Turcis pleraque tradita rectius ac plenius.

BELLI PERSICI CAVSA, OCCASIO, PRAETEXTVS.

231. Solemus exemplo Thucydideo bellorum αἰτίας ſiue cauſas, ab occaſionibus & prætextibus diſtinguere, (προφάσεις & ἀφορμάς ipſe vocat, & προσχήματα πολέμων) quæ quum magnis ſe principibus, ceteroqui bellorum aduerſus finitimos gerendorum auidis, offerunt: numquam eius prætextus deſunt, quos adfectibus ſuis, & cupiditatibus iniuſtis, obtendant. Ita ſuſcipiendi contra Perſas belli vera cauſa Soleimanis erat in animo, deceſſorum ſuorum, Muchemetis II proaui, Baiaſitis aui, Selimiſque patris æmulatio: qui cum Perſarum Scachis acerrimas inimicitias exercuerant, & aliquoties æquo fere Marte cum eis conflixerant. Sibi fortunam magis propitiam Perſis opprimendis, & adiungendis imperio ſuo, pollicebatur. Hoc cum animo ſuo conſtitutum habenti, nec occaſio defuit; Vlamabego, geſtis bello rebus, & adfinitate Scachi, cuius ei ſoror nupſerat, illuſtri viro ad Soleimanem a Scacho deficiente, magnosque ſe duce ſucceſſus ei promittente: nec prætextus longe quærendus erat, quum præ manibus eſſet Perſarum a ceteris Mahumetanis diſſidentium noua ſuperſtitio, ab Erdebile cepta, Techmaſis auo, ab Iſmaile Sophino patre defenſa propagataq; , Techmaſis etiam patrocinio ſubnixa. De hac & annalium in adpendice, ſub initium belli Perſici, prolixe diſſeruimus: & adiunximus alia, capite 188 Pandectis huius. Indidem lector intelligere poteſt, quod heic traditur obiecisse Techmaſi, Perſisque ceteris, Soleimanes: nimirum eos debito quatuor Mahumetis prophetas honore nō proſequi. Quatuor enim hi Mahumetis tum ſocij, tum ſucceſſores, fuerunt. Ebubekir, Omer, Oſman, & Alis: quorū prioribus ordine tribus reiectis, quartum Alim, Mahumetis propinquum & generum, Perſæ probant ac venerantur.

CVRDISTAN. CVRDI. KELDAN. CORDYNA. CVRTI.

232. Reineccius in adpendice ad octauum Aythoni caput, Cordos & Cordinos nimis late Turcicam gentem eſſe prodidit ex Ioanne Leone Aphricano. Et adiecit alia de Corduenis & Carduchis, quæ heic minime repetenda. Nec Curdiſtanum equidem admiſerim eſſe Mediam, quæ verius nunc Siruan adpellatur. Vox Curdiſtan ſignificat regnum Curdorum. Et habitant hodieque Curdi, ſicut his ex annalibus etiam manifeſto paret, in regione Bagadatis, quæ Babylonia priſcis eſt, & in vicinia Carahemidæ, quæ quondam erat Amida Meſopotamiæ, nunc Diarbekir adpellatæ. Quibus in locis quum olim Chaldæorum ſedes fuerint, equidem ſuperius in annalium ſupplemento concluſi, Curdos eſſe Chaldæos: præſertim quum a vicinis Perſis & Turcis ea regio Curdiſtan adpelletur, quam nunc quoque Keldan vocant Arabes, id eſt Chaldæam. Liber ἀκέφαλος hiſtoriæ Græcæ, cuius aliquoties mentionem feci, poſteros Semis, Nohæ filij, regiones has ſortitos refert: Perſiam, Bactrianam, Hyrcaniam, Babyloniam, Cordynam, Syriam, Meſopotamiam, cum aliis, quæ ſequuntur. Quis heic Cordynam, poſitam inter Babyloniam & Syriam Meſopotamiamque, non animaduertit recentiori vocabulo nominatam, pro Chaldæa? Idem ſitus, iidem fines hodie ſunt Curdiſtani, de quo agimus. Adde Cedrini locum e Baſilio Macedone, quum ait, Baſilium e Meſopotamia victoriæ nuntios accepiſſe: cum quibus adlata quoque fuerint ei multa ſpolia, multaque mancipia Curtorum & Saracenorum. Hi Curti plane non alij ſunt, quam hodierni Curdi, & Curdiſtaniæ regionis incolæ.

SER ASKER SVLTANVM. SERDAR.

μέγας δούξ.

233. Hoc officij ſiue dignitatis apud Turcos non ciuilis, ſed militaris eſt nomen: quo ſigni-

quo ſignificatur ſupremus imperator exercitus Sultani, ſiue capitaneus genera-
lis (vti nunc loquimur) ſupra ceteros omnes capitaneos exercitus. Asker Arabice
ſupremum ſignificat, pro quo Turcorum vulgus Lesker ſolet dicere: veluti quum
Cadi Lesker efferr iudicem maximum, qui Arabibus eſt Cadi Asker. Sultanum
gignendi caſus eſt apud Turcos. Perſis Serdar, non Ser Asker vocatur, nomine
Turcis etiã vſu capto. Græci denique μέγαν δομέστικον nominabant hoc apud ſe fungen-
tem officio, quod magnum ducem denotat, ac primariæ vocabulum dignitatis
eſt inter alia magni palatij munera.

KETZIE BASSA. CACEBA CHORASAN.

Annales Ketzien baſſam, familiari Turcis nomine, Chanem illum adpellant 234.
Chitainum; qui, ceu capite tertio diximus, Vlu Chan diſcriminis cauſa vocatur,
id eſt, excelſus aut ſummus Chan ſiue rex Tatarorum. Ketzie baſſa, ſi verbum
verbo reddas, filtrinum caput ſignificat. Ita tum in genere Tatari Chitaini nomi-
nantur, a capitum tegumentis e filtro factis; tum peculiariter ipſorum Chan, vel
princeps maximus: perinde ac Perſas in genere dicimus Keſilbaſſilarios, a rubris
capitum tegumentis, & ipſi peculiariter eorum Scacho nomen Keſilbaſſæ tribui-
mus. Apud Iouium, & alios corruptum nomen Caceba reperitur, pro integro Ke-
zie baſſa. Tegumenta vero capitum hæc Tatarica viridis in vniuerſum coloris
ſunt, quo ſingulari quodam iure ſiue priuilegio ſe vti adſerunt omnes propterea,
quod ortam a propheta gentem vniuerſam glorientur. Quippe non vtuntur apud
Turcos & ceteros Mahumetanos veſtitu viridi, niſi qui genus ſuum ad Mahu-
metem referunt: ac præſertim aliis, extra hos, viride capiti tegumentum adhibe-
re, piaculum ingens fuerit. De Choraſane, ſiue Choroſane, dicto capite tertio
ſub finem. Recte Cedrinus Perſidem interiorem nominauit. Sane ſi Tauriſium
occupantibus Turcis, in Choroſane Techmaſes bellum gerebat: vt minimum ab
eis XX dierum aberat itinere.

SVLTANIA, QVONDAM TIGRANOCERTA. ORIGO
Sultanici nominis apud Perſas, ex Cedrino.

Notauimus e Iouio ſupra, capite 204, videri Sultaniam vrbem olim fuiſſe 235.
Tigranocertam, nobilem Græcis & Romanis in hiſtoriis: aut ſaltem e Tigrano-
certæ ruinis exſtructam fuiſſe Sultaniam. Nomen hoc a Sultanis eſt conſequuta,
quod Perſiæ quondam fuerit regia, Sultanique ſedes ac domicilium. Et a 500 plus
minus annis, poſtquam Turci Perſis ac Saracenis oppreſſis, potiti Perſide fuerũt,
principes regionis adpellari cepiſſe Sultanos: ex his Cedrini verbis liquido con-
ſtat. Turci poſt Muchemetis (inquit) mortem, deiectis imperio perſis ac Sarace-
nis, domini Perſidis facti ſunt: & Tangrolipicem Sultanum adpellarunt, hoc eſt
principem vniuerſum imperium habentem, & regem regum. A Temirlanco de-
nique Sultania fuiſſe diruta vaſtataque perhibetur.

FLVVIVS PERSIDIS DOCVS GEZID.

A nouenario numero nomen hoc fluuius accepit. Quippe Docus, nouem ſi- 236.
gnificat. Nominis ea ratio, quod hac in parte regionis iter facientibus nouies hic
amnis omnino ſit vel tranſeundus, vel tranſiiciendus.

BAGADATINA REGIO IN FORMAM BEGLERBEGA-
tus redigitur. Bagadatinus Chalipha. Soleimanes a Chalipha
voluit inaugurari. Chalipha Cairenſis. Inau-
gurationis cærimonia.

De vrbe Bagdat, ſiue Bagdet, dictum initio Pandectis noſtri, capite 4. Heic 237.
notandum, eodem nomine regionem & vrbem cenſeri: ſicut & Babyloniæ regio-
nis mentionem paulo ante, capite 232 habuimus. Addendum obiter, hodieque
Chaliphen ſiue Cheliphen quemdam Bagadate reliquum eſſe, qui tamẽ dumta-
xat nomine tenus dignitatem priſtinam tuetur. Quondam enim præpotens erat
princeps, vt ex Prætoris quoque noſtri paret hiſtoria, licet recentiori. Nam ſuo

tempore commemorat Tancharos, bellicoſam nationem Tataricam, omiſſis inimicitiis & bellis aduerſus Sultanum Iconienſem, Babylonio arma intuliſſe, quem Caliphan Muſulmanorum gentes adpellare conſueuerint. Notionem vocabuli ſupra, capite tertio, dedimus. Magnæ adhuc eſt auctoritatis apud Muſulmanos, quo Mahumetani ſe nomine ſalutari auent. Iouius etiam fatetur, in Bagdat Chaliphæ ſiue ſacrorum principis ſedem eſſe, qui a cunctis Mahumetanis regibus, inquit, excolitur: & veterem adoptandi prærogatiuam retinet, ex eaque coemtionis cærimonia confirmandi Aſſyriorum regis. Ab hoc Soleimanes, veteris ſuperſtitionis inſtituta ſequutus, inſignia & ornamenta ſuſcepit. Cærimoniam inaugurationis Iouius non expoſuit. Itaque repetemus eam ex commentariis Petri Martyris Mediolanenſis, ita tamen, vt prius lectorem moneamus; non Aſiaticæ dumtaxat Babyloni, ſiue Bagadati, Chalipham olim præfuiſſe, qui dicis adhuc cauſa ſcilicet retinetur: ſed etiam Babyloni Ægyptiacæ, quæ Memphis eſt, & Cairus, vti ſæpe notauimus. Etenim Sultani Ægyptij ſiue Cairenſes, excuſſo Bagadatini Chaliphę iugo, ne confirmationem vel inaugurationem ſaltim ab eo petentes, imperium & auctoritatem ipſius adgnoſcere viderentur: ſuum ſibi Chalipham delegerunt, titulo tenus id nominis ferentem, qui certo venditionis imaginariæ ritu, ſummum Sultanis imperium, accepta non magna pecunia, traderet. Iam igitur ipſius verba Martyris audiamus. Habent, inquit, & Ægyptij ſummum Pontificem, (id eſt, Chalipham) ad quem regnū, ſiquidem viri eſſent, pertineret. Is ius ſuum trium millium auri drachmarum pretio regiam tenenti vendit. E tribunali Soldano, ſtāti pedibus, vitæ neciſque liberam poteſtatem dat. Ipſe deſcendit, ſeipſum ſpoliat, Soldanum imperaturum induit, abit priuatus. Permanet in imperio Mahumetes, Caitbei filius & ſucceſſor. Quæ vltima verba de ſui temporis Sultano protulit, tunc iſto ritu inaugurato. Regiam teneti ius ſuum a Chalipha vendi dicit, Cairenſem Sultanorum regiam intelligens, quam annales in Selime ſaraium vel palatium Sultaninum adpellant.

SVLTAN IACVP. HESTE BEHISTE.

238. Hunc Sultanum Iacupem, Scachum Perſarum, Vſumchaſanis fuiſſe filium, notatum ſuperius 166, & amplius etiam 188, capitibus. Ædificium, cui nomen Heſte Behiſte, ſic a paradiſis octo Perſica lingua dictum fuit, iſtic excultis a Sultano Iacupe, voluptatis cauſa. Notum ex Herodoto, Xenophonte, ceteris, quanti voluptarios hortos regios, & paradiſos Perſæ priſcis etiam ſæculis fecerint.

QVID DVNDAR APVD TVRCOS.

239. Solent exeuntes in hoſticum Turci prædæ faciundæ cauſa, numerum aliquem ſuorum militum, cum vexillo, maxime commodo quodam conſtituere loco: quo nimirum & præda conuehatur, & ſparſi per hoſticum milites ceteri confluant, ſi forte copias aliquas hoſtiles in procinctu eſſe cognouerint. Huic in hunc vium deputato ſuorum numero, Dundaris nomen dari ſolent. Talem igitur a tergo ſelectorum militum manum Soleimanes reliquit, hoſtium motus omnes obſeruaturam: ne quam in ſuos ex improuiſo facerent impreſſionem, vt reipſa contigit. De Corizzis dictum capite 189.

CHAIRADINES TVNISIM AMITTIT. RAIS. TVLIpantum. φακιόλιον, ſymbolum fortitudinis.

240. Mauribegi nomine qui pulſus a Chairadine fuerat, Mule Aſſan intelligitur, quem noſtri Muleaſſem vocant, & cuius hiſtoriam expoſuimus in annalium ſupplemēto, ad annum Chriſtianum 1573. Begus Hiſpanus ē Turcis Karulus V imperator, ita dictus ex cauſa ſuperius explicata capite 225. Raiſſari, ſiue Raiſi, qui ſequuntùr, præfecti ſunt triremium ac nauium. Tulipātum eſt lineum illud tegmen quo capita Turci candidis inuoluere ſpiris ſolent. Græci nunc φακιόλιον adpellant, quod vocabulum extare puto in Onirocriticis Achmetis noſtri. Zygomalas aiebat, ab Agarenis haberi pro ſymbolo fortitudinis, quo admoneantur in bellum ituri, ne de reditu, ſed morte potius viriliter oppetenda cogitent: quando mortuorum cadauera linteis inuolui ſolent.

INDICVM DIENSE BELLVM ADENIS REX a Turcis, violata fide, ſuſpenditur.

Hoc loco prius, quam ad res geſtas anno Chriſtiano 1538 progrediamur, exponamus ſane paucis Indicum de Dio ciuitate (Deu barbaris, Dio Luſitanis nominatur) bellum inter Luſitanos ac Turcos. quando nulla fit eius in annalibus hiſce mentio, nec Iouianæ, vel Surianæ, vel aliorum narrationes integræ ſunt, & Pandectis a nobis habenda ratio. Memorabile quidem in primis eſſe fatebitur lector, ob nefariam Turcorum erga regem Adenis perfidiam & immanitatem, qui tamen Muſulmanus erat, & ipſorum ſuperſtitioni addictus. Auctor expoſitionis Georgius Huſtius Raſſiniēſis ex Illyrico, nunc Sclauonia, rebus ipſis, quum gererentur, interfuit, & conſignatas Magnifico Domino Hieronymo Beck a Leopoldſtorf obtulit, qui nobis legendas exhibuit. Igitur anno 1538 Nugnas Acugnanus, orientalis Indiæ prorex, quem prouinciis illis Ioannes rex Luſitaniæ præfecerat, ciuitatem Dienſem metropolim ac præcipuam munitionem regni Zambri, quod Cambaiam noſtri vocant, in poteſtatem redegit. Rex autem Zambrius & paganus erat, deaſtrorumque cultor, & infeſtiſſimus hoſtis Luſitanorum. Is quum Luſitanis imparem viribus ſe videret, legatos ad Soleimanem baſſam, Cairenſem beglerbegum, miſit; qui hoc prius adito, muneribusque conciliato, Sultanum inde Soleimanem ipſum conuenirent; oblataque pecunia maxima, contra Luſitanos opem eius implorarent; ſimulque policerentur, herum ſuum cum pluribus aliis regibus Indicis, eius ſe ſummiſſurum imperio, modo ſubſidium aduerſus hoſtes Luſitanos impetraſſet. Placuit ea Soleimani legatio, qui per hanc ſe ſperabat occaſionem imperium Oſmanidarum in ipſas longe lateque propagaturum Indias, & auri gemmarumque feraciſſima regna ſui iuris effecturum. Itaque legatis prolixe policetur omnia, claſſemque mox adfuturam auxilio ſpondet. Mittitur non multo poſt Soleimanes baſſa, beglerbegus Ægypti, cum machinis bellicis, & iuſto exercitu, anno eodem 1538, menſe Iunio propemodum exeunte bellum vt hoc conficeret. Quippe Turcis hæc arridebat occaſio, quos non tam in oppreſſos commiſeratio, vel officium erga confœderatos: quam ſpoliorum ac prædę cupiditas, ad bella plerumque pertrahit. Claſſe venris vela dante, primum ad Thoron itum, quod eſt terræ Madianitidis (vt creditur) opidum, in Arabia ſolitudinibus, haud procul a montibus, Orebo & Sina: quo loco tam exponendis, quam auehendis terra, camelorum opera, mercibus, Ægypti, Arabiæ felicis, Indię reſpectu, commodiſſimum eſt emporium. Poſt aliquod inde dies adpulerunt ad vrbem Giden in Arabia Petræa, (Ziden alij vocant) quæ ipſa quoque maritima ciuitas eſt, Turcorum imperio ſubiecta, nec minus nobile, quam Thoron emporium. Tamdem in Arabiam felicem, & ad portum vrbis Adenis peruentum, circa menſem Octobrem. Eſt Aden primaria felicis Arabiæ ciuitas, non ſitu ſolum, ſed etiam opere munita. Quippe nec propugnaculis caret, & ipſe locus per ſe tutiſſimus eſt. Ab ortu ſolis, adiacent ei prærupti & excelſi montes; ab occidente, clauſum maris portum habet: a meridiei latere, validum in alto proximo ſcopulo propugnaculum eminet; in quo noctu Arabes ante, quam a Turcis Aden caperetur, ignes excitabant: qui magno ex interuallo conſpecti, Turcicæ claſſis aduentum indicabant vicinis Arabibus, vti ſcilicet vrbis ad defenſionem concurrerent. Subſtitit ibi claſſis, cunctantibus Turcis, & conſilia variantibus. Rex quibuſdam e numero ſuorum ad eos ablegatis, cur illuc veniſſent armati, ſcire ſe cupere ſignificabat. Tum baſſa, perbenigno regiis dato reſponſo, ac ſuis ad regem viciſſim miſſis internuntiis, cum muneribus, ne quid hoſtile moliri videretur, blandiciis & arte perſuadet, ſub prætextu comparandi pretio commeatus, vt claſſem Sultani Oſmanici cum milite portum interiorem pateretur ingredi. Coherciturum ſe ſuos, vt ab omni maleficio, præſertim erga religionis conſenſu ſibi deuinctos, abſtinerent. Quippe rex Adenis, vniuerſa cum gente ſua, Mahumetis ſacra colebat. Intellectis hiſce poſtulatis, in portum Oſmanici admittuntur. Eodem aſtu vafricieque beglerbegi, ad colloquia rex, & conuiuia pellicitur. Quumque poſt aliquot dies in nauim prætoriam, tribus dumtaxat e ſuis comitatus, veniret

peramanter ſalutatur, excipitur blande, menſæ & epulis adhibetur. Sed poſt conuiuium, neſcio qua occaſione captata, corripitur: ac tum demum ſentire miſer cepit, improborum munera cum fucata blandicie, fraudis eſſe plena, prorſusque reſpuenda circumſpectis. Nec mora, dum rex in prætoria detinetur, milites complures de induſtria, victus comparandi prætextu, ciuitatem ingrediuntur. Solent enim Turci, quod vi non poſſunt, aut abſque multa ſanguinis effuſione, dolis & perfidia conſequi. Mox Soleimani baſſæ per ſecretos indices nuntiant, Arabibus reſiſti, & vrbem defendi poſſe, licet aduenissent illæ quoque copiæ, quas fama iam aduentare ferebat. Tum baſſa maturandum ſtatuit, & Arabum anticipanda conſilia. Portis per abſentiam regis occupatis, miles immittitur: oppreſſiſque Turcorum numero ciuibus, Aden in poteſtatem redigitur. Mox & ipſe rex productus, ad malum prætoriæ nauis in ſublimi, tribus illis cum comitibus, ſuſpenditur; & ad terrorem, fœdo ſpectaculo, ciuibus ſuis oſtentatur. Opidani tam indigne regi ſibique videntes illuſum, velut in re ſubita trepidare: capite deſtituti, hoſtibus impares numero, conſilij denique inopes, nihil omnino moliri. Sic in ſeruitutem redactæ ciuitati præſidium firmum imponitur, prouido ſcilicet baſſæ conſilio: ne, ſi quis aduerſus ei caſus Indico bello accideret, vicinum deeſſet perfugium. Nec enim a tergo Turci relinquere ſolent aliquem vel ſuſpectum, vel aduerſarium, qui quemuis in euentum eſſe ſibi poſſit impedimento. Quippe genus hoc barbarorum longe omnium vaferrimum eſt, & tam præſentibus, quam futuris circumſpiciundis ac penſitandis ſollertiſſimum. Præterea potitus Adene baſſa, ſiquidem reliqua non ſuccederet ex animi ſententia expeditio, feciſſe tamen operæ pretium videri poterat, ac viam aperuiſſe tentandis apud Indos aliquando maioribus. Captam ciuitatem ingreſſus Soleimanes, dato ſigno, proclamari iuſſit: ne ciuium bona, neue merces diriperentur: & quemdam e ſuis, vilioris hominem condicionis, in ipſa vrbis porta terrendis ceteris, capite plecti iuſſit. Aromatum namque magna huc copia deferri ex India ſolet. Præterea ſinus Arabicus ſiue Perſicus heic incipit, & Abyſſinorum Æthiopum, quorum rex Præteianus vulgo nominatur, montes atque limites ibidem conſpiciuntur. Oſmanici, Adene relicta quum annona copioſa naues onerassent: Oceano ſe commiſerunt, ac decem nouemque dies ac noctes itinere maritimo conſumſere. Tandem ad ea, quæ petebant, loca quum perueniſſent: Baſſa Luſitanos adgredi cepit, & vrbem Dion ſiue Deuon, a Luſitanis Zambrio regi ereptam, obſidione cingi iuſſit. Itaque machinis bellicis e nauibus in terrã expoſitis, oppugnata ciuitas quadraginta diebus continuis, tam terra, quam mari: ſed irrito plane conatu. Turris dumtaxat quædam, inſtar caſtelli ſeu propugnaculi facta, quæ vno ac dimidio abertat ab vrbe ſtadio, & cui præſidij cauſa LXXX Luſitani milites impoſiti fuerant, Turcorum in poteſtatem venit: præſidiarijs ipſis ſeſe dedentibus, & mox in naues perductis. Duobus elapſis menſibus, auditum de claſſe Luſitanica, quæ ſuis ſuccurſum veniret. Itaque territus baſſa, machinas bellicas nauibus imponi iuſſit, ac noctu ſoluens, profugit. Quam enim animoſe ſuas in ſpeciem inſtituunt, & ordiuntur expeditiones, Turci tam leui momento territi, rebus, ex animi voto non ſuccedentibus, honoris omni reſpectu poſtpoſito, ceu timidæ diffugiunt damæ. Quumque iam baſſa non procul a Zebetho eſſet opido, interfici captiuos in littore iuſſit. Durauit annum integrum hæc expeditio, fuitque Zebethum etiam, Arabiæ felicis opidum, a Turcis in reditu expugnatum. Tam Adeni, quam Zebetho, beglerbegi cum Dephterdaris, ſinguli ſingulis præfecti fuere, de quibus non multo poſt, in beglerbegatuum catalogo.

BELLVM CONTRA CHIMERIOtas. Ceraunia. Chimara. Auelona. Lutſibaſſa.

142. Chimeriotæ ſunt Arnautlati, vel Albani, vel Epirotæ, trans ſinum ex aduerſo Corcyræ ſiti: qua in regione continua montium ſeries eſt, quam vno vocabulo nautæ iam dicunt Chimeram. Iouius, & alij volunt olim hæc fuiſſe montana

vel

vel ἄκρα Ceraunia, itemque Acroceraunia, pro quibus dicere malim equidem Acra Ceraunia. Leo tamen Auguſtus in nouella de thronis, vt obiter adtigimus antea, ſub Ætoliæ metropoli Naupacto, tam Buthroti, quam Chimaræ collocat epiſcopatus: quæ loca ſibi inuicem vicina, Butintro & Chimera, quum illic hæreremus, a nautis noſtris adpellabantur. Iiſdem Auelona, cuius heic mētio fit, enuntiabatur adiecto articulo Italico Lauelona, vel diſiunctè, La Velona: quum quidem vulgaris linguæ Græcæ periti adderent, eo nomine βελόνη, ſignificari acum. Sed ignorabant homines & antiquitatis & litterarum rudes, adpellationem recentiorem hanc ex veteri Aulone factam. Sita eſt in Albania vel Epiro, ex aduerſo extremæ illius oræ Italiæ, quæ in Apulia promontorium S. Mariæ nunc habet, Iapygiam quondam dictum: vbi ciuitas Hydrus poſita, dumtaxat intermedio maris Hadriatici ſinu, L X milliaribus Græcis ab Aulone diſiungitur, vti capite 152 notauimus. Leonis Auguſti nouella de thronis Auloniam recenſet inter epiſcopatus metropoli Dyrrhachinæ ſubditos, & proximo poſt epiſcopatum Glauinitzæ vel Acrocerauniæ commemorat loco. Ceterum qui annalibus heic adpellatur Lutſi baſſa, corruptum apud hiſtoricos noſtros, Iouium & alios, nōmen habet, Luſtibeus aut Luphtibeus. Spandugini de hoc notabilis eſt locus, quem interpretando lubet inſerere. Sultanus, inquit, Soleimanes Lutſi, perquam humili condicione nato, ſuis ex ſororibus vnam dedit vxorem, eumque primum baſſam creauit, a quo tamen officio nunc deiectus eſt. Quippe quum vxor mariti coucubitus cum maſculis ægerrime ferret, eoque nomine cum ipſo expoſtulans, diceret: fratrem ſuum, Sultanum Soleimanem, illi ſe iunxiſſe matrimonio, ſecum vti cubaret: excandeſcens Lutſi baſſa, mulieri colaphum impegit. Hoc vbi reſcitum a Soleimane, ſororem ei protinus ademit, ac recepto Sultanino ſigillo, dignitate ſupremi Veziris hominem exuit. Eſt enim in more apud Oſmanidas, vt qui auctoritate quatuor inter baſſas eſt maxima, Vezirazem ſiue ſupremus conſiliarius nominetur, & in manu ſua ſigillum Sultaninum habeat. Hæc Spanduginus. quæ ſane ſi vera ſunt, vt eſſe videntur: conueniens fœdis ac diſſolutis moribus homini datum nomen fuit. Quippe Lutſi lingua Turcica ſignificat eum, qui non niſi de venere cogitat: qualem Græcus aliquis dixerit ἐρωτικὸν vel ἐρωτομανῆ.

BESICTASI ΔΙΠΛΟΚΙΟΝΙΟΝ.

Beſictaſi, locus eſt ad Boſporum Thracium in Europa ſitus, qua Conſtantinopoli ſurſum tenditur, aduerſo Boſpori fluxu, verſus os Ponti Euxini. Plus minus quatuor abeſt a Galata milliaribus Græcis, aut vno Germanico. Nomen lingua Turcica lapidem ſiue ſaxum cunarum, ſignificat; a diſtractione, puto, Chriſtianorum mancipiorum, ac matrum præſertim, liberos etiam teneros in cunis habentium. Sepultus heic eſt Chairadines, qui meſſita quoque noua ſuo ſumtu ibidem exſtructa, nobilitare locum & excolere voluit. Διπλοκιόνιον Græcis hodie vocati, priſcis Iaſonium, notatum reperies ſupra, capite 128. Hoc tempore, de quo ſcilicet annales modo loquuntur, aducta fuerunt iſtuc capitum Chriſtianorum, e Corcyra dumtaxat in ſeruitutem abreptorum, cuiuſuis ſexus & ætatis, ad ſexdecim millia: quemadmodum Iouius memoriæ prodidit. De Sultaninis, & eorum pretio, dictum 18. capite. 243.

CARABOGDANIAE FLVVIVS BERVT.

De Carabogdania conſule caput 71. Eius amnis eſt, quem Berut annales hi nominant. Vngari tamen, & Valachi, ſiue Moldaui, partim contractius & durius Prut, partim paullo mollius Brut, enunciant. 244.

NEPTVNI DORIAE, VICTI A CHAIRADINE, FVGA.

Doriam Turci, more Italico, pronunciant: quem Iouius dixit Auriam, magis conſuetudini Latinæ reſpondente vocabulo, velut ipſe quidem exiſtimauit. Is & vſu rerum mari gerendarū, & felicitate ſingulari, tantam adeptus gloriam fuit: vt vulgo Neptunus, ceu maximus quiſpiam maris deus, adpellaretur. Hūc tamen a Chairadine prœlio nauali, & artibus imperatoriis ſuperatum, fugiſſe non inſolenti, ſed modeſta memorant annales oratione. Quo commendabiliores no- 245.

bis eſſe debent, vti non ad gratiam ſuorum, nec ad inſectationem noſtrorum; ſed ad veritatem quæ anima eſt hiſtoriæ, ſcripti. Iouianum quidem epiphonema, quo clauſit hanc narrationem, quam acres habet aculeos? Auria, inquit, tanti vſus, tantæ peritiæ, tantæ exiſtimationis mari dux eo die nullus imperator exſtitit. Atqui cogitare de illo veteri verbo debebat Iouius, quo Demoſthenes etiam fugiēs, excuſaſſe ſe fertur:

Ἀνὴρ ὁ φεύγων καὶ πάλιν μαχήσεται.

Qui ſe fugæ dat, dimicabit denuo.

Nec ineleganter Alexius Angelus imperator, vt apud Græciæ Prętorem noſtrum memoriæ proditum legitur, quum perditis rebus nō modo fruſtra, ſed etiam cum periculo ſe diutius hæſurum Conſtantinopoli animaduerteret, omnibus valere iuſſis, & arrepta ſponte, nolenti tamen animo, fuga: Dauidem quoque dixit beneficio fugæ ſaluti atque incolumitati ſuæ conſuluiſſe. Non minus certe magni & ſapientis eſt imperatoris, ſummam rerum incertæ Martis aleæ non temere committere: quam proſpere cedentibus omnibus, victoria prudenter vti.

PVBLICANORVM CARCER CONSTANTINOPOLI.

246. Vendit omnia per imperium ſuum telonia maximo pretio, vel paucos, vel plures in annos, Sultanus Oſmanidarum: ideoque ſi maiores aliqui pecuniæ ſummas ei vectigalium nomine policeantur, quam reapſe deinceps exhibere poſſint: in carcerem, veluti qui non ſoluendo ſint, & fraudem Sultano facere voluerint, coniiciuntur. Hic carcer publicanorum Conſtantinopoli dicitur. Et ſunt in vniuerſo Oſmanidarum regno publicani fere Iudæi, gens exactionibus & vſuris nimium quantum ſupra mortales ceteros dedita: quum ipſi etiam Turci vel Muſulmani, paullo ſincerioris homines conſcientiæ, nolint audire publicani: non aliter, ac ſi cum infamia coniuncto propter aliorum nequitiam nomine, virum bonum adpellari nefas ſit, etiamſi præter officium nihil ipſe faciat.

ONTVM CAPISI. XYLOPORTA. PORTA lignaria. Carauanſerai.

247. Oſtendimus ſupra, capite 200, quæ porta ſit hæc lignaria, videlicet ad quam nauigia lignis onerata ſolent adpellere: Græciſque dictam ξυλοπόρτην, ab iiſdem lignis, quæ huc aduehuntur, nō quod ipſa lignea ſit, quemadmodum credidit vterque Chalcocondylis interpres. De voce Caranauſerai, dictum capite 14, ſignifiri ſcilicet hac, ædificia carauanis exſtructa. Carauanas vero more Turcico ſe coniungentium eſſe agmina, quum loca minus a latrociniis tuta peragranda ſunt. In hæc ergo carauanſaraia, quæ ampliſſima plerumque ſunt, diuertere cum equis, iumentis ſagmatariis, mulis, & camelis, hæ carauanæ ſolent. Vaſta ſunt ædificia quemadmodum Busbequius deſcripſit: aliquanto longiora, quam latiora, ceteroqui quadratam ad formam accedentia: quorum in medio patet area ponendis ſarcinis & camelis, mulis carriſque collocandis. Hanc aream plerumque circumcirca murus ambit interius, tres plus minus pedes altus; parietibus illis quatuor, quibus totum ædificium clauditur, adiunctus. Ejus muri ſuperficies æqua eſt, patetque in latitudinem pedes quatuor. Heic Turcorum cubilia ſunt, heic cenacula, heic rem expediunt culinariam. Nam ad parietes, quibus totum ædificium continetur, foci frequentes cum fumariis vel infumibulis ſunt inædificati. Hoſpites ipſi nulla re a camelis, mulis, equis alia ſeiuncti ſunt, quam eius muri ſpatio. Quinimmo ad muri pedem ita ligatos habent equos, vt capite ac tota ceruice ſupra murum emineant, dominisq; ſe calfacientibus aut etiam cenantibus adſtent, velut miniſtri: & interdum panem, vel malum, ſiue quid aliud, dem[illegible]eorum capiant. In eodem muro lectos ſibi ſternunt. Tapetem in primis ex[illegible]cant, quem ea de cauſa ephippiis aptatum fere circumferunt. Huic iniiciunt [illegible]o penulam, ditiores Valentinam, quam vocant, quæ mollibus e p[illegible]s contexta candidaque, linteaminum loco mihi quidem ipſorum exemplo fuit. Ceruical præbet equeſtris ſella. Veſte talari, pellibus ſuffulta, qua veſtiuntur interdiu, teguntur noctu. Sic ſomnum capiunt, nullis lacelliti, extra naturalem [illegible]mentorum manden-

tium

tium ſtreplrum, blandimentis. Ipſorum ſaraiorum, pro carauanis exſtructorum, tecta plerumque plumbea ſunt.

AREA VEL FORVM TACHTAL CALA. TAMPEzim. Chalcocondylis locus emendatus & expoſitus. Chalcopratia. Chartopratia. Vicus vitriarius.

Aream, quæ Tachtal Cala nominatur, Laonicus in octauo forum adpella- 248.
uit, & Tactalem vocari addidit. Apud actuarium Malateſtanum Tectalaca ſcribitur. Pro illius Tactale, huius Tectalaca, repone Tachtal cala: quæ voces Turcicæ ſunt, & aream tabernas ligneas habentem ſignificant. Quippe Cala denotat tabernulam vel tentoriolum, & Tachtal aſſeres ſunt: vt intelligantur ex aſſeribus factæ tabernulæ. Hæc area fere vrbis eſt in meditullio, non procul ab Eskiſaraio, vel a ſaraio veteri muliercularum Sultani, de quo capite 139. Eſt eadem in area Sultani Baiaſitis ſecundi meſſita, cuius ſupra fecere mentionem annales, in eius Sultani funeris deſcriptione. Hoc autem loco ludicra cottidie omnis generis exhibentur, quæcumque homini venire in mentem poſſunt. Et adhibentur pueri, equi, aſini, canes, feles, cerui, leones, vrſi, leopardi, vulpes, & nulla non alia, peregrina præſertim, animalia. Sunt iſtic qui chiromanticen profitentur, ſunt præſtigiatores varij, funambuli, luctatores, ſaltatores, alij propemodum innumerabiles. Ideo Laonicus inquit: Hæc ludicra quis cottidie cernat in foro, quod Tactalem vocant. Sequitur ibidem vocabulum Tampezim, quo nonnullos ex his ait adpellari. Neminem hoc declaraſſe arbitror hactenus, quum barbarum ſit, & ignotum, addo etiam corruptum. Quippe non Tampezim Turci dicunt, ſed Ziampas, quę duabus ſyllabis vox enunciatur. Significat autem σχοινοβάτας, vt Græci vocant, qui Latinis funambuli ſunt. Ad vnum huius areæ latus incipiunt illorum tabernæ, qui Perſicas operis excellentis, & Turcicas itidem pictas, Græcas & alias coloris nitidi læuigatasque chartas vendunt. Ideoq; Græcis hæc χαρτοπρατεῖα dicuntur. His a tergo proximus eſt vicus fabrorum, ex ære vaſa quæuis elaborantium, qui hoc annalium loco memoratur. Is vicus in hiſtoriis Græcorum recentioribus Cedrini & aliorum celeberrimus, nominatur χαλκοπρατεῖα, nimirum a diſtractione vaſorum ex ære factorum. Locus inſignis eſt Cedrini de Chalcopratiis in Theodoſio maiore, puto. Vici quoque vitriarij, Chalcopratiis proximi, fit heic mentio: quo tabernæ vitriatiorum, vt olim erant in vrbe Conſtantiniana, veteris ad imitationem Romæ, ſic etiam hodie conſpiciuntur. Diuerſus tamen hic vicus eſt, ab illa vitriariorum porta, de qua dictum ſuperius, capite 200. De porta fori piſcarij, quæ bolucbazar capiſi Turcis eſt, expoſitum eodem capite 200: ſicut & de porta Hebręa, Turcis Schifudlar capiſi. Sitæ vero extra muros vrbis a foro piſcario ædes, in litore maris; intelliguntur illæ, quæ muris vrbanis excluduntur ab vrbe, ſecundum litus Ceratini ſinus exſtructæ, verſus ſeptemtrionem, id eſt, e regione Galatani litoris.

NOVA CAIRADINIS AVSPICIIS RECEPTA.

Noua Turcis eſt, quam Caſtellum nouum noſtri vocant, in Dalmatiæ ſi- 249.
tum finibus. Id auſpiciis Karuli V Auguſti receptum fuerat. Quos eius prouinciæ ſangiacos ad obſidionem hanc euocatos fuiſſe tradunt annales, de prouincia Bozinenſi accipito, deque præfectis huic: quorum princeps id temporis erat Vlumas ille Perſa, de quo dictum capite 231. Tranſlatus enim fuerat a Perſicis ad hos fines, more Turcorum, non nimium transfugis fidentium: ac deinceps quoque fit eius mentio in obſidione Agrienſi, anno Chriſtiano 1552 a Turcis fruſtra tentata. Præerat Bozinenſi prouinciæ ceu beglerbegarus, & ad Caſtelli noui obſidionem ſecū ſangiacos ſuos ſeptem adduxit. Virtutis eximiæ præſidiarij milites, quos hoſtes ipſi commendant, Hiſpani fuerunt, & Germani, numero ad ɪɪɪɪ c ɪɔ.

SOLEIMANES SVB PRAETEXTV DEFENdendi pupilli, a Bano Erdeliano relicti, matrem cum pupillo Vngaria ſpoliat.

De Ioanne Zapolienſi, Bano Erdeliano, dictum capite 223. Hic moriēs pu- 250.

pillum reliquit heredem, tutelæque Soleimanis commendauit, Ioannem Sigiſmundũ, quem ſuſtulerat ex Iſabella Polona, cuius heic mentio fit nomine tamen non expreſſo, velut Turcis ignoto. Habuerat Ioannis ſororem Barbaram, ni fallor, primo matrimonio coniugem Sigiſmundus maior, Poloniæ rex: qua mortua, Bonam duxit, Ioannis Galeacij Ducis Mediolanenſis, ex Iſabella Aragonia Neapolitana, filiam. Bona partu primo Iſabellam hanc edidit, Ioannis Zapolienſis cõiugem, Ioannis Sigiſmundi matrem. Ceterum nulla fit heic in Turcicis mentio Ferdinandi Cæſaris, Vngariæ Bohemiæque regis; qui tamen hoc bellum, Perenio & Rogendorfo ducibus, gerebat. Id equidẽ fieri propterea crediderim, quod Ferdinandum Soleimanes, hoſtem ſuum, pro Vngariæ rege non adgnoſceret. Notanda vero Iſabellæ oratio, quam Turci reginæ nomine non dignantur, quum Budam adfirmat non ſuam eſſe, ſed Sultani Oſmanidæ ciuitatem. Nimis in hoc veram ſe vatẽ experta paullo poſt fuit bellua, quum Soleimanes ipſa cum filio per ſummam perfidiam eiecta, Budæ pariter & Vngariç reliquæ, velut in prouinciam redactæ, beglerbegum præficeret, bonus ille ſcilicet tutor: matre, tam Turcis addicta, cum filio pupillo, in Tranſſiluaniam vel Erdelium relegata. Huiuſmodi nimirum eſſe præmia ſocietatis & amicitiæ barbaræ ſolent, vt de tyranno ſuo moriturus aiebat Aratus: τοιαῦτα τὰ ἐπίχειρα τῆς τυραννικῆς φιλίας.

VALPOVM. STRIGONIVM.

Granus fluuius.

251. Walpou Turcis eſt arx, Vngaris dicta Walpo, Valponium Iouio. Vltra fluuium Drauam ſita eſt. Poſt tertium obſidionis menſem a præſidiariis dedita fuit, præfecto ab iiſdem capto, & hoſti prodito. Strigonium nunc Granum vulgò dicunt, ab amne Grano, qui defluens a Carpathiis montibus, vbi montanæ nunc ciuitates celebres ſunt, ad radices arcis Strigonienſis ſiue Granenſis, Danubio miſcetur: vnde ciuitati quoque Strigonium nomen inditum putatur, velut Iſtrigranium, ab Iſtri & Grani confluentibus. Alba regalis non tam a regum Vngariæ ſepulturis ſic adpellata fuit, quarum meminerũt annales: quam a regum inaugurațione, quæ hoc fieri loco priſcis temporibus ſolebat. Iſtic etiam rex Ferdinandus, cum Anna coniuge, Vladiſlai regis filia, Ludouici ſorore, XIIII die Februarij, anno 1527, adhibita S. Stephani vera corona, fuit inauguratus.

SCHIRVVAN. SIRVAN. SERBAN. ERROR IOVII.

252. Si lector ab aliis de hoc bello memoriæ prodita leget, nuſquã ita deſcriptum inueniet. Vt Techmas Spandugino Tamas, Sanſouino Tolcas etiam: ſic Ercas eidem Spandugino nominatur Algas, mirifice vitiatis adpellationibus. Regio Schiruuam aut Siruan, haud dubie nunc eſt illa, quam priſci dixere Mediam, poſteriores etiam Vaaſpracan, vt apud Cedrinum in Conſtantino Monomacho legimus. Fallitur Iouius, quum ait, Albaniam hodie vocari Serban, vicinam Mediç, propterque Caſpium mare ſitam. Quippe regio Georgianorum eſt Albania, qui numquam vel ipſi regi Perſarum, vel regio fratri paruerũt hactenus: ſed Chriſtiani, & liberi, ſuos principes habent; Perſis dumtaxat confœderati, ſicut expoſitum capite 189. Siruanum vero, ſiue Media, regni Perſici membrum eſt: quod tametſi Muſtaphas baſſa vex imperio ſubiecit Oſmanidarum, anno Chriſtiano 1578, & beglerbegatus in formam redegit: mox tamen Perſis receptum, ab iiſdem hodieque retinetur.

VVAN. VVASTAN. IBANVM CEDRINI.

253. Vrbs hæc cum arce ſic ad Perſici regni limites pertinet, vt etiam maiori finitima ſit Armeniæ. Cedrinus in eodem Monomacho Auguſto vocat ἰβὰν, πλὴν τοῦ βασπρακάν. Id Latine reddens interpres, Ibanum & Baaſpracan ſcripſit. Ego ſimpliciter exprimerem, vt tanto melius intelligerer: Iuuan, aut Iuan vrbs regionis Vaaſpracan. Et quia capite præcedenti Vaaſpracan, ex eiuſdem Cedrini auctoritate, Mediam eſſe docuimus: intelligere iam licet, Wanum ad eandem Mediam referri debere: vel ea ſi non contineatur, ſaltim finitimam videri. Waſtanum ſignificat regionem circa Wanum ſitam, ceu Wani territorium: ſiquidem Iſtan, ſiue Stan, Turcis regnum vel regionem ſignificat.

NOTI-

NOTICIA BEGLERBEGATVVM TOTIVS OSMAnidarum imperij, quos hodie poſſident.

Quia Perſicis in finibus extremus hic a Soleimane Wani beglerbegatus id temporis inſtitutus fuit, libet hoc loco quamdam quaſi Noticiam regni Oſmanici lectoribus exhibere, deſctiptis ordine ꝑuinciis eius ſiue beglerbegatibus, quos in Aſia, Aphrica, & Europa nunc Murates hic tertius, vnici Muchemetis Oſmanidæ pater, poſſidet: vt ita denique Pandecten hiſtoriæ Turcicæ noſtrum claudamus, viſuri deinceps latius ne permiſſu numinis fines ſuos propagaturi ſint, an vaſtiſſimam illam molem imperij, cunctis hactenus formidabilem populis, ſecundum ipſorummet oracula tamdem aliquando Deus Opt. Max. ſuæ declarandæ maieſtatis ac gloriæ cauſa ſit euerſurus, vel in ordinem, ſubque iugum filij ſui ſic redacturus; vt Gogi Magogique ſub cælo nullum amplius nomen exſtet. Id enim poſtremis ſe facturum diebus, per ſuos indubitatæ fidei vates nobis denuntiauit. Ordiamur autem ab oriente Sole. 254

ASIAE BEGLERBEGATVS.

I. Anatoli beglerbeg. Eius ſedes eſt in ciuitate Cutaige Phrygiæ maioris, quam olim Cotyaium Græci nominabant, ſicut expoſitum capite 40. Sangiacos habet ſub ſe duodecim.

II. Caraman beglerbeg. domicilium habet ad Caiſariam Ciliciæ, de qua ſuo dictum loco. Septem ſub hoc ſangiacatus ſunt.

III. Siuas beglerbeg. ad Sebaſtiam, de qua conſule caput quintum Pandectis huius.

IV. Tocatun beglerbeg. Reſidet ad vrbem Amaſiam. Sub eo ſunt quinque ſangiacatus.

V. Dulgadir beglerbeg. de hac prouincia conſule caput 163 Pandectis huius. Quatuor ſub ſe ſangiacatus habet.

VI. Halep beglerbeg. ad Halepum ſiue Berrhœam Syriæ, de qua capite 6.

VII. Scham beglerbeg. ad Damaſcum Syriæ.

VIII. Tarapolos vel Trapolos beglerbeg. ad Tripolim Syriæ.

IX. Maras beglerbeg. ad Maraſſum, propter Euphratem ſitum, inter Halepum & Meſopotamiam.

X. Diarbekir beglerbeg. in Meſopotamia, ad vrbem Amidam, quam Turci nunc Carahemid nominant. Sangiaci patent huic duodecim.

XI. Bagdat beglerbeg. ad Bagdatim ſiue nouam Babylonem, de qua cap. 4.

XII. Balſara beglerbeg. ad ſinum Perſicum, non procul a Bagdat ſiue Babylone.

XIII. Laxa beglerbeg. Antiquitus Carmania. tendit ad limites Ormuz, & Perſis eſt finitima.

XIIII. Gemen, Aden beglerbeg. in Arabia felici, ad litus rubri maris. vide caput 241. Diuerſa loca ſunt, vno tamen beglerbegatu comprehenſa.

XV. Cheberz, Huſtio Zebet beglerbeg, vt eodem capite dictum. Locus ſitus in litore ſinus Arabici, finitimus eſt imperio regis Æthiopum Præteiani.

XVI. Miſſir beglerbeg. Cairo præeſt, & toti Ægypto. Sãgiaci ſub eo ſexdecim.

XVII. Cypri beglerbeg. Nicoſiæ vel Famaguſtæ degit.

XVIII. Scheherezul beglerbeg. in Aſſyria, Perſis finitimus.

XIX. Wan beglerbeg. reſpicit Perſarum fines, verſus Siruanum ſiue Mediam, & Armeniam maiorem, ceu dictum capite præcedenti.

XX. Arzerum vel Erzrum beglerbeg. in Armenia maiori, ad limites Siruani ſiue Mediæ, & Georgianorum. Diſtat a Taraboſane ſiue Trapezunte, ſex dierum itinere.

XXI. Tiphlis beglerbeg. finitimus Georgianis ſiue Curgginis, vt nunc adpellantur. Inſtitutus fuit a Muſtapha baſſa Serdare anno Chriſtiano 1578, menſe Septembri. Locus etiã priſcis notus, apud Cedrinũ reperitur in Conſtantino Monomacho, verbis huiuſmodi: Asã (is erat e Tãgrolipicis fratre nat⁹) a Sultano Tãgroli-

pice miſſus contra Romanos, quum Taurezium, & opidum nominatum Tephlis, præteriiſſet: Vaaſpracaniam ingreſſus eſt, id eſt. Mediam.

XXII. Siruan beglerbeg. Hoc nomine Media nunc adpellatur, a metropoli Siruan, quam eodem anno Muſtaphas idem cepit, & primum iſtic beglerbegum conſtituit Oſmanem baſſam famoſum: ſed a Perſis non multo poſt eiectus fuit. Nihilo tamẽ minus hic beglerbegatus Oſmanidarum inſcriptus eſt libro, qui niſi reſtituatur, numquam ſe pacem facturos cum Perſis profitentur.

XXIII. Temircapi beglerbeg. Locus eſt ad mare Caſpium, porta ferrea dictus, & Capi derbent, porta faucium vel anguſtiarum. Cepit hunc Oſman baſſa eodem anno 1578, & in formam beglerbegatus, necato Schembali Chane, ſocero ſuo redegit.

XXIIII. Cars beglerbeg. Cedrinus Carſe nominat, & in Perſarmenia collocat, quæ nunc Armenia maior eſt. Diſtat Cars ab Arzerum quatuor dierum itinere. Beglerbegatus cepit anno Chriſtiano 1579, auctore Muſtapha baſſa.

XXV. Tſchildir aut Tzildir beglerbeg. ad fines Georgianorum, ab eodem Muſtapha baſſa inſtitutus, anno 1579. Porſius Tſchaldung perperam ſcripſit.

XXVI. Faſſa beglerbeg. in Mengrelia. Munitio ſtructa per Vluzalim Capitan baſſam fuit anno 1579, & ibidem inſtitutus beglerbegatus. Sed paullo poſt diſceſſum eius captam viciſſim Georgiani diruerunt. Ciuitatis Phaſianæ mentionem facit Leonis Auguſti nouella de thronis, & epiſcopum eius refert ſub metropolim Trapezunis. Hæc eadem cum hodierna ſcilicet Phaſſa fuerit.

XXVII. Sochum beglerbeg. in Georgianorum finibus, a Sinane baſſa vezirazeme inſtitutus, anno Chriſtiano 1580.

XXVIII. Batin beglerbeg. ibidem a Sinane tunc inſtitutus.

XXVIIII. Reuan beglerbeg. Hunc locum Ferhates baſſa cepit & muniuit anno Chriſtiano 1582, ereptum Tocmaci Sultano, Perſicarum partium principi. Beglerbegus iſtic primus fuit Cigaloglis baſſa, Genuas.

XXX. Somakie beglerbeg. De Somakia, quę Chalcocondyli Samachia nominatur, dictum ſupra, capite 188. Beglerbegatus auctor fuit Oſman baſſa, anno Chriſtiano 1583.

Poſteriores autem beglerbegatus hi, bello decennali Perſico, quod adhuc geritur, inſtituti; quemadmodum noui ſunt, ita potius nomine tenus ſic adpellandi veniunt, nec cum antiquis comparandi. Nunc ordinem naturæ ſequendo, prouinciis Aſiæ recenſitis meridiem verſus ab oriente progrediamur.

APHRICAE BEGLERBEGATVS.

I. Ceſair beglerbeg. Sedem habet in Algeſair, quæ noſtris eſt Algerium, ſicuti capite 227 notatum.

II. Tuniſi beglerbeg. reſidet ibidem.

III. Tripoli beglerbeg. domicilium ibidem habet.

Sunt autem Aphricæ duo præterea regna, libro Turcorum vel Oſmanidarum (vt ipſi loquuntur inſcripta) quæ tamen necdum inter beglerbegatus referuntur, ſed potius tributariorum ſeu feudorum nomine veniunt; Feſſa nimirum, cum Maroco.

Nunc ad occidentem, & aquilonem, quæ reſtent prouinciæ, videamus.

EVROPAE BEGLERBEGATVS.

I. Rumeli Beglerbeg, quem Græciæ vocant. Sedes eius eſt Sophiæ. Sub eiuſdem vexillo ſangiacatus infra ſcripti continentur.

1. Sophia Seruiæ.
2. Nigeboli ſiue Nicopolis, vide caput 51.
3. Kirckliſſe. vide cap. 193.
4. Vyza, Thraciæ.
5. Kirmen, Macedoniæ.
6. Siliſtra. ibidem.
7. Giuſtandil. ibidem.
8. Bender, verſus Euxinum Keraiosque Tataros.
9. Acherman. vide cap. 159.
10. Vſcopia. vide cap. 169.
11. Priſrem, Theſſaliæ.
12. Salonichi, Theſſaliæ.

13. Trichala,

13. Trichala, ibidem.
14. Miſitra, quondam Sparta, Moreæ.
15. Palæopatra, ibidem.
16. Iagnia, Ioannina Ætoliæ.
17. Deluina } Achaiæ.
18. Elbaſſan } Achaiæ.
19. Auelona. vide cap. 242.
20. Ducaggin. vide caput 206.
21. Iſcodar, in Albania. vide cap. 121.

II. Denizi beglerbeg, qui & Capitan baſſa vulgo, pro maris capitaneo ſiue prætore. Sedes ipſius eſt Gallipoli. Sangiacatus ei ſubiecti ſunt:

1. Gallipolis. vide cap. 23.
2. Galata. cap. 127.
3. Nicomedia. cap. 74.
4. Limnos. cap. 229.
5. Mityline. cap. 138.
6. Chios. cap. 229.
7. Nexia. ibidem.
8. Negroponto. cap. 142.
9. Rhodi. cap. 229.
10. Cauala. cap. 44.
11. Napoli di Romania.
12. Lepanto. cap. 175.
13. S. Maura. cap. 178.
14. Alexandria.

III. Budun beglerbeg. Sedes eius ibidem. Subiecti ſunt ipſius iuriſdictioni ſangiacatus hi fere:

1. Nouigrad.
2. Filek.
3. Zerſchen, ſiue Zetzen.
4. Zolnok.
5. Gran.
6. Segedin.
7. Alba regalis.
8. Sexard.
9. Simontorna.
10. Copan.
11. Muhatz.
12. Ziget, ſiue Saſwar.
13. Petſcheu, vel Quinque eccleſiæ.
14. Sirmium.
15. Semendria.

IIII. Temeſwar beglerbeg. reſidet ibidem. Subiecti ſunt eius adminiſtrationi ſangiacatus hi.

1. Temeſwar.
2. Mudaua.
3. Vilaoswar.
4. Tſchianad.
5. Vutſchitirni.
6. Giula.
7. Vidin.
8. Lipa.

V. Bozna beglerbeg. Sedes ipſius in Bagnialuca. Sangiacatus hi ſubditi ſunt.

1. Bagnialuca.
2. Poſchega.
3. Chiſſa.
4. Herzegouina.
5. Lika.
6. Sazeſchna.
7. Iswornik.
8. Briſrem.
9. Allatſchia chiſſar.

VI. Coffe beglerbeg. Eius ſedes eſt ad vrbem Capham in Taurica Cherſoneſo. Sangiacatus dumtaxat erat initio. beglerbego Græciæ ſubiectus. Præter Capham, & ei vicina loca, ſangiacatus omnes ditione ſua complectitur, ad Tanaim paludemque Mæotidem ſitos. Sed verum ſi fateri volumus, beglerbegi nomen potius titulo, quam poteſtatis amplitudine tuetur.

Hæc meta regni barbari, noſtrique laboris eſto, quam Dei propitij nutu feliciter adtigiſſe gaudemus: & eumdem ſuppliciter oramus, tamdem vt abolere ſanguinariam & impiam tyrannidem velit, ac veteris oraculi veritatem euentu comprobare; quo creditum pluribus a ſæculis, Coranum legemue Mahumetis gladio ceptam, gladio propagatam, gladio denique terminandam: vt obſtupeſcens ad operis diuini magnitudinẽ, & effuſus in hymnos orbis vniuerſus, accinat.

IMMORTALI ET
OPTVMO MAXVMO
DEO SOLI HONOS
OMNIS ET OMNIS
GLORIA SÆCVLIS
INFINITIS.

AD LECTOREM.

ABSOLVTO tamdem operi Turcico viſum eſt adiungere narrationem de obſidione Viennenſi, qua Sultanus Soleimanes anno M.D.XXIX hanc vrbem grauiſſime quidem, ſed irrito conatu, preſſit & oppugnauit. Nam etſi poſt ſolutam obſidionem typis excuſa prodiit, & inſerta denuo fuit tomo ſecundo libri, cuius titulus eſt, Opus hiſtoricum D. Simonis Schardij I. C. anno M.D.LXXIIII Baſileæ impreſſum: tamen quum exemplaria ſeorſum nulla nunc amplius exſtent, nec cuiuſuis ſit, tanta voluimina tomorum quatuor comparare: facturum me putaui rem publice vtilem, priuatim bonis gratam, ſi locum in hiſce Turcicis idoneum, maximeq; proprium, libello darem. Quippe conſeruari ſtudioſe debet memoria maximi erga Germanos vniuerſos beneficij diuini, quo liberatam Viennam e tyranni faucibus eripuit; qui ceteroquin ea capta, late graſſaturus in intima Germaniæ viſcera, præſentiſſimo cum reipublicæ diſcrimine, fuerat. Nec permittendum, vt illuſtria ducum, militumque fortium nomina, qui ſuis vrbem, valde tunc debilem, propugnauere conſiliis, & ipſorum obiectu corporum; temporis iniuria, quod humanis in rebus fieri videmus, aboleantur.

HISTO-

HISTORIA VIENNAE AVSTRIACÆ A TVRCIS OBSESSÆ, CONVERSA DVDVM E LINGVA GERMANICA.

ANNO poſt Chriſtum natum M. D. XXIX. die decima menſis Aprilis, immaniſſimus Turcarum tyrannus Sultanus Saloymanus, maximo cum exercitu, pedeſtribus equeſtribusque copiis, aqua terraque inſtructiſſimis: incredibili omnium rerum, quæ belli vſus exigit apparatu, e Conſtantinopoli mouit, quo Hungaria domita, Auſtriam, cui auidiſſime inhiabat, vna cum finitimis circumquaq; regionibus in poteſtatem redigeret, eaque potitus, auctis proſpero rerum ſucceſſu animis, Viennæ, quæ magna eſt, ac præpotens Auſtriæ ciuitas, aut alicubi per Hungariæ vaſta loca hybernaret, refectis poſtea hominibus, iumentisque, recens, appetente vere, liberis Germaniæ populis, indignum fœdæ ſeruitutis iugum, imponeret, cui rei gerendæ triennium integrum deſtinauerat: proinde aduerſus finitimorum circumquaque hoſtium inſidias quibus viſum eſt locis valida præſidia impoſuit. Authorem Cepiſienſem ferunt comitem Ioannem, quondam Tranſſyluaniæ Vaiuodam, quem rege Ludouico, miſerandum in modum vna cum exercitu trucidato, dira regnandi libido inuaſerat: quocirca malis artibus ambire, callidis conſiliis potentes quoſdam Hungariæ proceres ſollicitare non acquieuit, donec a ſuæ factionis hominibus adiutus, regiam coronam, contra ius, phasque inuolauit. Rei indignitate commotus inclytus Auſtriæ Dux Ferdinandus, ad quem ius regni legitime pertinebat, non magno quidem, ſed bene inſtructo, ornatoque exercitu Hungariam ingreſſus, hoſte profligato, & propriis etiam poſſeſſionibus pro iure belli exuto corona de more regni ſollenniter, legitimeque potitus eſt. Hinc Comes Cepiſienſis re ſpeque bona deſtitutus, deſperatis rebus, inexpiabili ſeſe ſcelere obſtringere non dubitauit. Patriam prodere, vt exitiabilem Chriſti nominis hoſtem, Germaniæ immitteret, auſus eſt. Turca itaque cum exercitu ad Albam Græcam, quæ portæ inſtar Chriſtianis nationibus ſemper habita cum veniſſet, Comes Cepiſienſis, fatale patriæ malum, peſſimis artibus nunquam non deditus, natiuo Germani ſanguinis odio præceps, legatos mittit, qui crudeliſſimo hoſti tutũ per Hungariam iter indicarent, rationem ac viam affligendæ, vaſtandæque Germaniæ præſcriberent: quos tantæ proditionis authores, cum Turcarum Cæſar ſumma cum voluptate audiiſſet, inito vtrinque nephario fœdere, teſtis ingentis ac nouæ lætitiæ vlulatus per Turcarum agmina exortus eſt. Ter humum proni deoſculabantur: omnibus igniariis tormentis, quas bombardas vocant lætitiæ ſignum dabant. Ipſorum numini fuſis precibus, gratias agebant, quod ea hora Hungariæ regnum, ac populi cum Turcis fœdus amicitiamque coierint: deinde Turcarum Cæſar exercitum recta ad Budam duxit, cui in itinere Cepiſienſis Comes, haud ita magna cum militum manu ſe coniunxit, ſe, regnumque patriæ proditor conſceleratus, in hoſtis fidem ac manus commendauit, recepitque vniuerſam Hungarorum nationem auxiliaria arma, aduerſus Teutonum populos, vltro laturam. Quæ Turcarum tyrannus in eam partem accepit, vt quoniam ſatis ſciuerat, illius technis Ludouicum regem trucidatum, nepharias in regno actiones non ſemel agitatas, à proditoris quaſi aſpectu refugeret, abhorrereique: neque ita magno plauſu acceptum, Budam vſque a tergo exercitum ſequi compulerit, a ſuis diſiunctum. Et quo facilius Hungariç regno, cui inhiabat, potiretur: edicto publico promulgauit. Quicunque Ioanni Cepiſienſi Comiti, quem regem appellabat, cuius in regnum vindicandi gratia, ſeſe veniſſe prædicabat, ſe non dederet, obtemperaretque, cum ſeſe ferro, flammaque aboliturum. Qui vero dicto audirent, re-

gique patere in animum inducerent, iis priſtina iura, immunitates, libertatemq́; pollicebatur. Quibus minis coactæ ciuitates, Quinqueccleſienſis, Alba regalis Peſtenſis, aliæque præterea multæ ſeſe, nihil reluctatæ, hoſti dedidere.

Sola Buda, præſidio duorum vexillorum, quæ Chriſtophorus Peſſeter, & Ioannes Fraubinger, Capitanei ducebant, freta, hoſtis minas contemnere auſa: circumfuſa Turcarum agmina, aliquot dies fortiter repugnando, remorata eſt tamdiu, quoad iugi hoſtium oppugnatione debilitati, fracti, ſpeque contra tantos impetus tuendæ vrbis, deſtituti milites Germani, ad arcem refugere, vltro vrbe hoſti relicta. Arx porro ad voluptatem magis, quam vim inſtructa erat, neque natura, neque hominum opera ſatis munita, proinde factum, vt de ea ſeruanda diffidentes, de ſalute quæ in vltimum diſcrimen vocata videbatur, cogitarent. Ideo conditiones quas, ſi arcem vltro dederent, Turcarum tyrannus tulerat, accepere, arcem in hoſtium poteſtatem dedere. Erat autem in conditionibus, Turcarum Cæſarem, ſi arcem traderent, omnium ſaluti, vitæque parcere decreuiſſe, comites inſuper daturum, qui ſaluos eos ad ſuos perducerent. Firmatis itaque, ſignatisque propria Turcarum Cæſaris manu litteris, fidentes milites, relicta arce prodiere, acceptisque conductoribus, abitum parabant, ſed infelices qui perfidi hoſtis datam fidem, tutam exiſtimarint. Vix portas vrbis egreſſi, a Ianizaris, (ſic illi Prætorianos milites vocant, rei militaris expertiſſimos, in quibus ſpes omnes rerum gerendarum ſitas habent) excepti, circumuentique, armis primum, bonisque exuti, nudique dimiſſi, deinde haud ita longe a Buda crudelem in modum trucidati: ægre ex omnibus ſexaginta dilapſi, ſeruatique, perfidiæ plus quam Punicæ teſtes euaſere. Occupata Buda, Turcarum Cæſar recta exercitum ad Viennam adducere properauit. Budæ Cepiſienſem Comitem, & Ludouicum Gritti Veneti ducis filium nothum, cum quinque millibus peditum, tribus equitum, reliquit. Quæ ad Danubium ſitæ arces, caſtella, oppida, vrbes, vltro hoſti paruerunt; in quibus Plintenburgium, Strigonium, Comaronum, Altenburgium, ita munitæ arces exiſtunt; vt ſi ea, quæ debuerat, in earum præfectis fides, probitasque fuiſſet, & præcipue, ſi Strigonienſis Archiepiſcopus, fœderum ſacramentorumque oblitus, ſui ſaltem officij, nominisque memor eſſe voluiſſet, arcem ſitu, atteque munitiſſimam, & ad inhibendum, crudeliſſimi tyranni impetum appoſitiſſimam, non vltro apertam, præſul Chriſtianus, exitiali Chriſti nominis hoſti obtuliſſet, adque illius partes deſciuiſſet. dietum aliquot moram ſane Turcarum Cæſari obieciſſet, quoad regia maieſtas vndique contracto, quam poterat validiſſimo exercitu, aduerſus hoſtium immanes copias ſeſe armaſſet, firmaſſetque: tantam cladem reſpub. Chriſtiana non accepiſſet, Auſtria, ferro, ignique vaſta non iaceret, tot hominum millia per ſummam crudelitatem interfecta, non deſiderarentur; irreparabilia damna declinaſſemus.

Hic nihil ceſſans Turcarum Cæſar, mira celeritate Viennam verſus contendit, eamque viceſima ſecunda die Septembris, nona hora, ante meridiem, aliquot millibus equitum, abſque vlla intermiſſione, quoad reliqua immenſi exercitus moles cõflueret, obeq[illegible]tari tentarique fecit. In vrbe ſæpe ad arma ſignum datum, quo ſecuri militum animi, ad obeunda, ſuſtinendaq́; futura prœlia, actiores vigilantioresque deinceps concurrerent. Quę cum inſperata omnium animis accidiſſent, militiæ præfecti, & a conſiliis, de vrbe tenenda conſilium inierũt: cumq́; vndiquaq́; ſuburbiis cincta eſſet, quæ hoſtium inſidiis opportuna vrbi defendendæ obſtare videbantur; decreuere incendenda, diruendaque. quod cum non ſegniter milites effeciſſent, atq́; adeo perpetuo quatriduo, effractis foribus ædium, direp[illegible]is, hoſt[illegible]lem in morẽ, infœlicium ciuium bonis, vino, quo ea vrbs abundat, partim excepto. partim in terram effuſo, pulſatis dominis, ſi qui ſua ſeruare ſtudebant, octingentas domus ſubruerunt. Deinde militiæ præfecti, a c[illegible]is, tribuni, mi[illegible]ites, vnanimi conſenſu, ſacramento fœdus pepigere, ſeſe vrbem pro virili tueri velle, ſeruareq́; tormenta, quę amiſſa, magno hoſti adiumento forent, ad reliquias Germanicæ nationis ſuperandas. Et omnino pro Chriſti fide religioneque, ſi quis caſus vocaret, vna ſtrenue pugnando aut vincere, aut fortiter occumbere.

Hinc

Hinc ad hoſtem ab vrbe depellendum, verſa conſilia; munita varijs operis mœnia: ſua, quam tueretur, cuique Duci deſignata vrbis regio eſt. Illuſtriſſimus Princeps, Comes Palatinus Rheni Philippus, Bauariæ dux, &c. qui vltro præſentibus periculis caput ſuum obiicere non dubitauit, centum equitum turma tempeſtiue Viennam ingreſſus, quod eius patruus Fridericus, comitiis Spirenſibus, aduerſus Turcas omnium principum conſenſu, ſupremus capitaneus ac Dux electus, ſubito hoſtium aduentu excluſus, Crembſij reſediſſet, in eius locum nepos ſuffectus, cum reliquis ſacri Imperij ducibus, qui XIIII vexillis peditum præfuerunt, eam vrbis partem, quæ a porta eſt, quæ Hungariam verſus patet, & Stubarum nomen ſortita eſt, ad turrim vſque Rubeam, quam vocāt, defendendam ſuſcepit. Eck a Reiſchach, cuius ductu tria millia peditum paruerunt, portam Carinthiam, quæ ad hoſtium vim minus munita, fidelius præſidium exigebat, ad Auguſtini ædem ſuorum robore vallauit. A quo Abellus ab Holeneck, qui Stiriæ auxilia ductabat, duo vexilla peditum, regionem Vrbis, quæ ad arcem vſque ſita eſt, cū ſuis inſedit. Arcem Leonhardus a Vels, cui imperatori Veterani per Hungariam varijs caſibus exerciti, obtemperarunt: hortorū arcis Maximilianus Leiſſer partem tuebatur. Arcis item portam, ad vſque Scotorum portam, & Iudæorum turrim, occupauit.

His in ſubſidium, ſi qui caſus vocaret, quatuor Vrbis areis, quingenti equites Auſtriaci ſubornati: vtrinque præterea ad Scotorum portam Ioannes a Greiſneck, & Ioannes Hauſer duarum vrbis regionum, ciues ſubſtituerunt: reliqui ciues præfecto ciuium, & iudici parere iuſſi, quibus reſtinguendi incendij, ſi quod exortum eſſet, partes datæ. Reiprechto ab Eberſtorff, qui duobus vexillis præfuit Auſtriacis, regio vrbis, quę a Iudæorum turri tenet, & *im Ellendt* germanice appellatur, concredita. Inde Hiſpani milites ad Carinthiorum portam, vbi maius periculum vrbi imminebat, virtutis ergo, & ob tormentorum, quos arcobuſos appellant, copiam accerſiti ſunt. Reliquam vrbis partem, qua Danubius præterlabitur, ad turrim vſque Rubeam, & Imperij auxilia, Erneſtus a Brandenſtein, quem duo millia Bohemorum ſecuta ſunt, vna cum Wilhelmo a Wartenburg, & Comite Ioanne ab Hardeck, qui ducentos equites ducebat, inſederunt. Duces, militiæ præfecti, & a conſiliis, nobiliſſimi atque optimi quique, quod magnus metus animos omnium inuaſerat, vtrinque ad Carinthiorum turrim pulueribus ſubmotis, mœnia ſubrutum, diuulſumque iri, vbi ſummum periculum erat, ibi ſummopere excubandum rati: inter quos Ioannes Cacianer fuit, Stiriæ & Carinthiæ auxilia: Caſpar item Ritſchan, & Sigiſmundus Leyſſer cum duobus vexillis militum, a Carinthiorum porta ad diui Auguſtini ædem in omnem euentum inſtructi paratique conſiſtebant. Cum porro deſcripta munia, quiſque obiſſent, delegataſque vrbis regiones occupaſſent, tormenta ænea producta, perque vrbem, mœnia ac turres diſtributa, præcipue autem ſuper Carinthiorum turri collocata inſtructaque ſunt, quorum aliqua crebro iaculandi impetu puluerum vi rupta diſſilierunt, neque vllus ſane locus ad vniuerſum Turcarum exercitum circumquaque impetendum vexandumque opportunior fuit. Indeque adeo maxima damna Turcis illata plærique ex captiuis affirmarunt. Portæ vrbis omnes clauſæ, communitæque fuere, vna Salis porta, qua ad Danubium itur, aperta, vnde eruptio, ſi qui caſus tuliſſet, fieri poſſet. Nauigia bellica celoceſque optimi regis Ferdinandi prouidentia, maximis impenſis a fabris Italis, aduerſus Turcarum Naſſadiſtas inſtructa armataque, in naualibus exuſta, conciſa, ac ſubmerſa ſunt. nautæ enim Itali, qui in ſpe erant, fruſtra expectabantur. Ad murum proxima ædificia, quæ gerendis rebus obſtare videbantur, ſolo æquata. Ligneæ tegulæ, ne exceptæ malleolis, ac ſulphuratis iaculis, incendium alerent, circumquaque deturbatæ. Iacti præterea aggeres ab ea vrbis parte, qua hoſtis pręcipue timebatur, vt ſi etiam mœnia ſubruta forent, vnde ſe defenderent, haberent.

Interea dum hæc fierent, qui Turcæ exercitum præcurrerunt, pernicibus equis freti, noſtros aſſiduis incurſibus exercebant, quibus cum ter triduo acriter noſtrates equites congreſſi, quoſdam captiuos trahere, cæſorumque capita in vr-

bem referre: nulla ab armis quies, nulla intermiſſio fuit, donec immanibus hoſtium copiis, campi circumquaque completi ſunt. Vigeſima tertia die Septembris, equitatus noſtri circiter quingenti, per Stubarum portam, quæ nōdum clauſa erat, progreſſi: cum hoſte ad diui Marci ædem concurrerunt, & cum hoſtium ingruentium impetum non ferrent, auerſi ſeſe ad mœnia proripuerunt. Eo prœlio tres e noſtris cæſi, ſeptem capti fuere, in quibus Comitis Ioannis ab Hardeck vexillifer Chriſtophorus Zetliz fuit, qui ab equo deturbatus, vexillum alij, qui ad vrbem referret, commiſiſſe fertur. Turcæ, tribus, qui ex noſtris cæſi, capita abſcidere, tribus item ex iis, qui quatuordecim, ad Diui Marci ædem, mille paſſus pro Stubarum porta in ptochodochio leproſi ægrotabant, interfectique ſunt, capita ademerunt, quæ pilis totidem præfixa, captiuos equites ad Turcarum Cæſarem ferre coegerunt: qui cum ad Cæſarem Turcarum perducti conſtitiſſent, eos interrogauit, an non eſſent principes, ac gerendarum rerum, militiæque præfecti, vrbem dediturí: cui reſponderunt captiui, obſirmatum eſſe apud omnium animos, obſidionem tam diu tolerare velle, quoad vitam, ſpiritumque ducere queant: quo ſermone Turca perculſus, deinde quanta hominum vis intra mœnia eſſet, item interrogauit. Reſponderunt, Doryphoros x x millia eſſe, equites duo millia. Tum vbi Rex eorum eſſet, quæſiuit. Lincij eum agere reſponderunt, idque oppidum ad ripam Danubij x x I I I I milliaria longe a Vienna ſitum eſſe. Ad hæc Cæſar, Quæram illum etiam ſi in medio ſit Imperio, ac reliquos Germaniæ populos inuiſam. Percontatus præterea eſt, ſuburbia quamobrem exuſſerint. Fieri enim non poſſe, vt vrbē ſeruent. ſe nihil dubitare, quin potiturus ſit. Ad quæ illi, ſe neſcire reſponderūt. Interim noſtri, duobus e captiuis Turcis, velatis oculis, per ciuitatem ductis, liberam ad ſuos redenndi poteſtatem fecerunt. Quo facto vexilliferum, cuius ante mentionem fecimus, egregie aurata ſericiaque veſte adornatum, cum tribus e captiuis, quibus trinos ducatos dono dedit, ſaluos x I I I I die Octobris ad vrbem remiſit, in mandatisque dedit, quo dicerent militiæ præfectis ſe, ſi vltro ciuitatem dederent, cum eis pro mœnibus paciſci velle, oblatis bonis conditionibus: neminem ex ſuis intra ciuitatem intromiſſurum: nullius rem, ſalutemue offenſurum, eorum qui in vrbe eſſent: quod ſi facere recuſarent, negauit ſe inde diſceſſurum, quoad vi armisque expugnatam occupet, ex omni ætate minores, maioresque natu trucidet, vrbem igni in cineres redactam, ſolo æquet. Subiunxit præterea, vt dicerent, quando vnus Deus ſit, qui cœleſtia moderetur, æquum eſſe, vnum caput, vnum principem orbi terrarum imperare. Eum ſeſe eſſe velle, vitamque acerbam habiturum, quoad illos, vniuerſamque Chriſtianorum nationem armis ſubegerit, ſuæque ditioni parere coegerit. Ad quæ cum nihil prorſus reſponderetur, inſtructis ordinibus exercitus robur Viennæ admouit. Oppidum Pruck & arcem Trautmanſdorff, quod reſiſtere tantis viribus deſperabant, iuſtis rationibus nihil reluctantes, in deditionem accepit, nemini quicquam damni fecit, inque diſceſſu etiam ab omnium bonis temperauit. Q[illegible]ibus locis occupatis, ex infinita multitudine prædonum exercitum, circite[illegible]igintamillia, Michaloglio Baſſa duce, (Hi nullis ſtipendiis militant, ab reliq[illegible] e[illegible]erci[illegible] pernicibus equis effuſi, oppida, pagosque incendunt, & prædam [illegible]) [illegible] l[illegible]eque amandauit. Quocirca S[illegible]iam penetrantes, & ex altera D[illegible]nubij [illegible] ad Laureacum vſque, peruetuſtum ſuperioris Auſtriæ, ſupra Onaſum flumen [illegible]ppidum, peruadentes; inaudita efferatæ immanitatis exempla edidere, dies, noctesque, iugibus incendiis continuarunt: prædam ex hominibus, iumentis, pecudibus, reque familiari egerunt, nullum crudelitatis genus interim omi[illegible]te[illegible]tes, cæſis crudelem in modum, quos captiuos ducere poſſe deſperabant: in mulieres, ac teneram ætatem omni libidine [illegible]perantiſſime abuſi: prægnantibus exciſo vtero fœtus eripientes, parti[illegible] alliſerunt, partim haſtis præfixos ſanguine torantibus deferebant: ex p[illegible] quæ ferre non poterant perdiderunt.

Obſeſſa autem Vienna eſt x x v I die Septembris, aqua [illegible]aque circumcirca, immanibus Turcarum agminibus, vt ex edita Diui Stephani, elegantis, vetuſti

acrari

ac rari operis pyramide, vnde longiſſime proſpectus pater, humani oculi acies, exercitus magnitudinem ſuperare, comprehendere, metiriue nequiuerit. Ad decem millia paſſuum denſa tentoria, circiter vigintiquinque millia numero (ſic enim fere comperrum eſt) poſita tenebant. Ipſe Turcarum Cæſar, ad Diui Marci, quæ ædes in via, qua itur in Hungariam, ſita eſt, caſtrametatus vſque ad Schuechat, & arcem Trautmansdorff; Imbraim Baſſa ſupremus Turcarum Cæſaris a ſecretis, & capitaneus, ac rerum pene omnium gubernator, a Danubio ad vſque Viennæ montana, caſtra habuir. In medio Turcarum Cæſaris exercitu, quemadmodum veriſſimis authoribus didicimus, tercentum ænea tormenta, quas bombardas vocant, collocata: vallo, foſſaque circum caſtra munita, & ad prœlium parata, inſtructaque omnia. Cæſaris caſtra, magnifice intus, de gentis more, auleis, aureis puluinaribus adornata, foris auratis faſtigiis collucebant, quæ quingenti circumſtipabant ſatellites, arcubus armati: ante tormenta mediocri relicto ſpacio, robur exercitus, quos Ianizaros vocant, conſiſtebat. Hi feruntur magna apud Turcarum Tyrannum authoritate eſſe, in quibus ſpes omnis victoriæ pendeat, quique eligendi Imperatoris poteſtatem habeant. Numero duodecim millia fuere. Deinde Baſſæ, duces, & capitanei, ex Natolia, id eſt, minore Aſia, Boſſena, aliisque Turcæ ſubiectis prouinciis, poſt mœnia ad Cecium montem vſque obſidebant. Naſſadiſtæ, qui celocibus, actuariisue nauibus freti, aduerſo flumine, Danubium tenerent, ripam fluminis ad Nuſdorff vſque quinque millia paſſuum a Vienna occupabant. Vbi porro Turca animaduertit, eam vrbis partem, qua Carinthiorum proſtat turris, vt infirmiorem, noſtrum præſidium fortiter inſediſſe, indeque tormentis ſuos milites præcipue impeti, vexarique: eo vim omnem contulit exercitus ſui, turrim expugnare conatus: in ſuburbiis, quæ exuſta a noſtris militibus; ſolo, ob ſubitum hoſtium aduentum, nondum prorſus æquata erant, magnam vim tormentariorum exercitatiſſimorum collocauit, qui perfoſſis muris, poſt quos latebant, tuti, noſtros e mœnibus eminentes, certiſſimis ictibus impetiuerunt, multosque adeo inſidiarum rudes confecerunt; quoad damno icti cauerunt, ne quis appareret. Grandiora tormenta poſt ſuburbia conſtituit, quibus aduerſam Carinthiorum turrim vehementiſſime impugnauit. tanta interim, ad grandinis ſpeciem, ſagittarum vis effuſa eſt, vt proxima muro tecta, denſa iaculorum ſegete complera horrerent. Viceſima deinde ſeptima die Septembris Naſſadiſtæ quingentis celocibus Danubij pontem inuaſere, occupatum exuſſere: (etſi non vanum eſt, noſtros quoque priores, partem pontis ſubruiſſe) ibique in ripa caſtrametati, iter aduehendi commeatus, intercluſerunt. quod vbi a noſtris animaduerſum, equitatus cum tribus millibus peditum vrbem egreſſus, prœlio hoſtem laceſſiuit. ſed cum noſtri tormentorum grandiorum parum ſecum produxiſſent, hoſti in fugam verſo haud ita magnum damnum intulere. Eadem die Fridericus Rheni Palatinus, cum Wolfgango item Palatino, ad Crembſium appulit; qui ſi maturius veniſſet, magnum noſtris conſilio & armis ſubſidium adiunxiſſet. Cum autem certis authoribus pontem exuſtum deſtructumque cognouiſſet, cum pleriſque aliis Crembſij inuitus reſedit. Intercluſis itaque aqua terraque itineribus, vt nihil neque inferri, neque efferri potuerit, circumquaque omnibus hoſtium copiis refertis viis, reliquum fuit, vt in vltimum diſcrimen vocati, noſtris corporibus, qui pro hoſtium ingentibus copiis ſane parua manus fuimus, hoſtilem impetum in omnem caſum ſuſtineremus. Quantus autem ſtrenuiſſimi cuiuſque animum timor, quanta denique vitæ ac ſanguinis vilitas inuaſerit, qui vtrinque res ex æquo æſtimauerit, facile conſiderabit; præſertim ſi expenderit, Viennam neque natura loci, neque arte hominum ſatis munitam, muro tantum aggeri impoſito, veteri ac vix ſex pedes denſo, vallatam; ad quem ſicco pede aditus militi pateat. Accedit, quod vrbs bene magna, vndique imminenti hoſti præſidia varia opponere neceſſe habebat. Erant autem qui in vrbe tuenda occupabantur milites, non plures XVI millia. Accedebant ciues, quorum multi non comparebant. Nam cum inutilem militiæ ſexum, vxores,

paruos liberos, matres, propinquos, ſenio ac morbo confectos, pie proſequerentur, iis ereptis ad communes fortunas defendendas redituri; hoſtis inuſitata celeritas illorum conſilio obſtitit. Turcarum vero, cum exploratores noſtri, tum illorum captiui, pro vero retulere, ter centum millia fuiſſe; qui ſi, vt ſolent, vno impetu vndiquaque ad mœnia ſucceſſiſſent, tam pauci ne ſuſtinerent oppugnationem, magnus metus inuaſerat. Qua re nihil deterriti, generoſi animi Principes, Philippus Comes Palatinus, & qui vices Regis agens, ſummus Imperator deſignatus erat, Comes Nicolaus a Salm, natu grandior; Wilhelmus a Rogendorff, ac ceteri militiæ præfecti, & a conſiliis tam paucorum militum virtuti non diffiſi, intra vrbem ita affectam ſtrenue perſeuerandum decreuere.

XXIX autem die Septembris, qui Diuo Michaeli feſtus fuit, duo millia quingenti milites per Carinthiorum portam, eruptione facta, Turcarum circiter ducentos, Duces item duos interfecere, cum e noſtris non plures tribus deſiderarentur: quod ſi dimidia hora ante vrbem exiuiſſent noſtri, Imbrahim Ducem, quem baſſam vocant, vrbis ſitum ſpeculantem, comprehendiſſent; qui omnium Turcarum Imperatoris actionum, conſiliorumque gnarus, non pœnitenda præda veniſſet. Hiſpani interim, aliique milites, aliquoties pauci numero, plus minus quinquaginta vrbe egreſſi, per vineas pleroſque hoſtium ex inſidiis imprudentes oppreſſerunt, ac ſpolia tulerunt: non raro ipſi tamē temeritatis ſuæ pœnas dedere.

Iam ſpe vrbem Turca deuorauerat; quippe qui terrori fore omnibus tam immanem potentiam putarat: quibus in fugam coniectis, vrbem deſertum iri, aut certe minus coactum iri, ſibi certò perſuaſerat. ideoque tormenta ænea, quibus tentata mœnia ſubrui ſolent, in naues impoſita, a tergo dimiſit. Cum autem præter opinionem præſidia vrbis impauide hoſti reſiſterent, alia via [illegible] edienddum duxit: cuniculis actis, magnam vim pulucrum muro ſubiecit; mall[illegible]r[illegible]m atque ignitarum ſagittarum magnum numerum in vrbis f[illegible]ſtigia effud[illegible]. immiſit præterea Germanos quoſdam pecunia corruptos, qui vrbem (quod tres deprehenſi in quęſtione confeſſi, qui XVII die Octobris iuſto ſupplicio, in quatuor partes laniati ſunt) variis locis, præſcripto tempore incenderent. quo, cum omnia incēdio miſcerētur, ipſe diſiecto muro, aditu facto, perturbatos opprimeret. Quod cōſilium haud eos clam fuit, qui rebus gerendis, in vrbe inuigilarūt. Neque enim niſi mediocribus tormētis impetebat hoſtis, ac manuariis, quos arcubuſos appellāt, ad omnium admirationem, diu noctuque, nulla intermiſſione certiſſimis ictibus imminebat. quæ muros labefacere, ſubruereve poſſent, nulla audiebātur. facilis itaque coniectura fuit, more ſuo Turcam variis locis, actis cuniculis, perfoſſoque muri fundamento, pulueribus adhibitis, ruinam aditumque moliturum. Qua vero vrbis parte penetraret hoſtis, neſciebatur; quoad Turca quidam ad mœnia, prope Fibri quam vocant turrim, vltro ſe offerens, prima Octobris die bene mane deprehenſus indicium fecit. quo edocti Duces, aduerſus hoſtium cuniculos, fodere inſtituerunt: neque infelici ſucceſſu, ad Carinthiorum turrim, quam ſummopere Turcæ ſolo æquare conabantur, Turcarum operas noſtri excepere; iiſque propulſatis, magnam vim pulueris, vt quidam autumant, ademere. quæ res Turcarum Imperatori, magnæ admirationi mixtum terrorem attulit. Chri[illegible]ianis parentibus ſe natum index faſſus, de variis rebus interrogatus, veriſſime reſpondiſſe repe[illegible]tus eſt. Nam a pueris inter Turcas eductus, p[illegible]urima eorum conſilia callide imbi[illegible]erat. De Turcæ conſilio interrogatus, reſp[illegible]it, decre[illegible] ſe vrbem, di[illegible]ectis pulucrum ſubmotorum vi turribus, violenter derepente capere: docuit loca, quibus perfodere pararet: de tormentis reſpondit: terra quadringenta ænea tormenta aduecta eſſe, quæ pugni magnitudine globos iacularentur, ac maiora etiam quædam: aduerſo autem Danubio, non plura ſubornata decem præg[illegible]and[illegible]bus XX pedum longitudine. De nauigiis Tur[illegible]eſpondit: Imbrahim Baſſæ [illegible]ex[illegible]inta naues parere: Turcarum Cæſaris na[illegible], ſe numerum neſcire: Naſſadiſtarum autem, quadringentos eſſe: o[illegible]s porro nauigiis quinque armatorum m[illegible]llia aſcripta. prægrandia quædam [illegible]ot retro a Vienna milliaribus, relicta. De numero militum ait, ferendis arm[illegible]s idoneorum centum

millia

millia eſſe; in quibus duodecim millia Ianizarorum, qui Imperatorem Turcarum ſtipent; ſex item millia, qui Imbrahim Baſſæ adſint: horum armaturam eſſe, tormenta manuaria, arcus Parthicos, & pila non admodum longa; reliquos equeſtres eſſe. De ſumma mortalium, Turcarum exercitus interrogatus, circiter ter centum millia, numerari affirmauit. De camelis deinde, viginti millia agi reſpondit, pabulo, farina, armisque onuſta: neque vltra milliare vnum, vniuerſo cum exercitu, hominibus, iumentisque defatigatis, proficiſci poſſe Turci aſſeruit. Multi captiui Turcæ quæſtioni adhibiti fuerunt: ſed hoc diuinitus (ſic enim credere phas eſt) oblato indice, nihil veracius, præſentique rerum diſcrimini ſalubrius fuit. Ideoq; virtutis ergo Generoſus Heros Guilelmus a Rogendorff, quoad viueret, homini victum amictumque pollicitus eſt. Huius porro indicium ſecuti Duces noſtri, quibuſcunque locis hoſtium operæ cuniculos agere parabant, diu noctuque ſuos in contrafodiendi opere continuere; ita vt vtrinque quatuor pedum ſpatio aliquando concurrere viderentur.

Quarta Octobris die, Turcæ adeo vehementibus omnis generis tormentorum fulminibus vrbem concuſſerunt, vt in ſtuporem veteranos, ac multo rerum vſu peritiſſimos exercitatiſſimosque milites coniicerent; qui ſe tantum tamque horribilem fragorem, nullis bellorum caſibus vnquam expertos affirmarunt. Interea temporis hoſte in agendis cuniculis occupato, noſtri circiter octo millia rei ſeſe bene gerendæ occaſionem nactos rati, ſexta die Octobris, quo hoſtem ſuburbiis arcerent, & agentes cuniculos explorarent, per Salis turrim erupere: multos e Turcis in ſuburbiis pro arcis porta, & Carinthiorum turri trucidarunt. Exitur interea quidam inauſpicato clamore, ſtrenue aduerſus hoſtes irruentes reuocans, quod ordines componere, & aciem inſtruere conſilium eſſe diceret. quo clamore, ceu panico terrore externatis repente militibus, receptu fugæ ſimillimo ad vrbem trepidabatur: adeo vt dēſo fugientium agmine, multi in vallū foſſamq; deuoluti, propriis armis, alij grauiter ſaucij, alij occiſi fuerint. Ea eruptione Wolfgangus Hag, qui Dux, vexillo vni præerat, cum quibuſdam primi ordinis militibus, & Hiſpanis, (qui primi ſeſe omnibus periculis offerre auſi fuerunt) cum reliquos a fuga dehortatus, ſeſe vt ſequerentur Germani animi, ac fugæ neſciæ virtutis memores obreſtaretur, longius in hoſtium inſidias præcipitatus, deſtitutusque, fortiter pugnando oppetiit. Eadem die circa meridiem Turcæ camelos, ſarmentis onuſtos, ipſi quoque onera baiulantes ad mœnia adegere. foſſas impleturi videbantur, quo facilius aggerem exuperarent: ſed neſcio quomodo hoſti certe conſilium diſplicuit. Nihilo ſecius noſtri inſtructa acie, ſuo quiſque ordine, locoque hoſtem opperiebantur. Eck a Reiſchach ſtrenuus miles, tres ea die glandes plumbeas, aduerſo pectore excepit. ſummi Dei beneficio, ac ferrei thoracis, loricæque bonitate tectus, incolumis ſeruatus eſt.

Octauo porro Octobris die, ac pridie ante vtrinque ad Carinthiorum turrim per murum cuniculos egere, fundamentaque muri incidere; hac arte rati, mœnia ſuppoſitis excuſſa pulueribus, intra ciuitatem prolapſura, noſtri rerum non ignari, præualidas trabes circumquaque muro admouerunt. quo factum vt incenſis pulueribus diſiecta mœnia, noſtris indemnia foras prolaberentur. Dirutam muri partem ſubinde qui in vrbe erant, vt res ferebat, ſarmentis ac trabibus, refecerunt. curæ omnium, magis ac magis ad vigilandum intentæ. Duces ipſi ad laborantem vrbis partem excubarunt. nulla quies, nullus oculis ſomnus capitur: perpetuus hoſtis amoliendi animos defatigat labor: iam proditionis ſuſpicio, iam incendiorum metus, ducum vexat mentes. Eadem die, quidam e Turcis captus eſt; qui capitis periculo affirmauit, Turcarum Cæſarem non vltra decem dies ad Viennam fore. quod verum eſſe euentus docuit. Poſtero deinde die mane infra Carinthiorum portam hoſtes per foramen in vrbem ſumma vi penetrare conati; tandem a noſtris propulſati. A meridie circiter tertiam horam iterum tormentis æneis fulminare cœperunt; & murum prope Carinthiorū turrim, e regione Diuæ Claræ, duobus locis puluerum vi ſubruerunt. in ipſa interim muri ruina magno conatu aggerē ſuperare, & per apertū murū inua-

dere parabant. Fortiter noſtri hoſtem ſuſtinuerunt, multi Turcarum occiſi: Hiſpani quidam, Germanique milites, vna cum muri parte, cui inſiſtebant, eiecti, deuolutique, fere ſalui euaſere. Hic raro caſu, quidam tormento ictus, pro mortuo habitus; deinde illæſo corpore in illius marſupio, plumbeus globus inuentus eſt. A nona Octobris die ad duodecimum, nulla intermiſſione, tormentorum aſſiduis ictibus cuncta perſonant: ſubinde ad mœnia euaditur; neque in vrbe ceſſatur: vehemens vtrinque certatio; ab vrbe omnis generis tormenta in hoſtes effunduntur. Muſicis interim inſtrumentis, tubis, tibiis, cornibus, fiſtulis ac tympanis, infractum imperterritumque animum noſtri ſignificabant.

Duodecima deinde die Octobris, ad Carinthiorum portam ex altera parte, Stubarum verſus quam vocant portam, iterum Turcæ magnam muri partem deiecere; neque vno tantum loco fumus apparuit. quod indicio fuit, pluribus locis, ſubiectis pulueribus, hoſtem ſimul mœnia ſubruere conatum. Sublato illico vexillo, Hiſpani Germanique milites, fortiter ſeſe hoſti oſtentant. ſed Turcæ terrore perculſi, neque diu, neque ita magna vi, noſtris negotium faceſſebant: ad oppugnandumque, quod e ſpeculis ac turribus quidam in vrbe viderunt, Turcarũ Duces frameis fuſtibusque ſuos milites pulſatos, adigere nequaquam potuerunt: ſi qui ad foſſam adacti, illico fugam retro arripuerunt. quam nos potentem manũ ſummi Dei fuiſſe interpretamur; qui cor virtutemque adimit, quando, quibuſq; voluerit. Statim poſt ſubruta mœnia, Turca, Carinthiorum turrim prægrandi ac violento tormento aggreſſus, certiſſimis ictibus, lapideis globis, faſtigia turris impetiuit, deiecitque; ſicque noſtris Bombardarum præfectis, defendendæ vrbis, ex ea parte, quæ ſola igniariorum tormentorum capax erat, & vnde magnam cladem hoſti obtulerant, facultatem ademere. Quamquam per noctem, quoad fieri potuit, admiſſa damna refecere: completa fimo vaſa muri inſtar oppoſuere, ſub quibus tuti hoſtem vexarent: quorum tamen multi inſigniter petiti à Turcis, manuariis tormentis icti, occubuere. Continenter interim Turca oppugnationem vrgere, ſuos animare, cohortari, impellere, vt ſuperato muro vrbem (quod facillimum factu erat) caperent. Decreuerat enim Turca, antequam infectis rebus, ſe in Hungariam reciperet, id quod e captiuis cognouimus, omnibus viribus, vndiquaque vrbem aggredi, atque vltimam oppugnationem experiri. quod noſtris magnum metum attulit; fecitque veriſimile, quod a decimoſecundo Octobris ad x IIII ab oppugnatione temperabatur. Hic varij vulgo, vt in magno metu, rumores ſpargebantur. Certum erat, Turcam, antequam infectis rebus diſcederet, omnia moliturum; quando ſubrutis in immanem aditum muris, diurnis nocturnisque oppugnationibus, nihil prorſus profeciſſet, per cuniculos in vrbem inuaſurum: derepente ex inſperato noſtros oppreſſurum, vndiquaque emergentibus e cellis vinariis, per inſidias, hoſtibus, plerique ſuſpicabantur: timebatur præterea, ne ſtationes militum, ſubiectis pulueribus diſiicerentur, non ſine magna noſtrorum clade. Sed pro ſui populi ſalute, ſi vmquam aliâs, hoc tempore ſane excubauit ſummus Deus; qui animos noſtrorum auxit, atque hoſtium audaciam repreſſit; monitumque hoc exemplo Chriſtianum populum maluit, quam funditus perditum. Nam x IIII Octobris, contra omnium expectationem, hoſtes iterum, igniariis manuariis, ac item grandioribus inſtare, ac magnam plumbeorum globulorum vim, ad glandium ſpeciem, oblongorum, in vrbem iaculari. Decima deinde hora noctis, incenſis caſtris (quod e quibuſdam Chriſtianis, qui effugerant, percepimus) magno vlulatu, (quem fuiſſe captiuorum exiſtimabamus, generis ac nominis noſtri Chriſtianorum, qui ſpem magnam fouebant, ſe tamdem aliquando liberatum iri: ſed valde ſua miſeros fefellit opinio: ſiquidem in fuga partim arrepti, in perpetuam ſeruitutem; partim crudelem in modum conciſi, ac laniati, oppetiere) fugæ ſimillimum diſceſſum properarunt. Merito itaque generoſis ac fortibus militibus ſummi quique honores haberi debent; qui gratia ſummi Dei, ſuo robore, Chriſtiani ſanguinis ſitientiſſimum hoſtem remorati, & a Germania, quæ firmiſſima eſt Chriſtianæ Reipubl. pars, ſuis corporibus excluſerunt. Quod ſi Viennam Turca cepiſſet, igniariorum tormentorum ornatiſſimam

tiſſimam, [illegible] ſtri ditiſſimamque copiam in ſuam poteſtatem redegiſſet; eo ipſo anno, per autumnum in ſuperiorem Germaniam facile penetraſſet. quam ſi occupauerit, quod Deus nolit, actum eſt de Chriſtiana libertate; ſub omnium grauiſſimo tyranno, duriſſimam Chriſti fideles ſeruitutem tolerabimus. Atque adeo, vt longius progreſſurus non fuerit, Viennam certe ita aggeribus muroque communiſſet, vt per hyemem ibi refecto exercitu, primo vere, iuſto bello Germaniam laceſſere expeditiſſime potuerit. Conſtat enim, eo conſilio Turcam Viennam veniſſe, vt ea occupata, toto triennio Germaniæ bellum faceret, in eaque cruentam tyrannidem, pro libidine, innumerabili hominum ex omni ætate iactura expleret, omnia igni ferroque vaſta redderet: quod proh dolor iam nimium ſæpe experti ſumus, ac iam recenti vicinoque magis Auſtriæ periculo ac clade moniti, e ſomno vel veterno potius, expergefieri debemus. Vidimus his oculis, oppleta omnia loca cadaueribus, fœdis vulneribus crudeliſſime confauciatos; nulli ſexui, nulli ætati temperatum. Exemti matrum aluo fœtus alliſi, parui pueri frameis diſſecti, haſtis transfixi: virginibus mixtæ matres, poſt abominabilem execrabilemque abuſum, horret mens dicere, a ceruice reſectis capitibus, toto corpore deformatæ. nullo omnino exemplo immanitatis extare, nec excogitari quidem poſſe exiſtimo, quæ non ediderit in noſtri ſanguinis fratres truculenta bellua.

Tempus itaque eſt, Viri Chriſtiani, vbicunque terrarum Chriſto viuitis; tempus inquam eſt, nos e ſomno excitari, hanc irati ob noſtra ſcelera, numinis plagam agnoſcere, vnanimiter ad Deum conuerti, reſipiſcere; omiſſo vanæ gloriæ ſtudio, odium mutuum ponere; monſtroſas de fide Catholica diſſenſiones, & nunquam finiendas diſputationes abiicere; in vnum Catholicæ Eccleſiæ ſacroſanctum corpus coaleſcere; & in amore proximi, ac bonis operibus ſimul, totis viribus, in Chriſto, qui caput eſt, vnanimes viuere, orareque vt nobis gratiam ſuam concedere dignetur, qua armari, immanem hoſtem, a ceruicibus noſtris propulſemus, & deinde oppreſſis hoſtibus, quieti, in pace, pie ſanctéque viuere queamus. Quod ſi editum in infelices Auſtriæ Chriſti fideles exemplum nihil nos mouebit, hancque præſentem Dei plagam, ad nos nihil pertinere putabimus, quid aliud quam præſens exitium toti Germaniæ, ac orbi Chriſtiano, pronunciemus? Non, mihi credite, didicit modum habere hoſtis: circuit omnia, leo rugiens, impotenti animi libidine, inexplebili regnorum cupiditate, inſatiabili ſanguinis noſtri ſiti: longius ſemper longiusque progredietur, quoad vnus omnia occupabit. quod eum hactenus feciſſe, multorum Regum, Principum, populorum, vrbium exitio edocti, tandem ſcire debemus.

Cum itaque per noctem (vt diximus) magna pars exercitus diſceſſiſſet, Veneris die, Imbrahim baſſa, vna cum reliquis ducibus, mane inſtructis ordinibus, circiter LX mille equitum, in procinctu conſtitit: nihil tamen ea die geſtum. venit in mentem ducibus noſtris, quod ante e captiuis audierant, eſſe hoſtium voluntatem, vt de redimendis captiuis ageretur, & vtrinque fieret permutatio. Sic enim Imbrahim Baſſæ videri illi affirmauerant. mittunt itaque nuncium cum litteris, ſibi quoque placere, cum belli ius ita ferret, vt captiuorum ratio vtrinque haberetur. Ad quæ Imbrahim baſſa, ſuo ſigno confirmatas litteras dedit: quarum exemplum aſcribere, viſum eſt, operæprecium eſſe.

Imbrahim Baſſa Dei gratia ſupremus ſecretarius, ſupremus conſiliarius, potentiſſimi inuictiſſimique Cæſaris Sultani, Soleimani dux, & vniuerſi imperij, ac rerum gerendarum gubernator. Viſis litteris, quas nuntius veſter nobis reddidit, generoſi duces, ac rerum gerendarum præfecti illuſtres, de voluntate veſtra cognouimus. Scitote nos non veniſſe, veſtras vt ciuitates occuparemus; ſed vt Archiducem veſtrum Ferdinandum quæreremus: quem tamen non inuenimus. etſi pluribus diebus in illius expectatione hic morati ſumus; non tamen ad hunc vſque diem comparuit. heri tres e veſtris captiuos libere ad vos dimiſimus: ſimili ratione vos cum noſtris agere æquum eſt, quomodo nuntium veſtrum iuſſimus ad vos referre. Integrum porro vobis eſt, mittere quem

vobis viſum fuerit, qui de captiuis cognoſcat: neque tali in caſu de fide noſtra quicquam dubitare debetis. Quod vero iis qui Budæ in præſidio fuere, fidem non ſeruaſſe inſimulamur, illorum, non noſtra culpa factum eſt. Data pro Vienna XVII *Octobris, Anno* MDXXIX.

In mandatis præterea nuncio dedere, ſeſe, vt militares homines decet, iuxta ius belli facere, conſtitutum habere, quando eo res deuenerit, vt plurima inter eos agenda reſtent. Tabellario e Damaſcena purpura, veſtem rubeam dono dedere. Eodem die Chriſtophorum Zetlitz, de quo antea meminimus, Comitis Ioannis ab Hardeck vexilliferum captiuum, egregie aureis purpureisque veſtibus ornatum, libere ad vrbem remiſere; eademque de re, ei mandata dedere.

Poſtridie porro Cæſarem, qui cum exercitu præceſſerat, perſequutus ea celeritate, vt quinque diebus Budam venerint, quæ XXXII prælongis Germanicis milliaribus a Vienna abeſt; innumeri equi ex fuga mortui corruerunt; nec non e Turcis, captiuisque Chriſtianis, paſſim in viis plurimi, cum aſſequi non poſſent, mortui reperti ſunt. Paulus Backitſch, Sigiſmundus Weixelberger, & Ioannes Cazianer, leui armatura fugientes perſecuti, multos ceperunt, plurimos interfecerunt; e captiuis etiam Chriſtianis non paucos liberauerunt: Naſſadiſtæ quoque ad Poſonium, ex vrbe, arceque, cui præfectus fuit Wolfgangus Oder, impugnati, quibuſdam demerſis nauibus, magnam iacturam fecerunt. Captiui Turcæ, pro certo affirmarunt, Turcarum Cæſarem maxima damna accepiſſe, tum quod plurimi ex illius militibus cæſi, igniariorumque vi confecti ſunt, multi fame enecti: tum quod equorum camelorumque ingentem numerum amiſerit; tum quod ſingulari virtute præditum Baſſam, Ducem e Natolia, id eſt minori Aſia, quod certis authoribus accepimus, pro Carinthiorum porta catapultæ igniariæ ictu deſiderarit. Cauſę diſceſſus fuiſſe perhibentur, quod pro tanto exercitu commeatus non ſuppeditauerint; indeque intolerabili fame vexatos hoſtes, diutius durare nequiuiſſe, & quod cœli immitioris inclementiam, appetente hyeme, molles Aſiæ gentes, & transmarini milites, non ferendam experiebantur. Ianizeri præcipue militiam diutius ferre recuſabant; etſi centum in dies ſingulis aſperi (ſic nummi uocantur Turcici argentei; qui ſinguli ſex noſtratibus, id eſt crucifero vno cum dimidio, commutantur) numerentur: quamquam negauerat ſeſe Cæſar a Viennæ oppugnatione, niſi vrbe capta diſceſſurum; etiamſi tanta niues cælitus decideret, vt ad genu vſque pertingeret. Adhæc Turca pro comperto habebat, Ferdinandum regem, iuſtum exercitum in Bohemia contraxiſſe: ab Imperio non contemnenda auxilia mitti, paratumque prœlio cum eo decernere: & cum ſuos fame laboribusque fatigatos ſentiret, cum recentibus congredi noluit. Recta itaque, fugienti ſimilis, ad Albam vſque properauit, magna præda onuſtus. Tam lentum Turcæ diſceſſum, Duces, militiæ præfecti, & a conſiliis, aliquandiu ſuſpectum habuere; in inſidiis alicubi aliquot millia ſubornata, latere rati, inſtructi acie pro vrbe egreſſi, Iouis diem integram armati conſtitere: cumque hoſtis nullus compareret, iterum ad vrbem ſeſe receperunt. XVIII Octob. Fridericus ad Rhenum Palatinus, vna cum reliquis Principibus, quos Crembſij per obſidionis pericula fuiſſe oſtendimus, Viennam venit. Haud ita multis poſt diebus, cum ab hoſte iam ſummi Dei ac bonorum virtute ſecuri agerent ciues, grauior ab amicis terror obiicitur. Germani milites, & Imperij præcipue auxilia, plus quam barbarica truculentia, iuris humani diuinique obliti, hoſtilibus animis, neglecta maiorum diſciplina, indigniſſimis iniuriis contumeliiſque ciues affecere. Nam quidam non contenti vina exhauſiſſe, in quo perdendo magis, quam hoſte arcendo occupati, ſic inebriabantur, vt cum ad arma ſignum daretur, alij arma vbi inuenirent, ignorarent, alij vacillantes per plateas offenderent; hoſpitium ſuorum, etiam præſentium, refractis ſeris, corruptis arcis, armariis, menſis; direptis quæ reliquæ erant, facultatibus, animos ſuos manusque expleuerunt: necdum illorum libidini ſatisfactum; vitra, fornaces, tabulas pictas comminuerunt: (tantum non vitam miſeris ciuibus eripuerunt) vina, carnes, panes, copioſe ſuppeditata, ac regis optimi benignitate gratuito condonata, nihil

importunos

importunos animos flectebant. Nam XIIII vexillorũ ab Imperio auxilia XXIII Octobris, a prima luce vſque ad veſperum, frequentes coiêre; conuentuque habito, trium oppugnationum ſtipendia, de more militari flagitarunt; quæ niſi numerarentur, præſentem ducibus ac ciuibus cædem denuntiabant: omnia deniqueacerba minati. Conradum Goſman, & Iacobum a Werdenau, capitaneos, per integram diem, conuentui intereſſe coegerunt. Qui cum docerent, quam iniuſta eorum petita eſſent, ſi quid iure deberetur, ſeſe offerre aiebant; quos tam diu in vinculis ac cuſtodia ſeruarẽt, quoad ſatisfieret. ſimulque copioſe ad eos ac fortiter Eck a Reiſchach verba fecit, cum petenti libera quæ vellet dicendi copia facta eſſet. Sed nullius oratione, humanitate, admonitione, quicquam profectum: vno ore omnes ſublata voce, pecuniam flagitare, cædem, prædam minari. Quem tumultum grauiter ferebat inclytus Princeps Fridericus: atqui indomitum vulgus, niſi ſuæ libidini ſatisfieret, compeſci poſſe deſperabat. quid facerent? de oppugnatione ſtipendium coactum, ac vi magis quam merito extortum vnum promiſerunt: ſed nondum placati milites, duobus ſupra dictis ducibus haſtas vndiquaque intentarunt: quoad inclinato iam die, magni Michaelis vexillifer, prolato ſigno progreſſus, Commilitones, ait: Quicunque emeritis duobus ſtipendiis, & vno, oppugnationis gratia oblato, contenti eſſe volunt, me ſequantur. Ægre hic a vexillifero cruentas manus abſtinuerunt. Eum deinde per denſum circulum perrumpentem, vexilliferi reliqui, & anteſignani ſecuti, conuentum diremêre. Cum porro Imperij auxilia duobus emeritis ſtipendiis, item vno oppugnationis prætextu extorto, diſſolutis definiti eſſent: ecce ibi alia exoritur diſſenſio. Veterani milites, qui plures annos Duce Leonhardo a Vels in Hungaria militauerant, & Eckij a Reiſchach imperio ſubiecti, quod debita ſtipendia non continuo, & ex ſententia numerabantur, ſe vrbem direpturos minati: propter tumultum magnus iterum metus ciues occupauerat: qui maturo Ducum, militiæ præfectorum, & conſiliariorum, ſanoque conſilio diſcuſſus, tamdem conquieuit. Sic res vtrinque geſtas, breuiter quam veriſſime complexi ſumus, ne longa narratione hominum aures oneraremus. Deo ſanè Opt. Max. merito gratias agere debemus, qui immanem efferatumque tyrannum longius ſæuire vetuit; oremusque vt aduerſus incredulos, nobis in fide vera conſentientibus animos roburq; miniſtret, quo ſimul ex hoſte crudeliſſimo victoriam, ſimulque pacem aliquando tãdem reportemus.

CATALOGVS VIRORVM ILLVSTRIVM, DVCVM MILITIÆ, PRÆFECTORVM, LEGATORVM, CÆTERORVMque, quorum virtute & conſilio ſecundum Deum Vienna ſeruata fuit.

Primi ordinis officia militaria.

Illuſtriſſimus Princeps, Philippus Palatinus ad Rhenum Bauariæ Dux, Friderici patrui loco ſupremus auxiliorum imperij Dux, ſeu Capitaneus.

Comes Nicolaus a Salm, natu grandior, inclyti Regis Ferdinandi a conſiliis, ac cubicularius, ſupremus totius exercitus Regij Capitaneus; de cuius fato obiter paucis perſtringam. Iam inde a prima ætate, & ipſo tirocinio, maximis bellorum caſibus exercitus, omnibus ſere memorabilibus prœliis interfuit. Et nuper Viennæ, cum murus vi pulueris ſubiecti labefactatus corrueret, lapide ictus, altero pede vulnus accepit: quod vix dum obductum, ſoluta obſidione, cum Strigonium cum exercitu aliquor millium profectus eſſet, recruduit: adeo, vt inualeſcente malo, imbecillior, quam qui militiam ferre poſſet, amicorum conſilio, ad ſuos domũ redierit; quo per quietem priſtinam valetudinem reciperet. Deinde in Marcheck, Auſtriæ Caſtello, in ſuorum luctu & lachrymis e vita diſceſſit. Felix poſt tot emerita decora heros, ſi (quod vnum in votis habebat) pro patria, ac Chriſti fide, ſaltem fortiter pugnanti oppetere, & parta ſuis victoria, generoſum ſpiritum reddere licuiſſet. Obiit anno a nato Chriſto M. D. XXX, IIII Menſ. Maij, ætatis ſuæ anno LXXII.

Gulielmus a Rogendorff, &c. Inuictiſſimi Imperatoris Caroli conſiliarius ac cubicularius, & inclyti Regis Ferdinandi item conſiliarius, ac magiſter equitum; quem hodie dicunt Mareſcalcum, & Magiſtrum de campo.

Marcus Beck a Leopolſdorf, eques auratus, & iuriſconſultus, conſiliarius Regius, & Vicedominus terræ Auſtriæ infra Onaſum flumen, ſupremus annonæ præfectus; quem vocant magiſtrum munitionum.

Vlricus Leiſſer, Regius legatus, quem hodie dicunt Conſiliarium campi, ſiue de la Guerra; & ſupremus tormentorum ac machinarum bellicarum præfectus, quem vocant capitaneum *de l'artelaria.*

Legati ſiue commiſſarij rerum bellicarum, & a conſiliis.

Georgius a Bucha, conſiliarius regius, & locum tenens Auſtriæ infra Onaſum.

Leonhardus a Vels, conſiliarius & cubicularius regius, dux ſiue capitaneus ſeptem vexillorum veteranorum.

Nicolaus Rabenhaubt, a Suchen, eques auratus, conſiliarius regius, Auſtriæ infra Onaſum cancellarius.

Eck a Reiſchach, eques auratus, conſiliarius regius, capitaneus ſex vexillorum.

Rudolphus ab Hochenfelt, conſiliarius regius Auſtriæ infra Onaſum.

Nicolaus a Turri, conſiliarius regius, dux copiarum quæ aduerſus Sagrabienſem Epiſcopum, ex Hiſpano Germanoque milite conſcriptæ fuere.

Felicianus a Potſchach, conſiliarius regius Auſtriæ infra Onaſum.

Ioannes Catzianer, eques auratus, Carniolæ præfectus, leuis armaturæ equeſtrium turmarum dux.

Ioannes ab Eibeſuuald, eques auratus, conſiliarius Auſtriæ infra Onaſum.

Ioannes a Greiſneck, eques auratus, regius cubicularius hereditarius Carinthiæ, capitaneus peditatus ac ciuitatis Viennæ.

Melchior a Lamberg, conſiliarius Auſtriæ infra Onaſum.

Wolfgangus Matſcheber, Archiducatus Auſtriæ legatus ſiue conſiliarius campi.

Troianus ab Aursberg, eques auratus, conſiliarius Auſtriæ infra Onaſum.

Bernhardinus Ritſchan, eques auratus, Regius legatus ſiue conſiliarius campi.

Helfrichus a Meckau, eques auratus, conſiliarius Regius, Auſtriæ ſupra Onaſum legatus.

Eraſmus ab Obriſchan, conſiliarius campi Carniolæ.

Raimundus a Dornberg, eques auratus, conſiliarius Auſtriæ infra Onaſum.

Michael Otho ab Achterdingen, conſiliarius campi, præfectus machinarum bellicarum Auſtriæ ſupra Onaſum.

Ioannes Apholter, conſiliarius & Mariſcalcus campi.

Sigfridus Collenitſch, Iuriſconſultus, conſiliarius Auſtriæ infra Onaſum.

Ioannes Kauffman, Iuriſconſultus, conſiliarius Auſtriæ infra Onaſum.

Officiorum militarium præfecti.

Vitus a Walenburg, ſupremus a numerandis ſtipendiis, vel præfectus nummorum.

Leonhardus Kuttenfelder, ſupremus cenſor, ſiue luſtrator exercitus; *el Veador.*

Michael Stutzel, Petrus Stern, Ioannes Weisberger, ſecretarij militares, ſiue capi-

Iodocus Lilgenberger, annonæ præfectus.

Ioannes Gamper, præpoſitus iudiciorum veterani exercitus, *el Alcalde de la Iuſticia.*

Ioannes Eberle, Præpoſitus caſtrorum veterani exercitus, *el Preuoſt*; qui tormento ictus occubuit. Huic ſuffectus Valentinus a Gerada.

Georgius Stockel a Lindau, ſupremus præfectus excubiarum veterani exercitus, *Maiſtro de la garda.*

Wolfgangus Gabaij tribunus, ſiue quartarum Magiſter veterani exercitus.

Caſpar Schnaiter, Præpoſitus caſtrorum Eckij a Reiſchach: *el Preuoſt.*

Ioannes a Berneck, cenſor ſiue luſtrator exercitus Nicolai a Turri, *el Veador.*

Ducum

Ducum catalogus, & copiarum quas quiſque duxerit, numerus.

Wolfgangus a Rogendorff, conſiliarius Regius, Mariſcalcus terræ Auſtriæ, infra Onaſum flumen, quingentos equites duxit; inter quos nobiles recenſentur:
Longinus a Bucham.
Sigiſmundus a Bucham.
Ioannes a Lappitz.
Sebaſtianus Hager.
Eraſmus a Starhenberg.
Leopoldus a Mainburg.
Martinus a Bucham.
Ioannes a Bucham.
Ioannes a Lamberg iunior.
Ernrichus Kœnigsberger.
Vitus Kœnigsberger.
Leopoldus Lembacher.
Wolfgangus Eſmaiſter.
Rudolphus Freiſchlag.
Ioannes Lasberger.
Andreas Waltinger.
Georgius Grabner.
Marcus Mamainger.
Gebhardus Weltzer.
Godhardus Vellendorffer.
Hieronymus Geier.
Wolfgangus Span.
Ludouicus Schonbrunner.
Ioannes Roſenhart.
Chriſtophorus Rauchenecker.
Vitalis Kalter.
Ioannes Lob.
Chriſtophorus Haritzer.
Achatius Meſtenbeck.
Chriſtophorus Schonburg.
Georgius Dietrichinger.
Chriſtophorus Auſer.
Chriſtophorus Redler.
Ioannes Wallen.
Stephanus Polchinger.
Chriſtophorus Randecker.
Reinprechtus ab Eberſdorff, Capitaneus ciuitatum Auſtriç, ſuper vnum vexillum peditum.
Ioannes Fintzenſeiſer, & Richardus Inſaner, capitanei ſuper delectum denorum militum, terræ Auſtriæ infra Onaſum.

Sub Nicolao a Turri capitaneo meruerunt:

Stephanus Graſuuein, eques auratus, conſiliarius, capitaneus, C C L equitibus Stiris præfectus, preſto non fuit: cuius loco ſucceſſit Bartholomæus Weiſnecker.
Otho a Paen, ſignifer.
Gothardus a Lamberg.
Chilianus Zuch.
Martinus a Mallenteiñ.
Caſpar Schrampf.
Zacharias Hymberger.
Andreas Rindſcheid.
Martinus a Flednitz.
Rochus a Trautmansdorff.
Chriſtophorus Hebenſtreit.
Vlricus Mazeber.
Dauid Hunberger.
Iob Gambs.
Chriſtophorus a Lindeck.
Andreas Lamiſdorffer.
Erhardus Mindorffer.
Andreas Wintzrer.
Clemens Prunhaimer.
Heinrichus Prantner.
Ioannes Mulhauſer.
Gulielmus Freitag.
Martinus Semenitſch.
Ioachimus Freitag.
N... Edlinger.
Ioannes Pernecker.
Leonhardus Pandorffer.

Abelo ab Holeneck capitaneo, vexillum paruit peditatus Stiriæ, ſub quo nobiles fuerunt:

Hartmannus ab Holeneck.
Paulus Stainacher, ſignifer.
Georgius Steinbeiſſ: qui tormento ictus occubuit.
Andreas Stadler, &c.

Sub Antonio Rud a Kolnburg, Stiriæ peditatus vexillum vnum meruit; ſub quo nobiles:

Georgius Wildenſteiner, ſignifer.
Wolfgangus a Lamberg.
Adamus & Sebaſtianus Sultzbacher, fratres.

Melchior Stadler.
Melchior Schramph.
Sebaſtianus Roſenberger.

Leonhardus Lochner Carinthia capitaneus, duas centurias equitum duxit; in quibus nobiles:

Ioannes a Neunhauſ.
Chriſtophorus Doſch.
Chriſtophorus Brunhaimer.
Wolfgangus ab Eckenburg.
Chriſtophorus ab Eckenburg.
Leonhardus a Malentein.
Ioannes Brunhoffer.
Ioannes Rhenner, &c.

Chriſtophorus Saler, capitaneus, vexillum duxit peditum Carinthia; ſub quo nobiles:

Chriſtophorus Mardachs, ſignifer.
Ioannes Hauts.
Caſpar Kienberger.
Chriſtophorus Keller.
Hans Reiſchberger.

Hiſpani capitanei:

Ludouicus de Aualos, Magiſter campi. Ioannes de Angullera, Ioannes de Salinas, Melchior de Villatuel, circiter ſeptingentos Hiſpanos pedites duxerunt: qui ſtrenue pro Ferdinādi regis optimi ſalute excubantes, omnibus periculis vltro ſeſe primi obtulere: adeo vt audierim neminem tam maleuolum, qui non ſingulare illorum virtuti teſtimonium dederit. In his nobiles numerantur:

Ciros ſignifer.
Antoni⁹ Comargo ſignifer: occubuit.
Petrus Nauares, ſignifer.
Cardenes, item ſignifer.
Georgius Manriquez.
Chriſtophorus de Aranda.
Ludouicus de Calathauit: occubuit.
Alfonſus de Eredia.
Zapata.
Val de Rama.
Balacurs.
Iuanus de Argolio
Ferdinandus de Roza.
Iacobus Garzias de Guſman: occubuit.
Gueuara. &c.

Didacus Seraua, Regiæ Maieſtatis puerorum nobilium præfectus, vnde reliqui ſe effugiſſe facile patiebantur, Viennam iam aqua terraque, hoſtium innumeris copiis circumſeptam, conducta celoce, decoris demerendi ſpe incenſus, ſecundo Danubio properauit: in oppugnatione primus in hoſtem ſulphurata iaculatus, aduerſo thorace tria ſpicula excepit. Multa memorabilia Hiſpanos patraſſe audiui, ſed quia incerto autore ferebātur, malui bonos milites ſuis laudibus fraudare, quam nimium laudandi ſtudio, palpum obtrudere voluiſſe videri.

Sub Ioanne Cacianer, Capitaneo, Nicolaus Schnitzenbaumer CLX equitibus præfuit; in quibus nobiles:

Ioannes Leiſſer, præfectus excubiarū, vel magiſter *de lagarda*.
Ioannes Gall, ſignifer.
Alexius Flaſchberger.
Chriſtophorus Mindorffer.
Ioannes Globits, Præfectus excubiarum.
Ioannes Lebie, &c.

Sub Ioanne Comite ab Hardeck, a poculis hereditario Auſtriæ, infra Onaſum, Capitaneo, militarunt CCL equites; in quibus nobiles:

Ioannes a Schelnberg.
Heinrichus a Schelnberg.
Chriſtophorus Zetlits, ſignifer.
Eraſmus Deuffel.
Gulielmus ab Oberbeck. is, excuſſo ab equo ad D. Marci ædem ſignifero, fertur ſignum arreptum, vt ante meminimus, ſeruaſſe, & ad vrbem retuliſſe.
Nicolaus Rechenberger.
Conradus Phrior, Vratiſlauienſis.
Ioannes Reibnits.
Melchior Panouuits.
Valentinus Longus a Procat.
Sebaſtianus Hoſuuits.
Balthaſar Seidlitz.
Conradus Seidlitz.
Ioannes Haubitz a Ruperſdorf.
Laurentius Magnus.
Balthaſſar Knobloſdorff a Berndorff.

Georgius

Georgius Scheredi: item Georgius Hatalinij, Adamus Honorij, Ioannes Norouusky.: qui quatuor, Epiſcopo Strigonienſi cum ſeruirent, impiis & conſceleratis illius cum Turcis conſpirationibus offenſi, cũ XXVIII equitũ turma, ad Ferdinandum Regem ſeſe receperunt.

Sub Leonhardo a Vels, capitaneo, ſingulis vexillis, Præfecti fuere capitanei infraſcripti.

Ægidius a Vels.
Ioannes ab Altenhauſen.
Thomas Flaſchberger, ſignifer.
Chriſtophorus Reiſchacher.
Hainrichus Wundershofer.
Ioachimus ab Helmſtorff.
Thomas ab Armſtorff.
Petrus a Vels.
Nicodemus Sinckmoſer.
Ioachimus ab Roſenau.
Hainrichus Sendroffzky.
Albertus ab Kodſan.
Georgius Weſtualin.

Caſpar Ritſchan, capitaneus Regius, vexillum peditum duxit: inter quos nobiles fuere:

Chriſtophorus & Ioannes Amſteter.
Ioannes Lochner.
Ludouicus Gall.
Guilielmus Waltinger.
Gregorius a Faulach.
Georgius Seidlitz.
Caſpar Carlouitz, &c.

Wolfgangus Hagen, capitaneus Regius, vexillo peditum vni præfuit. longius in hoſtem progreſſus, atque a noſtris (vt oſtendimus) deſtitutus, fortiter pugnando oppetiit. cui ſucceſſit Ioannes Alreohauſer; ſub quo nobiles militarunt:

Albertus Peltzky, ſignifer.
Ioannes Parnsbruner.
Chriſtophorus a Sinzndorff.
Georgius Straſſer.
Ioannes Werder, &c.

Sigiſmundo Leiſſer, capitaneo Regio, vnum vexillum peditum paruit; ſub quo:

Guntherus ab Herberſtain, ſignifer.
Matthias Fux.
Iacobus Tranner.
Andreas Hoffer, &c.

Sub Maximiliano Leyſſer, capitaneo Regio ſuper vnum vexillum peditum, militarunt:

Sebaſtianus a Weiſſeneck, ſignifer.
Petrus a Weiſſeneck.
Chriſtophorus Leiſſer.
Seifridus a Ratmansdorff. Andreas a Mallentein. Caſpar & Ioannes Ottwein. Balthaſſar Schramph. Hieronymus a Rechberg. Caſpar Purckſtorffer.

Ioannes Surg, a Surgenſtain, capitaneus Regius, vexillo vni præfectus; ſub quo meruerunt:

Erhardus a Perlingen, ſignifer.
Georgius Waldner.
Ioannes Brenner.
Georgius Gluck.

Ioannes Grummoſer, capitaneus Regius, duo vexilla peditum tenuit; ſub quibus militârunt:

Guilielmus a Bibrach.
Michael Wildmair, ſignifer.

Sub Eck a Reiſchach capitaneo, ſex capitanei, qui ſingulis vexillis præfuerunt; militârunt:

Ioannes Vlrichus a Rotenburg.
Ioannes Dietrichus ab Hocheneck, capitaneus.
Schweickhardus Thum a Neuburg.
Iodocus a Grienſtain, ſignifer.
Ludouicus Wolff ab Habsberg.
Ioannes ab Hochenfeldt.
Ioannes a Seiboldſtorff.
Rupertus a Grana, Burgundus.

Maximilianus Auer, ab Hernkirchen, capitaneus Regius vnum vexilli peditum.

Ioannes Georgius a Burckſtal capitaneus Regius vnius vexilli; ſub quo militârunt:

Heinrichus ab Raubenſtein.
Sebaldus a Bolckenſtain.
Wolfgangus Sigiſmundus a Stain.
Ioachimus Schonfelder.
Wolfgangus Gultinger.
Guilielmus Füller.
Conrad Zeller.
Georgius Gurtler, ſignifer.

Eitel Ioannes a Faulach, capitaneus Regius vnius vexilli; ſub quo:

Chriſtophorus a Schina, ſignifer.
Fridericus ab Eintzberg.
Wenceslaus ab Homburg.
Ioannes Reibitz.

Chriſtophorus a Neuenfels, capitaneus Regius vnius vexilli; ſub quo:

Michael a Landenburg, ſignifer.
Ioannes Ottmair.
Ioannes a Logau.

Wolfgangus Pfaffenlap, capitaneus Regius vnius vexilli; ſub quo:

Ioannes Eberhardus a Reinach.
Iacobus Sigiſmundus a Reinach.
Heinrichus a Mandach, &c.
Erneſtus a Brandenſtain, Regiæ Maieſtatis ſatellitũ, quos Trabandos vocant, capitaneus, quatuor ſignis præfuit peditum Bohœmorum; in quibus nobiles fuerunt:
Guilelmus Zuſirzetitzky a Wartẽberg, capitaneus Regius vnius vexilli.
Sebaſtianus Knoblſtorffer, ſignifer.
Petrus a Profez, capitaneus Regius, vnum vexillum duxit.
Petrus a Wopith, Ginackh, Perzina, capitaneus Regius duorum vexillorum.
Achatius Schlusky, a Clunna, ſignifer.
Venceslaus a Landa, ſignifer.

Nobiles quidam, qui nulli duci addicti militarunt.

Rupertus Comes a Manderſchiet.
Wolfgangus Comes ab Ottingen, quĩ proprio ære militauit.
Guilielmus ab Herberſtain, eques auratus.
Ioannes Salamanca, egregia virtute iuuenis Hiſpanus. hic vna cum aliis quibuſdam, Cacianero Duce, excurſione facta ad Viennæ montana, cæſis fugatisque Turcis, fortiter ſeſe geſſit.
Chriſtophor⁹ a Lamberg Gaurini præfectus, Turca adueniẽte, arcem minime munitam incendit, ſeruatisq; tormentis Viennam venit.
Georgius Wolfframſtorffer, Regiæ Maieſtatis venationum præfectus.
Leonhardus Hauſer, vir ſtrenuus, capitaneus Ciuitatis Viennæ; cuius ædes ærumnoſarũ mulierum puerorumque perfugium fuerunt; tormento ictus conualuit.
Eraſmus Scheürer.
Ioannes Haug a Frainſtain.
Hieronymus Ruck.
Sigiſmundus Guntheshauſer, &c.

Auxiliorum Imperij Catalogus.

Philippus Palatinus ad Rhenum, de quo antea mẽtionem fecimus, centuriam equitum vnam duxit.
Siluester a Schaumburg, & Ludouicus a Graueneck, tribuni.
Thomas Marſchalcus a Pappenhaim.
Georgius a Rechberg.
Georgius Hund, &c.
Conradus Gotzman, dux ab Electoribus Principibus præfectus ſeptẽ capitaneis; ipſe in obſidione Viennæ non fuit. nam Crembſij reſedit.
Georgius a Lauffenholtz, capitaneus vnius vexilli auxiliorum Imperij.
Ioannes a Mortlingen, ſignifer.
Ioannes a Feſtenberg.
Martinus & Vitus ab Egloffſtain.
Gundelius & Ambroſius a Schamberg.
Ioannes Taubentantz, capitaneus Imperij vnius vexilli.
Balthaſar a Bock, ſignifer.
Wolfgangus a Creutzen.
Eraſmus ab Haid, &c.

Ioannes a Gundelfingen, capitaneus Imperij, vexilli vnius.
Chriſtophorus Groland: ſignifer.
Caſpar Altmulſtainer, Zammacher, Norimbergenſis, capitaneus Imperij, vnius vexilli.
Pancratius Zolner, ſignifer.
Chriſtophorus Stramer.
Nicolaus Roſenberger.
Friderichus Haner.
Ioannes a Riedlingen, capitaneus Imperij vnius vexilli.
Georgius Schmid Hornbergenſis, ſignifer.
Iodocus ab Haid, &c.

Magnus Michael ab Ansbach, capitaneus vnius vexilli.
Paulus Hartumb, ſignifer, &c.
Michael a Bamberg, capitaneus vexilli vnius.
Melchior Schaid, ſignifer, &c.
Ioannes Hablutzel, capitaneus vexilli vnius.
Ioannes Burghardus Faber, ſignifer.
Guilelmus Talhamer, capitaneus vexilli vnius.
Ioannes Eyſen, ſignifer.
Chriſtophorus Iud, capitaneus vexilli vnius.

Iacobus a Werdnau, dux ab Electoribus principibus, ſeptem ſignis præfectus, in obſidione non fuit, ſed Crembſij cum Friderico Palatino egit.

Ludouicus a Graueneck, capitaneus Imperij auxiliorum vexilli vnius.
Guilelmus Guſs a Guſſenberg, ſignifer.
Rudolphus a Pappenhaim, Mariſcalcus Romani Imperij hereditari*, capitaneus vexilli vnius.

Ioannes Sigiſmundus ab Ellerbach, ſignifer.
Georgius Lamparter a Greiffenſtain, capitaneus vexilli vnius.
Georgius a Fechingen, ſignifer.
Ioannes Mergel Memmingenſis, capitaneus vexilli vnius.

Sacri Romani Imperij officia militaria.

Erneſtus a Brandenſtain, ſacri Romani Imperij ſupremus cenſor militaris, ſiue luſtrator exercitus; *el veador*.
Michael Beheim, Præfectus tormentorum, & machinarum bellicarum; *capitaneus del' artelaria.*
Georgius de Myndelhaim, præpoſitus iudiciorum; *el alcaldo della Iuſtitia.*
Bartholomæus Aman, præpoſitus caſtrorum; *el preuoſt.*
Philippus a Gelnhauſen, præfectus excubiarum ſeptem ſignorum, quæ ſub Cunrado Gotzman meruerunt; *el maſtro della Garda.*
Sebaſtianus a Schorndorff, præfectus excubiarum ſeptem ſignorũ, quibus præfuit Iacobus a Werdenau.
Ioannes Smidel tribunus, magiſter quartarum.

FINIS OBSIDIONIS.

LECTORI S.

Quia paullo ante, ſub initium catalogi huius, illuſtri Comiti Nicolao Salmenſi, Nicolai Iunioris patri, Egonis, Iulij nunc adhuc ſuperſtitis, Nicolai III, *auo, magna, veraque tributa ſunt laudes, ab auctore commentationis huius: viſum eſt vel auctarij, vel plenioris ellogij grauioris ve teſtimonij loco, monumentum inſigne ſubiicere, quod æternandæ viri maximi memoriæ, Diuus Ferdinandus Cæſar in æde Dorotheana Viennenſi, opere marmoreo, poſuit. Lector lege, relege, viue, ac vale.*

DIS MAN. S.

INCOMPARABILIS HEROS, NICOLAVS COMES A SALM, DIVI FERDINANDI, ROMANORVM, VNGARIÆ, BOHEMIÆQ. REGIS, ARCHIDVCIS AVSTRIÆ, AB ARCANIS CONSILIIS, CVBICVLAR. ET SVPREMVS PROVINCIARVM,

TERRÆ AVSTRIÆ CAPITANEVS,
QVVM DIVVS FRIDERICHVS ROM.
IMPERATOR, DVX SIGISMVNDVS,
DIVVS MAXIMILIANVS ROM. IMP.
PHILIPPVS REX, KAROLVS V. ROM.
IMP. ET FERDINANDVS ROM. CÆSAR,
AVGG. FRATRES, RERVM POTIRENTVR,
EORVM AVSPICIIS REIP. ANNIS XLVI
FORTEM ATQVE STRENVAM OPERAM
DOMI MILITIÆQ. NAVAVIT.

ANNO PORRO DOMINI M.D.XXIX.
SOLYMANO TVRCARVM TYRANNO
VIENNAM OBSESSAM ATROCITER
OPPVGNANTE, DVM DIRVTIS MOENIB.
INVICTVM GENEROSI ANIMI ROBVR
PRO MVRO HOSTIVM MINIS OPPONIT,
SAXO PERCVSSVS LETALE
VVLNVS ACCEPIT.

DIVVS FERDINAND. PATRIÆ PATER.
VIRTVTIS RERVMQVE GESTARVM
GLORIÆ ERGO HOC EI MONVMENTVM
FIERI CVRAVIT.

Θ IIII DIE MENSIS MAII, ANNO
DOMINI IESV SERVATORIS
M. D. XXX.

VIRTVTEM POSTERI IMITANTOR.

FINIS.

INDEX

INDEX TAM VERBORVM,

QVAM RERVM GESTARVM IN ANNALIBVS TVRCICIS MEMORABILIVM, ORDINE AL-.phabetico digeſtus;

Cuius prior numerus paginas, poſterior lineas deſignat.

A.

ABdallas beg' natione Curdus decollatus 72,55. & 73,12
Abdamelechus regno eiicit Amidam patruelem 70,18
Achelò Græcis eſt, quæ aliis eſt Siſlopolis 127,3
Achillea 181,31
Achmetes baſſa à ſuis Genizaris trucidatus 93,42
Achmetes in fuga captus iuſſu fratris Selimis ſtrangulatur 41,2
Achmetes patri multa aureorũ millia mittit 39,12
Achmetes prelio victus 212,24
Achmetes Sultanus ad fines Arabicos profugit 40,33
Achſi baſſi 224,25
Acinax 189,50
Acſchcher nominibus aliis falſo nominata 131,45
Acſcheher vel Acſara Græcis veteribus dicta fuiſſet Leucepolis, recentioribus Aſprapolis ibid. 43
Acſerai caſtrum album ſiue domus alba Turcis dicitur 140,40
Acſu ſignificat aquã albam ſeu limpidam 115,29
Adana obſidione cincta 34,14
Appellationes adminiſtrationũ apud Vngaros maximarum duæ ſunt 147,9
Æcaterina Cornara Iacobo Cypri regi notho Venetiis in matrimoniũ elocata 67,46
Ædes Iudæorum ſibi maximè contiguæ ſunt 51,38
Ædificia Muchemetis Cõſtantinopolitana 173,15
Ædificia multa Cõſtantinopoli terrę motu ceciderunt 34,19
Æliopolis ciuitas ab Ælio Pertinace Auguſto ſic vocata 217,44
Æluropolis ciuitas à felibus appellata ibid. 48
Ænus Ænea poſt excidiũ Troię condita in Thracia, & ſic ab ipſo nominata eſſe dicitur à Virgilio 127,52
Ænus ciuitas ibid. 28
Ætas ſenilis profeſſioni monaſticæ aptiſſima eſt 116,25
Æethiopes Mori dicuntur à nigredine 117,8
Æthiopes pro Aegyptiis 217,21
Aethiops quidam Taliſmanos morti deſtinatos eripere conatur 16,25
Agalari 190,30
Agalari ſunt tribuni Spachiorũ apud Turcos 226,6
Agar Turcis eſt arbor 132,27
Agaſleuina oppidum negotio nullo à Turcis captum 11,26
Ager Carabogdaniæ frumenti nigri feraciſſimus eſt 146,40
Ager Cepienſis ibid. 50
Agria Erla vulgo vocata 88,51
Agria fruſtra oppugnatur 55,28
Aherman 181,32
Aiſche prima Mahumetis vxor nunquam caſta fuit 74,55
Aiem, vel Aiem vilaget 143,20
Arimiti qui fuerunt olim Græcis 168,45
Al atticulus Turcicus 143,7
Aladeule 185,9
Aladeules capitur & decollatur 41,33
Aladeules Dulgad-ris dux Daudem baſſam adit 33,33
Aladeules dux prouinciæ Dulgaditenſis 41,32
Aladines Iconij rex exutus dignitate, in Ioniam profugit, & quietẽ amplexus vitam egit priuatam 131,3
Aladines idem qui Germianus ibid. 3
Alaſcheher altam ciuitatem ſignificat 136,41
Alba Græca à Turco expugnari nequit 29,37
Alba Græca expugnatur 44,55
Alba Græca obſidetur ſecundo 171,11
Alba per Soleimanem occupata 53,30, &c.
Alba regalis vrbs, in qua reges Vngarici ſepeliri conſueſſent 53,30
Albani in mõtibus ſe communientes magna clade afficiũt Turcos 35,20
Albania flammis vaſtatur 35,14
Albania magna ex parte per Muchemetem occupata 30,18
Albertus Laſcus 58,36
Albis fluuius 129,55
Alcairi Borcuces Sultanus moritur 15,31
Alcairi Sultanus à Temire victus, in Ægyptum profugit 18,22
Alcoranum per errorem Gabrielis Ali reddendum, Mahumeti traditum 74,51
Alexander princeps ob immanitatem inauditã quandam apud ſuos infamis, è regno fugatur 58,38
Alexandria Turcis nõ eſt Scandria, ſed Iſchendriæ 164,19
Ali Alies aut Halis eſt Laonico 139,32
Alis baſſa Budenſis felici rerum ſucceſſu effertur 55,24
Alis baſſa de Taliſmanorũ imminenti mortis periculo eos ex illo liberare, quãtum poteſt, conatur 16,20. & 25
Alis baſſa in medios hoſtes delatus, ab eis occiditur 38,3
Alis baſſa Zenderluis Chelilis filius 16,2
Alis begus copias ducit in Albaniam 25,24
Alis begus cũ exercitu magno in Valachiam proficiſcitur 33,5
Alis begus cum patre & filiis innocentibus occiditur 45,39
Alis begus in Albaniam profectus prædas maximas agit, & ſpolia ampla reportat 25,43
Alis begus Michalis filius 32,6
Aliſutius Caramaniæ begus 140,19 (25
Altum anteus eſt Turcicus 118,
Amadeus cognomento Viridis Sabandiæ comes 178,5
Ambon 204,23
Amida Guletam profectus cum filiis duobus, vitam agit priuatam 70,27
Amida patrem Aſſanem regno ſpoliatum ſpoliat, etiam viſo ipſo 70,16

Amidas promiſſis non ſatisfaciens, fluxæq; ceteroquin fidei ſigna quædam præbens, iuſſu Ioannis Auſtrij in Siciliam tranſuehitur 70,37
Amida regnum patrueli eripit ibid.25 (23
Amnis Docus Gezid vocat° 48,
Anaſtaſiopolis 128,22
Anatolis caſtelli mutilatè dictũ p Anatolis Caſtellion 168,49
Anatolia eadem cum Aſia minore 86,45
Andreas Batorius 59,48
Andreas Doria hoſte ſe videns inferiorem eſſe, aufugit 51,19
Andreas Doria Karuli Auguſti claſſis imperator 54,41
Andronicus Palæologus ſecundus huius nominis imperator 126,4
Anni Sultanorum ex auctorib. cùm Chriſtianis tum Turcicis collecti, & ad annos Chriſtianos collati 135,20
Anni Turcici 296. Chriſtianos 287. efficiunt 135,38 (& 4
Antali ciuitas Anatoliæ 195,1,
Antonius à Stamp 90,16
Antonius Melienſis ſenex rerũ multarum peritus 122,46
Antonius Verantius epiſcopus Agrienſis 56,32
Aphentis è Græco αὐθέντης corruptum 104,21
Aphrodiſium iuſſu Cæſaris Karuli funditus euertitur 54,50
Aquilo apud nos aeris ſerenitatem fert 123,44
Arabia p imperio Sultani Cairenſis 185,51
Arabes ſunt Saraceni 106,7
Arachlea eadem nunc eſt cum Heraclea 124,21
Aramõtanus Galliæ regis Henrici legatus 55,5
Aramus Semi filius, Nohæi nepos 104,35
Arbor genealogica Sultanorũ 98,23
Arcadiopolis 128,21
Arces duę veteres ad Morauam à Turca muniri iubentur 32, 47
Archangelus locus ab archangelo Michaele ſic appellatus 169,19
Archiepiſcopatus Clandiopolitanus 115,35
Archiepiſcopatus Germiorum, ſiue Germiani vbi ſitus 131, 37
Area Tachtal cala dicta 51,35
Areb 185,51
Argyron ſiue Algyrum caſtellum 169,6
Arrogãtia veterum Græcorum Conſtantinopolitanorum quanta fuerit 122,55
Arx Damaſci vi à Turcis expugnata 18,31
Arx Guletana in Turcorum poteſtatem venit 71,32
Arzerume ciuitas Armenię maioris ſex dierũ itinere à Trapezunte diſtans 77,28
Arzerume maioris Armeniæ ciuitas 86,34
Aſcania hodie Turcis eſt Aciu 115,28
Aſpra duplicia ſunt, maiora & minora 117,15
Aſpri Græcis, Acſe Turcis ab albedine dicti ſunt 117,6
Aſpri quatuor valent dramam 116,41
Aſpri 36. Turcici faciunt talerum Germanicum 116,42
Aſpri 60. faciũt talerum 84,45
Aſpropolis Anatoliæ metropolis 13,47
Aſomaton vocatur loc°, qui aliter Archangelus 169,22
Aſſan Machmetis filius 70,2
Athyra nunc pons grandis appellatur 124,32
Athyras fluuius 202,30
Armindan quid Turcis 170,39
Auaritia legati Conſtantinopolitani 61,50
Auctores familiæ Turcorum ſeptemdecim 7,16
Aula Sultani Porta Oſmanica vocatur 129,24
Autamogli quaſi Auramides 125,26
Aureus Sultaninus tam pondere, quàm auri bonitate ducatum Venetum quinquaginta quatuor aſpris æſtimatũ, talerum Germanicum & ſemiſſem einſdem facit 116,42
Autzi baſſi ſupremus venatorũ præfectus 226,24
Aythonius poſt habitum monaſticum aſſumptum Antonius appellatus fuiſſe creditur à pleriſque 104,45
Aythonus Armenius idem qui Curchinus ibid.45
Aythonus emendatus 217,33
Azamia num quaſi Aramia ſit dicta 104,35
Azapi, vel Azepi ſtipendiarij ſunt 147,37

B.

Baiaſites à filio Selime veneno ſublatus 211,17
Baiaſites à monacho Turcico penè occiſus 187,18
Baiaſites aduerſus fratrem Zemem mouet 32,26
Baiaſites caueæ ferreæ à Temire includitur 19,31
Baiaſites Conſtantinopoli annis pluribus oriatur 36,20
Baiaſites Conſtantinopoli diſcedit 32,34
Baiaſites Conſtantinopoli Hadrianopolim proficiſcitur 52, 38
Baiaſites Cõſtantinopolim pperat 201,11
Baiaſites ex animi ægritudine & dolore ad deſperationẽ adactus, mortem ſibi ipſe conſciuit 144,45, & 47
Baiaſites filio Selimi imperium reſignat 40.9
Baiaſites Selimi filio Sangiacatũ Semendrię offert 200,44
Baiaſites filio Selimi valedicit, & paulo poſt è vita excedit 40,30
Baiaſites fili° Muchemetis magna ſolẽnitate adhibita circumciditur 29,51
Baiaſites ſui ingenij vehementioris 130,25
Baiaſites Gilderun cognominatus Muratis Chanis filius 13, 41
Baiaſites imbecilla valetudine, curru vehitur 38,50
Baiaſites in templo Conſtantinopolitano à ſe exſtructo, conditur 40,31
Baiaſites quamdiu vini vſum ignorarit 15,46
Baiaſites, quanquam belligerare amplius non poſſit, imperium tamen quamdiu ſuperſtes eſt, filio tradere nõ vult 39,32, & 39
Baiaſites ſoluta Conſtantinopolis obſidione, rectà Nigebolim ſuos duxit 15,22
Baiatites Vngariam ingredi nõ auder 186,52
Baiaſitici cladem ingentem accipiunt 33,28
Baboza à præſidiariis eius incẽditur 63,49, & 51
Babotza Turcis ſe dedit 56,44
Badra 223,12
Bailus, magiſtratus eſt Venetus 92,37
Bainder filius Oicolncis 7,12
Bainder pater Cuſulbugæ ib.12
Baiſunger filius Bakis Agæ ibi. 12 (ibid.13
Bakes Aga filius Ciacis Agæ

Balbec eſt poſtello Bealbec 143, 21
Balis begus Malcozij filius 32, 6
Balthaſar Bathianius baro Guſſingenſis 97,1
Balucbazar porta Cõſtantinopoleos ſerũda Turcis ita vocata 406,40
Banda 190,31
Bandopbori ibid.32
Banus eſt præſes regius in aliquo ex regnis Vngariæ adiunctis 147,11
Baracloch pro Barakoch vel Barækock ſcriptum 133,25
Bargama membranarum nomine celebris illa Pergamus eſt 121,37
Bartholomæus Pezzenus Cæſareæ maieſtat. conſiliarius 141,25
Baſilius Bulgaroctonus 147,30
Baſilius parakimomenos 205, 11
Baſilouitzij ſunt filij Baſilij 134,9
Baſſæ Turcorum nouem nominati 224,46
Battologia Turcorum in precando quanta 129,6
Bealbec Syriæ cauæ ciuitas 143, 21
Bealbecum direptum & vaſtatum 18,30
Bedrus arx in Anatolia ſita in poteſtatem Turcorum venit 45,28 (9
Beglerbegi ἀρχόντης ἀρχόντων 115,
Beglerbegi duo à Sinane baſſa in Georgianorum limitibus conſtituuntur 80,39
Beglerbegi & ipſi baſſæ vocati 115,4
Beglerbegi ſub ſe præter milites gregarios, ſpachios, ſubbaſſas, ſangiacos & begos habent ibid.10
Beglerbegi Turcici 224,53
Beglerbegus Anatoliæ Romanis priſcis erat præfectꝰ prætoriorum Orientis 131,42
Belch tā vrbs quàm regio Chorafani vicina Balch eſt Cedrino 106,8
Belcha ciuitas capta & diruta 7,24
Belebanxucus vir quidam ſtrenuus 9,5
Belezuga locus Anatoliæ eſt nomen à quercero nactus 126,20
Belezug Turcis teneræ ſeu nouellæ quercus ſunt aut quercetum 119,2
Belezuga oppidum Anatoliæ 13,43
Belgradum eadem cum Alba Græca 171,21
Beligrad ad amnem Neſterem 200,16
Bellum Dulgadirenſe 214,15
Bellum inter Cairenſem & Oſmanidam Sultanos 182,24
Bellum magnum à rege Vngariæ ſuſceptum 26,38
Belule oppidum armis tentatum 26,8
Bergas Caſtaldo eſt Burgoſine 126,6
Beſſarabia 181,32
Bitezides cum Huſſaris confuſi 162,30
Blachia & Blachi pro Vlachia & Vlachis 146,46
Bladus idem cũ Dracole VVeida 172,28
Bogdan eſt dei munus 147,29
Bogdania à Bogdanis, id eſt, principib. ſuis eſt nominata ib.27
Boli tam regionis quàm oppidi nomen eſt 119,11
Bolina Turcica Græcis eſt Apollonia montis Athi 132,9
Bolina locus munitus à Turcis capi non potuit 13,54
Bona Sinanis confiſcata 83,32
Bonfinius emendatus 171,50
Bonfinius Pruſam per errorem Byrſam vocauit 115,32
Borckuck vel Barakok diuiſis vocibus barac kuk vel barar Gog eſt Gog benedictus 133, 27
Borle capta à Gilderune Chane Turco 17,30
Borli duplex in Natoliæ deſcriptione inuenitur, ad prouinciam Ponti vtraq; pertinens 140,46,& 49
Bozina regio tota rapinis exhauſta 15,12 (27
Bucovvar ciuitas Buci eſt 134,
Buconarũ minus & maius pagi duo 134,26
Buda regni Vngarici metropolis 52,25,& 32
Buda ſine ſanguinis effuſione capitur à Turco 46,3
Buga vbi ſita ſit 129,42
Bulcogli tanquam Bulci filij ſeu poſteri 134,5
Bulrouitzij vocati fuerũt Bulci filij ſeu poſteri 134,7
Bulcus Deſpota filiam ſuã Baiaſiti dedit vxorem 138,36
Bulcus Deſpota Turco filiam dat vxrem 15,43
Bulcus Deſpota vocatur à Turcis, qui à ſuis Stephanus Bulrouitzi' Seruiæ Deſpota appellatur 138,40
Bulgaroctonium locus à Bulgarorum cæde dictus 130,15
Burgos caſtellum quoddã 12,6
Burgoſine Didymoticho vicina eſt 126,5
Burgoſine oppidum à Chriſtianis fuga dilapſis derelictum, & à Turcis per ignem delerum 12,13
Buruuada arx occupatur 26,45
Buruze caſtrum in Muratis poteſtatem venit 25,37
Busbequius Pruſiadem cũ Pruſa confundit 115,36
Buſdoganũ maſſa quædam ferrea 187,28

C.

CAba aliam Turcis ſignificat 132,26
Calba ciuitas ab Oſmane occupata 84,16
Cabielpes fili' Cuſulbugæ 7,11
Cabielpes pater Soleimanis ibi. 11
Cabilouitzius prætextu transfugij ad Muratem admiſſus, abditam ſub veſte ſicam ipſi in ventrem adegit & interfecit 134,53.& 135,1
Cadauer Gazis Muratis Chani Pruſam deportatum eſt 15,8
Cadauer Scheichi Bedredinis ſuſpenſi è patibulo detractũ, terræ mandatur 23,52
Cadauer Sultani Muchemetis Pruſæ conditur 24,2
Cadi leſcher ſiue Leſker ſignificat Turcis iudicem ſupremum 126,30
Cadi Turcis eſt iudex, qui de cauſis litigantium in aliquo oppido, vel vrbe, vel prouincia cognoſcit ibid.25
Cadi ſimiles ſunt epiſcopis 128,42
Cadileſcheri 224,38
Cadileſcheri archiepiſcopis ſimiles ſunt 128,41 (& 34
Cadileſcheri Turcici tres 126,33
Cadilicatus iudicis officium ſeu iudicatura eſt ibid.40
Cærimonia Sultani inaugurandi 204,20
Cærimoniæ Moſaicæ cur à Mahumete retentæ 121,27
Caias begus Smyrnenſis ſangiacus 69,38
Cairus Laonico Memphis eſt antiqua 143,7
Caiſaria priſcis Cæſaria dicta fuit 140,45

Calaplous vocabulum corruptum eſt è Zelebi 101,45
Calender Zelehis Anatoliam vniuerſam ad arma concitat 46,8
Calender Zelebis cum factione ſua occumbit 46,13
Calenderlar 187,37.& 188,18
Caliacra 161,38
Calliupolis quando in poteſtatem Turcorũ venerit 123,10
Calliupolis vrbs ad Helleſpontum ſita 90,37
Calogeros vnde dicatur 116,23
Caloioannes Cõnenus penultimus Imperatorum Trapezuntiorum fuit 198,31
Caloioannes non à pulchritudine, ſed bonitate ita dictus 237,2
Candria oppidum quo loco ſitum 120,19
Candria regio ad Pontum Euxinũ inter Bithyniã & Pontum prouinciã ſita eſt 120,18
Cangri oppidum Amaſiam ſiue Cappadociã verſus ſitũ ib.21
Canſaues Gauris Sultanus Alcairi occiditur ibid. 52,41,47
Canſaui Gauri 215,21,& 30
Capha inter Tartariam & Moſcouiam ad ſeptentriones ſita 77,54
Capi Aga vel Agaſi 223,50
Capi Turcis porta eſt 129,27
Capi Vlriuarum præſidiariis ad deditionem compulſis capiuntur 56,43
Capiſilari à voce Capi 129,28
Caplize Turcis aquam calidam, ſiue balneũ ſignificat 116,2
Capitzi baſſæ 225,34
Caput baſſæ Boſnenſis à ceruicibus reciſum, Erneſto Auſtriæ principi affertur 96,23
Caput filij Vſumchaſanis amputatũ Sultano Muchemeti offertur 31,5
Caput regis Vngariæ haſtæ adfixum per caſtra circumfertur 27,21
Caput Vladiſlai regis Tartarorũ regi iocosè offertur 163,22
Caput Vladiſlao regi amputatum ibid.2
Cara ſiue Niger Alis captus, & Viennam prius, deinde Pragam ad Rudolphum Auguſtum miſſus 46,36
Carachan fili⁹ Cutluzeccis 7,15
Cara Chan rex aut princeps niger eſt 105,3
Carachiſar de Coryco factũ, ſignificat arcẽ nigram 176,16
Cara eſſar malè ſcriptum pro Carachiſar 196,5
Cara Meſites vir ſanctus 9,43
Cara Michail 162,3
Cara Ruſtem ſignificat nigrum Ruſtemem 139,30
Carabag Turcis vineam nigram ſignificat 143,26
Carabag vrbs ſiue Parthiæ ſiue Perſiæ ibid.23
Carabogdania & Moldauia eædem 146,40
Carabuces ſangiacus Souriſaris 69,28
Carabulic Selimis equus à nube nigra ſic appellatus 201,22,& 33
Caragoſa haſſa viuus palo trãſfigitur 37,13
Caramania in formam beglerbegatus redacta 180,49. & 181,24
Caramanus Ibrahimes Anatoliã bello moto cõturbat 26,28
Caraman⁹ Ibrahimes fugit ibi. 30
Caramuſes ſtipendiariorũ præfectus 37,47
Carbunculus peſtilens in tergo Selimis ortus eum necat 44,12,& 18 (217,50
Carnea craſtinæ pro caſtroniis
Carrera ꝓditionis inſimulatus 71,32 (37
Carrera qualis homo fuerit 71,
Carſeum qualis locus 78,35
Carauana 197,29
Caſa Zelebis 20,9
Caſan Michalogli cũ ſuis à Frideriao principe Palatino cæſus 222,46
Caſan Michalogli⁹ cęſus 125,45
Caſanes aditur à Baiaſite 32,44
Caſanes haſſa cum militib. ſuis cæſus eſt 26,18
Caſanes baſſa Romanię beglerbegus 26,15
Caſanes begus filius principis Caramani moritur 32,43
Caſi Burchan iudicem Dei ſiguificat 141,6
Caſminum eſt regis Perſici regia penitiſſima 78,55
Caſminũ intima Perſarum regia 83,27
Caſminum regia Perſarum interior eſt 95,50
Caſtamena ſiue Caſtamona Claudiopolis eſſe falsò creditur 145,9
Caſtamona vbi ſita ſit ibid.10
Caſtamones occupata 29,51
Caſtamora oppidum non procul à Sinope ſitum 86,48
Caſtellum nouũ à Venetis fruſtra obſeſſum 69,50
Caſtra Parthorum cum impedimentis diripiuntur 31,8
Caſtrum quoddã cur ab euerſione diuina nominatum ſit 14,18
Catarum ciuitas longè munitiſſima in ſinu maris ſitũ 69,53
Cata nummus idem qui Maidinus 118,20
Catalogus parricidiorum & cędium Selimis 214,31
Catalusij vel Catelusij 172,46
Cataſcepe 169,20
Cauala ciuitas eſt Philippos Macedoniæ verſum tendẽs 132,45
Cauſa ſerpentis dormientis calcanda non eſt 74,45
Cauſa circumciſionis à Mahumete retentæ 121,29
Cauſa nummorum veterũ iuſſu Taliſmanorum è medio tollendorũ quæ 268, 139,33
Cauſæ Baiaſitis Conſtantinopolim properantis 201,11
Cauſæ Chij inſulæ à Piali ſubiugatæ 61,47
Cauſæ hoſtis non amplius perſequendi quæ ſint 34,10
Cauſæ progreſſuũ, quos Turci fecerunt in Vngaria 221,31
Cedrin⁹ Pręrote vetuſtior 115,9
Cefalonia ſiue Cephallenia 228,17
Celium 181,31
Ceſar 223,21
Chadum baſſa quis 163,33
Chadumus haſſa Genizarorum ſeditionem vix effugit 27,37
Chagani Auarũ idem eſt quod Chan vel Chaban 105,5
Chairadin ſignificat eũ, qui bene ſtrenueq; ſe geſſit 129,36
Chairadines baſſa à Chriſtianis egregiè vexatus 50,5,&c.
Chairadines baſſa in Barbariam proficiſcitur 47,27
Chairadines baſſa quãdo mortuus ſit, & vbi ſepultus 53,47
Chairadines imperium maris nãciſcitur plenarium 47,22
Chairadines prim⁹ Penizi beglerbegus factus 227,8
Chairadines quidam militię naualis inſigniter peritus 47,6
Chalcocondyles emendatus 171,52
Chalepus à Temire expugnatur 18,23
Chalepus cũ vniuerſa regione finitima occupatur à Turco 17,44

Chalifes

Chalifes vicarius ſiue ſucceſſor eſt 75,4
Chalife vicarium, ſucceſſorem vel hæredem prophetæ Mahumetis ſignificat 105,38
Chameria ſiue Camena Ruſtemis Veziris vxor 55,50
Chan per Spanduginum & Iouium imperator exponitur 105,11
Chan Precopiorum regnũ Poloniæ ambit 200,15
Chanoglani principum filij vocantur 105,4
Chapperon tegmen fæminarũ Gallicarum partem Zercolæ Turciçe inferiorem refert 120,28
Chapſe vel Chaphſe vicus exiguus eſt in via, qua Didymotichum Cõſtantinopoli itur 127,39
Chapſe vicus quidam 40,30
Charachiſar 176,13
Charatines vel Charaitines idẽ qui Chairadin 129,39
Charipolis ſiue Chariopolis à Charia Athenienſi conditore eius appellata eſt 124,17
Chas eſt elegans ſiue venuſtus 176,20
Chaſanes beg⁹ Chairadinis Barbaroſſæ filius 69,30
Chaſanes Ceſairis proſultanus Chairadinis Barbaroſſæ fili⁹ 60,7.& 60,38
Chaſanes Chelifes, Scachoculis pater, ſagitta vulneratus, exſtinguitur 38,1
Chaſanes Chelifes ſimulata religione diu latet, & tandem aucta ſua ſecta latrocinatur 36,45
Chaſnadar Baſſi 224,1
Chazilar Turcis in numero multitudinis ſunt milites ſtrenui 162,27
Chaſis Bectaſis colitur à Turcis tanquam diuus quidam 46,7
Chazis Bectaſes Mahumatanus quidam religioſus 10,6
Chazis El hegus de die quieſcens, de nocte Chriſtianos inquietat 12,8
Cheidar baſſa cum Zindi Kemale Sangiacbego victus & occiſus à ſeditioſis 196,30
Chelia 181,31
Chemes Syriæ ciuitas olim Emiſa vocata 143,13 (18,23
Chemeſa à Temite expugnatur
Cheria fortaſſis eadem eſt cum Carabag 143,29
Cherme arx in poteſtatẽ Turcę redacta 32,53
Cherroneſus Thracica inſtar linguę ſe porrigit in mare Ægæum 124,1
Cherſeogli 182,46
Cherſoneſus Taurica Auarum ſiue Chazatorum patria eſt 105,6
Cherzecogli 182,47
Cheſer apud Turcos elegantius loquentes idem eſt qui vulgò eſt Cheter 163,18
Cheſer & Cheter beg idem eſt 163,1
Chilis arx à Baiaſite occupata 32,52
Chiridia Græcis porci dicuntur 123,7
Chiridocaſtron caſtrum 122,23
Chiridocaſtron verum à viduis nomen habet 122,23
Chiſar Sangagi cognomento Inunge, ditiuncula Vrchani à patre Oſmane conceſſa 8,37
Chitaini Tartari Chataidæ dicuntur 106,1
Chitainus Chan Vlu Chan & Kezies haſſa dictus 95,54
Chiurpulis oppidũ à Muſa occupatur 21,23
Chius Ægæi maris inſula à Piali ſubiugatur 61,41
Chius 128,20
Choraſanis regno pulſus, & cũ ſuis aufugiens, in itinere perit 7,26
Chriſtiani à Chairadine quamplurima perpeſſi 50,22
Chriſtiani à Turcis vexati 8,40
Chriſtiani à Turcis infeſtantur 11,42 (26
Chriſtiani à Turcis afflicti 28,
Chriſtiani à Turcis nullis oneribus grauati libenter ſe illis ſubmiſerunt 11,22,& 25
Chriſtiani alij in Danubium ſe prçcipitãtes pereunt, alij fuga turpi ſibi conſulunt 15,25
Chriſtiani Conſtantinopolitani fortiter ſe defendũt 29,13
Chriſtiani cum Turcis confligunt 11,34
Chriſtiani cum Oſmane confligunt 9,11
Chriſtiani cur facti Muſulmani 10,29
Chriſtiani fruſtra Tripolim recuperare conantes inſulam Cherhenſem petunt 57,48
Chriſtiani Hieroſolymis vulgo cincti ſiue zonarij vocantur ob zonas longas & latas ab illis vſurpari ſolitas 95,26
Chriſtiani iuramento fidelitatis facto à Turca domum remiſſi 14,17
Chriſtiani Moreani regionem & arces quas occupauerant, reliquere 47,34
Chriſtiani octodecies mille in caſibus variis pereunt 58,23
Chriſtiani precio à Turcis venditi viliſſimo 50,47
Chriſtiani quantumuis in religione à Mahumetanis diſſentiant, per Mahumetanos tamen Perſis, quantũuis Mahumetanæ ſectæ addictis in odium ſectæ Perſicæ præferuntur 75,44
Chriſtiani quidã in monte Libano prope Tripolim habitantes ſagittarij pedites optimi ſunt 95,28
Chriſtiani Rhodiẽſes quàm ſecurè ſe geſſerint, & quid ipſis acciderit 45,10,& 17
Chriſtiani Scechem Maurorũ adigunt, vt caſtello ipſis tradito Hiſpano deinceps pariturо, & tributum ſoluturum promittat 57,49
Chriſtiani ſeq; fortunasq; ſuas gregiè propugnant 30,26
Chriſtiani Serras incolẽtes Turcis dedere ſe recuſant 14,25
Chriſtiani victi dum fugiunt, cæduntur 27,26
Chriſtiani victoria à ſeculis multis inaudita potiti 69,36
Chriſtiani vim Turcorum fortiter Zigeti repellunt 56,53
Chriſtiani vino ebrij, ideoq́ue quid agant neſcientes, de nocte ſe mactant inuicem 13,31,33
Chriſtian⁹ quidã cùm ad Turcã profectus, pedes eius oſculari iuſſus eſſet, ſicam, quam apud ſe occultè geſtabat, in eius ventrem adegit, & interfecit 14,44 (47
Chryſokerama quis locus 168,
Chryſopolis eadem cum Scutario 168,31
Chuſeines baſſa Vezir Selimis, iuſſu Selimis interficitur 42, 42 (13
Ciaces Aga filius Toctemnris 7,
Ciaglis à Tocmace ſemel iterũq́ue prælio victus 82,53
Cigaloglis baſſa Caſminum ſe petiturum cum exercitu ſimulat 95,49
Cigaloglis ex hoſtium manib. elapſus copias VVanum incolumes abducit 95,6

Cigaloglis ſecundus ab Oſmane, poſt eum mortuum ſummum nanciſcitur imperium 94,50
Cilium 181,31 (187,15
Cimai iotæ montani Albaneſes
Circaſſi 215,21
Circaſſi ſiue Mameluci numero maximo cæſi 43,30
Circumciſio à Turcis admiſſa 13,42
Circumciſio à Turcis obſeruata 29,42.& 81,53
Circumciſio cur à Mahumete retenta 121,29
Citros epiſcopatus eſt Theſſaliæ 136,28
Ciuitates Vrchani ſe dedentes 10,31
Clades Turcorum in Vngaria inſignis 177,50
Clades Vngarorum à lacupe Agacæſorum 190,29
Claudiopolis ciuitas Honoriadis eſt in ponto prouincia 145,6
Claues 17. argenteæ Sultano Murati ab Oſmane donatæ 84,22
Clepſydræ Turcicorum Taliſmanorum 128,47
Clyzomene qualis in Turcia locus 179,25
Coccij currus ſunt vulgo Turcorum 90,25
Cofe vbi ſita & quæ prouincia 177,31
Colchi ab Iſraelitis originē duxerunt, proindeq; circumciſi fuerunt 120,53
Collybiſtæ ſiue nummularij, monetarum commutatores ſunt 117,12
Color albus Græcis aſpros dicitur ibid.9
Columna lapidea triplici ſerpenti aheneo tricipiti ſuſtinendo ſubiecta 29,20
Columna ſerpentina 170,37, & 41 (25
Cometes caudatus apparet 25,
Cometæ duo, vnus orientem, alter occidentem verſus apparet 29,39
Comnenus apoſtata non Iſacius, ſed Ioānes appellatus apud Nicetā Choniatē 103,46
Conatus Valachorum vanus & irritus 28,12
Conflictus inter regem Vngariæ & Michaelem Nigrum Turcum 27,7
Conia oppidum eſt priſcum Iconium 140,36
Conia per Gilderunē Chauem obſeſſa 17,8
Congeri vrbs eadē uidetur eſſe cum Congi tabulæ Anatolicæ non procul à Caſtamona diſſita 145,24
Coniugiū Chriſtianoturcicum 15,43,& 45
Conſilia recta apud ducem Medinenſem locum non habēt 58,12
Conſtantinopolis à Turcis expugnatur 29,16
Conſtantinopolis à Flandris capta 104,4
Cōſtantinopolis per Baiaſitem diu obſeſſa penè capta fuiſſet 123,18
Conſtantinopolis quando capta ſit 170,29
Conſtantinopolis terræ motu collapſa inſtauratur 36,37, & 40
Conſtātinopolitani Mitylenen reficiunt 36,16
Conſtantinopolitani regnante Muſa, portas aperire vix audent 21,25
Conſtantinus à Soleimane bello vexatur 15,19,& 28
Conſtan. Monamachus Auguſtus 114,26
Conſtant. Monomachus iudex Græciæ factus ab imperatrice Zoe 126,46
Conſtanti. pro Manuele Græcorum imperatore 145,43
Conſtitutio Leonis Auguſti de Thronis 115,34 (27,9
Copiæ Muratis in fugā ꝓpulſæ
Copis 189,50
Coræ, pupulæ ſiue pupillæ oculorum pro puellis acceptæ 147,49
Corcut à ſeditioſis victus 96,11
Corcutes cæſus cū ſuis fuga vix elabitur 37,15
Corcutes cōſcenſa trireme Maniſſam dirionem ſuam repetit 40,25
Corcutes fratris Selimis iuſſu ſtrangulatur 40,41 (48
Corcutes fratrū cōpetitor 201,
Corcutes oppida quędam Anatoliæ ſibi ſubiecta retinere nequit 39,17
Corcutes Sultani Baiaſitis filius 37,15
Corizai ſiue Coridſchi qui ſint 199,46
Corone 123,12
Corone obſidetur à Turcis 36,1
Coronenſes vrbis ſuæ deditionem faciunt 36,3
Coſaci Benderiam oppidū iuris Turcici diripiunt 88,9
Coſaci quiuam vocentur 85,5
Corſica Genuenſium inſula capitur 55,38
Corſica quando & quomodo reſtituta ſit Genuenſib. 55,40
Coſona planicies ſeu campus, à copia merularum ita dictus 134,42
Coſri cum Cariſto Natoliæ eadē putatur eſſe ciuitas 121,37
Coſroaſſath in Coſroas Sach mutandum eſt 98,49
Coſſoraſſath, rex quidam Perſarum primus fuit, qui imperio Romano rebellaret 98,48
Cotyaium nunc Cutahige ciuitas Phrygiæ maioris eſt 131,40
Cotziacum 163,53
Cotziacum arx in ditione Ioannis captum 27,47
Couadza 174,54
Crales pro deſpotis appellati 138,23
Crales vox non deriuatur à Karulo 138,29 (63,5
Crainahurca arx expugnatur
Crateuitzij Bulgarorum principes erant 134.10
Crimski chan 104 55
Crol Polonis rex eſt 138,34
Crolna regina eſt Polonicè 138,33
Crudelitas Achmetis imperium ambientis & inuadentis in legatos 201,46
Cuba 216,51
Cubates Zaufius Conſtantinopoli Venetias Cyprum repetendi cauſa miſſus 66,55
Cubei Sahara 216,51
Cudſimubarec ibid.50
Culmaza pro Gumulziua corruptè ſcripta 132,34
Cur Baiaſites imperio dimiſſo Dimoticū ſecedere voluerit 204,19
Curchini iidem qui Georgiani 104,48
Curdiſtanius Imirſam captum Scacho Techmaſi mittit 54,21
Cureus auctor annalium Sileſiæ 125,9
Curggini ſunt iidem qui & Georgiani 80,43
Curiſemes Scachus Belchę princeps 7,26
Currus & impedimenta Chriſtianorum à Turcis direpta 27,27
Culusbuga filius Bainderis 7,11

Cuſtus

Cuſtuc 203,24,& 45
Curahige ciuitas eſt Phrygiæ maioris 131,39
Curluzecces patre Lecrace natus eſt 7,16
Cynopolis ciuitas à canibus ita dicta 217,46
Cyprus à Venetiis reperita 67,1
Cypſala oppidū Thraciç 127,34
Cypſala quibus nominibus aliis nominetur ibid.37

D.

DAcia quæ fuerit quondam 146,37
Dacia Romanorum prouincia aliquando fuit 147,3
Dai Caraize baſſa 171,50
Dais Caraizes baſſa perit 29,38
Daud baſſa 185,10
Daud Turcis eſt, qui Hebræis eſt Dauid 101,7
Dauid frater Caloiannis vltimus Trapezuntiorum Imperator 198,32
Daudes baſſa cum exercitu prępotenti contra Sultanū Alcairi mittitur 33,30
Daudes baſſa Varſacenſem agrum ingreſſus trucidatis aliis, alios in gratiam recipit 32,34
Dauides Vngnadius Baro Sonneccianus Cæſaris Chriſtianorum ad portam Oſmanicam orator 75,38
Dauides Comnenus principum Comnenorum poſtremus 172,26
Defectus ſolis maximus 12,39
Deire pagus quidam 42,41
Delıılari ſtulti delirique vocantur à Turcis 90,4
Delis Aladinis Sultani iuſſu veneno tollitur 103,24
Delis crebris in Chriſtianos factis excurſionib. tandem ab Aladine cohercetur 103,8, & 11
Delus Beluban Muratis Cęſaris Turcorum miniſter 14,22
Dephterdari duo in Georgianorū limitibus à Sinane baſſa conſtituuntur 80,39
Demetrius Viſnouecius 59,4
Dephterdarus ærarij præfectus eſt Turcis 48,36
Dephterdarus Rationalis eſt 77,12
Dephterdar Rationalis & quęſtor eſt Turcis 79,45.& 87,4
Deſpota è regione ſua prorſus eiicitur 25,2
Deſpotæ quantam habeant dignitatem 138,19
Deſpotæ ſeu principes Seruiæ omnes Lazari appellati 133,51
Deſpotæ ſub Turcis mancipiorum potiùs quàm principum conditione vtuntur 147,22
Dethentum ſitum eſt ad mare Caſpium 77,39
Deruiſij ſeu Deruiſſari qui ſint 143,41. Profeſſio Mahumetana tota ſanguinaria eſt 143, 46
Deruiſſar 187,36
Deqeltu [illegible] Græcinominar [illegible] ſexageſimo ab [illegible] poſt diſtat 128 [illegible]
Deuetlū ſchæſt Turcis 132,26
Dextera Vladiſlao regi amputata eſt, quòd ea fidem datam violaſſet 163,24
Diarbekir eſt Meſopotamia 73, 27
Διδυμότειχον 204,23.& 205,44
Didymotichon vnde dictum 204,52
Didymotichum à mutis geminis appellatū oppidū 125,50
Dignitas Deſpotarum quæ ſit apud Turcos 138,19
Dimbos pagus Turcicæ fidei mutationē ſignificat 103,10
Dionyſ. Chieſ. monach. 90,42
Diorryges oppidi nomen Grecū à foſſis ab Euphrate perductis factū putatur 142,41
Diorryge Turcomanis erepta 17,48
Diplokionion quid 169,24
Diplophanarion porta Conſtantinopolis noua 207,30
Dire videtur eſſe Doari vel Deari 132,47
Direnziles Banus & vinculis conſtrictus ad Baiaſitē mittitur 35,32
Diſciplina militaris apud Turcos non amplius eſt tanta, quanta fuit aliquando 93,39
Ditio regis Catuēnæ 300. milliatibus Italicis à Tripoli diſtat 55,10
Ditio Ibanis, hoc eſt, Ioannis 163,53.& 164,1
Ditiones principum in Albania plures 175,1
Diuanum Turcis quid ſit 187, 39.& 189,40
Docti ex æqui & recti regula gerere ſe debent 16,41
Doctores Perſarum Haruſtis & Haidar ab Oſmanicis damnantur 75,28
Doctores Perſarum vnde extiterint 75,18
Doganzi baſſi præfectus accipitrariis & falconariis 226,25
Dolap nomen fluminis prope Gerlen 146,28
Domicilium Genizarorū 203, 22,& 38
Domus Chaſanis baſſæ à Genizaris fœdè ſpoliatur 39,7
Domus Iudæorū vniuerſæ Cōſtantinopoli conflagrant 51, 41
Dracol VVeida 172,8
Dragutes Raiſus pirata celebris 54,36
Dragutes Sangiacus Tripolitanus 60,7
Drama vox mutilata ex drachma 117,50
Dramę nouem faciunt talerum vnum Germanicum 116,41
Druncarij 190,51
Ducagini reguli 214,31
Ducaginogli ibid.31
Dulgadir 185,9
Dundar quid Turcis ſit 49,13
Durities Achmetis erga Genizaros 201,47
Duſmes Muſtaphas à ſuis deſeritur 24,39
Duſmes Muſtaphas captus, & Hadrianopolim ad Sultanū Muratē perduct. iuſſu illius de pinna quadam vrbis ad murum ſuſpenſus laqueo vitam finit 24,40
Duſmes Muſtaphas in Romania pro Sultano ſe gerit 24.5
Dux Medinenſis arrepta fuga Meliten euadit 58,24
Dux regionis Græcis eſt Hegemon 115,40

E.

EDrenos antiquis genere neutro Adranes appellatur 115,48,& 52
Ebubekir fauore malignorum quorundam contra factum Mahumetis reſtamentū chaliſen ſe conſtituit 75,4
Ebubekir Mahumetis Prophetæ ſocius vnus 74,49
Edebales operum & prodigiorum effector maximus 8,17
Edremir olim Atramittium dicta fuit 121,38
Egon Solmenſis Comes ſuas cū Helfeſtaini & Nicolai Hateſtadij copiis coniungit 62,35
Egri capi porta duodecima Cōſtantinopolis 208,22
Egripos inſula eſt, iā vulgo Negropontus appellata 175,13
Eiſlante pro Eupblaſte reponendum eſt 121,14

Elba inſula conatu irrito à Turcis tentatur 56,40
Eliſabeth filia Friderici Auſtriaci regis Romanorum à Ioanne Bohemo rege Lucelburgico impotentiæ mendacio prætenſo repudiata Syruiæ regi ſchiſmatico nubere non voluit 138,25
Emir achur ſtabuli præfectus 115,17
Emir Chan Miriſes Mucbemetis cognomine Hodobendis filius magni iuuenis animi 72,49
Emir Halem præfectus ſigniferorum eſt 147,51
Emir Halem quis 115,15
Emir Halem ſupremus eſt vexillifer 225,27
Emir quibir nomen dignitatis maximæ eſt in aula Sultanorum Cairenſium 115,20
Emir Quibir 215,50
Emir Soleimanes à ſuis deſertus, fugam arripit 20,54
Emir Soleimanes contra Muſam quieſcenté arma ſumit 20,17
Emir Soleimanes de rebus ſuis nō ſollicitus helluatur ibi.49
Emir Soleimanes filius Gilderunis Chanis 20,8
Emir Soleimanes Hadrianopoli cærimonia Turcis vſitata, fit imperator 20,22
Emir Soleimanes regnauit annis ſeptem 21,4
Emiſa Gregorij Emiſeni patria 143,13
Empolis imperio Turcico ſubijcitur 15,37
Empolis vtrum ſit Amphipolis Serris vicina dubitatur 138,10
Enguris 8,7
Enguris eadem quæ Ancyra vel Vncra 143,30
Enaſſerlar 197,47 (29
Enimūdus Bonefidius I.C. 138,
Enio vel Enia pro Æno corruptè ſcriptum 128,3,& 5
Epiſcopatus Adramiſius metropoli Nicomedienſi Bithyniæ ſubiectus 115,51
Epiſcopatus Athyrotū 202,31
Epiſcopatus Debelti metropoli Hadrianopolitanæ montis Hæmi ſubiectus 128,10
Epiſcopatus Hieriſſi ſub Theſſalonicenſi metropolitano Theſſaliæ collocatus 132,12
Epiſcopatus Sinopenſis metropoli Amaſianæ in Helenoponto ſubiectus 172,21
Epiſcopus Ceraſuntis metrapolitano Neocæſariæ ſubiectus 131,42
Epitaphium Henrici Baronis de Liechtenſtain 90,49
Epulum funebre à Soleimane datum 53,40 (to
Equi Arabici maximè agiles 91,
Equi quos Stephanus rex Polonus in Africa coemerat à Turcis ipſi erepti ſunt 87,49, & 88,16
Equus aheneus ſtatuam equeſtrem quandā geſtans 29,28
Eraſmus Teiſelus dux Ferdinandi 55,20
Ercaſes Imirſa Siruanæ ſupremo cum imperio princeps 53,51
Ercaſes variis mendaciis apud Soleimanem delatus 54,15
Erdebil Scherchis Haidaris doctrinam primus amplexus & rutatus eſt 198,20
Erdebil Vſumchaſanis Perſarū Scachi gener 75,19
Erdelianus bellum contra Maximilianum cur proſequatur 65,2
Erdelianus Cæſare rebus omnibus inferior 60,15
Erdelianus mirificè turbatus 65,54
Erdelianus Varadini à Valachis, Tartaris, & aliis obſidetur ibid.21
Erla Vngariæ municipiū 55,14
Error Græcorum de Baiaſitis filio per quendam fidium opificem Pruſæum Byzantium perducto 144,12
Error Sanſouini in arbore Oſmanidarum duplex 100,44
Ertucules filios habuit tres 7,55
Ertucules Græcos excurſionib. perpetuis infeſtat 8,8
Ertucules moritur 8,9
Ertucules pater Oſmanis 7,9, & 47.& 8,28
Ertucules patrem habuit Soleimanē Scachum 2,23. 7,10. & 7,46
Erzinga à Gilderune Chane occupatur 25,35
Eskibaba eſt Baba vetus 126, 10
Eskiſaraium eſt ſaraium vetus 173,54
Eubœa 228,11
Euergetes priſcorū regū Ægypti Syriæque nomen 129,36
Eurenoſes Brenezes ſcribitur apud Laonicum pro Eurenezes 125,37
Eurenoſis è numero procerum Turcicorum fuiſſe videtur 125,28
Eurus fluuius pro Hebro perperam ſcriptus ibid.52
Excubita & Excubitoria 203, 23,& 40
Exercitus de duce trucidando deliberat 79,8
Exercitus Turcicus à dira quadā lue inuaſus 30,16
Expeditio Alis baſſæ aduerſum rebelles 196.23
Expeditio Selimis aduerſus Ægypti Syriæque Sultanum 215,20
Expeditio Soleimanis contra Germanos altera 222,45
Expeditio Selimis aduerſus Iſmailem Sophinum 213,17
Expeditio Soleimanis prima contra Perſas 228,30
Exſequiæ Soleimani præſtitæ 64,9
Exſilia filiorū Achmetis 212,25
Exuſiaſtes eſt is qui eſt cum poteſtate,& iuriſdictionē exercet 126,28

F.

FAcultates Muſtaphæ baſſæ fiſco illatæ 81,8
Falberdorf 218,54
Familia Caramaniæ principum exſtincta 180,48
Familia Elpiorum 163,2
Familia Oguziorum ſiue Turcorum ex hominibus ſimplicibus & rudib. conſtitit 7,19
Familia Oguziorum ſucceſſione perpetua apud Parthos rerum potita eſt 104,12
Familiæ tres apud Turcos cæteris omnibus ſecundum Oſmanidas nobiliores vnde propagatæ ſint 125,23 (47
Faſſa planè diruta & vaſtata 78,
Feiezco caſtellum 139,25
Fœmina princeps Georgiana vulgo vetula vel annoſa dicta 76,35
Ferdinandus Auguſtus die Iulij 25. moritur 59,25
Ferdinandus Cæſar Vngariæ, Bohemiæque rex 55,13
Ferdinandus Gonzaga Siciliæ prorex 54,46
Ferhates baſſa Georgianorum duas arces ædificat 82,52
Ferhates baſſa ſordidæ auaritiæ ſuſpectus 94,13,& 15
Ferhates begus Sultani Baiaſitis gener 33,17
Ferige oppidum à Turcis occupatum 15,39

Feſti-

Feſtiuitas circũciſionis Muchemetis Turcici durault quadraginta dies & noctes totidem 82,7
Fides data etiam cum iactura teligiosè ſeruanda 59,50
Filecum locus in Vngaria ſatis munitus à Turcis capitur 58, 28
Filia Inſtinctu mariti patrẽ veneno tollit 77,48
Filia Tartari Chanis filio Scachi Perſici filio nuptui datur 96,6
Filij Auguſtorum natu minores nobiliſſimi vocari cõſueuerunt 130,27
Filij Baiaſitis genuiul à cõmentitiis ſecreti 145,27
Filia Bulci Deſpotæ Baiaſitis vxor 138,36
Filij Emiris Soleimanis Couſtantino pacis couſeruandæ cauſa obſides dati 20,20
Filij Gilderunis Chanis ſex ib.7
Filij Solcimanis Scachi tres 7, 35
Filius fœminæ annoſæ ſeu vetulæ vulgo dictæ ab Oſmanicis ad Perſas & Georgianos deficit 82,25
Filius Ladiſlai Kereziuij miſerè exſtinctus eſt, liberis uullis relictis facultatibus ſuis ad alienos deuolutis 63,20
Filius patris culpę particeps pœnam luit non diſſimilem 63, 19
Fines imperij Romani ad 40. milliaria cis & vltra Tibiſcũ opera Suendij ſub Maximiliano ampliati fuerunt 66, 33
Fines Lydorum & Phrygum ſeparati ſuur 104,38
Finis ducatus Bozinenſis vel Herzegouinæ 183,25
Finis regni Bozinenſis 174,28
Flamulum, flamuliſcium, flamulares quid ſint 119,36
Flandri Conſtantinopoli potiuntur 130,50
Flumen ab aliis Ares, ab aliis Caraſu, id eſt, aqua nigra vocatnm 77,13
Flumina, Sanus Draurus, Danubius pontibus iunguntur 45, 48
Fodinæ argenti in Seruia valdè nobiles ſunt 136,14
Fœderatorũ Oſmanis duo Greci fuere religionis Chriſtianæ deſertores 125,21
Fœdus inter Tartarum & Perſam contractũ 95,51,& 96,6
Forma precandi Turcis communis 129,2
Formę ædificioru Conſtãtinopolis Inuſitatæ 29,19
Fortuna Achmetis non minus varia fuit, quàm cognomen eius variè corruptum 176, 40,& 49
Foſſatum 213,19
Franciſcus comes Nadaſdius 97,1
Franciſcus Georgius Oberdorf 90,13
Frãciſcus Nemethius ictu ſclopeti occiſus 59,44
Franciſcus Sanſouinus ea quæ ab hiſtoricis omnibus ſcripta diligenter in faſcem quaſi vnum collegit 135,16
Franciſcus Zais Caſſouienſis in Vngaria ſuperiore præfectus 56,32
Frangepani 190,30
Fratres à fratre ſuſpenſi 72,29
Fratres Iathatines & Aladines commenticij 131,18
Fratres Oſmanis duo cæſi à Chriſtianis 8,48
Fraudes Erdeliani manifeſtè deteguntur 61,31
Fridericus Breinerus Baro Fladiſiano 83,40
Fridericus Palatinus princeps Caſanẽ cũ ſuis cædit 222,46
Frigus maximum 48,21
Funus Selimis quãdo, vbi, quomodo ſepultum ſit 44,37
Furor Petri Emi Veneti in Turcos inauditus, ideoq; nec impunis 92,10,& 13

G.

GAbriel errore quodam Alcoranũ Ali tradendũ Mahumeti tradidit 74,51
Gabriel Perenius 59,49
Gabriel Serbellonius Mediolanenſis muniendarũ vrbium periniſſimus 70,52
Gadige expugnatur 63,5
Galli Germanis ſunt VValli 146,54 (147,5
Gallicia Valachiam ſignificauit
Gallipolis cũ arce eius à Turcis capta 11,36
Gallipolis non à Gallis, ſed Athenienſib cõdita fuit 121,55
Gallipolis quaoccaſione à Turcis capta ſit 10,36
Gallipolis Turcis eſt Gelipolis 121,45
Gangra oppidũ fuit olim quod iam Cangri 120,21
Garagos baſſa, Beglerbegus Anatoliæ, viuus palo trãsfixus 195,48
Garzias Toletanus Siciliæ prorex 60,55
Caſes Murates Chan cum Lazaro belligerare incipit 14,36
Gaſes Muſtaphas legatũ quendã interficit, quòd cùm fratrẽ vero transfixiſſet, coegiſſet, vt illũ aſlaret 33,46,& 49
Gauderius Ferdinandi Cæſaris interpres 116,30
Gaza 216,18
Geduc Achmetis baſſæ cognomentum 176,39
Geduces Achmete baſſa interficitur 32,41
Geduces Achmetes baſſa regionem quandã Sultano Muchmeti ſubiicit 31,33
Geluazi in Anatoliæ tabula nõ procul à Ceraſunte ſeu Omidie ſita reperitur Giuluaza ſcripta 131,53
Gemiſcle porta Couſtautinopoleos tertia 206,44
Genealogia Lazarorum 138,52
Gener à ſocero ſibi mortẽ illatũ iri timens, eum è medio tolli curat 77,49
Genera militantium apud Perſas tria ſunt 199,49
Generalis cãpi ſtratopedarchus eſt 115,15
Generi Baiaſitis tres, ſimul facti 186,19
Genus mortis Oſmanidarum ſtrangulatiò 57,8,&12
Geni capi porta Conſtantinopolis decimaquiuta 208,48
Genibaxeum pratum 203,22
Geniſaraium à nouitate dictum 173,41
Geniſari vnde dicti 103,22
Geniſcheher oppidum eſt Iſnicæ vicinum 121,33
Geniſcheher Turcis eſt Neapolis 116,26
Genizari ad Sultanũ Selimem legatos mittunt 39,10
Genizari Amaſiæ turbas magnas excitant 41,37
Genizari decipiendi & è medio tollendi decipiunt, & è medio tollunt 94,1,& 6
Genizari & diriotes alij Vſcuſias ex auro ſolido factas geſtare ſolent 132,23
Genizari in Chriſtianos tumultuati partim ſuppliciis, partim ſuppliciorum minis coercentur 91,16,& 19
Genizari per quem inſtituti 129,16

Genizari per vrbem Hadrianopolim fœdè graſſantes, omnia diripiunt 27,38
Genizari ſeditionē mouēt 45,34
Genizari ſtipendia ſibi augeri poſtulant, ſeditione mota 27,35
Genizari Sultani Turcici ſclopetarij ſunt 10,8. & 13,14
Genizeri Turcis noui homines ſeu milites ſunt 129,29
Genizarus quidā ex arbore ſuſpenſus 40,21
Gens Turcica vanæ ſomniorū obſeruationi valde dedita eſt 73,43
Ceorgiani à veneratione ſancti Georgij appellati 104,49
Georgi⁹ Andreas Baro de Bucbaim 90,26
Georgius Bebecus 59,30
Georg. Bebecus perduellis 63,3
Georgius Bebecus vxore liberisque Zatuari relictis, præ metu Suendij arcem obſeſſuri aufugit 65,31
Georgius Bulcouitzius Baiaſiti militauit contra Temirem Chanem, & à Murate II. in paternum deſpotatum reſtitutus, poſtea viſu ab eodem priuatus eſt 139,10, & 14
Georgius Comes Helfeſtainus Iaurinum venit 62,22
Georgius Comes Zerinius 96,51
Geordius Hartmannus Baro de Liechtenſtain 90,17
Georgius Hartmannus Baro de Liechtenſtain Conſtantinopoli moritur ibid. 33
Georgius Rothut ibid. 17
Georg. Thuris Vngarus 62,18
Gepenec quid 189,51
Gepidæ 146,50
Gerrede non rectè ſcribitur pro Gerele, quod idem cum Gerle oppidum 119,13
Gereme expugnata excidio datur 27,45
Gereme vetus fortaſſis eſt Gerenia Peloponneſi 163,49
Gergone arx exſtrui iuſſa 28,48
Gerle oppidum eſt non procul diſtans à Boli 119,12
Gerle vitiosè ſcripta Gerede pro Gerele 146,25, & 26
Germani Dacis vicini 146,49
Germe oppidi & epiſcopatus nomen eſt 130,41
Germianum Aſiæ minoris pars eſt 130,34
Germianum in Anatolia ſitum 131,23
Geſchis dage mons 5,1
Geſchis dage mons monachorum eſt Turcis 9,4
Geſter caſtellū ab incolis Turcicis metu comitis Salmenſis aduentantis deſertum 62,41
Getia ſiue Gotziacum 163,53. & 164,10
Giamurlikion quid 190,5
Gilderum ſiue Gilderun fulmen ſignificat 130,20
Gilderun Baiaſites Imperator eligitur 14,51
Gilderun Chan à Temire victus 19,13
Gilderun Chan Alcairis Borcucis prouincias inuadit 15,32
Gilderun Chan ferocis & iracundi animi homo 19,28
Gilderun Chan hoſtiliter in ſuos agit 17,46
Gilderun à copiis ſuis deſertus 19,2
Gilderun intellecto, quòd per Temirem è regno ſuo abducendus eſſet, mœrore magno affectus eſt 19,54
Gilderun quando mortuus ſit 145,2
Gilderum regnauit annis quatuordecim 20,5
Gilimer nomen Gothicum eſt VVilmer 146,54
Giokelpes filius Oguzis 7,14
Giokelpes idem qui Kukelpes vel Gukelpes 98,56
Giolchiſar in Anatoliæ tabula chorographica Cukhiſar ſcripta arx eſt Caramaniæ 175,12
Giolchiſares arx expugnatur per Muchemetem 30,21
Goinuc oppidum Iſnicæ vicinum 121,33
Giula locus Chriſtianorū munitus in manus Turcorum venit 63,8, & 12
Giula præter ſpem Erdeliani à Turcis retenta 63,12
Gombbazzecum expugnatur 63,5
Gordus oppidum cum oppidulis aliis quibuſdam captum 29,43
Gotefridus dux Bullionenſis 95,33
Gothi 146,50
Gradus legis Mahumetanæ apud Turcos peritorum 128,33
Græci dicaſtas ſiue iudices Anatoles & Helladis habebāt 126,44
Græci erepta ſibi per Turcos Cōſtantinopoli amphoram vini ſibi ereptam eſſe dixerunt 123,15
Græci non Bulcos, ſed Vulcos, non Bucos, ſed Vucos dicūt 134,22
Græci quendam Muſtapham ſe eſſe mentientem cum ſua ipſorum pernicie aluerunt 141,46. & 144,8
Græcus eques qui Turcos multos occiderat, ab armentario quodam proſternitur 102,36, & 43
Gradna in Lituania ſita 88,20
Gui vox Turcica pagum ſeu vicum ſignificat 118,55
Guinuc idem cum Goinuc oppidum 121,33
Gumulzina in finibus Thraciæ eſt non multum diſtās à Marolia 132,32
Gundogdis filius Soleimanis Scachi 7,46
Gundus filius Ertuculis 7,15
Guxina Turcomanis erepta 17,48

H.

HAdrianopolis montis Hæmi 128,21
Hadrianopolis tota conflagrat 27,34
Hadrianopolitana dicitur porta Conſtantinopolis decimatertia, quòd per eam Hadrianopoli venientes, vrbem ingrediantur 208,38
Hadrianopolitani portis recluſis Duſmi Muſtaphæ ſe dedunt 24,10
Hæmus pro Rhodope nō rectè acceptus 136,13
Hæretici quàm hæreſeos ſuæ tenaces ſint 75,34
Hagia capiſi porta Conſtantinopolis ſeptima 207,21
Hagion oros dicitur hoc tempore mons Athos 132,10
Haidar Miriſes 72,16
Hames Syriæ ciuitas, hodie Camela vocata 143,18
Hamſa Turcis & Arabibus eſt pro Emiſa 143,16
Hapſala ab Hadrianopoli non magno itinere diurno diſtat 127,40
Harda flumen nec hodie nec olim celebre ibid. 23
Hariadenus idem Iouio eſt qui Chairadin 129,39
Hariadenus nomen nobilis piratæ Barbaroſſæ ibid. 40
Harmoſtes quid antiquis Laconibus fuerit [illegible]

[illegible]

Haruſtis à Perſarum pleriſque pro doctore ſeqnendo electus 75,17
Hebræi in regionibus Ruſſiæ, Sarmatiæ, Lithuaniæ multi ſunt 121,37
Hebrus neque Valiza neq; Mareza à quoquã vocatur 127, 19
Hector ab Eltz 90 18
Hegemon Græcia eſt dux 115, 40
Hic Rhodus, hic ſalta 201,1
Helena Palæologina 67,50
Heliopolis dicta eſt à ſole & ciuitate 217,45
Heliopolis Turcis eſt Beallec 143,21
Hellas eadẽ quę Græcia 126,49
Helleſpontus à ſinu Magariſio ſex tantùm diſtat milliaribus 124,2
Hemid, quę aliis Emid vel Omidie eſt vrbs à priſcis Ceraſus appellata 131,33
Hẽricus Baro de Liechtenſtain cùm diu in Turcia languiſſet, obit 90,32,& 19
Henricus Baro de Liechtẽſtain, de Nicolſpurg imperatori Muſulmanurũ munera conſueta adfert 89,21
Henricus à Gleizentala 59,39
Henricus Galliæ rex 98,21
Henric⁹ Valeſius Gallus à morte Katuli fratris è Polonia profugus, de procerum ſententia regno abdicatur 72,42
Heptagulades à turribus ſeptẽ arx appellata 70,47
Heptapyrgium arx ſeptem arcium 125,2
Heraclea eadem cum Arachlea 124,21
Hermopolis Mercurij ciuitas 217,45
Herzecogli 182,47
Herzegouina ab Ali bego obſeſſa 25,25
Heſte behiſte Sultani Iacupis ædificium cum omnibus appertinentibus vaſtatur 49,8
Hexamilium Cherroneſi vnde dictum 124,4
Hexamiliũ nũc Xamili 124,30
Hierapoles in Anatolia plures ſunt 131,49
Hieron, ſiue fanum Iouis Vrij 169,3
Hieron. Beck à Leopoldoſtorf eques magnificus 99,39
Hieron. Beck à Leopoldoſtorf 118,14
Hieron. VVolfius diſertus aliquot Græciæ recentiũ hiſtoricorum interpres 187,9
Hiſtoria Achmetis Heræcoglis baſſæ 183,27,& 31
Hiſtoria filij & nepotũ Zemis 180,13
Hiſtoria Zemis Sultani, alterius filij Mucbemere ꝓgnati 179, 40
Hodabẽdes lingua Perſarũ ſeruum Dei ſignificat 72,46
Hagiæ Turcici Græcis & Latinis presbyteri ſunt 128,43
Honores mutant mores 15,55
Horæ felibus apud Turcos paſcendis certæ & ſtatæ 203, 23,& 53
Horæa, vulgo Heuræa, porta prima eſt Conſtantinopolis 206,28
Horonomia Germanica Turcis longè gratiſſima, procerum apud ipſos vſibus inſeruiunt 128,49
Hoſer begus ditionem Zietucam in Anatolia Muratis imperio adiicit 25,7
Hoſtia à Chriſtianis Turco data in ſignũ induciarum cum ipſo per eos factarum non violandarum 162,48
Huggiemallar 187,37,& 188, 28
Huncher vel Hunker quid ſit 105,22
Huniades ſororẽ Michaelis Zilagij in matrimonio habebat 162,10 (11
Huſreues baſſa VVanenſis 76,
Huſſari cum Biteſis cõfuſi 162, 30
Huſſarones equites ſunt, ideoq; malè pro azapidis, id eſt, peditibus accepti 147,48
Hyperpyra, non iperpira quid ſint 117,23
Hyperpirarij erãt, qui in annos ſingulos dominis ſuis hyperpyra ſoluebant ibid. 43
Hyperpyron nouem cruciatis ſeu quarantanis valet ibi. 28
Hypſilipolis Gręcè eſſet alta ciuitas 136,42
Hypſu epiſcopatus 136,46

I.

I cum E pmutata litera 134, 4
Iacelich pro Catolich vitiosè ſcriptum eſt apud Marcum Paulum Venetum 104,50
Iachoſcicius vir Vngarus, dignitatis eximiæ 33,41
Iachs hominem rebus omnibus elegantem & aulicum ſignificat 185,47
Iachſchitz originis Vngaricæ eſt ibid. 50
Iacobini ſiue Iacobitæ à S. Iacobo dicti 104,49
Iacob. à Schulemburgo 59,39
Iac. Deſpota à Valachis ſuis circumuentus occiditur 58,45.
Iacob. Deſpota qualis vir fuerit 58,52
Iacob. Karulotæ frater illegitimo toro natus, archiepiſcopatu contento, regnandi libidine regnum inuaſit 67,31
Iacobus Mielich 90,20
Iacobus notbus è regno Cypri expellitur 67,38
Iacob. quidam Græcus, cognomen Heraclidis & Baſilici vſurpans 58,32
Iacupes begus Vſumchaſanis filius perit 34,41
Iacupes filius Murates ſcelerato dolo ab amicis Muratis ſtrangulatus eſt 134,47
Iadicula in littore Propontidis condita à ſeptem turribus eſt dicta 174,3,& 7
Iadſunamaſi 216, 52
Iagupes noſtris Iacobus eſt 130, 28
Iaiæ Turcis pedites quinam appellati ſint 10,17
Iancus infeliciter pugnãs aſtu ſe ab exercitus Chriſtiani reliquiis ſubducẽs aufugit 28,38
Iancus Turcos ab vtroq; cornu fuſos terga dare cogit ibi. 19
Iãcus Vngar⁹ Turcos cędit 26,5
Ianizari vel Genizari à voce capi deriuari non poſſunt 129, 27
Ianua Turcis eſt aula ibid. 23
Ianus Petri filius Cypri rex vltimus è Luſignana familia rex legitimus 67,24
Iaphætus Noæ filius 7,18
Ibrahimes baſſa apud Sultanum ſummæ auctoritatis 47,48
Ibrahimes baſſa Chelilis pater, Hadrianopoli moritur 25,9
Iblach 146,47
Ibrahimes baſſa Soleimani ſuſpectus, ab eo inuitatus, & in conclaui in ſomnum delatus interficitur 49,31,34, & 37
Ibrahimes in loca mõtuoſa dilabitur 26,10
Iconienſes à Tartaris eiecti, nõ in Ionia, ſed Thracia ad vrbem Ænum exſularunt 131, 12
Idola à Turcis non feruntur 29, 21

Ieiunium Turcicum 128,27
Ieniſar eadem quæ Neapolis & Geniſcheher ipſi Busbequio & Ortelio eſt 116,27
Ieru Ieru Maſco Lon quid ſit barbaris Liuoniæ incolis 121, 22
Ieſus à quo fuerit necatus 145, 45
Iſlach 146,47
Ignis facilè extinguitur, ſi prius quàm latius erumpat, ſupprimatur 49,47
Ikindi 103,24,& 55
Ikindi 216,50
Imaca vitioſè ſcripta pro Camaca 214,13
Imagines à Turcis nullo modo feruntur 139,38
Imamus Perſicè doctorē ſignificat 75,17
Imam doctorem ſignificat 198, 22
Imaretum Baiaſitis ad flumen Hadrianopoli conditum 181, 25
Imaretum quid 119,44
Imaretum templum Mahumetanum eſt 10,20
Immanitas Muſtaphæ baſſæ bello Cyprio nobilitata 76,30
Imperator Conſtantinopolitanus è familia Comnena 101, 35
Imperator Taraboſanis à Muchumete II. victus 172.19
Imperator Tartarorū ætate Sabellici Nogai vocatus fuit 133,36
Imperatores ad Turcorum imitationē victores, triumphatores, & ſemper auguſtos ſe vocant 105,17
Imperatores Conſtantinopolis omnes Conſtantini vocati 133,52
Imperatores Græci in contemptum à Turcis Teggiures vocati 140,4,& 17
Imperatores Greci nomen Cōſtantini adfectarunt 137,7
Imperàtores Græcorū à Turcis Teggiures dicti ſunt 139,54
Imperium Sceichi Bedredini diuinitus deſtinati 23,35
Imperium Selimis cruentum & parricidiale 211,47
Incendiū Conſtantinopoli exortum maximum vrbi intulit damnum 51,22
Incolæ Cypri aliquādo in quinque hominum genera diuerſa diſtincti fuerunt 117,29
Incolę regionis Bagadatis apertis vrbium ſuarum portis Soleimanis poteſtati ſe ſubiiciunt 48,30
Induciæ à Turco ſeruari iuſſæ 91,43
Induciæ inter Ferdinandum & Soleimanem pactæ 58,30
Inebechtij vidētes, quòd ſe contra Baiaſitem defendere nō poſſint, claues vrbis ei deferunt 35,40
Inſignia vel ſymbola Imperatorum Turcicorum 104,20, & 40
Inſtrumenta Muſica quib. Turci vtuntur, ſunt valdè ſtridula 119,32
Inſula Balu 223,12
Inſulæ vel ſcopuli potiùs tres hodie Cuzolari vocati 69,35
Ioannes ab Aſcemburgo 59,38
Ioannes Andreas Doria 58,5
Ioānes Auſtrius nauali de Turcis victoria orbe toto celebris 70,29
Ioannes Baſilius ab Hobēvvart 90,22
Ioannes Bernardus à Lembach 90,15
Ioannes Checus Anglus 119,35
Ioannes Comnenus Caloioannes non à forma, ſed bonitate vocatus eſt 103,47
Ioānes Comnenus Trapozuntinus Imperator 142,10
Ioannes Coruinus Matthiæ regis Vngariæ nothus 190,40
Ioannes Fridericus Trautmāſdorfianus 97,2
Ioannes Globitzius Copreinitzæ præfectus ibid. 2
Ioannes Iacobus Eglof 90,19
Ioannes Iſacij Sebaſtocratoris filius 103,49
Ioannes Levvenklavv 90,12
Ioannes Palæologus Græcorū Imperator 137,2
Ioannes Ruberus à Pixendorfo 59,38
Ioannes Sigiſmundus Tranſſiluaniæ princeps eſt 59,26
Ioannes Vlrichus Baro de Starhemberg 90,19
Ioannes VVernherus de Raitenau 59,40
Ionuzes Aga Genizarorum tribunus 36,40
Ionuzes baſſa ex equo deiectus capite reſecto occiditur Selimis iuſſu 44.5
Ionuzes baſſa tam grauiter vulneratur, vt è pugna media à ſuis ſublatus exportaretur 43,18
Iouius emendatus 213,18
Iſabegus Chuſeinis filius 32,9
Iſa Muſam perſequitur 20,14
Iſa Zelebis ibid.9
Iſacius Sebaſtocrator 103,49
Iſcheboli Græcis ſcopelos eſt, oppidum Zagoræ vicinum 129,44
Iſchender Zelebis apud Soleimanem ob theſauros regios nequiter tractatos delatus eſt 48,37
Iſchenderes Selimis gener à ſocero ſupplicio capitis afficitur 41,41
Iſcochiani flamma caſtello ſuo iniecta, Strigonium ſe recipiunt 62,43
Iſcodarbeus Turcis eſt Scodræ dominus 164,13
Iſcodar nō eſt Scandria 164,18
Iſcodara è regione Conſtantinopolis ſita 44,31
Iſcodara in Turcorum poteſtatem redacta 32,2
Iſcodara inuicta 31,16
Iſingi 185,52
Iſmail Erdebilis filius Vſumchaſanis è Martha filia nepos 75, 20
Iſmail Iacupem auunculum ſuum & filium eius beneficio religionis nouæ à ſe approbatæ occidit, & ſibi regnum ſubiecit 75,26
Iſmail ſcach ſiue rex Perſarum cognomento Sophinus 197, 46
Iſmail Scachus Parthorum 41,6
Iſmail II. Perſarum Scachus 75, 49
Iſmail II. temerariè crudelis res regni Mahumetani non parum perturbarat 75,54
Iſmail ſupplicio afficit, qui incarcerationis ipſius auctores patri fuiſſent 72,28
Iſmail veneno per ſororem extinguitur 71,35
Iſnicha palus Aſcania pro Nicęa vrbe per errorem vocata 115, 35
Iſraelitę vltra Mediam ad regiones id temporis inhabitatas translportati 120,52
Iſuēdiar Muſam occultat 20,43
Itali prælio nauali victi à Turcis diſcedunt 35,39
Itali recuperant Apuliam 32,31
Itea Græcis eſt ſalix 218,53
Itinerarium Busbequij 119,8
Iuanouitzii ſunt Iohannis filij 134.9
Iuba geographorum recentioribus

ribus eſt Buga 129,42
Iudices à Cadileſcheris cōſtituti à Sultano confirmantur 126,42
Indices Turcorum ſceleſtè vixerunt ab initio, quòd ſtipēdia nulla haberent 16,45, & 47
Iudex nemo eſſe poteſt apud Turcos, niſi qui ſit eruditus 19,23.16,40,& 44
Iuonia Valachis eſt Iohannes 59,11
Iupiter Vrius 169 3
Ius Colonariū Iuſtiniano Auguſto [illegible] eſt 117,34
Iuſufze vel Iuſufge factum eſt nomen à ſtatura Ioſephulum ſignificans 175,36
Iuſufzes begus capitur à Sultano Muſtapha 50,35
Iuſufzes begus Tocatā magnā Armeniæ vrbem populatur 30,32
Iuſluc Turcis annul⁹ eſt 116,30
Iuſuph idem eſt quod Ioſephus ibid.29
Iuſuph Turcicus nobis eſt Ioſeph 130,20
Iuſtitia Sultani Muratis 227,2
Iuſtinianus Rhinotmet⁹ 106,6
Iuſtinianus Rhinotmetus Terbe ali Bulgarorum principi, cuius opera reſtitutus eſſet in imperium dona cùm alia dedit, tum regionem ab imperio Romano defalcatam, & Zagoriā adpellatam, poſſidendam dedit 128,12
Iuſtus Ioſephus Comes Turrianus 91,36

K.

KAlogeron oros quid 1'6,16
Karlouitzii in Albania vel Epiro Dyrrachini vel Durazzii principes à Karalo propagati dicebantur 134,13, & 19
Karulota nuptias ſecundas cum Ludouico Sabaudi ducis filio contrahit 67,36
Karulus à Dietriehſtain 90,11
Karulus Andegaui Prouinciæque Cômes Conradino Friderici II. Cæſaris nepoti regnum Neapolitanum per fas & nefas eripuit 134,16
Karulus magnus òb virtutem & famam rerum geſtarum celebris 138,50
Kelda hodie Arabibus eſt Chaldæa 73,30
Kemach 213,19
Kemach ciuitas Armeniç 214,9
Kerai Chan 104,55
Ketmen 181,32
Kerimi Tartari Turcis ſe dedūt 31,31.
Keſil baſſa 197,47
Kibaia ibid.3
Kihaias capizilariorum ianitorum præfectus eſt apud Turcos 79,28
Kibaia capitzilariorum quis apud Turcos 225,50
Kihaia curię apud Tartaros pręfectus eſt 85,34
Kiletzi Baſſi 224,2
Kili arx capta 181,34
Kiliſch 189,50
Kiocay pro Kioc Chan 98,39
Kiral vel contractius Cral Vngaris Bulgaris Seruiis regem ſignificat 138,32
Kiratonum oppidum Seruię ſitum ad montem Argentarium 136.11
Kiratonum oppidum à Gildetune Chane occupatum 15,5
Kirc Cliſſe 201,21
Kiſa amnis 17,30
Kiſel baſſa 194,33
Kiſeles baſſa Perſarum ſcachus 95,55
Kiuptar 224,11
Kukelpes idem qui Giokelpes vel Gukelpes 98,38

L.

L pro R commutari ſolet 185, 38
Lacqueius Turcis eſt Pec vel peic 143,20
Ladiſlaus Kerezinius Giulam arcem prodit 63,10
Ladiſlaus cerezinus ſupplicio à Turcis afficitur, perſona eius digno ibid.15
Lælaps Græcis eſt turbo 130,23
Lala Scacbin à Turcis appellatus Laonico Saines eſt 126, 52
Larenda capta, direpta & ſuccenſa 34,39
Larende ſiue Laranda Caramaniæ 186,31
Largitiones apud barbaros Turcos nihil non poſſunt 83
Laſſocius 58,37
Lazarus Bulcus cū Murate primo bellum geſſit 134,29
Lazarus Bulcus Seruiæ Deſpotes in prælio captus, & in fruſtula conciſus eſt 139,3
Lazarus Suendius Baro Altæ Landiſpergæ 59,34
Lazarus Suendius inſigni proceritate corporis fuit 65,37
Lazarus victus & in conſpectu Imperatoris Turcici fruſtulatim conciſus eſt 14,53
Leſteri qui 117,35
Legati à Ferdinando Conſtantinopolim miſſi 56,31
Legati aliique exteri quomodo ad Sultanum Turcicum deducantur, & cur 135,2
Legati Selimis à Tommambai omnes occiduntur 43,35
Legati tres ad Baiaſitem miſſi 33,2
Legatio Chanis præcopiorum regnum Poloniæ ambientis magno cū riſu excepta 200, 29,& 35
Lembalo fortaſſis eſt Embali Turcica per articuli Italici præpoſitionem 138,11
Lemnus terra ſigillata nobilis 228,10
Leo quidam Monaſtiriotes appellatus à Niceta 132,54
Leo Sapiens librum de apparatibus bellicis ſcripſit 119,34
Lepus capiendus, canis dimittendus 54,16
Libanus non procul ab vrbe Syriæ Phœnices Tripoli diſſitus eſt 95,21
Liber de bellicis apparatib. per Leonem Sapientem ſcriptus 119,34
Liber Philippi Mornæi de veritate religionis Chriſtianæ contra paganos Gallicè ſcriptus 120,48
Liber Stephani de vrbibus 116,6
Liberi Zemis 180,22
Libidines vagæ regnis principum excidia accerſunt 185,8
Libri de homine octo in exemplaribus non nullis non rectè Gregor. Nyſſeno inſcribuntur, cum Gregorio Emiſſeno inſcribendi ſint 143,14
Limites imperij Græci quantopere coarctati fuerint 140,9
Lingua Germanorum nominibus componēdis per idonea eſt 118,53
Literæ contra Potoconam ad Stephanū regem Polonum minaces 87,17
Literæ mirabiliter proditoriæ 40,45
Liuonia Eiflante vel Liflanda Germanicè dicitur 121,14
Loca felibus paſcendis ex inſtituto Turcorum certa 203, 23,& 45
Locus Laonici emendatus & expoſitus 162,13
Locus vbi cum patre prælio

congreſſus eſt Selimes 201, 10
Locuſtæ fructus omnes & arborum folia abſumunt 96, 10
Lopadium oppidum Turcis Vlubat, geographis noſtris Lupadi vocatum 115,53
Ludouicus Galliæ rex à Papis canonizatus & ſanctus cognominatus 134,14
Ludouicus Baſſanus Iadrenſis 128,37
Ludouicus Sabaudi ducis filius Karulotam ducit vxorem, & cum ea in Cyprum proficiſcitur 67,36
Lumen ſolis adeò defecit, vt ſtellę interdiu viderentur 12, 39
Lumen ſolis adeò deficit, vt tenebræ terram occupent 25, 22
Lumen ſolis deficit 53,8
Lupus vir fortiſſimus in Bohemia ita ſtrenuè ſe geſſit, vt ipſi Matthias Vngariæ Rex caſtellum Feiezco dederit 139,20
Lutherus tuus, Lutherus meus 200,34
Lycopolis ciuitas à lupis ita dicta 217,48

M.

Macha num eadē ſit cum Macrane 106,9
Machmut baſſa 174,14
Machmeres Amidæ frater ab Auſtria regnum fratris impetrat 70,42
Machmutes iuſſu Sultani Muchemetis in fruſta conciditur 31,17
Madre fluuius Germianum interluens 130,39
Madytos à Turcis occupatum 142,28
Mæander idem prorſus eſt cum Madre fluuio 130,40
Magalgara à Turcis cincta, & breui tēpore in poteſtatem eorum redacta 13,51
Magalgara quæ Megalagora, magnum forum 132,7
Magalgara vbi quærenda 132,3
Magalgara verum ſit Megalopolis ibid. 8
Magariſlare, eſt ſtercore faciem conſpurcare 120,44
Magiſter magnus Melitenſis in id ſummopere incumbit, vt Tripolis recuperetur 57,32
Mahadia, Aphrica ſiue Aphrodiſium occupatur 54,39
Mahumetani Muſulmanos, quaſi dicas recte credentes, appellari volunt 120,37
Maidinus nummus quantum valeat 118,20
Maina Leuctra veteribus fuiſſe appellata putatur 67,14
Matros Cherroneſi oppidum 132.18
Malcozogli longè poſt Michaloglos fuerunt 125,34
Mameluci 215.21.& 35
Mameluci ſiue Circaſſi magno numero occiſi 42,13
Manaſtir, Moneſtir 186,53
Manaſtir oppidum Turcicum Græcis eſt Monaſterion 132,52
Mancipia Chriſtiana ſupra quatuordecim millia liberata 69,42
Mancipia multa mortuo Muchemete filio à patre Soleimane libertate donata ſunt 53,42
Manganium monaſterium 168, 11
Manguri octo ærei aſprum vnum argenteum aliquando valuere 116,40
Manuel Murmurius è Napolio Romaniæ oriundus 67,11
Mapalia talia vt de loco in locū promoueri & transferri poſſint 7.49
Marchatzi Paul vulgo dictus Tranſſiluanus quidam agens apud Turcos 85,47
Marchatzius à Turcis Ibrahim beg vocatur ibid. 53
Marcos tertius fœderatorū Oſmanis 125,22
Marcozogli, quaſi Marcozides familia Turcica à Marco quodam orta ibid. 25
Marcozogli ſunt Marci poſteri 134,6
Marctæ Germanis vocatæ quid ſint 96,48
Marcus Quirinus arcem ſinus Mainenſis feliciter expugnat 67,13
Mare nigrum 38,54
Mare nigrum & maius 177,18
Margaritinum à Venetis deditione captum 69,44
Maria Sultani Muratis II. vxor 139,15
Marinianus Marchio exercitus Karulini præfectus 56,38
Maritza reipſa eſt Hebrus 127, 17
Marolia eſt in Thraciæ finibus, non procul à Gumulzina 132,52
Marolia Græcis eſt Maronia, Geographis noſtris Marogna 132,55
Marolia Turcis confeſtim ſe dedit 14,22
Maronitæ & Truſci montem Libanum inhabitant 95,20
Maronitæ templum habent etiam Hieroſolymis S. Georgij martyris 95,25
Matera per regem Vngariæ ſpoliata 26,43
Martelosi qui 142,55
Maſſa ferrea buſdoganum appellata 187,28
Matthias Vngariæ rex 139,21. 172,29
Matthias Vngariæ rex Bozinam recipit 174,29,& 50
Matthias Vngarorum rex Turcorum terror fuit 186,55
Mauri pro Arabibus 217,21
Mauri, vnde Mori noſtri, generaliter nigri dicuntur 186 15
Mauros Græcis eſt niger 117,8
Maximilianus Mager à Fuchſtat 90,15
Maxud Chan 105,8
Maxudes Chan Scachi Perſici orator 80,52
Maxudes Chan perduellionis crimen incurrit 81,25
Mechemet beg Michalogli dux Acanziorum 125,32
Mechemeres begus è carcere reuocatus, libertati reſtituitur 24,23
Mechemeres Nicopolis begus, Syrufis begi filius 26,47
Medicus 9000. taleros pro veneno Baiaſiti propinato ſe accepturum ſperans, à filio eius Selime, decollari iubetur 211,30,& 44
Medina Alnabi, ciuitatem prophetæ ſignificat 180,16
Medina Celi 57,36
Medreſſa quid Turcis ſit 9,42
Medreſſa quid 119,43
Megalocarya, à magnis nucibus auellanis ita dicta 168,52
Mekie quid 180,12
Melantias & Melitias 202,50
Melatige qualis vrbs 137,54
Melatige Turcomanis erepta 17,48
Melchior Balaſſa 59,31.& ib. 48
Melchior Beſoltus 90,9
Melicul Vmera 216,17,& 19
Melitine vrbs Euphrati impoſita à Baiaſite occupata 138,5, & 7
Melus inſula, quam Græci Milon pronunciant 1 2 46

M.lus

Melus ſiue Milo 228,14
Mengrelia regio populorũ Colchidis 78,40
Merita Palatinorum in rempublicam Romanam 222,47
Meriza fluuius 12,26
Meritza propter Ænum in mare ſe exonerat 127,54
Mermere oppidum in Menteſiana ditione ſitum 75,28
Meſites baſſa caſtratus & ſenex res abſente Oſmane adminiſtrat 94,27
Meſites baſſa vezir Sultani Muchemeris 32,10
Meſites in Vngariam ingreſſus, cum copiis omnibus cæſus eſt 25,54
Meſites Rhodum fruſtra obſidet 32,13
Meſſit axa 216,50
Meſſira dicta Chaſanis Zami 217,52
Meſſitæ Conſtantinopoli plus minus quadringentæ ſunt 120,12
Meſſitæ ſeu Meſzitæ Turcis propriè templa ſunt è lignis fabricata, qualia ab ipſis extructa fuerunt, cùm imperij opes nondum creuiſſent 119,40
Meſſitæ templa ſunt Mahumetana 9,41
Merellino ſiue Lesbus 228,19
Methones à Turcis capta & direpta 35,54
Methones magna militum copia circumdata ibid.47
Meulana cheider vir magnæ apud Turcos doctrinæ 23,46
Michael Palæologus ad Iathatinem Sultanum Muſulmanorum ſe conferens ſupellectili ſua priuatur 143,1
Michael Palæologus Conſtantinopolim recuperat 104,4
Michael Palæologus cũ Theodora Auguſta pict⁹ eſt in monaſterio Cõſtantinopolitano, filio ipſius inter ipſum & matrem collocato 137,14
Michael Straticticus 145,14
Michael vnus ex Oſmanis fœderatis 125,22
Michael Zilagius 162,10
Michalogli, quaſi dicas Michalidas, familia Turcorum, à Michaele quodam profecta 125,24
Michalogli ſunt Michalis poſteri 134,6
Midge vicus ad mare nigrum ſitus 38,54
Midge pagus 201,37
Milites Turcici inedia, & inde ſubſecuta peſte abſumpti 80,37
Milites Vngari, cognita Petenij clãdeſtina diſceſſione, & ipſi ordines ſuos deſerũt 53,4
Mit Sulman ab exteris facilè commutari potuit in Muſelman. 141,42
Mirchan pro Emir Chan corruptè ibid.42
Mirdan è Mirx & Gdan compoſitum 147,26
Miſxir vocatur hodie Alcair à vetuſtiſſimo tam Ægypti, quàm Ægyptiorum nomine Mizraim 143,9
Mitylin Turcis eſt Lesbus inſula 172,49
Mityline inſula quando à Sultano Muchemete occupata fuerit 30,6
Mizraim Ægyptũ & Ægyptios ipſos ſignificat 143,10
Moldauia ferro, flammis & rapinis tota vaſtatur 33,7
Monachi Turcici 187,36
Monaſteria Calogerorum frequentia ſunt prope Hagion oros 132,10
Monaſterium oppidũ Aphrodiſio proximum expugnatur 54,44
Monaſtirion vrbs fortaſſis à propinquitate monaſteriorum montis ſancti ſic appellata 132,531
Moncaſtrum 181,4
Monetæ variæ cum valore ipſarum expoſitæ 116,36
Mons Calogerorum præaltus 25,30
Mons nouus Raſciæ 171,8
Mõs quidã Geſches dage, id eſt, mõs monachorũ dictus 9,4
Monumenta ſociorũ vatis Mahumetis Chemeſæ pulchrè extructa 18,24
Monumentum magnificũ Muchemeti filio à patre Soleimane exſtruitur 53.43
Monumẽtũ Muratis in campo Coſoua 135,46
Monumentum ſepulturę Chairadinis baſſæ vbi ſit 169,25
Morbus comitialis Murati familiaris 91,13
Moreas quid 163,46
Mors Geducis Achmetis baſſæ 180,26
Mors Matthiæ regis Vngariæ 186,41
Mors Selimis dies decem totos certa de cauſa celatur 44,20
Mors ducis Vſtageluis vel Aladeulis 214,15
Mors Sultani Baiaſitis, à filio Selime veneno ſublati 221,17
Mors Sultani Muchemetis ſecundi 179,1
Mos cibandorum peregrinorum vel aliorum in Medroſſis & Imaretis Turcorum 119,50
Mos triturandi apud Græcos quis 123,30
Motus Deruiſlariorum nouus 221,21
Motus Selimis aduerſus patrem Baiaſitem 200,14
Motus Sophilariorum aduerſus Oſmanicos ſecũdus 194,31
Motus ſeu prælia Deruiſlariorum 144,1
Muchemetes Anatoliæ montana petit ſui recreandi cauſa 29,32
Muchemetes baſſa Vezirazomes à Deruiſlaro publicè cõfoſſus 187,38. & 189,45
Muchemetes Chan proditus à ſuis, in manus Turcorum venit, & ab eis cum filiis duob. ſtrangulatur 85,34
Muchemetes cum omnibus copiis in Moldauiã proficiſcitur 31,35
Muchemetes fama ſola fugatus 174,30
Muchemetes mortalium omnium longè ambitioſiſſimus fuit 103,53
Muchemetes Murati patri in imperio ſuccedit 26,34
Muchemetes Muratis Imperatoris filius annorum circiter ſedecim ritu maximè ſolemni circumciditur 81,51
Muchemetes Muratis filius magna ſolemnitate circumciditur 25,42
Muchemetes plena de Parthis potitur victoria 31,10
Muchemetes II. poſt captam Conſtãtinopolim, Hunchetem ſe appellauit 105,26
Muchemetes II. tam ſæuus fuit tyrannus, vt patre vixdum mortuo ſanguinẽ fraternum ſitierit 142,15
Muchemetes Semendriæ obſeſſæ ſuccurrit 177,36

Muchemetes Sultanus moritur 32,20
Mueiga Mahumetis curſor fuit 18,28
Muige Turcis quid ſit 143,19
Mule regem vel dominũ ſignificat 70,3
Mulier inſtitutis Vngarici regni veteribus regia cum poteſtate eſſe nequit 52,31
Multitudo mancipiorum Chriſtianorum magna in ſeruitutem abducitur 91,34
Muncazium à Lazaro Suendio obſidetur 65,52
Munera Chriſtianis captis potius à Turcis data quàm inimicitia illata 11,11
Munitio Huſtiana à Lazaro Suendio obſeſſa 66,5
Munitio S. Michaelis inſano modo per Turcos concutitur 60,52
Muphtis apud Turcos patriarcha vel ſummus eſt pontifex 75,32
Muphtis iuris omnis & ſacrorum apud Turcos rex eſt 128,39
Muphtis quis 224,28
Muphtis Turcic⁹ eſt ſimilis Papæ Romano vel patriarchæ Græco 128,39
Murakeoſa inter Mucam & Drauum amnes inſula eſt 96,54
Murates Caramaniam ingreſſus cum Ibrahime regionis principe tranſegit 25,35
Murates Chan Gaſes Vrchanis filius natu minor 9,39
Murates copias maximas ad vrbem Salouicã adducit 25,12
Murates è vita excedit 28,52
Murates fraude licita cæſus 134,46
Murates Hadrianopoli templũ ædificari iubet lapide primo manibus eius poſito 25,38
Murates morbo comitiali correptus vix conualeſcit 91,13
Murates nepos Oſmanis regnauit annos triginta duos 135,10
Murates nominis illius III. patre exſtincto imperium auſpicatur, anno ætatis ſuæ 27. 72,8
Murates oculis in cœlum erectis numen ſuum & Mahumetis implorat 27,12
Murates potentiam adfinium in vxoribus deligendis ſpectabat 131,9
Murates I. Vrchanis filius, Oſmanis nepos 146,9
Murates pro viro ſancto habitus 28,6
Murates ſponte ſe abdicat imperio 26,34
Murates vnicus Soleimanis nepos inſtinctu Roſſæ præſtigiatricis Pruſę necatur 56,25
Murzes, Mirzes, Merches idem Valachiæ Vaiuoda 147,24
Muſa ab Iſuendiare occultatur 20,43
Muſa arrepta fuga in Caramaniam ſe confert 20,18
Muſa cùm Hadrianopolim peruenisſet, ab exercitibus imperator ſalutatur ibid. 47
Muſa fratrẽ Emirem Soleimanem rerum ſuarum ſecurum obruit ibid 52
Muſa olfacto principem Caramaniæ cum Emire Soleimane in gratiam rediſſe fuga ſibi conſulit ibid. 36
Muſa rerum potitur 21,3 (21,22
Muſa tyrannidẽ magnã exercet
Muſa Zelebis 20,9
Muſtaphas à Muchemete patre ſtrangulari iubetur 176,8
Muſtaphas Baiaſitis fili⁹ in prælio Temiriano occubuit 141,45
Muſtaphas cognomento Duſmes 145,36
Muſtaphas baſſa cũ aliquot fratrum ſuorum filiis ſtrangulatur 40,35
Muſtaphas cum inſigni ſuorum cæde ſuis hoſtibus aliquoties inferior fit 78,33
Muſtaphas baſſa humanarũ pariter ac bellicarum rerũ maximum habet vſum 80,26
Muſtaphas ementitus à Græcis cum ſuo ipſorum detrimento educatus 141,46, & 144,8
Muſtaphas fidem ſine vllo perſonarũ reſpectu violare ſolitus 76,40
Muſtaphas fretus innocẽtia ſua in man⁹ paternas ſe dat, quãuis ne faceret ſecretò monitus fuiſſet 56,13
Muſtaphas Soleimanis filius è Circaſſa iuſſu eius ſtrangulatus 55,44, & 56,17
Muſtaphas Zelibis amiſſus in pugna contra Temirem 145,40
Muſtaphas Zelibis in Temiriano prælio periit 20,7
Muſulman & Mulſuman idem eſt 141,36
Muſulman idem eſt quod Orthodoxus ibid. 27
Muſulmanus Muſulmannum Chriſtiana religione prohibitus, non dedit ſupplicio afficiendum 85,51
Muſulmanus Turcis eſt rectè credens 120,37
Mutaphetaki baſſi quis Turcis ſit 226,8
Mutationes regni Tuniſini variæ 70,8
Muti Oſmanidis in deliciis ſunt 56,15
Muti Sultanis Oſmanidis in deliciis ſunt 91,7

N.

NAos dromicos 216,51
Narli capi porta Conſtantinopolis decimaoctaua 209,22
Narrationes Turcorũ à Leonclauianis diuerſæ 196,12
Natales maiorum obſcuri Muchemeti diſplicuerũt 104,53
Natiuitas Oſmanis 8,12
Nauarinum 196,31
Naxus 228,12
Neapolis Geniſcheher Turcicè dicta 9,10
Neapolis Turcis eſt Geniſcheher 116,26
Nebula obſcura Conſtantinopoli menſe Iunio anni 1586. orta, quid cauſata fuerit 96,9
Nec Sebaſtiam, nec filium Orthobulem amittas 141,13
Negroponto 228,11
Nemetſaſſij 146,51
Neſtoralba 181,31
Nicolaus Comes Zerinius fortiſſimus, & gloriæ immortalis vir 63,29
Nicolaus Sophiano 120,20
Nicoſia Cypri metropolis in Turcorum poteſtatem veniens miserè diripitur 67,19
Niſcbanzi baſſa 201,36
Niſchanzis idem eſt, qui noſtris cancellarius 79,44
Nixia 228,12
Nogai Chan 105,1
Nogas Schyta eſt Chan ſiue princeps Nogæorum 133,38
Nomen Germiani vnde factũ videatur 130.40
Nomen Muſulmanorũ Muſulmanis principib. honeſtiſſimum, Chriſtianis execrabile eſt 120,40
Νόμιμον [illegible] quid ſit Iuſtiniano 117,34
Nomina antiqua ſic à Turcis immutata ſunt, vt priſcorum ſimilitu-

ſimilitudinem retinentia in lingna ſua aliquid ſignificent 115,30
Nomina Dan, Zabulon, Naphthali Tartarorum nonnulli retinuerunt 121,6
Nomina quædam vetuſta cum recentiorib. collocata 195.3
Nomina Turcica è lingguis aliis ita ſunt decerpta, vt illarũ adfinitatem retinentia ſemper aliquid ſignificent 176,14
Noua arx cũ agro eius finitimo fit ditionis Muratis 25,46
Nuua arx tecepta 52,10
Noua per copias Muchemetis capia 29,35
Noua ſiue Noue oppidum Seruiæ eſt 171,10
Nub. sanatum & anſerũ poſtea inter ſe pugnantium & ſe interficientium viſa 96,13
Nuccari quatuor, valent nummulum argenteum, quẽ Arabes Oſmannũ vocãt 118,18
Nummi argẽtei aſpri vocantur lingua Turcica 84,43
Nũmi Veneti, quibus imagines lege Mahumetis vetitæ ſunt impreſſæ, Sultaninis legi iſti nihil contrarium habentib. à Turcis hoc tẽpore præferuntur 139,45

O.

OBſidio Belgradi ſecunda 171,20
Oda Baſſi 223,51
Odium inter Perſas & Turcos eſt maximum ob religionem 74,48
Oenos à Græcis pronunciatur Inos 127,48
Officia portæ Oſmanicæ præcipuè qualia hodie ſint 223,40
Officium Baſſarum & Vezirum quod 129,34
Officiũ beglerbegorũ reſpondet dignitati maximi ſtratopedarchi 115,13
Oguzalpes dicitur quaſi Ogutz Elp 98,33
Oguzes filius Carachanis 7,15
Oicoluces pater Baindetis 7,12
Omer Mahumetis prophetę ſociorum trium vnus 74,49
Omnia cæſorum cadaueribus plena ſunt 43,24
Onodium oppidulum captum & incenſum 88,48
Ontun capiſi, vel Ontum ſchele porta Conſtantinopolis quarta 206,52
Oppidũ Edrenos Turcicè vocatum non procul à Pruſa diſtans 115,48,& 50
Oppida Helleſpõti & Propontidis cum interuallis eorum, quibus aliæ diſtant ab aliis 124,33,& 40
Oppida præter regni metropolim Budam per Vngariã capiuntur 52,4
Opiniones de altera Muratis in Europam tranſiectione diuerſæ 160,42 (40
Oratio Sinanis inuerecũda 83,
Orda & Ordu 113,18 (41,24
Orda Scachi Turcis prædæ eſt
Ordines imperij à Suẽdio monentur, ne ſe per literas Turci decipi patiantur, illum enim non Maximiliani, ſed ſuum quærere commodum 61,30
Ordines Monachorum ſeu religioſorum apud Turcos 187,36 (47,29
Ordines Partborum perturbati
Origo Sultanorũ Turcicorum 102,23
Oros hagion vnde ſic nominatum videatur 132,10
Ortacbioi quis locus ſit Turcis 169,17
Orthobules à patre captus, & poſt dies aliquot interfectus 141,10
Orthobules nomen eſt Græcũ, non Turcicum ibid.22
Orthodoxi qui fuerint olim appellati 110,39
Orthodoxus Gręcis eſt, qui ſententiam rectam tenet 141,29
Os boui trituranti obligandum non eſt 113,40
Oſman baſſa claues argenteas Sultano Murati 17. offert 84,22
Oſinan baſſa fuga ſibi conſulit 77,38
Oſman baſſa per inducias Siruanum inuadit, & damnum maximum Perſis infert 82,11
Oſman baſſa Sultani conſiliarius fit 86,11
Oſman Chriſtianis ſuperior tota illorũ regione potitur 9,12
Oſman fœderatis tribus vſus oppida cõplura ſubegit, & potentiam ſibi cõparauit 125,19
Oſman fratribus amiſſis victoria potitur 8,49
Oſman non militat amplius, & moritur tandem, & ſepelitur Pruſæ vel Sugutzucæ 9,25, 28,& 31
Oſman primus apud Turcos rerum potitur 7,9
Oſman prophetæ Mahumetis ſociorum tertius 74,50
Oſman regnauit an. 29. 135,10
Oſman vatis Mahumetani filiã ducit in vxorem 8,32
Oſmanes dyſenteria moritur in itinere Tebriſio diſcedens 94,49
Oſmania Oſmanis prouinciæ Tartaris à Temire attributa 19,37
Oſmanici à frigore ita læſi, vt & manus & pedes amitterẽt 48,21
Oſmanici cum Sultaninis bis pugnarunt 182,45
Oſmanici natura duplices, & fraudum pleni ſunt 86,33
Oſmanici nomen Muſulmanorum, non Turcorum adfectant 120,47
Oſmanici per agros Rauanẽſes aliquoties excurrẽtes omnia rapinis exhauriunt 82,49
Oſmanici quãtopere Perſis ob ipſorum doctores infeſti ſint 75,32
Oſmanidæ amãt muros 56,16
Oſmanidę neminem veteri natum familia in imperio tolerarunt 45,34
Oſmanidę nuptias legitimas nõ contrahunt 55,5t
Othmangiucb idem eſt cum Othmanzug 119.7
Oſtrikion 222,20
Othmania vocata fuit regio Tekienſis cum Bithynia cõiuncta 140,34
Orbmanlick deprauatum videtur ex Ormanſick vel Othmanſuck 119,8
Ormanic longius quàm par eſt ab origine Oſmanis recedit ibid.10
Otrantum à Turcis captum, & à Chriſtianis receptũ 178,24

P.

PAachomius patriarchatu de ſententia Græcorum abdicatus 128,30
Padiſcacbler ſupremi principes, ſiue Scachi ſunt Turcici 104,16
Palota obſidetur 62,17
Palus Varnenſis 27,6 (37
Panagiaſto manto molo 169,
Pancota caſtellũ expugnatum 61,17
Panopolis Panis ciuitas 217,46
Parakimomeni qui ſint Turcis 205,30
Parẽtes tertio aut quarto quoque anno inuiſendos cre-

dunt Turci 58,32
Pariki homines cõditionis ſeruilis fuerunt, dominis adeò obligati, vt vitę necisq́; in eos haberent poteſtatem 117,31
Πάροικοι Græcis coloni ſunt ib.33
Parricidia ante Baiaſitis Chanis imperium nulla cõmitti ſolita 10,12
Pars Zercolæ ſuperior ſeſquiſpithamam alta eſt 120,26
Paro ſiue Parus 228,13
Paſſonij campi 7,48
Patronus ſuũ non clientis commodum captans 59,28
Patzinacarum ſeu Patzinacorũ vnde dictum ſit 136,35
Paulus, Baro Eizinganus Rudolphi II. Cæſaris orator 91,45
Pax inter Baiaſitem & Græcos 137,37
Pax inter Lazarum & Muratem fit 26,26
Pax inter Sultaninos & Oſmanidas 186,40
Peci Sultani Turcorum curioſes qualia geſtẽt pilea 132,23
Peclarpaces qui 115,5
Peclarpax maximus exercituũ Perſicorum dux 145,20
Pecunia ingens Tataro ad bellum gerendum miſſa 84,43
Pedites Turcis Azapi dicti a 8,4
Peliotium expugnatur 63,4
Perenius Budę obſidionem vrget 52,48
Perfidia Muſtaphę baſſæ dignũ reportat præmium 81,12
Pergamus medici Galeni patria eſt 121,38
Perſæ alij Scheichem Heidarem alij Immamum doctorem ſequuntur 75,16
Perſæ cum Georgianis coniuncti Oſmanicos adoriuntur 82,21
Perſæ non re, ſed dicis cauſa pacem petunt à Turcis 76,13
Perſæ res à Turcis relictas diripiunt 77,41
Perſæ facultatibus ſuis auectis, viciniam ſuam totam ferro & igni vaſtant 77,20
Perſæ noctu & interdiu non quinquies Oſmanicorũ more precari ſolent, ſed ſemel tantum 75,14
Perſæ regem ſuũ adorant 75,13
Perſæ Scheichem Heidarẽ doctorem ſequuntur 75,15
Perſæ tribus Mahumetis ꝓphetis inimiciſſimi ſunt 74,49
Perſæ tribus Mahumetis ſociis Ebubekiri, Omeri, Oſmani fide nulla adhibita, Alim ſolum recipiũt 74,49,&75,10
Perſæ Turci ſunt Iconienſes 145,20
Perſecutio mutua inter Iſam & Muſam 20,14
Peſtilentia in caſtris Turcicis fame laborantibus immaniter graſſata 78,49
Peſtum occupatur 53,27
Petrus Emus patricius Venetus 172,11.92,10
Phanarion porta Conſtantinopolis octaua 207,28
Pharapia ſiue Therapia 169,35
Philippalcazer arx in memoriã Hiſpani exſtructa 57,55
Philippopolis à Philippo Macedone, magni Alexãdri patre condita fuiſſe falſo putatur 128,18
Philippouius 58,37
Philippus Hiſpaniæ rex 55,40
Philippus Mornæus 120,48
Phrygia ſalutaris & Capparianа 131,5,c,& 51
Phulkizin pro phurkizin eſt in furcam agere 185,39
Pialis baſſa rebus ad Meliten infeliciter geſtis Neapolim cũ claſſe redit 61,39
Pignus inauditum induciarum non violandarum cauſa Murati datum 162,38
Pileus albus à religioſo Mahumetano approbatus 10,7
Piramet᷒ pro Ibrahime 180,49
Piratæ Turcici pelagus Hiſpanum infeſtant 59,22
Plagiari pagus in quo Soleimanes baſſa ſepultus eſt 126,12
Planicies Coſouana à Sanſouino nõ rectè Caſſouiana paſſim vocatur 135,50
Planicies Zibuc ſiue Siuac 196,43
Plumbinum à Turcis obſidione cinctum 56,40
Podolouius, vel, vt alij, Polidouius, nobilis Polon᷒, ſtabuli regij præfect᷒ ſecũdus 87,42
Podolouius vnà cum ſuis ſaluo conductu per Turcam dato & violato, decollatur 88,12,&14
Podota Gręcis nunc eſt dux itineris, vulgo Pelota vocati ſolitus 122,48
Pondus Turcicum vtrum ponderi Græco antiquo reſpondeat, incertum eſt 117,52
Pontus Cappadocicus & Polemoniacus 131,34
Populi alij aliis ob doctores infeſti 75,32
Populus Athenienſis mari prępotens 124,19
Populus Oſmanicus rudis & ſimplex 16,5
Porcus præpinguis à Scacho Iſmaele ali ſolitus, & Hunker Baiaſir, vel Hunker Selim vocatus 105,30
Porta ferè idem eſt quod ianua 129,25
Porta aurea ſiue fontis, porta Conſtãtinopolis decimaſexta eſt 208,51
Porta Conſtantinopolis vigeſima ſecunda 210,1,&12
Porta κυνηγὸν porta Conſtantinopolis eſt decima 207,32
Porta pſomatiorum eſt porta Cõſtantinopolis decimanona 209,25
Portæ Conſtantinopolis vigintitres 206,10
Portus Albus Græcis Aſproſimiona 123,47.&124,11
Portus maris Albus dictus vbi ſit 11,17
Portus vulgo Qualliarum, id eſt, coturnicum 67,15
Poteſtas Seris Askeris apud Turcos quàm latè pateat 79,22
Poſteri Eurenoſis rectius Eurenoſij vel Eureneſij vocarẽtur quàm Ebrenes 125,40
Poſteritas piorum fauſta, ſceleſtorumq; infauſta 222,18
Poteſtariæ Italis iudicum officia ſunt 126,40
Poteſtatus Italis quis ſit 126,27
Potocoua capite plecti iubetur 87,18
Potocoua generoſus Polonus ibid.10 & 41
Potocoua ſupplicio afficitur ib.
Præfecti ſtabulo duo ſunt, maior & minor 225,40
Præfecti ſtabulorum duplices ſunt, maiores alij, alij minores 115,18
Præfectus vexillorum ſupremus eſt officiariorum Turcorum ibid.15
Prælium in planicie Zalderana 213,18,& 36
Prælium Muratis precibus mutatum 162,37
Præſidium Cherroneſi pro caſtro & idem oſcitanter dictum 122,13
Præſidium militare Bagadati impoſitum à Turco Soleimane 48,33

Prætos

Prætor Calliopolitanus & *Anagnites* 287,3
Prætor 200. plus minus annis ſcripſit hiſtoriam ante Chalcocondylem 130,43
Pratum Genibax eum 203,22
Precatio Muſulmannorum cõmunis quæ ſit 129,2
Precop Chan 105,1
Precopii Tartari 200,15
Preteianus idem eſt qui preſbyter Ioannes vulgo vocatur 105,52
Primikirios 197,3
Princeps Albanorum, Iſcodaræ dominus 27,49
Princeps Caramaniæ Hæmidam regionem ingreſſus occupat 17,5. Et cum Gilderunc hoſte ſuo tranſigit 17, 28
Princeps Iſmyrę ditione ſua expellitur 24,51
Princeps ſacrorum Maronitis eſt, habitans in virginis deiperæ monaſterio 95,23
Princeps Turcorũ il grand ſegnor Hiſpanice vocatur 104, 24
Principes Græci Turcos imitati ſe deſpotas vocarunt 138,20
Principes Lesbi origine Genuenſes 172,48
Principes minorum etiam gentium apud Perſas & Tataros Chanes dicuntur 104,54
Principes Palatini de republica Romana bene promeriti 222,47
Principes Seruiæ à Turcis aut Lazari, aut Bulei, aut Bulcogli dicti fuerunt 138,37
Proceres prouinciæ Turgutenſis vitæ fuga conſuluot 33, 37
Prophetæ Mahumetis quatuor debite honorandi à Turcis, alioquin ſupplicio mortis afficiendis 47,37
Protogeros 197,3
Protoſymbulus Balſamæ aliis archiſatrapas Maſalmæ eſt 115,2
Pronerbinm Græcis & Turcis vſitatum 74,45
Prouincia Hoootias 115,35
Pruſa Bithyniæ principio fuit ſedes imperii Turcici 146,3
Pruſa dedita 9,20
Pruſa magna ex parte conflagrat 34,53
Pruſa ounc Burſa vulgo dicitur 115,31
Pruſa ex Bithynorum 115,33
Pruſa Theopolis ſeu dei ciuitas cognominata 115,34
Pruſias cum Pruſa confuſa 115, 36
Puella pudiciſſima quædam à Turcis non violata à Chriſtiano Veneto non modo per vim comprimitur, ſed & compreſſa ſuffocatur & in mare abiicitur 92,20 & 30
Pugna Varnenſis 162,3
Puſcligan 189,50

Q.

Quadi 146,50
Quæ Turci de Soleimane commemorant à Laonico ad Muſulmanem referuntur 141,40
Quando Calliupolis à Turcis ſubiugata ſit 123,10
Quando potiti ſint Turci Theſſalonica 133,3
Quando Turci primum in Europam irruperint 122,54
Qui Corizzi vel Coridſchi 199,47
Qui furores Arrianorum abominabantur olim, orthodoxos ſe appellabanc 120,58
Qui legis apud Turcos periti ſunt, partim ius dicunt, partim legem interpretantur 128,36
Qui lioea recta tam à propheta Mahumete quàm ab Ali genero Mahumetis deſcendũt maximo ſunt in honore apud Turcos 105,45
Qui ſint Turcomani 142,50
Qui Turcis Zingis Chan eſt, Beluacenſi Chingis Cham dicitur 104,42
Qui Turcomani Perſici 199,47
Quidam eques oatiooe Grçcus omnes vincebat 102,36
Quidam priſcorum regum Alexandri ſucceſſorum oomẽ Cerauni à fulmine habuit 130,21
Quinque montani ſiue Circaſſi 215,22
Quo tempore Sophilarii orti ſint 197,48
Quomodo anni Græcorum à mundo coodito conueniant cum noſtris 195,2
Quomodo Taliſmani Mahumetanos ad preces excitent 128,46

R.

R pro L vſurpari ſoler 185,38
Rama 216,18
Ramadan baſſa à ſuis obtruncatur 93,29
Ramaſan 197,4
Rammola 216,18
Raſcii ſiue Razii 130,7
Ratiani melius Roxiani dicerentur 130,8
Rezages quid ſit 671,34
Rebuilula nomen menſis 29, 17
Regio Celbiana ſeu Celuiana 130,45
Regio Lazari vniuerſa deuaſtatur 25,5
Religio Perſarum noua à rege ipſorum Sophino Sophina vocata, quantopere ipſi vtilis fuerit 75,24
Regio Bagadati regioni finitima Solemanis imperio ſe ſubiicit 48,31
Regio quæ Tranſſiluaniam cum vtraque Valachia continebat Dacia quondam adpellabatur 146,37
Regio Tekienſis 140,20 & 30
Regnum Bozineoſe ſinetum 174,28
Regnum Perſarum à Tutcis Aiem vilaget vel Aiem Memleker appellatur 104,15
Regnum Sultaninum ſeu Ægyptum Selimes vniuerſum ſuo ſubdidit imperio 43,46
Reinerus Reineccius hiſtoricus inſignis 98,51
Religioſi apud Turcos 187,36
Religioſi Turcici teneotur magis contra Chriſtianos pugnare quam alii 143,49
Remle 216,18
Reſpoſum Sinanis imprudens 83,19
Reuanum nomen beglerbegatus facile tuetur 83,54
Rex Tartariæ ab Oſmane baſſa ſtrangulatus 78,8
Rex Vngariæ à Soleimane Erdelii banus creatur 221,30
Rex Vogariæ bello magno ſe accingit 26,38
Rex Vngariæ temere in caſtra Turcorum irrumpens decollatur 27,15 & 20
Rex Vngarorum cum exercitu ad Nigebolim accedit 15,20
Rex Vngariæ cum Turca pacem facit 34,52
Reza vrbs Perſarum 95,18
Rhædeſtum nunc Rhodoſtum eſt 124,30
Rhegium ſiue *ῥήγιον* maius & minus 202,29
Rhipſociodyni Greci dicti ſnot, qui ſe temere periculis obiiciant 90,4

Rhodope pro Hæmo non recte accipitur 136,13
Rhodus quando à Turcis primum obſeſſa ſit 178.4
Rhodus quando capta 45,26
Riſuarum à Suendio præter ſpem amiſſum, præter ſpem recuperatur 66,25
Ritus imperatoris alterius altero adhuc ſuperſtite creandi quis ſit apud Græcos 204,21
Ritus ſepeliendorum Turcicorum Imperatorum 64,28 uſq; ad ou. 31
Riuuli à Suendio ſine negocio vllo recepti 66,26
Robur Potocouæ Poloniæ cuiuſdam ducis, quantum fuerit 87,12
Rodi, Rodus 228,22
Roi Iaques Gallis eſt rex Iacobus 67.35
Romania vniuerſa Duſmi Muſtaphæ ſe ſubdit 24,15
Ruſſa ſiue Roxolana Soleimanis vxor 55.48
Roſſi cùm Raſciis ſiue Raziis linguam communem habent 150,7
Roxiani ſunt à voce Græci Ros ad pellati 150,9
Rudolphus à Salis 59.40
Rumelia eſt eadem quæ Romania vel Europa 126,34
Ruſtemes Vezitazemes in Aſiam profectus, curat vt Muſtaphas filius Soleimanis ſtranguletur 56,6,& 17

• S.

SÆuicia Selimis in baſſas ſuos 214,30
Sait regio, Ægypti pars 217,33 & 36
Sala fluuius 129,55
Salarium quadragies centenorum millium aſprorũ Chairadini conſtituitur à Soleimane annuum 47,19
Salazarus Hiſpan. vrbium muniendarũ peritiſſimus 70,53
Salonica à Murate capitur 36,17
Samo, Samus 228 21
Samohunogli filius Samobunç 147,35
Sancta Maura 228,16
Sangiac Turcis eſt vexillũ 119.18
Sangiacus Semendriæ cur à Baiaſite Selimi filio fuerit oblatus 200,44
Sangiacbegi, puinciarum præſides ſunt 119,29
Sangiacus Gallipolis 227,2
Sanguis innocens non fundendº, etiã Turco ſuaſore 40,10
Sanzac Turcica vox Græcis flabarum ſeu flambulum eſt 119,33
Sanzaci Turcici Græcis flambulares ſunt 119,33
Sarpagus à Delo captus 129,20
Saranta ecclſies 201,29
Saratzies mendoſe ſcriptum pro Caratzies 172,6
Sarigares filius Ertuculis 7,55
Sarumes Iacupes pro viro ſancto habitus 26,31
Saſſii Saxones ſunt Germani 146,53
Scach Culi 194,32
Scachines regiæ Gaſis Muratis œconomus 12.17
Scacho ſcachus opponendus 83,21
Scachoculis ſupplicio afficitur 396,8
Scachus Abedines baſſa Romaniæ beglerbegus eunuchus 25,48
Scachus Iſmail 2. rerum apud Parthos potitur 73,20
Scachus relicto Tebriſio Sultaniam ſe confert 41,26
Scachus ſiue rex Perſicus Turcis hoſtis acerrimus eſt 117.55
Scachus Techmaſes Tebriſium ingreſſus, Turcorum, qui indeprofugerant, impedimenta relicta diripit 48,47
Scender rex Armeniorũ 142,36
Sceptra ſiue baculi Græcorum 190,30
Scachoculis Anatoliam vniuerſam male tractat, & fœda multa committit 37,16
Scachoculis carauanam Parthicam diripit & homines eam comitãtes interfici iubet 38,8
Scachoculis cum copiis ſuis in Caramaniam irruit 37,30
Scheich Bedredin ſeditioſus 147,36
Sceiches Bedredines deſeritur 23,42
Sceiches Bedredines Romaniam ingreditur 23.34
Scheiches Bedredines ſuſpenditur 23,51
Scheiches Heidar Perſarum doctor 75,16
Sceiche homo religioſus eſt Turcis 198,11
Schemhal Chan 105,1
Schemhalis Chã princeps Derbendi ſectæ Mahumetanæ & Oſmanicæ Perſis infeſtus 77,45
Schitnitza ab aliis Schinitza temere vocatur 136,2
Schitnitza fluuius 134,45
Schulium à rege Vngariæ ſpoliatum 26,43
Scitan Culi 194,32
Scodra Græcis integra voce eſt Scutarium 164,14
Scopelus inter epiſcopatus metropolitani Hadrianopoleos Hæmi montis relata 129,45
Scopia pro Scupia reponendum 187,8
Sebaſtia prima ſub Aladine in Aſia Turcorũ regia fuit 141.2
Sebaſtianus Venerius Soppotoum expugnat 67,9
Secta Sophulariorum quo tempore primũ exorta ſit 197.48
Sedes imperii Turcici diuerſæ 145,54
Sedes Sultani Muchemetis Amaſiæ erat 28,11
Seditio Genizarorum 27,35
Seguan baſſa 200,16
Seidiſchet Turcis, Græcis Hierapolis, ciuitas ſancta ſiue ſacra eſt 131,48
Seiſe 189,49
Seithi Turcis Tartariſque dicti qui ſint 105,46
Selerue forraſſis eſt Slelat vel Selelat non procul à monte ſancto ſitum 133,4
Selimes aduerſus Ægypti Syriæque Sultanum expeditionem ſuſcipit 215,20
Selimes cruentus imperator 211,47
Selimes imperium auſpicatur 40,18
Selimes, imperium ſolus habẽs ad debellandum Parthorum Scachum ſe comparat 41,5
Selimes licet pacem à Soleimane cum Venetis initam confirmaſſet, quæſitis tamen cauſis eis bellum inferre parat 66,46
Selimes regnauit annos octo, menſes & dies tondẽ 44,20
Selimes victus Coſen aufugit 201,35
Selimes victus theſauro omni relicto fugæ ſe dat 38,53
Semendia per regem Boznenſem ſponte dedita 29,45
Semercant quale opidũ 144,40
Semercant vnde dicta 144,43
Septem ſunt, quæ à Turcicis proceribus cum magnis impenſis exſtrui ſolent 120,8
Sepulrura Soleimanis 64,28
Set Asker cognomen Ibrahimis baſſæ 47,50

Ser Asker ſupremus militũ dux eſt apud Turcos 79,21
Serai Dar Agaſi 224,3
Serbecum oppidum 130,2
Serbellonius captus à Sinane crudeliter ab ipſo tractatur 71,46
Serbeſtuum oppidum 130,2
Serf nomen loci 130,13
Serbi circa Mæotidem à Plinio collocari 129,51
Serdar generalis & ſupremus copiarum imperator 86,54
Seres Græcis numero multitudinis Serræ dicuntur 132,38
Series principum Machanenſium 98,11
Seriphæ quid Mahumetanis ſit 105,41
Seriphæ ſunt Arabib' qui Turcis Tatariſque ſunt Serhi 105,47
Serpens calcando excitatus terribiliter pungit 74,46
Serpens triplex aheneus triceps idolum Conſtantinopolitanum à Muchemete Turco comminuitur 29,20
Serpẽtes Conſtantinopoli magno numero conſpiciuntur, ſimulatq; idolum ſerpentinum à Turco comminutum eſſet 29,23
Serræ vrbs cum arce ſua ſe dedit Duſmi Muſtaphæ 24,9
Serræ ciuitas occupatur à Muchemete 23,30
Serras oppidum bello per Turcos vexatum 14,24
Seruii Hadrianopolim Turcis eripere conantur 13,28
Seruii in antiqua Triballorum regione & Myſia ſuperiore collocati 119,49
Seruii nemine perſequente in fugam ſe coniiciunt 13,36
Seruoctoninm quid 130,17
Sforcia Palaſicinus Marchio Curtis maioris 72,3
Siauſes baſſa certis de cauſis officio Vezirazematus priuatur 86,19
Siauſes baſſa in publico diuano condemnatus & maſul factus eſt 86,14
Siauſis baſſa maſul in gratiam redit apud Imperatorem Turcum ſuum 94,22
Sidrus nũc eſt Sidrocapſa 132,51
Sigiſmundus Auguſtus Poloniæ rex Erdeliani auunculus 60,13
Sigiſmundus Ludouicus, baro de Polhaim 90,13
Sigiſmundus rex Vngariæ poſt imperator factus 137,26
Silichtar 224,8
Siliſtra nomen vrbis in Macedonia 138,8
Siliſtria à Gilderune Chane capitur 17,23
Sinan baſſa in locum Muſtaphę ſuffectus 79,13
Sinan baſſa regem Perſicum ex intima eius regia abductum ſe promittit 80,10
Sinan baſſa vir aſtutus 71,4
Sinan contra Perſas ire iubetur 80,19
Sinan crudelis & auarus erga quoſuis fuit 83,36
Sinan vitæ periculo difficulter exemptus in exilium relegatur 83,32
Sinus Magariſius à fœdis tempeſtatibus & pluuiis dictus 123,43
Sinus Mainenſis veterib' Meſſeniacum appellatus 67,14
Sinus olim Rizonicus nunc Catarinus appellatus 69,53
Sio eadem quæ Chius 228,20
Siruanum beglerbegatus titulum facile meretur 83,55
Siruanũ muris nudatur 77,42
Siruanium nemine reſiſtente à Muſtapha captum 77,18
Sis opidum captum 12,2
Siuac eadem planicies eſt cum Zihuc 196,43
Sirbia vnde dicta 130,2
Sirus videtur eſſe Hicruſſus 132,48
Siſſopolis opidum Thraciæ verſus Euxinum, non procul ab Anchialo ſitum ideoque ſis opidum non eſt 127,2
Sitibaba à Turcis Eskibaba 120,10
Siuaſta imperio Soleimanis Scachi paret 7,35
Sinrige arx acuta 171,4
Siurige in poteſtatem Muchemetis Turcici imperatoris redacta 29,33
Slelar vel Selelar 133,5
Socii Mahumetis tres Perſis exoſi 74,49
Socii Mahumetis prophetę tres 198,14
Socii prophetæ Mahumetis teſtamento Mahumetis violato ſucceſſores ipſius ſe ipſos cõſtituerũt excepto vno Ali, qui legitime ſucceſſerit 75,5
Sol diluculo primo tã valde obſcuratus fuit vt omnia tenebris inuoluerentur 29,48
Somachia ab Oſmane capta 84,13
Soleimanes baſſa in Græciam traiicit 10,36
Soleimanes baſſa ſiſnicæ præficitur 10,24
Soleimanes Baſſa leporẽ equo perſecutus & in ſcrobem quandam lapſus ita ſe læſit, vt moreretur 11,45
Soleimanes baſſa mortuus eſt ante patrem menſibus duobus 126,15
Soleimanes baſſa mortuus in pago non procul à Callipoli ſepelitur 126,11
Soleimanes mortem filii Muchemetis acerbè luget 53,39
Soleimanes non recte Iacupes vel Iagupes adpellatus eſt 130,28
Soleimanes Sceches ſuſpendio necatur 57,30
Soleimanes Scachus flumen ingreſſus & aquis obrutus periit, quæſitus & inuentus tumulatur 7,43
Soleimanes Schachus pater Ertuculis 7,10
Soleimanes Sultanus ob felices Maximiliani ſucceſſus ad rabiem fere adigitur 61,10
Soleimanes Sultanus victoriam de Zigetano nondum potitus frendens & fremens animam infelicẽ exhalauit 63,35
Soleimanes Viennam Auſtriæ obſidet 222,20
Soleimanes Vngarię regem Banum Erdelii creat 221,30
Solitudines in Aphrica magnæ ſunt 93,27
Sõnia Nicolai Nicolaidis Delphinatis de origine Gallipolis 121,46
Somnium Ertuculis & expoſitio eius 8,14 & 28
Sophia diuerſa eſt à Scopia 187,3
Sophilarii ſecundo mouent aduerſus Oſmanicos 194,31
Soppotoum caſtrum Albaniæ non procul à Corcyra ſitum 67,10
Sorabi & Sorabri 130,6
Spectaculum inſolens & barbarum 89,29 &c.
Spenderobe Triballorum metropolis 138,47
Sphetigradum eadem cum Sinrige 171,5
Stabulũ porcorũ è Chirido caſtro per iocũ poſtea in monaſtero ẽ cõmutatum factũ 123,6

Stagnum Varnenſe 161,38
Srancois arx in poteſtatẽ Turcorum redacta 45,27
Statua arcens peſtem Conſtantinopoli 29,30
Statuæ à Muchemete Turco deiectæ 29,29
Statura Selimis 212,24
Stauros pagus quidam 168,37
Stellæ de die apparuerunt 12,39
Stenia locus nomine de Soſthenio corrupto ita dict' 169,31
Stenon idem cũ Stenia 169,31
Stephanus Batorius Somlian', nobilis Vngarus rex fit Poloniæ 72,37
Stephanus Bozinæ rex 172,9
Stephanur Bozinæ rex Muchemetis 2. iuſſu cute viuus exuitur 139,20
Stephanus Bulcouitzius à Murate 2. ditione ſua ſpoliatus eſt, & tandem viſu priuatus 139,7 & 16
Stephanus Carabagdaniæ Vaiuoda 181,33
Stephanus de Reua, Comes Turocenſis, Vngarus 90,21
Stephanus Loſoncius ob fidem violatam interfectus 55,18
Stephanus rex excoriatus 174, 29, & 47
Strichioſes ſtatuarum 170,49
Stipendia iudicibus Turcorum conſtituta 16,51
Strages Turcorum maxima editur 94,54
Strigonium in Soleimanis poteſtatem venit 53,28
Subditi Sultano Iconienſi duplices à Prætore ſtatuuntur 142,47
Subſidium Palotanis diuinitus inopinatum offertur 62,21
Succeſſores Iacobi Deſpotæ quotnam & qui fuerint in Valachia 59,3
Succeſſus Turcici per Tartarum Timirim diuino conſilio impediti 123,20
Sugurzuc locus nomen habens à ſalice 118,46
Sugurzug nouellas ſeu teneras ſalices vel ſalicetum potius ſignificat 119,1
Sultan Murat Chan, bin Sultan Selim Chan, elmuzaferu daima quid ſit 105,14
Sultanini Baiaſiticos terga dare cogunt 33.20
Sultanini cum Oſmanicis bis pugnarunt 182,45
Sultanini Larendam captam direptamq; ſuccendunt 34,39
Sultanus Agarenis eſt dominus 104,26
Sultanus Aladines Amaſiæ moritur 26,13
Sultanus Aladines è familia Selgucis oriundus 7,31
Sultanus Aladines in Romania prouincias complures ſibi ſubdit 7,53
Sultanus Aladines Iconii princeps 102,32
Sultanus Baiaſites loco patris Muchemetis fit imperator 32,23
Sultanus Muchemetes 20,9
Sultanus Muchemetes Amaſiã profectus quieti ſe dat 20,13
Sultanus Muchemetes Emiri Soleimani fratri natu maximo munera mittit, aliisq; de rebus certiorem facit 20,24
Sultanus Muchemetes exercitum in agrum Zagotenſem expedit 23,43
Sultanus Muchemetes Muſam bello perſequi ſtatuit 21,10
Sultanus Muchumetes Serras occupat 23,31
Sultan' Muchemetes templum per fratrem Emirem Soleimanẽ Hadrianopoli inchoatum abſolui curat 23 54
Sultanus Murates Bulci filiam matrimonio ſibi iungit 25,32
Sultanus Murates filius Muchemetis in imperio ſuccedit 24,1
Sultanus Murates in thronum regium collocatus à ſuis imperator ſalutatur 24,43
Sultanus Murates iterum ſummæ rerum præficitur 27,42
Sultanes Murates ſe cum mutis ſuis exercens quomodo fere interierit 91,6
Sultanus Murates Sultano Muchemeti filio imperium iterum reſtituit 27,31
Sultan' Muſtaphas Parthis obuiam it & eos fundit 30,35
Sultanus Selimes 2. quo ætatis anno Soleimani in imperio ſucceſſerit 63,53
Suendius cunctando decẽ barbarorum millia ſine vllo ferme negocio ſupetat & cædit 63,1
Summarii corrupte vocantur Beluacenſi, quos Græci ſamarios, ſagmarios vel ſagmatarios vocant 119,27
Sungurſengis filius Soleimanis Scachi 7,46
Suppliciũ Scachoculis 199,48
Symbola ſeu inſignia imperatorum Turcicorum 204,20
Syncellus olim apud Græcos Patriarchæ ſuccedebat 105, 43
Syri non parum diſtant à Perſis & Parthis 104,36
Sytus fortaſſe turcis dicta eſt pro Sidrus 132,50

T.

TAbbaſſaran locus nõ longe à Temircapi diſſitus ab Oſmane captus 84,14
Tabula Abrahami Ortelii Natoliam deſcribentis 119,6
Tænarus fluuius idem eſt, qui & Tunſa 127,27
Taleri Germanici Turcis gratiſſimi ſunt 139,47
Taliſmani Matrimetanos interdiu & noctu quinquies ad preces excitant 128,46
Taliſmani multa perſona ipſorum indigna committentes magnum ſibi creant periculum 16,4 &c
Taliſmani qui dicantur apud Turcos 128,35
Taliſmani quid officii habuerint apud Turcos 15,50
Taliſmani ſpecie religioſi, re ipſa malicioſi 139,42
Taliſmani ſunt Turcis iidem, qui Græcis Diaconi 128,44
Taliſmanus pro negligenter orantibus orans, orationem ſæpiſſimè repetit 129,8
Tangrigictugi, eſt Turcicè deus euertit 132,28
Tarabolus Turcis eſt Tripolis 95,22
Taraboſane 29,51
Tatarbaſar locus à Tataris appellatus 119,25
Tartari ad internecionem deleti 78,25
Tartari circumciſi fuerũt prius quam nomen Mahumetis audiſſent 121,2
Tatari cum priſcis tum recentibus diuerſi fuerunt 133,32
Tatari Deſtenſes de quadam natione Tatarorum certa accipiendi ſunt 133,30
Tatari Deſtenſes Gilderuni fide non ſeruata ad Temirem tranſeunt 18,52
Tatari iugum Indorum excutiunt 105,51

Tatari kerimi vocati Turcis ſe dedant 31,31
Tataiinō Tattari à Tataro flumine ſic dicti 106,12
Tatari ſiue Totari lingua Syriaca reliquias ſiue reſiduos ſignificant 121,5
Tatari vnde orti ſint 120,55
Tatarus Chan ſubolfaciens ſe regno ſuo exutum iri à Murate, militiam nomine eius ſuſceptam, non perſequitur 85,12, & 15
Tebriſium 197,29
Tebris 213,19
Teoriſium deſertum & ab inhabitatoribus vacuum 48,3
Tebriſium Turco ſe dedit 94,41
Techmaſes regionem ſuam ipſius incolis paſſim abactis corrumpit, ne ſui perſequēdi occaſionem relinquat Soleimani 48,53
Techrin begus Laooico Scender vocatur 142,35
Teggiur præſes eſt, nomine à ſollertia militari deducto 140,1
Teggiur Turcis prouinciæ præſes eſt 115,57
Teggiur Vlubadæ à Turcis ob fidem ipſis non ſeruatam ſe peti videns, ſibi manus affert 18,34
Teggiur zair 179,11
Teke ſiue Tekie regio 194,34
Tekie regio Bithiniæ Ciliciæque vicina 140,33
Temir Chao apud Parthos annis quadragiota rerum potitus eſt 20,4
Temir Chan dignitatis regiæ nomen eſt 133.9
Temir Chan per Parthorum regionem arma circumfert 17,42
Temir cutlu ferrum ſeu gladius felix 133,12
Temir Gilderunem ipſum deſpicientem bello perſequitur 18,17
Temir Gilderuni bellum ſe facturum promittit iis, qui per eum ſuis regionibus iniuſtè priuatos ſe eſſe apud ipſum conquererentur ibid. 11
Temir Gilderunis petitioni ſatisfacit 19,44
Temir Græcus à noſtris Tamerlanes vel Tamburlanes non rectè vocatur 133,14
Temir Pruſam profectus Baiaſitis theſauros inuentos ſibi vindicat 19,33
Temir ſeu Temur ferrum ſignificat 133,11
Temircapis eſt eadem, quæ & porta ferrea 77,38
Templa Chriſtiana in Chio ſolo æquantur 62,7
Templa Chriſtianorum diruta in meſſitas, id eſt, tēpla Turcica commutantur 27,50
Templa Mahumetanis meſſitæ dicuntur 9,41
Tempus certum Conſtantinopolis capiæ 170,28
Tenus inſula Venetorum in Ægæo ferro flammaque vaſtatur à Turco ſine ipſius damno 67,6
Terra Conſtantinopoli adeò mouetur, vt templa aliquot Turcica corruant 36,23
Terra Conſtantinopoli mota, tremuit 34,19
Terſis eadem eſt cū Tarſo Pauli apoſtoli patria 182,39
Terſum oppidū obſidione cinctum 34,14
Theodotouitzij Theodori filij 134,9
Theodor⁹ dux à ſtoliditate Morotheodorus appellatus 130,54
Theodorus Laſcaris in Aſiam minorem profectus, vrbes ad imperium ſpectātes, à ducibus Græcis repetit 130,51
Theodor. Laſcaris accepto imperio Celuianum vniuerſum cum Mæandri regione, Philadelphia, & Neocaſtris occupat 130,46
Theodorus Spanduginus Turcicus ſcriptor 116,40
Theodoſius Zygomala 168,34
Theoliptus patriarcha Cōſtantinopolitanus 128,29
Theoliptus patriarcha qualiter inauguratus 132,19
Therapia ſiue pharapia 169,35
Thermæ ad montis Olympi pedem præſtantiſſimæ ſuperſunt 116,4
Thermæ Turcis Caplicæ dictæ 8,55
Theſſalonica quando à Turcis occupata 133,3
Thita quem habeat valorē 99,5
Thomas Erdendi⁹ Comes Muſlooinæ 91,37
Thorda ſeu Torteoburgum 61,25
Thronus ex auro puro puto ſexies centenis aureorum millions æſtimatus 95,41
Thures Alis begus egregiè ſe gerit 41,18
Tilia felix 132,25
Timarioo 197,4
Timariotæ ibid. 4
Tiphliſium à Muſtapha baſſa captum 77,7
Tocaium à Suēdio mirabili celeritate expugnatum 59,43
Tocata magna Armeniæ vrbs deuaſtatur 30,35
Toctemur fili⁹ Verſaiobis 7,14
Tommambais Alcairi Sultanus 42,48
Tommambais cum ſuis in regionem Saiteoſem profugit 43,36
Tommambais legatos Selimis necat ibid. 36
Tommambais neceſſitate extrema coactus, à Selime Sultano pacem petit ibid. 32
Tommambais ſuſpendio necatur ibid. 45
Tommambai vltimus Ægypti Sultanus 215,50
Top capiſi porta Conſtantinopolis decimaquarta 208,42
Torlaces capitur, & cum aliis quibuſdam ſuſpenditur 23,30
Torlaces omnes à Baiaſite proſcripti 187,30
Torlaclar ibid, 37
Tormenta maiora quæ ſint 28,8
Tormenta bellica inſtar draconum à Turco fundi iuſſa 29,10
Traianopolis montis Rhodopes 128,21
Tranſiectio prima Turcorum in Europam 122,10
Tribuni aliquot Germani nobiſſimi præter Vngaros feliciſſimè militant 59,37
Tripolis cur, & quo modo in poteſtatem Turcæ redacta ſit 54,53
Tripolis quando occupata ſit 55,8
Trituratio quomodo fiat apud Græcos 123,30
Trulla 216,58
Truſci Matonitis vicini & fœderati ſunt 95,31
Tuigon baſſa Bodenſis nomen cicoois commune habēs 56,43
Tuldum 213,19
Tunſa flumen 127,23

Tutchan begus Chalcocondylæ Tutachanes eſt t25,4t
Turchanes begus deſperans fugæ ſe dat 26,17
Turchanes begus Omeris filius è captiuo fit liber 31,9
Turci à Chriſtianis in maximas anguſtias adducti & cæſi 97, 6,&c.
Turci à Turcis in religione diſſidentes 76,22
Turci ab aliis lædi ſe nolentes, maximam ſibimet ipſi nocendi licentiam in finibus ſumunt 87,14
Turci aliqnot milleni à Chriſtianis in finibus Croatinis cæſi 96,21
Turci Amidam regno expellũt Vluzali duce 70,25
Turci cùm prælĳs, tum commeatus inopia plurimi periere 78,10
Turci de Chriſtianis prælio ſuperatis gratulantur ſibi 28, 39,& 42
Turci de victis Chriſtianis ſibi mutuo gratulantur 27,29
Turci ferro & igne vaſtant omnia 11,19
Turci fœdam præ formidine fugam arripiunt 61,4
Turci fratres officiis mutuis inter ſe certantes 9,53
Turci Græcorũ Romanorumque ſimiæ ſunt 119,38
Turci Græcos in multis imitati t90,30,&52
Turci Iconienſes quaſi è Perſide orinndi 142,50
Turci mirificè turbati 89,4
Turci non è Tartaria, ſed Perſia pulſi à Tartaris in Aſiam minorem commigrarunt t04,2
Turci nummos Chriſtianorum principum charactere ſignatos, hoc tempore minimè auerſantur 139,44
Turci per Venetos quàm grauiſſimè offenſi 92,56
Turci præda amiſſa per Chriſtianos cæſi innumerabiles 91,40
Turci qualiter primùm in Græciam ingreſſi ſint 11,20
Turci rebus omnibus lanci fuga elapſi potiuntur 28, 40
Turci relictis omnibus, in fugam ſeſe coniiciunt 62,26
Turci ſimiæ Græcorum & Romanorum ſunt 100,5
Turci ab Iconienſium imperio pedem in Europa non fixerunt t31,24
Turci veterem Græcorum imperij formam æmulati ſunt 126,44
Turci Vngarorum fugientium multa millia trucidant 46,1
Turci vocabulis à conſonante gemina inceptis vel I, vel V, Gallicum præponere cõſueuerunt t87,5
Turci Zemenicum ſiue Chiridocaſtron ductu Chriſtiani occupant 122,26
Turcomani Perſici qui ſint 199, 48
Turcomani qui ſint t42,45, & 50
Turcus Hebraicè exſul eſt 121, 26
Turcus Maximilianum Cæſarem aſtu circumuenire conatur 60,14
Turgnt tegio t85,10
Turquia Beluacẽſi regnum eſt Iconienſe 142,4
Turres meſſitis prealtæ adiunctæ t28,51
Turris 169,40
Tzader Mecter baſſi præfectus tentoriis 226,22
Tzalitzi Mecter baſſi, præfect' muſicorum ibid.23
Tzankia 204, 23.& 205, 54
Tzaus baſſi capitaneus ſiue præfectus Tzauſiorum 225, 46
Tzingis Chan non Tzinkis vel Tzincis ſcribendum 104, 44
Tzohadar 224.9
Tzohadari 404,22
Tzubali capiſi ſezta Conſtantinopolis porta 207,9
Tzurolloe nunc Zorli 124.31
Tzurulus à Propontide verſus mediterranea diſtat t25,7

V.

V Gallicum Turcis etiam vſitatum eſt 119.9
Vaiuoda generaliter præfectũ militum ſignificat 147,8
Vaiuoda Moldauiæ clade ingenti Turcos adficit t76,31
Vaiuoda Moldanus aufugit & abdit ſe 5t,t
Vaiuoda Moldauus ſtrenuè cũ Muchemere pugnat 31,37
Vaiuoda præſes loco regis adminiſtrationem habens in aliqua prouincia ea lege, vt gubernatore ſit inferior t47, 12,&14
Vaiuoda Valachus caſtra Muchemetis tempore nocturno opprimere conatur 30,t
Vaiuoda Valachus in Vngariam profugit, & capt⁹ à rege Vngariæ incarceratur ibid.2
Vaiuodæ Valachi, cùm ſe ab obedientia regum Vngaricorum ſubtraxiſſent, Deſpotæ vocari maluerunt, quàm Vaiuodæ 147,15
Valachi Danubium tranſmittunt nauigiis 28,10
Valachi homines erga dominos ſuos inconſtantiſſi 59,2
Valachi homines improbi 58, 45
Valachi vnde dicti 146,48
Valachia eadem cum Gallis & Italis vtitur lingua 147.6
Valachia fœdè diripitur 24,48
Valachiæ duæ ſunt, maior & minor t46,39
Vera Nouogrodia eſſe non poteſt t21,16
Vera pro Ryca literis tranſpoſitis ſcripta eſt vitioſè in Laonico ibid.14
Valor monetæ Turcicæ & aliarum quarundam expoſitus 116,36
Valpoum Petri Pereuij arx capitur 53,26
Varna t61,40
Veneti cum Sultano Bajaſite muneribus delinito pacem faciunt 36,18
Veneti Mitylenen fortiter oppugnant 36,6
Veneti perfidiæ notati 50,38
Venetus Chriſtianis aduerſus, Turcis propitius 58,19
Verſaiobes filius Giokelpis 7, 14
Verſio Cedrini correcta 227,3
Veſpriniũ penultimo Iunij die obſideri cœptum, poſtridie memorabili celeritate fuit expugnatum 62,36
Veternus & negligentia Chriſtianorum maxima eſt t23 24
Vethaimenſes flamma caſtello ſuo iniecta, Strigoniũ ſe recipiunt 62,42
Vexilla Turcorum qualia ſint tt9,19
Vngra Græca pronuntiatione propius accedit ad vocẽ Engurim quàm Vncra t43,32
Vgnan Chan filius Choraſanis 7,27
Vicinia Zagoræ & Philibæ deuaſtata 12,34

Victor

Victor Rechlinger 90,21
Victoria Chriſtianorũ incomparabilis 69,36
Vidyna vrbs ad Danubium ſita deficit à Muſa, & iterum ab eodem ſubiugatur 21,29
Vidua Nemetluj mundum è Tocaio ſecum aufert 59,46
Vidyna in metropolim ex epiſcopatu euecta. 136,23
Vidyna non rectè Bydena ſcripta eſt ibid.20
Vienna à Sultano Soleimane ad viginti dies oppugnatur 46,23
Vienna Auſtriaca à Soleimane obſeſſa 222,20
Villa Otomanzica Deli, qui Græcum quendam equitem fortiſſimum viciſſet ab Aladine Turco data 102,55
Viminatz à Vidyna diuerſum infra Belgradum poſitum à Sambuco in Vngariæ chorographia 136,19
Vindomiana 222,21
Violator pacis publicæ ſalui cõmeatus regij beneficio frui nequit 87,36
Vitez lingua Vngarica milites ſtrenui ſunt 162,28
Viuitur ex rapto 78,20
Vlachia Græcis quæ ſit 146,44
Vladiſlaus rex decollatur 163,1
Vlefe 197,4
Vlofezij qui ſint apud Turcos 37,48
Vlu Chan maximus Tartarorum omnium princeps vocatur 105,10
Vlu duneidar 215,50
Vlu Duueidar dignitate poſt Sultanum primus 42,4
Vlubar oppidũ ſic Turcis, Geographis noſtris Lupadi vocatum 115,52
Vlumas begus à Scacho Techmaſi, filio Scachi Iſmailis deficit 47,31
Vlumas begus, cæſo Techmaſis Scachi dundare, ſuperior euadit 49,19,& 22
Vluzalis mari cum 30. plus minuſve triremibus aufugit 69,38
Vluzalis proſultanis Ceſairenſis ibid.30
Vngari à Iacupe Aga cæſi 190,29
Vngari in fugam aguntur 46,1
Vngari inter ſe diſſentientes, Turcis eos perſequentibus, fugiunt 35,32
Vnkabani porta vrbi Conſtantinopolis quinta 207,6
Vota pro anima defuncti Soleimanis facta 64,9
Votum Soleimanis 202,31
Vox Turcis eſt loco campanæ, cùm ad orandum excitantur 128,55
Vrbs Hadrianopolitana cum omnibus ædificiis ad merces diſtrahendas extructis conflagrat 32,49
Vrceoli elegantiſſimi ab incolis Dimotucenſibus elaborati, Conſtantinopolim deportantur 125,55
Vrchani ad expugnandam Pruſam proficiſcitur 9,15
Vrchan filius Oſmanis regnauit annos 32. 135,10
Vrchan Gaſes Soleimanis baſſæ pater quo tempore mortuus ſit 11,49
Vrchan in imareto abs ſe extructo cibos diſtribuit ipſemet 120,17
Vrchan ipſe literis operam dantibus & peregrinantibus cibos in xenone ſuo diſtribuit 10,22
Vrchan pactis religioſè ſtetit 9,20
Vrchan patri Oſmani ſuccedit 9,29
Vrchan prouincias ab Oſmane captis ſuis diſtribuit ibid. 48
Vs callidum & aſtutum ſignificat 182,36
Vſcochi qui ſint 142,55
Vſcopia 186,53
Vſcufia pileum Turcicum ſignificat 66,14
Vſcufiæ Turcorum quales pileoli ſint 132,16
Vſtazelues occiditur 41,15
Vſumchaſanes agmina ſua in Turcos duxit 31,1
Vſumchaſanes cum ſuis fugæ ſe dat 31,7
Vſumchaſanis Parthici regis militiæ dux 30,32
Vſun Chaſan 175,27
Vſun eſt longũ ſiue procerum Turcis ibid. 30.& 182,36
Vtrum Orthobules & Muſulman pro vno & eodem Baiaſitis filio habendi ſint nec ne 141,20
Vtrum Muchemetes filius Gilderunis ſedem imperij Hadrianopolim trãſtulerit 146,14
Vxor Achmetis per Muſtaphâ Muchemetis filium cõpreſſa 175,47
Vxor prima Mahumetis loco virginis ſcortum eſſe, inuenta eſt 74,55,& 75,2
Walchi 147,2
Walchi in Walachos mutati ob molliorẽ pronunciationem ibid.4
Waliſchi ibid.2
Walli Germanis ſunt Galli 146,54
Wetich 222,20
Wilhelmus à Dietricſtain 90,11
Wihitzium Karuli archiducis Auſtriæ caſtrum 96,12
Wilmer idem qui Gilimer 146,55
Wolfius Vngnad baro in Sonneck 90,16

X.

XAmuli nunc eſt, quod olim Hexamilium 124,10
Xeni Græcis qui ſint 147,38
Xylokerkos porta Conſtantinopolis vndecima 207,43

Y.

YGnenſes omni auxiliorum ſpe deſtituti Murati ſe abſq; omni mora dedunt 12,29,& 31
Ygnos eſt ab Inos 127,49
Ygnos Græcis dicitur Ænos & Oenos 127,48
Ypſala oppidũ Thraciæ ibid.31

Z.

ZAbatica arx Georgij Bebeci perduellis à Suendio expugnati 63,4
Zabragium Turcis per Agrienſes ereptum 55,15
Zacynthus inſula iuris Veneti 93,1
Zacynthus ſiue Zanthe 228,15
Zagora Thraciæ oppidũ, prius debellatus appellatum 128,9
Zalderana planicies quædã 45,11
Zamberdi Gaſali 16,17
Zatuarum ſub mediũ menſem Ianuarium in manum Lazari Suendij venit 65,49
Zauſij 190,19
Zauſij iidẽ ſunt apud Turcos, qui alibi commiſſarij 90,30
Zecchinus Turcicus ducat⁹ eſt Venetus 116,43
Zecme, minor vocata 39,25
Zecme minor 202,29
Zeineli ſignificat hominẽ dentes vel maxillas prægrandes habentem 176,28
Zeineli Vſumchaſanis filius in prælio contra Muchemetem cæſus ibid.22
Zelebi cognomen vnde ortum 130,26

Zelebis nobilē ſignificat 99,31
Zémaſiel Achir menſis quidam Turcicus 50,51
Zemenicum caſtrum Chriſtianorum à Turcis captum 11, 6,& 10
Zemes à fratre Baiaſite victus in Caramaniam profugit 32, 28
Zemes Sultanus ductis è Caramania copiis Bruſam profectus domicilium ſibi exſtruit ibidem 32,25
Zemes Sultanus iterum victus ad mare profugit, & in Italiam ſe recepit 32,37
Zemis alter Muchemetis filius veneno ſibi per pontificem propinato paulatim confectus exſpirat 180,8
Zenderlu Chelil quis ſit 126,21
Zercola tegumētum capitis eſt è filtro, latam auream fimbriam habens, qua capiti imponitur 120,24
Zercolæ rubeæ & albæ quid ſint 10,4
Zerentium in poteſtatem venit 59,51 (13
Zerf ſiue Serf nomen loci 130,
Zeſchnegir baſſi 224,22
Zeſchnegir Turcis prægustator eſt 57,10
Ziangir filius Soleimanis 55,49
Ziangir videns fratrem ſuum Muſtapham, patris iuſſu occiſum, ſibi ipſi pugione in ventrem adacto ſuper cadauer fratris collapſus exſpirat 56,20,24
Zibit quid ſit 118,16
Zibuc planicies eadem eſt cum Siuac 196,43
Zibuccia prouincia 37,34
Ziches Orthobulis filius 142,9
Zieruca ditio Anatoliæ imperio Muratis adiicitur 65,8
Zigetum in manus Turcorum venit 63,8
Zigetum à Sultanō obſidetur 63,28
Zigetum oppugnatum quidem ſed non expugnatum 56,45
Zindis kemales begus 37,32
Pingani 185,52
Zingis Chan Beluacenſi Chingis Cham eſt 104,42
Zingis Chan & facta ei⁹ 7,23,33
Zingis Chan quando in primis claruerit 105,50
Zingis Chan Vgnanem Chanem perſequitur 7,30
Zoe Cōſtantino Monomacho nubit & per nuptias imperiū tradit 126,47
Zoe imperatrix Conſtantinum Monomachum iudicē Græcorum fecit ibid. 46
Zolnoccum 55,25
Zolnoccum Turcis per Agrienſes ereptum 55,17
Zonchium 196,31
Zorli olim Tzurolloe dicta fuit 124,31
Zorli 201,21,24
Zoſimus 216,18,26
Zuma templum eſt amplum operis lapidei 119,42
Zunguni locus à Seruiorum clade dictus 130,12
Zythna expugnata 55,16

FINIS.

1:26

Cc. Tab. V. n°. 7.